Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Zola, Émile.; af Emile Zola.
Titel | Title:	Knald og Fald eller Krigen : Roman
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Chicago : John Anderson Publishing, 1892
Fysiske størrelse | Physical extent:	1-3 i 1 bd.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

58 - 362

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 58 8°

1 1 58 0 8 13411 5

REX 15

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

CARL LUND

Knald og Fald

eller

Krigen

Roman

af

Emile Zola

Første Del

Chicago
JOHN ANDERSON PUBLISHING CO.
1892

Vor Feuilleton.—Vi paabegynder idag som Udklipningsfeuilleton en Oversættelse af den verdensberømte franske Forfatter Emile Zola's sidste Arbeide. Den er kaldt "Knald og Fald". Zola kaldte Originalen La Debácle = Tøbrud, Isløsning, Opløsning osv. Da det er et uoversætteligt Ord, udtrykker "Knald og Fald" tilnærmelsesvis Tanken. Bogen skildrer nemlig den fransk-tyske Krig og skildrer den i al sin Gru, som vel stiller sig for en "Fredsven" som Zola. Af den store Forfatters saa udstregne Skildringer af "Lasten" findes i denne Bog intet.

Zola siger selv, at han til Udarbeidelsen af Bogen har raadført sig med 300 historiske og militære Værker og han betragter selv "La Debacle" som sit betydeligste Værk. Bogen var ikke afsluttet fra Zolas Haand for en Maaneds Tid siden, men er det rimeligvis netop i disse Dage. Det Tidsskrift, hvori den først viste sig, var forudbestilt med 70,000 Exemplarer og det udkomne er alt oversat i alle Kultur-

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
KØBENHAVN

I.

En Fjerdingvei fra Mülhausen, ned mod Rhinen, midt i et frugtbart Sletteland, var Leiren slaaet op. Teltene stod i Række paa Pløiemarkerne. Geveærpyramiderne blinkede i regelmæssige Mellemrum foran Fanerne, over Leiren hvælvede sig den lave Augusteftermiddags overtrukne Himmel, over hvilken tunge Skyer trak hen. Med ladt Gevær stod de ubevægelige Skildvagter — deres Øine svævede vidt ud imod den fjerne Synskreds, hvor sortviolette Taager steg op af den store Flod.

Fra Belfort var man kommet henimod Klokken 5. Nu var den bleven 8 og Folkene har just faaet deres Forpleining. Men Brændet havde de ikke kunnet finde; dette havde forsinket Alting. Umuligt at faa tændt Ild og faa Maden kogt. De maatte nøies med at tygge paa et Stykke tørt Brød, som skylledes ned med en ordentlig Slurk Brændevin, og det skulde ikke hjælpe stort paa Trætheden efter Marchen. Der var dog to Soldater bagved Pyramiderne, som endelig vilde tænde Baal af en Bunke grønt vaadt Træ, de lige havde hugget med deres Sabelbajonetter, men

de friske Grene vilde ikke fænge, og en tyk, sort Røg steg langsomt, usigelig sørgmodigt op mod Aftenhimlen.

Der kunde omtrent være en 12,000 Mand — alt, hvad Felix Danay havde med sig af 7de Armékorps. Første Division var afmarcheret til Fræschwiller den foregaaende Dag, 3dje laa endnu i Lyon, og Generalen havde bestemt sig til at forlade Belfort, og rykke frem med 2den Division, Artillerireserven og en ikke fuldtallig Kavalleridivision.

Man havde meldt, at der var set Leirild i Lorrach.

En Depeche fra Byfogden i Schelestadt meldte, at Fienden lavede sig til at gaa over Rhinen ved Markolsheim. Generalen, der følte sig altfor isoleret saa langt tilhøire for de andre Korps, uden Forbindelse med dem, paaskyndede saa meget desmere sin Bevægelse i Retning mod Grænsen, som han Dagen forud havde faaet Efterretning om den ulykkelige Overrumpling ved Weissenburg. Om han ikke selv skulde drive Fienden tilbage, kunde han dog hver Time vente at blive tilkaldt for at støtte 1ste Korps. Den Aften, denne urolige Uveirsaften, Lørdag den 6te August, maatte der have staaet et Slag etsteds ved Fræschwiller til: det mærkedes i den sælsomt, ængstelig tunge Luft, gjennem hvilken der gik Gysninger, som kolde, stærke Vindpust. I to Dage havde Divisionen troet, den gik til Kamp. Soldaterne ventede at staa overfor Prøiserne efter Ilmarchen til Mühlhausen.

Mørket faldt paa, Retræten hørtes fra en af Leirens fjerneste Hjørner, Trommehvirvel og Hornsignal, der endnu lød ganske svagt. Og Jean Macquart, der var ifærd med at ramme en Teltpluk ned i Jorden, reiste sig op fra sin bøiede Stilling.

Ved de første Krigsrygter havde han forladt Rognes med blødende Hjerte efter den Ulykke, som havde ramt ham: efter at han havde mistet baade sin Kone og den Jord, hun havde bragt ham i Medgift; han var 39 Aar atter gaaet i Tjenesten, var straks bleven inkorporeret i 106te Linjeregiment, hvis Kadre man kompletterede og havde faaet sine Korporalssnorer.

En Gang imellem forbausede det ham, at han gik der i sin gamle Mundering, han, der efter Solferino saa gladelig havde forladt Hæren, han, der saa nødig vilde trække om med Geværet paa Nakken som Menneskeslagter. Men hvad skal man sige? Naar man intet Haandværk har, — hverken eier Kone eller Hus og Gaard, og Hjertet er fuldt af Sorg og Harme. Og saa huskede han paa det, han hin Dag havde sagt i afmægtigt Raseri.

Til Helvede med det altsammen! Gad han ikke dyrke sit Fødelands gamle Jord, saa kunde han da idetmindste bruge sine Arme til at forsvare den!

Jean stod og saa ind over Marken, hvor Retræten satte lidt Liv i Folkene. Nogle løb afsted, — andre, der allerede halvsov, lettede paa sig, strakte sig med en træt og gnaven Mine.

Han stod taalmodigt og ventede paa Mønstringen, rolig og sindig, altid i fornuftig Ligevægt, hvilket gjorde ham til en udmærket Soldat.

Kameraterne sagde altid, at han kunde være bleven til noget, dersom han havde lært noget mere. Han kunde lige akkurat læse og skrive, — han tragtede neppe efter at faa de tre Snore.

Naar man en Gang er Bonde, bliver man ved at være Bonde.

Men Synet af det rygende Baal tiltrak sig hans Opmærksomhed, han raabte til de to, — Loubet og Lapoulle, der ikke vilde opgive Ævret, og som begge to hørte til hans Deling:

"Aa, hold nu op, — I kvæler os med Jeres Røg!"

Grinebideren Loubet smilede over hele det magre Ansigt.

"Nu gaar den! Korporal, — den gaar storartet.... se, du kan puste — du der!"

Og han skubbede til Lapoulle, en svær Karl, som med oppustede Kinder, høirødt Ansigt, og Øine, der var ved at springe ud af Hulerne, satte en sand Stormvind igang under det vaade Brænde.

To andre Soldater af samme Deling, Chouteau og Pache, — den ene liggende paa Ryggen, doven og magelig, den anden meget optaget af at sy en Flænge sammen i sine Bukser, — brast begge ud i Latter over det Fæ til Lapoulles forfærdelige Ansigt.

Jean lod dem more sig. Han syntes, de kunde have Lov at le, — dertil havde de ikke ofte Anledning, — han selv saa jo nok alvorlig ud med det faste, regelmæssige Ansigt, men han var egentlig ikke anlagt paa Sørgmodighed, og lukkede gjerne Øinene, naar hans Folk fandt paa lidt Morskab. Men nu vendte han sig mod en anden Gruppe, — en af hans Soldater, Maurice Levasseur, havde nu snart i en Time staaet og talt med en Civilist, en rødblond Herre paa henved 30 Aar, med et skikkeligt Hundeansigt og to store, fremstaaende blaa Øine, — rigtig nærsynede Øine, paa Grund af hvilke han var bleven kasseret ved Sessionen.

En Reserveartilleriſt, en Vagtmeſter med et flot, dri=ſtigt Anſigt og brunt Over= og Fipſkjæg var komne hen til dem, og alle tre ſnakkede løs, ſom om de ſad i Familiens Skjød.

For at ſpare dem for en Røffel, henvendte Jean ſig velvilligt til dem:

"De ſkulde hellere gaa nu, — nu blæſer Retræten, og derſom Løitnanten ſaa Dem...."

Maurice lod ham ikke tale ud.

"Bliv De bare, Weiſs!"

Og ſaa vendte han ſig til Korporalen, ſagde i en kort Tone:

"Den Herre er min Svoger. Han har Tilladelſe af Oberſten, der kjender ham."

Hvad kom det ham ved, — den Bondehøvl, hvis Hæn=der endnu lugtede af Gjødning? Maurice havde taget ſin juridiſke Eksamen forrige Efteraar — var ſom frivillig gaaet med og takket være Bekjendtſkabet med Oberſten, blevet puttet ind i det 106te Regiment; han vilde nok finde ſig i at krybe i Trøien, men han oprørtes altid over at ſkulle lyſtre denne udannede Karl.

"Det er godt," lød Jeans rolige Stemme, "tag ſaa Deres Røffel, — det bryder jeg mig Pokker om!"

Saa vendte han dem Ryggen; han ſaa nok, at Mau=rice havde talt Sandhed, thi nu gik Oberſten forbi og hil=ſede med et Smil paa Weiſs.

Oberſt Vineuil var en høi, ſtatelig Mand med et for=nemt, langagtigt, gulblegt Anſigt og en tyk, hvid Knebels=bart, — han ſtyrede med haſtige Skridt henimod en Gaard, man ſkimtede tilhøire mellem en Gruppe Blommetræer et Par hundrede Skridt fra Leiren, hvor Staben var indkvarteret.

Man vidste ikke om den kommanderende General var der i Øieblikket, han havde havt den frygtelige Sorg at miste Broderen, som var falden ved Weissenburg. Men det var sikkert nok, at Brigadegeneralen — Bourgain-Desfeuilles — opholdt sig paa Gaarden; høirøstet og støiende som sædvanlig, med et høirødt Ansigt, sin godmodige Mine og sin Smule Hjerne, der umulig kunde genere ham, rullede han om med sin tykke Krop paa et Par uforholdsmæssig korte Ben.

Rundt om Gaarden blev det stedse livligere: Stafetter fo'r ud og ind hvert Minut; alle var i den pinligste Spænding, alle ventede med Utaalmodighed Efterretningen om det store Slag; lige siden Morgenstunden gik alle i ængstelig Forventning, det afgjørende Øieblik maatte være nær.

Hvor havde det skjæbnesvangre Slag staaet, og hvad var Udfaldet?

Alt som Mørket faldt paa, steg Angsten og Spændingen som et Skyggehav op om Frugttræerne, om Staldene, om de spredte Hæs og Stakke.

Der sagdes, at man nu igjen havde fanget en Spion, som havde luftet om ved Leiren, at han var ført til Hovedkvarteret for at forhøres af Generalen. Maaske havde Oberst Vineuil faaet en eller anden Melding, siden han havde saadant Hastværk.

Imidlertid snakkede Weiss videre med Svogeren og sin Fætter Honoré Fouchard, Vagtmesteren.

Retræten lød stedse tydeligere, nu trak den forbi, blæsende og trommende i Tusmørkets sørgmodige Taushed; og de lod ikke til at lægge Mærke til den.

Maurice var Sønnesøn af en af Heltene fra den "store Armé", hans Fader var ikke slaaet ind paa den militære Løbebane, men havde maattet nøies med et magert Rodemesterembede.

Den bondefødt Moder var død, da han og hans Tvillingsøster Henriette havde set Dagens Lys. Og nu var han gaaet ind i Arméen som frivillig, efter et vildt Ungdomsliv; han bødede som Soldat for de Daarskaber, han havde begaaet ved at følge sin svage, letsindige Natur. Penge havde han øst ud med begge Hænder til Spil og Svir, da han med store Opofrelser fra sin Families Side var bleven sendt til Paris for at studere Jura. Faderen var død, Søsteren havde afstaaet ham hele sin Arvelod, men havde ikke destomindre uden Medgift havt det Held at ægte en skikkelig og hæderlig ung Mand — Weiss — Elsasser fra Mühlhausen, der længe havde været Regnskabsfører ved det store Raffinaderi i Chêne-Papuleux; nu var han Værksfører hos Delaherche, en af de største Klædefabrikanter i Sedan.

Og Maurice troede fuldt og fast paa sin Omvendelse, nervøs som han var, hurtig til at fatte Haab og hurtig til at tabe Modet, rundhaandet og begeistret, men uden Stadighed, rede til at dreie sig efter hver en Vind, der blæste. Han var liden og lyshaaret, med en stor, høi Pande og fin liden Næse og Hage, milde, graa Øine, der undertiden kunde se lidt vilde ud.

Weiss var ilet til Mühlhausen lige før Fiendtlighederne brød ud, for at ordne et Familieanliggende, og for at faa Tilladelse til med det samme at sige Goddag til sin Svoger, havde han benyttet sig af sit Kjendskab til Oberst Vineuil, der var Onkel til hans Principals Kone, som

Maurice og Henriette kjendte fra Barnsben, fordi de i sin Tid havde været Naboer. Desuden havde Weiss her i Leiren truffet Kaptein Beaudoin, en anden af Fru Gilberte Delaherches bekjendte, en fortrolig Ven af den unge Kone, da hun boede i Mézières og var gift med Skovrider Maginot.

"Nu maa du hilse Henriette saa kjærligt fra mig," gjentog den unge Mand, der elskede Søsteren høit, "sig hende, at hun kan være ganske rolig, nu skal jeg nok gjøre hende Ære!"

Taarerne traadte ham i Øinene ved Erindringen om de Daarskaber, han havde begaaet.

Svogeren blev ogsaa bevæget; brød Samtalen af og vendte sig om til Honoré Fouchard.

"Og naar jeg kommer til Rémilly, skal jeg nok kige ind til Onkel Fouchard og sige jeg har set dig, og du har det godt."

Onkel Fouchard var Bonde, eiede noget Jord og tjente en Del ved at være Landslagter; det var en Broder til Tvillingernes Moder.

Han boede en tre Fjerdingvei fra Sedan paa Bakkerne ved Rémilly.

"Aa, ellers Tak!" svarede Honoré med stor Ro. "Far er ligeglad, — men du kan jo gjerne gjøre det, dersom det kan more dig!"

Nu saa de, at der blev Røre henne ved Gaarden; ud af Porten kom den før omtalte Landstryger, han var fri, ledsagedes kun af en enkelt Officer. Han havde sagtens kunnet klare sig, havde bundet dem en Historie paa Ærmet, thi han blev vist ud af Leiren.

Saa langt borte fra, i det voksende Tusmørke kunde

de kun daarligt skjelne ham, han var stor, svær, bredskuldret med rødt Haar og Skjæg.

Maurice fo'r ikkedestomindre op:

"Se, se der, Honoré! — — han ligner "Prøiseren", du ved nok, ham, Goliath!"

Artilleristen rettede sig ved dette Navn; han stirrede efter Landstrygeren.

Goliath Steinberg, Slagtersvenden, den Mand, der havde bragt Ufred mellem ham og Faderen, der havde taget Silvine fra ham, — hele den afskylige Historie, al den modbydelige Ondskab, hvorunder han den Dag idag vaandede sig! Han vilde styrte afsted, fare løs paa sin Fiende. Men Manden var allerede kommen forbi Geværpyramiderne; nu forsvandt han i Aftenens Mørke.

"Aa, Goliath!" mumlede han, "er det muligt! Han er jo derover, — hos de andre. — Men faar jeg nogensinde Fingre i ham!...."

Han knyttede Haanden og iruede ud imod Øst, hvor Mørket blaasort vældede op over Synskredsen, hvor Fienden efter hans Mening laa.

Der blev et Øieblik's Taushed, atter hørtes Retræten, denne Gang i det fjerne, helt i den anden Ende af Leiren, den lød sagte hendøende mellem Telte og Træer, over hvis Omrids Natten udviskende lagde sit graa Slør.

"Saa til Helvede!" udbrød Honoré, "nu bliver jeg neglet, dersom jeg ikke stiller til Mønstring. Godnat og Farvel allesammen."

Han trykkede hjerteligt Weiss' Haand og gik med lange Skridt hen til en liden Høi, hvor Artillerireservens Park befandt sig; uden at sende en Hilsen til Silvine, hvis Navn brændte ham paa Læben.

Atter gik Minuterne, og tilvenstre, ad 2den Brigade til, blæste Appellen; et andet Horn svarede nærmere ved, saa et tredje meget langt borte. Nær og fjern blæste de nu alle paa én Gang, da Garde Kompaniets Hornblæser omsider bestemte sig til at sætte i af alle Kræfter. Han var en lang, opløben, skjægløs Fyr, melankolsk og saatalende, der blæste sine Signaler ud i ét Træk som en Stormvind.

Nu tog Sapin, Sergeanten, en liden, stram Mand med store, taagede Øine, sat paa Mønstringen. Hans tynde Stemme kastede Navnene ud, mens Soldaterne, der kom til, efterhaanden svarede i alle Tonearter, fra Bas til Fistel. Men med ét stansede Opraabningen.

"Lapoulle!" gjentog Sergeanten høiere.

Intet Svar.

Jean maatte fare hen til det rygende Baal, som Infanteristen Lapoulle under Kameraternes kraftige Opmuntringer vilde have til at brænde. Nu laa han plat paa Maven, kogt og ildrød i Ansigtet, og jagede en sort, snavset Røg hen ad Jorden.

"Men saa hold dog op i Pokkers Skind og Ben," raabte Jean, "kom nu og pas Tjenesten!"

Lapoulle lettede paa sig, saa forsjamset ud, forstod saa pludselig, hvad her forlangtes af ham og brølte et: "Her!" med en saadan Kraft, at Loubet satte sig ned, saadan kom han til at le.

Pache, der nu havde faaet Hullet i Benklæderne syet sammen, svarede sagte og utydeligt, som om han mumlede en Bøn.

Chateau gad ikke reise sig, han henkastede et flot "Her!" og strakte sig saa mageligt igjen.

Den tjenſthavende Løitnant, Rochas, ſtod ganſke ſtille et Par Skridt fra Folkene. Da Mønſtringen var forbi, og Spain meldte at ingen manglede, brummede han i Skjægget, idet han med en Hovedbevægelſe betegnede Weiſs, der ſtadig paſſiarede med Maurice:

"Nei, vi har nok ſnarere en for mange iaften; hvad ſtaar han der og hænger efter, den Civiliſt?"

"Tilladelſe af Oberſten! Hr. Løitnant," troede Jean at burde melde.

Rochas traf arrigt paa Skuldrene, og uden at ſvare, gav han ſig til at gaa op og ned langs Teltene, medens Jean, der var træt og mør i Benene efter Dagens March, ſatte ſig ned et Par Skridt fra Maurice, hvis Tale naaede hans Øren, først ſom en utydelig Summen, han ikke hørte efter; fordybet ſom han ſelv var i mørke Tanker, der endnu ikke ret havde antaget nogen beſtemt Form i hans langſomt arbeidende Hjerne.

Maurice var for Krig, troede den var uundgaaelig, nødvendig for Nationernes Tilværelſe. Dette var ham klart, ſiden han var begyndt at beſkjæftige ſig med hele den Udviklingsteori, ſom den Gang ſatte den dannede Ungdoms Sind i Bevægelſe.

Er ikke hele Livet en vedvarende Kamp? Er der ikke i ſelve Naturen en uophørlig Strid, hvor den værdigſte gaar af med Seiren, hvor Livet fødes af Døden i uvisnelig Ungdom?

Og han mindedes den Begeiſtring, der havde grebet ham, da han for at faa Tilgivelſe for ſine Ungdomsdaarſkaber havde fattet den Beſlutning at blive Soldat, ſlaas, forſvare ſit Fædrelands Grænſer mod den indtrængende Fiende.

Plebiscitets Frankrig ønskede maaske Fred, alt mens det gav Keiseren frie Hænder. Otte Dage før Krigen brød ud, erklærede han den selv for en dum, brødefuld Handling.

Der diskuteredes overalt om den tyske Prins og hans Fordring paa den spanske Trone; i den Forvirring, der lidt efter lidt opstod, saa det ud, som om alle havde Uret; til Slutning vidste ingen, hvem der havde begyndt Uenighederne, og det eneste, som stod klart for alle, var den uomgaaelige Lov, der i et givet Øieblik kaster to Folkeslag imod hinanden.

Men gjennem Paris gik en forventningsfuld Bæven, han saa Boulevarden vrimlende fuld af Mennesker, Sværme af Mænd med rygende Fakler, som de svingede, alt mens de raabte: "Til Berlin, til Berlin!"

Som om det var igaar, lød "Marseillaisen" i hans Øren; han havde hin Aften hørt den synge udenfor Raadhuset af en høi, smuk Kvinde, som var steget op paa en Vogn, og hvis kongelige Profil hævede sig over det trefarvede Flag, hvori hun var draperet.

Var det altsammen Bedrag, havde den store Stads Hjerte ikke banket?

Og efter denne Begeistringens Stund var det gaaet, som det pleiede med ham: grulige Timer fulde af Tvivl og Væmmelse fulgte efter Glæden og Løftelsen; han var kommen ind paa Kasernen, var bleven modtaget af Stabssergeanten, der havde ladet ham trække i Uniformen, saa den ildelugtende og frygtelig smudsige Stue paa Kasernen, de ny Kameraters Simpelhed, og Ekscersitsen, der gjorde ham mør og stiv i alle Lemmer og døsig i Hovedet. Men Begeistringen havde atter grebet ham, da han endelig kom afsted til Belfort.

Ligesra allerførste Dag havde Maurice været aldeles sikker paa Seier.

Efter hans Mening var Keiserens Plan klar nok: kaste 400,000 Mand mod Rhinen, gaa over Floden, førend Fienden var færdig, skille Nordtyskland fra Sydtyskland ved en rask Fremrykning, og ved et Par glimrende Seire tvinge Østrige og Italien til at gjøre fælles Sag med Frankrig.

Havde det Rygte ikke gaaet, at dette samme 7de Korps, hvortil hans Regiment hørte, skulde indskibes fra Brest for at foretage et Angreb, der kunde dele Fiendens Kræfter og binde en af de prøisiske Hære? Fra alle Sider skulde der overrumples, overvældes, knuses i Løbet af et Par Uger.

Simpelthen et Triumftog fra Strasburg til Berlin!

Men i Vintertiden ved Belfort var han bleven en Smule ængstelig i Sindet.

Syvende Korps, hvis Hværv det var at bevogte Passet i Schwartzwald, kom til sit Bestemmelsessted i en ubeskrivelig Forvirring, uden at være fuldtallig, i største Uorden. Fra Italien ventede man 3dje Division; 2den Kavalleribrigade maatte blive i Lyon for at kvæle mulige Pøbelurolighed er; og 3 Batterier var bleven borte, — ingen vidste, hvor de var.

Desuden var der Mangel paa alt muligt; Depoterne i Belfort, hvor man skulde forsynes, befandtes at være aldeles tomme; hverken Telte eller Gryder, hverken Uldtøi eller Medicin, hverken Esser eller Fodlænker til Hestene. Ikke en Sygepasser, ikke en Haandværker til Hærens Brug!

I sidste Øieblik manglede pludselig 30,000 aldeles uundværlige Reservestykker til Geværerne; en Officer

maatte afsted til Paris efter dem, og kom tilbage med 5000 Stykker, som han kun med Møie havde faaet opdrevet.

Paa den anden Side ængstedes han over saaledes at ligge hen i Uvirksomhed.

Nu havde de været her i 14 Dage, — hvorfor rykkede de ikke frem? Han havde en Følelse af, at hver Dag, man laa stille, var en uoprettelig Feil, en Udsigt mindre til Seier. Og overfor den Slagplan, han havde drømt om, stillede sig den sørgelige Virkelighed, som han først senere hen skulde faa at vide, som han nu kun anede og frygtede: de 7 Armékorps, der laa spredt langs Grænsen fra Metz til Bitche og fra Bitche til Belfort; intetsteds var Kadrene fuldtallige, istedetfor de 430,000 Mand var der kun 230,000 i det høieste; Generalerne var misundelige paa hverandre, vilde hver især erhverve sig Marskalkstaven uden at støtte Naboen; den frygteligste Uforsigtighed, den utilgiveligste Sorgløshed: Centralisation under Mobilisering, der havde havt det frygteligste Roderi tilfølge, og nu syntes alt at være lammet; Keiseren var syg, ude af Stand til at fatte en hastig Beslutning, sløv og træt; fra ham og nedover sænkede sig en underlig Dorskhed, der bredte sig over hele Hæren, maatte opløse og tilintetgjøre den, for til Slutning at føre den ud i de uafvendeligste Ulykker.

Og dog, — midt i Ventetidens Uvished, i den spændte Forventning om, hvad der vilde ske, — tvivlede endnu ingen om Seier!

Pludselig — 3dje August — lød Efterretning om Seiren ved Saarbrück, der var vunden Dagen forud.

Stor, glimrende Seier.

Aviserne strømmede over af Begeistring; nu var Veien til Tyskland aaben, det var det første Skridt af Hærens

Triumftog, og Keiserprinsen, der ganske rolig havde samlet en Geværkugle op paa Slagmarken, blev til Helt!

To Dage efter, da Nederlaget ved Weissenburg blev bekjendt, brød et harmfuldt Skrig over alles Læber.

5000 Mand, der var faldne i et Baghold, og som dog i ti Timer havde holdt sig mod 35,000 Prøisere!

Dette fordrede Hævn, — snarest mulig. Naturligvis bar Befalingsmændene Skylden; de burde have forudset og afværget en saadan Ulykke.

Men det skulde nok blive godt igjen.

Mac Mahon havde tilkaldt 7de Korps' 1ste Division, 1ste Korps skulde støttes af 5te; Prøiserne var sagtens allerede kastede tilbage over Rhinen med vore Infanteristers Bajonetter i Ryggen.

Og Tanken om det blodige Slag, der nys havde staaet, Spændingen og Forventningen, bredte sig og voksede med hver Time under den vide, blegnende Aftenhimmel.

Og Maurice gjentog, henvendt til Weiss:

"Ja, — det kan du være vis paa! Idag har vi ordentlig smurt dem!"

Uden at svare, rystede Svogeren paa Hovedet med en bekymret Mine.

Hans Blik svævede ogsaa mod Øst, ud mod Rhinen, hvor det nu var ganske mørkt, hvor en sort, tæt, hemmelighedsfuld Mur havde reist sig.

Da de sidste Hornsignaler var forstummede, henfaldt hele Leiren i søvnig Taushed, der kun nu og da afbrødes af en forsinket Soldats Skridt eller et Par Ord, udvekslede hist og her.

Et Lys tændtes nu, en liden blinkende Stjerne henne i Gaardens Stadsestue, hvor Staben vaagede og ventede

paa Telegramerne, der indløb hver Time, — men uden at bringe nogen afgjørende Melding.

Og Lapoulles Baal af de friskhuggede Grene laa ensomt og forladt, — en tyk, sørgmodig Røgsky steg fra det op mod Himlen og lagde et smudsiggraat Slør over de første frembrydende Stjerner.

"Smurt dem!" gjentog Weiss efter et Ophold.

"Vorherre høre dig."

Jean, der sad i Nærheden af de to Svogre, spidsede nu Øren, mens Løitnant Rochas, som ogsaa havde hørt dette Ønske blive udtalt i en temmelig tvivlende Tone, stod stille for at høre efter.

"Hvad for noget!" udbrød Maurice, "er du virkelig ængstelig! Tror du paa Muligheden af et Nederlag?"

Svogerens skikkelige Ansigt blev ganske blegt, han afbrød med en Haandbevægelse Maurice og svarede med lidt rystende Stemme:

"Et Nederlag, — Himlen bevare os! ..... Du ved jo, jeg er barnefødt her paa Egnen; Bedstefader og Bedstemoder blev dræbt af Kosakkerne i 1814; og naar jeg tænker paa, at Fienden skulde besætte Landet, er jeg ved at blive rasende! Jeg tog Bøssen paa Nakken og gik straks med jer andre! .... Et Nederlag, — nei, nei — det vil jeg ikke tro paa!"

Derpaa blev han roligere, trak paa Skuldren med en modløs Mine.

"Men; — hvad skal man sige! Rolig, — det er jeg heller ikke! ... Jeg kjender mit Fødeland, mit Elsass; — nu har jeg lige reist rundt i Forretninger; og vi andre, vi saa saa udmærket godt det, som vore Generaler lukker sine Øine for ..... Krig med Prøisen, — den har vi ikke

noget imod; tværtimod, — vi har i lang Tid gaaet og ønsket, vi kunde faa Ende paa den gamle Historie og paa det Kjævleri; — men derfor vil vi alligevel staa os godt med vore Naboer Baden og Bayern, — vi har alle som en Venner og Slægtninge paa den anden Side af Rhinen. Vi troede, de var enige med os om at ønske at dukke de utaalelig vigtige Prøisere .... Vi, Elsassere, vi er jo sindige og rolige Folk, — men i de sidste fjorten Dage er vi ved at gaa ud af vort gode Skind over det, vi ser, — for det gaar jo værre og værre! Lige fra den Dag Krigen blev erklæret, har fiendtlige Ryttere faret rundt i Landet, skræmmet Befolkningen, rekognoscert Terrænet, skaaret Telegraftraadene over, — og ingen har lagt dem en Pind iveien! Baden og Bayern reiser sig, umaadelig store Troppebevægelser finder Sted i Pfalz, alle Steder fra hører vi, at vor Grænse trues; — og naar Befolkningen, Sognefogder i Forskrækkelse henvender sig til de forbidragende Officerer — trækker disse nok saa flot paa Skuldren: det er bare Syner, — det er Kujoneri — Fienden — aa, — han er langt borte! — det er jo forskrækkeligt at ligge her og drive, naar hver en Time, — ja, hvert Minut er kostbart! Hvad venter vi efter? Skal vi have hele Tyskland over os, inden vi gjør en Bevægelse?"

Han talte med dæmpet Stemme og sørgmodigt Tonefald; som om han gjentog for sig selv Ting, han i længere Tid havde tænkt over.

"Ja, — og saa Tyskland, Tyskerne! Dem kjender jeg ogsaa; og det rædsomme er, at I lader til at være ligesaa uvidende om deres Stemninger og Tilstande, som I er om Kina! .... Husker du, Maurice, min Fætter Günther, der i Foraaret besøgte mig i Sedan? Hans Moder, —

en Søster til min, er gift i Berlin; — og han er heltud Prøiser; — hader grundigt Frankrig. Nu er han Kaptein i den prøisiske Garde. Da vi tog Afsked med hinanden, sagde han til mig, — aa — jeg hører endnu hans skrappe Tone: "Dersom Frankrig erklærer os Krig — faar I Prygl"!"

Nu so'r Løitnant Rochas op, — aldeles rasende.

Han var en Mand omkring de 50, med et smalt, barket, magert Ansigt, stor, kroget Næse, der krummede sig over den brede, godmodige, hidsige Mund, og en svær strittende, graasprængt Knebelsbart.

Hans Stemme tordnede, da han raabte:

"Hvad Satan staar De der og tager Modet fra mine Folk!"

Uden at blande sig i Skjænderiet holdt Jean med sin overordnede.

Han var nok lidt underlig ved alt det Smøleri og den Uorden, der gik i Svang, men i sit Hjerte var han vis paa, at Fienden fik Prygl alligevel.

Hvorfor var de ellers rykket ud?

"Men, Hr. Løitnant," svarede Weiss forbløffet, "jeg mener sandelig ikke, jeg vil tage Modet fra Folkene—tværtimod, — jeg vilde bare ønske, De vidste ligesaa god Besked, som jeg, saa kunde De bedre baade se og høre .... og, hør nu .... Tyskerne...."

Han talte videre med sin fornuftige Mine, forklarede, hvad han var bange for: talte om Prøisens voksende Magt siden Sadowa, om det store Rige, der dannede sig, om den Begeistring og den uimodstaaelige Ungdomskraft, der drev det til Enhed; om den almindelige Værnepligt, der skabte en dannet, disciplineret Krigsmagt med et svært, krigsvant

Materiel, der endnu var begeistret og seiersstolt efter det glimrende Felttog mod Østrige; om denne Hærs moralske Styrke, om de unge Befalingsmænd, der lystrede en gammel evig ung Generalissimus, som besad en aldrig svigtende Fremsynthed og et vidunderligt klart Blik paa Forholdene.

Og overfor denne Fiende stod nu Frankrig.

Keiserdømmet var ældet, — ganske vist havde Plebiscitet havt et tilsyneladende gunstigt Resultat, men Grunden var hul; — Frihedsfølelsen og Fædrelandskjærligheden var kvalt eller svækket; — nu var den vaagnet men for silde.

Det liberale Parti stod parat til at styrte Regjeringen, naar denne ikke mere kunde tilfredsstille den Forlystelsessyge, den selv havde vakt; Hæren var selvfølgelig tapper; — den glædede sig endnu ved de Laurbær, den havde vundet paa Krim og i Italien; — men Tonen var dog fordærvet ved Stillingsvæsenet og ved Krigen i Afrika; — man var for seierssikker til at gide prøve paa at sætte sig ind i et nyt System; — og saa Cheserne — de allerfleste var jo Middelmaadigheder; — misundelige og skinsyge i en forfærdelig Grad, — undertiden uvidende til det yderste og endelig Keiseren.

Syg og nølende, ført bag Lyset og uden Indsigt stod han i Spidsen for dette store, skjæbnesvangre Foretagende, hvor alle gik løs iblinde, uden alvorlige Forberedelser, i Uorden og Forvirring, som en Flok Faar, der drives til Slagterbænken.

Løitnant Rochas stod med aaben Mund og opspilede Øine.

Der kom en meget dyb Rynke mellem hans buskede Bryn.

Med ét tog han det Parti at bryde ud i en homerisk Latter, der bragte den brede Mund til at gaa op til begge Øren.

"Hvad er det dog for noget forbistret Vrøvl! Hvad mener De med den dumme Sludder! ..... Der er ikke Spor af sund Fornuft i det altsammen. Gaa De til Rekruterne med den Præken og kom ikke med den Slags til mig, — der nu har været i Tjenesten i 27 Aar."

Og han slog sig for Brystet.

Han var Murersøn, født i Paris, havde ikke havt Lyst til Faderens Haandværk, men var gaaet i Tjenesten i en Alder af 18 Aar.

I Afrika var han avanceret til Korporal, til Løitnant efter Solferino; — i 15 Aar havde han vist Heltemod, men Kaptein kunde han aldrig blive, — dertil var han for uvidende.

"De, — min gode Mand, der er saa klog, — De ved ikke dette her? — Ja, ved Mazagran, — da var jeg akkurat 19 Aar, — der holdt vi 123 Mand Stand mod 12,000 Arabere .... og det gjorde vi i aarevis, — ved Mascara, ved Biskra, ved Dellys; — senere mod Kabylerne og ved Laghouat; — dersom De havde været med til det, skulde De bare have set de sorte Bæster stikke af som Harer, saa snart vi viste os.... Og ved Sebastopol da, — det var min Salighed ikke Legeværk. Det blæste, saa Haarene føg af Hovedet paa os, det frøs, saa det knagede, — altid var vi paa Tæerne, og saa endte de vilde Dyr med at sprænge hele Stasen i Luften! Naa, vi fik dog Overtaget, vi andre; med vaiende Faner og klingende Spil. Ved Solferino — der var De nok heller ikke, — vel? naa, hvad kommer De saa her og vil snakke med? Ja, ved

Solferino var det saa varmt, skjønt det øsede ned, som jeg aldrig i mine livskabte Dage har set det øse! Der fik Østerrigerne Børst. De skulde have set dem skruppe af, saa den ene faldt over den andens Ben, man skulde tro, de havde Ild bagi!"

Her brast han igjen i Latter, hele den gamle, franske Munterhed brød ud i Glæde over Seiren.

Dette var Sagnet om den franske Soldat, der drog Verden rundt mellem sin Pige og sit fulde Glas, og erobrede hele Jorden, mens han sang Omkvædet af en lystig Vise.

En Korporal og 4 Mand fik umaadelige Hære til at bide i Græsset.

Med et brummede han:

"Frankrig, — Nederlag .... de Bæster, de Prøisere, de skulde slaa os!"

Han gik derpaa nærmere til Weiss, greb ham i Frakkekraven.

Hele den høie Quichoteskikkelse udtrykte den ubeskrivelige Ringeagt for Fienden, for en hvilkensomhelst Fiende, under hvilkensomhelst Omstændighed.

"Hør nu lidt, gode Herre! .... dersom de vover sig frem, de Prøiserhunde, saa skal vi være Mand for at følge dem hjem med et Par ordentlige Spark, — jeg siger ikke hvor! hører De, — og det lige til Berlin!"

Han slog ud med Haanden, overmodig som et Barn med Uskyldighedens faste Tillid og urokkelige Tro.

"Saadan er det nu en Gang, og anderledes bliver det heller ikke!"

Weiss var ganske fortumlet, han erklærede hastigt, at han med stor Fornøielse vilde tro Løitnanten.

Maurice, der ikke turde sige sin overordnede imod, stemmede i med og lo: den Pokkers Fyr — som han forresten ansaa for et Fæ — kunde dog gjøre en ganske varm om Hjertet.

Jean nikkede flere Gange bifaldende, mens Rochas talte.

Han havde ogsaa været med ved Solferino, hvor det regnede saa svært.

Løitnanten forstod minsandten at belægge sine Ord. Dersom alle Befalingsmændene talte paa den Maade, vilde man bryde sig Pokker om Uldtøi og Gryder.

Natten var forlængst kommen, og Rochas blev ved at gestikulere i Halvmørket. Han havde akkurat stavetsig igjennem en Bog om Napoleons Seire, som han en Gang havde fundet hos en omvandrende Bisekræmmer. Og nu kunde han ikke tie stille, nu maatte han kramme sin Visdom ud for de unge Mennesker.

"Østrige faar Prygl ved Castigbom, ved Marengo, ved Wagram! Prøisen ved Eylau, ved Jena, ved Lützen. Rusland ved Friedland, Smolensk, Moskwa! Spanien, England! Prygl over hele Linjen! Hele Verden faar Prygl, paa langs og paa tværs, fra øverst til nederst!... og saa — lige med et — skulde vi faa Prygl! Er der da vendt op og ned paa Kommersen?"

Han rettede sig, løftede Armen op som en Fanestang.

"Se uu her! Der har staaet et Slag idag, vi venter paa Efterretninger! men jeg kan sige jer, hvordan Telegramerne kommer til at lyde! Vi har smurt Prøiserne! Smurt dem, hakket dem til Plukfisk, har vi!"

Under den mørke Himmel lød i dette Øieblik et klagende Skrig!

Var det en Ugle? Var det en hemmelighedsfuld Røst, som græd i det fjerne?

I Nattens Mørke gik en Gysen gjennem Leiren, og den ængstelige, forventningsfulde Spænding, den feberhede Længsel efter Visshed øgedes.

I Hovedkvarteret flammede Lyset op, høit og stille som en Vokskjærte lyste det ud over de trætte, urolige Officerers Ansigter.

Klokken var imidlertid bleven 10.

Gaude viste sig og blæste sit Signal først, derefter lød de andre Horn over hele Leiren og endte i en søvndrukken, hendøende Fanfare.

Og Weiss, der rent havde glemt Tiden, trykkede Maurice i Haanden, ønskede ham Lykke og Held! Han skulde nok hilse Henriette og kige ind til Onkel Fouchard.

Men netop som han lavede sig til at gaa, blev der Røre; der kom Liv i alle Mand, thi Rygtet fløi med Lynets Hast over hele Leiren, at Marskalk Mac Mahon havde vundet en stor Seier: Kronprinsen af Prøisens Hær var taget tilfange; Fienden var trængt tilbage, ødelagt, havde ladet Kanoner og Bagage i Stikken.

"Der ser I!" udbrød Rochas med sin Tordenstemme. Og saa gik han efter Weiss, der glad tog Veien ad Mühlhausen til.

"Hører De, vi skal følge dem hjem med ordentlige Spark, jeg siger ikke hvor."

Et Kvarter senere indløb en anden Depeche med Melding om, at Hæren havde maattet opgive Wörth og trak sig tilbage.

Aa Gud! hvilken Nat!

Rochas kunde ikke holde sig vaagen, laa i blytung

Søvn rullet ind i sin Kappe paa den bare Jord, som han saa tidt før havde gjort.

Maurice og Jean havde listet sig ind i Teltet, hvor Loubet, Chauteau og Lapoulle allerede laa i Bunke med Hovedet paa Tornystret.

Der var Plads til 6 Mand, naar de laa med bøiede Ben.

Først havde Loubet opmuntret dem og bragt deres Tænder til at løbe i Vand ved at fortælle Lapoulle, at der imorgen vankede Hønsesteg; men de var for trætte til at le meget, nu laa de og snorkede i Munden paa hverandre; Prøiserne kunde komme, dersom de lystede.

Et Øieblik blev Jean liggende ganske stille, tæt op til Maurice, men trods sin Træthed, var det ham ikke muligt at sove; alt, hvad den Herre fra Mühlhausen havde sagt, løb ham rundt i Hovedet; han mærkede nok, at hans Sidemand heller ikke var falden i Ro, tænkte paa de samme Ting.

Med ét flyttede Maurice lidt gnavent paa sig, og Jean forstod, at han generede den anden.

Mellem den studerede Mand og Bondekarlen var der et instinktmæssigt Fiendskab, en uvilkaarlig Modbydelighed, der var som en legemlig Smerte.

Jean blev flou og bedrøvet, krøb sammen og gjorde sig liden under denne Ringeagt, som han gjældte hos Maurice.

Natten var kjølig udenfor, men ikkedestomindre var der kvalmt i Teltet, hvor saa mange Mennesker laa i det lille Rum.

Maurice kunde ikke udholde den daarlige Luft, han fo'r op, gik ud og lagde sig et Par Skridt fra Teltet.

Jean var helt elendig, han faldt hen i en urolig Søvn; han pintes af Sorg over at blive foragtet, og tillige af en Anelse om en umaadelig Ulykke; han syntes i sin halv vaagne Tilstand, at han hørte den komme galopperende mod dem fra det fjerne.

Og Timerne gled hen, den natsorte Leir laa stille og ubevægelig, som om den var lamslaaet og betynget af noget gyseligt, der endnu ikke havde Navn.

Fra Skyggesøen hørtes nu og da en Sitren; fra et usynligt Telt lød en Rallen ud i Mørket; — — og saa alle de sære Lyd, hvis Oprindelse man ikke kunde gjætte, dertil Hestes Prusten, en Sabels Klirren, en Landstrygers flygtende Fjed, den sagte Støi, der undertiden kan være truende at høre paa.

Men pludselig brød et stærkt Ildskjær frem henne ved Marketenderiet.

Leirfronten oplystes, man saa Geværpyramiderne staa i Række. Ilden faldt paa de blanke Løb, der skinnede rødt, som om de var blodige, og paa Skildvagternes ranke Skikkelser.

Var det maaske Fienden, som Officererne nu i to hele Dage havde ventet, og som de var løbet efter fra Belfort til Mühlhausen?

Nu fo'r en Masse Gnister iveiret, og saa sluktes Flammen.

Det var ikke andet end det Smule Baal af friske Grene, som Lapoulle og Loubet havde maset saa længe med, og hvor Ilden nu havde ligget og ulmet i flere Timer, inden den brød frem.

Jean blev forskrækket ved det stærke Skjær; han styr-

tede ud af Teltet og var i Farten nær snublet over Maurice, der støttet paa Albuen laa og saa til.

Snart blev det imidlertid mørkt igjen, og de to Mænd blev liggende paa Jorden nogle Skridt fra hinanden, foran dem i det uigjennemtrængelige Mørke blinkede nu intet andet Lys end det, der var tændt i Hovedkvarteret.

Hvad mon Klokken vel kunde være? Staben havde da vaaget hele Natten.

Man kunde høre General Bourgain Desfeuilles, der skjældte og smældte over denne endeløse Nat, hvor han ikke kunde blive strammet op hverken med en Cigar eller en Toddy.

Nye Depecher indløb, og gode Efterretninger bragte de vistnok ikke; Stafetter galopperede ud og ind i Mørket.

Man hørte Hestetrampen, Eder, noget, der lignede et kvalt Dødsskrig, efterfulgt af dyb, fæl Stilhed.

Hvad var dog dette?

Var det allerede forbi altsammen?

Et isnende Pust strøg hen over Leiren, der laa lamslaaet i Søvn og ængstelig Spænding.

Og nu opdagede Jean og Maurice Oberst Vineuil, hvis høie magre Skikkelse raskt skred forbi.

Det var vist med Regimentslægen, Dr. Bouroche, han fulgtes, — begge to talte ivrigt i afbrudte Sætninger; halvveis hviskende, som man taler i onde Drømme.

"Den kommer fra Basel .... første Division oprevet t
.... 12 Timers Slag, hele Hæren paa Tilbagetog."

Obersten stod stille, kaldte paa en Skygge, der ilede s
til, let, fin, korrekt.

"Er det Dem, Baudouin?"

"Ja, Hr. Oberst!"

"Aa, — kjære Ven! Mac Mahon slaaet ved Fräschwiller, Frossard ved Spickeren og de Failly klemt inde mellem dem begge to .... Ved Fräschwiller, — et eneste Korps mod en hel Armé, — Vidundere af Tapperhed! Og alt revet bort, Nederlag, Panik, — Frankrig ligger aaben for Fienden....!"

Taarer kvalte hans Stemme: man kunde ikke høre hvad han sagde, de tre Herrer forsvandt som Skygger i Nattens Mørke.

Maurice fo'r op rystende over hele Legemet.

"Aa, Gud i Himlen!" stønnede han.

Andet kunde han ikke sige, mens Jean med Døden i Hjertet mumlede:

"Saa skulde da ogsaa ... Han havde dog Ret, Deres Svoger, som sagde, de var de stærkeste."

Maurice blev rasende, han kunde have kvalt Jean. Var Prøiserne nu de stærkeste? Denne Tanke saarede hans Forfængelighed dybt.

Men Bondekarlen vedblev rolig og stædig:

"Naa, men det dør vi vel ikke af! Fordi man faar en Lusing, skal man ikke strække Gevær .... Vi maa slaa igjen, andet er der ikke at stille op."

Foran dem saa de nu en høi Skikkelse. De kjendte Rochas, som endnu havde Kappen om Skuldrene og sagtens var reven op af sin Søvn af en Anelse om Ulykken.

Han spurgte dem ud, vilde vide Besked.

Da han havde forstaaet — med Møie — malede en grænseløs Forbauselse sig paa hans Ansigt og i hans Barneøine.

Men end ti Gange gjentog han: "Slaaet — slaaet! Hvordan mener I det? Slaaet? — Hvorfor? Slaaet?"

Natten var fuld af Angst og mørke Anelser.

Nu begyndte det at lysne i Øst, Dagen kom, en graa, umaadelig sørgelig Dag steg op over den sovende Leir; — i et af Teltene kunde man allerede skjelne Loubet og Lapoulle, Pache og Chauteau, der alle fire laa med aaben Mund og snorkede af alle Kræfter.

En Sorgens Morgenrøde løftede sig over Synskredsen, over de sodfarvede Taagemasser, som svævede over Fladen, der langt borte i det fjerne.

II.

Henimod Klokken 8 spredte Solen de tunge Skymasser og en Augustsøndags klare Lys straalede over Mühlhausen, over den vide, frugtbare Slette.

I Leiren rørte sig nu et mylrende Liv og fra alle de omliggende Landsbykirker ringede Klokkerne Folk sammen.

Den frygtelige Ulykkens Dag saa fornøielig ud, straalede i festlig Hviledagsstemning under en skyfri Himmel.

Med et lød Gaudes Horn: Uddeling af Naturalier, og Loubet faldt i Forundring.

Hvad for noget? Hvad var her paafærde? Var det virkelig de stegte Høns, som Lapoulle igaar lovede dem?

Laubet var født i Cassanneriegade, tæt ved de store Centralhaller i Paris, hans Moder havde havt en liden Grønthandel; selv var han gaaet om som Stillingsmand "for de Par Skillings Skyld", som han sagde.

Forresten havde han forsøgt alt muligt, og var en stor Lækkermund, der altid snusede efter lidt at bide paa. Derfor gik han ogsaa ud for at speide, mens Chauteau holdt Hus med Pache og aalede ham frygteligt, fordi han havde overrasket den skikkelige Fyr paa Knæ bag et Telt, ifærd med at sige en Bøn.

Chauteau var et Stykke af en Kunstner; Dekorationsmaler fra Montmartre, en smuk, velvoksen Fyr, der hyldede alle Slags revolutionære Ideer og rasede over at være bleven indkaldt før Tiden.

Han sparede ikke Pache. "Se mig til det Hældøre. Han skulde hellere bede sin Vorherre om 100,000 Francs om Aaret!" Men den stille, spinkle Pache med det sære spidse Hoved, lod ham gjøre Nar, uden at forandre en Mine.

Han var Kompaniets Syndebuk, han og Lapoulle, det store Fæ fra Sologne, der var saa uvidende om alt, at han havde spurgt, om han ikke kunde faa Kongen at se den første Dag, han var i Tjenesten. Og skjønt alle talte om Nederlaget ved Fräschwiller, lo de fire og spøgte, mens de gik til sin daglige Dont.

Men nu hørtes en tilfreds Grynten, og glad Overraskelse malede sig paa deres Ansigter ved Synet af Jean, der kom tilbage fra Uddelingen med Maurice, som bar et Knippe Brænde.

Endelig kunde man da faa Ild paa og en Smule varm Mad i Livet.

Der var bare 12 Timers Forsinkelse, saa man kunde da ikke klage.

"Hurra for Intendanturen!" raabte Chauteau.

"Ti nu bare stille," svarede Loubet, "og vent I bare, saa skal jeg lave jer en Skaal Suppe, som kan vaske sig."

Han pleiede at paatage sig Madlavningen, og det var de andre glade over, thi han var en udmærket Kok. Men han var altid ved at jage Livet af Lapoulle, sendte ham efter de utroligste Ting.

"Saa, lad mig nu faa Champagnen; se du faar Benene med dig efter Trøflerne, dit Kvæg!"

Nu fik han Lyst til at narre det store Fjol, og han brølede:

"Hei, halloi, Lapoulle! Hvad bliver det saa til med den Høne?"

"Hvad for en Høne?"

"Den der, Fæpande, den ligger jo for Næsen af dig. .... Jeg lovede dig jo Høns igaar, ikke? Korporalen kom jo nu for et Øieblik siden med den."

Og han pegede paa en stor, hvid Sten, som laa ved deres Fødder, pegede med en saadan Overbevisning, at Lapoulle tog den op og gav sig til at vende og dreie den.

"Naa, der ser du, det var da godt, du har Øine i Hovedet. Lad mig faa den vasket og gjort istand i en Fart. Vask Kløerne, vask Halsen, naa, skrub den ordentlig, spar ikke paa Vand, din Driver."

Og for at gjøre Grin, fordi han var glad ved Tanken om snart at faa Mad, kylede han den store Sten ned i Soldaternes Gryde.

"Det giver en fin Smag! Naa, saa det vidste du ikke; men hvad ved du, Idiot! Du skal faa Gumpen, glem saa ikke at sige mig, om den var mør."

Kompaniet vred sig af Latter ved at se paa Lapoulle, som nu var overbevist og allerede slikkede sig om Munden.

Den Pokkers Loubet, han kunde dog altid hitte paa noget!

Og da Ilden nu blussede op, da det begyndte at synge i Gryden, stillede de sig rundt om den og saa Kjødet hoppe op og ned, mens en deilig Lugt steg op om de sultne Folk — for sultne var de — skrubsultne lige fra den fore-

gaaende Dag, og i Tanken om at faa Mad, druknede alle Bekymringer.

Prygl havde der vanket, men derfor maatte de ligegodt spise.

Rundt om i Leiren flammede Kjøkkenbaalene og Gryderne kogte. Soldaterne var lystige og forventningsfulde, mens Kirkeklokkerne vedblev at ringe ud over Egnen.

Klokken var henved 9, da der med et blev Uro i Leiren.

Officererne ilede frem og tilbage, og nu kom Løitnant Rochas, som havde faaet en Ordre af Kaptein Baudouin, hen til Kompaniet.

"Saa, pak nu sammen, vi skal afsted!"

"Men Maden, Hr. Løitnant!"

"Mad en anden Dag! Nu, March! Straks!"

Gaude blæste til Afmarch, og blandt Folkene var der Forbauselse og indædt Harme.

Saa! Afsted før de havde faaet en mundfuld Mad! Kunde de ikke ligesaa gjerne vente den Timestid, til Suppen var spiselig.

Kompaniet vilde alligevel have lidt varmt i Livet, de smagte paa Suppen, — men det var kun lunkent Vand, og Kjødet saa seigt som Saalelæder.

Chauteau rasede, men turde endnu ikke tale høit.

Jean maatte skride ind, skynde paa sine Folk.

Hvad var der paafærde? Hvad skulde alt det Jageri til, man fik jo neppe Tid til at trække Veiret? Og da der i Nærheden af Maurice blev sagt, at nu gik det mod Fienden, trak han vantro paa Skuldrene.

I mindre end et Kvarter brød Leiren op, Teltene blev nedtagne, bundne paa Tornystrene, Styrken traadte

under Gevær, og paa den bare Jord var intet tilbage uden Kjøkkenbaalene, som var ved at gaa ud.

Meget alvorlige var de Grunde, som havde bestemt General Douay til et øieblikkeligt Tilbagetog. Depecherne fra Byfogden i Schlestadt, som nu var tre Dage gamle, bekræftedes; der telegraferedes atter, at Fienden truede Markolsheim, og andetsteds fra meldtes, at et fiendtligt Armekorps var gaaet over Rhinen ved Huningue. Og stadig indløb nye Efterretninger, nøiagtige, talrige: der var set baade Artilleri og Kavaleri, Tropper bevægede sig allevegne mod Samlingspunktet.

Ventede man længere, resikerede man at blive afskaaret fra Tilbagetog til Belfort. Under Eftervirkningen af Nederlaget ved Frächwiller, og Overrumplingen ved Weissenburg, maatte Generalen, isoleret, helt ude ved Avantgarden, som han var, absolut trække sig tilbage i Hast, saa meget mere, som de Efterretninger, man imorges havde modtaget, lød stedse alvorligere.

Staben var allerede borte, de havde redet skarpt, da de frygtede, Prøiserne kunde komme dem i Forkjøbet og faa besat Altkirch.

General Bourgain Desfeuilles, som nok mente, han fik en drøi Dag, havde lagt Veien gjennem Mühlhausen, hvor han spiste en god Frokost, alt mens han bandede og tordnede over "Jageriet".

Mühlhausen var fortvivlet ved at se Officererne drage afsted: ved Efterretningen om Tilbagetoget kom Beboerne ud paa Gaden, jamrende over at se Tropperne trække sig tilbage; de havde saa indstændig anmodet om Beskyttelse, nu skulde de altsaa overlades til sin Skjæbne, de store Rigdomme, som var ophobede paa Banegaarden, skulde falde

Fiendens Hænder; inden Aften var sagtens hele Byen besat af Prøiserne. Og langs Veien, i Omegnens Landsbyer, stod Indbyggerne alle i Dørene, forbausede, forvildede.

Hvad!

De samme Regimenter, der igaar marcherede fremad, de trak sig nu tilbage, flygtede, før de havde vekslet en Kugle med Fienden!

Befalingsmændene saa mørke og nedslagne ud, sporede Hestene, vilde ikke svare paa noget Spørgsmaal, som om Ulykken var i Hælene paa dem.

Saa var det altsaa sandt, at Hæren var opløst, siden de franske Tropper kom flydende fra alle Kanter som en Strøm, der gaar over alle Bredder.

Og den opskræmte Befolkning var ved at tabe Hovedet, troede allerede, at den kunde høre den indtrængende Fiende komme brusende frem; Pakvogne og Kjærrer belæssedes med Møbler og Husgeraad, Husene tømtes, hele Familier flygtede henad Veiene midt i den overhaandtagende Rædsel.

To Timer gik; ubevægelig ventede 106te Regiment foran den endeløse Strøm, som spærrede deres Fremrykning.

Folkene, der stod i brændende Solhede, med fuld Opvakning og Gevær ved Fod, begyndte at knurre.

"Det lader til, vi spiller Bagtrav," bemærkede Loubet spottende.

Men nu so'r Chauteau op.

"Mon det er for at gjøre Nar af os, at de lader os steges i vort eget Fedt? Vi, som kom først, vi skal være de sidste."

Som de stod her med Udsigt over Kanalen og den udstrakte, frugtbare Slette med lige Veie og mellem Humlehaver og modne Agre, kunde de se hele Bevægelsen, de kunde se Tropperne tilbagelægge samme Vei som igaar, men i modsat Retning.

Og nu begyndte de at give ondt af sig, at le haansk og komme med spodske Bemærkninger.

"Naada, vi har nok Hastværk," vedblev Chauteau. "Den er s'gu nydelig, deres March mod Fienden! Den, som de har fyldt os Ørene med siden forleden Morgen... Det er min Salighed den stiveste! .... Her stiller vi, og saa høvler vi af igjen uden at faa en skefuld varm Mad i Livet."

De lo rundt om ham, og Maurice, som stod lige ved Maleren, maatte give ham Ret.

Hvorfor fik de ikke Lov at spise sig mæt i Fred og Ro imorges, naar de nu skulde staa her og glo?

— Sulten pinte dem igjen og de tænkte paa de væltede Suppegryder, kunde ikke satte Nødvendigheden af det Hastværk, der forekom dem dumt og feigt. Det var en rask Flok Harer, naar det kom til Stykket!

Men Løitnant Rochas røflede nu Sergeant Sapin, bebreidede ham Folkenes slette Holdning.

Kaptein Baudouin hørte Skjænderiet, kom til, stram og stiv.

"Stille i Geledet!"

Jean stod stum og stiv som en gammel Soldat og saa paa Maurice, der smilede ad Chauteaus ondskabsfulde Arrighed; det undredede ham, at et ungt, dannet Menneske kunde more sig over sligt; det var maaske nok Sandhed, men den Slags Ting taug man da stille med. Dersom

alle Folkene vilde give sig til at rakke ned paa Cheferne, vilde man ikke komme langt, det var da vist nok.

Omsider, efter endnu en Times Venten, fik Regimentet Ordre til at rykke frem. Men Broen var endnu saa overfyldt af Tros, at der opstod den utilbørligste Uorden.

Flere Regimenter blandede sig; Kompanier reves afsted i vild Fart, mens andre kastedes tilside, saa at Folkene maatte marchere paa Stedet. Og for at sætte Kronen paa Forvirringen, kom en Eskadron Kavaleri ind mellem Fodfolket, vilde igjennem og trængte de allerede talrige Efternølere ind i de nærliggende Marker.

Efter en Times March var der allerede en hel Flok Marodører, der i største Uorden slæbte sig afsted og neppe nok gjorde sig Umage for at følge med.

Jean kom ogsaa bagud, forvildede sig i en Hulvei med sin Deling, som han ikke vilde lade i Stikken.

Hele 106te Regiment var borte, ikke en Mand, ikke en Officer var at øine.

Der gik kun isolerede Soldater, et Sammensurium af Folk, han ikke kjendte, Folk, som lige fra Begyndelsen af var udasede, og gik fremad, som de bedst kunde.

Solen brændte paa, det var forfærdelig varmt, og Tornystret, der var tungt af den svære Oppakning, trykkede Folkene; mange af dem var ikke vant dertil; de var allerede generede i Bevægelsen af den tykke Kappe, der var stiv og tung som Bly.

Med et stod en liden bleg Soldat stille, saa sig om med et forvildet Blik i de svømmende Øine og kastede derpaa Tornystret i Grøften, idet han udstødte et Suk, saa dybt som vaagnede han til Livet efter en lang Besvimelse.

"Han har s'gu Ret," mumlede Chauteau.

Men han marcherede dog videre med Ryggen bøiet under Byrden; lidt efter kastede to andre Oppakningen fra sig, og saa kunde han ikke heller lade være.

"Aa, skidt med det hele!" udbrød han.

Tak, 50 Pund paa Skuldrene, han havde nok af det! Man var da heller ikke Lastdyr, som kunde slæbe saadanne Byrder.

Et Øieblik efter fulgte Loubet hans Eksempel og tvang Lapoulle til at gjøre ligesaa.

Pache slog Kors for sig, løste Remmene og lagde hele Stasen forsigtig fra sig ved Foden af en lav Mur, aldeles, som om han havde til Hensigt at samle den op ved Leilighed.

Maurice var den eneste, som holdt ud endnu, da Jean vendte sig om, og saa sine Folk uden Oppakning.

"Tag Tornystrene paa, ellers faar jeg Vrøvl!"

Men uden aabenlyst at gjøre Oprør, vedblev Folkene at gaa frem, lige i Hælene paa Korporalen, som de næsten drev foran sig paa den snævre Sti.

"Vil I se, I kan lystre, ellers melder jeg jer!"

Disse Ord traf Maurice i Ansigtet som en Piskesnært.

Den Bondehøvl vilde melde dem, gjøre sig vigtig, fordi elendige Stakler ikke vilde slæbe sig tildøde! Og aldeles ude af sig selv, rev han Remmen op, lod sit Tornyster falde ned paa Veien, mens han saa fast og trodsigt paa Korporalen.

"Godt!" sagde denne, paa sin sindige Maade, — han saa nok, at han i dette Øieblik intet kunde sætte igjennem "Det skal vi nok faa ordnet iaften."

Maurice havde frygtelig ondt i Fødderne. De tykke, grove Sko, som han ikke var vant til, havde ødelagt ham.

Han var ikke videre stærk, nu følte han en Brænden og Sviden i Ryggen, som om Tornyſtret havde ſkrabet Huden af, og Vægten af Geværet, ſom han uophørlig flyttede fra den ene Skulder til anden, tog næſten Veiret fra ham.

Men denne legemlige Pine var for intet at regne mod den Modløshed, ſom i dette Øieblik næſten bragte ham til Fortvivlelſe.

Lige med et, uden at han kunde ſtride imod, ramlede hele hans Viljekraft ſammen; de onde Drifter vaagnede i ham; han kunde ikke holde ſig oppe, og han kunde have grædt af Skam.

Hans Daarſkaber i Paris havde altid været "den andens" Skyld, ſom han ſelv pleiede at ſige om denne viljeløſe Fyr, ſom i de mørke Timer var iſtand til at begaa de værſte Streger.

Og lige ſiden han var begyndt at ſlæbe ſig frem under den ſtegende Sol, midt i dette Tilbagetog, der lignede Flugt, følte han ſig ſom et forvildet Faar, der hverken ved ud eller ind.

Det var Nederlagets Eftervirkning; Lynet var ſlaaet ned langt borte og den hendøende Tordens Drøn lød nu i Hælene paa disſe Menneſker, der var overvældede af Skræk og flygtede, uden at have ſet Fienden.

Hvad kunde man nu haabe? Var alt ikke forbi? Hæren var ſlaaet, de kunde alleſammen lægge ſig ned og dø.

"Men hvordan har det ſig egentlig," lød nu Loubets lattermilde Gadedrengeſtemme, "jeg ſynes, vi glemmer, vi ſkulde til Berlin."

Til Berlin, — til Berlin. I Maurices Øren gjenlød den vrimlende Folkemaſſes Skrig hin Begeiſtringens

Nat, da han havde besluttet at gaa med som frivillig; nu blæste Vinden fra et andet Hjørne!

"Uh, — den er færdig at slaa Fingrene af mig den Satans Kanon!" vedblev Loubet og lagde Geværet paa den anden Skulder, "det er en nydelig Fløite at trække om med!"

Nu gjorde han Hentydning til den Sum, han som Stillingsmand havde modtaget.

"Femten hundrede Knapper for dette hersens Stykke Arbeide, det kan man kalde Snyderi! ... Nu sidder han med Piben i Munden, den Flottenheimer, der betalte for mig, — mens jeg skal slaaes til Plukfisk!"

"Naa, hvad skal jeg da sige?" brummede Chauteau, "jeg var færdig med hele det Soldaterskidt; jeg skulde hjem .... det kan man da ogsaa kalde Uheld at blive rodet ind i saadant et forbandet Svineri, som dette her!"

Og han svingede arrigt med Geværet. Saa kastede han det rask over en Hæk.

"Til Helvede med deres dumme Tingest!"

Geværet dreiede to Gange om i Luften, saa faldt det paa langs i en Plovfure, hvor det blev liggende som en død.

Flere andre fløi bagefter, hele Marken laa snart overstrøet med Vaaben, som underlig forladt strakte sig ud under den brændende Sol.

Og en sælsom smittende Affindighed udbredte sig mellem Folkene, de var rasende sultne, ømme i Fødderne, forbløffede over det uventede Nederlag, der truende drev dem afsted.

Haabet havde de opgivet, de saa Befalingsmændene vakle; — Intendanturen blæste dem et Stykke og lod dem sulte, trætte og udasede som de var, gad de ikke anstrenge

sig, de opgav Ævret, inden de havde begyndt. Og saa, ja saa kunde Geværet gaa samme Vei som Tornystret; saa fik man da Ende paa det i en Fart.

Og mens de lo som en Flok Galehuslemmer, der morer sig, fløi Geværerne til begge Sider omkring det lange Bagtrav af Efternølere, som var spredt henad Veien.

Før Loubet kastede sit Gevær, lod han det svinge et Par Gange rundt oppe i Luften, som var det en Tambursmajors Stok.

Lapoulle gjorde som Kameraterne, muligvis troede han det hørte sig til; men Pache, som i sin Gudfrygtighed bevarede en vis Pligtfølelse, vilde ikke lystre Chauteau, skjønt denne overvældede ham med Grovheder.

"Se mig til den skinhellige Rad! Fordi han har hængt i Skjørterne paa en gammel idiotisk Bondekjærring hver Søndag i Kirken! Du-skulde hellere være Kordreng! det er modbydeligt at ville være bedre end Kameraterne!"

Maurice gik stille frem med bøiet Hoved under Solens brændende Straaler.

Han gik som isøvne, pint af den frygteligste Træthed, det flimrede for Øinene af ham, ved hvert Skridt var det ham som skulde han træde ud i et bundløst Svælg; hvad nyttede nu hans Dannelse og hans Kundskaber ham, — han følte sig nedværdiget, var aldeles ikke bedre end de elendige Mennesker, der vandrede omkring ham.

"Hør," sagde han med et til Chauteau. "De har Ret."

Og allerede havde han lagt sit Gevær paa en Stenbunke, da Jean, som flere Gange forgjæves havde villet forhindret Folkene i saaledes at lade sine Vaaben ligge, saa, hvad Maurice havde gjort.

Han fo'r hen til ham.

"Vil De straks tage det Gevær op, — hører De, straks paa Øieblikket!"

En rasende Harme jagede Blodet op i Kinderne paa Jean, hans Øine lynede; han, der ellers var saa sindig og forsonlig, talte denne Gang med en Stemme, der tordnede af Myndighed.

Aldrig havde hans Deling set ham saaledes, Folkene stod af Overraskelse stille.

"Tag Deres Gevær, — eller De skal faa med mig at bestille."

Maurice rystede af indædt Raseri, han svarede kun et eneste Ord med usigelig haansk Betoning:

"Bonde!"

"Ja, akkurat, — jeg er kun Bonde, og De er en fin Herre! — Derfor er De et Svin, — hører De, — et Svinebæst, — jeg siger Dem det op i Deres aabe Øine!"

Nogle af Folkene begyndte at huje, men Korporalen vedblev med uimodstaaelig Myndighed:

"Naar man er en boglærd Mand, saa viser man det. — Vi andre vi er Fæpander og Bønder, og I burde give os et godt Eksempel, siden I er saa kloge .... vil De nu tage Deres Gevær op, eller jeg lader Dem skyde ned, saa saare vi gjør Holdt."

Maurice var kuet, han tog sit Gevær uden at sige noget.

Vredestaarer tilslørede hans Øine.

Han marscherede videre som en fuld Mand mellem Kameraterne, der nu gjorde Nar af ham, fordi han havde maattet give sig.

Aa, den Jean! Ham hadede og afskyede han i al Evighed! Hadede ham — fordi han maatte give ham Ret.

Og da nu Chauteau brummede, at naar man havde den Slags Korporaler, saa fandt man vel nok en Gang en Leilighed til at give dem en Kugle for Panden, — da saa Maurice rødt; — han var vis paa, at han en Dag maatte knuse Pandeskallen paa Jean!

Men nu fik de andet at tænke paa; Loubet opdagede med et, at den dydige Pache ganske lumsk og stille, mens de andre kjævledes, havde sat sit Gevær ved Grøftekanten; og nu spadserede han med dinglende Arme og et svært fornøiet og lidt flout Ansigt, som en skikkelig Dreng, der ikke helt ud fortryder, at han har baaret sig galt ad. Og de marscherede videre ad den endeløse solede Vei, mellem modent Korn og Humlehaver, som alle var ens. Efternølerne havde hverken Oppakning eller Vaaben, de drev af som en Flok Kvæg, trampede om imellem hverandre som en Bande Landstrygere og Lediggængere; og i Landsbyerne lukkedes Døre og Porte, naar de drog forbi.

Men i dette Øieblik skete noget, som helt tog Modet fra Maurice. I det fjerne hørtes dump Rullen og Reserveartilleriet, der sidst havde sat sig i Bevægelse, og hvis Tete nu pludselig dreiede ind fra en Sidevei, rykkede frem saa hastigt, at Efternølerne maatte springe over Grøften ind paa Marken.

Det rykkede frem i Enkeltkolonne, trak forbi i prægtigt Trav og fuldkommen Orden, et helt Regiment paa 6 Batterier, Officererne var paa deres Plads, Obersten red ud for Midten. Piecerne rumlede forbi med nøiagtige Mellemrum, hver med sin Forstilling, sine Heste og Mandskab. Og i 5te Batteri kjendte Maurice straks Honoré, Fætteren, der sad stolt paa sin Hest til venstre for Forrytteren, en høi lyshaaret Fyr, Adolf, paa en solid Sadelhest

en Fuks, som gik udmærket med Haandhesten; mellem Betjeningsmandskabet, der sad to og to paa Lavetkasserne, befandt sig Ludvig, Adolfs Kamerat, de udgjorde et Par efter Reglementet, som altid sætter Rytter og Konstabel sammen.

Maurice havde gjort Bekjendtskab med dem i Leiren, nu syntes han, de var bleven større; og Kanonen med sine 4 Heste og sin Forstilling, forekom ham skinnende som en Sol, saa soigneret og velpudset, elsket af alle sine Dyr og Mennesker, der slog Kreds om den og satte Ryg mod Ryg, som en brav Familie hvor Lydighed og Kjærlighed hersker og styrer. Hvor det pinte ham at se det haanske Blik, Honoré tilkastede Efternølerne, — og saa Fætterens Forbauselse, da han saa en Slægtning midt i denne uordentlige Flok.

Men Batterierne var allerede rullet forbi, nu kom Trænet, Rustvognene, Esserne. Og tilsidst i en Støvsky, Reservemandskab og Heste, de forsvandt ved en Omdreining af Veien og snart hørtes kun de svære Vognes Rumlen og Hestetrampen i det fjerne.

"Ja, Pokker skal takke dem, de Karle, de kan sagtens gjøre sig vigtige, de har Hest og Vogn!" erklærede Loubet.

Staben fandt Altkirch fri. Ingen Prøisere der. Og stadig Skræk for hvert Øieblik at have dem i Hælene, rykkede General Douay frem til Danemaric, hvor Toten først drog ind Klokken 5 om Eftermiddagen, og Kl. var 8, det var ganske mørkt, inden man havde faaet indrettet Bivouaker i den Forvirring, som herskede mellem de splittede Regimenter.

Folkene var aldeles udmattede, kunde neppe staa paa Benene af Sult og Træthed.

Lige til Klokken 10 kunde man se Soldaterne komme drysſende, nogle iſolerede, andre i ſmaa Flokke: de ledte efter ſine Kompanier, det var hele den lange Hale oprørſke eller udaſede Folk, ſom var bleven ſaaet langs Veikanten.

Saa ſaare det lod ſig gjøre, gav Jean ſig til at lede efter Løitnant Rochas for at aflægge Rapport.

Han fandt baade ham og Kaptein Baudouin i Samtale med Oberſten ved Døren af en liden Kro.

Alle tre var bekymrede ved Tanken om Appellen, de vidſte ikke, om de havde ſit Mandſkab.

Straks da Korporalen begyndte ſin Melding, blandede Oberſt Vineuil ſig i Samtalen, tvang ham til at rykke ud med Sproget. Hans ſmale, gulblege Anſigt med de kulſorte Øine og det tykke hvide Haar og Skjæg, udtrykte en uendelig, ſtum Fortvivlelſe.

"Hr. Oberſt," udbrød Kaptein Baudouin uden at vente paa at høre ſin foreſattes Mening, "der maa ſtatueres et Eksempel, vi maa lade en halv Snes af disſe Uslinge ſkyde ned!"

Og Løitnanten nikkede.

Men Oberſten ſlog ud med Haanden

"Der er altfor mange af det Slags! Hvad ſkal vi gjøre? En 700 Stykker.... Vi kan da ikke tage dem allesammen! Og ſaa .... Generalen! Han er jo Patriark. I Afrika brugte han aldrig at ſtraffe ſine Folk ... jeg — nei — jeg kan intet gjøre ved den Hiſtorie. Det er forfærdeligt!"

Og Kapteinen gjentog:

"Forfærdeligt! .... Da er jo Ævret opgivet!"

Da Jean gik ſin Vei, hørte han Regimentslægen, Dr. Bouroche, der ſtod i Døren, han brummede og ſkjændte:

"Disciplinen gaar ad Helvede til! Ingen Straf! Før — otte Dage er omme, faar vel Befalingsmændene paa Tuden af Mandskabet! Dersom de paa staaende Fod havde slaaet saadan et Par Slubberter for Panden, vilde Resten maaske betænke sig før de igjen fandt paa den Slags Løier."

Ingen blev straffet.

Officererne ved Arrièregarden, som dækkede Trænet, havde havt den gode Indskydelse at faa samlet de Geværer og Tornystre op, som laa langs Grøftekanten.

Der manglede kun nogle Stykker og Folkene fik ved Daggry sine Vaaben igjen, i al Stilhed, for at Sagen ikke skulde vække for megen Opsigt.

Og Ordren lød paa at bryde op Klokken 5; men den var neppe 4, da Soldaterne blev purrede, man havde Hastværk med at komme afsted, tilbage til Belfort, overbevist, som man var om, at Prøiserne ikke kunde være mere end en halvanden Mils Vei borte.

Mandskabet havde igjen maattet nøies med Beskøiter, det var træt efter denne korte, urolige Nattesøvn, havde intet varmt i Livet at staa imod med, og atter gik Afmarschen i en saadan Fart, at man neppe kunde holde Orden i Gelederne.

Denne Dag gik det endnu værre, alle var i en mørk, sørgmodig Stemning.

Landskabet forandrede sig, Egnen blev bjergrig, nu kravlede de op ad steile Skraaninger, saa fo'r de ned i snævre Dale, gjennem gyldent blomstrende Gyvelkrat.

Men gjennem det straalende Landskab, i den klare Sol blæste en Rædslens Vind, som stedse tog til.

En Depesche, der paalagde Sognefogderne at raade

Indbyggerne til at gjemme sine Værdisager, bragte Angsten til Høidepunktet.

Saa var Fienden der altsaa?

Og havde man endda Tid til at flygte?

I alles Øren gjenlød Krigstummel, der nærmede sig med dump uheldsvanger Brusen, som en Flod, der træder over sine Bredder; ved hver Landsby steg Skrækken midt i Jammer og Larm.

Maurice marscherede som en Søvngænger med blødende Fødder og næsten knust under Tornyster og Gevær.

Hans Tanker stod stille, hvad han saa, syntes ham et græsseligt Mareridt; han hørte ikke mere Kameraternes Fodslag omkring sig, følte kun, at Jean var ved hans Side, ligesaa pint af Træthed og opløst i Fortvivlelse, som han selv.

Det var en Jammer at se paa de Landsbyer, man drog igjennem.

Hjertet blødte ved Synet af slig Elendighed.

Saa snart man fik Øie paa Tropperne, der udmattet slæbte sig afsted, ilede man end mere med at lave sig til at flygte.

Alt havde været saa roligt fjorten Dage tidligere, med et Smil havde Elsass imødeset Krigen, — alle var jo visse paa Seir, vis paa, at Krigsskuepladsen skulde være Tyskland. Og nu trængte Fienden ind i Frankrig, oversvømmede Landet, det var over dem, rundt om deres Huse, over deres Marker, at Uveiret brød løs som en skrækkelig Haglbyge, som i et Par Timers Tid kan ødelægge en hel Egn.

Foran Husene, i usigelig Forvirring, læssede Mændene sine rørlige Eiendele paa Vogne, stablede Møbler op

med saadan Ilfærdighed, at de var ved at slaa det meste itu. Ud ad Vinduerne kastede Kvinderne Dyner og Madrasser.

Vuggen, hvori de nær havde glemt Barnet, blev snøret fast, og blev sat ovenpaa Læsset mellem strittende Stoleben og omvendte Borde.

Bag paa en anden Vognladniug saaes en gammel Bedstefader surret til et Klædesskab, som en Ting, man transporterede.

Og saa kom de, som ingen Befordring havde. De maatte nøies med en Trillebør; nogle slæbte afsted med en Bylt i Armene, andre havde kun tænkt paa at redde Stueuret, som de trykkede op mod Brystet i Angst og Forvirring.

Alting kunde man ikke faa med, baade Møbler og svære Pakker laa og flød paa Fortouge og i Rendestene.

Nogle lukkede og laasede Vinduer og Døre, saa at Husene saa ud som var de uddøde, mens de steste i Hastværket, i Fortvivlelse opgav Ævret og lod alting staa paa vid Gab, saa at man kunde overse de tomme Rum i de forladte Boliger, og dette var de allerbedrøveligste, de lignede en indtaget By, hvor Skrækken havde jaget Befolkningen bort, hvor endogsaa Kattene er flygtede af Angst for den sig nærmende Landeplage.

Ved hver ny Landsby, de drog igjennem, steg Forvirringen og Bestyrtelsen, Antallet af de flygtende og flyttende øgedes, overalt var der Trængsel, overalt hørtes Eder og Forbandelser, Graad og Klage.

Men altsom Maurice slæbte sig fremad, blev han stedse mere overvældet af Sorg. Langs den brede Landevei, gjennem Marker og Enge drog de flygtende Skarer

frem, og jo nærmere man kom til Belfort, jo tættere blev det lange, endeløse Tog.

Ak, de stakkels Mennesker, de troede, de skulde finde Ly under Fæstningens Mure!

Manden piskede paa Hesten, Konen fulgte bagefter Vognen, slæbende paa Børnene. Hele Familien sled afsted, stønnende under tunge Byrder, de smaa kunde ikke vinde med, stred sig gjennem Veiens blændende Støvskyer gjennem den brændende Solhede.

Mange havde trukket Sko og Strømper af, gik med bare Fødder for at være lettere tilbens; med opløste Klæder hastede Mødrene fremad, mens de gav det grædende Barn Bryst.

Hvert Øieblik saa de sig om med forskrækkede Blikke, forvildet slog de ud med Armene, som vilde de slaa en Bom for Synskredsen, mens Rædslen drev dem fremad og Fortvivlelsens Stormvind piskede i deres fattige Klæder og løste deres i Hast flettede Haar.

Andre, Gaardeiere og Forpagtere med alle sine Folk, flygtede lige ind over Markerne, drev foran sig sine Hjorder, Faar og Kjør, Stude og Heste, som de med Stokkeslag havde gjennet ud af Stalde og Sti. De drog ind ind i de stille Skove, og paa Høidedrag, og rundt om dem stod der svære Støvskyer, som i gamle Dage, naar Folkeslagene veg Pladsen for indtrængende Barbarhorder. De vilde leve som Nomader, skjult mellem ensomme Klipper, saa langt fra Alfarvei, at ingen Fiende turde vove sig hen til dem.

Og den vandrende Sky, som indhyllede dem, forsvandt mellem de mørke Graner, Hjordens Brægen og Brølen døde hen, mens Vognene rumlede paa Landeveien, og Fodgængernes Tog blev stedse tættere; i Nærheden af Bel-

fort maatte Tropperne flere Gange gjøre Holdt, fordi de ikke kunde komme frem.

Og mens de saaledes stod stille, var Maurice Vidne til et Optrin, han huskede hele Livet igjennem, som man husker et Slag i Ansigtet.

Ved Veikanten laa et ensomt Hus, en fattig Bondehytte, hvis magre Mark strakte sig bagved den.

Eieren havde ikke villet forlade sit Hjem, han hang ved sin usle Jord med altfor stærke Rødder; havde ikke kunne rive sig løs, han sad nu i sin lave Stue, knust og fortvivlet, mens hans Blik mekanisk fulgte Soldaternes Fremrykning.

Ved Siden af ham stod hans unge Kone med et Barn paa Armen og et andet klamrende sig til hendes Skjørt, alle tre hulkede og jamrede.

Men pludselig blev Husdøren revet op, og i Aabningen viste sig Bedstemoderen, en høi, ældgammel Kone, rasende fægtede hun med de lange, magre Arme. Det graa Haar hang i Tjavser ud af Huen og flagrede om det skarpe, benede Ansigt, og hendes Harme var saa grænseløs, at de Ord, hun raabte, kvaltes i hendes Strube.

Først lo Soldaterne af hende, hun var god, den gamle Mutter!

Men nu naaede hendes Ord deres Øren; hun stammede:

"Rak, Røvere, feige, feige Hunde!"

Med en Stemme, som blev mere skingrende, kastede hun dem sin Haan i Øinene.

Og Latteren forstummede, en Kuldegysen løb gjennem Rækkerne.

Folkene bøiede Hovederne, saa til Siden.

"Feige Hunde, — Rak! Feige Hunde!"

Pludselig rettede hun sig i sin fulde Høide.

Med en storslaaet tragisk Bevægelse løftede hun de magre Arme iveiret, pegede fra Øst til Vest, raabte atter:

"Se, se jer om! Der løber Rhinen, ikke der! Feige, feige Hunde!"

Atter marscherede de videre.

Maurice saa paa Jean, og dennes Øine fyldtes langsomt med Taarer.

Dette Syn greb ham, hans Elendighed øgedes ved Tanken om, at selv disse Bønder følte Forhaanelsen, den de ikke havde fortjent, den, de maatte taale med bøiet Hoved.

I hans stakkels værkende Hjerne ramlede alting sammen; han kunde aldrig siden mindes, hvorledes han havde holdt den Dagmarsch ud, saa tilintetgjort var han af sjælelig og legemlig Kvide.

Syvende Korps havde brugt hele Dagen for at tilbagelægge de 6 Mil mellem Dannemarci og Belfort, — det var silde, og Natten faldt paa, da Tropperne endelig fik indrettet sin Bivouak under Fæstningens Mure, paa selvsamme Plads, hvorfra de fire Dage forud var brudt op.

Trods Mørke og Træthed stod Soldaterne paa at faa tændt Baal og koge Suppe. Siden Opbrudet var det første Gang, de havde Leilighed til at faa noget varmt i Livet.

Og snart sad de om sin Kjøkkenild med Næserne over Maden, da et sælsomt Ryste med et lød gjennem Leiren og spredte Forbauselse mellem dem: to nye Telegramer indløb Slag i Slag, — Prøiserne var ikke gaaet over Rhinen ved Markolsheim, — der var ikke en eneste Fiende ved Huningve. Hele Beretningen om Pontonbroen med de

elektriske Blus, alle de allarmerende Historier om Leirbaal osv. var simpelthen Opspind, ubegribelige Syner, som Amtmanden i Schlestadt havde havt.

Og det meget omtalte Armekorps fra Schwartzwald, som bragte Elsass til at skjælve, reducerede sig til en liden würtembergsk Afdeling — to Bataljoner og en Eskadron — hvis dygtige Taktik, Marscher og Kontramarscher, ved sin Allestedsnærværelse havde skræmmet Befolkningen og faaet den til at tro paa en Styrke paa 30—40,000 Mand.

At tænke sig, at man selvsamme Morgen havde tænkt paa at sprænge Viadukten ved Dannemaric i Luften!

Et rigt Land var i 10 Mils Omkreds bleven hergjet af den mest idiotiske Rædsel. Og Soldaterne brød ud i Raseri og Forbitrelse ved Erindringen om alt det, de havde set paa denne forfærdelige Marsch, — de forstyrrede Indbyggere, der flygtede afsted med Bohave og Børn, drivende sit Kvægbestand foran sig ind i Skov og Bjerge, Vogntoget med Flyttelæs osv.

"Nei, nu bliver den, min Sjæl og Salighed, snart den stiveste," stammede Loubet med Munden fuld, og svingede sin Ske. "Hvad for noget? Er det Fienden, vi har rendt rundt efter? Seks Mil frem og 6 Mil tilbage, og ikke en Kjæft at brænde løs paa! Bare for at faa den Fornøielse at løbe som en Flok Harer."

Chauteau skrabede Bakken, saa det raslede, brølede op mod Generalerne uden at nævne dem ved Navn.

"Aa, det Rakkerpak, de Øg! Sikke nogle Hoveder! Det er nogle fede Fyre, vi der har faaet Fingre i! Naar de saadan skrupper af med Halen mellem Benene før de ser Fienden, saa Gud bedre os for, hvordan de vil skabe sig, naar de staar for en regederlig Hær!"

De havde kastet en favnfuld Ved paa Baalet for at glæde sig over de klare Flammer, som slog iveiret, og Loubet, der var ved at varme Benene med en velbehagelig Mine, brød ud i en fjollet Latter, da Jean, som i Førstningen gav den døve, nu i en overbærende Tone skred ind.

"Naa — hold nu jeres Mund derhenne! — Dersom nogen hørte jer, kunde det let komme til at svide jer!"

Forresten oprørtes hans sindige Bondefornuft ogsaa over Befalingsmændenes Taabelighed.

Men han var jo sat til at passe paa, at Respekten overholdtes, og da Chauteau blev ved, brød han ham skarpt af:

"Saa, — nu kan det være nok af det Slags! . . . Her kommer Løitnanten, — ham kan I jo henvende jer til, naar I har noget, I skal have sagt."

Maurice harde sat sig for sig selv, han saa ned paa Jorden.

Aa, — Gud og Fader! Det var jo forbi altsammen! Neppe havde de begyndt, før alting var styrtet sammen.

Ved første Modgang brød der Mytteri og Oprør ud mellem Folkene; — hvad skulde der blive af en Hær, hvor man ikke kjendte til Disciplin eller Sammenhold, — den var jo moden til Nederlag og Adsplittelse.

Her laa de under Belforts Mure, — ikke en Prøiser havde de øinet, — og de var allerede slagne!

De paafølgende Dages Ensformighed var fuld af ængstelig Spænding og modløs Venten.

For at give Tropperne noget at bestille lod General Douay dem udbedre Befæstningen, som var høist mangelfuld.

De gravede og de hakkede i Jorden som rasende Mennesker. Og ingen Efterretninger!

Hvor var Mac Mahon og hans Armé? Hvad tog de sig til ved Metz?

De utroligste Rygter verserede, og de enkelte Blade fra Paris, som man fik, gjorde kun Tilstanden værre ved de Modsigelser, som uafladelig forekom.

To Gange havde Generalen forlangt Ordrer — men havde endnu ikke faaet Svar.

Endelig, 12te August, blev Korpset kompletteret, 3die Division stødte til, kommende fra Italien, — dog var der endnu kun to Divisioner, den første havde kjæmpet ved Fräschwiller, var bleven splittet ad der, og man vidste endnu ikke, hvor Strømmen kunde have drevet den hen.

Og efter endnu en hel Uge at have ligget saaledes, skilt fra hele den øvrige Styrke, bragte en Depesche Befaling til Afmarsch.

Der blev selvfølgelig stor Glæde i Leiren, — alt var dog bedre end denne forfærdelige Venten i Spænding og Uvisvished.

Og mens man skred til Opbrud meddelte man hverandre sine forskjellige Formodninger: ingen vidste, i hvilken Retning man skulde gaa, — nogle mente, det gjaldt at forsvare Strasburg, mens andre talte om en hastig Indrykning i Schwartzwald for at afskjære Fienden Tilbagetoget.

Næste Morgen brød 106te Regiment op blandt de første, stuvede sammen i Kreaturvogne.

Den Vogn, hvori Jean med sin Deling befandt sig, var særlig bepakket; — de stod saa tæt ved hinanden, at Loubet paastod, her var ikke Plads til at nyse.

Atter var Naturalforpleiningen bleven uddelt i den største Uorden; istedetfor Levnetsmidler havde Folkene

faaet Brændevin, — selvfølgelig var de berusede, sang og skraalede uanstændige Viser.

Toget rullede dundrende afsted. I Vognen saa man kun Røgen af Piberne; — en forfærdelig kvalm Luft var Følgen af de mange, sammenstuvede Mennesker, og fra de overfyldte Waggoner lød Eder og Brøl saa høit ud over de øde Marker, Toget fo'r igjennem, at de overdøvede Lokomotivets Brusen og Hjulenes Torden henad Skinnerne.

Og ikke før Tropperne kom til Langres gik det op for Folkene, at de førtes til Paris.

"Saa .... i hede Helvede!" gjentog Chauteau, som førte det store Ord i sin Krog; — han talte saa godt for sig, — "vi skal vel sagtens stilles op ved Charentonneau for at passe paa, at Bismarck ikke gaar i Keiserens Seng i Tuilerierne!"

De andre lo, saa de vred sig, — syntes det var Grin, — forstod forresten ikke rigtig nogen Ting; men lo og hujede ved enhver given Leilighed: skraalede som gale til Bønderne, der stod ved Veien og med ængstelige Blikke fulgte det forbifarende Tog, og ved hver Station haabede de at faa noget at vide, om hvad der egentlig foregik.

Men de sammenløbne Menneskemasser saa kun Lokomotivet pustende haste forbi, og i Røg og Damp, lød Sang og Hyl og Brøl ud fra den Masse Kanonføde, der transporteredes afsted med Iltog.

Paa en af de større Stationer, hvor Toget holdt, kom tre velklædte Damer, — tre rige Borgerfruer, ind paa Banegaarden og uddelte varm Kjødsuppe til Soldaterne, som græd af Rørelse og kysfede Damerne paa Haanden.

Men længere henne tog de atter fat paa sine græsselige Viser og vilde Hujen.

Det hændte lidt efter Chaumont, at Toget kjørte forbi et andet, som transporterede Artilleri til Metz.

Det var forresten Artilleristerne, som her var mest berusede, og som staaende op, med knyttede Næver ud af Vognen, skraalede aldeles overlydt og vilde af Raseri.

"Til Slagterbænken! til Slagterbænken!"

Og der faldt en grulig Dødskulde over Folkene; de gjennemisnedes af et Puft fra Graven.

Midt i en pludselig Taushed hørte man Loubet bemærke:

"De er mellemfornøiede de der!"

"Men de har Ret," vedblev Chauteau med sin docerende Stemme, "det er s'gu væmmeligt at skikke en Flok flinke Fyre ad Helvede til for deres skidne Historiers Skyld." Og han prækede videre, han var det fordærvende Element, den dovne Hovedstadshaandværker. Malersvenden, som hverken havde forstaaet eller fordøiet de Taler han havde hørt paa Møder og Forsamlinger, og blandede oprørende Dumheder ind mellem Fraser om Lighed og Frihed.

Han kunde alting, oplærte Kameraterne, især Lapoulle, som han nok mente kunde blive en Satans Karl.

"Ser du, gamle Dreng, det er der da ingen Ben i .. Dersom Badinguet * og Bismarck ryger i Totterne paa hinanden, saa kan de selv klare det Smør, de kan give hinanden et Par paa Tuden, — de behøver ikke at jage hundrede tusinde brave Karle ud for den Sags Skyld; vi bryder os feil om deres Kjævlerier, og vi har aldeles ingen Lyst til at lade os skyde sønder og sammen."

---

* Parisisk Øgenavn til Napoleon den tredje.

Hele Vognen lo, de morede sig, og Lapoulle, som intet anede, hverken om Badinguet eller om Bismarck, ja, som ikke var Mand for at sige, om han sloges for Konge eller Keiser, gjentog med dyb Overbevisning:

"Ja, det er vist, det. Et Par paa Tuden — saa klinker vi bagefter og er lige gode Venner."

Men nu vendte Chauteau sig mod Pache og tog fat paa ham:

"Det er som dig, med din Vorherre. Han har forbudt at slaaes, ikke? .... Naa, Tossemikkel, hvad sidder du her efter?"

"Jeg?" svarede Pache forbløffet. "Du maa da ikke tro, det er for Fornøielsens Skyld .... men .... Politiet .... Gendarmerne."

"Gendarmerne — aa skidt! — dem blæser man et Stykke! Ved J, hvad vi gjorde, alle vi, der er skikkelige Folk? Naar de nu stopper og slipper os ud .... saa skulde vi stikke af — ja — ganske rolig stikke af — og lade det Svin til Badinguet og hele hans Fedtebutik af Idiotgeneraler rode sig ud af det med sine skidt Prøisere, som bedst de kunde!"

Her raabte de Bravo; hans Tale virkede og han saa sig stolt om, diskede rigtig op med sine Sætninger, i hvis grumsede Strøm Republik og Menneskerettigheder rullede frem, efterfulgt af rasende Udfald mod Keiserdømmet og dets Raaddenskab, der maatte ryddes op i, og Befalingsmændenes Forræderi — for det var da en bekjendt Sag, at hver og en af Generalerne havde faaet en Million for at sælge Frankrig til Fienden. Han var Revolutionsmand, de andre vidste ikke, om de var Republikanere, eller hvordan de skulde bære sig ad med at være det — herfra maatte

dog undtages Loubet, som altid holdt med den, der skaffede ham noget at bide paa; men alle som en holdt alligevel med ham, brølede op imod Keiseren, mod Cheferne, mod hele den Fedtebutik, som de blæste et Stykke, dersom der ikke snart kom en anden Gang i Tingene.

Og Chauteau pustede til Ilden, han skelede til Maurice, den studerede Herre, som smilede, han var stolt af at have ham paa sit Parti, — han vilde rigtig gjøre sig lækker for ham, og mente, at et Udfald mod Jean maatte være paa rette Sted.

Korporalen sad ubevægelig, med halvlukkede Øine uden at blande sig i Spektaklet.

Chauteau syntes det kunde være morsomt at faa dem til at ryge sammen, derfor sagde han i en truende Tone:

"Det er ligesom, naar visse Folk snakker om at skyde os ned. Svinebæster — der behandler en anden en som det Skidt, de træder paa, og som ikke kan faa i sine tykke Hoveder, at vi har nok af baade Bøssen og det hele Væsen. .... Dem smider vi — halloi — ud i Marken og ser, om de vokser op derude.... Hør, Folkens, hvad Fjæs mon de satte op, dersom vi tog dem — saadan en Gang ved Leilighed og hev dem en Tur ned paa Skinnerne, bare for at prøve.... Hvad siger I til den Idé? .... Saa fik de vel Syn for Sagen, at vi har nok af deres forbandede Krigsanstalter. Ned med Badinguet og hans Spytslikkere. Ned med de Forrædere, som trækker os til Slagterbænken."

Blodet var steget Jean til Hovedet, — Harmen næsten overvældede ham, som det skete, naar hans Lidenskab vaktes.

Skjønt han neppe kunde røre en Finger, der hvor han sad, kom han alligevel ved en Kraftanstrengelse paa Benene,

og strakte med en saa imponerende Mine de knyttede Næver hen under Næsen paa Chauteau, at denne blegnede.

"Vil du straks tie stille, dit Asen! — Nu har jeg længe nok siddet og taalt dit Snak, — her er jo ingen Officerer tilstede, og jeg kan ikke engang faa sat dig i Brummen. Jeg gjorde jo Regimentet en god Tjeneste ved at skaffe det af med saadan en Kanalje .... Men hør nu paa mig og skriv det bag Øret, siden det bare bliver til Vrøvl, naar man melder jer, saa skal du herefter faa med mig at bestille. Her er ingen Korporal mere, her er en brav Karl, som ikke mere gider høre paa dig, og nok skal faa vide at faa Munden lukket paa dig, forstaar du? — Saadan en Slubbert, som ikke vil slaaes, og sætter ondt i de andre! Vov nu paa at komme med med flere af dine forbandede Sætninger, saa skal du faa føle, hvad jeg mener."

Og straks havde Jean ved sin modige Optræden faaet næsten alle Mand paa sin Side.

Chauteau stammede og trak sig tilbage fra Jeans Næver.

"Og jeg blæser Badinguet et ligesaa langt Stykke som du, at du ved det .... Politik og Republik og Keiserdømme og hele Stasen, det forstaar j e g mig ikke paa, det har jeg aldrig havt Stunder til at blande mig i, men baade før og nu har jeg altid været for Orden og Rolighed mellem skikkelige Folk ..... Naa, det er saa rimeligt, at det ikke morer os at gaa i Krig. Men derfor skal de alligevel skydes ned som Hunde, de Slyngler, som gaar og tager Modet fra os, naar vi har Mas nok med at opføre os nogenlunde propert. Hør, Kamerater, I er da enige med mig i at staa fast, naar I hører, at Prøiserne er her i Landet, kan I taale det, og vil I ikke være med at smide dem paa Døren?"

Med den Hurtighed, der er Særpræg for Massens Svingninger, raabte nu alle Folkene Hurra for Korporalen, som svor, at han vilde knuse Skallen paa den første af Delingen, der snakkede om at smøre Haser.

Hurra for Korporalen — ja, de var allesammen med til at give Bismarck det, han havde godt af!

Og midt i Bifaldsraabene vendte Jean sig høfligt om til Maurice, som om denne ikke hørte med til Folkene.

"De kan da umuligt holde med slige Slubberter, — vi er da ikke færdige endnu, og vi skal nok til Slutning faa Bugt med de Prøisere!"

Ved disse tillidsfulde Ord var det, som faldt der en varm Solstraale ind i Maurices bedrøvede Sjæl.

Han følte sig forvirret og ydmyg.

Hvad var dette?

Den Bondehøvl var jo en brav, hæderlig Mand. Og han mindedes det brændende Had, som havde grebet ham hin Dag, da han i Fortvivlelse kastede Geværet fra sig; men han mindedes ogsaa, hvilket Indtryk, det havde gjort paa ham, da han saa de store Taarer trille ned over Jeans Ansigt, mens den gamle Bedstemoder haanede de forbidragende Soldater, og viste dem, hvor Rhinen løb langt ude i Synskredsen.

Var det al den Nød og al den Elendighed, de tilsammen havde døiet, der nu havde bragt hans Nag til at svinde som Dug for Solen?

Han, Bonapartistens Søn, havde egentlig alle Dage betragtet Republiken som en Utopi; — han var igrunden tilbøielig til at holde paa Keiseren, var for Krigen, betragtede den som en Livsbetingelse for Folkene.

Og pludselig gjenfødtes Haabet i ham; — han var jo

saa let at trøste, — og den Overbevisning om Seier, der fordum havde drevet ham til at gaa med som frivillig, bragte hans Hjerte til at svulme.

"Ja vist saa, Korporal," svarede han fortrøstningsfuldt og muntert, "vi skal nok faa Bugt med dem!"

Toget brusede afsted.

Fra de overfyldte Waggoner, med den kvælende Røg fra Piberne og den kvalme Luft af alle de sammenstuvede Mennesker, lød stadig Skraal og Skrig og brølende Sang ud over Landet, ud til de forskrækkede Bønder langs Banen og ved Stationen.

Den 20de August rullede man ind i Paris, ind i Pantins Banegaard, og samme Aften gik det videre.

Næste Dag var Tropperne i Reims, for derfra at sendes til Leiren ved Chalons.

III.

Til sin store Forbauselse saa Maurice, at man i Reims fik Ordre til at gjøre Holdt. Altsaa skulde de heller ikke støde til Hæren ved Chalons?

Og hans Forundring steg, da han to Timer senere, efter at det 106te Regimente havde sat Geværerne i Pyramider en halv Mil fra Byen paa den store Slette langs Aisnekanalen ved Courcelles, hørte, at hele Styrken fra Chalons trak sig tilbage og skulde bivouakere paa samme Sted.

Og ganske rigtig ruudt om i Synskredsen, ligeud til Saint-Thierry og til la Neuvillette hinsides Veien til Laon reiste Teltene sig, de 4 Armekorpsers Leirbaal blussede, saa snart det blev mørkt.

Det var tydeligt, at man havde valgt den Plan at tage Stilling omkring Paris og afvente Prøisernes Ankomst der.

Han var meget fornøiet hermed. Det var vist igrunden det allerfornuftigste.

Hele Eftermiddagen, den 21de, drev Maurice rundt i Leiren for at høre nyt.

Folkene havde omtrent Lov til at gjøre, hvad de vilde, det saa ud til, at Disciplinen stadig slappedes. Han kunde

med største Ro gaa ud til Reims for at hente 100 Francs paa Posthuset — hans Søster havde sendt ham dem.

I en Kafé, hørte han en Sergeant tale om den daarlige Tone, som herskede i de 18 Bataljoner af Seinedepartementets Mobilgarde: de var bleven sendt tilbage til Paris: Sjette Bataljon havde nok nær taget Livet af sine Officerer.

I Leiren der hørte det til Dagens Orden, at Generalerne blev haanede af Solaterne, siden Slaget ved Fräschwiller gjorde Folkene ikke mere Honnør for Mac Mahon.

Folk i Kaféen blev høirøstede; fredsommelige Borgere skjændtes hidsigt om Størrelsen af Marskalkens Hærstyrke.

En talte om 300,000 Mand, — det var jo ligefrem Galskab.

Den anden var fornuftigere, han regnede de 4 Korps op: 12te var med stor Vanskelighed kompletteret i Leiren ved Hjælp af flere tilstødende Regimenter og en Division Marineinfanteri; 1ste, som var omtrent opløst fra den 14de at regne, og hvis Kadre man saa godt som muligt søgte at gjøre fuldtallige; endelig 5te, der var splittet ad, inden det havde været i Ilden — opløst, revet med i Forstyrrelsen, og det 7de, som lige var kommet; det var ogsaa i en sørgelig Tilstand, uden 1ste Division, som de havde fundet her i Stumper og Stykker; alt i alt kunde der vel være en 100,000 Mand, deri iberrgnet Reservekavaleriet, Divisionerne Bonnemain og Margueritte.

Men nu blandede Sergeanten sig i Kjævleriet; talte med yderste Ringeagt om denne Hær, om det Skrabsammen af usselt Mandskab, en Flok Kvæg, som førtes til

Slagtning af Idioter; — talte sig saa rasende, at de to Borgermænd blev bange for at komme i Uleilighed og stille listede af.

Udenfor prøvede Maurice paa at faa fat i Aviser.

Han proppede alle dem, han fik Fingre i til sig og læste dem paa Veien til Leiren, mens han vandrede henad den brede Landevei under de mægtige Træer, som staar langs Kanten af Chaussée.

Hvor var dog de fiendtlige Hære? Det saa ud til, at de var helt borte.

To maatte sikkert være i Nærheden af Metz; den første, kommanderet af Steinmetz, bevogtede Fæstningen, mens den anden, under Prins Friedrich Carl, søgte at trænge frem paa Mosels høire Bred for at afskjære Bazaine fra Paris.

Men saa den tredie? Kronprinsen, — den seirrige Hær fra Weissenburg og Fräschwiller, som forfulgte 1ste og 5te Korps; hvor opholdt den sig egentlig! Det var umuligt at komme paa det rene hermed efter alle de modsigende Efterretninger, Bladene bragte tiltorvs?

Stod den endnu ved Nancy? Eller rykkede den imod Chalons, siden de franske brød sin Leir op saa hastigt, siden de stak Ild paa Magasiner, Klædedepoter, og lod saa store Rigdomme gaa op i Flammer.

Og i Forvirringen kom de mest modstridende Formodninger atter op angaaende de Planer, man tillagde Generalerne.

Maurice, der i den sidste Tid ligesom havde levet udenfor Verden, fik nu først at vide, hvad der var sket i Paris: Efterretningen om Nederlaget havde virket som et Lynslag paa det seierssikre Folk.

I Gaderne havde Ophidselsen været grænseløs, Kamrene var bleven sammenkaldt, det liberale Ministerium var gaaet af, Keiseren afsat fra sin Post som øverstkommanderende General; Bazaine udnævnt i hans Sted.

Siden den 16de havde Keiseren været i Leiren ved Chalons, alle Bladene talte om det store Krigsraad den 17de, ved hvilket baade Prins Napoleon og alle Generalerne havde været tilstede; men ingen vidste ordentlig Besked om de der vedtagne Beslutninger.

Om de paafølgende Begivenheder var man nogenlunde vel underrettet.

General Trochu var udnævnt til Kommandant i Paris, Mac Mahon til kommanderende General i Lyrén ved Chalons: altsaa var Keiseren traadt helt tilbage, havde intet at sige mere.

Man havde Fornemmelsen af, at alting vaklede, — man vidste hverken ud eller ind; modstridende Planer fattedes og opgaves atter Slag i Slag.

Og stedse kom det Spørgsmaal op: hvor er de fientlige Hære?

Hvem havde Ret? De, som paastod, at Bazaine var ved at rykke tilbage til Fæstningen i Nordfrankrig, eller de, som mente, at han allerede var indesluttet i Metz.

Rygter om store Slag, om heltemodige Kampe i Tidsrummet mellem den 14de og 20de, verserede uophørlig, men uden at Resultatet var andet end fjern, vedvarende Vaabengny.

Nu satte Maurice sig paa en Bænk for at hvile sig; han var saa træt, at han neppe kunde staa paa Benene.

Rundt om ham var alt fredeligt og hverdagsagtigt: mellem de store Træer legede smaa Børn under Barne-

pigernes Opsigt, medens Borgermænd spadserede sin vanlige Tur.

Han tog igaar fat paa Aviserne og hans Blik faldt paa en Artikel, han hidtil havde overset — en Artikel i et republikansk Oppositionsorgan.

Og med et blev alt ham klart.

Bladet paastod, at man i Krigsraadet den 17de havde besluttet at trække sig tilbage til Hovedstaden, og at Gen. Trochus Udnævnelse til Kommandant skulde forberede Keiserens Tilbagekomst. Men der tilføiedes, at disse Beslutninger var strandede paa Keiserindens og det nye Ministeriums Modstand. Keiserinde-Regentinden var overbevist om, at Keiserens Nærværelse vilde give Stødet til en Revolution.

Hun skulde have ytret, at han ikke levende kom ind i Tuilerierne.

Derfor stod hun urokkeligt paa Fremmarsch, paa at Hæren skulde støde til Korpset ved Metz, og hun støttedes af General Palikao, Krigsministeren, som sad inde med en Plan, en seirrig Ilmarsch, som skulde forene Keiserens og Bazaines Armeer.

Og Maurice lod Armene falde ned paa Skjødet, han saa adspredt ud for sig; nu troede han, han forstod det hele: han saa de to modstridende Planer, begreb Mac Mahons Nølen med at iværksætte denne Flankebevægelse, der var saa farlig med det oprevne Korps, de utaalmodige, stedse hidsigere Ordre fra Paris, som opfordrede Marskalken til at kaste sig og sine Soldater ind i et saa dumdristigt Vovestykke.

Og midt i denne tragiske Strid stod et bedrøveligt Syn for hans indre Øie: han saa sørgelig klart denne

Keiser, der havde lagt sin Myndighed i Keiserindens Hænder; hvis Stilling som øverstkommanderende var gaael over til Bazaine, og som nu kun var en Skyggekonge, en Straamand, en unyttig Ting, man ikke vidste, hvad man skulde gjøre med og som overalt var iveien; ingen Plads havde han i Hæren, fra Paris støbte man ham bort, han havde forpligtet sig til end ikke at underskrive en Befaling.

Næste Morgen, efter en stormfuld Nat, som Maurice havde tilbragt udenfor Teltet, sovende paa Jorden i sit Tæppe, var det ham en Lettelse at høre Efterretningen om, at man omsider havde bestemt sig for Tilbagetog til Paris.

Der taltes om et nyt Krigsraad fra Aftenen forud, i hvilket den forhenværende Vicekeiser, Rouher, havde taget Del. Rouher var af Keiserinden sendt hid for at paaskynde Marschen mod Verdun, men Marskalken havde overbevist ham om Faren ved et saadant Foretagende.

Var der indløbet daarlige Efterretninger fra Bazaine?

Ingen turde sige noget bestemt.

Men selve Manglen paa Efterretninger var betydningsfuld, alle de nogenlunde fornuftige Officerer var for at tage Stilling i Nærheden af Paris, som man i saa Tilfælde kunde beskytte.

Og overbevist, som Maurice var, om at man straks næste Dag vilde trække sig tilbage ad Hovedstaden til, vilde den unge Mand inden Opbrudet tilfredsstille en Lyst, han længe havde havt: en Gang at slippe for Soldatermaden, at spise Frokost et eller andet Sted, med Dug paa Bordet, Tallerken og alle de nødvendige Ting, han i umindelige Tider havde maattet undvære.

Penge havde han, og med bankende Hjerte, som gik han til et Stævnemøde, listede han ud af Leiren.

Paa den anden Side af Kanalen, ved Indgangen til Courcelles, fandt han straks et Sted, hvor han kunde faa Frokost.

Den forudgaaende Dag havde en sagt ham, at Keiseren var indlogeret hos en rig Borger der i Byen, han havde vandret om af Nysgjerrighed, og havde paa sin Tur lagt Mærke til en Beværtning med et hyggeligt Lysthus, overgroet af Vin, hvis Druer allerede var gyldne og modne.

Under det friske Løvtag stod grønne Borde, og gjennem den aabne Dør kunde man se den umaadelig tykke Værtinde, som havde travlt i Kjøkkenet og jagede paa Pigerne og Kokkedrengen ved Spiddet.

Bagved Lysthusene var en Keglebane, og over det hele Hus laa et fornøieligt Præg af godt gammeldags Humør.

En stor, smuk Opvartningspige kom nu hen til Maurice.

"Spiser De Frokost?" spurgte hun og viste en Række hvide Tænder.

"Javist gjør jeg det .... Lad mig faa Æg .... en Kotelet .... Ost .... og saa en Flaske hvid-Vin."

Han kaldte igjen paa hende.

"Hør lidt; er det ikke i et af de Huse derhenne, Keiseren er taget ind?"

"Jo, ser De, det der, lige overfor .... Huset selv kan De ikke se, det ligger bagved den Mur, over hvilken de høie Træer rager."

Saa satte han sig da til Ro i Lysthuset, løste sit Bælte, og valgte et Bord, hvor Solen skinnede ned gjennem Vinløvet.

Hele Tiden maatte han se paa den høie gule Mur,

bag hvilken Keiseren havde søgt Ly. Ja, Huset selv var skjult, end ikke Taget kunde man øine udefra Gaden.

Indgangeu vendte ud til en liden landlig Gyde uden en eneste Butik, ja uden et Vindu; overalt kun hvide eller gule ensomme Havemure.

Bagved Muren dannede den lille Park en grøn Ø af Trætoppe mellem de omliggende Bygninger.

Og paa den anden Side af Veien, paa en meget stor Gaardsplads, lagde han først nu Mærke til en Masse Ekvipager og Bagagevogne, mellem hvilke Folk og Heste uophørlig løb frem og tilbage i stor Travlhed.

"Er det altsammen til Keiseren?" spurgte Maurice for at være vittig, mens Opvartningspigen lagde en ren Dug paa Bordet.

"Ja, hver en Stump!" svarede hun atter med et Smil, — hun holdt øiensynlig af at vise sine smukke Tænder.

Og da Staldkarlene flere Gange havde været over for at faa noget at drikke, var hun ganske vel underrettet, hun regnede op: Først var der nu Staben, 25 Officerer, 60 Mand af Hundredegarden, en Deling Kavalleri til Eskorte; — de 6 beredne Politibetjente; — saa kom selve Keiserens Husholdning, bestaaende af 73 Personer, Kammerherrer, Lakeier, Kammertjenere, Kok og Kjøkkenpersonale; 4 Ridehester og 2 Ekvipager til Hs. Majestæt, 10 Heste til Staldetaten, 8 til Løbere og Rideknægte foruden 40 Postheste; saa en Char-á-banc, 12 Bagagevogne, hvoraf 2 var forbeholdt Kokkene, og havde vakt almindelig Beundring ved den Masse skinnende Kjøkkentøi og nydelige Kogekar, der alt stod i den skjønneste Orden.

"Aa, De gjør Dem ingen Forestilling om de Kasse-

roller! De skinnede som Solen .... og alle mulige Fade og Krukker og Tingester, som en anden en slet ikke kjender til.... Og saa Vinen! — Bordeaux, Bourgogne, Champagne .... der kunde man minsandten drikke sig en god Perial!"

I sin Glæde over den snehvide Dug og den gulglinsende Vin nød Maurice blødkogte Æg, som smagte ham bedre, end noget han hidtil havde spist.

Tilvenstre havde han den udstrakte Slette med de mange Telte, en hel By, som i en Haandevending var vokset op rundt om Straatagene mellem Kanalen og Reims.

Kun hist og her laa nogle tynde Trægrupper og dannede smaa grønne Pletter.

Tre Møller strakte sine magre Arme op i Luften.

Men over Byens svage Omrids, over Kastanietræernes mørke Kroner løftede Domkirken sit mægtige Skib mod den blaa Himmel lig en Kjæmpe mellem de lave Huse. Og Minder fra Skoledagene, Lektier og Vers, han havde lært fremsagt, kom op i hans Sjæl. Kongernes Kroning og Salvning, Clovis, Jeanne d'Arc, hele det gamle Frankrigs ærefulde Historie.

Atter huskede Maurice paa Keiseren derhenne i det beskedne Borgerhus, hvis Døre var saa vel tillukkede, og hans Blik droges hen mod den gule Mur, hvor han nu overrasket læste: "Leve Napoleon", kradset med Kul ved Siden af grove Ord.

Regnen havde halvveis udvasket de store, klodsede Bogstaver, det var øiensynlig lang Tid, siden de var skrevet der.

Hvor det tog sig sælsomt ud her paa dette Sted, dette gamle Udbrud af krigersk Begeistring, som uden Tvivl

maatte gjælde Farbroderen, den store Erobrer, og ikke Broderſønnen.

Maurice blev Barn igjen, han tænkte paa længſt ſvundne Dage dernede i Chêne-Papuleur, hvor han var opfoſtret med Hiſtorier om Keiſerens ſtore, ſeirrige Armé. Hans Moder var død, Faderen havde faaet det lille Embede i den ſtore Fallit, ſom brød ud over Familien, da Keiſerdømmet ſtyrtede ſammen; i Huſet hos dem levede den gamle Bedſtefader af en mager Penſion uden anden Glæde og Trøſt end den at kunne fortælle ſine Børnebørn om Napoleons Seire.

Han pleiede at ſætte de lyshaarede Tvillinger paa ſit Skjød, Maurice paa venſtre Ben, Henriette paa høire, — og ſaa gik det løs i timevis med Krøniker og Beretninger om homeriſke Slag, hvor de forſkjellige Tidsrum flød ſammen.

Begivenhederne var ligeſom løftet ud af ſin hiſtoriſke Ramme; — det var et forfærdeligt Sammenſtød mellem Folkeſlagene.

Engelſkmænd, Østrigere, Prøiſere og Ruſſere drog forbi, enkelt og ſamlet, alt efterſom Alliancerne vilde, uden at det var muligt at faa rede paa, hvorfor de egentlig ſloges med hverandre.

Men Enden paa det hele var et almindeligt Nederlag, — alle blev de ſlagne, ufravigelig ſlagne, en Geniets og Heltemodets Stormvind feiede dem affted ſom en Bunke Avner.

Det var Marengo, Typen for et Slag paa Sletteland med de ſtore klogt udtænkte Bevægelſer, det ulaſtelige Tilbagetog med Bataljoner, ſom taus og urokkelig marſcherede i Ilden, — det Sagnſlag, ſom blev tabt i 3 Timer

og atter vundet i 6; hvor de 800 Grenaderer brød det østrigske Kavaleris Choc, hvor Desaix netop kom til og fandt Døden efter at have forvandlet et Nederlag til en udødelig Seier.

Saa kom Austerlitz med den straalende Sol gjennem Vintertaagen.

Austerlitz med Erobringen af Plateauet ved Pratzen, som endte med det forfærdelige Isbrud i de frosne Damme, hvor et helt russisk Armekorps styrtede gjennem Isen, — Folk og Heste med rædselsfuld Knagen og Larm, — mens Halvguden Napoleon, som selvfølgelig havde forudset alt, lod sine Kanoner sætte Kronen paa Ødelæggelsens Værk.

Og Jena, hvor den prøisiske Magt fandt sin Grav.

Først Tiraillørilden midt i Oktobertaagen, Neys Utaalmodighed, som bringer ham i Knibe, saa at Angereau maa hjælpe ham, det umaadelige Choc, hvis Voldsomhed opriver hele Fiendens Centrum og endelig Paniken, Rædslen, det forreste Kavaleris vilde Flugt over Hals og Hoved, mens vore Husarer huggede ned for Fod og oversaaede den skjønne Dal med døde Kroppe af Mennesker og Heste.

Derefter kom Eylau, det frygtelige Slagteri, det blodigste af alle Slagene med sønderhuggede og flængede Lig i massevis; det blodrøde Eylau under den sygende Snestorm, den stille Kirkegaard, med Gjenlyd af Murats 80 Eskadroners Angreb, der som Lyn og Torden fo'r gjennem hele den russiske Armé og efterlod saa høie Dynger af Lig, at de lokkede Taarerne frem endogsaa i Napoleons Øine.

Friedland, hvor Russerne atter gik i Fælden som dumme, forstyrrede Mus, den alvidende, altformaaende Keisers Mesterstykke af Krigskunst!

Venstre Fløi stod som en Mur, mens Ney erobrede

Byen Gade for Gade, ødelagde Broerne, hvorpaa vor venstre Fløi kastede sig over Fiendens høire, jagede den ud mod Floden, knuste den saa grundigt i det snævre Pas, at man Klokken 10 om Aftenen endnu ikke var færdig med Nedsablingen.

Derefter var det Wagram, hvor Østrigerne vilde afskjære os fra Donau og stadig forstærkede sin venstre Fløi for at slaa Massèna, der, haardt saaret, kommanderede siddende i en aaben Kalechevogn, mens Napoleon som en snedig Titan lod dem anstrenge sig og pludselig faldt over dem med 100 Stykker Skyts, hvis morderiske Ild gjorde det af med Østrigernes Centrum og drev det en Fjerdingvei tilbage saa at venstre Fløi, uden Støtte og isoleret, maatte rykke tilbage for Massènas Korps, der som en voldsom Flodbølge jagede Resten af Fiendens Hær afsted i Flugt og Opløsning.

Og endelig Moskowa, hvor Seiersolen fra Austerlitz for sidste Gang skinnede; — et rædsomt Haandgemæng, som i vrimlende Forvirring med urokkeligt Heltemod og under uophørlige Geværsalver stormede Høie og indtog Skanser med blanke Vaaben; hvor hver en Fod Jord tabtes og erobredes mange Gange, en saa rasende Tapperhed hos den russiske Garde, at Seiren ikke havde været vor uden Murats vanvittige Angreb, 300 Kanoners samtidige Ild og Neys uforlignelige Mod!

Og hvor blodig, hvor rædselsfuld Dagens Kamp end havde været, altid vaiede de seierkronede Faner lige stolt i Aftenvinden, altid lød det samme Raab: Leve Napoleon! naar Bivouakilden tændtes paa den dyrt kjøbte Valplads, overalt var Frankrig hjemme, de seirende Ørne svævede

ufynlig over hele Europa, og naar de dalede ned over et Kongerige, krøb Folket i Jorden — kuet og tæmmet!

Maurice var næsten færdig med sin Kotelet; han var mindre beruset af den gyldne Vin end af alle de stolte Minder, som var dragne forbi ham; da hans Blik med et faldt paa to Soldater, der var smudsige og støvede og pjaltede som et Par rigtige Landstrygere; han hørte dem spørge Opvartningspigen om de forskjellige Regimenters Stilling langs Kanalen.

Saa kaldte han paa dem:

"Halloi, Kamerater, hør lidt! .... I hører jo til det 7de Korps!"

"Ja, det er vist nok .... 1ste Division .... ja, det kan De bande paa, vi gjør ..... jeg var med ved Fräschwiller, hvor det gik varmt til, det skal jeg love for, og han der, min Kamerat, han var med ved Weissenburg, det var heller ikke Spøg! ...."

Og de fortalte sin Historie, fortalte om Nederlag og Flugt og Rædsel; begge to var let saarede, havde ligget halvdøde af Sult og Træthed i en Grøft, og siden den Tid havde de saa godt de kunde, hinket bagefter Hæren, havde maattet gjøre Holdt i Byerne, fordi Feberen hindrede dem i at slæbe sig videre; nu var de endelig kommen en Smule til Hægterne og søgte efter sine Delinger.

Med Sorg bemærkede Maurice, hvor graadigt deres Øine fulgte ham, mens han spiste.

"Hør, lille Jomfru, lad os faa mere Ost og Brød og saa en Flaske Vin ..... Ikke sandt, Kamerater, I drikker nok et Glas og tager jer en Bid Brød med mig: — jeg trakterer!"

Glade satte de to Fyre sig ved Bordet, mens Maurice

med tungt Hjerte saa, hvor usle og elendige de tog sig ud i de pjaltede, røde Benklæder, og lasede Kapper, hvor Knapperne manglede og hvor der var saa fuldt af forskjellige Lapper, at de ikke lignede Soldater, men Tyve og Røvere, som havde taget paa sig en falden Soldats Tøi efter en Plyndring paa Valpladsen.

"Aa ja," vedblev den høieste med Munden fuld, "det var ikke morsomt .... det maa du fortælle, Coutard!"

Og den lille fortalte, slog ud med Haanden, i hvilken han holdt sit Stykke Brød:

"Jeg var jo ifærd med at vaske min Skjorte, mens de andre lavede Mad .... tænk Dem et ækelt Hul .... en rigtig Tragt .... med tykke Skove omkring, saa disse Satans Prøisere kunde komme luskende, uden at en Kat saa dem.... Saa, Klokken 7 giver Granaterne sig med et til at plaske ned i vore Gryder, vi farer jo løs paa Bøsserne, og lige til Klokken 11 var vi i den salige Tro, at vi havde givet dem en Ekstrarøffel....

Men De skal vide, at vi var ikke mer end 5000, og de Asener blev ved at mylre ud, det var ligesom de voksede op af Jorden.

Jeg laa paa en Bakke bag en Busk og saa dem komme, — fra høire, fra venstre — allevegne fra ..... aa, som Myrer, — ja, som store, sorte Myrer; — det fik aldrig Ende med deres Vrimlen.

Det er nu det samme; men vi mente alle som saa, at vore Officerer var nogle store Fæpander; at lade sig lokke i en saadan Hvepserede, og faa os spoleret i Bund og Grund langt borte fra Kameraterne, ... som ikke kunde komme os til Undsætning....

Naa, saa var det da, at vor stakkels General, ha

Douay, som forresten hverken var Fæ eller Kujon, faar et Lod Bly i Livet og vender Benene iveiret. Han var færdig med det samme. Men det gjorde ingenting, vi blev ved alligevel en Stund endnu, til vi maatte afsted, der var altfor mange af de Sataner om os. Vi slaaes i et Indelukke, vi forsvarer Banegaarden midt i et saadant Spektakel, og vi ikke kan høre en Ørenlyd .... og saa ....* ved jeg ikke mere. De maa sagtens have taget Byen, vi var paa et Bjerg, Geissberg, tror jeg de kaldte det, og der kom vi ind paa en stor Gaard eller et Slot, hvor vi gjorde Kaal paa en grulig Masse af de Djævle! De sprang op i Luften, det var en hel Fornøielse at se paa dem, naar de faldt lige paa Næsen og glemte at komme op igjen...."

Men hvad hjalp det altsammen .... de blev ved at mylre frem, ti mod en, og saa ligesaa mange-Kanoner, de bare gad knalde af. Hvad kunde det nytte, om man var aldrig saa modig — man endte dog med at bide i Græsset alligevel!

Kort at melde; vi blev hugget til Plukfisk og maatte stikke af .... Men det maa jeg lade vore Officerer, Fænder var de, men Pokkers Fyre alligevel ... hvad siger du, Picot?"

De taug en Stund. Picot drak sig et Glas Vin, tørrede Munden med Bagen af Haanden.

"Det er vist, du. Ligedan gik det ved Fräschwiller; fæist maatte man være for at slaaes i de Omstændigheder. Det sagde han ogsaa, min Kaptein, det var en fiks liden Fyr .... men min Mening er, at de vidste ikke, hvordan de sad i det. En hel Hær af de forbandede Karle falder over os, og vi var neppe nok 40,000.

Vi tænkte paa Fred og ingen Fare, den Dag—Slaget

begyndte lidt efter lidt — uden at Førerne egentlig vidste noget om det ..... naa ja, begribeligvis saa jeg ikke hele Anstalten. Men saa meget ved jeg da, at Dansen den gik fra den tidlige Morgen til langt ud paa Aftenen, og ligesom vi tror, det er overstaaet, saa begynder min Salighed Spillet forfra. Først var det ved Wörth, en pen liden Landsby med et sært Kirketaarn, det lignede akkurat en Kakkelovn med alle disse Klinker paa. Jeg ved s'gu ikke, hvorfor vi skulde kommanderes derfra om Morgenen, naar vi bagefter skulde slaaes som Djævle for at tage Byen — hvad vi forresten ikke gjorde.

Aa — lille Børn — saadan som vi sloges og huggede løs paa hverandre; det var rent forskrækkeligt, som de knuste Skaller og sprættede Maver op! .... Bagefter var det omkring en anden Landsby: Elsasshausen, — et forbandet langt Navn. Vi blev beskudt af en hel Del Kanoner, som stod paa en Høide, vi ogsaa havde sluppet om Morgenen. Og der var det, jeg selv med mine egne Øine saa Kyradserernes Angreb. Aa, de stakkels Fyre, de blev massakrerede saa det var en Grit. Det var da ogsaa Synd og Skam at jage Heste og Folk ud paa saadant et Terræn, en Skraaning, som var fuld af Krat og gjennemskaaret paa alle Kanter af Grøfter og Grave. Og naar det saa bare havde kunnet nytte det allermindste! — —

Naa, alligevel var det et stolt Syn .... Bagefter, mente vi jo, vi maatte puste en Smule; Landsbyen stod i lys Lue. Badensere, Würtembergere, Prøisere, hele Kleresiet, over 120,000 af de Asener — det fik vi vide siden — havde indesluttet os. Men her blev ingen Tale om at puste; det begyndte paa en frisk ved Fräschwiller. For det er den reneste Sandhed, det kan nok være, at Mac Mahon

ikke har opfundet Krudtet, men modig — det er han. De skulde bare se ham paa den store Hest, mens Granaterne fløi ham om Ørene. En anden havde sagtens smurt Haser, for det er vel ingen Skam at lade være at slaaes mod saadan en Overmagt, skulde jeg mene. Men han, han vilde, minsandten, blive ved, siden han nu en Gang var begyndt! .... Men det var et græsseligt Slagteri.... Og saa ved Fräschwiller — Gud forbarme sig — det var ikke Mennesker, det var skinbarlige Djævle — vilde Dyr, der aad hverandre. I over to Timer flød Rendestenen med Blod.... men omsider .... ja Enden blev jo, at vi alligevel maatte skrubbe af. Og saa hørte vi, at venstre Fløi alligevel havde vendt op og ned paa Bairerne .... havde vi bare været 120,000 Mand, og saa havt mindre taabelige Officerer."

Og pjaltede, støvede som Coutard og Picot var, huggede de rasende ind paa Brødet, proppede store mundfulde ned, mens de fortalte om alle sine frygtelige Oplevelser her i det smukke, fredelige Lysthus, hvor de gyldne Drueklaser skinnede i Solens varme Straaler.

Nu var de, ved den skrækkelige Flugt efter Slagene, opløste Regimenter, som forsultne, forkomne og uden Spor af Holdning rullede over Mark, gjennem Skov, henad Landeveien som en forvirret Strøm af Mennesker, Heste, Vogne, Kanoner, — en hel Hær i Opløsningstilstand, der piskedes afsted af Rædslens uimodstaaelige Stormvind.

Siden de ikke havde kunnet udføre et ordnet Tilbagetog og forsvare Passerne i Vogeserne, hvor 10,000 Soldater var nok til at forhindre 100,000 Mands Fremrykning, burde de idetmindste have sprængt Broer og Tunneler i Luften.

Men Generalerne galoperede afsted, aldeles forvildede, en saadan Forstyrrelse herskede; baade de slagne og Seierherrerne reves med i en saadan Forvirring, at de to Hære en Gang var gaaet vild af hinanden, som i Blindebuk: Mac Mahon fo'r ad Lunèville til, mens Kronprinsen af Prøisen ledte efter ham omkring Vogeserne.

Den 7de drog Resterne af 1ste Division gjennem Saverne lig en Flod, som gaar over sine Bredder, og paa hvis smudsige lerede Bølger der vrimler af Vragstumper.

Den 8de stødte man i Sarrburg sammen med 5te Korps, ligeledes i vild Flugt, som var splittet ad uden Sværdslag, og nu væltede frem sammen med sin Fører, den bedrøvelige General de Failly, som var ved at miste Forstanden, fordi man bebreidede ham, at hans Smøleri og Uvirksomhed havde foraarsaget Nederlaget.

Den 9de og 10de — stadig vild Flugt, en rasende, affindig Galop, lige frem, uden at se hverken tilhøire eller tilvenstre.

I øsende Regn gik det den 11te ned mod Bayon for at omgaa Nancy; der var udspredt det falske Rygte, at denne By var i Fiendens Hænder.

Den 12te pustede de i Haroué, den 13de i Vicherey og den 14de kom de til Neufchâteau, hvor den fremvæltende Menneskemasse læssedes i Jernbanevogne, som i tre samfulde Dage havde transporteret Hordon til Chalons.

Fire og tyve Timer efter det sidste Togs Afgang kom Prøiserne.

"Aa, du alstyrende," sukkede Picot, "som de har maattet bruge sine fattige Ben! .... Og vi laa paa Lasaretet."

Coutard hældte den sidste Draabe Vin i sit Glas.

"Ja, og saa tog vi vore Pakkenelliker, og stak af ogsaa .... naa .... vi maa vel ikke klage, siden vi endda sidder her nogenlunde godt og kan drikke et Glas for dem, der slap helskindet fra den Satans Historie."

Nu forstod Maurice det hele.

Efter den taabelige Overrumpling ved Weissenburg, kom Nederlaget ved Fræschwiller som et Lynslag, hvis knitrende Flammer lyste over den skrækkelige Sandhed.

Vi havde ikke været forberedte, hverken Skyts eller Soldater eller Anførere var færdige til at gaa imod Fienden, mod denne Fiende, man havde omtalt med saa megen Ringeagt, og som nu stod i Marken: urokkelig, standhaftig talløs og i Besiddelse af fuldendt Taktik og fuldstændig Disciplin.

Den svage Dækning, som dannedes af vore syv Korps, spredte fra Metz til Strasburg, var splittet ad af de tre prøisiske Hære, der som mægtige Kiler havde trængt sig ind mellem dem.

Nu stod vi alene, uden at kunne vente Støtte; hverken Italien eller Østrig kom os til Undsætning; Keiserens Plan var strandet paa Hærens Smøleri og Førernes Udueligheb; alt var styrtet i Grus!

Og selve Skjæbnen havde vendt sig mod os, en Række af Ulykker, et Sammenstød af uheldige Omstændigheder kom til og hjalp Prøiserne med at iværksætte deres Plan, den, at skille vore Hære ad, — drive den ene Del hen under Metz, afskjære den fra Frankrig, mens Fienden marscherede mod Paris efter at have ødelagt den andel Del.

Allerede nu stod dette som aldeles uundgaaeligt; vi vilde blive slagne, det var jo logisk, at uforstandig Tapper-

hed maatte ligge under i Sammenstødet med koldt Overlæg og den store Overmagt.

Det var til ingen Nytte at tale frem og tilbage om den Sag; Udfaldet var og blev det samme, det var en Følge af de Love, der styrer Verdens Gang.

Med et faldt Maurices drømmende Blik paa de Ord, der med Kul var kradset op paa Muren lige overfor.

Og en usigelig Sørgmodighed greb ham, -- Hjertet brændte ham i Brystet.

Det var altsaa sandt, at hans Fødeland, der hidtil seirrig havde overfløiet Europa, nu havde lidt et uopretteligt Nederlag mod et usselt, ringeagtet Folk! I halvhundrede Aar havde Verden forvandlet sig, og de evindelige Seirherrer maatte bide i Græsset!

Han mindedes alt, hvad Svogeren Weiss havde sagt, hin angstfulde Nat udenfor Mühlhausen.

Ja, — den Gang havde han seet rigtigt, han havde gjættet, hvad der langtsomt og hemmelighedsfuldt havde undergravet vor Styrke, han havde følt det Ungdommens Pust, der strøg ind fra Tyskland.

Var dette Slutningen af en og Begyndelsen af en anden krigersk Tidsalder?

Ve den, der staar stille i Folkenes fremadskridende Bevægelse, — Seiren hører dem til, der gaar forrest, — dem, der er kloge og stærke og sunde!

Men i dette Øieblik hørte han Opvartningspigen le høit, og Maurice saa Løitnant Rochas inde i Kjøkkenet gantes med hende og kysse hende paa gammel militær Vis.

Nu kom han ud i Haven og fik sin Kaffe serveret; — han hørte de to elendige Soldaters sidste Ord, og faldt nok faa mnnter ind i Samtalen.

"Aa, lille Børn, — det betyder altsammeu ingen Ting! Det er bare saadan i Begyndelsen, at der er lidt Slinger i Valsen; — Piben skal, min Tro, snart faa en anden Lyd ....

Det var ikke saa sært, at det gik galt, — de var jo fem mod en ....

Men det bliver ikke ved paa den Maade, det skal jeg svare jer for ....

Vi er hundrede tusind Mand her. Alle de Bevægelser vi gjør, og som ingen forstaar, de skal bare lokke Prøiserne til, for at Bazaine, der passer paa dem, kan falde dem i Ryggen .... saa knuser vi dem; — vi kvaser dem, som den Flue der!"

Med et lydeligt Klask havde han slaaet en Flue mellem Hænderne; — nu skoggerlo han, var saa vis paa, at denne simple letfattelige Plan aldrig kunne mislykkes, sikker som han var i sin uskyldige Uvidenhed og i sin Tro paa den uovervindelige Tapperhed.

Han var meget forekommende mod de to Efternølere, viste dem Veien til deres respektive Regimenter, og derpaa satte han sig tilrette foran sin Kaffe med en Cigar Munden.

"Farvel Kammerater og selv Tak!" svarede Maurice til Choutard og Picot, der gik efter at have takket den unge Mand for hans Venlighed.

Han havde ogsaa faaet sig en Kop Kaffe, og han saa lidt trøstet hen til Løitnanten, hvis gode Humør smittede ham.

Rigtignok var han en Smule forbauset over de tre hundrede tusind Mand, naar der knapt nok var et hundrede tusind; han betragtede ogsaa med en vis Tvil den

Plan, der skulde kvase Prøiserne, som Fluen for lidt siden, mellem Hæren ved Chalons og Bazaines Arme.

Men han trængte selv saa haardt til lidt Opmuntring! Hvorfor skulde han ikke haabe, naar de stolte Minder talte saa høit i hans Sjæl?

Den gamle Krohave var saa lys, Solen skinnede saa varmt paa Frankrigs gyldne Druer! Atter vaagnede hans Tillidsfuldhed, atter fik Haabet Magt over den tunge Stemning, der havde bemægtiget sig hans let bevægelige Sind.

Maurice fik nu Øie paa en Officer, — af de afrikanske Jægere, der med en Ordonnants i skarpt Trav forsvandt om Hjørnet ved Muren om det stille Hus, hvor Keiseren boede.

Lidt efter kom Ordonnantsen alene tilbage med begge Hestene og steg af ved Kroen.

"Prosper," udbrød Maurice nu i største Overraskelse. "Prosper, — er du her! Jeg troede, I var i Metz!"

"Nei, — dat var da mærkeligt — Maurice Levasseur; — at vi igjen skal træffes!"

Men han havde Hastværk, trak de dampende Heste til Stalden, saa med et faderligt Blik om sin egen.

Hans Kjærlighed til Heste, som han havde bragt med fra Faderens Bondegaard, var Grunden til, at han havde valgt at være Kavallerist.

"Jeg skal sige dig — vi kommer lige fra Monthis, over fem Mil uden at spise," sagde han, da han kom tilbage, "og 'Zefyr' er jo ikke utilbøielig til lidt Foder, det kjære Bæst!"

'Zefyr' var hans Hest. Han vilde ingen Ting have at spise, — kun en Kop Kaffe.

Han ventede paa Officeren, der skulde tale med Keiseren, — det hele kunde vare en fem Minuters Tid og det kunde ogsaa vare to Timer.

Saa havde Officeren sagt, han skulde trække Hestene hen i Skyggen etsteds.

Og da Maurice viste Tegn til Nysgjerrighed og vilde fritte Prosper, slog denne ud med Haanden.

"Ved ingenting — Depescher, — eller Papirer, — saadant noget, der skal afleveres!"

Men Rochas fulgte Jægeren med rørte Blikke, — Uniformen mindede ham om hans elskede Afrika.

"Hør engang, — hvor laa J — derover?"

"Ved Medeah, Hr. Løitnant."

"Medeah!"

Og saa faldt de øieblikkelig i Snak, trods Løitnantsepauletterne.

Prosper havde vænnet sig til dette Liv paa Hesteryg; — hvor de trak ud i Kamp som om de gik paa Jagt; — paa Klapjagt efter Arabere.

De var seks om hver Spisebakke; — levede som en Familie, delte Arbeidet imellem sig, — en lavede Mad, en vaskede Tøiet, nogle plantede Telt, andre saa til Hestene.

Morgen og Eftermiddag red de ud med svær Oppakning i brændende Sol.

Om Aftenen tændtes Baal for at jage Muskiterne bort, — og saa sad Folkene omkring Ilden, mens de sang Viser derhjemmefra.

I den lyse Nat maatte de mangen Gang staa op og stifte Fred mellem Hestene, der rev Tøiret op, bed og sparkede hverandre.

Saa var det Kaffen; — den deilige Kaffe; — en me-

get vigtig Sag! De knuste Bønnerne i en Spisebakke og tragtede den gjennem et rødt Uniformsskjærf.

Men der var ogsaa Dage, hvor det ikke gik muntert til, — hvor de maatte slaas i øde Egne, langt fra nogen Slags Undsætning.

Ofte tørstede og sultede de, og endnu oftere turde de i flere Nætter ikke lukke et Øie, — saa var der hverken Viser eller Kaffe!

Alligevel var der noget tiltrækkende i denne eventyrlige Tilværelse i denne Guerillakrig, der egnede sig saa fortræffeligt til Udvisning af personligt Mod, der lignede Erobringen af en øde Ø og oplivedes af Razzia'erne, hvor det gik over Stok og Sten i flyvende Fart, og saa af de fornøielige smaa Røvertogter med alle de morsomme Historier, der fik endogsaa Generalerne til at le.

"Aa, Hr. Løitnant, her er en anden Vise, — her slaas man ikke som i Afrika!" sagde Prosper, og blev med et alvorlig.

Og da Maurice spurgte ham ud, fortalte han om Udskibningen i Toulon, om deres lange, besværlige Reise derfra og til Luneville, hvor de havde faaet Efterretningen om Weissenburg og Fræschwiller.

Forresten kunde han ikke hitte Rede i det, forvekslede Byernes Navne: fra Nancy til Saint Mihel og fra Saint Mihel til Metz.

Den 14de havde der bestemt staaet et stort Slag, Synskredsen havde været blodrød, men selv havde han kun seet et Par Uhlaner bag en Hæk.

Den 16de havde Kanonerne tordnet fra Kl. seks om Morgenen, og den 18de var de nok begyndt at hugge løs paa en frisk. Men Jægerne var ikke med for den 16de

netop som de ved Gravelotte stod og ventede paa at føres i Ilden, var Keiseren kommen kjørende i Kalesche, alt hvad Remmer og Tøi kunde holde, og saa havde han taget dem med til Verdun som Eskorte.

Det var morsomt, maatte han sige, at piske af otte stive Mile i Galop, hele Tiden i den dødeligste Skræk for, at Prøiserne skulde afskjære dem Veien.

"Og Bazaine?" spurgte Rochas.

"Bazaine, ja de siger, han er glad, han blev Keiseren kvit."

Men Løitnanten vilde vide Besked om, naar Bazaine saa kom.

Og igjen slog Prosper ud med Haanden:

"Ja, hvem kunde vide det? Siden den 16de havde Jægerne marscheret om i øsende Regnveir, de havde rekognosceret, som Avantgarde, men havde ikke øinet Fienden. Nu udgjorde de en Del af Chalonshæren.

Hans Regiment, tilligemed to andre Jægerregimenter, et Husarregiment dannede en af Reservekavalleriets Divisioner under Anførsel af General Margueritte, om hvem han talte med begeistret Hengivenhed.

"Ja, den Mand, det er en stolt Karl. Og hvad nytter det saa altsammen. Vi gjør jo ikke andet end stampe om, saa Snavset staar os om Ørene."

Nu taug han; Maurice gav sig til at tale om Onkel Fouchard, Prosper var kjed af, at han ikke kunde faa sagt Goddag til Honoré, hvis Batteri maatte ligge en halv Mils Vei borte paa den anden Side Veien til Laon. Men nu blev han forstyrret af Hestevrinsken, han stod op og forsvandt i Stalden, maatte se, om Zefyr havde, hvad han behøvede.

Lidt efter lidt kom Soldater af alle Vaabenarter og alle Grader, snart var alle Bord optagne, og de mangefarvede Uniformer straalede mellem det solbeskinnede Vinløv.

Doktor Bouroche tog Plads hos Løitnant Rochas, da Jean kom som Overbringer af en Ordre.

"Hr. Løitnant," sagde han, "Kapteinen vilde gjerne tale med Dem Kl. tre."

Rochas nikkede, han skulde være paa Pletten, og saa gik Jean straks igjen, efter at have smilet til Maurice, der tændte sig en Cigaret.

Siden Oplrinet i Jernbanevognen, havde der mellem de to Mænd herskket en Art stiltiende Vaabenstilstand, i hvilken de studerede hinanden og lidt efter lidt blev mer og mer velvillig stemt mod hinanden.

Prosper kom nu tilbage, han var begyndt at blive utaalmodig.

"Det er ligesaa godt, jeg tager mig en Bid Brød med det samme, siden min Kaptein bliver hængende derover .... det er forbandet .... Keiseren er istand til at blive ude til Aften."

"Hør lidt," sagde Maurice, der atter blev nysgjerrig, "I har maaske bragt Efterretninger fra Bazaine?"

"Det er meget muligt, det snakkede de om i Monthois."

Men nu blev der med et Røre overalt.

Jean, der stod i Døren til Lysthuset, vendte sig om og udbrød:

"Keiseren!"

Alle for op i en Haandevending.

Mellem Poplerne paa den brede Landevei saaes en

Deling af Hundredegarden i sine endnu korrekte Uniformer med de blanke straalende Kyradser, som forgyldtes i Solskinnet.

Derefter kom Keiseren tilhest, ledsaget af sin Stab, og saa en anden Deling Hundredegardister.

Hattene fløi af, nogle Hurraer hørtes.

Og Keiseren løftede Hovedet, han var meget bleg, hans Ansigt var forvaaget og træt, Øinene matte og fugtige, Blikket flakkende.

Det saa ud, som fo'r han op af en Drøm, han smilede svagt ved Synet af den solbeskinnede Krohave, og hilsede, idet han red forbi.

Saa hørte Maurice og Jean gamle Bouroche brumme bagved, efterat hans forskende Blik et Øieblik havde fulgt Keiseren: "Han er slemt deran, han der."

Og et Øieblik efter lød det, stille og sørgmodigt:

"Han er færdig!"

Jean rystede paa Hovedet, sindigt og roligt som sædvanligt.

Det var, min Tro, heller ikke Spøg for en Hær at have slig en Anfører.

Og da Maurice, fornøiet over den gode Frokost, drev af med en Cigaret i Munden, maatte han hele Tiden tænke paa denne Keiser med det blege, udviskede Ansigt, som var redet forbi.

Det var Sammensværgelsernes Mand, Drømmeren, som i det afgjørende Øieblik fattedes Kraft og Mod.

Det sagdes, at han var god, havde et stort og ædelt Syn paa Tingene; og forresten standhaftig i sin tause Vilje; tapper var han ogsaa, ringeagtende Faren i Kraft af sin Tyrketro paa en forudbestemt Skjæbne, for hvilken

man maa bøie sig. Men naar det gjaldt, naar han stod ved store Vendepunkter, saa det ud, som om han sloges med Lamhed af Kjendsgjerningerne, da var han magtesløs, prøvede ikke paa at vende Lykken, naar den gik ham imod.

Og det faldt Maurice ind, at Keiserens sygelige Tilstand, den, som saa tydelig stod malet paa det trætte, blege Ansigt, maaske var Grunden til Mandens Vankelmodighed, til denne stadige Mangel paa Handledygtighed, som han havde vist ligefra Begyndelsen af Felttoget.

Dette kastede Lys over alting.

En Smule Grus i et Menneskes Legeme er imidlertid nok til at styrte Keiserdømmer i Grus.

Liden Tue vælter ofte stort Læs!

Om Aftenen efter Apellen var der Uro i Leiren: Officererne løb frem og tilbage med Ordre, næste Morgen Kl. 5 skulde der brydes op.

Og for Maurice var det atter en Overraskelse at høre, hvorledan alt igjen var ombestemt; nu trak man sig ikke tilbage til Paris, nu gik det mod Verdun, hvor de skulde støde til Bazaine.

Rygtet gik, at der i Dagens Løb var kommet Telegram om, at Bazaine nu ogsaa trak sig tilbage, og Maurice mindedes Prosper, som var kommen fra Monthois, og som sagtens havde været Overbringer af Depeschen.

Overfor Mac Mahons evindelige Nøleri havde Keiserinde-Regentinden og Ministerraadet alisaa igjen faaet sat sin Vilje igjennem: i sin Rædsel for at faa Keiseren tilbage til Paris, drev de Hæren fremad for at gjøre et sidste Forsøg paa at redde Tronen for Bonaparterne.

Og denne elendige Keiser, denne Mand, til hvem der ikke mere var nogen Plads i Riget, der førtes med som en

besværlig, unyttig Pakke, mellem Tros og Bagage var fordømt ttl at slæbe sin vidtløftige Keiserhusholdning med sig, maatte som til Spot omgives af Hundredegarde og Staldetat, Kjøkkenpersonale, Sølvkasseroller, Vinkjælder, hele den bestrøede Keiserkappes Pomp og Pragt feiede nu afsted; og Nederlagets og Flugtens Blod og Smuds.

Klokken var 12, og endnu havde Maurice ikke lukket et Øie.

En feberhed Søvnløshed, nu og da afbrudt af opskræmmende Drømme, gjorde ham det ganske umuligt at blive liggende i Teltet. Han gik ud for at faa tidt Luft.

Natten var kold, det blæste en frisk Vind.

Himlen var dækket af sorte Skyer, det var bælgmørkt; over alt laa et uendelig sørgmodigt Slør, hvor de hendøende Leirbaal hist og her skinnede som smaa blinkende Stjerner.

Og i Nattens Mørke, gjennem den knugende Stilhed, følte man hundrede tusinde Mands langsomme, fredelige Aandedræt; — en sælsom Ro kom over Maurice; hans Sjæl fyldtes med broderlig Kjærlighed til alle disse sovende, hvoraf saa mange snart skulde hvile i den evige Søvns Fred.

Tapre, brave Folk var de alligevel, skjønt de ikke kjendte til Orden eller Disciplin.

Men hvad havde de ikke gjennemgaaet, — og hvor meget maatte ikke nu tilgives dem i et Øieblik, da hele Nationen styrtede sammen.

De hæderkronede Veteraner fra Sebastopol og Solferino — deres Tal var ikke stort; — de var stukket ind mellem en Flok unge Soldater, som ikke kunde staa imod i Længden.

Disse 4 Korps — kompletterede i Hast, uden solid Forbindelse — var jo kun en Fortvivlelsens Hær, — en Hjord Syndebukke, som jagedes ud i Ørkenen for at afvæbne Skjæbnens Vrede.

Den skulde bestige sit Golgatha, skulde med Strømme af sit Hjerteblod betale alle Synder, og selve Nederlagets uhyre Omfang maatte give den en fortvivlet, en rædselsfuld Storheds Glans.

Og i denne Stund fik Maurice Bevidstheden om det Hværv, som ventede dem.

Det var forbi med ethvert pralende Haab om Seier.

Denne Marsch mod Verdun, var en Marsch mod den visse Død — og han bøiede sig for Skjæbnens Vilje, bøiede sig med rolig, urokkelig Fatning, siden Døden var uundgaaelig.

IV.

Den 23de August, en Tirsdag, Klokken 6 om Morgenen, brød Leiren op. Som en umaadelig Menneskeflod, der et Øieblik har bredt sig ud som en Sø og nu atter træder ind i sit Leie, rykkede de 100,000 Mand frem, og trods de Rygter, som havde verseret hele den foregaaende Dag, vakte det almindelig Forbauselse at se Chalonshæren vende Ryggen til Paris for at marschere mod Øst, — ingen vidste hvorhen.

Klokken 5 havde 7de Korps endnu ikke faaet Patroner uddelt.

I to Dage havde Artilleristerne slidt som besatte paa Banegaarden mellem Heste og Materiel, som stadig kom fra Metz. Og i den ellevte Time opdagedes først Waggonerne med Patroner smidt i et ubeskriveligt Virvar af Tog, et dertil udkommanderet Kompani, hvori Jean befandt sig, kunde omsider komme afsted med 240,000, og han havde netop faaet de 100 reglementerede Patroner delt ud til sin Deling, da Gaude blæste til Afmarsch.

Det 106te skulde ikke gjennem Reims, det havde Ordre til at gaa udenom Byen for at naa Chaussée.

Men atter havde man forsømt at opstille Tropperne trinvis; de 4 Korps rykkede ud samtidig, hvilket selvfølge-

lig foraarsagede den græsseligste Forvirring, da man skulde slaa ned paa Landeveien.

Hvert Øieblik brød Artilleri og Kavaleri Fodfolkets Rækker.

Hele Brigader maatte i timevis vente med Gevær ved Fod, i Pløiemarker, til Veien var fri.

Og det værste var, at der, knap 10 Minuter efter Afmarschen, brød et voldsomt Uveir løs: i en stiv Time øsede Regnen ned i Strømme, gjennemblødte Folkene lige til Skindet, og gjorde deres Oppakning og Kapper tunge som Bly.

Det 106te kunde dog rykke frem straks, da det hostede, mens Zouaverne i en Mark for at fordrive Tiden, fandt paa at slaaes med vaade Jordklumper, hvis Klasken mod Uniformerne fik dem til at le af fuld Hals.

Et Øieblik efter brød Solen gjennem Skymasserne, en straalende seirrig varm Augustmorgens Sol.

Og Folkene blev muntre igjen, — de dampede som en Storvask, der tørres i Luften og morede sig over alle de Jordklatter, der tørredes i en Haandevending og hang som smaa Kvaster paa de krepfarvede Benklæder.

Ved hver en Korsvei maatte der standses.

I Udkanten af Reims gjordes for sidste Gang Holdt ved en Beværtning, hvor alle Folkene maatte have en Hjertestyrkning paa Falderebet.

Nu fik Maurice det Indfald at traktere Kameraterne og drikke et Glas paa Held og Lykke.

"Korporal .... dersom jeg maa faa Lov...."

Efter et Øiebliks Betænkning tog Jean imod en Snaps.

Der var Loubet og Chauteau, som var krybende, siden

Jean havde vendt det laadne ud — der var ogsaa Lapoulle og Pache — skikkelige Fyre, naar ingen satte ondt i dem.

"Skaal, Korporal!" sagde Chateau i en dydig Tone.

"Skaal, Folkens!" svarede Jean, "og lad mig nu se, I kommer hjem med Hoved og Ben i god Behold!"

Alle Folkene lo.

Men nu skulde de videre, — Kaptein Baudoin nærmede sig med en indigneret Mine, mens Løitnant Rochas saa til den anden Side., — han viste sig overbærende mod sine tørstige Soldater.

Og saa gik det afsted langs Hovedlandeveien, der som et langt, hvidt Baand mellem to Rækker Træer rullede sig frem over den vide Slette, hvor Stakke og Hæs hævede sig og Møllernes Vinger gik rundt.

Længere mod Nord tegnede Telegrafstængerne andre Veie, henad hvilke saaes mørke Troppemasser; nogle marscherede lige over Markerne, mens en Kavaleribrigade travede afsted foran tilvenstre i den straalende Morgensol.

Og hele den stille Synskreds blev levende, befolkedes af disse Menneskestrømme, der kom frem allevegne fra og flød videre som en uendelig Mængde Myrer, der kryber omkring en Kjæmpetue.

Henimod Kl. 9 dreiede det 106te af fra Châlonsveien og slog ind til venstre paa Suippechaussséen, som var bred og ligeledes gik frem uden Krumning.

Folkene marscherede i to Rækker langs Kanten med et Mellemrum midt paa Veien, hvor Officererne gik; — Maurice lagde Mærke til deres bekymrede Miner, som stod i grel Modsætning til Folkenes gode Humør og støiende Munterhed over omsider at komme i Bevægelse.

Da hans Deling var temmelig nær ved Téten, kunde

han se Oberst Vineuils høie, stive Skikkelse, som gyngedes af Hestens Bevægelser og saa mærkelig nedslaaet ud.

Musiken kom længere tilbage med Marketenderiet. Og Divisionen ledsagedes af Ambulancen og Trænet, som efterfulgtes af et umaadeligt Tros: Furage- og Proviantvogne, Bagagekjærrer, et Tog, der rar over en halv Mil langt, og hvis endeløse Række man saa, naar Veien en sjelden Gang slog en Bugt.

Bagefter Trosset kom endelig Kvæget, en hel Hjord svære Stude, trampende afsted i en Støvsky, Suppekjødet, der dreves frem med Piskesmæld, som var det et krigersk Nomadefolk paa Vandring.

Imidlertid heisede Lapoulle fra Tid til anden op i sin Oppakning; han var den stærkeste, derfor skulde han slæbe paa Kogekar osv.

Denne Gang havde de ovenikjøbet læsset Delingens Spade paa ham, og forklaret ham, at det var en Hæderspost at bære den.

Og han klagede ikke, lo ad en Vise, som Loubet foredrog til stor Fornøielse for Tilhørerne.

Loubet havde en berømt Tornyster, der var alt muligt: Linned, Skotøi, Syremedier, Børster, Chokolade, Kniv, Ske, Gaffel og et Bæger, foruden de reglementerede Levnetsmidler: Beskøit, Kaffe, og skjønt Patronerne var der, havde han alligevel sit Tæppe, Telt og Pæle, — alt det veiede næsten ingenting, saa godt forstod han — som han sagde — at pakke sin Kuffert.

"Et forbandet grimt Land er det nu alligevel," sukkede Chauteau nu og da, idet han saa sig om og kastede et foragteligt Blik paa denne Egn, som gaar under Navnet "det lusede Champagne".

Store Strækninger kridtholdigt Jordsmon strakte sig til alle Sider.

Ikke en Gaard, ikke en Sjæl, kun store sorte Ravneflokke plettede den graa Ensformighed.

Langt borte, tilvenstre, laa en Granskov som en mørkegrøn Krone om de bølgeformede Høie, der skjulte Synskredsen, mens en fortløbende Række Træer tilhøire betegnede Vesslens Løb.

Og derhenne, bagved Høiderne, saaes en tyk Røg, der endte med at lægge sig som en sort Sky med ildevarslende Udseende.

"Hvad er dog det for en Ildebrand?" spurgtes derfra alle Sider.

Og Forklaringen gik som en Løbeild langs hele Kolonnen.

Det var Leiren ved Châlons, som gik op i Luer, den havde nu brændt i to Dage — efter Keiserens Ordre, hed det — for at de der ophobede Rigdomme ikke skulde falde i Hænderne paa Prøiserne.

Arrièregardens Rytteri havde faaet det Hverv at stikke Ild paa Barakkerne — det gule Magasin kaldtes det — der var fuldt af Telte, Pæle, Matter, og saa paa det nye Magasin, et andet umaadeligt Skur, hvor Spisebakker, Skotøi, Tæpper laa i Bunker, nok til at ekvipere 100,000 Mand. Furagestakke flammede som mægtige Bauner. Og ved dette Syn, foran disse Ildsøiler, som hævede sig op over de fjerne Høie, og hvis sorte Røgmasser som et Sørgeflor bredte sig ud over Himlen; ved dette Syn faldt en dyb Stilhed over Soldaterne, mens de marscherede her paa den vide, sørgmodige Slette.

Under Solen hørtes kun det regelmæssige Fodslag,

alle Hoveder vendtes uvilkaarlig mod de stedse voksende Røgskyer, der som et Varsel fulgte med Hæren endnu en halv Milsvei.

Munterheden vendte tilbage, da der omsider holdtes Rast.

Folkene fik Lov at sætte sig paa sine Tornystre og spise lidt Beskøit.

De store firkantede Beskøiter brugtes til at komme i Kjødsuppen, mens de mindre, runde, var en sand Lækkerbisken, og kun havde en Feil: man blev meget tørstig efter at havespist dem.

Paa Opfordring sang Pache nu en Salme, som Delingen i Kor gjentog.

Jean smilede godmodig, mens Maurice atter blev lettere tilmode ved at se de andres ubekymrede Miner og den smukke Orden, som hele den Dag herskede blandt Folkene.

Og Resten af Dagmarschen udførtes meget lystigt; dog var den sidste Milsvei lidt drøi at faa Ende paa.

Tilhøire havde de en liden Landsby, Prosnes, de var dreiet af fra Hovedlandeveien og gik nu over uopdyrkede Strækninger, sandede Heder, hist og her beplantet med nogle Fyrretræer; og hele Divisionen, fulgt af det endeløse Tros, trampede om mellem Kratskoven, i alt dette Sand, som gik dem til Anklen; Ørknen udvidede sig, man saa kun en mager Faarehjord, bevogtet af en sort Hyrdehund.

Endelig gjorde det 106te Holdt ved Dontrien, en Landsby ved Bredden af Suippefloden, som der løber afsted mellem en Gruppe Træer; den gamle Kirke ligger midt i Kirkegaarden, der helt omskygges af et Kastanjetræ.

Og paa Flodens venstre Bred, i en skraanende Eng, reiste Regimentet sine Telte.

Officererne sagde, at de 4 Armekorps den Aften skulde bivouakere langs Floden henimod Auberive og Heutregiville over Dontrien, Bethiniville og Pont Fauerger, en Leirfront paa over 2½ Mil.

Straks blæste Gaude til Proviantuddeling, og Jean maatte tage Benene med sig. Korporalen sørgede saa godt han kunde for sine Folk, og var altid rask i Vendingen. Han tog Lapoulle med, og en halv Time efter kom de tilbage med en sværr Oksesteg og et Risknippe.

Under en Eg havde Regimentsslagteren allerede slagtet og udskaaret 3 Stude.

Lapoulle blev saa sendt afsted efter Brød, som bagtes i Dontrien fra om Middagen i alle Byens Bagerovne.

Og denne første Marschdag var der fuldt op af alting, undtagen af Vin og Tobak, som forresten aldeles ikke skulde uddeles til Soldaterne.

Da Jean kom tilbage, fandt han Chauteau og Pache isærd med at reise Teltet. Han saa lidt paa dem, han var jo en gammel Soldat, og det stod ham klart, at deres Arbeide ikke var 2 Skilling værd.

"Jnat kan dette her nok gaa, Veiret er jo smukt; men dersom vi fik en Smule Blæst, røg vi pent ud i Floden. Jeg faar nok vise jer, hvordan man skal tage fat."

Og han vilde lige til at bede Maurice gaa hen efter Vand med Delingens store Kande, da han saa, at den unge Mand havde sat sig ned i Græsset og trukket Sko og Strømper af for at se til sin Fod.

"Men hvad er der iveien med Dem?"

"Aa, det er Kappen i min Sko, som har skrabet Huden af min ene Hæl. Mine andre Sko var slidt op, og saa

kjøbte jeg disse i Reimes, de sad saa godt, men det var dumt af mig, jeg skulde hellere have taget et Par Baade."

Jean havde lagt sig paa Knæ og tog fat paa Maurices Fod, sagte og forsigtigt, som om han rørte ved en Barnefod, og rystede han paa Hovedet.

"Hør, ved De hvad, den ser slem ud; pas paa. Naar en Soldat har faaet spoleret Fødderne, er han ikke nogenting ..... Min Kaptein i Italien sagde altid, at man maatte kunne staa ordentlig paa Benene for at vinde Seier."

Saa gav han Pache Ordre til at hente Vand.

Forresten løb Floden kun en 50 Alen fra Teltet.

Imidlertid havde Loubet tændt Baal i et Hul, han havde gravet i Jorden, for straks at faa den store Suppegryde over.

Og nu sad hele Delingen og saa paa, hvordan han puttede Kjødet i Vandet.

De strakte sig derefter ud i Græsset omkring Baalet, var fulde af Interesse for Maden, mens Loubet med vigtige Miner rørte om og fægtede med den store Slev.

Paa denne Marsch imod det ubekjendte, var Folkene som Børn eller som vilde; de optoges helt af Tanken om at faa Mad og Nattero.

Men nu fandt Maurice i sit Tornyster en af Aviserne fra Reims, — og Chauteau spurgte:

"Er der noget nyt fra Prøiserne? Det maa De læse for os."

De var gode Venner, fredsommelig stemt under Jeans stigende Myndighed.

Maurice føiede sig, mens Pache, Delingens Syjomfru, syede paa hans Kappe, og Loubet pudsede hans Gevær.

Først læste han om Bazaines store Seir, et helt prøisisk Armekorps var splittet ad ved Jaumonts Stenbrud, og denne opdigtede Historie var udsmykket med spændende Enkeltheder: Mænd og Heste knustes mellem Klipperne, en forfærdelig Ødelæggelse; — Ligene var saa sønderhuggede — at man maatte samle dem sammen, før de kunde komme i Jorden.

Derefter alenlange Beretninger om den fiendtlige Hærs ynkelige Forfatning: Soldaterne var forsultne og halvnøgne, de laa og døde som Fluer langs Veigrøfterne af de græsseligste Sygdomme.

En anden Artikel meddelte, at Kongen af Prøisen led af Diarhée og Bismarck havde brækket Benet, da han sprang ud af et Vindu i en Kro, for at undgaa at falde i Hænderne paa Zouaverne.

Det var brillant!

Lapoulle lo, saa Munden gik op til begge Øren paa ham, men Loubet og de andre, uden et Øieblik at tvivle, mente nok, de snart kunde komme til at samle Prøiserne op som en Flok Spurve efter et Haglveir.

Og Bismarcks Kulbøtte — den var ligefrem storartet!

Ja, det havde de altid sagt, Zouaverne og Turco'erne, det var nogle Satans Karle.

Der gik Masser af Historier om dem, i Tyskland rystede og bævede de nok, og syntes, det var en Skandale at lade sig forsvare af en Flok vilde.

Skjønt de havde lidt svære Tab ved Fräschwiller, var de stadig uovervindelige.

Klokken slog 6 paa det lille Klokketaarn i Donrieng og nu raabte Loubet:

"Kom saa og faa Mad, alle Mand!"

Høitidelig satte Delingen sig tilrette i en Kreds.

I sidste Øieblik havde Loubet støvet Suppeurter op hos en Bonde i Nærheden, og det var mageløst, saa det duftede af Purreløg og Gulerødder, og saa gled Suppen ned i Halsen som det bare Fløil!

Skeerne skrabede løs i Spisebakkerne. Og Jean, der stod for Uddelingen af Kjødet, maatte passe paa at give hver sit, for dersom han ikke havde ladet Ret og Retfærdighed raade, var der den Dag sikkert blevet Spektakel.

De spiste op til sidste Bid og holdt ikke op, før de var mætte.

"Nu kan I sige, hvad I vil, Børn," sagde Chauteau og lagde sig tilbage, da han ikke kunde mer; dette er min Salighed behageligere end et Spark, — jeg siger ikke hvor!"

Og Maurice, der var mæt og fornøiet, glemte rent, at hans Fod sved rigtig slemt.

Han generedes ikke mere af sine Kameraters Simpelhed; det daglige Samlivs Krav og Fornødenheder havde skabt Lighed og Broderskab mellem dem alle.

Om Natten sov han rolig og fredeligt i Teltet, hvor de alle fem krøb sammen og var glade over at varme hverandre, da den stærke Dug afkjølede Luften.

Desuden havde Lapoulle paa Loubets Tilskyndelse listet sig til at tage et Par Haandfulde Hø henne i en Stak, og deri laa de og snokede som Bisper i en Gaaserede.

Og i den lyse Augustnat, langs de smilende Bredder af Suippe, der listede sig hen under Pilehanget, lyste Leirbaalene hen over en Strækning paa halvtredie Mil som en Række Stjerner.

Tidlig næste Morgen lavede de Kaffe; Bønnerne knustes i en Spisebakke med en Geværkolbe, saa kom de ko-

gende Vand paa og fik Grumset til at gaa tilbunds ved at hælde en Draabe koldt Vand i Kaffen.

Solen stod op med kongelig Pragt midt i et Hav af gyldne Purpurskyer, men end ikke Maurice lagde mere Mærke til Sydskredsen og Naturens Skjønheder; — kun Jean, den sindige Bonde, betragtede med en lidt urolig Mine den røde Morgenhimmel, der spaaede Regn.

Og da de skulde marschere af, skændte han dygtig paa Loubet og Pache, der hver havde faaet tre lange, nybagte Brød, og havde spændt dem ovenpaa Tornystret.

Men Teltene var nu pakket sammen, Remmene spændt, og de gad ikke gjøre deres Arbeide om igjen.

Klokken slog seks paa Landsbykirkerne, da Hæren brød op og marscherede fremad med friskt Mod.

Det 106te slog næsten lige straks ind paa en Sidevei for at naa Chaussèen til Vauziers fra Reims; — det gik lige frem over Stubmarker i over en Time.

Nede imod Nord kunde man mellem en Gruppe Træer øine Bethinville, hvor det hed sig, at Keiseren havde tilbragt Natten.

Og da de omsider kom ind paa Chaussèen til Vauziers, begyndte det samme Sletteland som igaar, det lusede Champagnes magre Marker bredte sig ud i fortvilende Ensformighed.

Nu løb Arne, en smal liden Bæk tilvenstre, mens nøgne Strækninger i det uendelige rullede sig ud tilhøire i endeløse Linjer.

Man marscherede gjennem flere Landsbyer; henimod Klokken ti skulde der gjøres Holdt ved Saint-Etienne, hvor Soldaterne havde den Glæde at finde Tobak.

Syvende Korps var delt i flere Kolonner, — 106te

marſcherede alene, bagved det var nu kun en Bataljon Jægere og Reſerveartilleriet; — og flere Gange vendte Maurice ſig om for at ſe efter det ſvære Tros, ſom den foregaaende Dag havde interesſeret ham; men nu var Hjorden borte, kun Kanonerne rullede frem over det flade Land ſom mørke høibenede Græshopper.

Men efter Saint-Etienne blev Veien afſkylig, i langſomme Bølgelinjer ſlyngede den ſig gjennem ufrugtbare Strækninger, hvor der hiſt og her ſaaes de evindelige Fyrreplantager med deres bedrøvelige mørkegrønne Farve mod det lyſegrønne Jordsmon.

Aldrig havde han ſet ſørgmodigere Omgivelſer, Veien var et Uføre, daarligt ſtenſat, opblødt af de nys faldne, voldſomme Regnſkyl, Fødderne hang faſt i det graa Lerædte, der kliſtrede ſom Beg om Skoene, Folkene blev forfærdelig trætte, havde ondt ved at ſlæbe ſig frem.

Og det forbedrede ikke Sagerne at det nu atter begyndte at øſe ned i ſpandevis.

Skytſet ſank ſaa dybt ned i de opblødte Hjulſpor, at det var ved at blive ſiddende.

Chauteau, ſom bar Delingens Risbeholdning var aldeles udaſet, han kaſtede Pakken fra ſig raſende af Utaalmodighed i et Øieblik, hvor han ikke troede, nogen ſaa ham — men nu fo'r Loubet løs paa ham:

"Værs'go og lad være med det, du! Naar vi ikke har noget at ſpiſe, kan vi bide os i Øinene — hvad?"

"Aa ſkidt!" ſvarede Chauteau, "de har jo fuldt op af alting, de kan give os noget andet, naar vi gjør Holdt!"

Og Loubet, ſom bar Flæſket, blev ſaa ſlaaet af denne Bevisførelſe, at han ogſaa kaſtede det fra ſig.

Maurice pintes ſtadig mere, han kunde neppe træde

paa den daarlige Fod, og haltede saaledes, at Jean kom hen til ham.

"Naa! det gaar nok slet ikke! Svider det igjen i den Hæl?"

Nu gjorde Folkene Holdt, og han gav den unge Mand et godt Raad:

"Træk Sko og Strømpe af, og gaa paa bar Fod, saa vil Leret kjøle Smerten."

Paa den Maade lykkedes det Maurice nogenlunde at holde Trop; og han følte en dyb Taknemlighed mod Korporalen.

Det var et for Held Delingen at have med en saadan Mand at gjøre, han forstod sine Ting, viste altid Raad og og Udvei, ganske vist var han kun en Bonde, men han var alligevel en Hædersmand.

Det var silde, da de kom til Contreuve, hvor der skulde bivouakeres.

Egnen forandrede sig, nu var de i Ardennerne.

Fra de store nøgne Højdedrag, hvor 7de Korps skulde slaa Leir, havde man Udsigt over Aisnedalen, der laa skjult under den blege Taage efter den megen Regn.

Klokken 6 havde Gaude endnu ikke blæst til Uddeling af Naturalforpleining, og saa gav Jean sig til selv at se efter, hvordan Teltpælene rammedes ned, han syntes, det blæste op til Natten.

Han viste sine Folk, at de skulde vælge ek Sted, hvor Jordsmonet skraanede en Smule, derefter maatte Pælene rammes ned paaskraa, og omkring selve Teltet gravedes der saa en liden Rende, hvor Vandet kunde løbe bort.

Maurice blev fritaget for Ekstraarbeide, hans Fod var meget øm, og han betragtede med Forbauselse denne

Bondekarl, som nu var baade dygtigere og behændigere, end han saa ud.

Han var aldeles ødelagt af Træthed, men han var som alle de andre, let om Hjertet og vel tilmode.

Siden Reims havde de ordentlig skridtet ud, de havde i to Marscher tilbagelagt henved 9 Mil.

Dersom de blev ved paa den Maade ligefrem, var der ingen Tvivl om, at de snart maatte kunne slaa den anden tyske Armé, for siden at forene sig med Bazaine, inden den tredje, som under Kronprinsens Kommando laa ved Vetry-le-Français, havde faaet Tid til at rykke mod Verdun.

"Men, hvad er dette? Er det Meningen, at vi skal krepere af Sult?" spurgte nu Chauteau, som med et opdagede, at Klokken gik stærkt til 7, uden at nogen talte om Mad.

Jean havde været saa forsigtig at beordre Loubet til at gjøre Ild paa og sætte en Kjedel Vand over, og da de ikke eiede Brænde, havde han ment, det var bedst at lukke Øinene, mens Folkene rev et Stakit op om en Have i Nærheden.

Men da han snakkede om at koge Sulevælling, maatte de ud med Sproget og tilstaa, at baade Flæsk og Risengryn var bleven i Snavset, paa Veien fra Saint Etien.

Chauteau løi imidlertid, og svor paa, at Pakken var gaaet løs fra hans Tornyster og gleden ned paa Veien, uden at han saa meget som havde havt en Anelse om Ulykken.

"I er et Par Bagbæster, er I," udbrød Jean rasende. "Gaa her og smide den gode Mad fra eder, naar saa mange stakkels Skrog kunde have havt godt af den!"

Med Brødene var det ligesaa galt.

De havde ligget ovenpaa Tornyſtrene, Regnen havde piſket paa dem og de var kun en uſpiſelig Grødmaſſe.

"Det ſer min Salighed net ud for os!" gjentog han. "Vi havde alt, hvad vi behøvede, og nu har vi ikke et Stykke tørt Brød at bide i! I er nogle Aſener!"

Nu blæſtes der efter Sergeanten, og lidt efter kom Sapin med ſit fine, ſørgmodige Anſigt; han meldte, at der ikke var nogen Mulighed for Uddeling af Naturalforplei-ning, ſaa Folkene maatte nøies med de Levnetsmidler, de ſelv bar.

Det daarlige Veir og Føre havde hindret Trosſet i at vinde med.

Hvad Kvæget angik, var Hjorden paa Grund af mod-ſtridende Ordrer gaaet vild.

Senere hen rygtedes det, at 5te og 12te Korps ſamme Dag var rykket frem i Retning af Rethel, hvor Hovedkvar-teret ſkulde indrettes; derfor var baade Levnetsmidler og Befolkning ſtrømmet til denne By; alle var ivrige efter at ſe Keiſeren; ſaa at 7de Korps fandt alting øde og tomt, hvor det kom: hverken Slagtekvæg, Brød eller Mennesker.

Og for at ſætte Kronen paa Værket var Intendan-turens Proviantbeholdning ved en Misforſtaaelſe gaaet til Chêne-Populeux.

Disſe idelige Misforſtaaelſer og modſtridende Ordre var under hele Krigen en Kilde til Fortvivlelſe for de ulykkelige Intendanter, mod hvem Folkene rettede de bitreſte Bebreidelſer og ſom i de fleſte Tilfælde kun havde begaaet den Feil nøiagtig at lyſtre en given Befaling og være i rette Tid paa det Sted, hvortil man havde ſtævnet dem, men hvor Tropperne ſaa aldeles ikke indfandt ſig.

"Det er altſammen eders egen Skyld, I Driverter!"

udbrød Jean ude af sig selv af Vrede. "I fortjener slet ikke, at jeg gaar og roder efter et eller andet I kan putte i Munden! Men jeg gjør det ogsaa bare, fordi jeg synes, det er min Skyldighed at se til, I ikke kreperer paa Veien."

Og hermed begav han sig ud paa Opdagelse, som enhver god Korporal bør gjøre det; Pache tog ham med — han kunde godt lide den stille, sagtmodige Fyr, skjønt han var et Stykke af et Hældøre.

Men snart fik Loubet Kig paa en Bondegaard, et Par hundrede Alen borte, den laa i Udkanten af Contreuve, og den listige Fyr mente, der kunde være noget at hole.

Han vinkede ad Chauteau og Lapoulle:

"Hør, lad os stikke af. Jeg har en Anelse om, at derover i den Gaard var der Mulighed for at negle noget lækkert."

Og saa bad de Maurice have et Øie med Gryden, og se lidt til Ilden, hvis den skulde finde paa at gaa ud.

Han sad paa sit Tæppe med den daarlige Fod bar.

Han saa ud over Leiren, hvor der var bleven svært Røre, siden man havde hørt, at der ingen Proviantuddeling kunde ske. Og det slog ham, at Lykke og Ulykke er ulige fordelt i Verden, nogle Delinger havde fuldt op af alting, mens andre manglede det tørre Brød, alt eftersom Korporalen var en Mand, der forstod sine Ting.

Midt i denne livlige løben hid og did mellem Telte og Geværpyramider, saa han Soldater, som endnu ikke havde faaet tændt en Pind an, nogle laa og strakte sig i Græsset med en resigneret Mine, mens andre nok saa glade sad og holdt Maaltid, Gud ved, hvad de spiste, men det saa ud til at være gode Sager.

Desuden saa han med Glæde Reserveartilleriets smukke

Orden — det laa lidt høire oppe paa Skraaningen; Solen var ved at gaa ned bag Høien, den kastede til Afsked sine Straaler mellem to Skymasser ud over Kanonerne, som Folkene allerede havde travlt med at befri for Veiens Ler og Smuds.

I den lille Gaard, som Løbet havde Kig paa, havde imidlertid deres General, Bourgain-Desfeuilles opslaaet sit Kvarter og indrettet sig ganske hyggeligt.

Han havde fundet en manerlig Seng og sad nu tilbords foran en Æggekage og en stegt Høne, hvilket satte ham i ypperligt Lune.

Oberst Vineuil var kommen til for at afhandle Tjenestesager, og Generalen havde bedt ham spise med; de blev vartet op af en høi, svær, blond Fyr, som kun i tre Dage havde tjent der paa Gaarden; han sagde, han var Elsasser, og var bleven jaget hjemmefra efter Fräschwiller.

Generalen lod Munden løbe, uden at tænke paa Karlen, som stadig gik ud og ind, han udtalte sig om Hærens Marsch, spurgte om Veie og Afstande, og glemte helt, at Fyren ikke hørte hjemme her paa Egnen.

Den fuldstændige Uvidenhed, Generalen lagde for Dagen, gjorde et ubehageligt Indtryk paa Obersten.

Han havde garnoniseret i Mèzciris, gav nogle nøiagtige Oplysninger, som aftvang Bourgain-Desfeuilles følgende Udraab:

"Ja, er det da ikke fæist! Hvor er det mnligt at føre Krig paa et Terræn, man ikke kjender det mindste til"

Obersten gjorde en modløs Haandbevægelse.

Han vidste, at man straks ved Krigens Udbrud havde uddelt Kort over Tyskland til alle de franske Officerer, mens vistnok kun faa eiede et Kort over sit eget Land.

Alt, hvad han i den sidste Maaned havde set og erfaret, slog ham med Fortvivlelse.

Han eiede ikke Spor af Tillid, kunde kun vise sin Tapperhed, han var en lidt svag og temmelig bornert Mand, som snarere var afholdt end frygtet af sine undergivne.

"Man har dog min Salighed heller ikke en Gang Madro!" raabte nu Generalen i en gnaven Tone, "hvorfor ialverden skraaler de derude? Gaa ud og se efter, du, Elsasser, hvad?"

Men nu kom Gaardens Eier ind, han var ude af sig selv, slog sig for Brystet, skreg op, tudede høit: de plyndrede ham, Jægere og Zouaver lagde hans Gaard øde og stjal og røvede som Ravne.

Først havde han været dum nok til sælge Æg, Kartofler og Kaniner, han var den eneste i Landsbyen, som havde noget Slags Forraad.

Han snød ikke videre, puttede Pengene i Lommen, udleverede Varerne, men der vrimlede stadig med nye Kjøbere, nu var han aldeles fortumlet, de trængte sig ind om ham, rev alt muligt til sig, rendte sin Vei — og glemte at betale.

Naar Bønderne under Felttoget skjulte sine Eiendele og Proviant og ofte negtede Soldaterne en Drik Vand, kom dette af den Rædsel, de havde for at oversvømmes og drives ud af sine egne Boliger af Hæren.

"Naa, naa, hvad kan det nytte at tage saa forskrækkeligt paavei," svarede Generalen, stadigt gnavent. "Naar vi skulde være saa strenge, maatte vi skyde et Dusin af disse Slubberter ned om Dagen. Og det kan De selv indse er ugjørligt, — ikke sandt, Oberst?"

Og han laasede Døren, vilde ikke tvinges til at skride

ind, mens Obersten forklarede ham, at man ikke havde kunnet faa uddelt Naturalforpleining og at Folkene selvfølgelig var sultne.

Imidlertid havde Loubet bag Gaarden opdaget en Kartoffelmark, han og Lapoulle havde straks faaet usigelig travlt med at rode og grave, og deres Lommer var snart stopfulde.

Men nu kaldte Chauteau paa dem, han havde staaet og kiget over en Mur, der gik en Flok Gjæs, en halv Snes deilige Gjæs og spadserede nokſaa stolt om i en liden Gaard.

Loubet og Lapoulle ilede til og holdt Raad, hvorefter Lapoulle overtaltes til at klatre over Muren.

Kampen var haardnakket. Gaasen havde nær bidt Næsen af ham med sit skarpe Næb, mens den med de stærke Fødder rev og kradsede ham paa Mave og Ben.

Han maatte knuse Hovedet paa den med et velrettet Nævehug og tog saa Flugten med sit Bytte, mens Resten af Flokken højt skræppende forfulgte ham, nappede ham og flaaede hans Benklæder forneden.

Da de tre Kumpaner vendte tilbage til Leiren med Dyret og Kartoflerne skjult i en Pose, traf de Jean og Pache, som ogsaa havde havt Held med sig; de havde nemlig kjøbt fire friskbagte Brød og en Ost hos en gammel Kone.

"Nu koger Vandet til Kaffe! "Her er Ost, Brød og sagde Korporalen, "nu holder vi Gilde!"

Men med et faldt hans Blik paa Gaasen, som laa ved hans Fødder, og han kunde ikke bare sig for at le.

Han følte paa den med en Kjendermine, og brød ud i Beundring:

"Naa, det er den peneſte Gaas, jeg har ſet i mange Tider! Den veier nok ſine 20 Pund."

"Vi mødte den-her ved Siden af, og det lille Kræ var ivrig efter at komme i Lag med os!" lød nu Loubets vittige Bemærkning.

Jean ſlog ud med Haanden, han brød ſig ikke om at trænge dybere ind i den Sag.

Mad maatte man da have.

Og — Herregud, det var da Synd at misunde de ſtakkels Fyre en Lækkerbiſken, det var viſt længe ſiden, de havde ſmagt Gaaſeſteg!

Loubet lavede i en Fart Baalet iſtand, Pache og Lapoulle plukkede Gaaſen i flyvende Fart, Chauteau kom løbende med en Stump Seilgarn, han havde laant hos Artilleriſterne, fik Dyret hængt op mellem to Bajonetter, ſom plantedes foran Ilden, og Maurice fik det Hverv nu og da vende den, for at den kunde blive gjennemſtegt.

Og nedenunder Stegen ſattes en Spiſebakke, hvori Fedtet ſnart begyndte at dryppe.

Det gik aldeles ſtorartet! Hele Regimentet lugtede Stegen og ſtod beundrende i Kreds om Gaaſen.

Det kunde man kalde en bedre Middag! Gaaſeſteg og Kartofler, Oſt og Brød og Kaffe.

Jean ſkar for, og Delingen ſpiſte ſaalænge de aarkede.

Og et Stykke blev bragt til Artilleriſterne til Tak for Seilgarnet.

Imidlertid maatte Officererne faſte, Marketendervognen var kjørt vild, ſagtens ſamme Vei ſom Trosſet.

Naar Naturalforpleiningen ikke kunde blive uddelt, fandt Folkene ſom oftеſt paa Udvei, hjalp hverandre og

delte med hverandre, mens Officererne maatte sulte, naar der var noget iveien med Marketenderiet.

Derfor smilede Chauteau ogsaa lunt; — han sad og gnavede paa Skroget, havde Fedt op til begge Øren, da Kaptein Baudouin, som var rasende over al den Uorden, nu stiv og stram spankulerede forbi Delingen.

Han blinkede til de andre:

"Se bare til Stivstikkeren! Hans Tænder løber i Vand. Hvad tror I, han gav for Gumpen?"

Alle smaalo ad Kapteinens sultne Mine.

Han var slet ikke afholdt af Folkene, for ung og for striks, som han var, en rigtig Vigtigper og Stivstikker.

Det saa et Øieblik ud, som om han havde Lyst til at røsle Delingen for dens upassende Munterhed, men han var bange, Soldaterne skulde se, hvor sulten han var, derfor gik han videre med sin stive Holdning og korrekte Mine.

Løitnant Rochas, som ogsaa var sulten, listede om i Nærheden af den heldige Deling.

Han elskede Folkene, for det første, fordi han delte deres Følelser for Kaptein Baudouin — den opblæste Laps, den Modejunker fra Officersskolen — og dernæst fordi han selv havde tjent sig op fra simpel Soldat.

Han var dog ikke altid nem at komme ud af det med, grov i Munden, saa ens Fingre sommetider kunde klø efter ham.

Jean, der havde gjort Tegn til sine Folk, stod nu op og gik efter Rochas bag ved Teltet.

"Med Tilladelse, Hr. Løitnant, dersom De ikke vilde tage det fortrydeligt op, saa vilde vi gjerne...."

Og han bød ham en Spisebakke, hvori der laa et Gaaselaar, seks Kartofler og et stort Stykke Brød.

Heller ikke denne Nat lod Søvnen vente længe paa sig. De seks Soldater sov straks paa sine grønne Øren.

Og de maatte rose Jean, som havde sat Teltet saa godt op, thi de mærkede ikke den voldsomme Blæst, som henimod Klokken 2 so'r over Leiren med stærke Regnskyl; flere andre Telte reves op, Folkene so'r op af Søvne, drivvaade og maatte rende om i Mulm og Mørke, mens deres stod fast, og de havde det paa det tørre, takket være den lille Rende, hvor Vandet kunde løbe af.

Ved Daggry vaagnede Maurice, og da de først skulde bryde op Klokken 8 om Morgenen, fik han Lyst til at stige op paa Høiderne, hvor Reserveartilleriet laa, han vilde hilse paa sin Fætter Honorè.

Idag gjorde ikke Foden saa ondt som igaar, han gik ganske godt paa den.

Her faldt han atter hen i Beundring: der laa Parken i glimrende Orden, de seks Batterier i en snorlig Linje, saa Forstillingen, Krudtvogne, Furagekjærrer og Esser. Længere borte vrinskede Hestene i Tøiret mod den opgaaende Sol.

Og han fandt uden Møie Honorès Telt; Teltene var stillede i Rækker ved hver Kanon, saa at man straks kunde se, hvor mange Batterier, der laa.

Da Maurice kom, var Artilleristerne allerede paa Benene, de var ved at drikke Kaffe, og der var udbrudt Skjænderi mellem Adolf, Forrytteren, og Ludvig, Konstabelen.

I de 3 Aar, de havde været sammen, var det gaaet ganske godt med dem, de var kun uenige under Maaltiderne.

Ludvig var baade klogere og mere dannet end Adolf,

ikke destomindre fandt han sig i at lystre denne, — det var nu en Skik at den, som red, kommanderede den, der gik tilfods.

Ludvig gjorde alt Ekstraarbeide: satte Telt op, passede Maden, mens Adolf kun tog sig af sine to Heste, og forresten spillede Herre i Huset.

Uheldigvis var den magre, sortsmudsede Ludvig begavet med en voldsom Appetit, og blev rasende, naar hans høie, lyshaarede Kamerat med det flotte, store Overskjæg altid først vilde tage for sig af Retterne.

Nu kjævledes de hidsigt: Ludvig havde lavet Kaffen, og Adolf skyllede i sig, som om den anden ikke skulde have en Draabe. De andre maatte lægge sig imellem og stifte Fred mellem dem.

Saa snart Honoré vaagnede, gik han hen for at se til sin Kanon, fik Natteduggen tørret af med stor Omhyggelighed, som om den var et ædelt Dyr, der kunde blive forkjølet.

Han stod nu og saa med forelskede Blikke, hvorledes den skinnede i Morgensolen, da han med et fik Øie paa Maurice.

"Er du der! Ja, jeg vidste nok, at dit Regiment laa her i Nærheden, — jeg har igaar faaet Brev fra Remilly; jeg vilde ned og se efter dig .... kom med og drik et Glas hvid Vin med mig."

For at være alene med Fætteren, førte han ham hen til den lille Gaard, som Soldaterne igaar havde plyndret, og hvor Eieren, der stadig vilde tjene et Par Skillihavde indrettet et Slags Vinstue ved at slaa e. Vin op.

Foran Døren stod han paa et Bræt og skjænkede

til 20 Centimer pr. Glas, — den svære blonde Elsasser hjalp til.

Honorè skulde lige til at klinke med Maurice, da hans Blik faldt paa Karlen; han saa et Øieblik paa ham, saa svor han en drøi Ed:

"Saa skulde da Satan og al hans Yngel..Goliath!"

Og han styrtede frem, vilde gribe sin Fiende i Struben. Men Bonden, som troede, at Optøierne fra igaar begyndte paany, sprang tilbage i Huset og barrikaderede sig.

Der blev et Øiebliks Forvirring, alle Soldaterne fo'r frem, mens Honorè som en rasende dundrede paa Døren og skraalede:

"Men saa luk dog op, dit tykhodede Fæbæst! Det er jo en Spion! Jeg siger jer, det er en Spion!"

Nu var Maurice ikke i Tvivl om, at hans Fætter ogsaa forrige Gang havde havt Ret.

Han gjenkjendte den Mand, de ved Mühlhausen havde løsladt af Mangel paa Beviser, og denne Mand var Goliath, Far Fouchards forhenværende Gaardskarl.

Da Bonden omsider besluttede sig til at aabne Døren, gjennemsøgte man forgjæves hele Gaarden.

Fyren var sagtens flygtet ud ad et af Bagvinduerne, som stod paa vid Gab, men skjønt man søgte baade hist og allevegne, var det umuligt at finde Spor af Elsasseren, den lyshaarede Kjæmpe, i hvis Paahør General Bourgain-Desfeuilles saa ugenert havde tilstaaet sit Ukjendskab til Omegnen.

Maurice maatte trække Honorè med sig; han vilde ikke have, at Fætteren i sin Fortvivlelse skulde fortælle den ærgelige Historie til Kameraterne.

"Saa skulde da den lede Satan ogsaa .... jeg kunde

have kvalt ham, den Skurk! ... Jeg kogte netop af Raseri, siden jeg igaar fik det Brev hjemmefra...."

De var komne bagved Gaarden, stod nu ved en Høstak, hvor de satte sig ned.

Honorè gav Maurice det omtalte Brev.

Det var en ganske almindelig Kjærlighedshistorie mellem Honorè Fouchard og Silvine Morange.

Hun var en smuk, sortøiet Pige, hvis Moder, en forført Fabrikpige fra Rancourt, var død, da Silvine endnu var et Barn. Doktor Dalichamp var en brav Mand, der altid var rede til hjælpe de mange ulykkelige Mennesker, han som Læge kom i Berøring med.

Han havde taget sig af den smaa og faaet hende anbragt som Tjenestepige hos Far Fouchard.

Ganske vist var den gamle Mand forskrækkelig gjærrig og nærig, — men hos ham blev der passet paa hende, og hun kunde tjene sit Brød, dersom hun gad tage lidt fat.

Falfald var hun da ikke udsat for de Fristelser, som truede Fabrikpigerne.

Nu hændte det, at Husets Søn elskede den unge Pige, der gjengjældte hans Kjærlighed i Tugt og Ære.

Da hun var 16 og han 20 Aar, trak han et godt Numer og vilde saa gifte sig med hende.

Men Faderen blev som en rasende over dette Giftermaal, svor og bandede, at de ikke fik hinanden, før de havde faaet Livet af ham; — og beholdt Pigen hos sig med den Bagtanke, at Sønnen vilde forføre hende og saa glemme sine Planer om Giftermaal.

I to Aar vedblev de unge at elske hinanden som før, men efter en frygtelig Scene mellem Fader og Søn, kunde denne ikke udholde at blive hjemme, — han stillede sig og

blev sendt til Afrika, mens den gamle stadig beholdt Silvine i sin Tjeneste; — han havde ikke noget at udsætte paa hende, men en fattig Pige vilde han ikke have til Svigerdatter.

Saa var det da, at det forfærdelige skete.

Silvine havde svoret at vente paa Honorè — og kort efter hans Afreise lod hun sig besnakke af Goliath Steinberg, Prøiseren, som de kaldte ham — en svær stor Karl med lyst, krøllet Haar og et skikkeligt, smilende, rødmosset Ansigt; — han havde tjent hos Far Fouchard i noget over et Fjerdingaar, og havde været Honorès Kamerat og fortrolige.

Var det den gamle, snu Bonde, som havde faaet Prøiseren til at lægge sine Garn ud efter Vennens Kjæreste, havde Silvine givet efter i et svagt Øieblik, eller var hun halvt om halvt taget med Vold; fortvivlet som hun var over at vente og over at være skilt fra den, hun holdt saa meget af?

Hun vidste selv ikke, hvorledes det hele var gaaet til, hun gik om som i en ond Drøm; — og fandt sig i Nødvendigheden af et Giftermaal med Prøiseren.

Han var stadig venlig og smilende men mente, det var bedst at vente med at gifte sig, til Barnet var født.

Og kort før dette skete, forsvandt han en skjøn Dag og viste sig ikke mere i Remilly.

Det sagdes, at han havde fæstet sig paa en Gaard ad Beaumont til.

Det var nu tre Aar siden, at dette var skeet, og imidlertid var alle enige om, at den skikkelige, smilende Goliath var en af de Spioner, som Prøisen i disse Aar sendte ind i Østprovinserne.

Da Honorè fik Sandheden at vide, laa han syg paa Lasarettet i tre Maaneder; — de troede i Afrika, at det var den stærke Sol, der havde taget paa ham; — men han afslog paa det bestemteste at benytte sig af den Orlov, man bød ham, — han vilde ikke hjem, kunde ikke tænke paa at gjense Silvine med en anden Mands Barn paa Armen.

Mens Maurice sad i Høstakken og læste Brevet, rystede Artilleristens Hænder; — det var jo Silvine, der havde skrevet til ham, — og det var første Gang, han havde hørt direkte fra hende.

Hvad var det dog, der nu, — efter Aars Forløb — havde faaet denne ydmyge, føielige tause unge Kvinde til omsider at tage Bladet fra Munden?

Honorè mindedes de store, blide, sorte Øine, der undertiden kunde se saa sælsom bestemt ud, — trods det Slaveri, hvori hun hele sit Liv havde været.

I Brevet stod der ganske simpelt, at hun vidste, han var i Krig, — og nu kunde hun ikke holde ud, at han maaske skulde faloe paa den Tanke, at hun ikke mere brød sig om ham.

Hun holdt af ham, som hun alle Dage havde gjort, hun havde aldrig havt Tanke for nogen anden paa Jorden, og hun elskede ham og ham alene lige til Døden.

Dette gjentog hun paa alle fire Sider, — de samme Ord, de samme Vendinger kom tilbage, hun søgte ikke at undskylde det skete, ja prøvede end ikke at komme med nogensomhelst Forklaring.

Og Barnet, — det havde hun ikke nævnt, — det hele var kun et Farvel, fuldt af uendelig overstrømmende Kjærlighed.

Maurice fik Taarer i Øinene, — i gamle Dage havde Fætteren ofte betroet sig til ham.

Han saa op, mødte den andens fugtige Blik, og trykkede ham broderligt til sit Bryst.

"Min stakkels Honorè!"

Men Underofficeren blev hurtig Herre over sin Bevægelse.

Han puttede omhyggelig Brevet ind under Uniformen, som han atter knappede til.

"Ja, det kan nok spolere et Menneskes Liv, det Slags Ting! .... aaa .... den Skurk .... havde jeg dog bare kunnet kvæle ham .... naa, ... vi mødes maaske endnu en Gang! ...."

Nu lød der Signaler, og de to unge Mennesker tog hastig Afsked og ilede rask hen til sit Telt.

Imidlertid gik Opbrudet ikke særlig hurtigt den Morgen og Tropperne stod med fuld Oppakning og ventede lige til Klokken 9.

En sær Usikkerhed havde bemægtiget sig Førerne; — den korrekte Beslutsomhed, som karakteriserede Marchen den foregaaende Dag, var borte.

Og sælsomme Rygter gik mellem Folkene: der taltes om de tre andre Korpsers March mod Nord; 1ste til Juniville, 5te og 12te til Rethel; — en March, som man ikke forstod; — ja, den var maaske iværksat for at proviantere.

Efter al Sandsynlighed gik det altsaa ikke mere mod Verdieu.

Hvorfor i al Verden havde man atter spildt en hel Dag?

Det allerværste var, at nu kunde Fienden ikke være

ret langt borte, thi Officererne havde bedt Folkene at tage Benene med sig, — ellers kunde Efternølerne let falde i Hænderne paa det fiendtlige Kavaleris Rekognoscerings-patruljer.

Det var den 25de August; senere hen kom Maurice til at huske paa, at Goliath den Dag forsvandt, og han var overbevist om, at Spionen havde givet den tyske Stab Underretning om Châtonshærens March, der havde faaet den tredje Hær til at forandre Front, thi netop den paa-følgende Dag forlod Kronprinsen Revigny og Evolutionen begyndte.

Den prøisiske Hær omringede de franske Troppe-masser ved kjæmpemæssige Ilmarcher — seks Mil om Dagen — i fuldstændig Orden gjennem Champagne og Ardennerne.

Mens de franske nølende og vankelmodige trampede om paa samme Sted, som slagne med Lamhed, drev Prøi-serne dem som en umaadelig Klapperkjæde henimod Sko-vene ved Grænsen.

Omsider rykkede man frem; — og den Dag svingede Armeen om venstre Fløi.

Det 7de Korps tilbagelgde kun to smaa Mil mellem Contreuve og Vouziers, mens 5te og 12te stod stille ved Rethel og først standsede ved Attigny.

Fra Contreuve til Aisnedalen begyndte det nøgne Sletteland igjen, i Omegnen af Vouziers løb Veien over graa Jorder, ufrugtbare Smaahøie, uden Træer, uden Huse.

Alt var her øde og bedrøveligt at skue; og kort, som Dagmarchen var, blev den tilbagelagt i en mat og meget træt Stemning, der gjorde den endeløs lang.

Klokken 12 kaldtes Rast paa venstre Bred af Aisne, der bivouakeredes midt i det forladte Landskab, fra hvis Højdepunkter man havde Udsigt over Dalen og dominerede Veien til Monthais, der løber langs Floden og hvorfra man ventede at se Fienden komme.

Og Maurice henfaldt igjen i den dybeste Forbauselse, da han paa denne tomme Monthaisny fik Øie paa Marguerittes Division, paa hele Reservekavaleriet som skulde støtte syvende Korps og afsøge Egnen for Hærens venstre Fløi.

Et Rygte gik, at den skulde sendes op til Chêne Populeux.

Hvorfor i Himlens Navn blottedes den eneste truede Del?

Hvorfor rykkede disse 2000 Kavalerister mod Midtpunktet, hvor de var aldeles unyttige?

Hvorfor udsendtes de ikke til Rekognoscering langt forud for Fodfolket?

Og det værste var, at de her faldt midt i 7de Korps Bevægelse — de var lige ved at bryde Kolonnerne, og der blev en rædsom Forvirring — Mænd, Heste og Kanoner i usigelig Uorden.

I to stive Timer maatte de afrikanske Jægere vente udenfor Vauziers.

Ved et Tilfælde fik Maurice Øie paa Prosper, som havde faaet sin Hest drevet hen til en liden Dam; og de snakkede sammen et lidet Øieblik.

Jægeren var helt fortumlet, han vidste ingenting, fattede ingenting af hvad der var sket, siden de forlod Reims: jo, der havde han da set to Uhlaner, nogle Sataner, som kom tilsyne og ligesaa hurtig blev borte igjen, uden at

nogen Moders Sjæl begreb, hvor de kom fra, og hvor de fo'r hen.

Der gik Historier om disse flyvende Ryttere, fire Uhlaner galopperede med ladt Revolver i Haanden gjennem en By; over halvanden Mil fra sit Korps.

De var her og der og allevegne, red foran Kolonnerne som en Bisværm og dannede en bevægelig Dækning, bag hvilken Fodfolket rykkede frem i al Magelighed, som var der Fred og ingen Fare.

Og Maurices Mod sank, da hans Blik svævede henover Veien med det frygtelige Virvar af Husarer og Jægere, der kun gjorde liden Nytte.

"Naa, Farvel da, Prosper," sagde han og trykkede Jægerens Haand. "Maaske bliver der alligevel Brug for jer deroppe."

Men Prosper traf paa Skuldren, han var led og kjed af det hele.

Med en træt Mine lod han Haanden glide over Zefyrs Hals.

"Jo pyt, du! Her sprænger vi de stakkels Dyr; og os bruger man til ingenting! Det er væmmeligt, rigtig væmmeligt er det!"

Den Aften, da Maurice vilde trække sin Strømpe af og se til sin Hæl, der pinte ham slemt, fulgte Skindet med og Blodet sprang frem.

Han sagde "Au" saa højt, at Jean vendte sig om med en urolig Mine:

"Men hvad er dette her! Det bliver rent galt, De kan snart faa Lov at blive liggende! Lad mig hjælpe Dem!"

Han knælede ned og vaskede Saaret ud, saa forbandt han Foden med rene Klude.

Let og sagte, næsten moderligt, rørte han ved den daarlige Fod, hans tykke Fingre var behændige og smidige, naar det gjordes Behov.

Maurice var dybt rørt, hans Øine blev fugtige; — i en usigelig Trang til broderlig Ømhed hvilede hans Blik paa denne klodsede Bondekarl, som han først havde hadet og saa ringeagtet.

"Du er en brav Fyr .... tak skal du have, gamle!"

Og Jean saa glad ud, han sagde ogsaa "Du" med et venligt Smil paa det sindige, alvorlige Ansigt:

"Ingen Aarsag, lille Ven! .... Jeg har lidt Tobak — nu skal du faa Cigaret!"

V.

Næste Morgen vaagnede Maurice, mør i alle Lemmer med Hold over Skuldren efter Natten i Teltet.

Han var endnu ikke vant til at ligge paa den bare Jord — og da det var blevet forbudt Folkene at trække Sko og Strømper af, da en Sergeant havde gjort Runde i Teltene for at se efter, om alt var i Orden, var hans Fod værre — øm og daarlig — for ikke at tale om, at hans Ben var stive af Kulde, da han havde været saa uforsigtig, at stikke dem ud under Teltet, fordi han var træt af den krumbøiede Stilling.

Jean sagde straks til ham:

"Hør, lille Ven! dersom vi skal videre idag, gjør du bedst i snakke med Doktoren, og ser at blive smidt op paa en Vogn."

Men ingen vidste Besked, de mest modstridende Rygter gik mellem Folkene.

Et Øieblik saa det ud, som om man brød op, — hele Armeen satte sig i Bevægelse ad Vauziers til, kun en Brigade af 2den Division efterlodes paa Aisnes venstre Bred, for at have Øie med Veien til Monthois.

Saa gjordes der med ét Holdt hinsides Byen paa høire Flodbred; Geværerne stilledes i Pyramider i den

Engstrækning, der laa langs begge Sider af Veien til Grand-Pré.

I dette Øieblik travede Husarerne affted, og deres Afmarsch gav Anledning til allehaande Slutninger.

"Dersom vi bliver liggende her, gaar jeg ikke til Doktoren," sagde Maurice, som ikke følte sig tiltalt ved Tanken om Ambulancevognen.

Og snart fik man vide, at Tropperne skulde vente her, indtil General Douay havde faaet nøiagtige Oplysninger om Fiendens Bevægelser.

Siden Generalen den foregaaende Dag havde set Divisionens Margueritte rykke op paa Chène-Populeux voksede hans Uro med hver Time; han vidste, at han var uden Dækning, at ikke en Sjæl vaagede over Passerne ved Argonne, og at han kunde blive angrebet, hvad Øieblik det skulde være.

Og nu havde han sendt 4de Husarregiment ud paa Rekognoscering, de skulde rykke frem til Passerne ved Grand-Pré og Croix aux Bais, og havde Befaling til for enhver Pris at skaffe Underretning om Fiendens Stilling.

Ved de energiske Foranstaltninger af Borgmesteren i Vauziers, havde man igaar faaet uddelt baade Brød, Kjød og Furage, og henimod Klokken 10 fik Folkene Lov til at sætte Suppegryden paa Ilden; da alle pludselig skræmtes op med en ny Afmarch: Bordas Brigade rykkede frem og tog samme Vei som 4de Husarregiment.

Saa! Hvad var nu det for Anstalter? Skulde de nu igjen jages fra den Smule Mad, ligesom Gryden var ved at komme ikog?

Men Officererne forklarede, at Bordas Brigade havde Ordre til at besætte Buzancy, en Fjerdingvei derfra.

Andre lod sig rigtignok forlyde med, at Husarerne var stødt paa en overlegen fiendtlig Styrke, og at Brigaden var sendt dem til Undsætning.

Nu fik Maurice sig rigtig hvilt ud et Par Timer.

Han lagde sig i en Mark, og ganske døsig af Træthed lod han sit Blik glide henover den grønne Aisnedal, over de frodige Enge med Trægrupper, mellem hvilke Floden langsomt listede hen.

Længere nede ved Broen steg Røgen op af høie Fabriksskorstene, mens selve Byen lukkede Dalen og laa terrasseformigt paa Skraaningen; Kirken med det fine Spir og sit kuppelformede Taarn hævede sig høit over Tagenes Rækker.

Og denne smukke lille By i Synskredsen, midt i det grønne, syntes ham fuld af en sælsom Ynde; det var ham, som blev han atter Barn, og han mindedes sine Ture til Vauziers i fordums Dage, da han boede i sin Fødeby, Chêne Populeux.

I en hel Time laa han hensunken i Drømmerier og glemte alle sine Bekymringer.

Suppen var forlængst spist, og stadig ventede Troppperne, da der henimod Totiden blev Røre, som lidt efter lidt bredte sig over hele Leiren.

Der gaves Ordrer, alle Tropperne stilledes op paa Høiderne mellem de to Landsbyer, Chestres et Falaise, der laa en Fjerdingvei fra Dalen.

Ingeniørerne begyndte paa Løbegrave, opkastede Dækninger, mens Reserveartilleriet besatte en Høi.

Og der gik det Rygte, at General Bordas havde sendt Stafet med Melding om, at han ved Grand Pré havde mødt en overlegen Styrke, og som Følge deraf maatte

træfke ſig tilbage til Buzancy, ſaa at man kunde befrygte, at Tilbagetoget til Vauziers blev afſkaaret.

Derfor lod den øverſtkommanderende 7de Korps ſtille op, han troede, Angrebet var nærforeſtaaende og vilde være beredt paa at tage det første Stød, indtil Reſten af Hæren kunde komme ham tilhjælp, og en af Adjutanterne ſendtes afſted for at meddele Marſkalken Sagernes Stilling og bede ham om Undſætning.

Desuden ſendtes Trosſet og Proviantvognene, der om Natten var ſtødt til Korpſet, ſtraks paa maa og faa i Retning af Chagny. Generalen var bange det lange Vogntog ſkulde hindre Troppernes Bevægelſer naar det gik løs.

"Saa bliver det Alvor denne Gang, Hr. Løitnant?" tillod Maurice ſig at ſpørge Rochas.

"Ja, det kan De bande paa," ſvarede Løitnanten og ſlog om ſig med de lange Arme. "Og I ſkal ſe, det vil gaa varmt til om lidt."

Og alle Folkene var glade; de blev med hvert Øieblik livligere, alt ſom de tog Stilling mellem Cheſtres og Falaiſe; ſaa ſkulde de da endelig ſe disſe Prøiſere, om hvem de havde læſt ſaa meget i Bladene, der fortalte, at de var ſaa udaſede og ødelagte og forſultne og pjaltede.

De var alle utaalmodige, thi det var vel ingen Kunſt at faa gjort Kaal paa ſaadanne elendige Stympere.

Haabet om en let Seier gjorde alle Soldaterne rigtig modige.

"Det er minſandten ogſaa paa Tiden, det bliver til noget med os," bemærkede Jean. "Vi har da længe nok rendt her og leget Skjul, ſiden vi gik feil af hverandre der

ved Grænsen efter det Slag, de vandt ..... Men — ved nogen, om dette er de samme som slog Mac Mahon?"

Men Maurice kunde ikke give ham Svar herpaa.

Efter hvad han i Reims havde læst, syntes det ham næsten umuligt, at den tredje Hær under Kronprinsens Kommando allerede kunde være her ved Vauziers, naar den for to Dage siden laa ved Vitry-le-François.

Han havde rigtignok hørt noget om en fjerde Hær under Anførsel af Prinsen af Sachsen, der skulde operere ved Maas: den maatte her sagtens være Tale om, skjønt han undrede sig over, at den saa hurtigt havde kunnet naa til Grand-Pré.

Men hvad der dog gjorde ham rent fortumlet og forstyrret i Hovedet, det var at høre General Bourgoin-Desfeuilles spørge en Bonde fra Falaise om Maas løb forbi Buzancy og om der var ordentlige Broer.

Med Uvidenhedens overlegne Ro erklærede Generalen forøvrigt, at man ventede et Angreb af 100,000 Mand, kommende fra Grand-Pré, mens en anden Styrke, — paa 60,000 Mand rykkede frem fra Sainte-Menehould.

"Og Foden?" spurgte Jean.

"Den mærker jeg ikke noget til!" svarede Maurice smilende. "Naar vi skal slaaes, gaar det nok altsammen!"

Og deri havde han Ret, han var saa ophidset, at han neppe følte, at han gik paa Jorden.

Men — det var da ogsaa utrolig — under hele Felttoget havde han ikke brugt én Patron!

Han havde været ved Grænsen — tilbragt den skrækkelige Nat ved Mühlhausen, uden at øine en Prøiser, uden at løsne et Skud; saa havde de trukket sig tilbage til Bel-

fort, til Reims, og nu i 5 Dage gik det mod Fienden, — stadig uden at lugte Krudt.

I 6 Uger havde han været Soldat, han var gaaet med fuld af Begeistring — havde drømt om Slag og Seier lige straks, — og det var kun lykkedes ham at spolere sine stakkels Fødder ved at traske om langt fra Valpladsen og Fienden.

Derfor var han den utaalmodigste af de utaalmodige, der stod med Blikket fæstet paa Veien til Grand Pré, som strakte sig lige ud i en Uendelighed mellem to Rækker høie, smukke Træer.

Under ham bredte Dalen sig, Aisne randt midt i den som et Sølvbaand med en grøn Kant af Pil og Poppel, — men stadig droges hans Blik uimodstaaeligt til Veien.

Henimod Klokken 4 skræmmedes man op. Fjerde Husarregiment kom tilbage ad en lang Omvei.

Historier om Sammenstød med Uhlanerne gik fra Mund til Mund, alt bekræftede Folkenes Tro paa, at det afgjørende Øieblik nærmede sig.

To Timer senere kom en ung Stafet og forklarede, at General Bordas ikke turde forlade Grand-Pré, da han var vis paa, at Veien til Vauziers var afskaaret, — hvilket forresten slet ikke var Tilfældet, siden Stafeten var kommen uhindret tilbage.

Men det kunde naturligvis ske hvert Øieblik, og Gen.. Douay red i Spidsen for sin Division afsted, for hurtigst muligt at komme sin 2den Brigade til Undsætning, og mellem de to Trærækker kunde Øiet længe følge Tropperne, inden de forsvandt i det voksende Tusmørke.

Oberst Vineuil gjorde Runde for at se, om Troppern var i den behørige Orden til Natten.

Det forbausede ham, at han ikke fandt Kaptein Boudoin paa sin Post, og da den unge Mand netop i samme Øieblik kom til med den Undskyldning, at han havde spist Frokost med Baronesse Ladicourt, fik han en ordentlig Overhaling, som han forresten tog med sin sædvanlige korrekte Holdning.

"Børn," sagde nu Obersten, mens han gik om blandt Folkene, "vi bliver efter al Sandsynlighed angrebne inat; — ellers ganske sikkert imorgen tidlig ved Daggry....lad mig se, I er parate og husk paa, 106te Regiment har aldrig vendt Fienden Ryggen.

Alle raabte Hurra, alle var enige om at ønske, at det omsider maatte "brænde løs", de var lede og kjede af at traske om i Uvished.

Da Soldaterne havde faaet varm Mad om Formiddagen, nøiedes de nu med Kaffe og Beskøit.

Det var forbudt at lægge sig til Ro den Nat.

Forposter sattes paa Udkig i 1000 Alens Afstand og Skildvagterne stod lige ned til Aisnes Bred.

Alle Officererne vaagede om Vagtblussene.

Og mod en lav Mur saa man nu og da dansende Skygger; Broderier og Sabler, som glimtede i Baalets flakkende Skjær: det var Stabsofficererne og den øverstkommanderende, der ilede ned til Veien for at speide ud i Mørket efter den mindste Lyd — man var i dødelig Engstelse angaaende 3die Divisions Skjæbne.

Henimod Klokken 1 blev Maurice sat som Skildvagt paa en fremskudt og farlig Post i Kanten af en Frugthave mellem Floden og Veien.

Natten var sort som Beg.

Og saa snart han blev alene i det sovende Landskabs

knugende Stilhed, følte han, hvorledes Angsten sneg sig over ham, en sælsom Rædsel, han aldrig før havde kjendt, som trængte sig gjennem Marv og Ben og rystede hele hans Legeme i Harme og Skam.

Han vendte sig om, saa efter Vagtblussene, men Træerne skjulte dem sagtens for hans Blik, thi bagved ham laa kun et Hav af mørk Nat; helt langt borte skimtede han Lys i Vauziers, hvor Indbyggerne havde hørt Tale om det forestaaende Slag og ikke turde gaa til Ro.

Maurice var ved at miste Forstanden ved en Opdagelse, han gjorde, da han lagde sin Bøsse til Kinden: han kunde ikke se Skydekornet, saa mørkt var det!

Og nu begyndte en skrækkelig Ventetid; han anspændte alle sine Kræfter for at opfange den mindste Lyd, saa at det tilsidst susede og brusede for hans Øren.

Naar et Blad raslede, naar en Dråabe faldt ned fra Træerne, naar et Insekt sprang, lød det for ham som et Tordenskrald.

Var det ikke Hestetrampen, var det ikke Skytsets Rumlen, han nu hørte der — tilhøire?

Lød der ikke tilvenstre forsigtig Hvisken af dæmpede Stemmer, — en Forpost, som kom krybende for at overrumple ham?

Tre Gange var han lige ved at løsne et Skud og gjøre Anskrig.

Men Frygten for at tage feil, gjøre sig til Latter holdt ham tilbage paa samme Tid som den øgede hans Elendighed.

Han havde lagt sig paa Knæ med venstre Skulder støttet mod et Træ; han syntes, han havde staaet paa Post

i timevis, begyndte at tro, de andre havde glemt ham og var draget bort uden ham.

Og lige med et forsvandt hans Rædsel, han skjælnede Veien, — den, der dog laa 300 Alen borte, — han hørte taktfaste Fodtrin, og han var aldeles vis paa, at dette maatte være de med saa megen Ængstelse ventede Tropper — det var General Douay, som kom tilbage med Bordas Brigade.

I samme Øieblik kom Afløsningen, han havde knap nok staaet paa Post den reglementerede Time.

Det var ganske rigtig 3dje Division, der kom tilbage til Leiren og beroligede de beængstede Førere. Men alle mulige Forsigtighedsregler skjærpedes, thi Efterretningerne om Fienden bekræftede Troen paa et Slag med det allerførste.

Der var gjort et Par Fanger: nogle mørke Uhlaner, der sad stumme og stive, indhyllede i sine røde Kapper og svarede ikke paa noget Spørgsmaal.

Og nu blev det Dag, en regnfuld graa Morgen lyste ud over de ntaalmodige Tropper, som begyndte at slappes af den evindelige Venten uden Resultat.

Nu havde Folkene i 14 Timer ikke faaet et Øieblik Søvn. Klokken 7 meldte Løitnant Rochas, at nu kom Mac Mahon med hele Hæren.

Sandheden var, at General Douay som Svar paa Gaarsdagens Melding om det uundgaaelige Sammenstød havde faaet et Brev fra Marskalken, der bød ham holde Stand, indtil han kunde faa sendt Undsætning: Bevægelsen fremad var standset, 1ste Korps rykkede mod Terron, 5te mod Buzancy, men 12te skulde blive i 2den Linje Chêne-Populeux.

Og saa begyndte man igjen at vente, nu var det altsaa ikke mere et Sammenstød med Fienden, det var et stort afgjørende Slag, man forberedte; hele Hæren rykkede bort fra Maas mod Syd, i Retning af Aisnedalen; og heller ikke idag turde man give Folkene Lov at lave varm Mad, atter maatte de nøies med Kaffe og Beskøit, -- for — nu var det da vist, at inden Middag maatte det "brænde løs" -- det sagde de allesammen, ingen vidste engentlig hvorfor.

En Adjutant sendtes afsted til Marskalken for at paaskynde Troppernes Fremrykning, thi man fik bestandig sikrere Efterretninger om, at de to fiendtlige Hære nærmede sig, og tre Timer senere red en anden Officer i Galop til Chène, hvor Hovedkvarteret skulde være for at bede om Ordrer, saaledes steg Ængstelsen som Følge af den forurolligende Efterretning en af Egnens Sognefogder bragte General Douay: 100,000 Mand var set i Grand-Pré, mens en lignende Styrke rykkede frem over Buzancy.

Klokken blev 12, stadig ikke en eneste Prøiser.

Klokken 1, Klokken 2 — ikke et Spor af Fienden.

Og saa sneg Trætheden og Tvivlraadigheden sig atter over Folk og Førere.

I haanske Ord spottedes der over Generalerne.

De havde sagtens set sine egne Skygger; det var vist bedst, de brugte sine Kikkerter.

Det var nogle nette Fyre, som gjorde allerhelvedes Anstalter og Kvalm for ingen Verdens Ting.

Et vittigt Hoved bemærkede:

"Dette her er nok ligesom ved Mühlhausen."

Ved disse Ord løb en kold Gysen gjennem Maurices Legeme.

Han mindedes denne idiotiske-Flugt, denne vanvittige

Panik, som rev 7de Korps afsted, uden at nogen havde saa meget som øinet en Tysker i 5 Mils Omkreds.

Siden Fienden endnu ikke havde angrebet dem, 24 Timer efter Skjærmydslen ved Grand-Pré, maatte det ganske sikkert være en Rekognoscæringspatrulje, der var stødt paa 4de Husarregiment.

Hæren var maaske langt borte, et Par Dagsmarcher, mente man nu.

Pludselig fo'r han sammen af Angst ved Tanken om den kostbare Tid, man her spildte.

I hele tre Dage havde Tropperne ikke tilbagelagt mere end én Mil, de var rykket fra Cantreuse til Vauziers.

Den 25de var de andre Korpser gaaet mod Nord for at proviantere; nu, den 26de, marcherede de tilbage for at møde Fienden, der aldeles ikke indfandt sig.

Ved de forladte Passer i Nærheden af Argonne havde Bordas Brigade bildt sig ind, den var i stor Fare, hele Divisionen var ilet den til Undsætning; derpaa var 7de Korps, hele Hæren aldeles til ingen Nytte, skræmmet op.

Og Maurice tænkte paa, hvor kostbar hver Time var, naar man vilde iværksætte den affindige Plan om at støde til Bazaine, en Plan, som kun en genial Feltherre var istand til at udføre med solide Tropper, som i Stormmarch rykkede frem, lige efter Næsen, over alle mulige og umulige Hindringer.

"Det gaar ad Helvede til!" sagde han til Jean i Fortvivlelse, da dette pludselig stod for ham med rædsom Klarhed.

Og da Korporalen spilede Øinene op uden at forstaa, vedblev han med dæmpet Stemme, udtalte sin Mening om Anførerne:

"De er ikke saa slette, som de er dumme. Og saa har de stadig Uheld med sig. Ved ingenting, ser ikke længere frem end deres Næse rækker. Har hverken Plan eller Idé — og saa bestandig Skjæbnen imod sig — ja — det er jo det frygtelige — vi har alting mod os, og det gaar ad Helvede til!"

Og denne Modløshed, som Maurice, dannet som han var, forstod og begreb, den lagde sig nu over Tropperne som en tung Byrde, mens de stod her uden at røre sig, stod og ventede, ingen kunde sige hvorfor.

Tvivl, en mørk Anelse om Tingenes sande Stilling, sneg sig efterhaanden ind i de tykkeste Hoveder, og der var snart ikke en Mand i de lange Rækker, som jo følte en trykkende Engstelse over de slette Førere, over alle disse Forsinkelser, over alt dette Nøleri, som kun kunde bringe dem alle Ulykke.

Hvad stod de her efter, i Herrens Navn! siden der ikke var en eneste Pikkelhue at se?

Enten vilde de slaaes, og det straks, eller ogsaa skulde de have Nattero og Madro!

Nu kunde det min Salighed være nok!

Siden den sidste Adjutant var sendt afsted efter Ordrer, steg Engstelsen med hvert Minut, der dannedes Grupper, som talte og fægtede med Armene af Ivrighed.

Officererne blev smittede af Ophidselsen, og vidste ikke, hvad de skulde svare Folkene, som fordristede sig til at komme med Spørgsmaal.

Da Rygtet derfor ved Femtiden gik, at man brød op for at trække sig tilbage, blev der almindelig Glæde over hele Leiren, et Lettelsens Suk lød fra alles Bryst.

Naa, saa seirede da omsider den sunde Fornuft! Kei-

seren og Mac Mahon, som aldrig havde været begeistrede for Marchen mod Montmédy var bleven ængstelige ved igjen at være overfløiede og at staa overfor Kronprinsen af Sachsen og Kronprinsen af Prøisens Hære, opgav den umulige Plan om at forene sig med Bazaine og trak sig tilbage over Fæstningerne i Nordfrankrig for derfra at samles om Paris.

7de Korps skulde rykke op mod Chagny over Chêne, mens 5te drog mod Poix, 1ste og 12te mod Vendresse.

Men naar de til syvende og sidst trak sig tilbage, — hvorfor var de saa rykket frem helt til Aisnedalen, hvorfor havde de spildt saa mange Dage, hvorfor havde de taalt saa mange Strabadser til ingen Nytte; — naar det havde været saa nemt, saa logisk, fra Reims at besætte Fæstningerne i Marnedalen.

Her var altsaa hverken ordentlig Ledning eller Feltherredygtighed eller blot sund Fornuft!

Men nu kom ingen med ørkesløse Spørgsmaal, alle var overbærende af Glæde over denne sidste fornuftige Beslutning, over at man nu greb til det eneste Middel, der kunde redde Hæren ud af det Hvepserede, man havde rodet den ind i. Alle, ligesra Generalerne og nedefter, havde den Overbevisning, at Hæren under Paris' Mure vilde finde den gamle Seierssikkerhed, at Tropperne der vilde være uovervindelige, og at Prøiserne der sikkert kom til at bide i Græsset.

Men nu maatte man se at komme fra Vauziers og afsted til Chêne straks næste Morgen ved Daggry, — ellers kunde det let blive forsilde, derfor blev der Røre i Leiren. Signalerne lød, Ordrerne krydsede hverandre, mens Baga-

gevogne og Tros sendtes afsted straks for ikke at hindre Arriéregardens Bevægelser.

Maurice var glad.

Men just som han skulde til at forklare Jean, hvad der foregik, brød et Smærtensskrig over hans Læber, nu, da Ophidselsen var forbi, pinte hans Fod ham igjen, den var tung som en Sten, han kunde neppe flytte den.

"Saa, hvad er nu det! Er det nu galt igjen?" spurgte Korporalen bedrøvet.

Og det var atter den fornuftige Bondekarl, der hittede paa Raad.

"Hør, du! sagde du ikke før, at du havde bekjendte i Chène? Du skulde faa Lov af Doktoren at kjøre dertil, hvor du kunde hvile dig ordentlig ud i en god Seng. Dersom du imorgen er bedre, kan du komme med os, naar vi marcherer forbi .... Hvad siger du dertil?"

I Falaise havde Maurice truffet en af sin Faders gamle Venner, en Gaardeier, som netop skulde til Chène med sin Datter, og hvis Kjøretøi allerede var forspændt.

Men Doktor Bouroche var i daarligt Humør og meget kort for Hovedet; han saa paa Foden, og da Maurice bad om Tilladelse til at kjøre til Chène, udbrød han meget unaadigt:

"Kjør De Pokker ivold! Vi har nok ømskindede og lækkersultne Krabater; kjør De bare med samt Deres Fod!"

Da Jean havde hjulpet Maurice op i Vognen, vendte den unge Mand sig om og trykkede Vennen i sine Arme, som om de skilles for Livet.

Ingen vidste jo, hvad der kunde hænde paa Tilbagetoget, med Fienden i Hælene.

Maurice var forbauset over at mærke, hvor fast han allerede havde sluttet sig til Korporalen.

To Gange vendte han sig om for at vinke, og saa var han udenfor Leiren, hvor man nu tændte store Baal, som skulde narre Fienden, mens man ganske stille brød op ved Daggry.

Hele Veien sad Gaardmanden og hylede over de grædselige Tider.

Han havde ikke turdet blive i Falaise og nu fortrød han allerede, at han var taget fra sin Gaard, for dersom Fienden stak den i Brand var han i Bund og Grund ruineret.

Datteren græd hele Tiden.

Men Maurice lod ham snakke, han var halv død af Træthed, og havde ikke kjørt ret længe, før Vognens Bevægelser vuggede ham iføvn.

Hestene travede raskt ud, og i mindre end halvanden Time havde de tilbagelagt Veien mellem Vauziers og Chène.

Klokken var knap 7, det var lige begyndt at mørknes, da den unge Mand, forbauset og rystet af en Kulbegysning, steg ned paa Torvet ved Broen over Kanalen, lige udenfor det lille gule Hus, hvori han havde tilbragt de første 20 Aar af sit Liv.

Og ganske mekanisk styrede han sine Skridt henimod Døren, skjønt Huset for halvandet Aar siden var bleven solgt til en Dyrlæge.

Og til Bondemanden, som spurgte ham ud, sagde han, at han saa godt knnde finde Vei i Byen; derpaa takkede han ham for hans Forekommenhed.

Men da han stod ene midt paa den lille Plads, ved

Brønden, svigtede hans Hukommelse ham med et, pludselig vidste han slet ikke, hvor han vilde hen.

Ja, nu kom han i Tanker derom, han vilde jo hen til Prokuratoren, til Desroches, hvis Hus stødte op til det Hus, hvor han var opvokset, den gamle Frue, Prokuratorens Moder, var en meget god Veninde af hans Moder, og hun havde i gamle Dage forkjælet ham paa alle mulige Maader.

Men alting forekom ham saa forandret, der var vendt op og ned paa den ellers saa stille By, et helt Armekorps laa indenfor dens Porte; Gaderne vrimlede af Officerer, Stafeter, Drivere og Efternølere af alle Arter.

Han fandt ganske rigtig Kanalen, der delte Pladsen, og hvor en smal Stenbro dannede Forbindelsen mellem de to trekantede Dele; dernede paa den anden Bred var Torvet med det mosgroede Tag og Berondgade, som gik tilvenstre, Sedanveien tilhøire. Men der, hvor han nu befandt sig, maatte han se op efter det skiferdækte Klokketaarn over Prokuratorens Bolig; saa underlig fremmed var Vauziergade med den Vrimmel af Mennesker, som fyldte den lige ned til Raadstuen.

Maurice kunde ikke gjenkjende den stille, fredelige Krog, hvor han som Barn spillede Paradis.

Paa Pladsen forekom det ham, at man trængte de nysgjerrige tilbage, og henne bag Brønden forbausedes han ved at se en hel Vognpark, Kjærrer og Bagagevogne, en hel Masse Kjøretøier, som han bestemt havde set før.

Det var ikke endnu mørkt, Solen var netop forsvunden i Kanalen, som dens sidste Straaler farvede blodrød, og Maurice stod og betænkte sig, da en ældre Dame, som et Øieblik havde set vist paa ham, udbrød:

"Men nu har jeg aldrig kjendt Magen! Er det ikke den unge Levasseur?"

Nu gjenkjendte han selv Fru Combette, Apothekerens Kone, der ogsaa boede paa Pladsen.

Og da han forklarede hende, at han havde isinde at bede Fru Desroches om Nattely, trak hun ham med sig og bad meget ivrig:

"Nei, nei, gjør bare ikke det; kom med over til os! Nu skal De høre .... kom bare...."

Og da hun omhyggelig havde lukket Døren til Apotheket efter sig, vedblev hun:

"Tænk Dem, min kjære unge Mand, at Keiseren er sandelig taget ind hos Prokuratorens..... Hele Huset er fuldt. — Gud skal vide, de er ikke videre henrykt over den Ære, der er overgaaet dem. Den stakkels gamle Dame — Prokuratorens Moder — har maattet flytte op i et lidet Kammer paa Kvisten, — det er ikke morsomt, naar man er over 70 Aar! ..... Se bare derhenne paa Kirkepladsen, alt det Postyr, det er Keiserens, hans Oppakning eller Bagage eller hvad de kalder det."

Og saa gik det op for Maurice, at alle disse Vogne og alle disse Kjøretøier var de samme, som han hin Dag i Reims havde beundret.

"Aa, og saa gjør De Dem ingen Forestilling om alle de Sager, de har med. Sølvtøi i Masser, og Vinflasker og svære Kurve med alle Slags lækre Sager, og et deiligt Dækketøi. I to stive Timer pakkede de ud. Jeg begriber ikke, hvor de faar Plads til al den Anstalt, for Huset er kun lidet ..... Se nu bare, se, hvor de braser derover i Kjøkkenet."

Han saa paa det lille hvide toetages Hus paa Hjør-

net af Kirkepladsen og Vauziersgade, det havde et stille, fredsommeligt, borgerligt Ydre — han huskede, hvordan det var indrettet, huskede, som havde han set det igaar: Gangen midtfor i Stuen og saa de fire Værelser i hver Etage.

Paa første Sal var der Lys i den Stue, som vendte ud til Pladsen.

Apothekerfruen forklarede ham, at det var netop Keiserens eget Værelse.

Men, som hun allerede havde bemærket, var det især Kjøkkenet, som tiltrak sig almindelig Opmærksomhed; aldrig havde Beboerne i Chêne set noget lignende; en hel Flok nysgjerrige spærrede Vauziersgade og gabede paa dette Baal, hvor en Keisers Middagsmad brasede og stegte.

For at faa en Smule Luft, havde Kokken lukket Vinduerne op.

Der var tre, som i snehvide Trøier fo'r omkring store Spid med Høns paa, og rørte om i umaadelige Kasseroller, der skinnede som Guld.

Og gamle Folk svor paa, at de aldrig, selv ikke naar der var store Brylluper i "Sølvløven", havde set saadan en Masse Mad paa et Bræt.

Nu kom Apothekeren hjem; han var meget ophidset over, hvad han havde hørt og set.

Det var en liden, tør, vims Mand, der var inde i Sagerne som Byraadsmedlem.

Henimod Klokken halv fire havde Mac Mahon telegraferet til Bazaine, at Kronprinsens Ankomst til Chalons nødte ham til at trække sig tilbage til Fæstningerne i Nord-Frankrig; en anden Depeche skulde afsted til Krigsministe-

ren for at forklare ham Tilbagetoget og den frygtelige Fare, i hvilken Hæren svævede.

Telegramet til Bazaine kunde man have sparet sig, thi efter forlydende var al Forbindelse med Metz nok afbrudt allerede for flere Dage siden.

Men den anden Depeche var en Del uhyggeligere, og Apothekeren tilføiede, idet han uvilkaarlig dæmpede Stemmen, at han havde hørt en Stabsofficer sige:

"Dersom de saar dette at vide i Paris, kan vi ligesaa godt pakke sammen!"

Alle vidste, hvor ivrigt Keiserinderegenten drev paa Marchen fremad.

Men forresten øgedes Forvirringen hver Time, de allermærkeligste Efterretninger indløb angaaende de fiendtlige Hæres Fremrykning.

Kronprinsen af Prøisen i Chalons!

Var det muligt?

Hvad var det da for Tropper, 7de Korps havde havt Sammenstød med i Passerne ved Argonne?

"Staben ved aldeles ingenting," erklærede Combette og slog ud med Armene. "Det græsseligste Roderi! .... naa, alt er reddet, dersom Armeen bare trækker sig tilbage straks imorgen!"

Saa kom han i Tanker om den unge Mand:

"Men kom nu her og lad mig se paa den Fod, saa spiser vi Middag, og De sover Dem en ordentlig Søvn i Provisorens Seng; han er stukket af."

Imidlertid havde Maurice ikke Ro paa sig; han vilde endelig over og sige Goddag til sin gamle Veninde, Fru Desroches, og han blev meget forbauset ved uden videre at

saa Adgang, der var ikke engang en Skildvagt ved Døren, som i Forveien end ikke var lukket.

Der var et uafladeligt Rykind: Officerer og Lakaier; det saa ud, som om Travlheden i Kjøkkenet satte hele Huset i Bevægelse.

Forresten var der ingen Lys paa Trappen, Maurice famlede sig frem.

Paa Afsatsen ved første Sal stod han stille et Øieblik med bankende Hjerte foran den Dør, bag hvilken han vidste, Keiseren befandt sig, — men derinde var stille, intet rørte sig.

Og ovenpaa havde han nær skræmt Livet af den gamle Dame, der sad i det lille Loftskammer.

Omsider gjenkjendte hun ham.

"Aa, mit stakkels Barn!" udbrød hun da, "det er et sørgeligt Gjensyn for os to! .... Jeg skulde med stor Glæde have givet Keiseren mit Hus, — men du gjør dig ingen Forestilling om, hvor hans Folk er uforskammede!

De vender op og ned paa hele Huset; — de holder et Spektakel i det Kjøkken, saa de vel sagtens sætter Ild paa det altsammen! ....

Og Keiseren, — den stakkels Mand; — han ser ud, som om han var gravet op af Jorden, — og saa nedtrykt og bedrøvet! Stakkels Mand!"

Da den unge Mand vilde gaa, og hun bøiede sig over Trapperækværket for at tage Afsked med ham, — mumlede hun:

"Se, — herfra kan du se ham .... aa, — ja, Gud bedre det, om det er ude med os allesammen! .... Farvel, mit Barn!"

Og Maurice blev staaende som fastnaglet, midt paa

den mørke Trappe; — gjennem en Rude i Døren til Keiserens Værelse saa han et Syn, der aldrig senere gik ham af Minde.

Der sad Keiseren i den tarvelige, uhyggelige Stue foran et lidet Bord, paa hvilket der var dækket til ham — et Lys paa hver Side af Tallerkenen.

I Baggrunden af Værelset stod to Adjutanter stumme og stille.

Ved Bordet stod en Tafeldækker og ventede.

Og Glasset var tomt, Brødet var urørt, et Stykke Hønsebryst laa og blev koldt midt paa Tallerkenen.

Keiseren sad ubevægelig med Øinene fæstet paa Dugen; — det var det samme ubestemte, tilslørede Blik som hin Dag i Reims.

Men han saa endnu mere træt ud; og da han omsider, som ved en umaadelig Overvindelse, havde puttet to Stykker Kjød i Munden, skubbede han Tallerkenen fra sig med en usigelig fortvivlet Mine.

Nu havde han spist.

Et smertefuldt Udtryk af skjulte Lidelser laa bestandig over det graablege Ansigt.

I Stueetagen, just som Maurice gik forbi Spisestuen, blev Døren hastig aabnet, og midt i en Taage af Dampen fra alle de forskjellige Retter, midt i Lyset af en Masse Armstager, saa han Staldmestre, Adjutanter og Kammerherrer ifærd med at tømme Flaskerne fra den keiserlige Vinkjælder og spise sig mætte i de Rætter, Kokkene havde havt saa travlt med, — alt under livlig, høirøstet Tale og Klirren med Gafler og Knive.

Alle var tilfredse med Udsigten til et Tilbagetog mod

Paris — Marſkalkens Depeche var afgaaet, ſaa al Uvished var forbi.

Om otte Dage i det høieſte, kunde man da gjøre ſig Haab om igjen at faa ſove i en ordentlig Seng!.

Men nu overvældedes Maurice af en frygtelig Trætthed: det var ſikkert nok; Hæren trak ſig tilbage; — han kunde rolig lægge ſig til at ſove, indtil det 106te imorgen gik forbi Chêne.

Han gik igjen over Pladſen til Apotheket, hvor han ſpiſte til Middag i en underlig omtaaget Tilſtand.

Saa forekom det ham, at hans Fod blev forbunden, og at han paa en eller anden Maade kom op paa Proviſorens Værelſe; — derpaa blev det Nat og Mørke omkring ham.

Han ſov ſom en Sten.

Men efter nogen Tids fuldſtændig Forglemmelſe af alt, — efter, — han vidſte aldeles ikke hvor lang Tids dyb Søvn, vaagnede han med et, — ſatte ſig overende midt i Mørket.

Hvor var han?

Hvad var det for en uafladelig Rullen og Rumlen, ſom havde vækket ham?

Han fo'r hen til Vinduet og ſaa ud.

Dernede, i Mørket, over den lille Plads, der ellers var ſaa ſtille og øde om Natten, — defilerede nu Artilleriet forbi, et uendeligt Trav af Heſte og Folk, Kanoner og Vogne, ſaa det ryſtede igjennem alle de ſmaa Huſe, hvis Vinduer klirrede.

En pludſelig Engſtelſe greb ham ved at ſe paa denne haſtige March.

Hvad mon Klokken var?

Nu slog den 4 over paa Raadstuen.

Og han tvang sig til at være rolig; — tænkte ved sig selv, at det sagtens var Tilbagetoget, der nu begyndte, da han vendte Hovedet og saa noget, som bragte hans Angst til at stige: Vinduet derover hos Prokurator Desroches var bestandig oplyst; og nu og da tegnede Skyggen af Keiseren sig mod Vinduet.

Hurtig fik Maurice fat i sine Benklæder, han vilde til at gaa ned, da Combette aabnede Døren til hans Værelse.

Apothekeren havde et Lys i den ene Haand; han slog ud med den anden og var uhyre ivrig:

"Jeg saa Dem staa ved Vinduet nu, da jeg kom gaaende fra Raadstuen, saa gik jeg op for at sige Dem .... tænk Dem, — jeg har ikke faaet Lov til at gaa iseng; — nu har vi arbeidet i to Timer, Borgmesteren og jeg, med nye Udskrivninger .... ja, — — nu er det hele forandret — for en Gangs Skyld! .... Ja, han havde min Salighed Ret, den Officer der ikke vilde have at Depechen til Paris skulde afgaa!"

Og han vedblev længe at tale, mens Maurice ængstelig lyttede til de afbrudte Sætninger: lidt efter lidt gik Sandheden op for ham.

Klokken 12 var der fra Krigsministeriet indløbet Svar paa den omtalte Depeche, Ordlyden kjendte man ikke, men en Officer havde ganske høit paa Raadstuen sagt, at Keiserinden og Ministeriet frygtede, at en Revolution skulde udbryde i Paris, dersom Keiseren kom hjem og lod Bazaine i Stikken.

Depechen, der ikke kjendte de prøisiske Hæres aktuelle Stilling, troede sjensynlig at Chalonshæren havde For-

spring, og indeholdt den bestemteste Befaling til at rykke frem; skulde være affattet i en usædvanlig heftig Tone.

"Keiseren lod Marskalken hente," vedblev Apothekeren, "de var lukket inde sammen i over en Time. Selvfølgelig ved jeg ikke, hvad de har sagt, — men Officererne har allesammen sagt, at nu er der ikke mere Tale om Tilbagetog, nu marcherer de igjen mod Maas ... Vi har lige taget alle Byens Bagerovne i Brug til første Korps, der imorgen tidlig trækker herind efter 12te, hvis Artilleri, — som De før saa, nu lige marcherer til Besace...Denne Gang er det Alvor; — nu skal der slaaes ....!"

Han standsede et Øieblik.

Hans Blik rettedes ogsaa mod det oplyste Vindu i Prokuratorens Hus.

Saa mumlede han hen for sig i en drømmende Tone:

"Gud ved, hvad de har talt om derover! ... Underligt er det nu alligevel at trække sig tilbage Klokken 6 for en truende Fare og saa Klokken 12 at rende Hovedet mod Muren, — naar aldeles intet er forandret!"

Maurice lyttede til Skytsets Rumlen henover den ujevne Stenbro, — den lille, stille By; — i en endeløs Række rykkede den frem mod Maas, denne Strøm af Mennesker og Dyr, der gik ud i Morgendagens ukjendte Rædsler.

Og paa de tarvelige smaa Gardiner derover saaes Keiserens Skygge; den syge Mand kunde ikke sove, gik frem og tilbage, trods Smerte og Lidelse, mens Soldaternes Trin og Hestenes Hovslag og de tunge Vognes Rumlen fyldte hans Øren med et rullende uendelig pinefuldt Tordenbrag; han vidste jo, at han sendte alle disse levende Væsener i Døden.

Altsaa havde man paa et Par Timer faaet ham om-

bestemt, nu fandt han sig i at lade Ulykken bryde ned over dem alle.

Hvad havde de kunnet sige hinanden, denne Keiser og denne Marskalk; — de vidste jo begge to, hvorhen de sendte Folkene; — om Aftenen var de enige om, at her kun kunde være Tale om Nederlag under de forhaanden værende Omstændigheder, — hvor kunde de skifte Mening ved Daggry, naar Faren med hver Time øgedes?

General Palikaos Plan, — den lynsnare March mod Montmédy, var den 23de vovelig, — maaske endnu mulig den 25de med en solid Hær og en genial Feltherre, men den 27de var den det rene Vanvid midt i Førernes stadige Vankelmodighed og Troppernes voksende Opløsningstilstand.

Dersom de begge to saa klart paa Tingenes Tilstand, hvor kunde de da lade sig piske fremad af ubarmhjertige Befalinger? Marskalken var maaske kun en borneret, lydig Soldat, der blev stor i Underkastelse og Selvforglemmelse.

Og Keiseren, der ikke mere gav nogen Befaling, lagde Armene overkors og afventede sin Skjæbne.

De fik Ordre til at ofre sit Liv, at ofre Hæren; — og de lystrede.

Dette var Forbrydelsens Nat, — en hel Nation myrdedes; — thi fra denne Time gik Armeen den visse, den uundgaaelige Død imøde; — 100,000 Mand skikkedes ud som Kanonføde.

Og mens Maurice i Fortvivlelse og Elendighed hengav sig til disse Tanker, fulgte hans Blik Skyggen paa Fru Desroches nette Gardiner: den urolige Skygge, som

flakkede om i Værelset i febrilsk Uro, dreven fremad af den uomgaalige Befaling fra Paris.

Havde Keiserinden hin Nat tænkt paa at ofre Faderen for at Sønnen kunde bestige Tronen?

March, — fremad! Uden at se dig om, — frem under Regnskyl, gjennem Smuds, — til Død og Undergang; — lad et døende Keiserdømme spille sit sidste Kort ud!

Frem, frem, — dø som en Helt, paa Dynger af Lig, tving Verden til at beundre dit Mod, for at din Søn kan faa Tilgivelse, for hvad du forbrød mod dit Folk!

Og det var hævet over enhver Tvivl, — Keiseren vidste, at han gik Døden imøde.

Derover i Kjøkkenet flammede og brasede det ikke længer, — Staldmestre, Adjutanter, Kammerherrer, hele Huset var lukket og slukket, sov de retfærdiges Søvn, — mens Skyggen alene bevægede sig, — frem og tilbage, frem og tilbage; — Ofret skulde bringes, — han bøiede Hovedet for Skjæbnens Vilje, mens den øredøvende, rullende Larm fra 12te Korps Artilleri naaede op til ham gjennem Nat og Mørke.

Med et faldt det Maurice ind, at dersom man atter marcherede fremad, vilde 7de Korps ikke passere Chène; og han vilde blive skilt fra sit Regiment, der havde forladt sin Post.

Nu forsvandt Smerterne i hans Fod som ved et Trylleslag: en god Forbinding og nogle Timers rolig Søvn havde gjort Underværker.

Da han havde faaet et Par gode, fuldkomne Sko af Combette, vilde han øieblikkelig afsted, han haabede, at kunne naa det 106te Regiment paa Veien mellem Chène og Vauziers.

Forgjæves søgte Apothekeren at faa ham til at blive, og han skulde lige til at spænde for sin Gig for selv at kjøre afsted ud i Mørket med Maurice, da Provisoren med et viste sig — han forklarede, at han var kommen hjem for at sige Farvel til sin Kusine.

Ferdinand, — Provisoren, var en blegnæbbet, opløben Fyr, der saa ud som en rigtig Kujon; — lovede at kjøre for Maurice.

Det var endnu bælmørkt, en øsende Regn rislede ned fra den overtrukne Himmel, Lygterne kastede et svagt Lys over Veien, mens de rullede afsted gjennem den vaade og mørke Nat, som var opfyldt af sære Lyd; hvert Øieblik standsede de og troede, at Veien var spærret af Tropper.

Imidlertid havde Jean ikke sovet den Nat i Vauziers.

Siden han af Maurice havde faaet at vide, at kun et hurtigt iværksat Tilbagetog kunde redde dem, vaagede han over Folkene, passede paa, at de ikke fjernede sig, ventede paa Marchordren, som kunde indløbe hvert Øieblik.

Henimod Klokken 2 hørtes i den begsorte Nat, der kun svagt oplystes af Baalene, en stærk Hestetrampen: Ryttereiet rykkede som Avantgarde frem mod Ballay og Quatre-Champs for at holde Øie med Veiene fra Boult-aux-Bois og Croix-aux-Bois.

En Time senere satte Fodfolk og Artilleri sig i Bevægelse, forlod Stillingerne mellem Falaise og Chestre, som de nu i hele to Dage havde villet forsvare mod en Fiende, der stedse var usynlig.

Himlen var dækket af tykke Skyer, Mørket var uigjennemtrængeligt, og Regimenterne fjernede sig alle i dyb Taushed lig en Flok Skygger, der svandt bort i Mørket.

Men alles Hjerter bankede af Glæde, som om de var

slupne ud af et Baghold, som stod man allerede under Paris' Mure, imødeseende Gjengjældelsens Stund.

Jean stirrede ud i den mørke Nat, Veien var kantet med Træer, og det forekom ham flere Gange, at den løb mellem vidtstrakte Enge, derefter blev Terrænet bølgeformigt; Tropperne kom til en Landsby, der maatte være Balley, da et formeligt Skybrud styrtede ned over dem, men Folkene var nu saa vant til Regn, at de ingenting sagde, og marcherede videre med bøiet Nakke.

Men snart laa Balley bagved dem, og alt som de nærmede sig Quatre-Champs hævede der sig nu og da voldsomme Vindstød, der stadig tog til i Styrke og oppe paa Høidedraget ved Noirval blev en sand Orkan, ledsaget af hæftige Byger.

Paa den anden Side af Quatre-Champs fik de Ordre til at gjøre Holdt, og Regimenterne standsede, det ene efter det andet.

Hele 7de Korps, 30,000 Mand, stod her fuldtalligt, mens Dagen gryede, — en graa, skyet, smudsig Morgenstund, under en stadig Rislen af strømmende Regn.

Hvad var der nu paafærde?

Hvorfor skulde her gjøres Holdt?

En pludselig Uro løb gjennem Rækkerne, — der paastodes, at Marchordren skulde forandres; imidlertid kommanderedes Gevær ved Fod, med Forbud mod at bryde Geledet og sætte sig ned.

Undertiden feiede Vinden saa voldsomt henover Soldaterne, at de maatte støtte sig mod hverandre for ikke at rives med.

Regnen blændede dem, piskede dem i Ansigtet og løb dem isnende ned over Ryggen.

Og saaledes gik to Timer i endeløs Venten, ingen vidste paa hvad! — midt i Ængstelsen, som atter fyldte alles Sind.

Efterhaanden som Dagen gryede, prøvede Jean paa at se, hvor de befandt sig.

Mod Nordvest, paa den anden Side af Quatre-Champs, vidste han, at Veien løb til Chêne.

Men hvorfor gjorde man da høire om, istedetfor venstre om?

Og saa var han meget optaget af Staben, der havde indrettet sig paa en stor Gaard, som laa ved Kanten af Høidedraget.

Officererne syntes meget ophidsede, de løb frem og tilbage, — talte sammen, idet de ivrigt gestikulerede.

Og stadig ingen ny Ordre; — hvad mon de ventede paa, i Himlens Navn! Høisletten var dækket af Stubmarker i det uendelige; i den nordlige og østlige Synskreds saaes skovbevoksede Bakker, mod Syd var der tætte Skove, mens man i Vest havde et lidet Udsig over Aisnedalen og de smaa hvide Huse i Vouziers.

Nedenunder Conversériet — den Gaard, hvor Staben befandt sig, — saaes det spidse skiferdækkede Klokketaarn i Quatre-Champs gjennem den skyllende Regnflod, der saa ud, som skulde den smelte de fattige, lave, mosgroede Tage i Landsbyen.

Og mens Jean saa op mod Quatre-Champs, fik han med et Die paa en Gig, der i skarpt Trav kom rullende henover den støvede Vei, som nu var forvandlet til en rivende Strøm.

Det var Maurice, der endelig ved en Omdreining af Veien havde opdaget 7de Korps.

I to Timer havde de kjørt om paa maa og faa; — Bøndernes Oplysninger var som oftest feilagtige.

Saa snart Maurice naaede Gaarden, sprang han af Vognen og fandt straks sit Regiment.

Jean var aldeles forbauset:

"Hvad? Er du der? Hvorfor kommer du jagtende her? Vi skal jo selv gjennem Chène; der kunde du jo støde til os."

Maurice slog ud med Armen og fortalte ham, hvad der var paafærde.

"Ja, vist saa! Nei, I kommer ikke den Vei mere; — nu skal vi i modsat Retning, vi gaar alle Pokker ivold!"

Godt," svarede den anden efter en Pause; han var bleven lidt bleg. "Saa kan vi da i det mindste lade os slaa sønder og sammen i Flok!"

Og nu omfavnede de to Mænd igjen hinanden, som forleden ved Afskeden.

Under den stadig skyllende Regn traadte den menige ind i Geledet, mens Korporalen stod paa sin Post, dyngvaad, men stille, korrekt, uden at mukke gav han sine Folk et Eksempel til Efterfølgelse.

Imidlertid fik man vide, at Tilbagetoget mod Paris var opgivet og at man atter skulde rykke i Retning af Maas.

En Adjutant bragte 7de Korps Ordre at slaa Leir ved Nouart, 5te dirigeredes til Beauclair og dannede høire Fløi, 1ste trak ind i Chène istedetfor 12te, der allerede marcherede mod Besace og skulde danne venstre Fløi.

En Del af Trosset var gaaet feil — alle Artilleriets Esser f. Eks., de kom nu tilbage fra Terron ad Vouziers veien, hvor de sikkert vilde falde i Hænderne paa Fienden.

Aldrig havde der herskket større Uorden i Hæren, —

Engstelsen og Spændingen var paa det høieste. Mellem Folkene udbrød en Art Fortvivlelse.

Mange vilde sætte sig paa Tornystrene midt i Æltet paa den opløste Jord, og vente paa Døden, mens Regnen øsede ned.

De haanlo, de rakkede ned paa Officererne.

"Ja, de havde, min Salighed, nette Fæpander til at kommandere: Det gik om Morgenen mod Vest og om Aftenen mod Øst, — frem og tilbage er jo lige langt! — Naar Fienden ikke var der, drev de den op, og saa snart den øinedes — saa Halen imellem Benene og afsted som feige Kjøtere!"

Tropperne mistede aldeles baade Mod og Holdning, havde hverken Tro eller Disciplin, var en elendig Hob, der dreves til Slagterbænken.

Derhenne, i Retning af Vouziers, hørtes Geværsalver, som udvekstedes mellem 7de Korps' Bagtrav og den fiendtlige Hærs Avantgarde; og nu rettedes alles Blikke mod Aisnedalen, hvor man saa sorte Røgskyer hvirvle op mod Himlen: det var Falaise, som Uhlanerne havde stukket i Brand.

Et voldsomt Raseri brød ud mellem Soldaterne! Saa, nu var Fienden der altsaa! I to Dage havde de staaet og biet paa Prøiserne, for at give dem Tid at rykke frem.

Og saa stak man af!

De mest indskrænkede fattede i afmægtig Harme den uoprettelige Feil, her var begaaet, den Snare, i hvilken de var faldne ved denne iotiske Nølen: 4de Hærs Rekognoscerингspatruljer havde holdt Bordas Brigade for Nar, havde standset hele Chalonshærens Bevægelse, saa at den 3dje Armé, under Kronprinsens Kommando, fik Tid at rykke frem.

Og takket være Marskalkens Uvidenhed om Fiendens Stilling kunde de to Hære nu i Ro og Mag forene sig: — baade 7de og 5te Korps svævede i en næsten aundgaaelig Fare for at blive fuldstændig knust.

Maurice betragtede Falaise, der flammede i Synskredsen.

Men nu fik han Øie paa Trosset, som man troede fortabt — det var da en liden Trøst at se det komme frem paa Veien fra Chêne.

Mens 1ste Division blev staaende ved Quatre-Champs for at afvente og dække det endeløse Togs Fremskridt, satte 2den sig i Bevægelse, naaede Boult-aux-Bois gjennem Skoven og 3dje posteredes tilvenstre paa Høiderne ved Belleville for at passe paa, at Forbindelsen ikke afbrødes.

Og lige da 106te i den stedse tiltagende Regn forlod Høisletten og begyndte den rædsomme March mod Maas; saa Maurice som i en Drøm Skyggen af Keiseren vandre frem og tilbage bag Fru Desroches pene, hvide Gardiner! Aa, Gud! Hvilken Jammer det dog var at se denne Fortvivlelsens Hær drage ud i Død og Elendighed for at redde et Dynasti! Frem, frem, — uden at se sig om, i Regn og Blæst, i Smuds og Ælte, — ud, ud i den visse Ødelæggelse!

VI.

"Saa til Helvede!" raabte Chauteau næste Morgen, da han vaagnede, drivvaad og stivfrossen under Teltet; "jeg skulde ikke have noget imod en Skaal varm Suppe og en Bid Sul til!"

I Boult-aux-Bois, hvor der var slaaet Leir, havde Folkene om Aftenen faaet lidt Kartofler uddelt; Intendanturen blev mer og mer forstyrret og uordentlig ved disse evindelige Marscher og Kontramarcher, og var aldrig tilstede i rette Tid.

Ingen vidste rigtig, hvor man skulde lede efter de omstreifende Troppemarcher, der snart var hist, snart her, — og det gik kun daarligt med Proviantuddelingen til Mandskabet.

Loubet strakte sine møre Lemmer; — han lo halvveis fortvivlet.

"Ja, nu kan vi nok skyde en hvid Pind efter Gaasesteg i Seilgarn!"

Afdelingen var gnaven og træt.

Naar man er sulten, staar det kun daarligt til med Humøret — og saa øsede det jo ned i et Kjøre, naar man travede afsted i det græsseligste Ælte og sov som i et Morads.

Nu slog Pache Kors for sig efter sin Morgenbøn og Chauteau raabte i en arrig Tone:

"Du skulde minsæl bede din Vorherre sende os et Par Pølser og en Baier, mens du er ved det, dit Hældøre!"

"Aa, du alstyrende, havde vi bare en Bid tørt Brød!" lød det sukkende fra Lapoulle, der pintes mer end de andre af Sult.

Men nu bad Løitnant Rochas dem holde Mund. Det var ækelt at høre voksne Mennesker jamre saaledes efter Mad! Man strammede sin Bukserem, saa var den Historie ude! Siden Tingene var begyndt at gaa rent skjævt, siden de hvert Øieblik hørte Geværsalver rundt omkring, havde Rochas gjenvundet sin gamle Tillidsfuldhed. Nu var Prøiserne der, saa var alting godt, saa skulde de bare se Løier, dem fik vi snart gjort Kaal paa! Og han trak paa Skuldrene bagved Kaptein Baudoin — den fine Herre, som han kaldte ham —, der var utrøstelig over at have mistet sin Bagage, og stadig gik i et Raseri! Ingen Mad, det kunde man endelig finde sig i! Det, der bragte Kapteinen ud af sig selv, var Umuligheden af at faa en ren Skjorte paa.

Maurice vaagnede op i Febergysen, forresten var der ikke noget iveien med hans Fod, siden han havde faaet Apothekerens store Sko paa, men Regnen hele den foregaaende Dag havde gjennemblødt hans Kappe, og rent ødelagt ham. Han var stiv og øm i hele Kroppen, og mens han var nede efter Vand til Afdelingen, kastede han et sørgmodigt Blik ud over Sletten, ved hvis Udkant Boult-aux-Bois befandt sig: i Nord og Vest var der store Skove, et Høidedrag hævede sig lige til Belleville, mens Terrænet i Retning af Buzancy, mod Øst altsaa, var udstrakt, bølge-

formigt Sletteland med smaa Landsbyer hist og her. Mon det var der, de skulde vente paa Fienden?

Da han kom tilbage fra Bækken med den store Kande fuld af Vand, stod en Bondefamilie i Døren til en liden Gaard og kaldte paa ham for at faa vide, om Soldaterne nu skulde blive der og forsvare dem.

I den sidste Tid havde 5te Korps nu tre Gange marcheret derigjennem Egnen. Den foregaaende Dag havde de hørt Kanonskud fra Barkanten.

Og da Maurice svarede dem, at 7de Korps efter al Sandsynlighed ogsaa skulde videre fort, blev der en Jamren og Skraalen. De skulde altsaa lades i Stikken.

Soldaterne kom ikke for at slaaes, hvorfor trak de frem og tilbage hele Tiden — havde de da intet at gjøre uden at flygte hele Tiden?

Er der nogen, der vil have Sukker, saa kan han jo stikke Tommeltot i sin Kaffe, og se, om den muligvis skulde finde paa at smelte!" bemærkede den vittige Loubet.

Men ikke en lo. Det var aldeles ikke morsomt at faa Kaffe uden Sukker; og saa ikke engang en Bid Beskøit til det sorte Pøit! Igaar, da de stod og gloede ved Quatre-Champs, havde de næsten allesammen spist den Smule Mundforraad, de gjemte i Tornystret, saa at de nu ikke havde en Krumme, heldigvis fandt de en halv Snes Kartofler, som de delte.

Maurice var frygtelig sulten.

"Havde jeg bare tænkt paa det, kunde jeg jo saa godt have taget Brød med fra Chène," slap det ham ud af Munden.

Jean stod taus og stille og hørte paa sine Folk. Om Morgenen havde han været uenig med Chauteau, der gjorde

Brøvl og negtede at hente Brænde, under Paaskud af, at det ikke var hans Tur idag. Det gjorde Korporalen sørgmodig at se, hvor det gik ned ad Bakke med Orden og Disciplin; Officererne turde neppe give Folkene en vel fortjent Røffel. Og Jean forstod, at han maatte fire, dersom han vilde holde Fred med sin Afdeling. Han havde derfor ladet som ingenting, var Kammerat med sine undergivne, hvem hans Omsigt og Erfaring hvert Øieblik kom til Nytte, og selv om hans Folk ikke just fik nok Mad, var de mindre forsultede og udpinte end mange andre. Han var mest elendig ved at se, hvad Maurice gik igjennem; han saa, hvordan den unge Mands Kræfter tog af, betragtede ham med urolig Mine og var bange for, at han ikke vilde kunne holde disse Strabadser ud til Enden.

Da Jean hørte ham beklage, at han ikke i Chène havde tænkt paa at kjøbe Brød, stod han op, gik bort et Øieblik og kom tilbage efter at have raget i sin Tornyster. Saa stak han Beskøit til Maurice, idet han hviskede:

"Se der — spis den — men, saa de andre ikke ser den. — Jeg har ikke nok til dem allesammen."

"Har du noget til dig selv?" spurgte den anden ganske rørt.

"Ja vist saa, vær du ganske rolig — — jeg har endnu to til."

Det var sandt; han havde omhyggelig gjemt tre Beskøiter i Tilfælde af, at man skulde til at slaaes; han vidste af Erfaring, at man kan blive frygtelig sulten, naar det gaar løs. Desuden havde han nu spist en Kartoffel, han kunde nok nære sig. Senere hen fik de se.

Klokken 10 satte 7de Korps sig atter i Bevægelse. Marskalken havde først tænkt at rykke over Buzancy til

Stenay og der gaa over Maas. Men Prøiserne halede ind paa Chalonshæren, maatte allerede være ved Stenay — ja, der sagdes, at de havde naaet Bucanzy. Syvende Korps trængtes saaledes mod Nord og fik nu Befaling til at styre mod Besall, $2\frac{1}{2}$ Mil fra Bault-aux-Bois, for derfra næste Morgen at gaa over Maas ved Manzon. Afmarchen gik for sig i en nedtrykt Stemning, Folkene mukkede, de var sultne, forfrosne, trætte og ødelagte af de foregaaende Dages Spænding og Strabadser; Officererne saa mørke ud ved Tanken om det, de gik imøde; de klagede over dette ubegribelige Nøleri; hvorfor var de ikke gaaet til Buzancy for at støtte 5te Korps, hvis Kanoner de havde hørt. Dette Korps skulde ogsaa rykke tilbage mod Nouart, mens 12te gik fra Besaie til Manzon og ad Rancourt til. Det hele lignede en Hjord, der tripper forvildet om paa Stedet, mens Hundene gænner og jager, nu tilhøire, nu tilvenstre — nu syntes det dog, at en endelig Bestemmelse var taget, man bevægede sig i uordentlig Iver mod Maas, efter endeløst Nøleri og stadige Standsninger og Forsinkelser.

Da 106te forlod Bault-aux-Bois bagefter Rytteriet og Artilleriet og de tre Divisioners Troppemasser dækkede Vei og Egn med en vrimlende Menneskeflade, trak det atter sammen, store, kulsorte Skyer dækkede Himlen, hvilket ikke bidrog lidet til at sætte Folkene i en mørk Stemning. Regimentet slog ind paa Hovedlandeveien til Buzancy, der var kantet med pragtfulde Poppeltræer; i Germand, en liden Landsby ved Veikanten, stod Kvinderne grædende i Dørene og strakte sine smaa Børn ud mod Soldaterne, som om de vilde bede dem om Beskyttelse. Der var ikke i hele Landsbyen et Stykke Brød eller en Kartoffel at opdrive.

Istedetfor at gaa videre mod Buzancy dreiede det 106te nu tilvenstre, drog op mod Authe; og da da Folkene paa Toppen af Bakken saa ud over Sletten og fik Øie paa Belleville, som de den foregaaende Dag havde passeret, forstod de omsider, at de førtes lige tilbage igjen.

"Saa skulde da Fanden tage ved dem! Tror de, vi er Idioter, siden de render med os paa den Maade!" udbrød Chauteau harmfuld.

Og Loubet tilføiede:

"Det er, min Salighed, nogle søde Fyre, som fører os an! Saa frem — saa tilbage; det er nemt at se, de ikke trasker af paa vores sølle Bentøi!"

Alle var rasende. Det var ingen Maner at udpiske Mandskabet paa den Maade; over Sletten marcherede de frem i to Kolonner, en paa hver Side af Veien, med Officererne i Midten; men her var det ikke som fra Reims gjennem Champagne muntre, syngende Soldater, der nok saa gladelig slæbte afsted paa Tornyster og Oppakning, og som følte sig lette ved Tanken om at komme Prøiserne i Forkjøbet og banke dem ordentlig af; nu gik de frem, tause og mutte, slæbte Benene efter sig, rasede mod Geværet, der gnavede dem paa Skuldren, mod Tornystret, der trykkede dem over Ryggen; de havde helt mistet Troen paa sine Førere, var efterhaanden overvældede af en saadan Modløshed, at de traskede afsted som en Flok Kvæg under Driverens Pisk. Den elendige Hær begyndte Bestigningen af sit Golgatha. Imidlertid var Maurice bleven opmærksom. Han saa til venstre mod det bølgeformede Terræn— ud af en liden Skov derhenne kom en Rytter. Straks efter en til og atter en. Alle tre holdt stille, saa i den lange Afstand ganske smaa ud, lignede Tinsoldater. Han troede,

det maatte være en af deres egne fremskudte Poster — Husarer sagtens —, da nogle Blink paa Skuldrene, Gjenskinnet af Messingepauletter, forbausede ham.

"Se, se der!" udbrød han og skubbede til Jean, der netop stod ved Siden af ham. "Det er Uhlaner!"

Jean spærrede Øinene op.

"Det der?"

Og ganske rigtig! Det var de første Prøisere, 10[illegible]te Regiment saa. I over 6 Uger havde de nu været i Felten, og de havde ikke alene ikke havt Leilighed til at løsne et Skud, men de havde endnu ikke set en Fiende for sine Øine. Nu vendte alle Hovederne sig og Nysgjerrigheden voksede. De saa rigtig godt ud, de Uhlaner!

"Den ene er vel ved Magt!" bemærkede Loubet.

Men til venstre for den lille Skov kom nu hele Eskadronen frem, og dette truende Syn frembragte en Standsning i Kolonnens March. Der gaves Ordre: 106te havde at tage Skilling bagved nogle Træer ved Bredden af en Bæk. Artilleriet galopperede allerede tilbage, ordnede sig paa en liden Høi. Og saa stod de der i to stive Timer, spildte atter den kostbare Tid til ingen Verdens Nytte, uden at noget skete. Fiendens Kavaleri holdt ubevægelig stille helt derude i Synskredsen; og efter nogen Vaklen og Nølen begreb Officererne, at her intet var at vente efter — saa marcherede de da videre.

"Naa," mumlede Jean sørgmodig, "heller ikke denne Gang blev det til Alvor!"

Maurice havde staaet der — og hans Fingre kløede efter endelig at løsne et Skud. Han tænkte paa, hvilken Feil Korpset havde begaaet ved ikke den foregaaende Dag at ile 5te til Hjælp. Dersom Fienden ikke angreb, maatte

Grunden søges i, at den ikke havde Infanteri nok til sin Disposition, saa at dens Rytteris Skinbevægelser kun kunde have til Hensigt at forsinke Korpsets Fremrykning. Atter var man falden i Snaren. Og ganske rigtig saaes Uhlanerne hele Tiden, hver Gang man kom op paa en Bakke: de fulgte med, passede paa, forsvandt bag en Gaard for atter at vise sig i Skovbrynet. Lidt efter lidt blev Soldaterne kjede af saaledes at bevogtes paa Afstand; de havde Fornemmelsen af, at et Næt blev trukket sammen over dem.

"Gid Satan havde de Prøisere! Nu er vi snart kjede af den Leg; det vilde lette, om man fik Lov at sende dem et Par Lod Bly i Livet!"

Men det gik stadig fremad, om end langsomt og med slæbende Skridt. I den underlige, modløse Spænding, der hvilede over Tropperne, følte de, at Fienden nærmede sig fra alle Sider, som man fornemmer, hvorledes et Tordenveir trækker op, inden det endnu viser sig over Synskredsen. Der var givet strenge Ordrer med Hensyn til Bagtravets Holdning, der var ingen Efternølere mere, man var jo vis paa, at Prøiserne ikke kunde være langt borte, og de vilde sikkert samle op, hvad de fandt paa sin Vei. Deres Infanteri rykkede frem med Lynsnarhed, tilbagelagde mere end 5 Mil om Dagen, mens de franske trætte, udasede og lamslaaede trampede om paa den samme Plet.

Ved Authe klarede det en Smule op, og Maurice, der rettede sig efter Solens Stilling, gjorde den Jagttagelse, at man allerede 1½ Mil fra Chêne dreiede lidt af mod Øst, istedetfor at styre lige mod denne By. Klokken var 2, Folkene led under den stigende Hede, efter i to Dage at have

ryſtet i de gjennemblødte Klæder. I lange Bugter ſlyngede Veien ſig gjennem øde Sletteland. Ikke et Hus, ikke en levende Sjæl, hiſt og her en liden Skov, midt i den nøgne Egn; og Stilheden, Tomheden i Omgivelſerne, lagde ſig tyngende over Soldaterne, der langſomt bevægede ſig fremad, ſvedende og med bøiede Hoveder. Endelig kom Saint-Pierremont tilſyne — nogle tomme Huſe paa en Bakke. De gik ikke gjennem Landsbyen, dreiede ſtraks til venſtre, ſtyrede atter mod Nord mod Beſace. Nu forſtod Maurice, at det gjaldt om at naa Mouzan, før Prøiſerne kom dertil. Men var dette gjørligt med ſaa udaſede Folk? Ved Pierremont viſte de tre Uhlaner ſig atter langt borte ved Omdreiningen af en Vei, ſom førte til Buzancy; og da Bagtravet paſſerede forbi Landsbyen, demaſkeredes et Batteri, og der faldt nogle Granater, ſom forreſten ingen Skade gjorde. Der ſvaredes ikke paa Fiendens Ild. Marchen vedblev ſtedſe langſommere og pinligere

Fra Saint-Pierremont til Beſan er der godt $1\frac{1}{2}$ Mil, og da Maurice meddelte Jean dette, blev han ganſke elendig; hvor var det muligt at drive Folkene ſaa langt? Han ſaa tydeligt paa deres underlige forvildede Miner, matte Øine og Stakaandethed, at de ſnart var for trætte til at gaa videre. Det gik beſtandig op ad Bakke mellem to Skrænter, der ſtedſe ſnævrede ſig ind om Veien. Der maatte holdes Raſt. Men den korte Hvile ſtivnede end mere deres Lemmer; ved Afmarchen blev det endnu værre. Regimenterne bevægede ſig frem med den yderſte Langſomhed, nu og da ſtyrtede en Soldat — Jean, der ſaa Maurice ſkifte Farve og lukke Øinene af Træthed, blev mod Sædvane ſnakſom for at holde ham oppe og give hans Tanker en anden Retning; Maurice gik ſom en Søvngænger:

"Saa din Søster bor i Sedan; det kunde godt hænde, at vi kom den Vei."

"Til Sedan, aldrig i Verden! Det er aldeles ikke i den Retning, vi skal — saa maatte de da være splitter-gale."

"Er hun ung, din Søster?"

"Hun er jo akkurat ligesaa gammel som jeg — du ved da, vi er Tvillinger."

"Ligner hun dig?"

"Ja meget, hun er ogsaa lys; smukt,, lyst, krøllet Haar — fine og bløde — — — meget liden af Vækst, et smalt Ansigt, og saa stille i sit Væsen — — aa — hun er sød, Henriette! — —"

"Du holder nok meget af hende?"

"Ja, ja — det er vist — —"

Her taug han. Jean saa paa den unge Mand, som vaklede og snublede for hvert andet Skridt.

"Saa, saa, lille Ven — pas nu paa — hold Tungen lige i Munden, for Satan! Lad mig faa din Kanon et Øieblik, det letter lidt. Vi kommer min Sjæl til at lade Halvparten af Mandskabet ligge i Grøften, dersom dette skal staa paa længe!"

Ligefor laa Oches, nogle Smaahuse ragede op over Bakkekammen. Den gule Kirkes Spir stak frem mellem en Gruppe Træer.

"Der maa de lade os overnatte, vi k a n ikke naa videre idag!"

Og deri havde han Ret. General Douay havde set, hvor trætte Folkene var, og indsaa, at de maatte hvile sig ud; men hvad der især fik ham til at fatte denne Beslut-ning, var Ankomsten af Trosset — dette fortvivlede Tog,

der gjorde Fremrykningen saa langsom og saa vanskelig og sinkede ham saa frygteligt. Fra Quatre-Champs havde han givet det Ordre til at styre lige mod Saint-Pierremont; og først her ved Oches stødte de lange Tog til Troppерne i en saa udaset Tilstand, at Hestene ikke vilde gaa frem mere. Klokken var allerede bleven 5. Da Generalen ikke vilde vove sig ind i Passet ved Stonne, mente han det var bedre at gjøre Holdt, inden man naaede det Maal, Marskalken havde sat. Der sloges altsaa Leir — Trosset indrettede sig nede paa Engene med en Division til Beskyttelse. Artilleriet stilledes bagud paa Bakkerne, mens den Brigade, der næste Dag skulde anvendes som Arieregarde posteredes paa Høiden ligefor Saint-Pierremont. En anden Division, deriblandt Bourgais-Desfeuilles Brigade, bivouakerede bag Kirken paa en temmelig vid Slette, begrænset af en Egeskov.

Det var mørkt, da 106te endelig kom i Orden i Skovbrynet. Det tog lang Tid at vælge Plads og Stilling til saa stor en Styrke.

"Til Helvede med hele Stasen," udbrød Chauteau, "jeg gider ikke tænke paa Mad; nu vil jeg sove!"

Og deri holdt de alle med ham. Mange af Folkene havde ikke Kræfter til at faa sine Telte sat op, de faldt om og sov som Stene under aaben Himmel, som Slagtekvæg. Desuden var der ikke Tale om Uddeling af Naturalforpleining; thi Intendanturen ventede 7de Korps ved Besan og ikke ved Oches. Man skaffede Mad og Drikke, som man bedst kunde. Fra den Dag var der ingen ordentlig Uddeling mere, Soldaterne maatte nøies med det Forraad, det hed sig de havde i sine Tornystre — og de var tomme, kun faa eiede endnu en Krumme af Overflødigheden ved Vouziers.

Kaffe var der rigtignok, men den maatte de drikke uden Sukker.

Da Jean vilde dele med Maurice, give ham en af sine Beskøiter, saa han, at den unge Mand var falden i en dyb Søvn. Han tænkte et Øieblik paa at vække ham; derpaa lagde han langsomt og med Overvindelse de to Beskøiter tilbage i Tornystret, gjemte dem, som var de af Guld. Han nøiedes med en Slurk Kaffe som de andre. Han havde paa det bestemteste forlangt, at de skulde reise Teltet, og de havde alle lagt sig til Ro, da Loubet kom anstigende med nogle Gulerødder, han havde fundet i en Mark deromkring. Da de ikke kunde faa dem kogt, gnavede de dem raa, som de var, men dette gjorde dem kun endnu mere sultne. Pache blev ganske syg.

"Nei, nei, lad ham kun sove!" bad Jean, da Chauteau vilde ruske i Maurice for at give ham hans Part.

"Aa," sagde saa Lapoulle, "imorgen er vi i Angoulême, der kan vi da faa en Bid Brød. Jeg har en Fætter i Angoulême — det er en rar By."

De brød ud i Forbauselse.

"Angoulême? Hvad er det for Sludder? Den Fæ=pande tror, vi skal til Angoulême!"

Det var umuligt at faa Lapoulle fra den Overbevisning, at de var lige ved Angoulême. Det var ogsaa ham, der om Morgenen havde paastaaet, at Uhlanerne hørte til Bazaines Hær.

Men nu lagde Mørket sig over Leiren med Dødens Stilhed. Trods Nattens Kjølighed var det forbudt at tænde Baal. Prøiserne kunde ikke være langt borte; Folkene var saa stille som muligt for ikke at vække Fiendens Opmærksomhed. Officererne havde meldt, at der skulde

ſtilles til Afmarch allerede Klokken 4 for at indhente det forſømte, og alle ſkyndte ſig at benytte den korte Hvile, der gaves dem. Over de ſpredte Telte, over den vidtſtrakte Leir ſteg disſe Tuſinders Aandepuſt op i Mørket, det lød, ſom var det ſelve Jorden, der trak Veiret.

Pludſelig opſkræmmedes Afdelingen af et Skud. Det var endnu mørk Nat; Klokken kunde neppe være 3. Alle var i en Haandevending paa Benene; de troede, Fienden angreb dem. Og ſaa var det ikke andet end Loubet, ſom var vaagnet op og havde faaet den Idé at liſte ſig ind i Skoven og ſe, om han ikke kunde faa Fingre i en Kanin eller to; det var ſtorartet, om de kunde faa noget ordentligt, inden de igjen trak afſted.

Men imedens han ſøgte efter et godt Sted, hvor han kunde ſtaa paa Udkig, hørte han Skridt, der kom nogen liſtende, Kviſte og Grene knagede; han troede ſelvfølgelig, det var Fienden, og brændte løs.

Maurice, Jean og de andre kom til, da en hæs Stemme raabte:

"Lad være at ſkyde, for Satan!"

Lige i Udkanten af Skoven ſkimtede de en høi, mager Skikkelſe.

Den kom nu nærmere, og de kunde ſe at den havde tykt uredt Skjæg, graa Bluſe med rødt Skjærf om Livet og Bøſſe i en Rem over Skuldren.

Han forklarede, at han var franſk — Friſkytte, Sergeant — og kom med to af ſine Folk fra Skoven ved Dieulet for at give Generalen forſkjellige Oplysninger.

"Hei, Ducat, Cabaſſe!" raabte han ind i Skoven, "hei, I Driverter, kan I tage Benene med jer for en Gangs Skyld!"

Folkene var sagtens blevne bange, men nu kom de dog frem: først Ducat, en liden tyk Mand, skaldet og bleg, derpaa Cabasse, som var høi og mager med et sortsmudset Ansigt og en lang, skarp Næse.

Imidlertid havde Maurice set stivt paa den saakaldte Sergeant; tilsidst spurgte han i en noget forbauset Tone:

"Men er De ikke Vilhelm Sambuc fra Remilly?"

Og da Manden efter en kort Nølen lidt ængstelig svarede jo, gjorde Maurice uvilkaarlig et Skridt tilbage, thi denne Sambuc gik for at være en topmaalt Slyngel; en værdig Søn af en overmaade berygtet Brændehugger-familie.

Faderen havde været en fordrukken Slagsbroder, der en Aften fandtes med overskaaren Strube i Skoven, Moderen og Søstrene tiggede og stjal, som det kunde falde sig; forresten havde ingen i de sidste Aar hørt noget til dem, men de havde sikkert ikke valgt nogen hæderlig Levevei.

Vilhelm var Krybskytte og Smugler, og kun en eneste af dette Kuld Ulveunger, Prosper, var en brav Fyr; af Afsky for al den Lastefuldhed, han havde været Vidne til i Skovhytten, havde han først fæstet sig som Gaardskarl, nu tjente han ved de afrikanske Jægere, og var vel anset ved sin Eskadron.

"Jeg traf Deres Broder ved Reims og ved Vauziers," sagde nu Maurice, "han havde det godt!"

Sambuc svarede ikke; det lod ikke til, at dette Æmne interesserede ham; han sagde i en kort Tone:

"Vis mig hen til Generalen. Sig ham, at Friskytterne i Dieuletskovene har en vigtig Meddelelse at gjøre ham."

Og mens de fulgtes ad hen til Leiren, tænkte Maurice

paa disse Friskyttekorps, der havde vakt saa mange Forhaabninger, men over hvilke man allerede hørte ligesaa mange Klager fra alle Sider. De skulde ligge i Baghold, føre en Slags Guerillakrig, lure paa Fienden, dræbe hans Forposter og passe paa, at ikke en Prøiser slap levende gjennem Skovene. Desværre var de nær ved at blive en sand Rædsel for Bønderne, som de kun forsvarede grumme slet, mens de spolerede deres Marker.

Alle mulige daarlige Personer, der var glade over at slippe for Orden og Disciplin, sluttede sig til disse Friskytter, og bar sig ad aldeles som Stratenrøvere, kjendte hverken Tugt eller Lydighed, sov under aaben Himmel og tog, hvad der passede dem, uden at spørge om Forlov. Flere af disse Kompanier var dannet af sammenløbet Pak.

"Hei, Ducat, hei, Cabasse!" - vedblev Sambuc at skraale, "kan I rubbe jer, hvad?"

Maurice syntes, det var ogsaa to slemme Kumpaner. Den høie, magre var fra Toulon, havde været Opvarter i Café i Marseille, var derfra kommen til Sedan som Agent for nogle smaa elendige Handelshuse, havde været meget nær ved at komme for Retten i Anledning af et ikke opklaret Tyveri; den lille, tykke havde været Sagfører i Blainville, men havde maattet opgive sin Stilling og forlade Byen paa Grund af umoralsk Vandel, nu var han ansat som Regnskabsfører paa en Fabrik i Rancourt, og ganske nylig var han med Nød og neppe sluppet fra Kriminalretten, saa han havde sagtens ikke omvendt sig til et bedre Levnet.

Ducat kom ofte med latinske Citater, og Cabasse kunde derimod neppe stave sit eget Navn; men begge havde Forbryderansigter og indgjød alt andet end Tillid.

Nu begyndte der at komme Røre i Leiren. Jean og Maurice fulgte Friskytterne til Kaptein Baudoin, der førte dem til Oberst Vineuil. Han spurgte dem ud, men Sambuc var meget vigtig, vilde absolut tale med Generalen.

Bourgain Desfeuilles havde overnattet hos Præsten i Oches, han var lige kommen op, morgengnaven og rasende over at skulle op midt om Natten, over Tanken om alle de Kjedsommeligheder og Strabadser, der den Dag ventede ham; derfor fo'r han løs mod Obersten, som bragte Friskytterne hen i Præstegaarden.

"Hvor kommer de fra? .... Hvad vil de Mennesker? .... Ah, naa, det er Friskytter .... ja, dem kjender vi nok: Drivere, Marodører...."

Uden at lade sig forbløffe, tog Sambuc Ordet.

"Hr. General, vi ligger i Skovene ved Dieulet — vi og vore Kamerater...."

"Dieulet? .... Hvor er det?"

"Mellem Stenay og Mauzan, Hr. General."

"Stenay? ..... har ingen Idé om Stenay! ..... Hvor Pokker kan man hitte ud af alle de nye Navne, som suser om Ørene paa en...."

Lidt forlegen traadte Oberst Vineuil til og mindede Generalen om, at Stenay og Mauzan laa ved Maas, at Tyskerne havde besat den første og at man vilde forsøge at komme over Floden ad den andens Broer.

"Sagen er den, at vi er kommen for at melde Generalen, at Skoven vrimler af Prøisere ..... igaar, da 5te Korps rykkede ud fra Bois-aux-Dames stødte det paa Fienden omtrent ved Nouart...."

"Hvad for noget? .... stod der et Slag igaar?"

"Ja, Hr. General, — 5te Korps var i Ilden, men

maatte trække sig tilbage — det maa nu være ved Beaumont .... mens nogle af vort Kompani bragte 5te Korps Underretning om Fiendens Stilling, fik vi den Idé at gaa herhen og melde, hvordan Sagerne staar, og sige, at imorgen tidlig har 5te Korps ufeilbarlig 60,000 Prøisere paa Halsen, — saa dersom De kunde komme det til Undsætning ....“

Bourgain-Desfeuilles trak paa Skulderen:

“60,000 Mand! Hvorfor ikke straks 100,000, mens De er ved det! De drømmer, min gode Mand; De ser i Forskrækkelsen dobbelt! Der kan umuligt ligge en saadan Styrke saa tæt ved os, uden at vi skulde vide noget om det!“

Og han blev ved sit, det nyttede ikke, at baade Ducat og Cabasse svor paa, det var sandt, hvert Ord Sambuc sagde.

“Vi har selv sat Kanonerne,“ forsikrede Cabasse. “Og de Asener maa være splittergale, ellers vovede de sig ikke midt ind i Skoven ad de oplødte Veie, hvor man synker i til midt paa Benet!“

“De har Førere, som kjender Egnen til Punkt og Prikke, det er vist nok!“ erklærede Eks-Sagføreren med stor Bestemthed.

Men Generalen gad ikke høre mere om de fiendtlige Hæres Centralisation, som de nu saa længe havde tudet ham Ørene fulde om. Og han mente endogsaa, det var overflødigt at vise Friskytterne hen til den øverstkommanderende General, med hvem Folkene forresten troede de talte. Dersom man nu skulde høre paa alle de Bønder og alle de Landstrygere, der kom med Underretning og Meldinger, vilde man nok snart komme i en net Redelighed. Imidlertid beordrede han de tre Friskytter til at blive

hos Korpset og gaa med Kolonnerne, siden de lod til at kjende hele Egnen.

"Det er dog skikkelige Fyre, siden de er travet 2 Mil gjennem Mark og Skov for at sige os, hvordan det staar til," bemærkede Jean til Mauice, mens de pakkede Teltet sammen.

Det indrømmede den unge Mand; han kjendte ogsaa Egnen og var meget urolig over at vide Dieuletskoven fuld af Prøisere, der styrede mod Sommauthe og Beaumont. Han satte sig ned — var træt, inden Marchen begyndte, sulten og modløs saa han Morgenen gry — han anede, at denne Dag vilde blive frygtelig.

Ganske elendig over at se ham saa bleg, spurgte Korporalen i en faderlig Tone:

"Det gaar nok ikke rigtig godt? Er det igjen Foden, som piner dig?"

Maurice rystede paa Hovedet — nei, med Foden gik det godt.

"Er du da sulten?"

Og da han ikke svarede, trak Jean den ene af de to Beskøiter op af Tornystret:

"Værsgo, der har du din Part — jeg spiste den anden for lidt siden," sagde Jean, og løi for at faa Maurice til at tage imod den.

Det lysnede, da de forlod Oches og rykkede mod Mauzon over Besace, hvor de efter Bestemmelsen skulde have overnattet. Først var det græsselige Tros sendt afsted, eskorteret af 1ste Division. Trænets Vogne kjørte rask nok, men Ægtvognene, der ovenikjøbet var tomme og egentlig temmelig overflødige, bevægede sig fremad med mærkelig Langsomhed i Passet ved Stonne. Det gaar her op ad

Bakke, iſær naar man kommer forbi Landsbyen la Berlière, der ligger mellem ſmaa ſkovbevoksede Høie.

Henimod Klokken 8, ſom de to andre Diviſioner ſatte ſig i Bevægelſe, kom Marſkalk Mac Mahon til, raſende over her at finde de Tropper, der om Morgenen tidlig ſkulde have forladt Beſace, ſaa at de nu omtrent burde have været i Mauzon. General Douay maatte forklare Marſkalken Grunden til denne høiſt kjedſommelige Forſinkelſe, og nu beſtemtes det, at 1ſte Diviſion og Tros vedblivende ſkulde marchere henimod Mauzon, mens de to andre, uden at lade ſig ſinke, i ſtørſte Haſt rykkede over Raucourt og d'Autrecourt for at gaa over Maas ved Villers. Atter ſtyredes mere i nordlig Retning. Marſkalken var ivrig efter at faa Floden mellem ſin Hær og Fienden; han vilde være paa høire Bred den Aften, hvad det ſaa ſkulde koſte. Og Arrieregarden var endnu ikke rykket ud af Oches, da et fiendtligt Batteri fra en fjern Høide i Retning af Pierremont ſkjød paa Tropperne, — begyndte paa Legen fra igaar. Førſt var man dum nok til at ſvare, — ſaa trak de ſidſte Tropper ſig ud af Ilden og fulgte efter Reſten af Hæren.

Indtil Klokken 11 fulgte 106te langſomt den Vei der ſlynger ſig gjennem Paſſet ved Stonne, mellem høie Bakker.

Tilvenſtre var Skrænten bred, ſteil og nøgen, mens der tilhøire voksede Skov paa den mere bølgeformige Skraaning.

Solen var kommen frem, det var meget varmt i denne Indſnævring, hvor Stilheden var ligefrem trykkende. Efter la Berlière, over hvilket et ſtort Krucifix paa en

Bakke hæver sine sørgmodige Arme, var der ikke en Gaard, ikke et Menneske at se, ikke et Dyr græssede i Engene.

Og Folkene, der allerede var saa trætte og sultne den foregaaende Dag, da de neppe havde smagt Mad og knap havde faaet Nattero, slæbte allerede Benene efter sig, var modløse og misfornøiede.

Pludselig, just som der gjordes Holdt, tordnede Kanonerne tilhøire.

Skudene lød saa skarpt og klart, at Kamppladsen ikke kunde være mere end en Milsvei borte; og paa disse Mennesker, der var rasende over de evindelige Tilbagetog, trætte af den endeløse Venten, gjorde de en umaadelig Virkning.

Alle so'r op, glemte Trætheden; hvorfor rykkede de ikke frem? De vilde slaaes, vilde i Ilden, vilde dø, hellere end saaledes at rende Grassat, uden Maal og Med.

General Bourgain-Desfeuilles red i dette Øieblik, fulgt af Oberst Vineuil, op paa en Bakke for at orientere sig.

Folkene kunde se dem holde deroppe, mellem to Trægrupper, med Kikkerten rettet efter Lyden af Kanonerne; nu sendtes en Adjutant ud efter de tre Friskytter; nogle af Folkene, deriblandt Jean og Maurice, fulgte med; man kunde jo maaske faa Brug for dem.

Saa snart Generalen fik Øie paa Sambuc udbrød han barskt:

"Satan til Egn, med alle de Bakker og Træer! .... Hør, I der, — hvor er det, det gaar løs?"

Sambuc og de to andre lod sig stadig ikke forbløffe; de lyttede og saa en Stund ud mod Synskredsen.

Ogsaa Maurice lod sit Blik svæve ud over det bakkede Land, der mindede om en bølgende Havflade.

Skovene laa som mørkegrønne Pletter over det gule Jordsmon, mens de fjerne Højdedrag var indhyllet i en rødlig Taage under Solens klare Straaler.

Og stadig tordnede Kanonerne som et fjernt frem rullende Uveir, uden at man saa den mindste hvide Røgsky.

Her tilhøire har vi Sommauthe," sagde Sambuc omsider og pegte paa en skovkranset Høi, "og tilvenstre ligger Beaumont .... de slaas ved Beaumont, Hr. General."

"Ja, ved Varnicourt eller Beaumont," lød det bekræftende fra Ducat.

Generalen mumlede noget i Skjægget:

"Beaumont, Beaumont, hvem Fanden kan finde sig tilrette i dette Helvedes Land."

Saa tilføiede han høiere:

"Og hvor langt kan Beaumont ligge herfra?"

"En god Milsvei — fem Fjerdingvei — tænker jeg, ad Veien ovor Chéne til Stenau, som løber der."

Stadig lød Kanonskudene, tordnende fra Vest til Øst, i uophørlig Rullen.

Samlluc vedblev:

"Neida; det begynder at gaa varmt til derhenne .... Ja, jeg sagde det jo imorges til Generalen; det er naturligvis de Batterier, vi saa i Dieuletskoven; nu har femte Korps vist nok at bestille med den Hær, der kom over Buzancy og Beauclair.

Der blev stille, medens Larmen tiltog i det Fjærne.

Og Maurice bed Tænderne sammen for ikke at skrige høit.

Hvorfor marſcherer man ikke øieblikkelig af, iſtedetfor at ſtaa her og præke.

Aldrig havde han følt ſig ſaa ophidſet.

Hvert Skud fandt Gjenlyd i hans Bryſt, bragte ham til at ſvulme i voldſom Trang til at være med, faa Ende paa det.

Skulde de igjen bøie af, gaa udenom.

Det var dog umuligt at blive ved paa denne affindige Maade at ſlæbe dem om, altid ſmøre Haſer, aldrig løsne et Skud.

Ved Vauziers havde de kun hørt Arrieregarden ſkyde.

Ved Oches havde de havt Fiendens Kanoner i Ryggen.

Og nu ſkulde de igjen affted, de maatte ikke faa Lov at ile ſine Kammerater til Undſætning.

Maurice ſaa paa Jean, der ogſaa var ganſke bleg med feberglødende Øine.

Hjertet hamrede i Bryſtet paa dem alleſammen ved Kanonernes vedholdende Kalden, der ſtadig tiltog i Voldſomhed.

Men atter ventede man; opad den ſnævre Sti red en General med ſin Stab, det var Douay, der med ængſtelig Mine nærmede ſig.

Og da han havde udſpurgt Friſkytterne, undſlap et fortvivlet Udbrud hans ſammenknebne Læber.

Selv om han den Morgen havde faaet deres Melding, havde han intet kunnet gjøre; han havde ikke frie Hænder, det var Marſkalkens beſtemt udtalte Vilje at komme over Maas, det ſkulde ſke den Aften for enhver Pris.

Hvor var det muligt i en Fart at ſamle Tropperne, der marſcherede mod Raucaurt, og i Tide faa dem ført til Beaumont?

Femte Korps maatte vel allerede være paa Tilbage-tog ad Mauzau til, man vilde jo komme bagefter, hvordan man bar sig ad.

Kanonerne lød mere mod Øst, som en ødelæggende Torden brusede og rullede de hen under den klare Sommerhimmel.

General Douay løftede Armene mod den vide Synskreds over de mange skovbevoksede Bakker og Agre og Dale; hans Ansigt udtrykte magtesløs Harme og Fortvivlelse; derpaa gaves der Ordre til at fortsætte Marschen mod Raucourt.

Aa Gud!

Denne Marsch gjennem Passet ved Stonne, mellem de høie Skrænter, bag hvilke Kanonerne tordnede uden Ophør!

Oberst Vineuil red i Spidsen for 106te Regiment, stiv og strunk, med ligblegt Ansigt og blinkende Øine, som vilde han holde Taarerne tilbage.

Kaptein Boudoin tyggede paa sit Overskjæg, taus og stiv, medens Løitnant Rochas uvilkaarlig med dæmpet Stemme udstødte rasende Skjældsord, der var rettede baade mod ham selv og alle de andre.

Og blandt Folkene, selv blandt de feigeste, blandt dem, der havde mindst Lyst til at slaas, bredte sig en affindig Trang til at hyle, eller hugge løs paa et eller andet; de var ved at miste Forstanden ved saaledes overalt at trække sig tilbage, over at slæbe Benene efter sig paa endeløse omslakkende Marker, mens de helvedes Prøjsere ødelagde Kammeraterne.

Nu udvidede Veien sig, slyngede sig som et Baand gjennem vidtstrakte Agre med smaa spredte Lunde.

106te Regiment var nu Arieregarde, og siden Afmarschen fra Oches ventedes det hvert Øieblik at blive angrebet, thi Fienden fulgte Kolonnen Skridt for Skridt, passede paa den, vogtede paa det beleilige Øieblik til at falde dem i Ryggen, mens Rytteriet benyttede sig af Terrænforholdene og søgte at vinde frem langs Flanken.

Flere Eskadroner af den prøisiske Garde kom ud af en Skov, men stansede ved en Demonstration af Husarerne, der rykkede frem paa Veien.

Og saaledes kunde Tilbagetoget fortsættes i god Orden; de nærmede sig allerede Raucort, da der pludselig hændte noget, som fordoblede den ængstelige Spænding og helt tog Mod og Holdning fra Folkene.

Frem fra en Sidevei stormede en Menneskemasse; saarede Officerer, vaabenløse, forstyrrede Menige, Trænvogne i fuldt Galop, Dyr og Soldater i vild, opløst Flugt.

Det var Resterne af en af de første Divisions Brigader; dem, der eskorterede Trosset, og som om Morgenen var rykket imod Mauzon over Besace.

De var slaaet ind paa en gal Vei, og med et utroligt Uheld var Brigaden og en Del af Trosset stødt sammen med Resterne af 5te Korps, der aldeles opløst flygtede.

Fienden havde overrumplet dem, var falden dem i Flanken ved Varniforet, nu gik det afsted i vild Rædsel; saarede, blodige, forvildede, spredte de Skræk og Fortvivlelse rundt om sig.

Deres Beretninger berøvede Kameraterne den sidste Rest af Holdning, kom som en Efterdønning af den Kanontorden, der siden Klokken tolv havde rullet om dem.

Og mens Tropperne marscherede gjennem Roucourt, herskede den største Ængstelse og Uro imellem dem.

Officererne var raadvilde.

Skulde de dreie tilhøire i Retning af Autrecourt eller gaa over Maas ved Villers, som Bestemmelsen først havde været.

General Douay frygtede for, at Broen allerede skulde være besat af Fienden; og derfor foretrak han at lade sine Tropper gaa tilhøire gjennem Passet ved Harancourt, hvorfra de om Natten kunde naa Remilly.

Efter Mauzon, kom Villers, efter Villers Remilly; stadig mod Nord, med Uhlanerne galopperende i Hælene!

Der var endnu kun en tre Fjerdingveis Marsch tilbage, men Klokken var allerede sem, — og alle Mand var knuste af Træthed.

Fra Dagens Frembrud havde de været paa Benene; i tolv Timer havde de neppe tilbagelagt to Mil, de havde trampet paa Stedet og var udasede af evindelig Venten og Nølen, midt i den største Spænding og Ængstelse.

Soldaterne havde kun sovet lidt de sidste to Nætter og siden Afmarschen fra Vauziers havde de ikke spist sig mætte.

De kunde neppe staa paa Benene, saa forsultne var de.

I Raucourt var det en Ynk at se paa dem!

Den lille By er velhavende nok, med talrige Fabriker, en smuk bred Hovedgade, et nyt Raadhus og en pyntelig Kirke.

Men den Nat, Keiseren og Marskalk Mac-Mahon med deres talrige Stab og den keiserlige Husholdning havde tilbragt der, havde tømt Forraadskamre og Butiker, — derefter var hele første Korps marscheret igjennem Byen og havde feiet hver en Krumme med; — der var intet no-

getsteds at opdrive, hverken hos Bagere eller Urtekræmmere eller i private Huse.

Der var hverken Brød, eller Vin eller Sukker, ikke Spor af Spise- eller Drikkevarer.

Den foregaaende Dag havde Damerne staaet i sine Døre og uddelt Vin eller Suppe, indtil Tønder og Gryder var tomme.

Og nu var der intet tilbage, saa der blev en Jammer og Elendighed da de første Regimenter af syvende Korps rykkede ind i Byen.

Hvad var dog dette?

Begyndte det nu igjen, og vilde det aldrig høre op med denne endeløse Strøm af udasede, støvede ødelagte Soldater, der marscherede op af Gaden, halvdøde af Sult, uden at man kunde stille dem tilfreds.

Mange stod stille, bankede paa Dørene, strakte Haanden op mod Vinduerne og bad om et Stykke Brød.

Og der stod Kvinder, der brød ud i Graad, mens de forklarede Soldaterne, at de ikke eiede Fødemidler af nogen Slags.

Paa et Gadehjørne stod Maurice stille, det blev sort for hans Øine, hans Ben svigtede ham.

Og da Jean kom til, stammede han:

"Aa nei — — lad mig være, nu kan jeg ikke mere, lad mig bare krepere her!"

Han segnede om paa en Afviserſten.

Korporalen lod, som han blev vred:

"Hvad Pokker er dette for Anstalter. Vil du se, du kan saa dig stablet op .... vil du kanske samles op af Prøiserne? Hei, op med dig, og det straks!"

Og da han saa, at den unge Mand ikke kunde svare,

saa ud, som skulde han besvime og lukke Øinene, bandede han, denne Gang i en dæmpet, medlidende Tone:

"Saa skulde da den skinbarlige Satan ...."

Hastig løb han hen til en Post, fyldte sin Spisebakke med Vand og gav sig til at stænke Maurice i Ansigtet.

Saa trak han — denne Gang aabenlyst — sin sidste Beskøit op af Tornystret, brækkede den i Smaastykker og puttede dem i Munden paa den halvveis bevidstløse unge Mand, der snart aabnede Øinene og spiste med Graadighed.

"Men du, Jean," udbrød han saa pludselig og saa sig om, "saa har du altsaa slet ingenting faaet selv."

"Aa, tag dig det ikke nær; jeg er mere haardfør end som saa; jeg tager mig en god Slurk Gaasevin, saa stiver det mig af indtil videre!"

Atter fyldte han sin Spisebakke, tømte den i et Drag, og smækkede med Tungen.

Men han saa forresten ikke videre kjæk ud selv, var ligbleg og saa forpint af Sult, at Hænderne rystede paa ham.

"Saa, nu op og afsted! Vi maa se at følge med de andre."

Og Maurice lod sig slæbe af med, som var han et Barn.

Aldrig havde nogen Kvindes Arm forekommet ham saa blød som Vennens.

Her, hvor alting styrtede sammen, midt i den frygteligste Elendighed, med Døden for Øie, trøstede det ham og lindrede det hans Nød at føle den andens kjærlige Omsorg, og Tanken om, at dette Hjerte, der bankede for ham, var en enfoldig, ligefrem Bondes, gjorde ham Jeans Ven-

skab end mere dyrebart, skjønt han i Begyndelsen havde følt sig stødt af den andens grove Ubehøvlethed.

Lignede dette ikke det oprindelige Broderskab mellem Menneskenes Børn, de, der herskede i Tidernes Begyndelse, førend Civilisation og Klasseinddeling var til; dette Venskab mellem to Mænd, der slutter sig sammen for at hjælpes ad og støtte hinanden mod en fælles Fiende?

Maurice var glad og stolt over at kunne forlade sig paa Jeans Mod og Styrke; mens Korporalen, uden at trænge dybere ind i sine Følelser, var fornøiet med at kunne skjærme Vennens forfinede Svaghed, den Dannelse og den Forstand paa mange Ting, der hos ham ikke var bleven udviklet.

Siden han paa en voldsom Maade havde mistet sin Kone, troede han, at hans Hjerte var bleven skrinlagt med hende, og han havde lovet sig selv aldrig mere at have noget at skaffe med disse Skabninger, der kan pine Mænd saa frygteligt, selv om de ikke er slette.

Og nu gav han sig helt hen i Venskabet for Maurice, om de end ikke kjærtegnede hinanden, saa forstod de hinanden tilbunds, skjønt de var saa forskjellige; de fattede hinandens dybeste Følelser, og mens de støttet paa hinanden marscherede henad Veien til Remilly, smeltede deres Sjæle sammen i Medfølelse med hinandens Lidelser.

Ligesom Arrieregarden forlod Rancourt, trak Tyskerne ind i Byen; to af deres Batterier stilledes øieblikkelig op paa Høiderne tilvenstre og begyndte Skydningen.

I dette Øieblik gik 106te Regiment ned ad Veien langs Emmane og var saaledes i Fiendens Skydefelt.

En Granat fældede et Poppeltræ paa Flodbredden,

en anden borede sig uden at sprænges ned i Jorden li ge ved Siden af Kaptein Beaudoin.

Men ligetil Harancourt snævredes Passet stadig ind, og der rykkede de frem mellem to høi Skrænter, som var tæt bevoksede med Skov, hvis en haandfuld Prøjsere laa i Baghold der, kunde der nemt ske de rædsomste Ulykker.

Mens Fiendens Kanoner tordnede bagved dem, truedes de uophørlig med Angreb baade tilhøire og tilvenstre, Tropperne rykkede frem under stigende Engstelse, ilede med at komme ud af dette farlige Pas.

Derfor opflammedes selv de trætteste af ny Kraft.

Folkene, der i Rancourt slæbte Benene efter sig, marcherede nu afsted med lange, faste Skridt i voksende Fare.

Det saa ud, som om selve Hestene anede, at enhver Forsinkelse kunde blive skjæbnesvanger.

Og Tèten maatte allerede være ved Remilly, Marchen fortsattes i største Iver og Hast, da der med et atter maatte gjøres Holdt.

"Saa til Helvede!" udbrød Chauteau, "skal vi nu sidde i Klemme her."

106te havde endnu ikke naaet Harancourt, og Granaterne regnede stadig ned.

Mens Regimentet stod der og marcherede paa Pletten sprang en tilhøire, heldigvis uden at saare nogen.

Fem Minuter forløb langsomt i aandeløs Spænding; man rørte sig ikke af Pletten, der maatte være noget, som spærrede Veien, en Mur, en eller anden uoverstigelig Hindring.

Og Obersten løftede sig op i Stigbøilerne for at se, hvad der var paafærde, han følte, at Folkene blev urolige, ja, ustyrlige af Skræk.

"En og hver ved da vel, at vi er forraadte!" udbrød nu Chauteau.

Og saa hørtes en dump, uhyggelig Mumlen gjennem Rækkerne.

Harmen voksede, altsom Angsten greb dem.

Ja, ja, saaledes var det.

Her var de bleven slæbt hen for at overleres til Finden.

En saadan Række Uheld, et saadant Overmaal af Feilgreb kunde kun forklares paa en Maade af disse lidet forstaaende Væsener.

"Vi er forraadte, vi er solgte, alle tilhobe!" gjentog angstfulde Stemmer.

Nu fik Loubet en Idé.

"Det er vel sagtens den forbandede Keiser, der spærrer os Veien med sin Bagage, saa at vi maa staa her og glo."

Straks fo'r disse Ord som en Løbeild fra Mund til Mund.

Der forsikredes, at det var den keiserlige Husholdning, der standsede Kolonnens Fremrykning.

Og nu lød de voldsomste Skjældsord mod Keiserens Folk med samt deres Anstalter og Uforskammethed, hvor de kom frem og pakkede og krammede deres Mundforraad og Vinkurve og Sølvtøi ud lige for Næsen af Soldaterne, der neppe kunde staa paa Benene af Sult og Elendighed.

Aa, — den usle Keiser, der nu hverken havde Trone eller Vilje, der var et unyttigt Stykke, som man slæbte afsted mellem Hærens Tros, og som i sin uendelige Fornedrelse ved en blodig Skjæbnens Ironi havde bevaret sin Hofholdning, sine Hundredegardister, sin Staldetat, sine

Kolke, sine Bagagevogne, hele den Pomp og Pragt, som hang ved den bestrøede Keiserkappe, Smuds og Nederlagets Skjændsel.

Slag i Slag faldt nu to Granater.

En Stump rev Kepien af Hovedet paa Løitnant Rochas.

Og Rækkerne sluttedes, Folkene trængte sig sammen i en pludselig Bølgebevægelse, der føltes langt bort.

Havde dette varet et Minut længere, vilde en frygtelig Katastrofe være brudt løs, — Folkene var næsten ikke til at styre mere.

Obersten vendte sig om, han var ligbleg:

"Børn, Børn; — hav en Smule Taalmodighed!... Jeg har sendt Bud, ... nu rykker gi frem om et Øieblik."

Men de rykkede ikke frem, og hvert Minut var som et Aar.

Jean havde taget Maurice ved Haanden, — hviskede nu til den unge Mand, at han bare skulde være ganske rolig, dersom de trængte paa, eller tag Flugten over Hals og Hoved, — hvad godt kunde hænde, — saa vilde de to straks springe tilvenstre og klatre op ad den kratbevoksede Skraaning paa den anden Side af Floden.

Hans Blik søgte efter Friskytterne; — men der sagdes, at de var forsvundne straks efter, at man rykket gjennem Rancourt. Og pludselig satte man sig i Bevægelse; — Tropperne marcherede fremad; — kom ud af Passet; Veien gjennem en Bøining og de prøisiske Batterier kunde ikke naa dem.

Senere hen fik de at vide, at Standsningen var foraarsaget af Divisionen Bonnemain, — 4 Regimenter Kyraserer, — der i Opløsningstilstanden den frygtelige Dag

havde brudt 7de Korps Kolonne og ſtandſet hele Fremrykningen.

Natten var ved at falde paa, da 106te Regiment marcherede gjennem Angecourt.

Tilhøire ſtrakte ſig endnu ſkovbevoksede Høider; — men Pasjet udvidede ſig tilvenſtre, en taageſløret Dal ſaaes i det fjerne.

Omſider var de komne op paa Høiden ved Remilly, og derfra øinede de gjennem Aftentaagen et bredt Sølvbaand, der ſlyngede ſig gjennem ſtore Engſtrækninger og vidtſtrakt Agerland.

Det var Maas, — Maas, ſom de nu ſaa længe havde ſtridt for at naa, — Maas, der ſyntes dem det forjættede Land, hvor Seiren ventede dem.

Og Maurice pegede paa en hel Del Smaalys i det fjerne — mellem Træerne nede i den frodige Dal, der var ſkjøn at ſe til i Tusmørkets Trhlleſlør; — hans Hjerte ſvulmede ved Synet af den Egn, han kjendte ſaa godt, og det var med et Lettelſens Suk, at han ſagde til ſin Ven:

"Se der, Jean, — der ligger Sedan!"

VII.

I Remilly var der et frygteligt Virvar af Soldater, Heste og Vogne; de fyldte hele Gaden, der skraanende slynger sig ned mod Maas.

Foran Kirken, halvveis paa Bakken var flere Kanoner kjørt sammen, saa Hestene ikke kunde faa dem rokket af Pletten, trods de Eder og Piskeslag, der regnede ned over dem.

Længere nede ved Emmanefloden, hvor den skummende bruser afsted, stod et helt Tog af Rustvogne og spærrede Veien; mens Soldaterne i stedse voksende Flok sloges om at komme ind i Værtshuset "Malteserkorset", hvor der var en saadan Trængsel, at man neppe kunde faa sig et Glas Vin.

Og helt ude i Byens sydlige Udkant, hvor Ingeniørkorpset havde lagt en Pontonbro over Floden, saaes samme vrimlende, forvirrede Trængsel; en liden Lund laa her imellem Byen og Floden; tilhøire saaes en Færge og Færgemandens hvide Hus mellem høit Græs og Siv.

Paa begge Bredder var der tændt store Baal, hvis Flammer nu og da løftede sig og kastede et stærkt blussende Skjær over Omgivelserne.

Da kunde man se de umaadelige Troppemasser, der

ſtod og ventede; paa den ſmale Bro for Fodgjængere, kunde kun to Mænd gaa over ad Gangen, og paa Pontonbroen, der neppe var halvfemte Alen bred, bevægede Kavalleri, Artilleri og Bagagevogne ſig med ubeſkrivelig Langſomhed.

Der ſagdes, at her endnu var en Brigade af førſte Korps, en Ammunitionstransport, for ikke at tale om de fire Kyradſer-Regimenter af Bonnemains Diviſion.

Og bagved dem kom nu hele ſyvende Korps, over 30,000 Mand, der troede, de havde Fienden i Hælene, og trængte paa i feberagtig Haſt for at komme i Sikkerhed paa den anden Flodbred.

Et Øieblik ſaa det hele fortvivlet ud! Hvad ſkulde dette blive til?

Hele den udſlagne Dag havde de marſcheret uden at faa hverken vaadt eller tørt, de havde gaaet ſom raſende Mennesker for at ſlippe helſkindede gjennem dette græſſelige Pas ved Harancourt; og alt det ſkulde ende her i et Roderi og en Forvirring, ſom ingen Moders Sjæl kunde hitte Rede i.

Kom de frem, eller ſkulde de ſtaa her og løbe Panden mod en Mur?

Her kunde man faa Lov at ſtaa og trippe i mange Timer, det var da nemt at ſe, at alle var overbeviſte om, at Prøiſerne, der maaſke om Natten holdt inde med Forfølgelſe, ſtraks med den gryende Morgen vilde være paa Benene.

Alligevel lød Ordren paa at ſætte Geværerne i Pyramider, og Tropperne leirede ſig paa de ſtore nøgne Skraaninger, der ligger langs Veien til Mouzon og ſtrækker ſig lige ned til Englandet ved Maas.

Bagved, paa Skrœntens Kam, stilledes Reserveartilleriet i Slagorden med Kanonerne rettede mod Passet, for at kunne beskyde det, hvis det gjordes nødvendigt.

Og atter begyndte Folkene at vente i Harme og Ængstelse.

Imidlertid havde 106te Regiment indrettet sig ovenover Veien i en Stubmark, hvorfra der var Udsigt over den vide Slette.

Egentlig havde Soldaterne nødig sluppet sine Gevœrer; de saa sig ofte om, frygtede stedse et Angreb bagfra.

Alle saa mørke og vrede ud, talte kun lidt, mukkede og mumlede Skjældsord og Eder mellem Tœnderne.

Klokken var lige ved 9, nu havde de været her i to Timer, og trods Trœtheden var der mange, som ikke kunde falde isøvn, de laa paa Jorden, men fo'r op og lyttede til hver en Lyd i det fjerne.

Nu kjœmpede de ikke længer mod den fortœrende Sult, der pinte dem: naar de over paa den anden Side af Floden, maatte de faa noget at spise, dersom der ikke var andet at at gjøre, maatte de vel spise Græs som Kreaturet.

Men Forvirringen tiltog, de Officerer, som General Douay havde posteret ved Broen, kom hver halve Time med den Melding, at det endnu vilde vare mange Timer, inden de kunde komme over.

Omsider besluttede Generalen sig til selv at gaa ned ved Broen for med egne Øine at undersøge Sagernes Stilling, og Soldaterne kunde se ham bane sig Vei gjennem Massen, mens han med opmuntrende Ord paaskyndede Fremrykningen.

Maurice sad paa en Grøftekant med Jean og gjentog, idet han pegede mod Nord:

"Ja, der er Sedan, og der ligger Bazeilles .... saa kommer Douzy og Carignon, aa, dersom det bare var rig tig lyst, skulde du se, at der er Plads nok."

Og han slog ud med Haanden mod den store Dal, over hvilken Nattens Skygger lagde sig, skjønt det endnu ikke var saa mørkt, at man jo kunde skjelne Floden, som en lys Stribe mellem de sorte Engstrækninger.

Trægrupperne laa som endnu mørkere Pletter, en Række Poppeltræer tegnede sig med fantastiske Linjer mod Synskredsen.

Og saa, helt ude i det fjerne, bagved Sedan, som var overstrøet med smaa Lys, laa en tæt mørk Masse, det saa ud, som om Ardennerne her havde lagt sine hundredeaarige Ege lig et Tæppe over Jorden.

Jean betragtede nu Pontonbroen under dem.

"Se, se nu der! Nu gaar det hele ad Helvede til! Vi kommer aldrig levende over paa den anden Side."

I dette Øieblik blussede Baalene paa begge Bredder op og ned, i deres Skin saa man frygtelig tydelig alt, hvad der foregik.

Kavaleriet og Artilleriet havde nu hele Dagen defileret over Broen, og den svære Vægt havde tynget saaledes, at Bjælkerne begyndte at give efter og Gangfladen paa Midten allerede sank er Par Tommer ned i Vandet.

Nu red Kyradsererne over, man kunde se dem to og to i en lang uafbrudt Række komme ud af Mørket paa den ene Bred og forsvinde i Natten paa den anden, Broen kunde man ikke mere skjelne, og det saa ud, som om de gik paa Vandet, over den mørke Flade, der var oplyst af et Flammehav.

Som Kyradsererne sad der stive i Stigbøilerne med

ſtramme Tøiler og med den hvide Kappes Folder faldende ned over Heſteryggen, mens Ildens Skin danſede paa de blanke Hjelme, lignede de Spøgelſeryttere, der med flammende Haar rider ud paa natligt Krigstogt.

En Klagelyd trængte ſig med en Gang over Jeans Læber.

"Aa, Gud, hvor jeg er ſulten!"

Imidlertid begyndte Folkene at falde iſøvn, trods Sult og Spænding.

Trætheden overvandt omſider Ængſtelſen, de ſtrakte ſig ud paa Ryggen, deres Øine lukkedes, de glemte for en kort Stund Elendighed og Strabadſer, en Dødsſtilhed lagde ſig lidt efter lidt over de ventende Tropper.

"Aa, Gud, jeg er ſaa ſulten, ſaa ſulten, at jeg gjerne kunde ſpiſe Jord!"

Det var Jean, der klagede ſig, han var ellers haardfør nok, men nu var han ved at gaa fra Sans og Samling, det var fulde 36 Timer ſiden, han havde faaet noget at ſpiſe.

Nu tog Maurice en Beſlutning, han indſaa nok, at det vilde vare en 2--3 Timer, inden de kom over paa den anden Flodbred.

"Hør du, jeg har en Onkel her i Nærheden, du ved nok, Onkel-Fouchard, om hvem jeg har talt med dig..... Hans Gaard ligger deroppe, en 7—800 Alen herfra, jeg havde ikke videre Lyſt at opſøge ham; men ſiden du er ſaa ſulten.... Han kan da ikke negte os en Bid Brød, kan jeg tænke!"

Og han tog ſin Kamerat med ſig; Jean fulgte viljeløs efter.

Far Fouchards lille Gaard laa lige ved Mundingen

af Passet ved Harancourt, ikke langt fra den Høide, hvorpaa Reserveartilleriet havde taget Stilling.

Det var et lavt Hus, med mange Udbygninger, en Lade, en Kostald, en Hesteſtald; og paa den anden Side af Landeveien havde Bonden indrettet ſit Slagteri; han kjørte ſaa om paa Landet og ſolgte ſit Kjød.

Maurice blev meget forbauſet ved at ſe Huſet ligge der ſtille og ganſke mørkt.

"Aa, ſe mig til den gamle Gniepind, han har lukket ſig inde; vi faar ham ſaamæn ikke til aabne Døren for os."

Men han holdt inde; paa Veien ſaa han en halv Snes Soldater, Marodører, forſultne, ſtakkels Djævle, der var paa Jagt efter et eller andet.

Først havde de kaldt, ſaa banket, og da ingen rørte ſig inde i Huſet, huggede de nu med Bøſſekolberne løs paa Døren, for at ſprænge den.

De udſtødte med det ſamme Eder og Forbandelſer.

"Saa i Pokkers Skind og Ben! Riv Hytten ned, ſiden der ingen Mennesker bor!"

Pludſelig aabnedes en Loftsluge, og en høi, mager, gammel Mand i blaa Bluſe viſte ſig, han var barhovedet og holdt i den ene Haand et Lys, i den anden en Bøſſe.

Under det tykke, hvide Haar ſaaes hans brede, firkantede Anſigt, med den ſvære Næſe, de ſtore, blegblaa Øine og den faſte, flivſindede Hage.

"Naa, ſaa det er Tyve og Røvere, der kommer her og ſpolerer Huſet over Hovedet paa fredſommelige Folk?" raabte han med haard Stemme. "Hvad er det, I vil?"

Soldaterne trak ſig forbløffede et Skridt tilbage.

"Vi er ved at krepere af Sult; giv os noget Mad!"

Jeg har ikke ſaa meget, ſom der kan ligge paa en

Regl! Bilder I jer ind, at en Gaardmand saadan kan paatage sig at bespise 100,000 Mand? .... Imorges er de gaaet forbi, — ja, General Ducrots Folk, de har taget Rub og Stub, her er ikke en Bid Brød i Huset!"

En efter en kom Soldaterne nærmere.

"Luk ialfald op, saa kan vi sidde ned og hvile os — maaske kan vi alligevel finde et eller andet!"

Og de dundrede løs paa Døren, mens den gamle Mand satte sin Lysestage fra sig og spænnte Hanen paa sit Gevær.

"Ligesaa vist, som her staar et Lys, brænder jeg løs paa den første, der vover at røre ved min Dør!"

Nu var det nær kommet til Fiendtligheder.

Soldaterne mumlede, de bandte og svor, en Stemme raabte, at de sagtens kunde faa Bugt med saadant et gammelt Bondebæst, der smed sit Brød i Brønden hellere end han gav det til en stakkels Soldat.

Og der rettedes flere Bøsseløb mod Lugen; de skulde til at skyde den gamle ned; men han rørte sig ikke, stod der oppe i Lysets-Skin og rasede:

"Ikke en Bid Brød er her i Huset! .... Hver en Krumme er spist! ...."

Forskrækket fo'r Maurice og Jean til, for at redde det gamle, stædige Menneske.

"Kamerater, Kamerater! ...."

Han slog til Soldaternes Bøsseløb, saa op mod Lugen og bad:

"Herregud, vær dog lidt rimelig ..... Kan du da ikke kjende mig? Det er jo mig?"

"Hvad for en mig?"

"Maurice Levasseur; din Kones Søstersøn."

Far Fouchard tog Lyset op.

Han havde sikkert gjenkjendt den unge Mand.

Men han gav sig ikke — han vilde ikke give dem saa meget som en Drik Vand.

"Søstersøn eller ikke, hvor kan jeg vide det. Her er jo saa sort, som i en Grav! Skrub af, allesammen, ellers skyder jeg!"

Og mens Soldaterne bandede paa, at de nok skulde faa den gamle Ræv røget ud af Hulen, gjentog Far Fouchard den ene Gang efter den anden:

"Skrub af, allesammen, eller jeg skyder paa jer!"

"Ogsaa paa mig, Fader?" spurgte med et en stærk Stemme, der overdøvede Larmen.

De andre trak sig ilsomt tilbage ved Synet af en Underofficer, som kom frem i Lysets flakkende Skin.

Det var Honoré, hvis Batteri laa et Par hundrede Alen fra Gaarden og som nu i to Timer havde kjæmpet med en uimodstaaelig Lyst til at banke paa Døren til Fædrenehjemmet.

Han havde jo svoret en dyr Ed paa aldrig at overskride denne Tærskel mere; og i de 4 Aar, han havde været i Tjenesten, var ikke et Brev bleven udvekslet mellem ham og Faderen.

Marodørerne snakkede med hverandre, de lagde Raad op: det var vist det klogeste at fortrække, her var intet at gjøre, dersom dette var den gamles Søn, den Fyr med Snorer paa Ærmet!

Og et Øieblik efter var de som blæst bort.

Da Fouchard begreb, at her ingen Fare var for Plyndring, sagde han i en rolig Tone, som om han den foregaaende Dag havde set Sønnen:

"Naa, er det dig! Vent lidt, saa kommer jeg!"

Det varede forresten længe.

Man hørte ham gaa om og lukke Døren, dreie Nøgler om, som om han gjemte, hvad gjemmes kunde; omsider aabnedes Døren, men kun paaklem; øg han holdt den saaledes med kraftig Haand.

"Du kan komme ind, Honorè, men forresten ingen anden!"

Alligevel kunde han ikke lukke Døren i for Næsen af sin Slægtning, skjønt man nok saa, at han kun ugjerne gav efter.

"Saa, kom du ogsaa, Maurice, tag Benene med dig!"

Men Jean blev ubarmhjertig stødt bort; Maurice bad indstændigt for ham.

Nei, nei — det vilde han min Salighed ikke vide noget af.

Han skulde ikke have Huset fuldt af Tyveknægte og Stratenrøvere, der slog alting itu hos ham!

Han havde ikke sluppet sit Gevær, og da Honorè omsider med et Spark fik Døren op og Jean trukket ind, mukkede den gamle alt, hvad han kunde.

Han slap ikke sit Gevær.

Han fulgte dem ind i Stuen, satte Lyset paa Bordet og tog selv Plads paa en Bænk, uden at sige et Ord.

"Hør Fader! Vi er halvdøde af Sult. I faar virkelig komme frem med en Bid Ost og Brød til os!"

Den gamle lod, som han ikke hørte Sønnens Ord; gik hele Tiden hen til Vinduet for at se efter, om Soldaterne ikke skulde komme igjen og beleire ham.

"Onkel, Jean er min Ven! Han har givet mig den

sidste Krumme Brød, han eiede. Vi har døiet en hel Del sammen!"

Han kom tilbage fra Vinduet, satte sig ned igjen; svarede ikke et Ord, saa ikke paa dem.

Endelig betænkte han sig, men stadig uden at lukke Munden op.

Han tog Lyset, lod dem sidde i Mørke og lukkede Døren ilaas efter sig, for at de ikke skulde se, hvor han gik hen.

De hørte ham gaa ned i Kjælderen.

Og det varede syv lange og syv brede, inden han kom tilbage; da han havde lukket Døren med stor Omhu, lagde han et stort Brød og en Ost paa Bordet, stadig i Taushed; nu vilde den gamle Ræv ikke sige et Ord først, han var ikke længer vred, men han vidste nok, at af megen Tale kommer ofte Fortrydelse.

Forresten sagde de tre unge Mænd heller ikke et Ord, de so'r løs paa Levnetsmidlerne som sultne Ulve, og man kunde høre dem tygge i Stuens Stilhed.

Honoré stod op, tog et stort Krus med Vand henne paa Skjænken.

"Fader, I kunde ellers nok have undt os et Glas Vin."

Nu var den gamle rolig, han svarede:

"Vin! Jeg eier sandelig ikke en Draabe ..... De andre, ... Ducrots Folk har faaet alting — de har plyndret Huset, blanket mig af."

Han løi, og det kunde de allesammen se paa sin gamle Ansigt med de blinkende Øine.

For to Dage siden havde han skaffet alt sit Kvæg tilside, baade sin Besætning og det Slagtekvæg, han for Tiden havde paa Stald, havde han trukket bort om Natten

og skjult, helt inde i Skoven eller i et aller andet forladt Stenbrud.

Og derefter havde han skjult alt spiseligt, lige til Mel og Salt, saa at man havde kunnet gjennemsøge Huset, uden at finde noget i Skabe og Spisekamre.

Han havde endogsaa nægtet at sælge nogetsomhelst til de første Soldater, der var rykket forbi.

Man kunde jo aldrig vide, om det ikke var fordelagtigere ikke at forhaste sig; den gamle snedige Handelsmand havde den Ide, at han senere hen kunde gjøre gode Forretninger.

Maurice begyndte at blive mæt; han henvendte sig nu til Fouchard.

"Og har Onkel seet noget til Henriette for nylig?" spurgte han.

Den gamle gik nu frem og tilbage, mens han med Ængstelse betragtede de store Stykker, der forsvandt i Jeans Mund, saa svarede han langsomt og sindigt.

"Henriette! Ja, hende saa jeg i forrige Maaned i Sedan .... men Weiss — Manden — traf jeg imorges. Han var med sin Principal, Fabrikant Delaherche, de kjørte sammen til Mouzon for at se Hæren rykke frem; — for Morskab, forstaar sig."

Et spottende Udtryk lagde sig over det gamle indesluttede Bondeansigt.

"De har kanske set mer, end de skjøttede om, og de har sagtens ikke moret sig saa farligt godt; for efter Klokken tre var Veiene ufremkommelige af alle de Soldater, der flygtede!"

Med samme sindige, ensformige Tonefald fortalte han flere Omstændigheder ved 5te Korps Nederlag, han sagde,

det var blevet overrumplet i Beaumont, juſt ſom der lave-des Mad, og at Bayrerne havde drevet de franſke i Huj og Haſt lige til Mauzon.

Soldater, der var komne farende gjennem Remilly, ſom om den onde ſelv var i Hælene paa dem, havde ſkraa-let, at nu havde de Tailly igjen forraadt dem til Bismarck.

Og Maurice tænkte paa de ſidſte Dages affindige Marſcher, paa Marſkalkens Ordrer, der paaſkynder Til-bagetoget, og ſom lød paa at komme over Maas for en-hver Pris nu, efter ſaa megen koſtbar Tid var ſpildt med ubegribeligt Smøleri.

Nu var det for ſilde!

Den Gang Mac Mahon raſede over at finde 7de Korps ved Oches, iſtedetfor ved Beſace, havde han natur-ligvis været overbevist om, at 5te Korps havde ſlaaet Leir ved Mauzon, mens det blev ſpredt og ſlaaet ved Beaumont.

Men hvad kunde man vel forlange af Tropper, ſom blev ſaa ſlet kommanderede, hvis Aand og Holdning var i Bund og Grund ſpoleret af Venten og Nølen og Flugt — og ſom desuden neppe kunde ſtaa paa Benene af Sult og Træthed!

Nu ſtillede Fouchard ſig bagved Jean, han var alde-les lamſlaaet over Korporalens Appetit.

"Naa, nu gaar det nok ligeſom lidt bedre?" ſpurgte han ſpodſk.

Jean vendte Hovedet og ſvarede med ſindig Ro:

"Jo, ellers Tak, nu begynder det at klare ſig!"

Lige ſiden de var komne ind i Huſet havde Honoré med ængſtelige Miner lyttet efter hver en Støi.

Derſom han endelig, efter lang Kamp med ſig ſelv,

havde besluttet sig til at besøge sin Fader, var det ene Længslen efter Silvine, som havde drevet ham hid.

Paa sit Bryst bar han hendes Brev, det, han havde faaet i Reims, det, hvori hun sagde ham, at hun kun holdt af ham, og aldrig havde holdt af andre, hvad der end var sket; — nu tænkte han hele Tiden paa hende, begreb ikke, at han endnu ikke havde set hende, og gjorde sig Umage for at skjule sin Uro for Faderen.

Men nu var det forbi med hans Selvbeherskelse, og med en Stemme, der trods hans Anstrengelser rystede, spurgte han:

"Og Silvine, er hun her ikke længer?"

Fouchard kastede et Sideblik til Sønnen, før han svarede:

"Jo, — vist saa!"

Saa taug han, rømmede sig, spyttede; og Artilleristen maatte igjen spørge:

"Er hun da gaaet iseng?"

"Nei, — hun er ikke iseng, — nei!"

Omsider nedlod den gamle sig til at forklare, at han alligevel imorges var kjørt tiltorvs i Rancourt med Silvine.

Fordi om de Soldater kom trækkende, kunde man vel passe sine Ting, ikke sandt?"

Derfor havde han, som han pleiede hver Tirsdag, bragt en Bede og en halv Oksekrop til Rancourt; og han var just bleven færdig med at sælge sit Kjød, da 7de Korps var kommet og havde vendt op og ned paa alt muligt.

Folk rendte frem og tilbage, de skubbede og puffede saa man var ved at gaa fra Sans og Samling.

Han blev bange, de skulde snappe baade Hest og Vogn

fra ham; derfor var han kjørt hjem, og havde ladt Silvine i Stikken, da hun netop var gaaet ud i Byen for at faa besørget et Par Indkjøb.

"Aa, hun kommer saamæn nok hjem igjen!" sagde han med stor Ro. "Hun er naturligvis gaaet hen til Doktor Dalichamp, Gudfaderen, — .... hun er nu alligevel en dygtig Pige, med sin føielige Mine....hun er minsandten ikke tabt af bag en Vogn...."

Gjorde han Nar ad Sønnen? eller vilde han forklare, hvorfor han beholdt hende i sin Tjeneste, efter at hun skilte ham og Honorè ad; trods det Barn, hun og Prøiseren havde faaet, og som hun vilde beholde hos sig.

Atter søgte hans snu Øine Sønnens, et spodsk Smil spillede om de smale Læber.

"Desuden ligger lille Karl og sover i hendes Kammer; hun maa være her om et Øieblik; — det er vist, det!"

Honorè saa paa sin Fader med lynende Øine og skjælvende Læber; den gamle begyndte igjen at gaa frem og tilbage mellem Bordet og Vinduet.

Og atter blev der stille i Stuen, mens Honorè ganske mekanisk skar sig et Stykke Brød og gav sig til at spise det.

Med Armene støttet paa Bordet sad Maurice og saa sig om i Værelset: betragtede den gamle Skjænk, Uret og drømte om gamle Dage, naar han tilbragte en Fridag her i Remilly med sin Søster Henriette.

Tiden gik imidlertid, nu slog Uret 11.

"For Pokker!" mumlede han, "vi maa passe paa, at de andre ikke løber fra os!"

Og uden at den gamle satte sig derimod, gik han hen, aabnede Vinduet, og saa ud over den mørke Dal, ud i den dybe, stille Nat.

Men lidt efter, da hans Øine havde vænnet sig til Mørket, kunde han godt skjelne Broen med Baalene paa de to Flodbredder.

Kyradsererne, med de store hvide Kapper, rykkede stadig frem som Spøgelseryttere, mens Haaret flagrede ud efter dem, pisket af en Rædslens Vind.

Og den saa endeløs ud, denne langsomme Skridtgang over Vandet.

Tilhøire paa de nøgne Bakker, hvor Hæren laa og sov, herskede Dødsstilhed.

"Aa," sagde Maurice og slog ud med Haanden, "vi kommer ikke over før imorgen en Gang."

Han havde ladet Vinduet staa aabent; nu greb Far Fouchard sin Bøsse og sprang ud paa Veien saa behændigt som en ung Mand.

I nogen Tid hørte de ham gaa frem og tilbage som en Skildvagt, derpaa blev alt saa stille, at man kunde skjelne den forvirrede Larm nede fra Broen, hvor Kyradsererne gik over Floden; den gamle havde sagtens sat sig ned ved Veigrøften; der kunde han bedre passe paa, at ingen mistænkelige Personer nærmede sig hans Bolig.

Men med hvert Minut blev Honorè uroligere; han aa paa Uret, lyttede, hans Ængstelse og Spænding steg.

Det var ikke meget over 3 Fjerdingvei fra Rancourt til Remilly. Silvine kunde godt gaa den Vei paa en Timestid, ung og stærk som hun var.

Hvorfor kom hun da ikke, — det var jo længe siden, den gamle var kjørt fra hende og havde tabt hende affyne midt i et helt Hærkorps, som oversvømmede Egnen og spærrede alle Veie.

Der var saa vist sket en Ulykke; Honorè saa hende

allerede i Aanden liggende paa en eller anden Mark, trampet fordærvet af Heste og knust af Vogne.

Men med et reiste de sig alle tre. Ude paa Veien lød Skridt; de hørte den gamle Mand spænde Hanen paa sin Bøsse.

"Hvem der?" raabte han saa vredt. "Er det dig, Silvine?"

Ingen svarede.

Han truede med at skyde, og gjentog sit Spørgsmaal.

Da lød en forpustet Stemme, som med Møie fremstammede:

"Ja, ja vist er det mig, Far Fouchard!"

Og straks efter spurgte hun:

"Og lille Karl?"

"Han er ifeng, han sover!"

"Naa, Gud ske Lov og Tak!"

Nu gav hun sig god Tid, drog et dybt Hjertesuk, hvori al hendes Angst og al hendes Træthed gav sig Luft.

"Kryb ind ad Vinduet," vedblev Fouchard. "Her er fremmede."

Og saa sprang hun rask ind, men blev staaende som forstenet ved Synet af de tre unge Mænd. I Lysets flakkende Skjær stod hun der, mørk, med det tykke, sorte Haar, de store, deilige Øine — som allerede var Skjønhed nok — i det aflange Ansigt, med det rolige, lydige, blide Udtryk. Men i dette Øieblik gjenkjendte hun Honoré, og Blodet strømmede hende til Hjertet. — og dog var hun igrunden ikke videre forbauset over at se ham her; hun havde tænkt paa ham hele Tiden, mens hun løb hjem fra Rancourt.

Hun var ved at kvæles, kunde neppe holde sig opreist, men lod rolig·

"Godaften, Silvine!"

"Godaften, Honorè!"

Og for ikke at briſte ud i Graad, vendte hun med et Smil Hovedet om imod Maurice, ſom hun nu ogſaa gjenkjendte. Jean gjorde hende lidt forlegen. Hun ſnappede efter Veiret, løſte ſit Halstørklæde en Smule.

Nu vedblev Honorè, uden ſom i gamle Dage at ſige "Du" til hende:

"Her begyndte vi at blive lidt urolige for Dem, Silvine, der er ſaa mange Prøiſere heromkring!"

Med et blev hun bleg ſom et Lig; hun gjøs, og uvilkaarlig kaſtede hun et Blik hen til det Kammer, hvor Barnet laa og ſov, ſaa løftede hun Hænderne, gjorde en afværgende Bevægelſe, ſom om hun vilde jage et fælt Syn fra ſig.

"Aa ja, aa Gud ja! Prøiſerne, dem har jeg ſet nok af," mumlede hun.

Derpaa ſegnede hun om paa en Stol, hun kunde ikke ſtaa paa Benene af Træthed, og ſaa fortalte hun, at hun, ſtraks da 7de Korps overſvømmede Byen, havde ſøgt Ly hos ſin Gudfader, Doktor Dalichamp, hvor hun haabede, Far Fouchard vilde finde paa at hente hende, før han ſelv tog hjem. I Gaden var der en ſlig Trængſel, at en Hund ikke kunde komme frem. Og lige til Klokken 4 havde hun nokſaa taalmodig ventet, mens hun pillede Charpi med Damerne, for Doktoren havde indrettet et Laſaret i Raadhuſets ſtore Sal; han mente, der maaſke kunde ventes ſaarede fra Metz eller Verdun.

Nu kom der Folk, ſom mente, der nok ſtraks vilde blive Brug for Laſarettet, og, ganſke rigtig, Klokken 12 tordnede Kanonerne allerede ad Beaumont til.

Men det var allerede langt borte, ingen tænkte paa at være rigtig bange, da en Bombe pludselig med Brag og Brask faldt ned og knuste Taget paa et nærliggende Hus, det var netop, som de sidste franske Tropper skulde til at rykke ud af Rancourt. To andre Bomber sprang, et fiendtligt Batteri beskjød 7de Korps Arriergarde.

Saarede fra Beaumont indlagdes allerede i Raadstuesalen, og man frygtede for, at en Bombe skulde springe der ogsaa og gjøre det af med hele Ambulancen, hvor man ventede paa, at Doktoren skulde se til de saarede, der var ude af sig selv af Skræk. Mange af dem prøvede paa at reise sig og med sine knuste Lemmer at gaa ned i Kjælderen, der var de da lidt sikrere.

"Og saa," vedblev Silvine, "saa ved jeg ikke rigtig, hvordan det var, men der blev med en Gang ganske stille; jeg stod ved et Vindu til Gaden, hvor man har Udsigt over Landet. Jeg saa ikke en Soldat mere, ingen røde Bukser mere; lige med et hører jeg en dump Trampen; en Stemme raaber noget, jeg ikke forstaar, en Masse Bøssekolber slaar i Stenbroen paa en Gang ..... og der nede paa Gaden staar de, en hel Masse grimme, sorte, skidne Fyre, med store, brede Hoveder og Hjælme, som vore Brandmænd. De sagde, det var baierske Soldater ... og ude paa Veien, over Markerne, ud af Skovene, aa .... der vrimlede de i hundrede og tusindevis, i sluttede, endeløse Rækker. Sorte, i massevis kom de trækkende, flere og flere, akkurat som en Græshoppesværm, der i et Nu dækker hele Jorden!"

Igjen løb en Kuldegysen gjennem hendes Legeme; atter skjød hun med begge Hænder noget stygt fra sig.

"Og saa kan I ikke gjøre jer nogen Forestilling om, hvad der nu skete. Disse Folk havde nok marscheret i tre

Dage og havde lige kjæmpet som Djævle ved Beaumont. Derfor var de ogsaa rent tossede af Sult, Pinene stod dem ud af Hovedet .... de var vilde .... Officererne prøvede ikke en Gang paa at holde dem tilbage, da de styrtede ind Husene, i Butikerne, slog Døre og Vinduer ind, brød Skabe og Kister op, søgte efter Mad og Drikke, slugte alt, hvad de fik fat i, Rub og Stub! Hos Urtekræmmeren, Simounet, saa jeg en øse Sirup op af Tønden i sin Hjælm og drikke det; andre bed i raa Stykker Flæsk, andre propped Munden fuld af Mel. Der var ingenting, da de kom, hed det, i 48 Timer var vore egne Tropper draget gjennem Byen, men de fandt alligevel noget, sagtens Forraad, der var gjemt hen, derfor slog de alting istykker, de troede, vi ikke vilde give dem noget at spise

I mindre end en Time var alle Ruderne knuste hos Slagtere, Bagere, Urtekræmmere, ja, i Privatfolks Huse; Skabene var plyndrede, Kjældere og Forraadskamre tømte. .... Hos Doktorens — ja, aldrig har jeg set Magen — stod en stor, tyk en og spiste et Stykke Sæbe! Men værst var det dog i Kjælderen! Der skraalede og skreg de som skinbarlige Djævle, slog Flasker itu, dreiede Hanerne om, saa Vinen plaskede henad Gulvet ..... og hvordan gaar det saa, naar Mennesker skaber sig som vilde Dyr? Doktoren kunde ikke faa revet en Flaske Opiumssaft fra en af de sorte Karle, han satte den for Munden og tømte den i et Drag. Nu ligger han saa vist med Næsen iveiret, han var da frygtelig syg, da jeg gik derfra!"

Her skjulte hun Ansigtet i sine Hænder og stønnede høit.

"Nei, nei! Det var forskrækkeligt! Jeg kan ikke taale at tænke paa det altsammen!"

Far Fouchard, der stadig patruljerede ude paa Veien, kom nu hen og stod ved Vinduet for at høre til, og Beretningen om al den Plyndring gjorde ham uhyggelig tilmode; han havde saa vist hørt sige, at Prøiserne betalte ordentligt for alting, skulde de alligevel være bleven til Røvere og Tyveknægte?

Maurice og Jean lyttede ivrigt til Fortællingen om den Fiende, som denne unge Pige havde set, og som de aldrig havde kunnet træffe sammen med, skjønt de nu i over en Maaned havde flakket om.

Honorè sad i dybe Tanker med et smertefuldt Træk om Munden, han tænkte kun paa hende, paa den grulige Ulykke, der havde revet dem fra hinanden.

Men i dette Øieblik aabnedes Døren til Kamret, — den lille Karl viste sig. Han havde sagtens hørt Moderens Stemme, og kom nu løbende i den bare Skjorte for at kysse hende og sige Godaften til hende. Han var tyk og rødmusset, meget lys, med en gul, krøllet Paryk og store, blaa Øine.

Silvine fo'r sammen ved at se Barnet, det var, som blev hun uhyggelig tilmode ved de Minder, han vakte hos hende.

Kjendte hun nu ikke det Barn, ved hvem hun hang med en saa uslukkelig Hengivenhed? Hvorfor skræmmede han hende da nu, som et ondt Drømmesyn? Hun brast i Graad.

"Aa, min stakkels lille Dreng!"

Og ude af sig selv trykkede hun Drengen til sit Bryst, mens Honorè ligbleg lagde Mærke til lille Karls slaaende Lighed med Goliath: samme brede, blonde Hoved, hele den germaniske Races Særpræg fandtes hos dette smukke,

raske, sunde Barn. Prøiserens Søn! Ja — Prøiserens — som de alle kaldte ham her i Remilly! Og her hang han om Halsen paa den franske Moder, der endnu var gjennemrystet af Rædsel, hvis Hjerte blødte af Smerte ved Synet af den indtrængende Fiende!

"Min stakkels lille Dreng! Vær sød og skikkelig; kom nu ind i seng igjen .. kom ind og sov, min lille Pus!"

Hun bar ham ud af Stuen, og da hun kom tilbage, græd hun ikke mere, hun havde faaet sit rolige, taalmodige, fornuftige Udtryk igjen.

Honoré tog nu Ordet, hans Stemme rystede.

"Og hvad var det saa med Prøiserne ....?"

"Aa ja — Prøiserne! ..... Ja, de havde jo slaaet alting i Stumper og Stykker; spist alt, drukket alt. De tog ogsaa Linned og Dækketøi, Lagener og Haandklæder, Gardiner, som de rev i lange Strimler til at forbinde deres ømme Fødder med. Jeg saa en, der var i ét Saar, saa langt havde han gaaet. Nede paa Gaden, udenfor Doktorens Dør sad en liden Flok, og trak Støvler og Strømper af; en af Soldaterne svøbte Hælen ind i Stykker af en Særk med brede Kniplinger om; den havde han bestemt stjaalet hos den smukke Fru Lefèvre, Fabrikantens Kone..

Og Plyndringen varede lige til Natten faldt paa. Husene havde ingen Døre mere, man kunde se helt ind i Stuerne, hvor Møblerne laa hulter til bulter; et Syn, der kunde gjøre den frommeste rasende ..... Jeg troede, jeg skulde miste Forstanden, jeg kunde ikke holde ud at være der længere; det nyttede ikke, de sagde, jeg skulde blive, at Veiene var spærrede, at jeg ikke slap levende hjem; jeg løb afsted, so'r lige ind over Markerne tilhøire, saa snart jeg var naaet ud af Rancourt.

Fra Beaumont kom Vogne og Kjærrer med baade franske og prøisiske saarede. To kjørte lige forbi mig i Mørket, aa, aldrig skal jeg glemme de Skrig og den Jamren, jeg hørte!

Saa styrtede jeg da afsted, saa hurtigt, mine Ben kunde bære mig, gjennem Skoven, jeg ved ikke mere hvor; men jeg maa vist have gaaet en Omvei ad Villers til.... tre Gange krøb jeg i Skjul, jeg syntes, jeg hørte Soldater. Men jeg mødte forresten kun en Kone, der flygtede fra Beaumont, hun fortalte mig Ting, som fik Haarene til at reise sig paa mit Hoved .... og her er jeg da endelig, det var forfærdeligt, aa, saa forfærdeligt!"

Igjen kvaltes hendes Stemme af Graad. Men hun maatte tale om alle de Rædsler, hun havde set og hørt, hun gjentog for dem, hvad Konen fra Beaumont havde fortalt.

Denne Kone boede i Landsbyens Storegade; hun havde nu ved Nattens Frembrud set Fiendens Artilleri rykke forbi. Ved hver Side af Veien stod en Række Soldater med Fakler, hvis Skin kastede et ildrødt Brandlys rundt om. Og mellem dette flammende Gjærde rullede Strømmen: Heste, Kanoner, Ammunitionsvogne, i rasende Galop, som om en Flok Djævle kjørte dem.

Det var Seirens hidsige Fart, de ilede afsted for at naa de franske Tropper, overvælde, knuse dem helt!

Og de fo'r frem, intet standsede dem, alle Hindringer kastedes tilside, frem, frem! Styrtede en Hest, skar de Skaglerne over, og de svære, brede Hjul rullede henover Dyret, der snart kun var en Hob uformelige, blodige Stumper.

Soldater, der kom ind i Toget, væltedes, hakkedes istykker i en Haandevending.

I den susende Storm standsede Betjeningsmandskabet end ikke for at spise, skjønt de var ved at dø af Sult: de greb i Farten Brød, der tilkastedes dem, mens Fakkelbærerne paa Spidsen af Bajonetterne rakte dem store Kjødstykker.

Derpaa stak de til Hestene, saa at de sparkede ud og i rasende Fart galopperede videre i Natten, der stedse blev mørkere, mens de tunge Batterier vedblev at-rulle forbi med Brag og Drøn, som et vældigt Tordenveir under Folkenes vilde, seiersdrukne Hurraraab.

Skjønt Maurice med spændt Opmærksomhed lyttede til Silvines Beretning, var han dog træt; og nu, da hans Sult var stillet, overfaldtes han af en uimodstaaelig Trang til Søvn; hans Hovd sank ned paa Bordpladen, og et Øieblik efter sov han.

Jean kjæmpede endnu en kort Stund, men det varede ikke længe, inden han fulgte Bennens Eksempel.

Fouchard var atter gaaet ud paa Veien, saa Honorè var alene med Silviue, der nu sad ganske stille overfor det aabne Vindu.

Nu stod Underofficeren op og saa ud i Natten, ud i den sorte Nat, der var fuld af sælsom Støi.

Kyradsererne var komne over Floden, nu var det Artilleriet, der langsomt, med Knagen og Bragen rykkede over Pontonbroen; Hestene steilede af Skræk over den gyngende Grund; flere Gange gled en Forstilling og maatte kastes i Vandet, og mens Honorè stod og saa paa denne besværlige Fart, paa denne usigelig langsomme Fremrykning, der havde varet et Døgn, og sikkert vilde komme til at vare ligesaa længe, inden den fik Ende, kom han til at tænke paa Silvines Beretning om Fiendens fremstormende Ar-

tilleri, der som en rivende Strøm var faret hen over Beaumont, væltende alt, knusende alt i sin lynsnare Fart.

Honorè gik nu hen til Silvine; hans Stemme klang sagte, men tydelig, gjennem den stille Nat.

"Er du bedrøvet, Silvine?"

"Aa ja, det ved Vorherre, at jeg er."

Hun følte, at han nu maatte tale om det frygtelige, og hun bøiede ydmygt Hovedet.

"Silvine, sig mig, sig mig, hvordan det gik til?.... Jeg vilde gjerne vide, vilde høre...."

Men hun kunde ikke faa et Ord over sine Læber.

"Sig mig, om .... om det var med det gode .... eller om han brugte Magt...."

Da stammede hun med kvalt Røst:

"Aa Gud, aa Gud, — — hvor ved jeg det — jeg sværger dig til, at jeg ikke selv ved det! — — Men lyve for dig, det vil jeg aldrig — — og jeg synes ikke, der er nogen Undskyldning for mig — — jeg kan kun sige, at jeg var næsten tosset af Sorg over, at du var reist fra mig — — aa .... og jeg ved ikke, forstaar ikke, hvorledes det hele er gaaet til...."

Her maatte hun holde inde, en voldsom Hulken brød frem over hendes Læber, hun kunde ikke tale, mens Honorè ligbleg, med sammensnøret Strube stod ved Siden af hende og ventede.

Alligevel syntes han, det var bedre, at hun hverken prøvede paa at lyve for ham eller paa at undskylde sig; men han vedblev at udspørge hende — han maatte have Forklaring over mangt og meget, var forpint over en hel Del, han ikke kunde forstaa.

"Og saa beholdt Fader dig her?"

Hun sad stadig med nedslagne Øine, med det bestemte, men underligt føielige Udtryk i det friske, smukke Ansigt.

"Jeg passer min Dont, koster ikke meget at føde, — og da jeg jo har mit Barn her hos mig, har han kunnet mindske min Løn ..... nu er han jo vis paa, at jeg maa lystre."

"Men hvorfor blev du da?"

Nu saa hun overrasket paa ham.

"Herregud! Hvor skulde jeg gaa hen? Her er jeg da vis paa, at hverken den lille eller jeg kommer til at lide Nød, og her har vi Fred."

Atter fulgte en Pause.

De saa hinanden ind i Øinene, stille og fast, mens der ude i Natten lød en dyb Drønen fra Kanonerne, som rullede over Broen, og et klageude Skrig brød Stilheden og fyldte deres Sind med en umaadelig Medlidenhed.

"Hør Silvine," tog Honorè langsomt tilorde, "du har skrevet til mig, og jeg blev meget glad over dit Brev ... jeg havde bestemt aldrig sat mine Fødder her i Huset ..... men dit Brev — det har jeg læst om og om igjen, og det siger mig Ting, som jeg ikke mere troede paa ...."

Al Farve veg fra Pigens Kinder, da han nævnede Brevet.

Han var maaske vred over, at hun havde dristet sig til at affende det.

Men alt som han talte, steg Blodet atter op i Ansigtet paa hende.

"Jeg ved nok, du vil ikke lyve for mig, derfor tror jeg alt, hvad du har skrevet ..... ja, nu tror jeg hvert eneste Ord. Du har Ret, naar du siger, du er vis paa, jeg vilde have været bedrøvet over at dø, uden at se dig

igjen, — ja, det vilde have voldt mig Sorg i min sidste Time at tænke paa, at du havde været troløs, at du havde glemt mig, ikke mere holdt af mig.... Og, siden du endnu bryder dig om mig, siden du aldrig har ophørt i Tanken at være min...."

Han holdt inde, ledte efter Ord, var saa bevæget, at han slet ikke kunde udtrykke sig

"Hør nu — — dersom disse forbandede Prøisere ikke faar mig slaaet ihjel, vil jeg ikke svigte dig — saa kan vi gifte os, saa snart jeg kommer hjem fra Tjenesten."

Hun so'r op fra Stolen; stod et Øieblik som bedøvet og faldt saa med et Glædesskrig i den unge Mands udbredte Arme.

Tale kunde hun ikke, hun var helt fortumlet af Glæde.

Han satte sig og trak hende ned paa sit Skjød.

"Jeg har tænkt over det altsammen; det var for at sige dig dette, at jeg kom her hjem.... Dersom Fader ikke vil give sit Minde, gaar vi vor Vei, Verden er stor nok, vi skal finde et Sted, hvor vi kan leve ..... og den lille — naa, ham kan vi da ikke tage Livet af! Vi faar sagtens andre smaa selv, og saa ender det vel med, at jeg ikke lægger Mærke til, at der er en fremmed i Flokken.

Dette var hel, fuld Tilgivelse.

Hun kunde neppe tro paa Muligheden af en saadan Lykke; omsider mumlede hun med kvalt Stemme:

"Nei, nei, dette er for meget! Vist du ikke kommer til at fortryde din Godhed mod mig! — Aa, Honorè, hvor jeg dog holder af dig!"

Han lukkede hendes Øine med Kys. Og hun havde ikke Kraft til at støde den Lykke fra sig, der kom saa uven-

tet over hende, nu, da hun havde opgivet enhver Tanke om en smuk Fremtid.

Med overstrømmende Kjærlighed slog hun Armene om hans Hals, knugede og kysfede ham, som om hendes Hjerte skulde briste af Fryd over igjen at eie den, hun havde elsket fra den Stund, hendes Hjerte var vaagnet, og fra hvem ingen jordisk Magt mere kunde rive hende!

Men i dette Øieblik blev der Røre ude i Mørket.

Ordrer lød, Hornsignaler skingrede gjennem Natten, nu vaagnede alle Mand; — Egnen fyldtes af Skygger, der bevægede sig som en vældig, uthydelig Strøm ned mod Veien.

Baalene paa Flodbredderne blussede op for sidste Gang, man skimtede store, urolige Masser, men det var umuligt at se, hvad der foregik nede i Dalen; — en svær, uforklarlig Angst steg fra Mørket op og overvældede de to unge Mennesker.

Far Fouchard kom hen til det aabne Vindu og raabte, at nu brød Hæren op.

Jean og Maurice vaagnede fortumlede op af deres korte, tunge Søvn.

Hastig trykkede Honorè begge Silvines Hænder.

"Det er Svaret! .... Du venter paa mig!"

Hun kunde ikke faa et Ord frem, men hendes hele Sjæl fløi ham imøde i det sidste Blik, — der fulgte ham, da han rask svang sig ud af Vinduet og ilede til sin Post ved Batteriet.

"Farvel, Fader!"

"Farvel, min Dreng!"

Og det var det hele, — Afskeden lignede Gjensynet; de udvekslede neppe et Haandtryk.

Bonden og hans Søn kunde leve uden at have noget at skaffe med hinanden!

Da Maurice og Jean kom ud af Gaarden, satte de begge i Galop ned ad de steile Skraaninger.

De fandt ikke straks det 106te, — alle Regimenterne var allerede i Bevægelse og de maatte løbe frem og tilbage, indtil de endelig ved et rent Tilfælde stødte paa sit eget Kompani, anført af Løitnant Rochas, hvorimod Kaptein Baudoin og Resten af Regimentet var andetsteds.

Og nu saa Maurice til sin store Forbauselse, at hele denne Flok — Soldater, Heste og Skyts — aldeles ikke rykkede mod Maas, men gik nordpaa ud af Remilly i Retning af Sedan.

Saa hvad var nu dette? Hvad var der sket?

Nu gik de over Floden, men trak sig tilbage mod Nord!

En Officer af de afrikanske Jægere, der red i Nærheden ingen vidste hvorfor — sagde ganske høit:

"Dette er dog et Helvedes Optog! Vi skulde have smurt Haser den 28de, da vi var i Chône!"

Andre prøvede at forklare Bevægelsen; — der kom Efterretninger.

Henimod Klokken 2 den Morgen var en af Marskalkens Adjutanter kommen sprængende og havde bragt Gen. Douay Ordre til ufortøvet at trække sig tilbage til Sedan, — ikke et Minut maatte spildes.

Generalen var da nede ved Broen, — han var fortvivlet ved at se, at kun hans 3dje Division var kommen over.

Dagen vilde snart gry, — Fienden kunde hvert Øie-

blik angribe hans Hær; saa han gav Ordre til at paaskynde Marschen paa enhver tænkelig Maade.

Selv forlod han Broen med Befaling til at afkaste den, rykkede selv frem ad venstre Bred med sin 1ste Division og Reserveartilleriet, mens 3dje fulgte høire Bred og den, der ved Beaumont var bleven ødelagt, vedblev at flygte, ingen vidste, hvorhen. Syvende Korps, der ikke havde været i Ilden, var nu i Stumper og Stykker; — det hastede fremad i Mørket, i halvveis opløst Tilstand, som det kunde bedst.

Klokken var endnu ikke 3, det var mørk Nat.

Maurice, der dog var godt kjendt med Egnen, vidste ikke, hvorhen man styrede, kunde ikke orientere sig i denne Flok, som galopperede hen ad Veien.

Mange af de ved Beaumont splittede Regimenter, blandede sig med 7de Korps, og spredte Skræk og Rædsel mellem Folkene.

Hele Dalen var nu fuld af Støi, og Larm og Trampen af flygtende og fremrykkende Tropper i fuld Forvirring.

Første Korps kommende fra Caregnan og Danzy, 12te fra Manzan med Resterne af 5te, — alle i halv opløst Tilstand; alle revne med i den uimodstaaelige Bevægelse, der siden den 28de havde drevet hele Hæren i nordlig Retning, og nu trængte den ind i en Stilling uden Udgang, hvor Nederlag og Død og Ødelæggelse ventede den!

Imidlertid begyndte det at dæmre, netop som Kompaniet drog igjennem Pont-Mangis, — Maurice saa, at

an havde Høiderne ved Lizy tilo[illegible]te og til høi[illegible]e M[illegible]

h[illegible] Rein.

Men det graa Morgenlys kastede et sørgmodigt Skjær over Bazeillesag Baln, der laa i Taage paa den anden Side store Engstrækninger; mens Sedan i sær, uhyggelig Belysning saaes helt ude i Synskredsen mod Skovenes mørke, sørgelige Baggrund.

Og efter Wadelincourt, da Tropperne endelig havde naaet Torcyporten, maatte der parlamenteres, bedes, tigges, — ja Officererne maatte give ondt af sig, formelig beleire Fæstningen, inden Kommandanten besluttede sig til at lade dem komme ind i Byen.

Da var Klokken bleven 5.

Syvende Korps rykkede ind i Sedan; — aldeles ødelagt af Træthed, Sult og Kulde.

VIII.

Ved Enden af Wadelincourtveien, ligesom de var ved Torchyporten blev Maurice i Forvirringen skilt fra Jean, der rent forvildet løb frem og tilbage i den vrimlende Flok, — og det var et slemt Uheld, thi Maurice havde lovet at tage ham med hen til Søsteren: der skulde de begge to rigtig udhvile sig og sove i en god Seng.

Men der var en saa frygtelig Uorden, alle Regimenterne flød sammen i uopløselig Forvirring, der var hverken Kommando eller Befalingsmand mere, Folkene kunde omtrent gjøre, hvad de lystede.

Naar de havde faaet et Par Timers Hvile, kunde de altid prøve at faa sig ordnet en Smule og samle de forskjellige Kompanier.

Jean var kommen hen til Viadukten ved Torcy, ovenover de store Enge, som Kommandanten havde ladet sætte under Vand.

Derpaa gik han gjennem en Port til, over en Bro, og skjønt Solen nu steg høiere op paa Himlen, forekom det ham, at det blev mørkt her i denne sære, indeklemte By med de snævre, fugtige Gader og høie Volde.

I dette Øieblik var det ham umuligt at huske, hvad Mauriçes Svoger hed, han vidste kun, at Søsterens Navn var Henriette.

Men det kunde ikke nytte ham stort. Hvor skulde han henvende sig? Hvem skulde han udspørge?

Han gik ganske mekanisk fremad, og han følte godt, at dersom han stod stille, vilde han segne om af Udmattelse; — det susede og brusede for hans Øren, han kunde ingen Ansigter skjælne i den Menneskestrøm, der flød forbi ham og trak ham med.

Han havde spist i Remilly, — derfor pintes han især af Træthed, — Søvnen var ved at overvælde ham, og det samme var Tilfældet med de andre Soldater, der med vaklende Skridt og i Flok drev om paa maa og faa i de smale, raakolde Gader.

Hvert Øieblik saa han en af Folkene falde sammen paa Fortouget, i en Gadedør og blive liggende som en død Masse.

Nu løftede Jean Hovedet og saa ved Enden af en Allé en temmelig stor Bygning midt i et Anlæg; og pludselig faldt hans Øie paa en afrikansk Jæger, som han mente, han skulde kjende.

Var det ikke Prosper fra Remilly, som han i Vauziers havde truffet sammen med Maurice.

Han var staaet af Hesten, der rystede af Træthed og var saa udpint af Sult, at den strakte Hals og gnavede paa Brædderne af en Rustvogn, som stod ved Fortouget.

I de sidste to Dage var der ikke uddelt Foder til Hestene, og nu krabsede de store Tænder mod Træet, mens hede Taarer trillede ned over Rytterens brune Kinder.

Jean var først gaaet forbi, men vendte om, thi de

faldt ham ind, at han maaske af Prosper kunde faa Oplysninger om Maurices Søster.

Desværre fandt han ikke Jægeren, han var forsvunden i Vrimlen.

Nu var Jean Fortvivlelsen nær; han vandrede om paa maa og faa og standsede omsider paa Turenneplads. Der troede han et Øieblik, at han var frelst, thi foran Raadhuset ved Foden af Turennes Statue fik han Øie paa Løitnant Rochas med nogle af Kompaniet.

Dersom han ikke fik fat i Vennen, var der da en Mulighed for at han kunde finde Regimentet og sove under Teltet.

Kaptein Baudouin var og blev borte, og Løitnanten gjorde sig Umage for at samle sine Folk, spurgte forgjæves tilhøire og tilvenstre om, hvor Divisionens Leirplads befandt sig.

Men altsom de traskede om i Byen, mindskedes hans Flok istedetfor at øges.

En Soldat forsvandt i et Værtshus, han fægtede med Armene som en gal, og ingen af Kameraterne saa ham siden.

Tre andre blev hængende ved en Urtebod, hvor nogle Zouaver havde slaaet Bunden ind paa et lidet Brændevinsanker.

Flere laa allerede i Rendestenen, andre prøvede paa at komme videre, men faldt sammen af Træthed og Sløvhed.

Chauteau og Loubet stødte til hinanden, udvekslede snu Blikke, og dreiede saa ind i en mørk Gadedør bagefter en velnæret Madam, som bar et stort Brød under Armen.

Og tilbage var nu kun Pache og Lapoulle tilligemed en halv Snes Mand.

Ved Foden af Turennes Broncestatue stod nu Løit-

nanten og anspændte sine sidste Kræfter for at holde Øinene oppe.

Da han gjenkjendte Jean, mumlede han:

"Naa, er De der, Korporal! Hvor har De Deres Afdeling?"

Jean slog ud med Haanden, trak paa Skuldren, — det vidste han sandfærdig ikke.

Men Pache pegede paa Lapoulle og svarede med Graaden i Halsen:

"Her er vi to, de andre er borte! .... og Gud trøste og styrke os allesammen! Dette her er for drøit!"

Den anden Stakkel med den vældige Appetit saa med en forslugen Mine paa Jeans tomme Hænder, det var min Salighed den stiveste, at der aldrig mere sørgedes for Mad!

Maaske havde han drømt, at Korporalen havde været til Uddeling af Naturalforpleining.

"Saa skulde da den skinbarlige Pokker hente dem! Er her heller ikke noget at bide paa idag?"

Gaude stod støttet op mod Gitterværket og ventede paa Befaling til at blæse til Samling, nu lukkedes hans Øine, Benene gled fra ham og han laa midt paa Ryggen i dyb Søvn.

Alle overvældedes af Træthed, snart snorkede de, saa man kunde høre dem langt borte.

Kun Sergeant Sapin blev liggende med aabne Øine, og over det lille, blege, smale Ansigt hvilede et sælsomt, fortvivlet Udtryk, som læste han sin Ulykke i Synskredsen bag den skjæbnesvangre By.

Imidlertid havde Løitnant Rochas givet efter for Fristelsen til at sætte sig ned paa Jorden.

Han vilde give Jean en Ordre.

"Korporal, De maa .... De maa ...."

Han ledte efter Ord, stammede med tyk, søvnig Tunge, og lige med et segnede han ogsaa om, som lamslaaet af Søvnen.

Jean var bange, det samme skulde hænde ham, derfor gik han sin Vei; han havde sat sig i Hovedet, at han vilde sove i en ordentlig Seng.

Paa den modsatte Side af Gaden, i Hotellet "Det gyldne Kors", havde han gjennem Vinduet set et Glimt af General Bourgain-Desfeuilles i Skjorteærmer, han skulde lige til at gaa til Ro.

Hvorfor skulde saa en simpel Mand pine sig mere, naar de store tog Sagen med Ro?

Og med et kom han i Tanker om, at Svogerens Principal var Fabrikant Delaherche, ja, Delaherche hed han.

Han henvendte sig straks til en forbigaaende.

"Klædefabrikant Delaherche? Kan De vise mig Veien til hans Hus?"

"Maquagade, lige ved Hjørnet af Smørgade, et stort smukt Hus med Billedhuggerarbeide over Porten."

Et Øieblik efter løb Manden hen til Jean:

"Hør en Gang, De hører jo til 106te? Dersom De søger efter Deres Regiment, saa kan jeg sige Dem, at det er rykket ud gjennem Slottet derhenne. Jeg mødte nylig Deres Oberst — ham kjender jeg godt fra Mezières."

Men Jean slog gnavent ud med Haanden. Nei, nu da han var vis paa at finde Maurice, vilde han minsandten ikke igjen sove paa den bare Jord.

Men alligevel rørte hans Samvittighed sig en Smule ved Tanken om Oberst Vineuil, ved Mindet om den stive gamle Skikkelse, der var saa standhaftig og haardfør i Fare

og Strabadser, og som trods sin Alder og Træthed sov som Folkene i Telt.

Et Øieblik efter dreiede han ind i Storegade, reves med i Vrimlen og spurgte tilsidst en liden Dreng om Vei til Maquagade. Der havde den nuværende Eiers Grandonkel i forrige Aarhundrede bygget den store Fabrik, der nu i 150 havde været bestyret af en Delaherche.

I Sedan er der flere Klædefabriker fra Ludvig VI's første Regjeringsaar, med Façader som kongelige Slotte.

Fabriken i Maquagade havde tre Etager med høie, brede Vinduer, indrammede i strenge, smukke Ornamenter; indenfor var en pragtfuld Gaard, beplantet med gamle Træer, der strev sig fra selve Bygningens Grundlæggelse, kjæmpemæssige Elme, som havde givet Skygge til tre Slægtled.

Faderen til Julius — den nuværende Eier — havde arvet Fabriken efter en barnløs Fætter, saa det var nu den yngre Linje, der tronede i det prægtige, gamle Hus.

Denne Fader havde forøget den allerede meget betydelige Formue, bragt Fabriken i en blomstrende Tilstand, men havde just ikke været en upaaklagelig Ægtemand, og havde slet ikke gjort sin Hustru lykkelig.

Da denne Dame blev Enke, havde hun gjort sit for at holde Sønnen meget hjemme, havde passet paa ham og saavidt mulig behandlet ham som et Barn; hun havde faaet ham gift med en meget stille, gudelig Pige, og haabede, at hun saaledes skulde skjærme ham for Faderens Udskeielser, der havde gjort hende Livet surt.

Desværre døde Svigerdatteren, og da Sønnen var omkring 50 Aar gammel, forlibede han sig i en ung Enke fra Charleville, den smukke Fru Maginot, om hvem der

gik adskillige Historier, og til Slutning ægtede han hende, uden at bryde sig om Moderens Forestillinger.

Sedan er en meget stiv, spidsborgerlig By, der altid med Forargelse har set ned paa den Livlighed, der udfoldes i Charleville, hvor man morer sig saa meget man kan.

Forresten var dette Gistermaal vist aldrig kommet istand, hvis Gilberte Maginot ikke havde været en Niece af Oberst Vineuil, der lige skulde være General, og Klædefabrikanten følte sig smigret ved at komme ind i en saa fin Familie.

Om Morgenen, som Tropperne naaede Sedan senere hen paa Dagen, havde Delaherche sammen med Weiss kjørt en Tur i sin Gig, da havde Far Fouchard set dem.

Delaherche var en høi, sværMand, med stor Næse og tykke Læber, meget talende og indladende som han var, betragtede han med en fransk Borgermands glade Nysgjerrighed alt, hvad der vedkommer Hæren.

Apothekeren i Mauzon havde fortalt ham, at Keiseren opholdt sig paa Bayhelgaarden, og sporenstregs var han ilet derhen, havde set Majestæten, ja havde paa et hængende Haar faaet allerhøistsamme itale, — det var en umaadelig lang Historie, som han uafladelig fortalte, siden han var kommen tilbage fra denne Kjøretur.

Hjemturen havde været aldeles forfærdelig, gjennem det rædselsslagne Beaumont, hvor Veien var vrimlende fuld af Flygtninge.

Over tyve Gange havde Giggen været nær ved at vælte ned i Grøften, og de var først komne hjem ved Nattens Frembrud, da der stedse viste sig nye Hindringer.

Og denne Lysttur, denne Hær, som han havde kjørt to Mil for at se rykke frem i god og solid Orden, og som

nu rev ham med sig i Flugtens Panik, hele denne uforudsete tragiske Tingenes Tilstand, havde vendt op og ned paa Fabrikantens Forestillinger, han gjentog uafladelig, mens de kjørte hjemover:

"Jeg, der i min Uskyldighed troede, de marscherede mod Verdun, og som vilde beundre vore prægtige Troppers Fremrykning! Naa, jeg har faaet rare Ting at se, og hvad som værre er; jeg har en Anelse om, at vi i Sedan vil faa mere af Soldater, end vi egentlig vil synes om."

Næste Morgen, Klokken 5, da 7de Korps drog gjennem Sedan, var han i en Fart kommet i Klæderne, og den første Militær, han paa Turennepladsen saa, var Kaptein Beaudin, som han ifjor hos daværende Fru Maginat havde gjort Bekjendtskab med.

Onde Tunger hviskede i Krogene, at den smukke Enke ikke kunde negte Kapteinen noget, men at denne af Finfølelse havde trukket sig tilbage for den rige Klædefabrikant; han vilde ikke forhindre sin Veninde fra at gjøre et saa udmærket Parti.

"Men nu har jeg aldrig kjendt Magen! Er De her?" udbrød Delaherche, "og hvordan er det dog De ser ud! De er i en net Tilstand, bedste Kaptein Beaudoin."

Kapteinen, der ellers var saa fin og pudset, saa idag forfærdelig ud med smudsig, støvet Uniform, sort Ansigt og snavsede Hænder.

Han var kommen ind i Sedan sammen med et Regiment Turcos, det var ham en Gaade, hvorledes han var kommen bort fra 106te.

Han var, som de andre, halvdød af Sult og Udmattelse, men det kunde han endda udholde.

Det, der bragte ham helt ud af Ligevægt var, at han

nu, siden han forlod Reims, ikke havde faaet en ren Skjorte paa.

"Vil De tænke Dem," jamrede han, "de Asener, de Idioter har smidt min Bagage væk i Vauziers, — aa, jeg kunde gjerne dreie Halsen om paa de Fæpander! .... Ikke et Lommetørklæde, ikke et Par Sokker .... det er til at blive rasende over."

Delaherche opfordrede ham paa det ivrigste til at følge med hjem.

Men Beaudoin vilde ikke; nei — nei, paa ingen Maade; han vilde ikke fremstille sig som et rent Fugleskræmsel.

Og Delaherche maatte sværge, at hverken den unge Frue eller hans Moder endnu var oppe.

Desuden skulde han faa baade Vand og Sæbe og rent Linned, kort sagt, alt hvad han maatte behøve.

Klokken slog 7, da Kaptein Beaudoin, vasket og børstet, med en af Fabrikantens Skjorter under Uniformen, viste sig i den høie Spisestue med de graa Paneler.

Den gamle Frue var allerede tilstede saa tidlig paa Morgenen trods sine 78 Aar.

Hun var aldeles hvidhaaret, hendes Næse havde tilspidset sig med Alderen, og hendes Læber glemt at smile i det lange, smale Ansigt.

Hun reiste sig op, behandlede den unge Mand med udsøgt Høflighed og bad ham tage Plads ved Bordet, paa hvilket der stod Kopper med Kaffe.

"Kapteinen trænger maaske til en lidt solidere Frokost og et Glas Vin efter de gjennemgaaende Strabadser?"

Men han var meget tilfreds.

"Tusind Tak, Frue, jeg tror, jeg har bedst af at nøies med Kaffe, Melk, Smør og Brød."

Nu fløi Døren op: Gilberte traadte rask ind med udstrakte Hænder. Hendes Mand maatte have sagt hende, hvem han havde truffet, thi hun pleiede ellers ikke at staa op før Klokken 10. Hun var høi, saa ud til at være sund og frisk, med en slank, smidig Figur, deiligt sort Haar, store straalende sorte Øine, og alligevel en Hud som Roser og Liljer. Hun saa lattermild og fornøiet ud, — en Smule letsindig, men uden en ond Blodsdraabe i hele sin smukke Person. Hendes lysebrune Morgenkjole kom lige fra Paris.

"Godmorgen, Kaptein," udbrød hun og trykkede Baudoins Haand, "hvor det er smukt af Dem at gjæste vor stakkels Ravnekrog!"

Men saa lo hun af sin egen Dumhed.

"Hvor jeg dog snakker! — Det er sagtens ikke med Deres gode Vilje, De er kommen til Sedan! — Men trods de ikke videre fornøielige Omstændigheder, er jeg alligevel rigtig glad over at se Dem!"

Og de smukke Øine sagde det samme paa den mest uforblommede Maade, thi den gamle Frue, der nok havde hørt Kapteinens Navn i Forbindelse med Svigerdatterens, tilkastede dem et forskende, strengt Blik. Forresten viste Kapteinen sig meget tilbageholdende; — talte med stor Diskretion om den gjæstfri Modtagelse, han i gamle Dage havde faaet i Fruens Hus.

Under Maaltidet kom Delaherche naturligvis tilbage til Gaarsdagens Kjøretur, kunde ikke modstaa paany at aflægge Beretning om sit Møde med Napoleon.

"De ved, jeg har set Keiseren ved Baybel?"

Og nu kunde ingen standse hans Ordstrøm. Han be-

skrev Gaarden: en stor firkantet Bygning, en Gaard med en Gitterport for, det hele beliggende paa en Høi, hvorfra man har Udsigt over Mauzon, tilvenstre for Carignan. Saa kom han til 12te Korps, gjennem hvis Leir han var gaaet, — prægtige Soldater, der skinnede i Solen og som havde fyldt hans Sjæl med begeistret Patriotisme og Glæde over Fædrelandet.

"Altsaa stod jeg der, Kaptein, da Keiseren med ét kommer ud af Gaarden, hvor han havde gjort Holdt for at hvile sig og spise Frokost. Han havde kastet en Overfrakke over Generalsuniformen, skjønt Solen skinnede varm. Bagved ham gik en Lakai med en Havestol .... jeg fandt, han saa elendig ud, han gik foroverbøiet, bevægede sig med Besvær, var ganske gul i Ansigtet, kort sagt, en syg Mand, meget syg! .... Og det forbausede mig ikke, for Apothekeren i Mauzon, der raadede mig til at kjøre til Babel, havde fortalt mig, at en Adjutant havde hentet Medicin, — ja, Medicin — De ved jo, hvad Keiseren feiler?"

Damernes Nærværelse hindrede ham fra at gaa nærmere ind paa Keiserens Sygdom; lige siden Chem havde han havt Blodgang og var nødt til at gjøre Holdt i Bøndergaardene langs Veien.

Naa, saa sætter Lakaien Stolen fra sig ved en Kornmark, i Kanten af et lidet Krat, og Keiseren tager Plads ..... han sidder aldeles ubevægelig ligesom en gammel Mand, der slikker Solskin. Hans blakkede Øine saa ud imod den vide Synskreds, ned over Maasdalen og over de skovbevoksede Høider, som danner Baggrund, tilvenstre har vi Toppen af Dieulet, Sammanthes grønne Bakke tilhøire .... Adjutanter og flere Stabsofficerer stod omkring ham,

en Dragonoberſt, der allerede havde ſpurgt mig ud om Egnen, vinker til mig, at jeg ſkulde blive, — da med et.."

Delaherche reiſte ſig op, nu var han ved det meſt ſpændende Punkt i ſin Hiſtorie, han maatte ved Mimik underſtrege Virkningen af ſine Ord.

"Med ét dundrer et Skud og netop ligefor Keiſeren; fra Skoven ved Dieulet beſkriver en Granat en ſtor Bue .... jeg ſværger Dem, paa mig gjorde det aldeles ſamme Indtryk ſom et Fyrværkeri ved høilys Dag. Selvfølgelig bliver der Røre i Gruppen om Keiſeren; man ængſtes og taler høit. Min Dragonoberſt kommer løbende hen og ſpørger mig, om jeg nøiagtig kan ſige ham, hvor de ſlaaes. Jeg ſvarer jo øieblikkelig, at det maa være ved Beaumont, derom er der ikke Skygge af Tvivl. Han gaar tilbage til Keiſeren, paa hvis Knæ en Adjutant udbreder et Kort. Keiſeren vilde ikke tro, det var ved Beaumont. Naa, jeg kunde jo ikke være paaſtaaelig, ſaa meget mere ſom Granaterne ſaa ud til at komme nærmere, langs Mauzonveien. .... Og ſaa — — ja, ligeſaa tydelig ſom jeg ſer Dem — ligeſaa tydelig ſaa jeg ham vende det blege Anſigt imod mig. Ja, jeg formelig følte hans ſørgmodige, mistroiſke Blik hvile paa mig. Og derpaa bøiede han igjen Hovedet over Kortet, ſad aldeles ubevægelig."

Delaherche havde været ivrig Bonapartiſt, da der var Tale om Plebiſcitet, men i den ſenere Tid havde han indrømmet, at Keiſerdømmet havde begaaet adſkillige Feilgreb, dog forſvarede han ſtadig Dynaſtiet; beklagede Napoleon III, ſom de alle førte bag Lyſet. Efter hans Mening var det Oppoſitionen i Kamret, der bar Skylden for de Nederlag, Hæren havde lidt, fordi de havde afſlaaet at ſtemme for de nødvendige Soldater og Bevillinger.

"Gik Keiseren saa tilbage til Gaarden?" spurgte Kapteinen.

"Ja, det skal jeg ikke kunne sige, jeg saa ham kun sidde paa Havestolen ..... Klokken var 12, Slaget rykket nærmere, jeg maatte tænke paa at komme hjem.... Det eneste jeg ved, er, at en General, til hvem jeg viste Carignan derude paa Sletten bagved os, blev overmaade forbauset over, at den belgiske Grænse kun var en Fjerdingvei eller saa borte .... Aa, den stakkels Keiser; han kan sige, han har flinke Folk omkring sig."

Gilberte var meget fornøiet, drømte sig tilbage i sin glade Enkestand, sørgede for sin forhenværende Husven, rakte ham Smør og ristet Brød. Vilde endelig have, han skulde hvile sig rigtig ud i en god Seng i deres Gjæstekammer, men det vilde han ikke gaa ind paa, — naar han fik Lov at lægge sig et Par Timer paa en Sofa i Delaherches Paaklædningsværelse, var det udmærket; han maatte hurtigst mulig støde til sit Regiment. Og da den unge Frue rakte ham Sukkerskaalen, saa den gamle Dame godt, at deres Hænder mødtes; hun vidste nok, hvad hun skulde tro.

Men nu kom en Pige ind.

"Der er en Soldat herude, som beder Herren sige ham, hvor Hr. Weiss bor."

Delaherche var slet ikke stolt, han kunde godt lide at faa sig en Passiar med simple Folk; vilde gjerne gjøre sig yndet af dem.

"Spørger han efter Weiss! Det var da mærkeligt, lad ham komme ind."

Jean traadte ind i Stuen, han var saa træt, at han neppe kunde holde sig opreist. Ved Synet af Kapteinen,

der sad ved Frokostbordet, blev han saa forbauset, at han uvilkaarlig rettede sig og trak den Haand tilbage, han havde udstrakt for at støtte sig paa en Stol. Saa svarede han rask paa de Spørgsmaal, Klædefabrikanten gjorde ham, i en godmodig, forekommende Tone. Han forklarede, at han var en god Ven af Maurice, og at han gjerne vilde opsøge den unge Mand.

"Det er en Korparl fra mit Kompani!" bemærkede nu Baudoin, for at gjør: en Ende paa Samtalen.

Og nu udspurgte han Jean, — vilde vide, hvor Regimentet befandt sig, og Korporalen meddelte da, at han havde set Oberſten ride gjennem Byen i Spidsen for de Folk, der endnu var samlede af 106te; de skulde slaa Leir i Nord for Byen.

Aiter glemte Gilberte, hvorledes Sagerne stod og brød ud:

"Aa, hvorfor kom Onkel dog ikke herind og spiste Frokost med os! Han kunde jo saa godt være her! Lad os endelig faa sendt efter ham!"

Men den gamle Frue gjorde en myndig Bevægelse med Haanden. I hendes Aarer flød det gamle strenge Borgerblod; hun glemte ikke, hvad en Officer skyldte sit Fædreland i Krigens trange Tid. I en alvorlig Tone standsede hun sin Svigerdatters letsindige Talestrøm:

"Lad Oberst Vineuil være i Fred. Han maa blive hos sine Folk."

Dette gjorde de tilstedeværende lidt forlegne. Telaherche førte Kapteinen ind i sit Paaklædningsværelse, — vilde selv vise ham, hvor han kunde hvile sig; og Gilberte gik ud af Stuen med sin ukuelige, fornøiede Mine, rystede sig som en Gaas, man slaar Vand paa, mens Pigen, i hvis

Varetægt de havde betroet Jean, fulgte denne over Gaarden gjennem en hel Labyrint af Gange og Bygninger og Trapper.

Weiss' boede i Voyardsgade; men Huset, der tilhørte Delaherche, stod i Forbindelse med Fabrikbygningen i Maquagade. Voyardsgade var en af de smaleste af Sedans smale Gader, et snævert, mørkt og fugtigt Stræde, der løb langs Volden. Det saa næsten ud, som om de høie Tage skulde mødes, og Gadedørene lignede Kjælderhalse, især i den Ende af Gaden, hvor den høie Mur om Latinskolen befandt sig. Weiss' Leilighed laa paa 3dje Etage og var ganske bekvem, da han uden at klæde sig om kunde komme paa Kontoret og hjem igjen, og desuden havde Bolig og Brændsel frit; han var meget fornøiet med sin Stilling, især siden han havde giftet sig med Henriette, som han længe havde holdt af; han havde gjort hendes Bekjendtskab i Chène, hvor hun som ganske ung, knap 7 Aar gammel, styrede Huset for Faderen efter Moderens altfor tidlige Bortgang.

Weiss var den Gang ansat ved Sukkerraffinaderiet som simpel Arbeidsmand. Ved Flid og Arbeide svang han sig efterhaanden op til at indtage en temmelig betroet Post paa Kontoret. Og alligevel havde han vel sagtens aldrig naaet til at virkeliggjøre sin Drøm, dersom Henriettes Fader ikke var død og Broderen ikke havde gjort Dumheder i Paris.

Den unge Pige — Maurices Tvillingsøster — havde alle Dage været Askepot, havde opvartet Faderen og Broderen og var til enhver Tid bleven opofret, for at denne kunde faa en fin Opdragelse og komme til at studere. Nu havde hun maattet sælge baade Hus og Indbo og kunde

endda ikke dække den Gjæld, Maurice havde gjort i Paris, da den gode Weiss havde budt hende alt, hvad han havde sparet sammen tilligemed sin Haand og sit Hjerte og et Par kraftige Arme til Støtte; hun havde sagt Ja til hans Frieri, rørt som hun var, over hans Godhed mod hende, og hun nærede kjærlig Høiagtelse for sin Mand, selv om hendes rolige, sindige Natur ikke havde været paa Høide med hans varme Følelser for hende.

De havde havt Lykken med sig, nu talte Delaherche om at optage Weiss i Firmaet; deres Fremtid var sikret og de vilde have været fuldstændig tilfredse, dersom de havde havt Børn, — men de kunde jo nok komme endnu.

"Pas paa!" sagde Pigen til Jean, "Trappen er steil!"

Og Jean var virkelig ved at falde i Mørket, da en Dør hastig aabnedes, saa at Lyset faldt ud paa Gangen, og nu hørte Jean en blid Stemme sige:

"Der er han!"

"Fru Weiss!" raabte Pigen, "her er en Soldat, som spørger efter Dem!"

Nu lød en glad Mumlen inde fra Stuen og den blide Stemme svarede:

"Godt, godt! Jeg ved nok, hvem det er."

Og da Korporalen lidt forlegen blev staaende paa Dørtrinet, hed det:

"Kom De kun ind, Korporal ..... nu har Maurice og vi andre siddet og ventet paa Dem i over to Timer; og vi kunde slet ikke forstaa, hvor De blev af!"

Og i Stuen, hvor de nu kom ind. saa han Henriette. Hun havde en slaaende Lighed med Broderen; den overordentlige Lighed man kun træffer hos Tvillinger; dog var hun mindre, endnu finere og spinklere, med en lidt stor

Mund og forresten smaa Træk under et pragtfuldt blondt Haar, — lyst som moden Havre. Og en Ting var helt forskjellig hos de to Søskende: hun havde store, rolige, tapre Øine, hvor man gjenfandt Bedstefaderens Heltesjæl. Hun var saamælet og meget stille, gik med lette Fjed, var saa smilende i sin Virksomhed, saa blid, saa sød i sit hele Væsen, at hendes Nærværelse føltes af Omgivelserne som Kjærtegn.

"Se, kom denne Vei!" sagde hun til Jean, "her er alting istand til Dem om et lidet Øieblik."

Han stammede, kunde end ikke faa en Takkjelse frem, saa rørt var han over den søsterlige Venlighed, der lyste ud af det klare Blik. Forresten kunde han kun med Møie holde Øinene aabne, det flimrede rundt om ham, han ravede som i en Taage, og Jorden gyngede under ham. Var hun ikke et Syn, denne hjælpsomme unge Kvinde, der saa paa ham med en saa venlig Ligefremhed? Det forekom ham, at han følte en fast blød Haand gribe hans, og trykke den broderligt og trofast.

Og nu huskede Jean kun dunkelt, hvad der skete. De gik vist ned i Spisestuen, hvor der stod Brød og Kjød paa Bordet; men han havde ikke Kraft til at føre en Bid til sin Mund. En Mand sad paa en Stol; han gjenkjendte Maurices Svoger, som han havde set ved Mühlhausen. Men hvad han sagde i en sørgmodig Tone, det fattede ikke Jean.

Paa en Feltseng i en Krog af Stuen laa Maurice allerede i dyb Søvn, med et sært, stivt, ubevægeligt Ansigt. Og Henriette havde travlt henne ved Sofaen, paa hvilken hun redte Seng; hurtigt og behændigt lagde hun Madras, Hovedpude og Lagner, saa hvide som Sne, tilrette.

Aa, — de hvide, indbydende Lagner, som saa længe havde foresvævet Jean i hans urolige Drømme!

I hele seks Uger havde han ikke været af Klæderne, havde ikke ligget i en ordentlig Seng. Han var ganske forpint af Længsel efter at strække sig rigtig ud paa de bløde Madrasser, falde hen i alt det hvide Lærred! Saa snart de andre var ude af Stuen, rev han Tøiet af sig og laa i en Haandevending i Sengen med et lettet, velbehageligt Suk. Morgenlyset gled ind ad Vinduerne, og da han endnu engang halvt isøvne lukkede Øinene op, saa han igjen Henriette, en næsten forklaret, fin liden Skikkelse, der paa Taaspidserne kom listende ind og satte en Karaffel med Vand paa Bordet. Han syntes, hun blev staaende en kort Stund med de klare graa Øine fæstet paa ham og Maurice, medens et eiegodt Smil spillede om den bløde Mund. Saa forsvandt hun.

Han sov som et træt Barn i de duftende, rene Lagener.

Timer, — Aar gik hen! Jean og Maurice laa aldeles tilintetgjorte, uden Drømme, uden en Trækning, i Arme. Ti Aar, eller ti Minuter, — Tidsregningen var svundet ud af deres Bevidsthed; det overtrætte Legeme fik Overtaget i en dødlignende Hvile. Pludselig fo'r de begge to med et Sæt op. Hvad var dette? Hvad var paafærde? Hvorlænge havde de monstro sovet? Det samme Lys faldt gjennem Vinduet hen over dem. De var møre i alle Lemmer, endnn mere ødelagt end da de havde lagt sig. Heldigvis kunde de umulig have sovet mer end en Time, og de blev aldeles ikke forbausede ved at se Weiss siddende paa samme Stol ved Bordet.

Det lod til, han ventede paa, de skulde vaagne, han saa stadig nedslaaet og bedrøvet ud.

"Naada!" stammede Jean med tykt Mæle, "nu var det vist paa Tiden at staa op; vi maa da have fundet Regimentet inden Middag."

Han sprang op med et lidet Smertesudbrud over de stive Lemmer.

"Inden Middag!" gjentog Weiss, "Klokken er syv, — I har sovet tolv Timer itræk."

"Syv! Du milde Gud!"

Der blev er Forskrækkelse. Jean var i Klæderne i lynende Fart, vilde øieblikkelig fare afsted, mens Maurice endnu laa i Sengen og jamrede, at han umulig kunde faa Benene med sig.

Hvordan skulde de kunne finde Kamerateme? Bare ikke Regimentet var stukket af! Og de begyndte begge to at give ondt af sig; — det lignede heller ingenting, at lade dem ligge og snue paa den Maade.

Men nu slog Weiss ud med Haanden; de behøvede saamæn ikke at ærgre sig, — desværre!

"I kan være ganske rolige; I har ikke tabt noget ved at ligge og hvile jer!"

Han havde drevet om i Byen hele den udslagne Dag; og nu var han kommen hjem! Gud bedre det; Hæren havde igjen tilbragt den kostbare Tid i ubegribelig, ufattelig Nølen og Smøleri. En eneste Undskyldning havde Førerne: Troppernes forfærdelige Træthed, — deres uafviselige Trang til en Dags Hvile, men ikke destomindre begreb han ikke, at man atter havde spildt en hel Dag, efter et Par Timers Rast kunde de have fortsat Tilbagetoget.

"Jeg," vedblev han, "jeg kan selvfølgelig ikke sige, jeg er inde i de Sager, — men jeg har en Følelse, ja en aldeles bestemt Følelse af, at Hæren indtager en daarlig Stilling her i Sedan .... Tolvte Korps staar ved Bazeilles, hvor der imorges var en liden Træfning, 1ste langs Gironne, Moncelle og Garenneskoven, medens 7de har slaaet Leir paa Høiden ved Floing og Resterne af 5te, der jo er mer end halvveis overvet, ligger i Flok under Murene omkring Slottet ..... og det er netop denne Stilling, der ængster mig; — det er ikke rigtig at ligge her lige klods op ad Fæstningen og vente paa Fienden. Jeg havde straks, lige straks, sluret mod Mezières. Jeg kjender Omegnen, — der er ingen anden Udvei aaben, — eller ogsaa bliver vi smidt ind i Belgien ..... pas paa, hvad jeg siger ..... kom her og se ...."

Han tog Jean ved Haanden, og trak ham hen til Vinduet.

"Se den Vei, — hen over Bakkekammen."

Over Voldene, over de nærliggende Bygninger, kunde man herfra se ud over Byens sydlige Del, ud over Maasdalen. Floden slyngede sig gjennem vide Engstrækninger; Remilly tilvenstre, Pont-Mangis og Wadelincourt ligefor og Frenais tilhøire; længere borte hævede Bakkerne sig i grønne, bløde Skraaninger, først Liry, saa Marfée og Croix-Piau med de store Skove. . I det sildige Eftermiddagslys bredte Synskredsen sig ud, klar og dyb som Krystal.

"Ser De ikke helt derhenne, langs Kammen, lange sorte Linjer, der bevæger sig som et Tog af vrimlende Myrer?"

Jean spilede Øinene op. Maurice laa paa Knæ i sin Seng og strakte Hals.

"Aa, jo, jo, vist ser vi dem!" udbrød de paa en Gang. "Der er en Linje, der er en til, — en til. Der er en hel Del, — allevegne ser vi dem!"

"Naa," svarede Weiss, "det er Prøiserne ..... Lige siden imorges tidlig har jeg set paa, hvordan de stadig gaar, gaar, gaar! Aa, — det maa jeg lade dem; — d e har Hastværk nok, — medens v o r e har saa forskrækkelig god Tid! .... Og vi har allesammen set dem, — vi Borgere i Sedan, — Generalerne — derimod, — de kan ingenting se. For lidt siden talte jeg med en, som sagde mig, at Marskalken var vis paa, at den fiendtlige Hærstyrke umulig kunde beløbe sig til mer end 70,000 Mand. Gud give, han ikke tager feil .... Men se nu bare derhenne, — det mylrer, — Jorden er ganske sort, — de kommer vrimlende, de sorte Myrer...."

I dette Øieblik kastede Maurice sig ned i Sengen igjen, og brød ud i lydelig Hulken.

Henriette kom netop ind i Stuen; hun ilede hen til Broderen med urolig Mine.

"Hvad er der iveien?"

Men han stødte hende bort.

"Aa, — nei, nei! Lad mig være! Jeg har altid pint dig og aldrig voldt dig andet end Sorg og Bedrøvelse. Naar jeg tænker paa, at du neppe nok kunde faa dig en Kjole, medens jeg gik i Latinskole! — Ja, — det er rigtignok vel anvendte Penge! — — Og saa var jeg ved at bringe Skjændsel over Familien, — jeg ved ikke, hvor jeg vilde have været nn, dersom du ikke havde solgt Rub og Stub for at redde mig! ...."

Hun smilede roligt og fredeligt.

"Hør, lille Maurice! Du er saamæn ikke i godt Hu-

mør, naar du vaagner .... Hvorfor skal vi nu rippe op i alle de gamle Historier, der er glemt for længe siden? ... Nu gjør du din Pligt og Skyldighed mod dit Fædreland! Jeg er rigtig stolt af at have en Broder, der er gaaet med som frivillig!"

"Stolt! Stolt af mig! ...." raabte Maurice, "det er en net Fyr at være stolt af! Nu har vi i over en Maaned ikke bestilt andet end smøre Haser!"

"Herregud," sagde den sindige Jean, "det kan vi ikke gjøre ved, — vi maa da lystre Ordre, ved jeg!"

Men hans rolige Ord gød kun Olje i Ilden.

"Ja, — netop, — og nu gider jeg ikke være med til den Komedie længer! .... Er det ikke til at græde Blod over! Evig at blive slaaet og jaget! Gaa her og lystre Idioter og Fæpander, der driver os afsted som en Flok Kvæg til Slagterbænken! Men nu k a n vi ikke komme videre, — nu slaar vi Hovedet mod Muren! — Du ser selv, hvordan Prøiserne kommer mylrende frem fra alle Sider; — vi bliver knuste, ødelagte, hele Hæren er fortabt, uden Redning! .... Nei, nei, — jeg rører mig ikke af Pletten, jeg vil hellere lade mig skyde som Desertør... gaa du bare, Jean, — nei, jeg gjør det ikke! Jeg g a a r ikke med; her bliver jeg, — saa kan I hente mig, om I har Lyst!"

En ny Taarestrøm brød frem af hans Øine, han kastede sig ned med Hovedet begravet i Puden. Det var et af de Fortvivlelsesanfald, hvor han foragtede baade Verden og sig selv; dem kjendte Henriette kun altfor godt; hun var derfor temmelig rolig.

"Det vilde være rigtig stygt af dig, Maurice, om du forlod din Fane i Farens Stund!"

Broderen fo'r ap.

"Naa, - saa giv mig min Bøsse, — lad mig skyde mig en Kugle for Panden; det er ogsaa det allernemmeste!"

Han fægtede vildt med Armene, pegede paa Svogeren, der sad stille og taus.

"Se, — han der, — han er den eneste, der har sund Fornuft, ja, — han var den eneste, der vidste, hvorledes det hele hang sammen. Husker du, Jean, den Aften ved Mühlhausen, — husker du, hvad han sagde til os?"

"Ja, det er vist og sandt!" svarede Jean. "Hr. Weiss sagde, at vi vilde faa Prygl!"

Og han gjensaa hele Optrinet hin angstfulde Nat, da de laa og ventede, da Ulykken ved Fräschwiller allerede svævede over dem, medens Weiss udtalte sin Frygt, sagde, at Tyskland var kampberedt, havde dygtige Feltherrer, var fuld af begeistret Fædrelandskjærlighed, hvorimod Frankrig var forstyrret, opskræmt, forsinket og fordærvet, uden Førere, uden Soldater, uden Vaaben! — Og den forfærdelige Sandsigelse var nu bleven Sandhed.

Weiss løftede de rystende Hænder. Hans godmodige Hundeansigt udtrykte den dybeste Smerte.

"Aa, Gud bedre det! ..... Jeg er ikke stolt af mine Profetier!" mumlede han. "Jeg er hverken klog eller lærd, men det laa altsammen saa snublende nær, naar man var lidt inde i Tingene.... Men selv om vi bliver slagne ... kan man da faa udryddet nogle Prøsere — nogle af disse Helvedes Prøsere! Det er en Trøst i al denne Jammer! Det er min faste Overbevisning, at vi kommer til at lide et stort Nederlag, men der bliver ogsaa Mandefald blandt Fienden, og jo flere, der falder, desto bedre, — aa, gid de maatte komme til at ligge i Bunker derhenne!"

Han havde reist sig op, pegede ud over Dalen og Floden, og i de store nærsynede Øine glimtede der et vildt, uudslukkeligt Had til den Fiende, der nærmede sig.

"Ja, det ved Himlen! Jeg betænkte mig ikke et Øieblik paa at gaa med, dersom jeg var min egen Herrer det er vel sagtens fordi jeg ser dem her i mit Fødeland, ser dem her som Herrer, at jeg ikke kan tænke paa at se dem i vore Huse, uden at overfaldes af en ubetvingelig Lyst til at faa idetmindste en Snes Stykker slaaet ned ..... aa, bare jeg dog var bleven taget til Tjeneſten! .... Men de kasserede n ig jo for min Nærsynethed!"

Lidt efter mumlede han hen for sig:

"Og, naar alt kommer til alt, saa kan man jo umulig vide, hvad Enden vil blive!"

Atter vaagnede Haabet om Muligheden af Seier, det Haab, som selv de mest klartseende havde saa ondt ved at slippe. Og Maurice lyttede med spændt Opmærksomhed til hans Ord, klamrede sig til den mindste Sandsynlighed for et heldigt Udfald. Ja, havde de ikke igaar sagt i Byen, at Bazaine var i Verdun?

Lykken kunde dog umulig helt have vendt Ryggen til det Land, der før altid var gaaet med Seier ud af Kampen.

Henriette var stille gaaet ud af Stuen, og da hun kom tilbage, fandt hun sin Broder fuldt paaklædt, færdig til Afmarsch.

Men inden de gik, vilde hun se ham og Jean spise lidt, og de maatte sætte sig tilbords, men Maden voksede i Munden paa dem, — de kunde ikke faa en Bid ned, var tunge og ilde tilpas efter den lange Søvn. Som en forsigtig General tog Jean et Brød, skar det midt over og puttede et Stykke i hver af deres Tornystre. Nu begyndte

Dagen at hælde, de maatte bort, og Henriette, der havde stillet sig ved Vinduet, fulgte med Øinene de sorte Myrers Bevægelse henne paa Marsdes Bakkekam, og mens det tiltagende Tusmørke efterhaanden lagde sine Skygger over dem, undslap en dæmpet Klagelyd hendes Læber.

"Aa, den rædsomme, den forfærdelige Krig!"

Nu var det Maurice, der tog den Sag med Ro, han sagde i en spøgefuld Tone:

"Hvad er nu det for noget, lille Søster! Du vil have, man skal slaaes, og saa staar du der og snakker ondt om Krig?"

Hun vendte sig om og svarede roligt og modigt:

"Ja, det er sandt! Jeg afskyr Krig, finder den uretfærdig og skrækkelig! maaske simpelthen fordi jeg er Kvinde. Dette Slagteri oprører mig. Hvorfor kan man ikke ligesaa godt se at finde sig tilrette i al Fredsommelighed?"

Jean tilnikkede hende sit Bifald. Jutet syntes den ulærde, sindige Bonde rimeligere end det at komme overens, naar man havde udvekslet gode Grunde fra begge Sider, hvorimod Maurice nu igjen kom med sine Udtalelser om Nødvendigheden af Krig, der jo var selve Livet i Verden, — en ubrydelig Naturlov. Er det ikke det civiliserede Menneskes Ødebrødsbarmhjertighed, der stræber efter Fred og Retfærdighed, mens den ubøielige Natur er idel Kamp og Ødelæggelse?

"Komme overens!" udbrød han, "ja om flere Aarhundreder maaske! Dersom alle Nationer kun dannede et eneste Folk, kan man nogenlunde tænke sig denne Guldalder, — og hvem ved, om ikke Menneskene vilde ophøre at være til paa samme Tid som Krigen ophævedes ....? — jeg

var en Tosse før, — slaaes maa man, siden det er Naturens Lov!"

Han smilede, gjentog Weiss' Ord:

"Naar alt kommer til alt, saa kan man jo umulig vide, hvordan Enden vil blive."

Atter var han forhaabningsfuld; — han følte Trang til at lukke Øinene i sin sygelige Overspændthed.

"Men, apropos!" sagde han muntert, "hvad er der saa blevet af Fætter Günther?"

"Fætter Günther," svarede Henriette, "han staar jo ved den prøisiske Garde.... Er Garden ikke ogsaa med?"

We ss slog ud med Haanden, det vidste han ikke; ingen var rigtig paa det rene med Fiendens Hær, selv Generalerne var jo i en mærkelig Uvidenhed desangaaende.

"Kom, lad os gaa, jeg skal vise jer Vei," erklærede Weiss. "Jeg har for lidt siden faaet at vide, hvor eders Regiment har slaaet Leir."

Og nu meddelte han sin Kone, at hun ikke maatte vente ham hjem den Nat. Han vilde til Bazeilles, hvor han lige havde kjøbt sig en Villa, som de skulde bebo til Vinteren indsandt sig. Den laa ved Siden af Delaherches Farveri. Han var lidt ængstelig for et Vinfad og nogle Sække Kartosler, der allerede laa i Kjælderen, det kunde jo ske, at Marodører og Landstrygere kunde finde paa at rode om i et ubeboet Hus, mens han sikkert vilde kunne redde sine Sager ved at overnatte ude i Villaen. Henriette saa forskende paa ham, mens han afleverede denne Forklaring.

"Vær du kun ganske rolig," tilsøiede han med et Smil, "jeg forsikrer dig, at jeg ikke har Bagtanker, — jeg vil kun holde Øie med mine Eiendele. Jeg lover dig straks at

komme hjem, dersom Bazeilles bliver angrebet, og der skulde blive Spektakler eller nogen Slags Fare."

"Saa gaa," svarede hun, "men dersom du ikke er her tilbage imorgen, saa kommer jeg og henter dig."

I Døren trykkede hun kjærligt Maurice til sit Bryst, saa rakte hun Jean Haanden venligt og trofast.

"Jeg betror min Broder til Dem, — ja, han har fortalt mig, hvor god De har været mod ham, og jeg holder meget af Dem."

Han blev forlegen, vidste ikke, hvad han skulde svare og nøiedes med at gjengjælde hendes faste Haandtryk, — og atter fik han det Indtryk af den blide, lyshaarede Henriette, der straks ved første Øiekast havde paatrængt sig,— han følte, hvor stærk og god hun var, denne unge Kvinde, hvis Nærværelse virkede paa hendes Omgivelser som en Moders Kjærtegn.

Nedenunder gjenfandt de den samme mørke, sørgmodige By.

Aftendæmringen lagde sig over de snævre Gader, der var vrimlende fulde af Krigsfolk.

De fleste Butiker var lukkede.

Husene saa ud, som om de var forladte, mens man havde Møie med at trænge sig frem gjennem Menneskemassen.

Imidlertid lykkedes det to Soldater og Weiss at naa Pladsen foran Raadhuset, hvor de stødte paa Fabrikant Delaherche, som drev om og saa til.

Han kjendte straks Maurice, hilste venligt paa ham og fortalte, at han lige havde fulgt Kaptein Baudoin ad Floury til, der laa 106te Regiment, og han blev meget fornøiet, da Weiss meddelte, at han vilde til Bazeilles,

thi han havde ogsaa faaet den Idé at se til sit derværende Farveri.

"Saa følges vi ad, Weiss .... Men lad os gaa om ad Byfogdens Bolig, saa faar vi maaske et Glimt af Keiseren at se."

Siden han ved Babylelgaarden var nær ved at komme i Snak med Majestæten, var denne ikke ude af hans Tanker, og han fik nu baade Korporalen og Maurice trukket med sig.

Foran Byfogdens Hus stod spredte Grupper i dæmpet Samtale, medens Officerer nu og da løb travlt ud og ind.

Tusmørkets bedrøvelige Skygger laa allerede over Træerne, man kunde tydelig høre Flodens Brusen tilhøire bagved Husene.

Det hed sig, at man med stor Møie sent om Aftenen havde faaet Napoleon til at forlade Carignan, og at han aldeles ikke vilde høre Tale om at begive sig til Mezières: han vilde blive, hvor der var Fare, mente, hans Nærværelse maatte styrke Troppernes Mod.

Nogle sagde, at han slet ikke var her, at han allerede var flygtet, men at en af Officererne, som havde en slaaende Lighed med ham, var bleven tilbage for at narre Folk; atter andre svor paa, at de havde set Vogne kjøre ind i Byfogdens Have, Vogne med over hundrede Millioner nyslaaede Tyvefrancsstykker, som tilhørte Keiseren. Det var kun det Tros, som hele Tiden var fulgt med; Char-a-banc'er, de to Kalescher, de tolv Bagagevogne, der stadig satte Omverdenen i Bevægelse, hvor de drog frem gjennem Courcelles, Chêne, Rancourt.

Indbyggerne paastod, at dette Tog hele Tiden stand-sede Hærens Bevægelser, og at man nu havde kjørt dem herind under Havens Syrenbuske, der skulde unddrage dem den harmfulde Befolknings Blikke.

Ved Siden af Delaherche, der stod paa Tæerne og kigede op til Vinduerne i Stueetagen, stod en gammel Kone, en fattig Kone fra Sedan, krum og bøiet af mange Aars haardt Slid og Slæb, hun mumlede mellem Tæn-derne:

"En Keiser ..... jeg vilde nu forresten gjerne se, hvordan saadan en tager sig ud .... ja, det kunde jeg nok have Lyst til...."

Med et greb Delaherche Maurice i Armen og udbrød dæmpet og ivrigt:

"Se, se, der er han! — der! — se i Vinduet tilvenstre .... aa, — jeg tager ikke feil, jeg kjender ham tydeligt fra igaar, da jeg stod ganske nær ved ham .... se, han løfter Gardinet op, — der, se det blege Ansigt paa Ruden...."

Den gamle Kone lyttede, strakte Hals og stod med aaben Mund af Forbauselse.

Ja, — der ved Vinduet viste sig ganske rigtig det ligblege, voksgule Ansigt med de udslukte Øine, de trætte, fortrukne Træk, den afblegede Knebelsbart, og det sælsomt angstfulde, fortvivlede Udtryk.

Og den gamle Kone vendte sig om med en usigelig Ringeagt:

"Det — en Keiser, — naa, han ser minsandten rigtig pen ud!"

En Zouav fik ogsaa Øie paa dette Jammerens Bil-lede, han svingede sin Baglader, bandte og svor, idet han vendte sig om mod en Kamerat:

"Vent ..... saa sender jeg ham en Kugle lige i Synet!"

Delaherche lagde sig harmfuld imellem. Men Keiseren havde allerede trukket sig tilbage fra Vinduet.

Maasflodens Brusen lød stærkere i det voksende Mørke, en underlig fortvivlet Sørgmodighed lagde sig over Omgivelserne.

Larm og Støi hørtes fra alle Sider. Var det den frygtelige Marschordre, den rædselsfulde Befaling fra Paris, der havde drevet denne Mand hid, drevet ham til dette sidste Hvilested med den keiserlige Eskorte gjennem Flugt og Nederlag og Skjændsel, drevet ham herhen, hvor der ingen Redning gaves, hvor han skulde se alting styrte sammen?

Var det dette forfærdelige Ord, der susede i Aftenvindens Klagelyd?

Hvor mange tapre Soldater skulde ikke lade sit Liv for ham, hvor meget maatte ikke tynge paa ham, mens han stod her, syg og fortumlet, denne tause, indesluttede, følsomme Drømmer, og ventede paa, hvad Skjæbnen skulde bringe over hans trætte Hoved!

Weiss og Delaherche fulgte de to Soldater lige til Høiderne ved Flaing.

"Farvel og Levvel!" sagde Maurice og omfavnede Svogeren.

"Nei, nei! — vist ei, — vi faar saamæn nok hinanden at se igjen, — og det snart! raabte Fabrikanten nok saa fornøiet.

Jean fandt straks sit Regiment, hvis Telte laa i Række paa Skraaningen bagved Kirkegaarden.

Det var nu næsten mørk Nat, men man kunde dog endnu skjælne Byens Tage som sorte Masser og længere borte Balan og Bazeilles, hvis Enge strakte sig lige til Skraaningen ved Remilly og Frenais, medens Garonne-skovene tilvenstre bredte sit mørke Tæppe ud og Maas slyngede sig gjennem Dalen som et blegt, lyst Baand.

Maurice stod et Øieblik fortabt i Beskuelsen af den vide Synskreds, der mer og mer svandt bort i Nattens Taageslør.

"Naa, der har vi jo Korporalen," raabte Chauteau, "kommer han fra Proviantuddeling?"

Og der blev Røre mellem Folkene.

Hele Dagen var Soldaterne kommen traskende i Grupper eller enkeltvis, i en saadan Uorden og Forvirring, at Officererne helt havde opgivet Ævret og været nær ved at sige Tak til dem, der godhedsfuld gad stille.

Det var forresten ogsaa kun et Øieblik siden Kaptein Baudoin var kommet.

Klokken 2 havde Løitnant Rochas indfundet sig med hvad han havde kunnet skrabe sammen af Kompaniet; — henad to Tredjedele. Nu var det imidlertid omtrent bleven fuldtalligt.

Nogle af Folkene var fulde, andre havde ikke kunnet skaffet sig en Bid Brød, — og atter udeblev Proviantuddeligen, — det var man forresten snart vant til.

Loubet havde rigtignok anstrengt sig for at faa kogt nogle Kaalhoveder, han havde revet op af en Mark i Nabolaget, men det havde været en streng Ret, — der var hverken Smør eller Fedt ikke engang saa meget som et Korn Salt at opdrive, saa deres Tarme skreg af Sult i Livet paa dem.

"Naa — Korporal — kan De ikke finde paa Raad, De, som ellers ikke er tabt bag af en Vogn! — aa, — for min Skyld ingen Alarm, — Loubet og jeg har spist Frokost med et Damebekjendtskab, — saa vi er ovenpaa!"

Alle saa forventningsfuldt hen til Jean, — de stolede jo paa ham, — især var Lapoulle og Pache elendige — for de havde aldeles intet kunnet faa Fingre i, og de var vant til, at Jean altid hittede paa noget.

Korporalen blev saa rørt af deres Jammer, at han i sin Anger over at have forladt sine Folk, gav dem Halvdelen af det Brød, han havde gjemt i sin Tornyster.

"Det var da godt, det var Fanden tage mig godt," brummede Lapoulle og fo'r løs paa sin Humpel — mens Pache slog det ene Kors efter det andet og mumlede baade Pater og Ave med Munden fuld.

Nu blæste Gaude et skingrende Signal. Men der hørtes ingen Retræte i Resten af Leiren, og da Sergeant Sapin havde set efter, om hans Afdeling var fuldtallig, mumlede han med et mat Smil i det fine, blege Ansigt:

"Nu er vi her alle, men imorgen ser det vist anderledes ud, saa mangler der nok en hist og her!"

Jean saa paa ham og tilføiede med Overbevisning:

"Ja, jeg faar nu min Bekomst imorgen!"

Natten lod til at blive iskold, thi fra Floden steg tykke Taagemasser op og skjulte Stjernerne.

Og Maurice mente, de gjorde bedst i at søge Ly i Teltet.

Men skjønt de var trætte, kunde ingen af dem falde isøvn, og de betragtede med Misundelse Løitnant Rochas, der laa og snorkede paa den bare Jord.

Længe passede de paa et Lys i et af Teltene, hvor Obersten og nogle Officerer vaagede.

Hele Eftermiddagen havde Oberst Vineuil været urolig over ingen Ordre at faa; han følte, at Regimentets Stilling var for fremskudt, skjønt han allerede havde trukket sig lidt tilbage.

General Bourgain-Desfeuilles havde ikke vist sig — han laa syg, hed det, i "Det gyldne Kors" i Sedan, og Obersten besluttede at sende en af Officererne derind med Melding om, at den nye Stilling forekom ham farlig; 7de Korps var altfor spredt; skulde forsvare en altfor lang Linje, lige fra Flodens Krumning til Garonneskoven.

Slaget kom sandsynligvis til at staa næste Morgen ved Daggry.

Tropperne havde vist neppe 7—8 Timers Frist for sig.

Da det lille Lys slukkedes i Oberstens Telt, blev Maurice meget forbauset over at se Kaptein Baudoin liste sig afsted i Retning af Byen.

Natten blev stedse mørkere. Taagen fra Floden lagde sig som et fugtigt Slør over Leiren og skjulte alting.

"Sover du, Jean?"

Jean sov, og nu var Maurice ene. Han havde ingen Lyst til at opsøge de andre, de laa og snorkede omkap med Løitnanten. Naar store Feltherrer sover Natten før et afgjørende Slag, er det maaske fordi de ikke modstaa Træthed en. Fra hele Leiren hørtes ingen anden Lyd end Soldaternes regelmæssige Aandedræt. Maurice vidste, at 5te Korps skulde ligge under Murene, 1ste var spredt fra Garonneskoven til Landsbyen la Mancelle, medens 12te paa den anden Side af Sedan holdt Bazeilles besat, — og alle sov de i en Strækning af over en halv Mil. Men fra det fjerne forekom det ham, at en anden Lyd naaede hans Øren; langt borte lød det, som en Summen eller svag Susen: det

var Kavalleriets Galop, Skytsets Rullen og især mange Infanteristers Fodslag. Det var de sorte Myrers Marsch derhenne paa Høiderne, Fienden, der rykkede frem, ustandselig, ubønhørlig omringede han dem, — end ikke Nattens Mørke lagde ham Hindringer iveien.

Og hvad var det, dernede i Dalen? Lys slukkedes pludselig; Stemmer lød nu og da i høie Udbrud, en sælsom Uro greb ham med stedse voksende Magt og fyldte denne sidste Forventningens Nat med usigelig Engstelse, som først Morgenens Frembrud kunde sprede!

Med rystende Haand famlede han efter Jean, og først da han fik dennes Haand i sin, faldt han endelig i en beroligende Søvn.

Alt var stille, — kun fra et af Sedans Kirkeure lød Timeslag ud over den sovende Leir.

Ende paa første Del.

Knald og Fald

eller

Krigen

Roman

af

Emile Zola

Anden Del

Chicago
JOHN ANDERSON PUBLISHING CO.
1892

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

I.

I Bazeilles, i det lille mørke Værelse, fik en pludselig Rystelse Weiss til at fare ud af Sengen. Han lyttede, — det var Kanonskud. Han famlede efter Svovlstikker, fik tændt Lys for at se paa sit Ur. Klokken var 4, Dagen begyndte netop at gry. Hastig fik han sin Lorgnet sat paa og kastede et Blik ned ad Hovedgaden, — Veien til Douzy, som gaar lige gjennem Bazeilles; men en sær tyk Sky hindrede ham i at se, hvad der foregik. Saa gik han ind i den anden Stue, som vendte ud til Engene og Floden, og han begreb da, at det var Morgentaagen, der skjulte Synskredsen for hans Øine.

Bagved Sløret, paa den Side af Floden, tordnede Kanonerne med tiltagende Heftighed. Met èt tog et fransk Batteri til Gjenmæle, saa nær ved og saa voldsomt, at Murene i det lille Hus rystede.

Weiss' Villa laa midt i Bazeilles tilhøire, før man kom til Pladsen foran Kirken. Façaden vendt ud til Veien et lidet Stykke fra den; der var kun et Stokværk med tre Fag Vinduer, over hvilke var et Loft; men bagved laa en temmelig stor Have, som skraanede ned mod Engene, og

derne paa første Etage til Gaden og i Muren, der omgav Gaardspladsen og vendte ud til Engene.

Her traf Weiss og Delaherche Løitnanten, som saa ud over Engen.

"Den fordømte Taage!" mumlede han, "vi kan da heller ikke slaaes iblinde!"

Efter et Øieblik Ophold vedblev han:

"Hvad Dag er det idag?"

"Torsdag," svarede Weiss.

"Det er ogsaa sandt! Ja, man lever i en underlig Tilstand, — man glemmer baade Dato og Tidsregning, som om Verden stod stille!"

Kanonaden vedblev uden Ophør, men nu knaldede med et en heftig Geværsalve i Kanten af Engene, neppe 300 Alen borte. Og som ved et Tryllesslag trængte den opgaaende Sols Straaler sig pludselig gjennem Taagen, der lettede og som fine sønderrevne Skyer svævede henover Fladen; den blaa Himmel viste sig, — en ren og klar Sommerhimmel.

"Aa, se," udbrød Delaherche, "nu gaar de over Jernbanebroen, se, hvor de kommer herhen ad .... men det er da forbandet dumt, at den Bro ikke er bleven sprængt!"

Løitnanten slog ud med Haanden i stum Vrede. Minerne var istand, Lunterne lagt til, fortalte han; men efter at der igaar var kjæmpet i 4 Timer for at tage Broen tilbage, havde man glemt at sætte Ild paa Lunterne.

"Saadan gaar det jo altid, — vi har et sært Held med os!"

Weiss stod taus og tankefuld, prøvede at faa en Smule Klarhed over Sagerne.

I Bazeilles havde de franske en meget stærk Stilling. Landsbyen, der var bygget paa begge Sider af Veien til Douzy, dominerede Sletten, og der var kun denne Vei, som dreiede tilvenstre og løb forbi Slottet, medens en anden tilhøire førte til Jernbanebroen og delte sig ved Kirkepladsen. Altsaa maatte Tyskerne rykke frem over vidtstrakte Pløiemarker og store Enge, der laa langs Floden og Jernbanelinjen. Deres Forsigtighed var bekjendt nok, saa det var temmelig usandsynligt, at de vilde angribe fra den Kant med Hovedstyrken. Imidlertid kom stedse voksende Troppemasser til Broen, skjønt Mitrailleuserne ved Indgangen til Bazeilles anrettede frygtelige Ødelæggelser blandt dem, og saa snart de var naaet over Broen, spredte de sig mellem nogle Piletræer, — saa dannedes Kolonnerne igjen og rykkede frem. Det var derfra Geværsalverne lød.

"Se," sagde nu Weiss, "det er Bayrer, — jeg kan kjende Chakoerne med Pomponer."

Men han syntes ogsaa, han saa andre Kolonner, halvveis skjulte bag Jernbanelinjen, de marscherede tilhøire, søgte at naa nogle længere borte voksende Træer, saa at de derfra ved en omgaaende Bevægelse kunde falde over Bazeilles. Dersom dette lykkedes, dersom de kunde finde Dækning i Parken ved Montivilliers, kunde Landsbyen tages; — denne Tanke fo'r som et Lyn gjennem Weiss' Hjerne, men Frontangrebet blev alvorligere, og saa glemte han denne Angstelse.

Hastig vendte han sig mod Høiderne ved Floing, som man kunde se mod Nord paa den anden Side af Sedan. Der aabnede et Batteri Ilden, og Røgen steg op mod den klare Himmel, medens Skudene faldt enkeltvis og meget tydeligt. Klokken kunde den Gang være henved 5

"Saa," mumlede han, "der gaar nok snart Dans over hele Linjen."

Løitnanten, der ogsaa stod og saa til, nikkede med Hovedet og ytrede med største Bestemthed:

"Men Bazeilles er det vigtigste Punkt. Her vil Slagets Udfald blive afgjort."

"Tror De virkelig?" udbrød Weiss.

"Derom nærer jeg ikke mindste Tvivl. Det er sikkert Marskalkens Plan. Han har inat beordret os til at lade os skyde ned til sidste Mand, før vi opgav denne Stilling og lod Fienden besætte Landsbyen."

Weiss rystede paa Hovedet, lod sit Blik svæve rundt i Synskredsen og sagde derpaa nølende og med dæmpet Stemme, som om han talte til sig selv:

"Nei, nei, — det nytter ikke, — det er ikke det! .... Jeg er bange for noget andet, ja, — jeg tør næsten ikke sige det, — ikke rigtig tænke den Tanke ud...."

Og han taug. Han bredte Armene helt ud som Grenene paa en Skruestik, og med Ansigtet vendt mod Nord, gjorde han en Bevægelse, som om den pludselig skruedes sammen.

Lige siden den foregaaende Dag havde han gaaet med denne Ængstelse; han kjendte Egnen, og han havde lagt Mærke til de to Hæres Marscher. Nu, da den vidtstrakte Slette laa straalende oplyst i Morgensolen, fæstede hans Blik sig paa Høiderne over venstre Flodbred, hvor han en hel Dag og en hel Nat igjennem havde set de sorte Myrers Vrimmel trække forbi. Tilvenstre for Remilly skjødes der fra et Batteri, men det, hvis Granater nu begyndte at falde rundt om, havde taget Stilling ved Pont Maugis, lige tæt ved Floden. Han tog sine Næseklemmer af, lagde

Glasſene ſammen for bedre at kunne ſe ud over de ſkovbevokſede Skrænter; og nu ſaa han kun den lille hvide Fjerbuſk af Røg fra Kanonerne, hver Gang de fyredes af: hvor ſamledes dog de Troppemaſſer, han havde ſet rykke forbi? Ovenover Noyers og Frenois paa la Marſées Høider, ved Udkanten af en Fyrreſkov, ſkimtede han en Gruppe Uniformer og Heſte, — det maatte være en eller anden Stab.

Og længere borte i Veſt ſpærrede Flodens Krumning af, — paa den Side var kun en eneſte ſmal Vei til Mezières, der gik gjennem Paſſet ved St. Albert mellem Floden eg Ardennerne. Dagen forud havde han tilfældigvis mødt en General i en Hulvei i Givonnedalen (bageſter fik han at vide, det var General Ducrot, ſom kommanderede 1ſte Korps), til ham havde Weiſs fordriſtet ſig til at tale om denne eneſte Vei; derſom Tropperne ikke ſtraks trak ſig tilbage og benyttede den, derſom man ventede til Fienden afſkar dem Paſſagen efterat være gaaet over Floden ved Donechry, vilde den franſke Hærs Bevægelſer ufeilbarlig blive lammet, og omringet her ved Grænſen. Samme Aften var det allerede forſilde; det hed ſig, at Uhlanerne havde beſat Broen, — atter en Bro, der ikke var bleven ſprængt, denne Gang fordi man havde glemt Krudtet. Og med Fortvivlelſe tænkte Weiſs paa, at denne Menneſkemaſſe, denne ſorte Myrevrimmel nu maatte være paa Sletten ved Doncherry, i fuld Marſch imod Paſſet ved St. Albert, medens Avantgarden ſagtens allerede bevægede ſig mod St. Menges og Floing, hvor han den foregaaende Dag havde fulgt Jean og Maurice hen. I den klare Morgenſol ſaa han tydeligt Kirketaarnet der, ſom en fin glinſende hvid Spids.

Ogsaa mod Øst var den anden Arm af Skruestikken. Mod Nord, paa Høiden af Illy og ved Floing, kunde han se 7de Korps, hvis Linje kun daarligt støttedes af 5te, der laa som Reserve lige under Sedans Volde, men det var ham umuligt at vide, hvad der foregik mod Øst, langs Givonnedalen, hvor 1ste Korps var stillet op fra Garonneskoven til Daigny. Kanonernes Torden lød imidlertid ogsaa fra den Kant; Kampen maatte være i fuld Gang i Junkerskoven, lige før man kom til Landsbyen. Han ængstedes over, at Bønderne havde meldt Prøisernes Ankomst til Francheval. Bevægelsen i Øst over Donchery faldt altsaa samtidig med Bevægelsen over Francheval; og Skruestikkens to Arme vilde naa sammen derhenne mod Nord ved Krucifikset paa Illyhøiden, dersom denne dobbelte Bevægelse ikke standsedes. Han var ikke inde i Krigskunstens Hemmeligheder, han fulgte sin sunde Fornufts Stemme, og han skjælvede ved at tænke paa den store Trekant, hvoraf Maas udgjorde den ene Side, medens de to andre mod Nord dannedes af 7de Korps, mod Øst af 1ste, medens 12te mod Syd holdt den yderste Spids, alle vendte de hverandre Ryggen og ventede, ingen vidste hvorfor eller hvordan, paa Fienden, der ilede til fra alle Sider. Nede i Midten, som i en Gryde, laa Sedan, — med sine ubrugelige Kanoner, — uden Ammunition, uden Levnetsmidler.

"Men kan De da ikke indse," udbrød Weiss og slog ud med Armene, som han saa med en hastig Bevægelse førte sammen; saaledes vil det gaa, dersom vore Generaler ikke passer paa .... her holder de jer bare op, — drager eders Opmærksomhed fra det rigtige Punkt...."

Han nølede, søgte efter Ord, og Løitnanten, der ikke

kjendte Egnen, kunde ikke forstaa ham, derfor trak han ogsaa Skuldren, han begyndte at blive led og kjed af denne Civilist med Brillerne, der vilde vide bedre Besked end selve Marskalken. Det ærgrede ham, at høre Weiss sige, at Angrebet paa Bazeilles maaske kun var gjort for at skjule Fiendens Plan. Tilsidst udbrød han utaalmodigt:

"Men saa lad mig dog have Fred! ... Vi skal smide dem paa Hovedet i Maas, Deres Tyskere, saa skal De faa at se, hvordan vi tager fat, naar der gjøres Nar af os!"

Fiendens Blænkere lod til at nærme sig; med en sær mat Lyd slog Kuglerne nu imod Farveriet, og dækkede af den lille Mur omkring Gaarden svarede Soldaterne paa Ilden, saa at man hvert Øieblik hørte Bagladerne knalde.

"Smide dem i Floden, — ja, — vist saa!" mumlede Weiss, "og saa trampe over dem, og tage Veien over Carignan, — ja, det vilde være udmærket!"

Saa vendte han sig om mod Delaherche, der stod i Ly bag Pumpen for at undgaa Kuglerne:

"Ja, men det bedste havde nu alligevel været at stikke af igaar Aftes til Mezières ..... Nu maa vi slaaes, nu, da Tilbagetoget er umuligt."

"Kommer De nu med hjem?" spurgte Delaherche, der trods sin store Nysgjerrighed begyndte at blive bleg. Dersom vi bliver her længer kan vi slet ikke mere komme til Sedan."

"Ja, vent bare et Minut, — saa gaar jeg med!"

Trods Kuglerne, der peb ham om Ørene, stod han paa Tæerne, kigede over Muren, — han vilde se, hvordan det hele ordnede sig.

Tilhøire, lige fra Torcy til Balan, var Engene paa Kommandantens Befaling sat under Vand, og den store

Sø beskyttede Staden i en vidstrakt, rolig Flade, og skinnede i Morgensolen. Men ved Indgangen til Bazeilles var der intet Vand, og Bayrerne var imidlertid forsigtigt rykket nærmere, benyttende hvert Træ, hver en Grøft, til Dækning.

Nu kunde de være en 7—800 Alen borte, og det maatte undre enhver Jagttager at se, hvor langsomt de bevægede sig fremad, med hvilken Taalmodighed de vandt Terræn, idet de udsatte sig saa lidet som muligt. Desuden støttedes de af et mægtigt Skyts, gjennem den friske, klare Morgenluft susede Granaterne.

Weiss saa op: Batteriet ved Pont-Maugis var ikke ene om at beskyde Bazeilles, to andre, midt paa Skraaningen ved Livry, havde aabnet sin Ild, bestrøg Landsbyen, — ja, deres Projektiler feiede endogsaa hen over de nøgne Marker ved Marcelle, hvor 12te Korps' Reserve laa, og lige hen til Daignys skovbevoksede Skrænter, som var besat af en Division af 1ste Korps. Forresten lynede og tordnede det efterhaanden fra hver en Bakkekam paa venstre Bred.

Det saa ud, som voksede Kanonerne op af Jorden, — de lignede et Belte, der stedse strakte sig videre: et Batteri i Noyers skjød paa Balan, et Batteri ved Wadelincourt paa Sedan, og ved Frenais under Morfie laa et frygteligt Batteri, hvis Granater beskrev en Bue over Byen og faldt ned paa Høiderne ved Floing, hvor de sprang midt imellem 7de Korps.

Dette Bakkestrøg, som Weiss elskede saa høit, disse runde Høie, han før havde betragtet som en Øienslyst, der lukkede for den venlige grønne Dal, dem saa han i dette Øieblik paa med en ganske ny, beængstende Følelse: nu

forekom det ham, at de med et var blevne til frygtelige kjæmpemæssie Fæstningsværker, der snart maatte knuse Sedans unyttige Forter.

En let Støi over hans Hoved bragte ham til at se op.

Det var en Kugle, der rev Pudset af hans eget Hus, som han kunde se over Muren i Farveriet.

Han blev meget ærgerlig.

"Se saa, nu skal de vel skyde mig det ned, — det Røverpak!"

Atter so'r han sammen, — denne Gang hørte han en underlig Lyd bagved sig, — han vendte sig om: det var en Soldat, der fik en Kugle lige i Brystet og faldt om paa Ryggen.

Benene bevægede sig et Øieblik krampagtigt, mens det unge Ansigt forblev roligt og ubevægeligt, — han var død paa Stedet.

Det der især rystede Weiss var Lyden af Geværet, som klirrede henad Brostenene.

"Hør nu, nu tager jeg minsandten min Udgangsbillet," stammede Delaherche. "Dersom De ikke vil med, Weiss, saa gaar jeg uden Dem!"

Løitnanten, der var overmaade kjed af dem, kom nu til.

"Ja, de Herrer gjorde bedst i at komme bort .... vi kan vente Angrebet hvert Øieblik...."

Efter sor sidste Gang at have kastet et Blik ud over Engen og de fremrykkende Bayrere, besluttede Weiss sig omsider til at følge med Delaherche.

Men da de var kommen over paa den anden Side af Gaden, vilde han lukke ordentlig af for sit Hus, og han skulde lige til at gaa bort med Fabrikanten, da de begge to blev staaende som forstenede.

Ved Enden af Gaden, omtrent 500 Alen borte fra dem, angrebes Kirkepladsen af en mandstærk bayersk Kolonne, som kom fra Douzyveien.

Det Regiment Marineartillerister, der skulde forsvare Pladsen, syntes et Øieblik at sagtne Ilden, som for at lade Fienden rykke frem.

Men ligesom Bayrerne befandt sig oversor dem, gjordes der en aldeles uventet Manøvre: Marineartilleristerne kastede sig tildels langs Chaussèen, mange laa plat henad Jorden, og henover det saaledes frembragte tomme Rum strøg de Mitrailleuser, der var opstillede som Batteri ved den anden Ende af Gaden.

Der faldt en Regn af Kugler, den fiendtlige Kolonne meiedes ned forsøde, — Soldaterne sprang op, so'r med fældet Bojonet løs paa de spredte Bayrere og slog dem paa Flugt.

To Gange udførtes denne Manøvre med Held; — paa Gadehjørnet i et lidet Hus stod tre Kvinder i Vinduet, — de lo og klappede i Hænderne, lod til at more sig ypperligt over dette Skuespil.

"Saa for Pokker!" udbrød nu Weiss, "nu glemte jeg at tage Nøglen af Kjælderdøren .... Vent et Minut, jeg kommer lige straks tilbage."

Det første Angreb var slaaet tilbage, og Delaherche, der nu var lidt mindre ængstelig, — fik igjen Lyst til at se, hvad der vilde ske.

Han blev staaende foran sit Farveri og gav sig isnak med Portnerkonen, der var gaaet ud i Døren til sin Leilighed i Stueetagen.

"Herregud, Francoise, hvorfor gaar De ikke med os,

det er frygteligt for et enligt Kvindemenneske at se paa alle disse Rædsler!"

Hun løftede skjælvende Armene mod Himlen.

"Du milde Gud og Fader! Herren kan være vis paa, jeg ikke var bleven her, dersom min lille Karl ikke havde været saa daarlig .... træd indenfor, saa skal Herren selv se ...."

Delaherche gik ikke ind, han strakte Hals og rystede paa Hovedet; i en meget ren Seng laa Drengen med feberglødende Ansigt og de vilde Øine fast hæftede paa Mødrens Skikkelse.

"Ja, men Francoise, ham kunde vi jo tage med, han kunde jo saa godt være hos os hjemme i Sedan.... Svøb ham ind i et uldent Tæppe og gaa med!"

"Aa, det er rent umuligt! Lægen har forbudt mig at flytte ham, det blev hans Død ..... dersom jeg dog bare havde hans Fader! — men nu har jeg kun den Dreng at leve for, og jeg vilde saa nødig af med ham .... Prøiserne kan da vel aldrig gjøre en værgeløs Kvinde og et dødssygt Barn Fortræd."

Nu kom Weiss tilbage — han var glad over, at alting var under Laas og Lukke i hans Villa.

"Saa, dersom de nu vil ind, maa de minsandten sprænge Dør og Skodder, og lad os tage Benene paa Nakken; det er vist paa høi Tid; vi maa holde os ind til Husene ellers kan vi nemt komme galt afsted!"

Fienden lavede sig nemlig til at angribe paany, thi Ilden blev stærkere og den eue Granat faldt efter den anden.

To var allerede sprungen et Par hundrede Alen borte

fra Farveriet, en tredje borede sig ned i en Haves bløde Jord uden at sprænges.

"Hør, Francoise," vedblev Weiss; "jeg maa dog ind og se til Deres lille Karl .... naa, han ser jo ikke saa gal ud ..... om et Par Dage er det værste overstaaet ..... vær De ved godt Mod, men fremfor alt, hold Dem inde i Deres Stue, gaa for Himlens Skyld ikke udenfor en Dør, hører De!"

Endelig satte de to Herrer sig i Bevægelse.

"Farvel, Francoise!"

"Farvel!"

Netop i dette Øieblik hørtes et frygteligt Buldер.

En Granat, der først havde revet en Skorsten af Weiss' Villa, faldt ned paa Fortouget, hvor den sprængtes med saadan Kraft, at alle Ruderne i Nabohusene klirrende faldt ud.

En voldsom Støvsky og stærk Røg steg iveiret, saa at man først intet kunde se. Saa kom Husets Façade tilsyne; der var et stort Hul i Muren og paa Dørtærskelen laa Francoise henkastet, — død, med knækket Ryg og knust Hoved, — blodig og rædselsfuld. Weiss blev som ude af sig selv ved dette skrækkelige Syn, — han fo'r til, stammede, kunde i sin Harme kun finde Eder.

"Saa skulde da Satan i hede Helvede!"

Ja — hun var død.

Han bøiede sig over hende, følte paa hendes Hænder, og da han rettede sig, faldt hans Blik paa den lille Karl, som havde reist sig lidt op i Sengen og som nu saa paa Moderen.

Han sagde ingenting, skreg ikke, men de store, feberglødende Øine aabnedes end mere, — det var klart, at han

ikke forstod, hvad det var for en uformelig blödig Klump, som spærrede Døren.

"Saa, saa, saa i hede Helvede. Nu slaar de ovenikjøbet værgeløse Kvinder ihjel!"

Han stod ganske stiv af Harme, truede rasende ad de fremrykkende Bayrere, hvis Pomponer atter viste sig henne ved Kirken. Og da hans Blik faldt paa Villaen, hvis Tag var spoleret og hvis ene Skorsten var borte, kjendte hans Vrede ingen Grænser.

"Saadanne Asen! De slaar Fruentimmer ned og spolerer skikkelige Folks Huse! Vent I bare, — nei, — dette er min Salighed for galt, — det kan jeg ikke staa og se paa! Jeg bliver, jeg maa ødelægge et Par Stykker!"

Han styrtede midt ud paa Gaden og kom med et Spring tilbage, — i Haanden bar han den faldne Soldats Bøsse og Patrontaske.

Naar han rigtig skulde bruge sine Øine, pleiede han istedetfor Næseklemmer at bære Briller, som han altid havde i sin Vestelomme, — i Almindelighed brugte han dem ikke, fordi hans Kone ikke syntes de klædte ham godt.

Med rasende Hastværk fik han nu Brillerne sat paa Næsen, og denne tykke Borgermand med kort Jakke og det godmodige Ansigt, blussende af Harme, var paa en Gang komisk og prægtig at se til, mens han sigtede og skjød paa Bayrerne ved Enden af Gaden.

Det laa ham i Blodet, mente han, — hans Fingre havde længe nok kløet efter disse Asener; ligefra han i sin Barndom havde hørt fortælle om Kosakkernes Fremfærd i Elsass i 1814.

Og han lagde an, han fyrede Gang paa Gang, —

lige midt ind i Bunken, — han skjød sin Bøsse af saa ivrigt, at Løbet tilsidst brændte hans Fingre.

Angrebet lod til at blive frygteligt.

Fra Engene hørte man nu ingen Geværsalver mere.

Fienden var Herre over en smal Bæk, hvis Bred var bevokset med Pile- og Poppeltræer; nu lavede Bayrerne sig til at anfalde Husene, som omgav Kirkepladsen, deres Blænkere havde klogelig trukket sig tilbage, kun Solstraalerne legede med gylden Glans henover de vide Enges Grønsvær, som hist og her havde en mørk Plet, — Liget af en falden Soldat.

Derfor gik Løitnanten ogsaa ud af Farveriets Gaard, hvor han posterede en Skildvagt, han indsaa, at han maatte have hele sin Opmærksomhed henvendt paa Gaden.

Hastig opstillede han sine Folk langs Fortouget, med Befaling til, hvis Fienden tog Pladsen, at trække sig tilbage til første Etage, barrikadere sig og forsvare Huset til sidste Mand.

Folkene laa henad Jorden, søgte Ly bag hver en Afviserstен, hver en fremspringende Murkant, og fyrede, naar det passede dem.

Langs den brede, øde, solbelyste Gade fløi Kuglerne uafbrudt, mens lette Røgskyer indhyllede Husene, det saa ud, som om en voldsom Stormvind jog en Haglbyge over Byen.

Nu saaes en ung Pige løbe over Gaden uden at blive ramt, derpaa kom en gammel Bondemand, der endelig vilde have sin Hest trukket i Stald; han var ikke saa heldig, en Kugle traf ham midt i Panden og saa voldsomt var Stødet, at han blev kastet midt ud paa Veien.

En Granat knuste Kirkens Tag, to andre havde stukket

Ild og Huſene flammede op i det ſtærke Sollys med en uhyggelig Knagen og Bragen, og den elendige Francoice, der laa knuſt ved Siden af ſit dødsſyge Barn, Liget af den gamle Bondemand, denne Ødelæggelſe og disſe Ildebrande gjorde Indbyggerne aldeles raſende; Borgere, Haandværksfolk, frakke- og bluſeklædte Mænd begyndte nu at ſkyde ud gjennem Vinduerne.

"Aa, det Røverpak!" ſkreg Weiſs, "de gaar bag om Byen! Ja, hvad ſagde jeg! Jeg ſaa dem jo nok liſte af langs Jernbanelinjen! .... Se, — ſe der, — der kan De høre dem tilvenſtre!"

Og bag Parken ved Montivilliers lød virkelig en voldſom Geværild.

Derſom Fienden beſatte Parken, var det ude med Bazeilles; men ſelve Ildens Heftighed var et Bevis for, at 12te Korps havde forſtaaet, hvor Fienden vilde hen, og at det forſvarede Parken af al Magt.

"Men ſaa ſe Dem dog for!" udbrød Løitnanten og puffede Weiſs op mod Muren. "De bliver jo revet midt over, Menneſke!"

Den tykke Fyr med Brillerne var begyndt at interesſere Løitnanten; han beundrede hans Tapperhed, alt mens han maatte ſmile ad hans lidet krigerſke Ydre, og da han hørte en Granat komme ſuſende, ſkubbede han ham broderligt tilſide.

Projektilet faldt en halv Snes Skridt fra dem, ſprang og overdængede dem med Jord og Stumper.

Borgermanden ſtod uſkadt, uden en Riſt, mens den unge Løitnant laa paa Fortouget med begge Ben knuſte.

"Naa, det var mig, ſom fik, hvad jeg kan have godt af!"

Han befalede en af Soldaterne at bære sig hen til Huset, hvor de satte ham op med Ryggen støttet mod Muren, — kun et Par Skridt borte fra den døde Portnerkone; og det unge, ligblege Ansigt bevarede trods Smerterne sit gamle energiske Udtryk.

"Det gjør ikke videre til Sagen, Børn," sagde han, "hør nu godt paa mig: skyd, men giv jer Tid, der er intet at haste efter. Jeg skal nok sige til, naar I maa gaa løs med Bajonetten."

Og han vedblev at kommandere, holdt Hovedet opreist, passede paa Fiendens Fremskridt.

Et Hus ligeoversor flammede nu op. Kuglerne knaldede, Granaterne susede afsted og fyldte bragende Luften med Støv og Røg; rundt om styrtede Soldater til Jorden, enkeltvis og i Bunker, — laa som mørke, blodbestænkte Pletter ved hvert et Gadehjørne, og op over selve Byen steg en øredøvende rædselsfuld Larm: et Truslens Skrig fra de Tusinder, der styrtede løs paa en liden tapper dødsdømt Flok.

Imidlertid havde Delaherche hele Tiden kaldt paa Weiss, nu raabte han for sidste Gang:

"Kommer De eller kommer De ikke, — for jeg har mer end nok af dette!"

Klokken var bleven over 9, han var bleven altfor længe.

I Landsbyen kunde det endda gaa an, han benyttede Døre, Porte, fremspringende Kanter til Ly, trykkede sig ind i de snævreste Kroge, hver Gang der kom en Geværsalve.

Aldrig havde han tiltroet sig en slig katteagtig Smidighed, aldrig havde han tænkt sig Muligheden af, at klemme sig igjennem slige smale Smug.

Men udenfor Bazeilles blev det rent forfærdeligt, da han paa en Strækning af omtrent 500 Alen maatte følge den brede, nøgne Landevei, som bestrøges af Batteriet ved Livry, — der rystede han som et Espeløv, skjønt Sveden haglede ned over hans Legeme.

Endnu et Par Minuter listede han afsted i Grøften med Skuldrene trukket op over Ørene, — da stak han i Rend, fo'r afsted i det vildeste Galop, lige frem, uden at se til Siderne, mens det susede og brusede, bragede og knaldede ham om Ørene, som slog Lynet ned om ham, som rullede den frygteligste Torden over hans Hoved.

Det brændte ham i Øinene, han havde en Fornemmelse, som løb han gjennem et Flammehav.

Det forekom ham, at dette varede en Evighed!

Pludselig saa han tilvenstre et lidet Hus, — der stormede han ind, søgte Ly og Beskyttelse, mens han udstødte krampagtige Lettelsens Suk.

Her var Folk, — Mennesker og Heste; i Begyndelsen kunde han intet skjelne, men lidt efter lidt forbausedes han over, hvad han saa.

Var dette ikke Keiseren og hans Stab? Han var ikke aldeles sikker i sin Sag, skjønt han mange Gange havde forsikret, at han saa udmærket godt kjendte Hans Majestæt, siden Mødet hin Dag ved Baybelgaarden, da han "nær" havde talt med Keiseren; saa blev han staaende med aaben Mund, jo, det var virkelig Napoleon den Tredje, der forekom ham større, som han der sad paa sin Hest, med Knebelsbarten saa vikset, og Kinderne saa stærkt farvede, at han saa ti Aar yngre ud under Sminken, — thi han maatte sikkert have ladet sig sminke for ikke at skræmme Hæren med sit elendige, syge Udseende, sit gulblege, smertelig fortrukne

Ansigt, sine matte, udslukte Øine. Allerede Klokken 5 havde han faaet Melding om, at man sloges ved Bazeilles; nu kom han ridende, stille og taus som et Spøgelse med et tykt Lag Sminke over de udtærede Kinder, med det graanende Skjæg sværtet og vikset.

Ved Veien laa et Teglværk, som kunde benyttes til Dækning; en Kugleregn slog uafladelig mod den ene Side, mens Granaterne hvert Minut faldt paa Landeveien.

Her gjorde hele Eskorten Holdt.

"Deres Majestæt," mumlede en Stemme, "her er virkelig Fare paafærde."

Men Keiseren vendte sig om i Sadlen og befalede med en Haandbevægelse sin Stab at tage Stilling i det snævre Smug langs Teglværket.

Der var Ryttere og Heste fuldstændig dækkede.

"Deres Majestæt .... dette er Vanvid .... vi beder indstændig — Deres Majestæt ...."

Uden at svare slog han atter ud med Haanden, som om han vilde sige, at en Gruppe Uniformer her paa den bare Vei sikkert maatte vække Opmærksomhed ved Batterierne paa den venstre Flodbred.

Og saa red han frem ganske ene midt imellem Kugler og Granater, der faldt tæt omkring ham, — han skyndte sig ikke, sad stille og rolig paa sin Hest med det samme slagne ligegyldige sorgfulde Udseende; han gik sin Skjæbne imøde i Taushed.

Den lød igjen bag ham, den haarde Befaling: "Frem, frem, — dø som en Helt paa Bunker af Lig, — slaa Alverden med Beundring, for at din Søn kan faa Lov at bestige Frankrigs Trone."

Han gik frem, drev sin Hest fremad i Skridtgang; red omtrent et Par hundrede Alen.

Saa standsede han, ventede paa Døden, som han søgte.

Kuglerne peb som Vinden ved Jevndøgnstid, en Granat overdængede ham med Støv og Jordklumper.

Og han ventede! Haaren reiste sig paa Hesten, den rystede over alle Lemmer, trak sig instinktmæssig tilbage for Døden, der hvert Øieblik fo'r forbi uden at røre hverken Hest eller Rytter.

Da Keiseren i nogen Tid havde ventet forgjæves, bøiede han med rolig Hengivelse i Skjæbnens Vilje sit Hoved og red stille og fattet tilbage, som om han kun med egne Øine havde villet betragte de fiendtlige Batteriers Stilling.

"Deres Majestæt er en Helt, — for Himlens Skyld udsæt Dem ikke mere paa den Maade...."

Men stadig stum beordrede han med en Haandbevægelse sin Stab til at følge med, — han skaanede den ligesaa lidt, som han skaanede sig selv, og saa red de mod Mancelle gjennem la Ripailles nøgne Marker og Overdrev.

En Kaptein faldt, to Heste dræbtes.

Tolvte Korps, foran hvis Regimenter Keiseren red forbi, saa paa ham og hans Stab som paa en Flok Spøgelser, uden en Hilsen, uden en Lyd.

Delaherche saa paa dette, og han dirrede af Rædsel ved Tanken om, at han ogsaa skulde komme ind i Kuglregnen, saa snart han vovede sig bort fra Teglværkets beskyttende Mure.

Han nølede, trak Tiden ud, mens han lyttede til de Officerer, hvis Heste var blevne dræbte.

"Men jeg siger Dem, at han blev revet lige midt over, dræbt paa Stedet."

"Nei, — vist ei, — jeg saa, han blev baaret bort, — et Saar oppe i Laaret. —"

"Naar skete det?"

"Ved Sekstiden omtrent, for en Time siden .... oppe i Nærheden af Mancelle i en Hulvei...."

"Saa transporterede de ham vel til Sedan?"

"Ja, naturligvis er han nu i Sedan."

Om hvem talte de? Med et gik det op for Delaherche, at det maatte være om Mac Mahon, der var bleven saaret ved en Forpostfægtning.

Marskalken var altsaa saaret! Ja, de havde jo Held med sig, som Løitnanten før sagde.

Og han tænkte over de Følger, denne Ulykke kunde faa, da en Stafet fo'r forbi i fuld Galop og raabte til en eller anden Kamerat, som han gjenkjendte:

"General Ducrot er øverstkommanderende .... hele Hæren koncentrerer sig ved Illy for at trække sig tilbage over Mezières!"

I et Øieblik var han borte, red ind i Bazeilles, mens Kuglerne regnede ned om ham, mens Delaherche, rent forvivlet over disse vigtige Nyheder, som Slag i Slag naaede ham, omsider tog en rask Beslutning og løb, saa hurtig hans Ben kunde bære ham, til Balan, hvorfra han naaede Sedan uden at støde paa altfor store Vanskeligheder.

I Bazeilles galopperede imidlertid Stafeten videre, ledte efter Officererne for at give dem Ordren.

Og de Efterretninger, han bragte, fo'r som en Løbeild afsted.

Marskalken var saaret, General Ducrot øverstkommanderende; hele Armeen skulde samle sig ved Illy.

"Hvad, — hvad er det?" raabte Weiss, hvis Ansigt allerede var aldeles sort af Krudt. "Skal vi nu trække os tilbage over Mezières! Men det er Vanvid! Der slipper ingen mere igjennem den Vei!" Han var fortumlet, tænkte med en vis Anger paa, at han igaar havde givet dette Raad netop til General Ducrot, som nu havde Kommandoen.

Ja — vist saa, — igaar var der Mening i straks at iværksætte et Tilbagetog gjennem St. Albert-Passet.

Men nu, men idag var Veien spærret; hele den sorte Myrevrimmel var draget hen paa Doncherysletten.

Og naar galt skulde være var der mere Mening i at kaste Bayrerne i Maas og tage Veien til Carignan; det var et Foretagende, som fordrede Fortvivlelsens Mod, men det var maaske endnu gjørligt.

Weiss, der med en rask Haandbevægelse hvert Øieblik skubbede Brillerne op paa Næsen, forklarede dette til Løitnanten, som endnu sad støttet op mod Huset, voksbleg af det svære Blodtab og Døden nær.

"Jeg forsikrer Dem, jeg har Ret, giv Deres Folk Ordre til at holde Stand. De ser jo selv, at vi har Overtaget. Lad os igjen tage fat af alle Kræfter, saa smider vi dem i Floden!"

Og han havde Ret, to Gange var Bayrerne bleven drevne tilbage.

Mitrailleuserne havde atter feiet Kirkepladsen, Bunker af Lig spærrede Veien; i Gader og Gyder kastedes Fienden med Bajonetten tilbage til Engene; hvorfra de tog Veien henimod Floden, og deres Flugt vilde sikkert være bleven

et Nederlag, dersom nye Tropper havde støttet Marineinfanteristerne, der var trætte og hvis Rækker var svært udtyndede.

Desuden nærmede Geværilden i Montevilliersparken sig ikke, hvilket tydede paa, at Undsætning ogsaa her vilde have renset Skoven for Fiender.

"Giv Deres Folk Befaling til at gaa løs med Bajoneten, Hr. Løitnant! hører De! lad Dem faa Lov at bruge Bajoneten!"

Og med svigtende Stemme, med et døende Blik havde Løitnanten endnu Kræfter til at kommandere:

"Frem, Børn! gaa paa med Bajoneten!"

Og det blev hans sidste Pust, han udaandede med opreist Hoved, med det gamle stadig energiske Udtryk i det unge Ansigt, med sit sidste Blik ufravendt rettet ud mod Fienden.

Allerede sværmede Fluerne om Francoises knuste Hoved, mens den lille Karl i sin Seng laa i Febervildelse og kaldte paa Moderen og bad om Vand med sælsom dump, bedende Stemme:

"Mor, — vaagn op, — Mor, kom herhen, — jeg er saa tørstig, — saa frygtelig tørstig ...."

Men Befalingen fra den kommanderende General var uomgaaelig.

Officererne maatte give Ordre til at trække sig tilbage, fortumlede over ikke at kunne drage Fordel af den Seier, de havde vundet.

Det var tydeligt, at General Ducrot frygtede Fiendens omgaaende Bevægelse, og at han ofrede alt for at gjøre dette affindige Forsøg paa at slippe ud.

Kirkepladsen blev ryddet, Tropperne trak sig tilbage, Smug for Smug, og snart var Veien tom og øde.

Kvinder skreg og hulkede, Mændene svor og bandte og rystede truende de knyttede Næver efter Soldaterne, der saaledes lod dem i Stikken.

Mange lukkede sig inde i sine Huse, bestemte paa at forsvare sig, saalænge de kunde trække Veiret.

"Ja, jeg stikker min Salighed ikke af paa den Maade," udbrød Weiss ude af sig selv, "nei, — saa heller vove sit Skind, — lad dem bare komme her og spolere mine Møbler og drikke min Vin, saa skal de se Løier!"

Han glemte alt i sit Raseri, dette Kampens uudslukkelige Raseri, ved Tanken om, at disse Tyskere skulde husere i hans Eiendom, sætte sig paa hans Stole, drikke af hans Glas.

Hans hel Væsen krympede sig i usigeligt Oprør, hans Sjæl var saa harmslagen, at han intet huskede, at Mindet om Henriette druknede, at han glemte hele sin hidtidige Tilværelse, sit Liv som en skikkelig, forsigtig, fredsommelig Borgermand.

Og han so'r ind i Villaen, dreiede Nøglen to Gange om i Laasen, barrikaderede Døren, gik rundt som en Tiger i sit Bur, løb fra den ene Stue ind i den anden for at se efter om alting ogsaa var forsvarlig lukket og stængt, og at alle Aabninger var tilstoppede.

Han talte sine Patroner, der var endnu 40 Stykker.

Og da han vilde kaste et sidste Blik udover Floden for at forvisse sig om, at der intet var at befrygte fra den Kant, standsedes han et Øieblik, ved det Syn, Høiderne tilvenstre frembød.

De hvide Røgskyer betegnede tydeligt de fiendtlige

Batteriers Stilling. Og høit oppe over det frygtelige Batteri ved Frenais, i Udkanten af den lille Skov paa Marfée gjenfandt han den ſamme Gruppe ſkinnende Uniformer, — der nu var bleven langt talrigere, og ſom i Solen glimrede ſaa ſtærkt, at han igjennem ſine Næſeklemmer kunde ſkjelne de gyldne Hjelme og Epauletter.

"Satans Rak! Fordømte Pak!" gjentog han og truede ad dem.

Deroppe paa Marfée-Høien ſtod Kong Wilhelm og hans Stab.

Allerede Klokken 7 var han kommen fra Vendreſſe, hvor han havde overnattet, og han var nu deroppe, i Ly for al Fare, med Maasdalen ved Fødderne, med den umaadelige Valplads under ſine Øine; fra den ene Synskreds til den anden ſtrakte den ſig, medens Kongen ſtod paa Toppen af Høien, ſom paa en Trone, og betragtede Skuespillet fra denne kjæmpemæssige Galaloge.

Ardennerſkovens mørke Træmaſſer lignede en gammel Gobelin, og paa den grønne Baggrund tegnede ſig de ſkarpe Linjer af Sedans Fæſtningsværker, der mod Syd og Øſt begrænſedes af de overſvømmede Enge og Floden. I Bazeilles flammede det ene Hus op efter det andet, en tyk Sky af Støv og Røg ſvævede over det Sted, hvor der kjæmpedes. Og mod Øſt fra la Moncelle til Givonne ſaa man kun nogle faa Regimenter af 12te og 1ſte Korps, der ſom bitte ſmaa Inſektflokke nu og da forſvandt i den ſmale Dal, eller kravlede over Stubmarken. Ligeoverfor paa den anden Side ſaaes lyſe Agre, hvor Junkerſkoven dannede en ſtor mørk Plet. Men mod Nord havde man iſær en udmærket Udſigt over 7de Korps, der havde beſat Floings Høider, hvor det ſaaes ſom mange ſorte bevægelige Punkter,

fra Garonneskoven lige ned til Græsgangene ved Flodbredden. Længere borte var der endnu St. Menges, Fleigneux, Illy. — Landsbyer, der næsten forsvandt mellem Bakkerne i det meget kuperede Terræn.

Tilvenstre gjorde Maas en Krumning, og den brede Strøm, hvis Vand skinnede i Solen som nysmeltet Sølv, løb langsomt om Halvøen ved Iges og spærrede Veien til Mezières, idet den kun mellem den yderste Bred og de uigjennemtrængelige Skove lod staa Plads til det smale Pas ved St. Albert. Her i denne Trekant var altsaa 100,000 Mand og 500 Kanoner af den franske Hær drevet op og stuvet sammen; — og naar Prøiserkongen vendte sig mod Vest, saa han ud over en anden flad Strækning. Doncherysletten, hvis vide Marker bredte sig mod Briancourt, Marancourt og Vrignes-aux-Bois, en uendelig Flade af graa Marker, der dirrede i Solens Brand under den blaa Himmel, — naar han vendte sig mod Øst var der ogsaa paa den anden Side af de sammentrængte franske Kolonner et umaadeligt frit Rum, en Vrimmel af Landsbyer, først Douzy og Carignan, saa Rubécourt, Pourru-aux-Bois, Francheval, Villers-Cernay ligetil la Chapelle nær Grænsen.

Saa langt hans Øie rækkede, tilhørte Egnen ham, — han kunde drive sine 250,000 Mand, sine 800 Kanoner, hvorhen han lystede, med et eneste Blik kunde han omfatte deres fremtrængende Bevægelse.

Paa en Kant rykkede allerede hans 11te Korps frem mod St. Menges, mens 5te Korps havde taget Stilling ved Vrignes-aux-Bois og den würtembergske Division ventede ved Doncherry; paa den anden Side, hvor Træer og Bakker skjulte Tropperne, gjættede han alligevel deres

Bevægelser; han havde lige set 12te Korps trænge ind i Junkerskoven, vidste, at Garden maatte være i Villers-Cernay.

Ved Kong Wilhelms Fødder, fra Remilly og Frenais, tordnede Batterierne uophørlig, overdængede la Mancelle og Daigny med Granater, der gik ovenover Sedan og feiede hen over Høiderne nord paa. Og endnu var Klokken ikke 8; han ventede Slagets Udfald med Blikket fæstet paa det umaadelige Schakbræt, fra sin ophøiede Post styrede han dette Menneskestøv, disse sorte Prikkers Rasen, som tabte sig i den straalende Naturs evige Smil.

II.

Paa Høiden ved Floing, ved Daggry, i den tykke Morgentaage, blæste Gaude Reveillen af alle Kræfter, men Luften var saa mættet med Fugtighed, at det muntre Trompetskrald næsten druknede. Og Folkene, der ikke havde gidet reise Teltene og sov indrullede i Lærredet i Suavset, vaagnede ikke, — de laa, som var de allerede Lig, med de blege Ansigter, der var stive af Træthed og Søvn. De maatte rystes en for en, og de saa sig om med forvildede Blikke, som om de blev vækket op fra de døde.

Jean havde omsider faaet Maurice vaagen.

"Hvad, hvad er det? Hvor er vi?"

Forskrækket saa han sig om i dette graa Taagehav, hvor Kameraterne bevægede sig som Spøgelser. Man kunde intet se en halv Snes Alen fra sig, det var aldeles umuligt at orientere sig, ingen kunde sige i hvad Retning Sedan laa. Men i dette Øieblik tordnede et Kanonskud etsteds, meget langt borte.

"Ja, ja, — det bliver til Alvor idag, — nu gaar det løs .... Gud ske Lov! Saa faar man dog en Ende paa det!"

Stemmer rundt omkring ham gjentog hans Ord, — en vis mørk Tilfredshed herskede mellem Soldaterne, de

følte alle Trang til at ryste denne Mare af sig, — til endelig engang at staa overfor den Fiende, de var dragne ud imod, og for hvem de nu havde flygtet i saa mange endeløse Timer! Endelig skulde de da have Lov at sende de Prøjsere nogle Skud Krudt, nu havde de ogsaa længe nok trukket om med alle deres 90 Patroner, uden at bruge en eneste. Denne Gang skulde det uundgaaelige Slag staa, — det følte de alle.

Men fra Bazeilles lød atter Kanonernes Torden stærkere.

Jean stod og lyttede.

"Hvor er det, de skyder?"

"Efter hvad jeg tror," svarede Maurice, "maa det være ved Floden ..... men jeg vil være fordømt, om jeg ved, hvor jeg egentlig er."

"Hør, lille Ven," sagde nu Korporalen, "du bliver i Nærheden af mig; for ser du, — man maa være en Smule klar over Tingene, ellers kommer man nemt galt afsted... jeg kjender Rumlen, — jeg skal have et Øie paa hver Finger."

Imidlertid knurrede Afdelingen over, at de ikke fik en Smule varmt i Livet! Ikke kunde man faa gjort Ild paa, — ikke en Pind tørt Brænde kunde man faa Fingre i i saadant fordømt fugtigt Veir. I selve det Øieblik, hvor Slaget skulde begynde, meldte Mavens Krav sig uafviseligt, pinagtigt. Helte vilde de maaske nok vise sig at være, — men Mad maatte de min Salighed have! Spise var for dem den vigtigste Affære; hvor var de ikke glade, naar de kunde lave sig en god Skefuld Suppe, og hvor rasende blev de ikke, naar der ikke var en Krumme Brød at opdrive.

"Naar man ingenting faar at bide i, skulde Fanden

ſlaaes!" erklærede Chauteau. "Jeg vil lade mig brandſtage, om jeg vover mit Skind idag!"

Den ſtore, ſvære Malerſvend, Revolutionsmanden fra Montmartre, Ordføreren fra Kneipen, rodede de faa ſunde Teorier, han havde opſnappet, ſammen i det græsseligſte Sammenſurium af Løgn og Dumheder.

"Forresten," vedblev han, "er det da Vrøvl og Sludder alt det, de har gaaet her og bundet os paa Ærmerne om, at Prøiserne var rent ødelagte af Sult og ſpolerede af Sygdom, at de ikke havde Skjorte paa Kroppen og at de drev om i Pjalter og Svineri paa Vei og Sti!"

Loubet gav ſig til at le med ſin Gadedrengemine:

"Nei, det er nok os, der er ilde deran! Vi er ved at dø baade af Sult og Tørſt; vi ligner en Flok Uſelrygge, naar vi kommer ſjaſkende med Tæerne ud af Støvlerne og Laſerne ned ad Ryggen! .... Og ſaa deres Seiervindinger; — det er nogle nette Herrer, der fortæller os om Bismarck, der er Fange, og om en hel Hær, der er ſmidt i dette hersens Stenbrud; ſikke Haner, — der tør vove at gjøre Nar ad Folk paa den Maade!"

Pache og Lapoulle, der lyttede, knyttede Hænderne og ryſtede raſende paa Hovedet. Andre ſkjældte ligeledes ud, thi alle de uſande Efterretninger, Bladenes ſtadige Løgnehiſtorier, havde gjort ubodelig Skade mellem Soldaterne. Al Tillid var borte, de troede ikke paa nogen eller paa noget mere.

Disſe ſtore Børns Indbildningskraft, der ſaa let opflammedes i affindig Forhaabningsfuldhed, rev dem nu med i en vild Opgivelſe af alt.

"Nei, det er ſ'gu nemt at ſe!" vedblev Chauteau, "vi

er forraadte, det forklarer hele Kommersen ..... og det ved vi da allesammen!"

Ved disse Ord so'r den enfoldige Bonde Lapoulle op som en rasende:

"Aa, tror du det! Det er da noget forbandet Pak, der kan bære sig saaledes ad!"

"Ja, de har forraadt og solgt os, som Judas solgte sin Herre og Mester!" mumlede Pache, der altid talte i Bibelsprog.

Chauteau saa sig stolt om.

"Det er jo kjendt, det; vi har allesammen hørt, hvad hver af dem fik: Mac Mahon har stukket tre Millioner i Lommen, — hver af de andre en Million, for at lokke os i denne Fælde .... Det ordnede de i Paris ifjor Vaar, — og nu inat har de ladet en Raket gaa op, — det var det aftalte Tegn paa, at Fienden skulde komme over os!"

Maurice oprørtes over dette uforskammede dumme Opspind. Før havde han ofte moret sig over Chauteaus Historier, men dette gik for vidt, — dette maatte jo demoralisere Folkene og gjøre dem rent modløse, netop nu, da de skulde i Ilden.

"Hvor kan De sige saadanne Dumheder, — der er jo ikke Spor af Mening i det Paasund, — og De ved ligesaa godt som jeg, at det er Løgn altsammen!"

"Hvad for noget? Løgn? Naa, saa det er Løgn, at vi er solgte! Hør, kan De holde Dem lidt i Skindet, Flottenheimer, — maaske er du med i den Bande Kanaljer og Forrædere, som du er saa flink til at forsvare, — hvad?"

Han gik truende hen mod Maurice.

"Ved du hvad, Hr. Greve, du kunde let komme til at

gaa fælt i Vandet, dersom din Ven, Bismarck, ikke snart kommer dig til Undsætning!"

De andre knurrede ogsaa, saa Jean fandt sig besøiet til at skride ind:

"Stille derhenne! Jeg melder den første, der gjør sig udtilbens!"

Men Chauteau lo og hujede. Han brød sig ikke om Meldingen! Om han vilde slaaes eller ei, — det var noget, han selv bestemte, han vilde ikke have Vrøvl, om han brugte en Patron til andre end Prøiserne. Nu, da Slaget skulde begynde, svandt den sidste Rest Disciplin; hvad kunde de gjøre ham? Han stak af, naar det passede ham. Og han blev grov, ophidsede de andre mod Korporalen, der ikke gad sørge for, de fik ordentlig Behandling. Ja, det var bare hans Skyld, at de i de sidste Dage hverken havde faaet vaadt eller tørt, — de andre Afdelinger havde baade havt Suppe og Kjød. Men Herren og hans Ven, Greven, — de havde selv været paa Galeien! De var blevne set i Sedan i nydeligt Selskab!

"Du har soldet Afdelingens Penge op, — har du! Prøv paa at negte det, din Slubbert!"

Nu blev de alle rasende. Lapoulle knyttede Næverne, selv den fredsommelige Pache var saa vild af Sult, at han fordrede en Forklaring. Loubet var denne Gang den fornuftigste, — han lo som sædvanlig og mente, det var fæist at ryge op mod sine Landsmænd, naar Prøiserne var saa nemme at komme til. Han kunde ikke lide Spektakler og Slagsmaal, og han hentydede til den Sum, han havde faaet som Stillingsmand.

"Dersom de tror, at mit Skind ikke er saa meget værd, tager de feil; jeg skal vise dem, hvad jeg duer til."

Men Maurice og Jean, der var gnavne over dette dumme Kjævleri, gav sig til at svare hidsigt, — fralagde sig de Beskyldninger, man reiste imod dem, da en stærk Stemme lød ud fra Taagen:

"Naa, naa, hvad er dette? Hvad er det for Slubberter, der skjælder hinanden ud her?"

Og Løitnant Rochas spankede frem; hans Kepi var falmet af Regn og Sol, der manglede Knapper i Frakken, hele hans magre langbenede Skikkelse var i en græsselig Tilstand af Sluskeri og Elendighed. Men alligevel lyste Øinene af Mod og Kamplyst, hans Knebelsbart strittede af Iver.

"Hr. Løitnant!" sa'r Jean op, "det er de Folk der, som siger, at vi er forraadte ..... ja, at vore Generaler har solgt os til Prøiserne...."

I Løitnantens snævre Hjernekiste var denne Idé ikke unaturlig, — han trængte til en Forklaring over de ham ufattelige Nederlag.

"Naa, — naa, — men hvad kommer det saa egentlig dem ved? Det er ikke deres Sag, — vel? ..... Nu er Prøiserne der, — og nu skal vi, minsæl og Salighed, give dem en Omgang, som de længe skal have godt af!"

Langt borte bag Taagedækket tordnede Kanonerne i Bazeilles.

Rochas slog stolt ud med Armen:

"Hører I, Børn! .... Det er omsider Alvor ..... nu skal vi følge dem tildørs med Kolbeslag, ikke sandt?"

Siden Kanonerne lød i hans Øren, havde han ikke Tanke for noget andet; han huskede ikke Smøleriet, eller de trættende Dagsmarscher, eller Troppernes usle Tilstand

Nederlaget ved Beaumont, det sidste græsselige Tilbagetog til Sedan.

Nu var al hans Sorg slukket, nu begyndte Slaget, nu var han vis paa Seier.

Intet havde han lært, intet havde han glemt, — han bevarede sin Ringeagt for "Fienden", sin fuldstændige Ukjendskab til moderne Krigsførelse, sin urokkelige Tillid til Frankrigs Overlegenhed; i Afrika, paa Krim, i Italien havde de franske Tropper jo altid vundet Seier, — og nu skulde han tvivle; nei, dertil var han for gammel!

Han brød ud i en høi Latter. Den skikkelige Fyr overvældedes af sin Trang til at vise sit gode Hjerte mod Folkene, der alle som en elskede ham, skjønt han kunde være slem at komme nær.

"Hør, Børnlille, — istedetfor at kjævles, skulde I hellere tage jer en liden Hjertestyrkning; jeg trakterer, saa drikker I min Skaal, hvad?"

Og op af sin rummelige Lomme trak han en Flaske Brændevin, idet han med en stolt Mine bemærkede, "at den var en Foræring fra en Dame."

Dagen forud var han bleven set i Bagværelset af en Beværtning, hvor han var uhyre venlig mod Opvartningspigen, der sad paa hans Skjød. Nu lo alle Folkene, rakte Spisebakkerne frem, — medens han skjænkede ud.

"Saa, drik saa Forlig, Folkens, — drik Kjærestens Skaal, dersom I da har en, — drik Frankrigs Skaal.... og saa skal vi være glade, Børn!"

"Det har Løitnanten Ret i, — — min Skaal og din Skaal og alle gode Venners Skaal!"

Alle drak og saa fornøiede ud; den lille Snaps paa Morgenstunden smagte storartet, og skjød Hjertet op i Livet

paa dem, ligesom de skulde i Ilden. Ja, hvorfor skulde de ikke give Prøiserne en god livfuld Hug?

Mon man ikke før havde set Lykken vende sig paa den vidunderligste Maade? Mon et vundet Slag ikke kunde afgjøre et Lands Skjæbne?

Denne Pokkers Rochas fortalte, at Bazaine rykkede frem, at han ventedes mod Aften; og uagtet han pegede mod Belgien, da han skulde vise, hvorfra Undsætningen maatte komme, var baade Maurice og de andre fulde af Haab.

Maaske skulde man nu endelig faa Opreisning!

"Men hvad venter vi egentlig paa, Hr. Løitnant," tillod han sig at spørge. "Skal vi ikke rykke frem?"

Rochas slog ud mod Haanden, — han havde endnu ikke faaet nogen Ordre. Efter et Ophold spurgte Løitnanten:

"Har nogen set Kapteinen?"

Ingen svarede.

Jean huskede nu, at han havde set ham om Natten forsvinde ad Sedan til; men en fornuftig Soldat bør aldrig se en overordnet udenfor Tjenesten. Altsaa taug han stille, men opdagede, ved at vende sig om, en Skygge, der sneg sig frem langs en Hæk.

"Der kommer Kapteinen!" sagde han.

Og det var virkelig Kaptein Baudoin. Alle undredes over hans korrekte Paaklædning: Uniformen var børstet, Støvlerne skinnende blanke, — han lignede aldeles ikke sin skjødesløse Løitnant.

"Se, se!" raabte Loubet haansk, "Kapteinen har nok fundet sin Bagage!"

Men ingen lo, de vidste, at Kaptein Baudoin ikke

taalte Spøg; Folkene kunde ikke fordrage ham, og han gav sig aldrig af med dem. En Stivstikker, sagde Løitnant Rochas om ham.

Siden de første Nederlag gik han stadig om med en fortørnet Mine, — og den Katastrofe alle forudsaa, fandt han i høi Grad "upassende".

Han var ivrig Bonapartist, havde en smuk Karrière for sig, var støttet paa høiere Steder, nu mærkede han, hvorledes Jorden rystede under ham, og han saa sin lovende Fremtid ifærd med at ramle sammen.

Der sagdes, at han havde en meget smuk Tenorstemme, der flere Gange havde været ham til stor Nytte; forresten var han ikke ubegavet, skjønt han ikke bekymrede sig synderlig om at sætte sig ind i Krigsvidenskaben, — han var især Selskabsmand, dog kunde han, naar det var nødvendigt, være modig, men uden Overdrivelse.

"Det var dog en frygtelig Taage," sagde han, mens han drog et Lettelsens Suk ved at staa midt i sit eget Kompani, som han i over en halv Time havde søgt efter.

Nu kom der Ordre til at rykke frem; Bataljonen satte sig i Bevægelse.

Nye Taagemasser maatte hæve sig fra Floden, thi man maatte næsten famle sig frem i et Slags klam, hvidlig Dug, der faldt som en fin Støvregn.

Og paa en Korsvei saa Maurice pludselig Oberst Vineuil, der dukkede frem, siddende paa sin Hest, stiv og rank, høi og marmorbleg, som et Syn, som et Billede paa taus Fortvivlelse, mens Hesten rystede i Morgentaagen og snøstende dreiede Hovedet efter Kanonaden; bag ham i to Skridts Afstand kom den tjenstgjørende Sekondløitnant med Regimentets Fane, som allerede var taget ud af sit

Hylster og som vaiede mellem Taageflagerne høit oppe, lig et Drømmesyn, — lig et skjælvende Seierstegn, der var ved at forsvinde.

Den gyldne Ørn drev af Vand; den trefarvede Silkedug bar bleget affarvet, sværtet af Krudtrøg og flænget af Kugler, kun Æreslegionens Kors, der var bundet fast ned om Stangen, strakte sine Emaljearme ud i frisk straalende Glans.

Fanen blev borte, Obersten forsvandt i en ny fremvæltende Taagebølge og Bataljonen marscherede frem som i fugtigt Vat. De gik først ned ad en Bakke, saa op ad en anden ad en smal Vei.

Derpaa kommanderedes: "Holdt", og Tropperne blev staaende med fuld Oppakning, Gevær ved Fod og Befaling til ikke at røre sig.

De maatte nu befinde sig paa en Høide, men endnu kunde man ikke se tyve Skridt frem.

Klokken var 7, Kanonerne lød nu nærmere, paa den anden Side af Sedan tordnede nye Batterier.

"Aa ja," sagde nu Sergeant Sapin til Maurice, "jeg faar min Bekomst inden Aften!"

Han havde ikke aabnet Munden siden Réveillen, var aldeles hensunken i sine Tanker, stirrede frem for sig med de store smukke Øine i det smale fine Ansigt.

"Hvad er det for et Snak!" udbrød Jean, "hvor kan De nu vide saadant noget iforveien? .... vi kan allesammen faa vor Bekomst, — og vi kan allesammen slippe helskindede derfra!"

Men Sapin rystede paa Hovedet, han var sikker paa sin Sag.

"Jeg ved det nu alligevel, saa kan I andre snakke som I har Lyst .... idag falder jeg!"

Flere Hoveder vendte sig om mod ham; Kameraterne spurgte, om han havde havt en Drøm.

Nei, det havde han ikke, men han vidste, at han skulde afsted.

"Og det er nu ærgerligt, for jeg skulde giftes, saa snart jeg kom hjem."

Han lukkede i et Minut Øinene igjen, saa i Aanden hele sit Liv.

Hans Forældre havde en liden Urtekramhandel i Lyon, Moderen forkjælede Sønnen, der ikke kunde komme ud af det med Faderen, og derfor var gaaet i Tjenesten straks efter Moderens Død; han var led og kjed af alting og blev ved Regimentet uden at ville høre Tale om en Stillingsmand, og under en Orlov, som han tilbragte i Lyon, var han bleven forelsket i en Kusine, havde atter faaet Mod paa Tilværelsen, var bleven enig med sin forlovede om at de vilde nedsætte sig og aabne en liden Handel for den Smule Medgift, hun bragte ham.

Han var ganske flink, skrev og regnede rigtig godt, og i hele dette Aar havde denne Plan været hans stadige Tanke.

Nu fo'r der en Gysen gjennem ham, han rystede sig, det saa ud, som vilde han kaste en pinefuld Tanke fra sig, saa gjentog han:

"Ja, det er ærgerligt nok, men imorgen er det forbi med mig!"

Ingen svarede, de stod og ventede; vidste ikke engang, om de vendte Ansigtet eller Ryggen mod Fienden.

Og Maurice strakte Armen ud mod den vide Synskreds.

Fra Høisletten var der Udsigt over hele Valpladsen, der bredte sig ud mod Syd og mod Vest: først laa Sedan, hvis Citadel hævede sig op over Byens Tage, — derpaa Balan og Bazeilles i Røg og Taage, saa helt i Baggrunden Høiderne paa venstre Bred Livry, Marfée, Croix Piau.

Men især i Retning af Donchery skuede man vidt ud. Maas-Floden slyngede sig som et lyseblaat Baand om Aalvøen ved Iges, — heroppe kunde man se ned over Veien ved St. Albert, som kneb sig ind lige mellem Flodbredden og en høi, skovbevokset Skrænt.

Høiere oppe udmundede Veien fra Brignes-aux-Bois og fra Donchery i Korsveien ved Maison-Rouge.

"Ser du, — der kunde vi trække os tilbage ad Mezières til."

Men netop i dette Øieblik lød det første Kanonskud fra St. Menges.

I Baggrunden svævede endnu nogle sønderrevne Taageskyer; man saa kun en mørk Masse, der rykkede frem mod St. Albert Passet.

"Saa, der har vi dem," vedblev Maurice og dæmpede uvilkaarlig Stemmen. "Nu afskjærer de os Veien, — nu gaar det hele ad Helvede til!"

Klokken var endnu ikke 8. Kanonerne, der tordnede fra Bazeilles, lød nu ogsaa i Øst fra Givonnedalen, saa man ikke kunde se; Prinsen af Sachsen rykkede i dette Øieblik ud og stødte sammen med 1ste Korps lidt før Daigny ved Udkanten af Junkerskoven.

Og da nu 11te prøisiske Korps, der marscherede mod Floing, aabnede Ilden paa General Douays Tropper, var

Slaget i fuld Gang paa alle Kanter, fra Syd til Nord paa den store Valplads, der maalte flere Mil.

Maurice forstod nu altfor godt, hvilken Feil man havde begaaet ved ikke at rykke mod Mezières den foregaaende Nat; dog saa han endnu ikke, hvilke Følger denne Feil kunde faa, men med en sær dump Ængstelse hvilede hans Blik paa de Høider, der hævede sig rundt om Algiersletten.

Selv om der ikke havde været Tid til et Tilbagetog over Mezières, burde man dog have tænkt paa at besætte disse Bakker, med Retræten aaben til Grænsen, saa kunde de jo have søgt Tilflugt i Belgien, dersom de var bleven trængt tilbage.

To Punkter forekom ham især foruroligende, Bakken ved Hattoy, ovenover Floing og Kalvariet ved Illy: et stort Stenkors mellem to Lindtræer.

General Douay havde den foregaaende Dag besat Hattoybakken med et Regiment, men allerede ved Daggry havde det trukket sig tilbage.

Stillingen ved Illy-Korset skulde forsvares af 1ste Korps' venstre Fløi. Mellem Sedan og Ardennerskoven laa store nøgne Strækninger, der var gjennemfurede af dybe Dale, og Stillingens Knudepunkt var aabenbart ved Foden af dette Kors mellem de to Lindetræer, hvorfra man kunde beskyde hele den omliggende Egn.

Nu lød to Kanonskud. Saa kom en hel Salve. Denne Gang saa de Røg stige op fra en liden Høide tilvenstre for St. Menges.

"Saa," udbrød Jean, "nu kommer Turen til os."

Men der kom ingenting. Folkene stod ubevægelig stille med Gevær ved Fod, havde ingen anden Adspredelse

end at se paa den smukke Orden, der herskede i 2den Division, som stod foran Floing, og hvis venstre Fløi gjorde Front mod Floden for at afparere et Angreb fra den Kant. Imod Øst udfoldede 3dje Division sig lige til Garonneskoven under Fly, medens 1ste, der ved Beaumont var bleven slemt tilredt, stod i anden Række. Om Natten havde Ingeniørerne været i Arbeide, og nu midt under Fiendens Fld var de ifærd med at grave Løbegrave og opkaste Dækninger.

Men nu brød en Geværsalve ud i den nedre Del af Floing og Kaptein Baudoins Kompani fik Ordre til at rykke 500 Alen tilbage. Soldaterne befandt sig da i en stor firkantet Kaalmark og Kapteinens Stemme med det vanlige korte Tonefald lød:

"Alle Mand, fald ned!"

Og saa maatte de lægge sig. Kaalhovederne var gjennemvaade af Morgenduggen, paa de tykke gulgrønne Blade laa store Draaber, som skinnede i Solen.

"Fem hundrede Alens Afstand!" raabte nu Kapteinen atter.

Maurice støttede sin Chassepot paa et Kaalhoved foran sig. Men det var ikke muligt at se noget, naar man laa saaledes henad Jorden; og han skubbede til Jean, der laa paa høire Side af ham, for at spørge, hvad dette var for Narrestreger, og den erfarne Korporal viste ham nu paa en nærliggende Høi et Batteri, Franskmændene var ifærd med at kjøre op. De var sagtens beordrede herhen for at støtte dets Operationer. Maurice reiste sig nysgjerrig paaknæ, han vilde se, om han ikke kunde faa Øie paa Honorè, men Reserveartilleriet laa bagved, dækket af en Trægruppe.

"Saa skulde da Pokker hente jer," brølede Rochas, "vil I se, I kan blive liggende!"

Og neppe var Maurice kommen ned mellem Kaalhovederne før en Granat kom susende; og fra det Øieblik faldt de uophørlig.

Det varede noget, inden Fienden blev indskudt; de første Granater faldt langt paa den anden Side af det franske Batteri, der nu ogsaa aabnede Ilden. Desuden borede en Del Projektiler sig ned i den bløde Jord uden at springe, og mellem Soldaterne regnede det nu med Vittigheder over Surkaalsspirerne, som ikke kunde rette sine Kanoner ordentlig.

"Naada! deres Fyrværkeri er nok blevet vaadt!" sagde Loubet.

"Ja, det skal være farligt at lege med Lys og Ild!" tilføiede Chauteau.

Selv Løitnant Rochas maatte give sit Besyv.

"Ja, sagde jeg jer ikke nok, at det var nogle artige Klodrianer!"

Men nu sprang en Granat ikke 15 Alen borte fra dem, Kompaniet blev overdænget med Jordklumper, og skjønt Loubet uden at lade sig forbløffe bad om en Klædebørste, var der dog flere, — deriblandt den stortalende Chauteau, — der blev lidt blege om Næbet. Hverken han, Lapoulle eller Pache havde endnu lugtet Krudtet; Jean var den eneste i Afdelingen, der før havde været med. De blinkede og blev underlige, Stemmerne blev tynde og knækkede, som om noget snørede deres Struber sammen. Maurice var temmelig rolig, gjorde sig Umage for at beherske sig; endnu var han ikke bange, thi han troede ikke rigtig paa Faren; dog havde han en trykkende Fornemmelse i Mellemgulvet,

medens han følte en sær Tomhed i Hovedet; det var ham umuligt at samle sine Tanker. Imidlertid voksede hans Tillid ved at se den Ro og Orden, der herskede mellem Folkene; han var nær ved at være vis paa Seier, dersom de bare kunde faa Lov at gaa løs paa Fienden med Bajoneten.

"Men, hvad er nu dette! Her er jo fuldt af Bier!" Tre Gange havde han hørt det samme sig om Ørene.

"Nei," svarede Jean med et Smil, "det er Kuglerne!"

Over de liggende Soldater peb nu den ene Kugle efter den anden, de dreiede uvilkaarlig Hovederne efter Lyden, nu tilhøire, nu tilvenstre; det var dem umuligt at være rolige.

"Hør, du Lapoulle!" sagde Loubet i en belærende Tone. "Pas paa at sætte Fingrene foran Næsen, hver Gang, du ser en Kugle; det skjærer Luften over, og Kuglen dreier ufeilbarlig af, enten til den ene eller til den anden Side."

"Jamen, jeg kan jo ikke se Kuglerne!" svarede den troskyldige Lapoulle.

Hele Kompaniet brølede af Latter.

"Nei, nu er du ogsaa for dum! Saa luk dog Øinene op, Fæ! Se, der gik en, og der, — og der igjen! Naa, denne saa du da! Den var lysegrøn!"

Og Lapoulle spærrede Øinene op, gloede som en Ko paa en rødmalet Ladedør, holdt med det samme Fingrene op foran Næsen, medens Pache følte efter en Amulet, han bar paa Brystet; han ønskede, den havde været tyve Gange saa stor, saa kunde den maaske have beskyttet ham som en Harnisk.

Rochas, der var bleven staaende, raabte nu spøgefuldt:

"Dersom I har Lyst at tage til Huen for Granaterne, er det ikke forbudt! Kuglerne behøve I ikke at gjøre Honnør for, Børn! saa blev der formeget at bestille!"

I dette Øieblik knuste en Granatstump Hovedet paa en Soldat i første Række. Han havde ikke Tid til at udstøde et Skrig, Blod og Hjerne sprøitede rundt, saa var det forbi.

"Stakkels Fyr!" mumlede Sergeant Sapin og blegnede, "nu kommer Turen snart til en anden en!"

Men snart kunde de ikke høre Ørenlyd; den forfærdelige Larm pinte Maurice; det nærliggende Batteri skjød uafladelig; Kanonerne tordnede, saa Jorden rystede, og Mitrailleuserne sønderrev Luften med deres øredøvende Knalden.

Mon de skulde blive liggende længe her imellem Kaalhovederne? Ingenting vidste de, ingenting kunde de se! Det var en ren Umulighed at have nogensomhelst Forestilling om Slagets Gang; og var det nu ogsaa Alvor, var det et afgjørende Slag?

Ovenover Linjen af de flade Marker kunde Maurice kun se Hattoybakkens Top; den laa derhenne i det fjerne med sin skovbedækkede Kam, og ad den Kant saa alt meget roligt ud. Heller ikke i Synskredsen saaes Fiender, kun nu og da løftede en hvid Røgsky sig og svævede et Øieblik i Solskinnet. Og da han vendte Hovedet, blev han aldeles forbauset ved at se en Bonde ifærd med at pløie sin Mark i en Dal, hvor steile Bakker dækkede ham og hans store hvide Hest. Hvorfor skulde han drive sin Tid hen? Fordi der leveredes et Slag, skulde Jorden alligevel dyrkes, og Folk leve.

Maurice kunde ikke længere holde det ud for Utaal-

modighed. Han reiſte ſig op, lod ſit Blik ſvæve hen over Batterierne ved St. Menges, hvor Kanonerne tordnede, medens en brunrød Sky ſvævede omkring dem, han ſaa ned over Veien ved St. Albert, ſaa, at den var ſort af en utallig vrimlende Masſe: det var Prøiſerne, der haſtig rykkede frem.

Men nu greb Jean ham i Benet og trak ham lidt heftig ned.

"Er du gal? Du bliver jo ſtudt!"

Og Løitnanten gav ondt af ſig:

"Vil De ſe, De kan blive liggende, — hvad er det dog for nogle Helvedes Idioter, der ſtaar og lader ſig ſkyde ned, naar ingen beder dem derom!"

"De ſtaar jo ogſaa op, Hr. Løitnant!"

"Ja, men det er en anden Sag! Jeg maa jo have Rede paa Tingene."

Kapteinen ſtod ogſaa og ſaa ſig om. Men han aabnede ikke Munden, havde aldeles intet Samkvem med ſine Folk, og trippede fra den ene Ende af Marken til den anden.

Stadig ventede de, og ingen ny Ordre indløb.

Maurice var ved at kvæles under Vægten af ſit Tornyſtret, der trykkede ham, naar han ſaaledes maatte ligge henad Jorden; og der var givet Befaling til at beholde Tornyſtret paa, ſaalænge det blot var muligt.

"Hør du, mon vi ſkal ligge her paa Næſen hele Dagen?" ſpurgte han tilſidſt Jean.

"Det er uok muligt, — ved Solferino laa vi i en Gulerodmark i 5 ſtive Timer."

Og ſaa efter en kort Pauſe tilføiede han paa ſin fornuftige Maade:

"Hvad klager du over, her er da ikke saa slemt. Hvorfor skulde man udsætte sig til ingen Nytte. Turen kommer nok til os. Dersom de alle skulde skydes ned straks i Begyndelsen, vilde der jo ingen være til Slutning."

"Se," afbrød Maurice ham, "se dog den Røg deroppe paa Hattoy! Nu har de besat Bakken, saa kommer det at gaa varmt til!"

Og hans Nysgjerrighed vaktes, lidt af hans Engstelse fra før kom op i ham, og han fulgte med spændt Opmærksomhed, hvad der foregik deroppe paa den afrundede Bakketop, der var den eneste Bølge i det flade Land, som strakte sig lige under hans Blik.

Hattoy laa altfor langt borte til at han kunde skjælne Betjeningsmandskabet ved deres Kanoner; han saa kun ved hvert Skud den hvide Røg, der kom frem af Buskadset og skjulte selve Batteriet. Maurice forstod saa godt det alvorlige i, at dette Punkt var faldet i Fiendens Hænder, efterat General Douay havde opgivet Forsvaret straks om Morgenen. Det dominerede de omliggende Høider; Batterierne aabnede øieblikkelig Ilden paa 7de Korps' 2den Division og tyndede den slemt ud.

Skydningen blev nu nøiagtigere og det franske Batteri, i hvis Nærhed Kaptein Baudoins Kompani laa, fik Slag i Slag to Konstabler skudt ned. En Granatstump saarede en af Infanteristerne, han fik den venstre Hæl revet af, og han gav sig til at hyle og skrige, som om han med et var bleven vanvittig.

"Hold dog Mund, dit Asen!" sagde Rochas arrigt. "Ligner det noget at brøle paa den Maade, fordi man faar en Smule ondt i Foden!"

Manden laug bomstille, blev siddende uden at røre sig, holdende fast paa den lemlæstede Fod.

Og nu begyndte en forfærdelig Artillerikamp, — Granaterne fløi fra begge Sider henover de liggende Soldater i den flade Mark, hvor ikke en levende Sjæl viste sig i den stegende Solhede. Man hørte kun den rædsomme Torden, denne Ødelæggelsens dundrende Stormvind, der rullede gjennem Sommerdagens Ensomhed.

Timerne gik og Ilden sagtnede ikke, men de prøisiske Batteriers Overlegenhed havde allerde vist sig; næsten alle deres Perkussionsgranater sprang paa den rigtige Afstand, mebens de franske Brandrørsgranater, der ikke naaede nær saa langt, for det meste sprang i Luften, før de havde naaet Maalet. Og her var intet andet at gjøre, end at krybe sammen i det Hul, hvori man nu engang laa! Ikke engang et Skud kunde de løsne, thi paa hvem kunde de sigte? De saa jo ingen i den hele vide Synskreds.

"Mon vi da aldrig faar Lov at komme til?" gjentog Maurice stadig; han var rent ude af sig selv. "Jeg vilde give 5 Francs bare for en eneste Prøiser! Det er da utaaleligt at blive skudt i Smadder, uden at være istand til at svare."

"Vent, det kommer du nok maaske til!" lød den sindige Jeans Svar.

Men nu dreiedes alle Hoveder tilvenstre, hvor man hørte Hestetrav.

De gjenkjendte General Douay med sin Stab, der kom for at se, hvordan Tropperne holdt sig under den frygtelige Ild fra Hattoybakken. Han lod tilkreds, gav nogle Ordre, da General Bourgain-Desfeuilles ogsaa galopperede frem af en Hulvei.

Skjønt han ganske vist var Paradesoldat, travede han ubekymret om mellem Projektilerne; forstod sig aldeles ikke paa denne mærkelige Krigsførelse, bar sig ad, som om han var i Afrika mellem Beduinerne. Han skreg og skraalede og slog ud med Armene som Rochas.

"Nu har vi dem, — nu har vi dem med det allerførste inde paa Livet af os!"

Han fik Øie paa General Douay og red nærmere.

"Er det sandt, at Marskalken er saaret?"

"Ja, desværre ..... jeg fik nylig et Par Ord fra Ducrot, hvori han meddelte mig, at Marskalken havde overdraget ham Kommandoen.

"Naa, saa det er Ducrot, — naa, — og hvad siger han? hvad skal her gjøres?"

Generalen trak paa Skuldren. Siden den foregaaende Dag havde han sin Mening om Hærens Skjæbne; han havde forgjæves staaet paa, at man burde besætte Stillingerne ved St. Menges og Illy for at kunne dække et eventuelt Tilbagetog over Mezières.

"Ducrot optager vor Plan, alle Tropperne skal samles paa Høiderne ved Illy!"

Og saa slog han modløst ud med Haanden, som om han vilde sige, at det nu var forsilde.

Kanontordenen overdøvede ham, men Maurice havde til sin store Rædsel kun altfor vel forstaaet, hvad han mente.

Hvad for noget? Var Mac Mahon saaret, — Ducrot øverstkommanderende, — og trak Hæren sig tilbage nordenom Sedan?

Og alle disse betydningsfulde Kjendsgjerninger anede

de ikke, disse elendige Mennesker, der var ifærd med at ofre Liv og Lemmer.

De vidste ikke noget om det vanlige Spil, om den forfærdelige Fare, der truede dem! Han følte, at Hæren gik Forvirring og Nederlag imøde, uden Anfører, uden Plan, medens Tyskerne skred fremad lige mod Maalet, med en Nøiagtighed og en Præcision, der var en Maskine værdig.

General Bourgain-Desfeuilles skulde til at ride bort, da General Douay, som i dette Øieblik modtog en ny Melding af en støvet og forpustet Husar, kaldte paa ham med saa stærk Stemme, at den lød gjennem Kanonaden:

"General! det er ikke Ducrot, men Wimpffen, der er øverstkommanderende! Ja, han kom igaar, midt under Flugten fra Beaumont; han skulde træde istedetfor de Failly, der kommanderede 5te Korps .... Og her skriver han, at han har et Brev fra Krigsministeren, som stiller ham i Spidsen for Hæren, dersom noget skulde tilstøde Marskalken! Og nu er der ikke mere Tale om Tilbagetog, — nu skal vi se at indtage og forsvare vore første Stillinger."

Med opspilede Øine lyttede Bourgain-Desfeuilles til Douays Ord.

"Saa til Helvede ....." udbrød han endelig ..... "bare man vidste, — naa, mig kan det være det samme!"

Og han galopperede afsted; det var ham virkelig det samme, enten han rykkede frem eller trak sig tilbage, han havde i denne Krig blot set et Middel til hurtigt Avancement, og nu nærede han kun et Ønske, at dette dumme Felttog snart kunde faa en Ende, siden det lod til, at alle var misfornøiede.

Og nu begyndte Kaptein Baudoins Kompani at gjøre

Nar baade ad Officerer og af Befalingsmænd. Maurice taug ſtille, men han holdt med Loubet og Chauteau, der var fulde af Ringeagt og Haan.

Hu, hei, — nu frem, nu tilbage, — det var min Salighed nogle nette Fyre, der her kommanderede, — bare de alle kunde komme til Fadet, ſaa blæſte de baade Land og Hær et langt Stykke! Det var ſaamæn bedſt at gaa hjem og lægge ſig, naar man ſkulde ſtyres af Folk, der hverken kunde blive enige om det ene eller om det andet! Tre øverſtkommanderende i to Timer! Tre Herrer, der ikke vidſte hverken ud eller ind og ſom gav hver ſin Ordre! Nei, det kunde da bringe det ſkikkelige Faar ud af ſit gode Skind! Og atter kom Beſkyldningen om Forræderi frem: Ducrot og Wimpffen havde nok ogſaa Lyſt til de tre Millioner ligeſom Mac Mahon.

General Douay holdt ſtille foran ſin Stab, alene med Blikket fæſtet paa de prøiſiſke Stillinger; han var fordybet i ſørgmodige Drømmerier.

Længe betragtede han Hattoy, hvis Granater faldt ved hans Fødder.

Saa vendte han ſig mod Illy, vinkede ad en Officer, der ſkulde bringe en Befaling til 5te Korps' Brigade, ſom han den foregaaende Dag havde bedet General Wimpffen om; den ſkulde ſætte ham i Forbindelſe med Gen. Ducrots venſtre Fløi.

Og Folkene hørte ham ſige:

"Derſom Prøiſerne beſætter Illy, kan vi ikke ſtaa her én Time, ſaa bliver vi kaſtet lige ind i Sedan."

Han red bort, forſvandt med ſin Eſkorte ved en Omdreining af Hulveien, og Ilden blev pludſelig heftigere. Fienden havde ſikkert ſet ham, thi Granaterne, der hidtil

kun var faldt fra Batteriet ligeoverfor, begyndte nu at regne ned fra venstre Side, paaskraa, fra Batterierne ved Frenais og fra et andet Batteri paa Halvøen Iges, og hvis Projektiler krydsede Granaterne fra Hattoybakken. Hele Algiersletten bestrøges og Kompaniets Stilling blev ganske forfærdelig.

Folkene havde allerede havt travlt nok med at passe paa, hvad der foregik foran dem; nu ængstedes de ogsaa ved Skydningen fra andre Kanter, vidste ikke, hvorfra de var mest truede.

Slag i Slag blev tre Mænd dræbte, to saarede udstødte frygtelige Skrig.

Her kom Døden ogsaa til Sergeant Sapin; — han havde vendt sig om, saa Granaten komme, — kunde ikke undgaa den:

"Saa, der har vi det!" sagde han ganske stille.

Det fine Ansigt med de store, smukke Øine udtrykte kun dyb Sørgmodighed, ikke Frygt. En Granatstump rev hans Underliv op.

Han jamrede sig:

"Aa, — lad mig ikke ligge her, — se at faa mig baaret til Ambulancen, — aa, — Herregud, tag mig bort!"

Rochas vilde bede ham være stille. Han so'r hen og skulde netop til at sige ham, at naar man havde faaet et saadant Saar, gjorde man ikke til ingen Nytte to Mand Uleilighed; men han overvældedes af Medlidenhed og sagde:

"Vent et Øieblik, din stakkels Fyr; saa kommer de straks med en Baare og henter dig!"

Men den ulykkelige vedblev at jamre sig, han var fortvivlet over at se sin Lykkes Drøm svinde med Livet.

"Bær mig bort, — bær mig bort...."

Og Kaptein Baudoin, hvis ophidsede Nerver ikke kunde udholde denne Klage, befalede to af Folkene at bære den saarede ind i den nærliggende Lund, hvor der nok skulde være en Ambulance.

Chauteau og Loubet sprang øieblikkelig til, greb Sapin, en ved Skuldrene og en ved Benene, og bar ham bort i rask Trav. Men underveis mærkede de nok, at han strakte sig saa underligt, — og han udaandede i en sidste Trækning.

"Hør du, han er død!" erklærede Loubet, "saa slipper vi ham."

Chateau blev rasende, so'r op mod Loubet.

"Vil dit dovne Fæbæst bare tage Benene med dig; Pokker skulde slippe ham nu; saa bliver vi bare kaldt tilbage!"

Og saa løb de videre til de naaede Skoven, hvor de lod Liget falde ved Foden af et Træ; derpaa forsvandt de selv i Underskoven, ingen saa dem igjen før om Aftenen.

Ilden tiltog i Heftighed, det nærliggende Batteri forstærkedes med to Kanoner, og i den stigende, øredøvende, tordnende Larm grebes Maurice med ét af en affindig Skræk.

Han havde ikke havt den kolde Sved, ikke den pinefulde trykkende Fornemmelse i Mellemgulvet, som man ved slige Leiligheder føler, — heller ikke fik han straks denne uimodstaaelige Trang til at fly over Hals over Hoved. Dette var simpelthen en Virkning af Reflektion, som man hyppigt træffer hos forfinede, nervøse Naturer. Men Jean passede paa ham, greb fat i ham med sin faste Haand og holdt ham nede ved sin Side; han læste i hans Blik, hvad

der rørte sig i hans Sjæl. Og med dæmpet Stemme skjældte han ham ud, skammede han ham ud, brugte heftige Ord mod ham, thi han vidste, at et Spark undertiden er det bedste Middel til at sætte Mod i en Soldat. Andre af Folkene rystede over alle Lemmer.

Pache havde Øinene fulde af Taarer, han lød og klagede sig som et lidet Barn, medens Lapoulle lød og vred sig i de heftigste Mavesmerter og skar Ansigter, saa de lo ham ud, medens det regnede ned over ham med grovkornede Vittigheder.

"Skam dig, din feige Lømmel," hviskede Jean til Maurice. "Vil du gjøres Nar ad som den tykke Bondeknold der? Jeg giver dig en paa Siden af Hovedet, dersom du ikke opfører dig som et Menneske!"

Han holdt Maurice varm med den Slags Opmuntringer, da de med ét, en 6—700 Alen borte, lige for, saa en halv Snes mørke Uniformer komme ud af en nærliggende Skov.

Det var omsider Prøiserne, hvis Pikkelhuer de straks kjendte, det var de første Prøisere, der var kommen dem indenfor Skudvidde siden Felttogets Begyndelse.

Saa fulgte flere Afdelinger efter, og foran dem saa de Granaterne slaa ned og hvirvle en Støvsky op, hver Gang de sprang, det var nøiagtigt og klart i Omridset, Prøiserne lignede smaa Tinsoldater, der stod opstillet i upaaklagelig Orden.

Men da Granaterne regnede tættere og tættere ned over dem, forsvandt de igjen bag Træerne.

Saa snart Kompaniet Baudoin fik Øie paa Fienden, gik deres Bøsser af.

Maurice var den første, der skjød, alle de andre fulgte hans Eksempel.

Der var ikke givet nogen Ordre, — Kapteinen vilde standse Ilden, — og han holdt kun inde, fordi Løitnant Rochas slog ud med Armen, som om han vilde sige, at her maatte de være en Smule overbærende.

Omsider kunde de da faa Lov at løsne et Par Skud, at brænde et Par af de Patroner, de nu i over en Maaned havde slæbt om med.

Maurice var især ivrig, det adspredte ham, — han glemte nu ganske sin Angst ved at høre Lyden af sin Bøsses Knald.

Men snart var Skovens Udkant atter øde, ikke et Blad rørte sig, ikke en Prøiser viste sig, og de blev ved at skyde paa de ubevægelige Træer.

Nu løftede Maurice Hovedet, og i et Par Skridts Afstand bemærkede han til sin store Forbauselse Oberst Vineuil; baade Ryttер og Hest var ubevægelige, som om de var Sten.

Med Ansigtet mod Fienden ventede Obersten, medens Kugler og Granater faldt rundt omkring hans høie, ranke Skikkelse.

Hele 106te Regiment maatte nu være kommen herhen. Andre Kompanier laa i de omliggende Marker.

Geværilden blev med hvert Øieblik heftigere, og kom stedse nærmere.

Den unge Mand saa nu ogsaa Fanen, som Sekondløitnanten bar høit.

Men det var ikke den underlige taagehyllede Fane fra om Morgenen.

I den klare, varme Sol straalede nu den gyldne Ørn, og den trefarvede Dug skinnede trods Huller og Krudtstøv fra vundne Slag.

Mod den blaa Sommerhimmel, i Kanonadens Torden, vaiede Flaget stolt som en Seierstrofæ!

Og hvorfor skulde de ikke vinde Seier? nu da de omsider fik Lov at gaa paa?

Maurice og alle Kameraterne blev bestandig mere ivrige, mere ophidsede, medens de laa der og skjød paa den stille Skov, hvor en Regn af smaa Blade og Kviste drysede ned Jorden.

III.

Henriette lukkede ikke et Øie den Nat. Hun pintes ved Tanken om, at Manden var i Bazeilles, saa nær ved Fienden.

Forgjæves gjentog hun ved sig selv, at han havde lovet hende, at han skulde komme hjem, saa snart Faren nærmede sig, og hvert Øieblik fo'r hun lyttende op, hun syntes, hun hørte hans Skridt.

Henad Titiden, før hun gik iseng, aabnede hun et Vindu og faldt i dybe Tanker, mens hendes Blik svævede ud i den mørke Nat.

Hun kunde neppe skjælne Brostenene nede i Voyardsgade; den smale Gyde med de gamle høie Huse paa hver Side.

Langt borte, henne ved Latinskolen, brændte en døsig Gaslygte, og fra Gaden steg en salpetermættet Kjælderluft op, en arrig Kats Mjauen, en Efternølers tunge Trin lød i Stilheden.

Desuden hørte hun megen sælsom usædvanlig Støi rundt om i Byen, — Hestetrav og stadig en uhyggelig Rumlen, der fik hendes Blod til at isne.

Hendes Hjerte bankede høit, mens hun forgjæves lyttede efter sin Mands Fodtrin om Gadehjørnet.

Timerne gled hen, nu forurolige des hun af fjerne Blus og Lysninger, som hun opdagede ude i Landet, hinsides Volden.

Det var saa mørkt, at hun kun med Møie kunde orientere sig.

Den store lyse Flade dernede maatte være de oversvømmede Enge.

Men hvad var det saa for Baal, der tændtes og slukkedes ad Marsehøiene til? Og allevegne kom de frem, rundt omkring blinkede de i Natten: ved Pont Maugis, ved Noyers og Frineus skinnede de hemmelighedsfulde Blus over en myldrende uhyggelig Vrimmel, der bevægede sig i Mørket; og de sælsomme uhyggelige Lyd blev stærkere, hun syntes, hun fornam Fodslag som af et Folk, Prusten af Dyr, Vaabenklirren, — en vældig Rytterskare, der langt borte rykkede frem i dette Helved-Mørke.

Med et lød et Kanonskud: et eneste drønede med rædselsfuld Kraft gjennem Nattens Taushed.

Hun so'r sammen, gik næsten fra Besindelsen.

Hvad var nu dette? Et Signal, en eller anden Bevægelse, der lykkelig var udført, Melding om, at alt var rede derude, og at Solen nu kunde staa op.

Klokken 2 kastede Henriette sig fuldt paaklædt paa sin Seng uden at lukke Vinduet.

Hun bukkede under for Træthed og Ængstelse.

Hvorfor rystede hun dog saaledes, hun, der ellers var saa rolig, hun, der sædvanlig gik saa besindigt gjennem Tilværelsens Vanskeligheder? Og hun faldt omsider i en urolig, pinefuld Søvn, mens Fornemmelsen af en rædsom Ulykke som en Mare hvilede paa hende.

Atter hørtes Kanonskud, men denne Gang fulgte det

ene efter det andet i uafbrudt Rækkefølge. Gysende satte hun sig overende.

Hvor var hun? Hun kunde ikke finde sig tilrette i sit eget Sovekammer, det forekom hende, at en tyk Taage indhyllede hende.

Saa gik det op for hende, at det maatte være Morgentaagen fra Floden, som var trængt ind i Stuen gjennem det aabne Vindu.

Udenfor tordnede Kanonerne stærkere med hvert Øieblik. Hun sprang op, løb hen for at lytte ved Vinduet. Klokken slog 4 paa et af Sedans Kirketaarne.

Dagen gryede, graa og smudsig i den rødlige Taage. Intet kunde hun skjælne, end ikke Latinskolens Mure, der dog laa saa nær.

Aa, Gud i Himlen, hvorfra kom da den frygtelige Skydning?

Hendes første Tanke gjaldt Broderen, thi Skudene lød nu mere dæmpet nordfra, ovenfor Byen.

Saa syntes hun, det kom foran hende, fra Bazeilles, og hun skjælvede for Manden.

Ja, de sloges sikkert i Bazeilles! Men atter beroligedes hun; det forekom hende, at Lyden var mere tilhøire. Maaske stod Kampen ved Donchery, hun mindedes, at Broen der ikke var bleven ødelagt; hun var i den forfærdeligste Uvished; var det i Bazeilles eller Donchery? det var umuligt at faa Klarhed derover; det susede og brusede og tordnede for hendes Øren.

Snart blev hun saa forpint, at hun ikke kunde holde det ud længer, hun maatte se at faa noget at vide; saa kastede hun et Shawl om sig og gik ud af Huset.

Nede i Voyardsgade stod hun et Øieblik stille og

tøvede, inden hun vovede sig videre: saa sort og uhyggelig forekom Byen hende i den tykke Taage, der dækkede alt. Dagens Lys var endnu ikke naaet herned til de vaade Brostene mellem de gamle tilrøgede Gader.

I Smørgade, helt inde i en simpel Beværtning med et søvnigt Tællelys, saa hun kun to Turkoer med et Fruentimmer, først i Maquagade var der lidt Liv: Soldater listede om, de var sagtens bange for sit Skind og søgte Ly etsteds, her var en høi Kyradser ifærd med at lede efter sin Kaptein og dundrede rasende paa Døre og Porte, der kravlede en hel Sværm Borgerfolk op paa en Kjærre, de svedte Angstens Sved og havde Hastværk med at komme over Grænsen til Bouillon i Belgien, hvor Halvdelen af Sedans Befolkning i de sidste to Dage havde søgt Tilflugt.

Mekanisk styrede hun henimod Byfogdens Bolig: her maatte de kunne sige hende Besked; og nu fik hun den Idé at skyde Gjenvei ad Smaagaderne, hvor der var færre Mennesker.

Men Faurgade og Laboureurgade var helt spærrede af en uendelig Række Kanoner med Rustvogne og Forstillinger, der sagtens den foregaaende Dag var kjørt op i denne Krog, og som man nu havde glemt.

Saaledes saa det idetmindste ud, thi her var ikke Mandskab at øine.

Hun gøs ved Synet af alt dette unyttige Skyts, der stod og saa saa forladt ud i de øde Gyder

Hun maatte altsaa vende om, gik over Pladsen ved Latinskolen, ad Storegade forbi Hotel "Europa", hvor Ordonanser holdt Heste til Stabsofficerer, hvis høie Stemmer lød ud til hende fra den stærkt oplyste Spisesal.

Paa Turenneplads og Rivageplads var der endnu

flere Mennesker, urolige Grupper af Kvinder og Børn bølgede frem og tilbage i alle Retninger; og der saa hun en General bandende trampe ud af Hotel "Det gyldne Kors", stige tilhest og fare af, som om han vilde ride Folk overende.

Et Øieblik tænkte hun paa at gaa ind paa Raadstuen, saa dreiede hun om ad Brogade for at gaa til Amtmandens Bolig.

Og aldrig endnu havde Sedan gjort et saa sørgeligt Indtryk paa hende; Byen var som mærket af Ulykken her i den smudsige graa Morgentaage.

Husene saa ud, som var de uddøde, mange var forladte og tomme, andre havde lukket Skodder og Døre, bag hvilke ængstelige, søvnløse Mennesker vaagede og ventede Katastrofen.

Alt og alle rystede i den raakolde Morgen, Gaderne var endnu ikke ret vaagnet til Dagens Liv, men alle Steder spordes Ængstelse og Forvirring, Opbrud og Uro.

Nu blev det helt lyst, snart vilde en forvildet Menneskemasse vrimle gjennem Byen.

Nu var Klokken halv seks, Skydningen lød dæmpet imellem de høie, sorte Huses Façader.

Henriette kjendte Datteren af Byfogdens Portner, den lille smukke, lyshaarede Rose; hun havde Arbeide hos Delaherche paa Fabriken; hendes Moder var ikke tilstede, og hun tog straks venligt imod den unge Kone.

"Aa, kjære Frue, vi er ved at blive rent ødelagte, — Moder har lagt sig et Øieblik, hun kunde neppe staa paa Benene; hele forrige Nat har hun maattet være oppe, — Porten staar jo ikke et Minut i al denne Hurlumhei!"

Og før Henriette kunde faa Tid at udspørge hende,

gav hun sig til at fortælle løs om alle de mærkelige Ting, hun havde set i disse to Dage.

"Marskalken har tilbragt en rolig Nat! — han har sovet. Men den skikkels ulykkelige Keiser! De gjør Dem ingen Forestilling om, hvor han liver.... Tænk Dem, — igaar var jeg deroppe for at hjælpe dem lidt med Uddeling af Linned og Dækketøi; jeg kommer da lige forbi Keiserens Soveværelse, — og, — aa, saa hører jeg en Jamren, — det skar mig i Hjertet! Han har nok en frygtelig Sygdom, der næsten gjør ham afsindig af Smerte. Naar der er Folk tilstede, betvinger han sig, men saa snart han er alene, skriger og jamrer han, saa det er en Ynk at høre paa ham. Jeg stod og rystede over hele Legemet, da jeg hørte, hvem det var, der pintes saaledes."

"Ved De, Slaget er begyndt imorges?" spurgte Henriette og prøvede at afbryde Rose, men denne blev ved sit og gik videre:

"Saa kan De selv indse, at jeg maatte høre efter, og fire, fem Gange inat har jeg staaet og lyttet .... han har jamret og klaget hele Tiden, uden at lukke et Øie, det er jeg vis paa. Er det da ikke forfærdeligt, at han skal lide saadanne Kvaler og desuden have saa mange Bekymringer i sit Hoved. For De kan nu aldeles ikke tænke Dem det Roderi og den Anstalt, de gjør omkring ham. Jeg tror, minsandten, de har tabt Hovedet allesammen! De render ud og ind, smælder med Døren, stadig nye kommer der til, nogle er vrede, andre hyler, og saa render hver sin Vei, skalter og valter med alle Tingene, saa man kan græde over at se det! Officererne staar og drikker af Flaskerne, smider sig i Sengene med Støvler og Sporer paa! Keiseren selv er saamæn den rimeligste, den, der gjør mindst Staahei,

tager mindst Plads, han kryber sammen i en Krog og ønsker vist kun at være i Fred!"

Henriette gjentog sit Spørgsmaal.

"Naa, — ja, — hvor de slaaes! — I Bazeilles, — det begyndte straks imorges tidlig .... En Soldat tilhest har bragt Marskalken Melding, og han gik straks til Keiseren for at underrette ham derom .... Nu er det næsten et Kvarter, siden Marskalken red bort, — og jeg tror Keiseren skal med om lidt, for de er ved at klæde ham paa deroppe. Jeg saa lige nu, at de redte ham og fikfede ham op med alle mulige Slags Anstalter over hele Ansigtet."

Men nu vidste Henriette Besked, hun lavede sig istand til at gaa.

"Farvel, lille Rose! Jeg maa afsted, — jeg har travlt."

Og den unge Pige fulgte hende ud til Porten og sagde til Afsked:

"Jeg er aldeles til Deres Tjeneste, Fru Weiss, jeg ved jo, at man kan stole paa Dem!"

Hastig gik Henriette hjem i Boyardsgade. Hun var aldeles vis pac, at hendes Mand maatte være kommen, mens hun var borte, og hun var bange, han skulde være urolig over hendes Fraværelse, saa hun skyndte sig afsted. Da hun nærmede sig Huset, saa hun op, om han stod og saa efter hende; men Vinduet stod endnu paa vid Gab, og der var ingen at se, — ligeledes tomme alle de tre Værelser, som hun ilede igjennem, aldeles bestyrtet og gjennemisnet af den raakolde Taage, der var trængt ind i Leiligheden.

Skydningen drønede stadig gjennem den tykke Luft. Hun stillede sig et Øieblik ved Vinduet.

Nu vidste hun, hvad hun vilde vide, og skjønt hendes Blik ikke kunde trænge gjennem Taagen, forstod hun saa godt, at det maatte være i Bazeilles man sloges, hun skjælvede mellem Mitrailleusernes smældende Knald og Kanonernes Drøn fra de franske og prøisiske Batterier. Det forekom hende, at Lyden nærmede sig, Kampen blev med hvert Minut alvorligere.

Hvorfor kom Weiss ikke tilbage? Han havde dog saa bestemt lovet at vende hjem, saa snart Fienden angreb Bazeilles! Og Henriettes Uro steg, — hun tænkte sig alle mulige Hindringer: Veien kunde være spærret, eller Granaterne kunde have gjort hans Gang altfor farlig. Der var maaske hændt en Ulykke! Men denne Tanke skjød hun fra sig; hun maatte holde paa Haabet for at bevare sin Energi!

Et Øieblik tænkte hun paa selv at begive sig til Bazeilles, at gaa sin Mand imøde. Men hun var bange, hun skulde gaa feil af ham, og hvad skulde der blive af hende, dersom dette skete! Weiss vilde desuden gaa ud af sit gode Skind, dersom han kom kom først hjem. Desuden forstod hun meget vel, at et saadant Forsøg var dumdristigt; men skjønt det laa hendes Karakter og Natur saa fjernt at gjøre Opsigt og Støi, mente hun dog, det var naturligt, at Mand og Kone var sammen, især hvor der var Fare paafærde.

Men med et fo'r hun sammen:

"Delaherche; — — jeg maa hen og tale med ham."

Det faldt hende først nu ind, at Fabrikanten ogsaa havde tilbragt Natten i Bazeilles, og at han maatte kunne sige hende Besked om Weiss. Hastig ilede hun ned; istedetfor at gaa ud i den snævre Gade, dreiede hun ind i den

Gang, der førte fra deres Hus lige over i Fabrikbygningen, hvis storslaaede Façade vendte ud til Maquagade.

Da hun kom ud i den gamle Have, der nu var brolagt, og hvoraf intet var tilbage uden en stor, grøn Græsplæt, overskygget af hundredaarige Elmetræer, blev hun meget forbauset over at se en Skildvagt staa ved den lukkede Vognport; saa huskede hun paa, at 7de Korps' Pengekasse var deponeret her hos Fabrikant Delaherche, og det var hende underligt at tænke paa alt det Guld — flere Millioner, sagdes der — som her laa skjult, medens de allerede sloges og dræbte hinanden udenfor Byens Volde.

Men netop som hun skulde til at stige op ad Kjøkkentrappen for at gaa ind i Gilbertes Soveværelse, stødte hun paa en ny Overraskelse, en saadan Overraskelse, at hun gik tre, fire Trin ned igjen, og betænkte sig lidt; hun vidste næsten ikke, om hun efter dette turde banke paa Gilbertes Dør.

En Militær, — en Kaptein ilede forbi hende, — hastigt og lydløst som et Lyn, — dog havde hun gjenkjendt ham, hun havde oftere set ham i Charleuille, da Gilberte endnu var Fru Maginat.

Henriette gik ud i Gaarden, saa op til de høie Vinduer, hvor Persiennerne var lukkede. Derpaa tog hun en rask Beslutning, gik alligevel op.

Paa første Sal vilde hun banke paa Døren til Toiletværelset, som en god Veninde, en Barndomslegekamerat, nok kan tillade sig; hun pleiede jo ofte at faa sig en Passiar om Morgenen med Fru Delaherche. Men Døren stod paaklem, som om nogen i Hastværk havde glemt at lukke den i. Hun behøvede kun at røre ved den, saa stod hun i Toiletværelset, hvorfra hun sagte gik ind Venindens Sovekammer.

Der var høit til Loftet, hvorfra tunge røde Fløielsgardiner i dybe Folder faldt ned om den store, brede Seng.

Alt var stille; man hørte kun et sagte roligt Aandedræt, og mærkede en svag fin Sirenluft.

"Gilberte!" kaldte Henriette med dæmpet Stemme.

Den unge Kone var straks faldet isøvn; i det svage Dagsskjær, der gjennem de lukkede Persienner trængte ind under de røde Gardiner, laa hendes smukke runde Hoved nedsunket i Hovedpuden, støttet paa den ene Arm midt i det skjønne sorte, opløste Haar.

"Gilberte!"

Hun rørte sig, strakte sig uden at aabne Øinene.

"Aa, — ja, — ja, — Farvel, — — aa, — jeg —."

Saa løftede hun Hovedet, kjendte Henriette.

"Hvad! Er det dig? — — Hvad kan vel Klokken være?"

Da hun hørte, at Klokken var 6, saa hun lidt forlegen ud, men søgte at skjule det ved i en spøgende Tone at bemærke, at det virkelig ikke lignede noget at vække Folk paa den Tid af Natten.

Henriette spurgte nu efter Delaherche, og Gilberte svarede straks:

"Han er jo ikke kommen hjem endnu; kommer vist først 9, hvorfor ialverden skulde han komme saa tidligt?"

Henriette maatte rive hende ud af hendes mærkelige halvvaagne, ubekymrede Tilstand:

"Men Herregud, Gilberte! De slaaes jo ved Bazeilles; de har skudt lige siden Daggry, og jeg er saa frygtelig ængstelig for min Mand...."

"Det skal du saamæn ikke være! ..... Min er saa forsigtig, at han havde været her for længe siden, dersom

han havde set Spor af Fare ..... Vær du ganske rolig, saalænge han er borte!"

Denne rolige Overbevisning betog Henriette en Del af hendes Angst.

Ja, Delaherche var ikke den Mand, der til ingen Nytte udsatte sig. Hun følte sig straks ganske modig, gik hen og trak Gardinerne fra, aabnede Skodderne, saa at Lyset trængte ind i Stuen. Et af Vinduerne blev staaende aabent, saa at man nu kunde høre Kanonerne tordne ind i dette Værelse, hvor alting for et Øieblik siden hvilede i den dybeste Ro og Fred.

Gilberte saa med store Øine ud imod den lyse Morgenhimmel.

"Hvad er dette! Er Slaget begyndt?"

Hendes Linned gled ned over den fine bløde, nøgne Skulder, der saaes under det deilige sorte Haars nedfaldende Lokker.

"Aa Gud, slaaes de saa tidlig paa Morgenstunden! Hvor det dog er urimeligt med al den Ufred!"

Men Henriettes Blik fæstede sig med ét paa et Par Handsker, — et Par hvide Vaskeskindshandsker, der laa paa et lidet Bord, og hun studsede.

Gilberte rødmede stærkt; trak hende helt hen paa Kanten af Sengen med en forvirret, kjælen Bevægelse.

"Ja, jeg kunde jo se det paa dit Ansigt, at du vidste det! Ak, søde Henriette, døm mig ikke for strængt. Det er jo en gammel Ven, — hjemme i Charleville har jeg jo betroet dig det; husker du det ikke nok? ...."

Hun talte sagte, vedblev i en rørt Tone, med et sælsomt muntert Smil om de røde Læber:

"Igaar, — igaar bad han mig saa bønligt....igaar,

da vi saa hinanden efter saa lang Tids Forløb .... husk, han skal i Ilden .... falder maaske idag.... Hvor kunde jeg saa sige Nei til ham? Sig mig, Henriette, at du ikke fordømmer mig?"

Henriette lyttede til disse Ord med en alvorlig, betænksom Mine; hun var overrasket over dette, forstod ikke Veninden. Hun maatte selv være ganske anderledes. Hele denne Dag havde hun kun tænkt paa sin Mand og paa sin Broder, som var i Livsfare under Fiendens Kugler. Hvor kunde man dog i en saadan Stund sove i Ro, se saa forelsket og glad ud, naar ens kjære truedes med Død og Ødelæggelse?

"Men Gilberte — din Mand! — og — den anden.. Er du da ikke fortvivlet over at være borte fra dem nu? Glemmer du, at de, hvad Øieblik det skal være, kan blive bragt herhjem med knuste Lemmer, — døde!"

Med den skjønne runde Arm gjorde Gilberte en afværgende Bevægelse:

"Aa Gud, hvor kan du sige saa rædsomme Ting! Gjøre mig saa bange, ligesom jeg vaagner! .... Nei, nei, jeg vil slet ikke tænke paa saadant noget fælt! Det er altfor bedrøveligt!"

Og Henriette maatte uvilkaarlig trække paa Smilebaandet. Hun mindedes deres Barndom, da Gilbertes Fader var bleven ansat som Toldinspektør i Charleville og sendte Datteren ud paa en Gaard i Chêne-Populeux, fordi hun hostede og han ængstedes ved Tanken om, at Moderen var død ganske ung af Brystsyge. Den lille Gilberte var kun 9 Aar gammel, men allerede meget livlig og behagesyg, spillede Komedie, vilde altid være Dronning, pyntede sig med alle de Klude, hun fik Fingre i, og gjemte Sølv-

papiret fra Chokoladen til at lave sig Armbaand og Smykker af; og hun havde som voksen ikke forandret sig, — var det samme livsglade Barn, da hun blev gift med Skovrider Maginat. Hun kunde ikke lide Mezières, der laa indeklemt mellem Volde og Grave, og var bleven ved at bo i det muntre selskabelige Charleville. Faderen var død, hun levede fuldstændig, som hun selv vilde. Maginat var en meget rar, men høist ubetydelig Mand, der ikke blandede sig i sin Kones Sager.

Byens talrige onde Tunger havde naturligvis travlt med hende; men hun havde egentlig ikke noget alvorligt at bebreide sig, uden med Hensyn til Kaptein Baudoin; skjønt hun levede omringet af en hel Sværm unge Officerer, der paa Grund af hendes Slægtskabsforhold med Oberst Vineuil var bleven hendes daglige Omgang. Hun var en godmodig og elskværdig Natur, elskede Munterhed og Selskabelighed.

"Det er meget slemt, at du atter har indladt dig med ham!" sagde Henriette omsider i en alvorlig, bebreidende Tone.

Men Gilberte lagde smilende og kjælent Haanden over Venindens Mund.

"Aa, sødeste Henriette! Hvor kunde jeg nænne at vise ham bort denne ene Gang! ..... Du ved da selv, at det aldrig kunde falde mig ind at bedrage min nye Mand!"

Ingen af dem talte, de omfavnede hinanden kjærligt, mindedes det gamle Barndomsvenskab, der knyttede dem inderligt sammen, trods deres forskjellige Natur.

"Men, Gud i Himlen! .... Hvor de skyder!" udbrød nu Gilberte og fo'r sammen. "Jeg maa skynde mig at blive klædt paa!"

I den Taushed, der herskede, lød Kanonerne stærkere. Hun sprang ud af Sengen, Henriette hjalp hende hastigt Strømper og Sko paa, — derpaa tog hun en Morgenkjole for at være færdig til at gaa ned, hvis der blev kaldt paa hende.

Lige da hun havde faaet sit Haar sat op, bankede det paa Døren; hun løb hen og lukkede op, da hun gjenkjendte sin Svigermoder.

"Ja, kjære Mama, her er jeg."

Med sin sædvanlige Ubetænksomhed lod hun den gamle Dame træde ind, uden at tænke paa Handskerne, der var bleven glemt paa Bordet. Henriette gjorde hastigt et Skridt frem og søgte forgjæves at faa dem skjult bag en Stol.

Fru Delaherche maatte straks ved sin Indtrædelse have bemærket dem, thi hun stod som lamslaaet lige indenfor Døren, saa kastede hun et hurtigt Blik rundt i Stuen, og saa vist paa den brede Seng med de lange Fløiels-gardiner.

"Naa, saa det er Fru Weiss, der er hos dig, har du virkelig kunnet sove, Gilberte!"

Det var øiensynlig slet ikke dette, hun vilde sige Svigerdatteren. Ak, dette fortvivlede andet Ægteskab, Sønnen havde indgaaet, trods alle hendes Modforestillinger, trods hendes Raad og Bønner.

Han passede kun daarligt til denne unge, letsindige Kvinde, der kun havde Fjas og Tant i sit smukke, lille Hoved! Hun havde dog gjort alt for at vaage over Sønnens Ære, — og nu kom Fortiden alligevel tilbage! Denne Gang var det for galt, — hun maatte tale med Delaherche!

Hun kunde ikke taale, at hendes gamle hæderlige Navn skulde besmittes!

Gilberte rødmede stærkt, saa stammede hun:

"Ja, jeg har sovet et Par Timer.... Julius er ikke kommen hjem!"

Fru Delaherche afbrød hende. Siden Skydningen var begyndt, havde hun været i høi Grad ængstelig for Sønnen, men hun var en gammeldags, modig Kvinde, og nu huskede hun, hvorfor hun havde opsøgt Svigerdatteren.

"Din Onkel, Oberst Vineuil har sendt Overlæge Bouroche hid med en Billet; han beder os indrette en Ambulance her i Huset .... Han ved jo, vi har Plads nok i Fabriken, og jeg har allerede givet Herrerne Lov til at indrette sig i Tørresalen ..... Men det er vist bedst, du gaar ned til dem...."

Gilberte viste sig straks meget ivrig for Sagen. Hun knyttede i en Fart et Kniplingstørklæde om Hovedet, og de tre Damer gik saa sammen ud af Soveværelset. Da de kom ned under den store Porthvælving, saa de en Menneskestimmel udenfor den aabne Port. En lav Vogn kjørte langsomt ind, den var forspændt med en Hest, som en Løitnant førte ved Tømmen. De troede, det var de første saarede, der allerede kom.

"Ja, ja, her er det, kjør kun ind!"

Men de blev snart revet ud af Vildfarelsen. Den saarede, der laa i Bunden af Kjærren, var ingen anden end Marskalk Mac Mahon, der blev ført til Byfogdens Bolig, han havde faaet et svært Kjødsaar høit oppe i Laaret, og var bleven foreløbig forbunden i et lidet Gartnerhus. Han var barhovedet, halv afklædt, og Guldbroderierne paa hans Uniform var tilsmudsede af Blod og Støv.

Uden at tale, løftede han Hovedet, saa sig om med et træt Blik, og da han fik Øie paa de tre Damer, der med foldede Hænder betragtede ham, og i hvis Ansigt stod malet den dybeste Sorg over den Ulykke, der rammede Hæren, bøiede han hilsende sit Hoved med et sørgmodigt, faderligt Smil.

Rundt om tog Folk Hatten af, — andre fortalte, at General Ducrot allerede var udnævnt til Marskalkens Efterfølger. Klokken var da halv otte, — det var en af de første Granater, som havde ramt Marskalken.

"Og Keiseren?" spurgte Henriette nu en Boghandler, der stod i sin Dør.

"Han er taget bort for omtrent en Time siden," svarede Naboen, "jeg saa ham selv ride ud ad Balanporten.. de siger, at en Kugle har revet Hovedet af ham."

Men nu blandede Urtekræmmeren ligeoverfor sig i Samtalen:

"Aa, det har saamæn ingen Fare! Det er naturligvis Vrøvl! Fanden hytter nok fine! Det er kun skikkelige Folk, der kommer i Ulykke!"

Henimod Pladsen foran Latinskolen forsvandt Kjæren med den saarede Marskalk mellem Mængden, der stedse blev tættere, og hvor der gik de sælsomste Rygter fra Valpladsen.

Nu lettede Taagen, Solen skinnede varmt og klart ned i Gaden. Men en stærk Stemme lød nu inde fra Gaarden.

"Aa, mine Damer, dersom De vilde give mig en Haandsrækning, var det snilt, Deres Nærværelse vilde være meget nødvendigere herinde end ude paa Gaden."

De gik hastigt ind alle tre og befandt sig Ansigt til Ansigt med Bouroche, — Overlægen, — der allerede havde

kastet sin Uniform hen i en Krog, og nu bandt et stort, hvidt Tørklæde om Livet paa sig. Hans umaadelig store Hoved med det stive strittende Haar og det kraftige Løve-ansigt flammede af Hastværk og Ivrighed ovenover det store snehvide Lintøi, hvor der endnu ikke var en eneste Plet.

De fandt ham saa respektindgydende, at de øieblikkelig var parate til at lystre ham, og var nær ved at falde over hverandre i sin Il for at udføre hans Befalinger.

"Vi har aldeles ingenting .... lad mig faa Linned, — Lærred, — gamle Lagener, — find mig graa Madratser .... vis mine Folk, hvor Pumpen staar."

De fløi afsted, adlød hans mindste Vink som tjenende Aander.

Fabriken var godt skikket til at bruges som Ambulance. Især var den luftige Tørrestue ypperlig med de store, høie Vinduer, der var Plads til omtrent hundrede Senge, ved Siden af stod et Skur, under hvilket Operationerne kunde foregaa: et langt Bord bragtes derhen, Pumpen var kun tre Skridt borte, de let saarede kunde lægges paa en Græsplæne, til man efterhaanden kunde beskjæftige sig med dem. Og saa var Kjølighed og Skygge under de store gamle Elmetræer.

Bouroche havde ment, det var fornuftigst straks at indrette sig i selve Sedan; han forudsaa, at Tropperne efter al Sandsynlighed maatte blive drevne ad Fæstningen til. Han havde kun ladet to flyvende Ambulancer blive paa Høiden ved Floing hos 7de Korps, de skulde saa sende ham de saarede efter foreløbig Forbinding. Alle Kantinesoldaterne var rykket i Marken, det var deres Hverv at samle de saarede op under Ilden, forresten havde Bouroche

hele sit Personale med sig, kun to Reservelæger var blevne paa Valpladsen, mens her var to Korpslæger og tre Underlæger, der forhaabentlig vilde være tilstrækkelige ved Operationerne. Desuden var der tre Apothekere og et Dusin Sygepassere.

Overlægen rasede og bandede uafladelig, han kunde ikke tage noget med Ro.

"Hvad Satan er det, de staar og kludrer med derhenne, saa dog den Madras ordentlig bundet fast! ..... Der i Krogen kan vi lægge Halm, hvis det bliver nødvendigt...."

Kanonerne drønede, han vidste godt, at de om et Øieblik vilde saa Hænderne fulde af Arbeide; og han so'r om i den store Sal for at blive færdig, inden der kom Vogne og Kjærrer med blødende, elendige Mennesker. Under Skuret var der ogsaa mange Forberedelser at træffe: paa et Bord satte han Medicinkasser og Feltapotheker aabne i Beredskab: Pakker med Charpi-Bind, Kompresser, Linned, Skinner, mens han ligeoverfor ved Siden af Kloroformflasken og Salvekrukken lagde alle sine Instrumenter frem: Sonder, Tænger, Knive, Sakse, Sage, — et helt Arsenal af alt, hvad der skjærer, klipper, hugger og trænger ind i Kjød og Saar. Men her var ingen Vandsade.

"De har da vel Lersade, Spande, Gryder, hvadsomhelst, noget maa vi have, — vi kan da ikke gaa og rode i Blod til op over Ørene ..... og saa Svampe, — skaf os endelig Svampe! ...."

Fru Delaherche skyndte sig afsted, kom straks tilbage med tre Piger, der bragte alt, hvad Huset eiede af Lersade. Foran Instrumenterne stod Gilberte, hun vinkede ad Henriette og pegede med en let Gysen paa de blinkende Staal-

spidser. De tog hinanden i Haanden, og saa paa hinanden med et forskrækket medlidende Blik.

"Aa, aa, — var det ikke rædsomt, om de skulde skjære en Arm eller et Ben af en!"

"Stakkels Mennesker!" mumlede Henriette, medens Taarerne steg hende op i Øinene.

Paa det store Bord havde Bouroche nu faaet lagt en Madras, hvorover han heftede et Stykke Voksdug, da der hørtes Hestetrampen under Porthvælvingen. Det var den første Ambulancevogn, som kjørte ind i Gaarden. Men den bragte kun seks let saarede, der sad med Ansigterne vendt mod hverandre, — de fleste havde Armene i Bind, nogle havde Saar i Hovedet. De steg med lidt Hjælp ned for at blive undersøgte.

Da Henriette forsigtig hjalp en ganske ung Soldat med at faa Kappen trukket fra den saarede Skulder, faldt hendes Øie paa hans Regimentsnumer, og hun udbrød:

"Men De staar jo ved 206te Regiment! Hører De maaske til Kompaniet Baudoin?"

"Nei, til Ravauds Kompani, men han kjendte Korporal Jean Macquart, og han var temmelig vis paa, at hans Afdeling endnu ikke havde været i Ilden. Og denne vage Efterretning glædede den unge Kone, — hendes Broder levede altsaa, — naar hun nu blot kunde blive beroliget med Hensyn til sin Mand, som hun hvert Øieblik ventede hjem.

I dette Øieblik studsede Henriette; hun havde løftet Hovedet og blev yderst forbauset ved at se Delaherche staa midt i eu Gruppe og meget ivrig fortælle om alle de Farer, han havde gjennemgaaet paa Veien fra Bazeilles til Sedan.

Hvordan var han dog med her?

Hun havde ikke set ham gaa ind ad Porten.

"Og er min Mand ikke med Dem?"

Men Delaherche, som de to Damer udspurgte, svarede ikke straks.

"Om et Øieblik skal jeg forklare det altsammen!"

Og saa tog han igjen fat paa sin Fortælling:

"Altsaa var jeg over tyve Gange lige ved at blive skudt paa Veien fra Bazeilles til Sedan. En sand Hagl-byge af Kugler og Granater! .... Og der saa jeg Keise-ren .... aa ..... det maa man lade ham, — tapper er han ..... da jeg saa omsider kom til Balan, gav jeg mig til at løbe...."

Henriette greb ham i Armen:

"Min Mand, hvor er min Mand?"

"Weiss, men han blev jo i Bazeilles, Weiss!"

"Hvad er det, De siger? I Bazeilles?"

"Ja, han samlede et Gevær op, — en falden Soldats Gevær; han slaaes!"

"Slaaes han, men hvorfor ialverden gjør han det?"

"Aa, han blev aldeles rasende! Det var mig ikke muligt at faa ham med, og saa gik jeg fra ham, — selv-følgelig!"

Med sine opspilede Øine saa Henriette paa ham. Der blev stille omkring dem. Endelig sagde hun ganske sagte:

"Ja, saa gaar jeg ogsaa derhen!"

Hun vilde til Bazeilles. Hvordan skulde det gaa til? Det var umuligt, det var ligefrem Vanvid!

Delaherche talte atter om Kuglerne, om Granaterne, der faldt tæt paa hele Veien.

Gilberte vilde holde paa Veninden, medens den gamle

Fru Delaherche ligeledes forklarede hende, at hun aldeles ikke maatte tænke paa at gaa til Bazeilles, at det var dumdristigt, afsindigt. Men med sin sindige, betænksomme Mine blev hun ved sit:

"Det nytter ikke, I vil prøve paa at holde mig tilbage, jeg gaar alligevel!"

Og hun var og blev urokkelig, vilde intet høre, men stod dog stille, mens Gilberte bandt sit sorte Kniplingstørklæde om hendes Hoved.

Delaherche haabede dog endnu at kunne faa hende fra denne rædsomme Idé, han erklærede derfor, at han vilde følge hende idetmindste til Balanporten.

Men nu saa han Skildvagten, som midt i al Travlheden med Ambulancen var vedblevet at gaa frem og tilbage foran Vognporten, hvor 7de Korps' Pengekasse var gjemt, og han huskede med et paa dette, fik en Skræk for, at Millionerne skulde være borte, og maatte kaste et Blik ind til dem. Imidlertid var Henriette allerede kommen ind under Porthvælvingen.

"Men saa vent dog et Minut; De er, saa sandt jeg lever, ligesaa forstyrret som Deres Mand!"

En ny Ambulancevogn kjørte ind; de maatte standse for at den kunde komme forbi.

Her var haardt saarede, som man med største Forsigtighed maatte tage ud af den meget lavere Vogn.

Den første havde faaet en Haand aldeles knust og Underlivet oprevet af Granatstumper, den andens Ben var ødelagt.

Straks lod Bouroche ham lægge paa Bordet og gav sig til at operere ham, mens Sygepassere og Underlæger gik ham tilhaande.

Fru Delaherche og Gilberte sad paa Græsplænen og rullede Bind op.

Udenfor naaede Delaherche Henriette.

"Hør, min bedste Fru Weiss, det er da ikke Deres Alvor, at De vil gaa til Bazeilles? .... Hvordan vil De kunne finde Weiss der i det forfærdelige Spektakel? Han er saamæn slet ikke mere i Villaen, han har sikkert taget Veien over Markerne for at naa her hjem igjen .... Jeg forsikrer Dem, at der ikke er Tale om at komme ind i Bazeilles nu!"

Men hun lod ham tale, gik til, dreiede nu ind i Ménilgade for at komme til Balanporten.

Klokken var bleven 9, nu var Byen vaagen, samlede ikke mere om i den graa, raakolde Morgentaage,

Solens Straaler faldt brændende ned over Husene og tegnede deres Skygger med skarpe Linjer, Gaderne fyldtes med en ængstelig Menneskemasse, der hvert Øieblik gjennembrødes af galopperende Stafeter.

Grupper dannedes om nogle vaabenløse Soldater, der allerede var vendt hjem fra Slaget, — nogle var let saarede, andre var i en utrolig ophidset Tilstand, talte høit og fægtede med Armene.

Alligevel havde Byen nogenlunde sit dagligdagse Udseende, kun ét var usædvanligt: de lukkede Butiker og de uddøde, forladte Huse, hvor ikke en Skodde var aaben.

Og saa Skydningen, denne uophørlige Kanontorden, der bragte hver en Sten, ja endogsaa Skifertagene til at dirre og ryste.

Delaherche var ikke hyggelig tilmode, — han syntes, det var hans Skyldighed at ledsage Henriette, og han kunde ikke uden den største Angst tænke paa, hvor forfær-

delig Turen fra Bazeilles til Balau nyligt havde været for ham.

Med ét blev han skilt fra Henriette af en Flok Officerer tilhest, der red ind ad Porten.

Der blev Trængsel og Stimmel, Folk vilde have Efterretning fra Valpladsen.

Forgjæves ledte han efter den unge Kone: hun maatte være kommen udenfor Voldene, — ilede sagtens afsted henad Landeveien.

Og Delaherche syntes ikke, han behøvede at drive sin Forekommenhed videre, — uvilkaarlig slap det ham ud af Munden:

"Det er for vanvittigt! Jeg kan ikke gjøre noget ved den Sag!"

Og nu gav Fabrikanten sig til at drive om i Byen, han vilde se, hvordan alt stod til, og faa saa meget som muligt at vide om Slagets Gang; men alt som Tiden gik, blev han mere og mere spændt og ængstelig.

Hvad skulde dette blive til? Hvis Slaget tabtes, mon da Byen vilde komme til at gjennemgaa meget?

Dette Spørgsmaal var meget vanskeligt at besvare, alt afhang jo af Begivenhedernes Gang.

Men ikke destomindre skjælvede han ved at tænke paa sin Fabrik, paa sit Hus i Maquagade, hvorfra han forresten havde flyttet alle Værdigjenstande, som han havde skjult paa et sikkert Sted.

Han gik hen til Raadhuset, hvor Borgerrepræsentationen hele Tiden holdt Møde, stod og drev der lidt, men kunde ikke faa andet at vide, end at det gik daarligt med Forsvaret.

Hæren vidste ikke mere, hvem den skulde lystre, i de 2

Timer General Ducrot havde havt Overkommandoen var den bleven trukket tilbage, og nu skulde den pludselig igjen rykke frem ifølge Ordre fra General Wimpffen, som nu var den høistkommanderende; disse modstridende Ordrer, disse Stillinger, som man skulde erobre tilbage efter at have opgivet dem, denne Mangel paa Plan og energisk Ledelse fremskyndede Nederlaget.

Derpaa gik han hen til Byfogedgaarden for at høre, om Keiseren var kommen tilbage.

Det eneste, han fik at vide der, var, at Marskalk Mac Mahons Saar ikke var farligt, at han var forbundet og nu laa roligt i sin Seng.

Men da han henimod Klokken 11 igjen drev om i Byen, blev han i Storgade standset af en Skare Ryttere, som bedækkede med Støv i Skridt red op ad Gaden.

Og i Spidsen gjenkjendte han Keiseren, der nu kom tilbage efter at have tilbragt 4 Timer paa Valpladsen.

Døden vilde ikke have ham, det var tydeligt.

Tilbagemarschen midt gjennem Nederlaget, havde bragt Angstens Sved frem, og med den var Sminken løbet af hans Kinder, hans viksede Knebelsbarter var blevne bløde og hængende, og i det ligblege Ansigt var der et Udtryk af kvalfuld Forfærdelse, som hos en døende.

En Officer, der var staaet af udenfor "Europa-Hotellet", gav sig til at fortælle om Tilbageturen fra Moncelle til Givonne, langs den lille Dal, imellem Soldaterne af 1ste Korps, som Sachserne havde drevet over fra høire Side af Aasen; og i Hulveien ved Givonne var de komne ind i en saadan Trængsel, at selv om Keiseren vilde være vendt tilbage til Fronten, vilde det næsten have været en Umulighed.

Og hvad kunde det forresten ogsaa have hjulpet.

Medens Delaherche stod og hørte paa dette, lød der et voldsomt Knald, som rystede hele Kvarteret.

Det var en Granat, der havde ødelagt en Skorsten i St. Barbegade.

Man so'r fra hverandre, og Kvinderne skreg.

Han trykkede sig op ad Muren, da der lød en ny Eksplosion, og Murene blev knuste i Huset ved Siden af.

Det var dog for galt, hvis man nu gav sig til at bombardere Sedan; han gav sig til at løbe, alt hvad han kunde, hjem til Maquagade, og uden at standse gik han op paa Taget af Huset og ud paa en Altan, hvorfra han kunde se ud over Byen og Omegnen.

Han blev straks noget beroliget. De tyske Batterier ved Marsée og Frenais beskjød Algierplateauet; det morede ham endogsaa at følge Granaternes Flugt, den enorme Bue af let Røg, der ligesom dannede et Kjølvand af graa Dun efter disse usynlige Fugle.

Det faldt ham straks ind, at de enkelte Granater, der havde slaaet Tagene ind i Nærheden af ham, havde været nogle forvildede Projektiler.

Man bombarderede endnu ikke Byen. Men da han saa nøiere til, troede han at forstaa, at det havde været Svar paa de enkelte Skud, som blev affyret med Fæstningens Kanoner.

Han vendte sig mod Nord og betragtede Kastellet, hele dette indviklede Fæstningsanlæg med sine sorte Mure, grønne Glacier og regelmæssige Bastioner, og ligesom en Fortsættelse af det laa imod Vest Fort Nassau og længere borte, ovenover Forstaden Mènil, Fort Palatinat.

Og medens han betragtede disse storartede Anlæg, paakom der ham pludselig en melankolsk Følelse af, hvor unyttige de var.

Hvad kunde de hjælpe til nu, ligeoverfor disse Kanoner, hvis Projektiler kunde flyve fra den ene Ende af Himlen til den anden?

Desuden var Fæstningen slet ikke i Forsvarsstand, den havde hverken de nødvendige Kanoner eller Ammunition eller Besætning.

Det var neppe tre Uger siden, at Kommandanten havde dannet en frivillig Nationalgarde af Borgerne for at faa Mandskab nok til de Kanoner, der var i brugbar Stand.

Paa Palatinat-Fortet var der saaledes tre Kanoner, som man skjød med, ved Pariser-Porten var der vel nu et halvt Dusin.

Men da der kun var syv eller otte Karduser til hver Kanon, sparede man paa Skudene og skjød kun et hver halve Time, og det var endda kun for ligesom at redde Æren.

Granaterne kunde ikke naa Fienden, men faldt rundtom i Engene.

De fiendtlige Batterier værdigede dem derfor heller ikke den allerringeste Opmærksomhed, kun en Gang imellem gav de til Gjenmæle, ligesom af Barmhjertighed.

Det var disse Batterier, som interesserede Fabrikherren.

Han stirrede over paa Høiderne ved Marsée.

Pludselig kom han i Tanker om den store Kikkert, som han ofte morede sig med at betragte Omegnen igjennem heroppe fra Altanen.

Han gik ind og hentede den, stillede den op og orienterede sig.

Idet han langsomt lod den bevæge sig, saa at de forskjellige Gjenstande passerede forbi, traf han paa en Gruppe Uniformer ved Udkanten af en Granskov, ovenover det store Batteri ved Frènais.

Det var de selvsamme, som Weiss havde set ved Bazeilles.

Men takket være den gode Kikkert vilde han være istand til at tælle Officererne i Staben, saa tydeligt kunde han se dem.

Flere af dem sad i Græsset, nogle stod sammen i smaa Grupper, og foran dem alle stod en Mand ganske alene.

Uagtet hans tarvelige Uniform følte Delaherche dog, at dette maatte være Hovedpersonen.

Det var Kongen af Prøisen; han var ikke større end det halve af en Finger og lignede de Tinsoldater, som Børn leger med.

Det gik først senere op for Delaherche hvem det var; men han tabte ham ikke mere affyne, kom stadig tilbage til denne lillebitte Fremtoning, hvis Ansigt, saa stort som et Knappenaalshoved, kun viste sig som et blegt Punkt under den uendelige blaa Himmel.

Det var endnu ikke Middag.

Siden Klokken 9 havde Kongen iagttaget sine Hæres matematiske, ubønhørlige Fremrykken.

De gik og gik, stadig ifølge forud lagte Planer, og Skridt for Skridt lukkedes mer og mer den Cirkel, der omgav Sedan med en Mur af Soldater og Kanoner.

Hæren tilvenstre, der var kommen over de jevne Slet-

ter ved Donchery, vedblev at vælde ud af Passet ved St. Albert, var kommen forbi St. Menges og nærmede sig til Fleigneux; og han saa tydeligt bagved 11te Korps, som var i en hidsig Kamp med General Douays Tropper, hvorledes 5te Korps, skjult af Skoven, marscherede henimod Illy; samtidig kjørte det ene Batteri op ved Siden af det andet og gjorde Linjen af disse tordnende Kanoner længere og længere, indtil hele Horisonten stod i Flammer. Hæren tilhøire var Herre over Givonnedalen, det 12te Korps havde taget Moncelle. Garden var kommen gjennem Daigny og efter at have tvunget General Ducrot til at trække sin Styrke sammen bag Garonneskoven, trængte den nu frem langs Aaen, idet den ligeledes marscherede henimod Plateaut ved Illy.

Endnu en Anstrengelse og Kronprinsen af Prøisen kunde række Haanden til Kronprinsen af Sachsen i disse nøgne Marker paa selve Kanten af Ardennerskoven.

Søndenfor Byen saa man ikke længere Bazeilles, den laa skjult i Røgen fra Ildebrandene og i en forbitret Kamps rødbrune Støv.

Kongen betragtede det roligt, siden Morgenstunden ventede han.

Om en Time, endnu to, maaske tre, det var kun et Tidsspørgsmaal; det ene Tandhjul greb ind i det andet, Knusemaskinen var sat i Bevægelse og vilde gaa sin Gang.

Under den straalende Sommerhimmel trak Valpladsen sig sammen, hele dette rasende Haandgemæng imellem de smaa sorte Punkter nærmede sig mere og mere Sedan. Vinduesruderne i Byen skinnede, det saa ud, som om der var Ild i et Hus tilvenstre, henimod Forstaden Cassine. Men længere borte, henimod Donchery og Carignan, var

Markerne igjen blevne øde, der herskede en varm og straalende Fred, Middagsheden hvilede tungt over Maas' klare Vande, over Træerne, der var glade over Tilværelsen, over de store frugtbare Marker og vidtstrakte Enge.

Kongen havde forlangt en Oplysning. Han vilde vide alt, hvad der foregik paa det storslaaede Schakbræt, og vilde i sin Haand holde dette menneskelige Støv, som han kommanderede.

Tilhøire for ham kredsede nogle Svaler, som var blevne forskrækkede af Skydningen, de hævede sig høit op i Luften og forsvandt imod Syd.

IV.

Henriette gik hurtigt henad Veien til Balan. Klokken var endnu kun lidt over 9, men Veien, der i Begyndelsen havde været ryddelig, blev efterhaanden, som hun nærmede sig Landsbyen, mere og mere opfyldt af de flygtende Beboere og Troppebevægelserne. Hvert Øieblik var hun nødt til at trykke sig op ad Murene for at komme frem, og liden, som hun var, i en mørk Kjole med sit smukke blonde Haar og det blege Ansigt næsten skjult i et sort Kniplingstørklæde, var der ingen, der lagde Mærke til hende, og hun kunde stadig komme videre.

Men i Balan var Veien spærret af et Regiment Marineinfanteri. Det var en kompakt Masse af tæt sammenpressede Folk; de stod her og ventede paa Ordrer, i Ly af de store Træer, som skjulte dem. Hun reiste sig paa Tæerne, og skjønt hun ikke kunde se Ende paa dem, forsøgte hun dog, idet hun gjorde sig saa liden som muligt, at liste sig igjennem dem. Hun blev puffet til med Albuerne, hun følte Geværkolberne i sin Side, og hun havde ikke gjort 20 Skridt før der hørtes høirøstede Indsigelser. En Kaptein vendte Hovedet og blev vred.

"Naa da, en Dame! .... Er De tossет? .... Hvor skal De hen?"

"Jeg skal til Bazeilles!"

"Hvad siger De — til Bazeilles!"

Man brast i Latter rundt om hende. Det forekom dem morsomt. Kapteinen blev ogsaa livlig og sagde:

"Til Bazeilles, min kjære, saa skulde De virkelig tage os med .... Vi var der fornylig, jeg haaber, at vi skal derhen igjen; men jeg kan forsikre Dem, at der gaar det varmt til."

"Jeg skal til Bazeilles for at træffe min Mand," forklarede Henriette med sin bløde Stemme, medens hendes lyseblaa Øine bevarede deres rolige Bestemthed.

Latteren hørte op; en gammel Sergeant fik gjort Plads for hende og nødte hende til at gaa tilbage.

"Mit stakkels Barn, De kan da nok se, at det er umuligt at komme igjennem ..... Det er forresten heller ikke noget for en Dame at gaa til Bazeilles nu.... De træffer nok Deres Mand siden. Vær nu fornuftig, hører De!"

Hun var nødt til at give efter, men hun blev staaende, hun var urokket i sin Beslutning, hun vilde fortsætte sin Vandring. Det, som hun hørte sige rundt om sig, satte hende ind i Forholdene. Officererne beklagede sig bittert over den Ordre til at gaa tilbage, der havde nødt dem til at opgive Bazeilles Klokken 8; det var da General Ducrot havde overtaget Kommandoen efter Marskalken og havde bestemt sig til at ville samle Tropperne paa Illyplateauet. Det værste var, at 1ste Korps havde trukket sig for hurtigt tilbage og derved overladt Givonnedalen til Tyskerne; 12te Korps, der allerede var stærkt angrebet i Fronten, havde derved faaet sin venstre Fløi omgaaet. Og nu, da General Wimpffen var kommen efter General Ducrot, skulde den første Plan følges, og der var givet Ordre til at tage Ba-

zeilles tilbage, det koste hvad det vilde, for at kaste Bayerne i Maas. Var det ikke hestedumt at have ladet dem opgive en Stilling, som de nu skulde tage tilbage, nu da Fienden var Herre over den. De var villige nok til at lade sig slaa ihjel; men der maatte dog være Rimelighed i det!

Nu opstod der en Bevægelse imellem dem. Det var General Wimpffen med en Rytterskare, der kom. Han reiste sig i Stigbøilerne; med blussende Ansigt og begeistret Stemme raabte han:

"Mine Venner, vi kan ikke trække os tilbage, det vilde være at opgive alt .... dersom der bliver givet Ordre til Tilbagetog, gaar vi over Carignan og ikke over Mèzieres. Men vi vil seire, I har slaaet dem imorges, og I vil slaa dem igjen!"

Han galopperede videre henad en Vei, der førte til Moncelle. Der gik det Rygte, at han lige havde havt et voldsomt Sammenstød med General Ducrot; hver af dem holdt paa sin Plan og angreb den andens, den ene erklærede, at Tilbagetoget over Mèzieres allerede siden Morgenstunden ikke havde været muligt, den anden forudsagde, at hvis man ikke trak sig tilbage til Illyplateauet, vilde Hæren inden Aften være indesluttet. Og de beskyldte hinanden gjensidig for hverken at kjende Omegnen eller Troppernes virkelige Stilling. Ulykken var, at de begge havde Ret.

Henriette glemte et Øieblik sin Iver for at komme videre. Hun havde faaet Øie paa en Familie fra Bazeilles, som sad henne paa Gaden. Det var en fattig Væver med sin Kone og tre Smaapiger, hvoraf den ældste kun var 9 Aar. De var i den Grad udasede, saa medtagne af An-

ſtrengelſe og Fortvivlelſe, at de ikke havde kunnet gaa længere, men var ſunkne ſammen ved en Mur.

"Ak, kjære Frue," gjentog Konen henvendt til Henriette, "vi eier ikke en Stump mere.... De ved jo, at vort Hus laa paa Kirkepladſen. Og ſaa kommer der en Granat, ſom tænder Ild i det. Jeg kan ikke begribe, at vi allesammen, baade os ſelv og Børnene, kom fra det med Livet...."

Ved denne Erindring begyndte de tre Smaapiger igjen at tude, medens Moderen med voldſomme Bevægelſer fortſatte Beretningen om deres Ulykke.

"Jeg ſaa Væveſtolen brænde ſom tørre Fyrrepinder .... og Sengen og Møblerne, de futtede af, ſom en Bunke Halm ..... endogſaa Taffeluret! jeg fik ikke engang Tid til at redde Taffeluret...."

"Gid Fanden havde dem!" bandede Manden med Øinene fulde af ſtore Taarer, "hvad ſkal der nu blive af os."

Henriettes Stemme ſkjælvede lidt, da hun ſagde:

"I er ſammen, raſke og uſkadte begge to, og I har jeres Smaapiger, hvad har I egentlig at klage over?"

Derpaa gav hun ſig til at udſpørge dem, om hvad der foregik i Bazeilles, om de havde ſet hendes Mand, hvorledes det ſtod til med hendes Hus; men i deres forſjamſede Forfærdelſe var deres Svar modſigende. Nei, de havde ikke ſet Hr. Weiſs. Jo, en af Pigebørnene raabte, at hun havde ſet ham, han laa paa Fortouget med et ſtort Hul i Hovedet; Faderen gav hende en Lusſing for at faa hende til at tie; han var ganſke vis paa, at hun løi, ſagde han. Hvad Huſet angik, ſaa ſtod det der, dengang de flygtede; de huſkede endogſaa, at de havde lagt Mærke til, da de gik forbi det, at Døren og Vinduerne var omhyggelig lukkede

Men den Gang havde Bayrerne forøvrigt kun været i Besiddelse af Kirkepladsen, og de havde været nødt til at tage Byen, Gade for Gade, Hus for Hus; men det maatte vist være lykkedes for dem, thi nu brændte vistnok hele Bazeilles.

Og de stakkels Folk vedblev at tale om disse Ting, gjennemtrængte af en Rædsel, der stadig viste dem Syner af Husene, der brændte, Blodet, der flød, og de døde, der bedækkede Jorden.

"Men, min Mand?" gjentog Henriette.

De svarede ikke mere, de hulkede med Hænderne for Øinene.

Trods hendes forfærdelige Angst blev hun roligt staaende, kun Læberne skjælvede svagt.

Hvad skulde hun tro?

Det hjalp ikke, at hun sagde til sig selv, at Barnet havde taget feil, hun saa sin Mand ligge tvers over Gaden med en Kugle gjennem Hovedet.

Og saa var der dette hermetisk tillukkede Hus, som forurolige hende: hvad betød det? Han var altsaa ikke inde i det?

Overbevisningen om, at han var dræbt, bragte pludseligt hendes Hjerte til at isne.

Men han var maaske kun saaret, og Trangen til at gaa derhen greb hende med en saadan Styrke, at hun igjen vilde have gjort et Forsøg paa at presse sig igjennem, hvis der ikke i samme Øieblik var blevet blæst Signal til at rykke frem.

Mange af disse unge Soldater kom fra Toulon, Brest eller Rochefort, deres Uddannelse var neppe fuldendt, og de havde aldrig været i Ilden; og dog havde de lige siden

Morgenen kjæmpet med en Tapperhed og Udholdenhed, som gamle Veteraner.

De, der overvældede af det uvante havde marscheret daarligt fra Reims til Mauzon, viste sig nu som de bedst disciplinerede, det var dem, som ligeoversor Fienden havde vist størst Sammenhold og været gjennemtrængt af Pligtfølelse og Selvfornegtelse.

Saasnart Signalet havde lydt, vendte de tilbage til Kampen og gjenoptog Angrebet, uagtet deres Hjerter var opfyldt af Harme.

Tre Gange havde man, for at faa dem til at holde ud, lovet dem en Division til Hjælp; men den var aldrig kommen.

De følte, at de var forladte, at de skulde opofres.

Det var Livet, der forlangtes af dem allesammen, de førtes nu tilbage til Bazeilles, som man havde ladet dem opgive. Og de vidste det, og de gav deres Liv hen uden at knurre; de sluttede Gelederne, da de forlod Træerne, der havde beskyttet dem, for at vende tilbage under Granat- og Kuglerregnen.

Henriette drog et Lettelsens Suk.

Endelig rykkede de frem! Hun fulgte efter, idet hun haabede at kunne komme dertil sammen med dem, hun var rede til at løbe, hvis de løb.

Men det varede ikke længe, saa standsede de igjen.

Nu regnede Projektilerne ned; hvis Bazeilles skulde tages tilbage, maatte hver Alen af Veien aabnes igjen, hver Gyde, hvert Hus og hver Have tilhøire og tilvenstre.

De forreste Rækker havde aabnet Ilden, der rykkedes kun langsomt frem, og hvert Øieblik indtraadte der Standsninger.

Hun vilde aldrig naa frem, hvis hun blev her bag ved dem for at vente, til de havde seiret. Hun tog en rask Beslutning og dreiede af tilhøire, hvor der imellem to Hegn gik en Sti, der førte ned til Engene.

Henriettes Hensigt var at naa Bazeilles over de store Enge, der ligger langs Maas; men der havde hun forregnet sig.

Pludselig stod hun ved Bredden af et helt lidet Hav, der spærrede Veien for hende.

Det var Oversvømmelsen; hun havde ikke husket, at det lavtliggende Terræn var blevet sat under Vand for Forsvarets Skyld.

Hun vilde først gaa tilbage, men gav sig derpaa til at følge Bredden i det vaade Græs, hvor hun hvert Øieblik sank i til over Anklerne.

Da hun havde gaaet et lidet Stykke, stødte hun paa en Havemur.

Terrænet sænkede sig her, og Vandet, som gik helt op til Muren, var et Par Alen dybt. Det var umuligt at komme videre. Hun knyttede sine smaa Hænder og maatte opbyde al sin Styrke for ikke at briste i Graad.

Da hun havde orienteret sig lidt, dreiede hun tilside og fulgte langs Hegnet; her stødte hun paa en Gyde, der førte op imellem de spredte Huse.

Nu mente hun at have overvundet Vanskelighederne, thi hun kjendte dette Virvar af Smaaveie, der førte til Landsbyen.

Men her faldt der Granater. Henriette standsede forfærdet og meget bleg ved det bedøvende Knald af en Eksplosion, hvoraf hun følte Lufttrykket.

Et Projektil var sprunget nogle Alen foran hende.

Hun vendte Hovedet og betragtede Høiderne ved den venstre Flodbred, hvorfra Røgen af de tyske Batterier steg op, og hun gav sig igjen til at gaa med Øinene fæstede paa Horisonten, idet hun passede paa Granaterne for at undgaa dem.

Hun vilde ikke slaaes ihjel, hun vilde finde sin Mand, faa ham med sig, leve sammen med ham og igjen være lykkelig.

Granaterne vedblev at falde, hun listede sig langs Murene og søgte Ly, hvor hun kunde.

Men nu kom der et aabent Stykke, hvor Veien var ufarbar og allerede helt bedækket af Granatstumper.

Hun ventede ved Hjørnet af et Skur, da hun i et Slags Hul fik Øie paa Hovedet af et Barn, der nysgjerrigt saa sig om.

Det var en liden Dreng paa 10 Aar med bare Ben; en Skjorte og et Par lasede Bukser var alt, hvad han havde paa, en liden Landstryger, der morede sig kosteligt over Slaget.

Hans smaa sorte Øine skinnede og han hylede af Glæde, hver Gang der sprang en Granat.

"Oh! det er ordentlig Sjou! .... Bliv staaende, der kommer en til! .... Baum! det kan nok være, den kunde knalde! .... Bliv staaende, bliv staaende!"

Og hver Gang der kom et Projektil, dukkede han ned i Bunden af Hullet, kom igjen tilsyne, løftede Hovedet for straks efter igjen at dukke ned.

Henriette lagde nu Mærke til, at Granaterne kom fra Leri, og at Batterierne ved Pont Mongis og Noyers kun skjød paa Balan.

Hun saa ganske tydelig Røgen ved hvert Skud, og

derpaa hørte hun den Fløiten, der fulgte umiddelbart efter Knaldet.

Det syntes, som de holdt inde med Skydningen, thi den lette Røg drev langsomt bort.

"Se saa, nu faar de sig nok en Snaps!" raabte den lille, "lad os skynde os! Giv mig Haanden, saa stikker vi af!"

Han tog hende ved Haanden og nødte hende til at følge med; de løb ved Siden af hinanden med bøiede Rygge over det aabne Stykke.

Da de var komne over det, standsede de bag en Stak og saa sig tilbage.

Der kom igjen en Granat flyvende, den faldt i Skuret lige ved det Sted, hvor de for et Øieblik siden opholdt sig.

Med et frygteligt Brag styrtede Skuret sammen.

Drengen fandt dette saa morsomt, at han dansede rundt af Henrykkelse.

"Bravo! .... det var et ordentligt Bras! ... Men det var nok lige godt itide, at vi rappede os."

Men for anden Gang stødte Henriette paa Forhindringer, som hun ikke kunde komme over, rundt omkring Havemure, som hun ikke kunde finde Vei imellem.

Hendes lille Ledsager lo i etvæk og sagde, at naar man vilde frem, saa kom man ogsaa.

Han klatrede op paa Toppen af en Mur og hjalp hende med at komme op.

Med et Spring stod de i en Kjøkkenhave midt i Ærte- og Bønnebede.

Der var Indhegning rundt om, saa at de, for at komme ud, var nødt til at gaa gjennem et lidet Gartnerhus.

Han gik fløitende iforveien. Han aabnede en Dør, de kom ind i et Værelse, gik derpaa ind i det næste, hvor de traf en gammel Kone, formodentlig den eneste, der var bleven tilbage.

Hun stod ved et Bord og syntes at være helt sløvet.

Taus betragtede hun disse to fremmede Mennesker, som uden at sige et Ord til hende gik tvers igjennem hendes Hus.

Paa den anden Side af det, kom de ud i et Stræde som de kunde følge et kort Stykke; men saa kom der nye Forhindringer, og længere end en halv Fjerdingvei maatte de kravle over Mure og springe over Hegn; efter Omstændighederne skjød de Gjenvei gjennem Dørene paa Skure eller gjennem Vinduerne i Husene, som det kunde falde sig. Hundene hylede, og de var lige ved at blive revne overende af en Ko, der kom flygtende i et rasende Galop.

Men de maatte nærme sig Bazeilles, thi de mærkede en stærk Brandlugt og store rødlige Røgmasser formørkede hvert Øieblik Solen.

Pludseligt standsede Drengen og stillede sig foran Henriette.

"Hør, sig mig engang, hvor er det egentlig, De vil hen?"

"Men det kan du jo se, jeg vil til Bazeilles."

Han fløitede, og idet han lo fornøiet, sagde han:

"Til Bazeilles .... Nei, mange Tak, det skal jeg dog ikke have noget af, der er de Steder, hvor jeg heller vil hen. Godmorgen!"

Og han løb tilbage, han gik som han var kommen; hun havde fundet ham i et Hul, og nu forsvandt han om Hjørnet af en Mur; ham skulde hun aldrig mere se.

Da Henriette blev alene, paakom der hende en Følelse af Frygt.

Dette svage Barn var ingen Beskyttelse for hende, men han havde oplivet hende med sin Snakken. Nu skjælvede hun, der af Naturen var saa modig.

Der faldt ikke flere Granater.

Tyskerne havde ophørt med at skyde paa Bazeilles, uden Tvivl af Frygt for at dræbe sine egne, der var Herrer i Byen. Men nu havde hun i nogle Minuter hørt Geværkuglerne hvisle, denne Summen som af store Fluer, som man havde beskrevet hende, og som hun nu gjenkjendte.

Da hun dreiede om Hjørnet af et Hus, hørte hun tæt ved sit Øre en dump Lyd, og Kalkstykkerne, som faldt ned, fik hende til pludseligt at standse, en Kugle havde truffet Façaden; hun blegnede.

Men før hun havde kunnet gjøre sig det klart, om hun havde Mod til at gaa videre eller ei, fik hun ligesom et Slag med en Hammer i Panden, bedøvet sank hun i Knæ. En anden Kugle, der ricocheterede, havde streifet hendes Pande lidt over det venstre Øienbryn, men kun givet hende et stærkt Slag der.

Da hun tog sig til Hovedet, fik hun sine Hænder røde af Blod; men med Fingrene havde hun forvisset sig om, at Hovedskallen var hel og uskadt; for at give sig Mod gjentog hun høit:

"Det betyder ikke noget ..... jeg er jo ikke bange, nei, jeg er ikke bange...."

Og det er sandt; hun reiste sig og gik videre fuldstændig ligegyldig for Kuglerne, hun tænkte ikke mere paa dem, det var som om de aldeles ikke vedkom hende; det var kun Længselen efter at komme derhen, der bragte hende til

at gaa hurtigt. Kuglerne regnede ned rundt om hende, tyve Gange var hun lige ved at blive dræbt, hun syntes ikke at lægge Mærke dertil. Endelig naaede hun Bazeilles; hun gik tvers over en Mark for at komme hen til Veien, der dannede Hovedgaden midt igjennem Landsbyen.

Da hun naaede den, saa hun to hundrede Skridt borte sit eget Hus brænde. Paa Grund af det klare Solskin saaes ingen Flammer, men Taget var allerede halvt styrtet sammen, og ud af Vinduerne væltede der en sort Røg. Hun gav sig nu til at løbe af alle Kræfter.

Siden Klokken 8 havde Weiss været indelukket her, skilt fra Tropperne, som trak sig tilbage. Det var straks blevet umuligt at komme til Sedan, thi Bayrerne, der var trængt gjennem Montwillers-Parken, havde afskaaret Retrætlinjen. Han var ene med sit Gevær og de Patroner, han havde tilbage; paa en Gang saa han en halv Snes Soldater udenfor sin Dør, de var, ligesom han, blevne tilbage og skilte fra sine Kamerater; de saa sig nu om efter et Tilflugtssted, hvor de idetmindste kunde sælge deres Liv saa dyrt som muligt.

Han skyndte sig ned og lukkede op for dem, og nu var der Besætning i Huset, en Kaptein, en Korporal og otte Mand, alle var de ude af sig selv af Raseri og fast bestemte paa ikke at overgive sig.

"Hvad for noget! Laurent, er du der!" udbrød Weiss overrasket ved imellem dem at se en stor mager Fyr, som i Haanden holdt et Gevær, der var taget op ved Siden af en af de faldne.

Laurent, der var iført Trøie og Bukser af blaat Lærred, var omtrent 30 Aar gammel; han tjente hos en

Gartner i Nabolaget og havde fornylig mistet sin Moder og sin Kone, som begge var døde af en ondartet Feber.

"Hvorfor skulde jeg ikke være med?" svarede han. "Jeg har jo kun mit Skind, — og det kan jeg da sagtens vove..... Desnden morer det mig, — jeg skyder ikke saa daarligt, skal jeg sige Dem, — og jeg skal minsandten nok spolere et af de Asener med hvert Skud!"

Imidlertid saa Kapteinen og Korporalen Huset efter. I Stueetagen var intet at gjøre, her nøiedes de med at flytte Møblerne hen foran Vinduer og Døre og paa den Maade barikadere dem saa godt som muligt. Derefter gik de op i de tre smaa Værelser paa første Etage, — her og paa Loftet vilde de forsvare sig; forresten fandt de det meget rigtigt, at Weiss havde tilstoppet Vindusaabningerne med Madrasser og lavet Skydeskaar hist og her i Skodderne. Da Kapteinen bøiede sig ud for at kaste et Blik over Egnen, studsede han ved at høre et Barn græde.

"Hvad er dog det?" spurgte han.

Og nu saa Weiss i Farveriets Portnerbolig den lille, syge Karl med sit feberglødende Ansigt paa den hvide Hovedpude, — han bad om noget at drikke, kaldte paa Moderen, der laa paa Dørtrinet med knust Hjerneskal. Ved dette Syn slog han ud med Haanden og svarede bedrøvet:

"Det er et stakkels Barn, hvis Moder blev dræbt for lidt siden af en Granat, — nu ligger han og græder."

"Saa skulde da Satan tage dem!" mumlede Laurent, "det skal de faa Lov at betale!"

Endnu naaede kun nu og da en Kugle Façaden i Huset. Weiss og Kapteinen tilligemed Gartneren og to Mand var gaaet op paa Loftskamret, hvorfra der var bedre Udsigt over Veien, som skraaede hen til Kirkepladsen, der nu var

besat af Bayrerne, — men disse gik kun langsomt og yderst forsigtigt frem.

Ved et Gadehjørne holdt en Haandfuld Infanterister dem Stand i omtrent et Kvarter, og Ilden var saa voldsom, at de døde laa i Dynger. Derefter maatte de tage et Hus paa det andet Hjørne, inden de kunde komme forbi.

Da Røgen et Øieblik trak lidt bort, saa de en Kvinde skyde ud af et Vindu. Det var Bagerens Hus, hvor der ogsaa fandtes Soldater sammen med Indbyggerne, — og da Huset omsider faldt i Fiendens Hænder, hørtes Skrig og Skraal og Spektakel, — — en Flok Mennesker, blandt hvilke man skimtede et Fruentimmerskjørt, en Mandfolketrøie og en gammel Mand med hvidt Haar dreves over Gaden hen til Muren ligeoverfor, — derefter gaves Ild, og Blodet sprøitede op til Tagskjæget.

Tyskerne var urokkelige: enhver civil, som man antraf med Vaaben ihænde, blev øieblikkelig skudt ned. Den heftige Modstand, de mødte her i Landsbyen, havde gjort dem rasende, og de svære Tab, de i de sidste 5 Timer havde lidt, drev dem til frygtelig Hævn.

Rendestenene flød med Blod, Ligene spærrede Gaderne, — de faldne laa i Bunker, hvorfra kvalt Rallen og ynkelige Raab lød.

I hvert Hus, som de indtog, saa man dem kaste brændende Halm, andre stak Ild med Fakler, atter andre overstrøg Murene med Petroleum, og snart stod hele Gader i Flammer.

I Midten af Landsbyen var nu kun Weiss' Villa tilbage, den stod med de lukkede Døre og barikaderede Vinduer som et Kastel og ventede paa Fienden.

"Saa, — pas nu paa! Der har vi dem!" raabte Kapteinen.

En Salve fra Loftet og fra første Etage nedlagde 3 Bayrer, der kom listende langs Murene. De andre trak sig tilbage, dækkede sig om Hjørnerne; — og nu begyndte Beleiringen, en saadan Regn af Kugler slog mod Muren, at det lød som en voldsom Haglbyge.

I over 10 Minuter knaldede det saaledes løs, uden dog at gjøre nogen videre Skade, — kun Gibs og Puds drysfede ned paa Gaden.

Men en Mand, som Kapteinen havde taget med op paa Loftet, var saa uforsigtig at vise sig ved Lugen, — og han blev dræbt paa Stedet af en Kugle lige midt i Panden.

"Saa, det var da Pokkers! — Nu er vi en mindre," brummede Kapteinen. "Tag jer dog iagt, — I skal ikke lade jer skyde ned for Fornøielsens Skyld!"

Selv havde han taget et Gevær og skjød paa Fienden, dækket af en Vindusskodde; han var fuld af Beundring for Laurent, der laa paaknæ med Løbet af sin Baglader støttet i den smale Revne af et Skydeskaar, spildte ikke et eneste Skud, sigtede med største Omhu og meldte bestandig Resultatet; ofte førend hans Skud faldt:

"Saa, nu den lille blaa Officer derhenne, — i Hjertet, — derefter den lange magre, — lige mellem Øinene, — saa den tykke med det røde Skjæg, som jeg længe har set mig gal paa; han skal have en i Maven!"

Og hver Gang faldt Manden, truffet, hvor den anden havde meldt, han vilde sigte, — han skyndte sig ikke, — skjønt han forresten mente, der var meget for ham at gjøre, naar han saaledes skulde pille dem ned en for en.

"Aa, havde jeg dog bare ordentlige Øine!" udbrød Weiss rasende.

Han havde lige slaaet sine Briller itu. Nu havde han kun Næseklemmerne, men det var næsten umuligt at faa dem til at sidde fast, thi Sveden haglede ham ned over Ansigtet, — ofte skjød han paa maa og faa, kunde neppe holde Bøssen, saa ophidset var han, al hans vanlige Sindighed og Rolighed var borte, han blev med hvert Øieblik ivrigere.

"Tag det med Ro. Bliv ikke hidsig, det nytter Dem jo aldeles ikke. Sigt nu paa ham der, uden Pikkelhue, — kan De se. Derhenne ved Urtekræmmerens Dør? ..... godt, — brillant, — der skjød De ham i den ene Pote, se bare, hvor han ligger og spræller!"

Weiss blev lidt bleg: han mumlede:

"Aa, gjør det af med ham!"

"Spilde min Kugle! Aldrig i Verden! — Nei, nu tager jeg heller en anden, han der er jo dog spoleret!"

Angriberne maatte have mærket, at der stod en udmærket Skytte ved Loftslugen, thi ingen nærmede sig ustraffet Huset. Derfor kommanderedes ogsaa friske Tropper frem og Taget overdængedes med Kugler: Skiferpladerne gjennemskjødes, som var de af tyndt Papir, — Projektilerne trængte ind overalt — hvinende og susende som en Bisværm. Hvert Øieblik var deres Liv i Fare.

"Lad os komme ned!" sagde Kapteinen, "vi kan endnu holde os lidt paa første Etage."

Men netop som han gik hen til Trappen, ramtes han af en Kugle i Lysken og faldt om.

"For silde!"

Weiss og Laurent tilligemed den Soldat, der endnu

levede, vilde absolut slæbe ham ned, skjønt han raabte, at de ikke skulde bekymre sig om ham, — han havde faaet sin Bekomst og kunde ligesaa gjerne krepere her som der. Alligevel vilde han kommandere Forsvaret, da de havde faaet ham lagt paa en Seng dernede.

"Skyd lige ind i Bunken, og bryd jer ikke om Resten. Saalænge jeres Ild ikke sagtnes, kommer de ikke nærmere, dertil er de altfor forsigtige."

Og virkelig traf Beleiringen af det lille Hus i Langdrag. Tyve Gange saa det ud, som skulde Tag og Væg styrte sammen under det Utal af Kugler, der uafladelig regnede ned over det, men naar Krudtrøgen lettede en Smule, stod det alligevel, — hullet og laset, med stadig spyende Død og Ødelæggelse ud af ethvert af de smale Skydeskaar. Fienden rasede over, at den usle Knaldhytte skulde foraarsage dem saa stort Tab.

Soldaterne hujede og skraalede, mens de skjød paa Frastand uden at have Mod til at styrte løs og slaa Døre og Vinduer ind i Stueetagen.

"Pas paa!" raabte Korporalen, "nu falder Skodderne af!"

Kugleregnen havde skudt Hængslerne over, men Weiss styrtede frem, skubbede hastigt et Skab hen foran Aabningen, og dækket af dette kunde Laurent vedblive med Skydningen.

En af Soldaterne laa ved hans Fødder med knust Underlæbe i en Blodpøl, en anden fik en Kugle i Halsen, rullede hen i en Krog, hvor han laa og rallede uden at kunne faa Ende paa det, mens en krampagtig Skjælven rystede hans Legeme: Nu var der kun 8 foruden Kapteinen, som var for svag til at tale, men som endnu ved

Haandbevægelser gav sine Ordre, siddende i Sengen med Ryggen støttet mod Hovedgjærdet.

Stillingen i de tre Værelser paa første Etage blev snart ligesaa uholdbar som paa Loftet, thi Madrasserne hang i Laser, og Kuglerne gik glat gjennem Hullerne; Stumper af Gibs faldt ned fra Loft og Væg. Stole og Skabe gik istykker, faldt sammen som under Øksehug. Og hvad der var det alvorligste: de kom snart til at mangle Ammunition.

"Det var da kjedsommeligt," brummede Laurent, "nu gik det netop saa ypperligt!"

Weiss fik pludselig en Idé:

"Vent et Minut!"

Han kom i Tanker om den døde Soldat deroppe paa Loftet. Og han gik derop for at tage hans Patroner. Et helt stort Stykke af Taget var revet bort, han saa den klare blaa Himmel — og det straalende Sollys forbausede ham. For ikke at blive dræbt, slæbte han sig frem paa Knæerne, fik fat i omtrent 30 Patroner og ilede ned igjen.

Men netop som han delte disse med Laurent, gav en Soldat et Brøl fra sig og sank iknæ. De var nu syv, straks efter seks; Korporalen fik en Kugle ind i venstre Øie og døde paa Stedet.

Fra dette Øieblik havde Weiss kun en dunkel Erindring om, hvad der skete. Han og de fem vedblev at skyde som gale Mennesker, skjød til der ikke var flere Patroner, havde end ingen Idé om, at her kunde være Tale om at overgive sig.

I de tre smaa Værelser laa Møblerne hulter til bulter, sønderskudte og ødelagte. De faldne spærrede Dørene, i en Krog laa en saaret og klagede uden Ophør; overalt

var Gulvet fuldt af Blod, der klæbede ved Saalerne, ned ad Trapperne sivede en smal rød Bæk, og man kunde kun med Møie trække Veiret, saa tyk var Luften af Krudtrøg, som snørede Halsen sammen med en kvælende stram Lugt; se kunde man heller ikke, det var næsten Nat. Et uhyggeligt Mørke, gjennemfuret af de røde Lys fra Bøsserne.

"Saa til Helvde!" raabte nu Weiss, "der kjører de op med Skyts!"

Og han havde Ret. Bayrerne var kjed af denne Haandfuld Menneskers fortvivlede Modstand; derfor kom de nu med en Kanon for at faa Bugt med den. Maaske kom man forbi, naar denne Knaldhytte var skudt sønder og sammen. Og den Ære, Fienden beviste dem, denne Kanon, der paa Kirkegaarden rettedes imod dem, satte de beleirede i udmærket Humør; de lo og haanede Bayrerne. Det saa min Salighed godt ud, at de feige Hunde kjørte op med Artilleri mod seks Mand.

Laurent laa stadig paaknæ, tog omhyggelig Sigte paa Artilleristerne, dræbte sin Mand med hvert Skud, saa at Konstablerne ikke kunde komme til at manøvrere med Pjesen, og der gik 5, 6 Minuter, inden det første Skud brændte løs; det var for høit sigtet og rev kun et Stykke af Mønningen med sig.

Men Enden paa Legen nærmede sig imidlertid. Forgjæves ledte de beleirede i de faldnes Patrontasker. Ødelagte, forstyrrede famlede de seks om, søgte efter hvadsomhelst for at kaste det ned over de fremtrængende Fiender En af dem, som viste sig i Vindusaabningen, brølende og svingende Geværet, blev straks ramt af en Masse Kugler.

Nu var de kun fem. Hvad var her at gjøre? Komme

ud, se at undslippe ad Bagdøren, som vendte ud til Haven og Engene.

I dette Øieblik hørtes rædsom Tummel og Larm nedenunder. En rasende Hob trampede op ad Trappen: det var Bayrerne, der endelig var gaaet rundt om Huset, havde sprængt Havedøren og nu brød ind. En forfærdelig Kamp udbrød i de smaa Stuer mellem Lig og sønderslaaet Bohave. En af Soldaterne fik en Bajonet ind i Brystet, de to andre toges tilfange, mens Kapteinen, som netop udaandede, sad i Sengen med aaben Mund og løftede Arme, som for at give en Ordre.

Officeren, der kommanderede Bayrerne, fik imidlertid Øie paa Weiss og Laurent, den ene i kort Jakke, den anden i blaa Lærredstrøie. Han fo'r rasende frem imod dem og raabte paa Fransk:

"Hvem er I? Hvad har I at bestille her?"

Og da han betragtede dem nøiere, da han saa, at de var sorte og sværtede paa Hænder og i Ansigt af Krudt, forstod han det. Og han skjældte dem paa Tysk Huden fuld, var saa rasende, at Øinene rullede i Hovedet paa ham, mens han stammede af Ivrighed. Han løftede allerede Pistolen for at skyde dem en Kugle for Panden, da hans Soldater styrtede frem og kastede sig over Weiss og Laurent, som slæbtes ned ad Trappen og ud paa Gaden under rasende Skraal og Trusler.

Nu traadte den høie, blonde Officer til, og mens han søgte at berolige sine Folk, kunde de to Fransktmænd komme paa Benene og se sig om.

Rundt om dem blussede det ene Hus op efter det andet. Bazeilles var snart et uhyre stort Baal; gjennem Kirkens høie Vinduer væltede Flammerne ud. Nogle Sol-

dater, der havde jaget en gammel Dame ud, tvang hende til at give dem Svovlstikker til at tænde hendes egen Seng med. Under de brændende Halmknipper, som allevegne kastedes ind i Husene, bredte Ildebrandene sig. Det var et forfærdeligt Syn. Disse ophidsede Soldater, som den langvarige Kamp havde gjort til vilde Dyr, vilde nu hævne sine døde, der laa i Bunker, gjennem hvilke de trængte sig frem med Skraal og Skrig. Banden drog om i Røg og Gnister, og midt i al mulig rædselsfuld Larm, midt i Skydning og Sammenstyrtning af brændende Mure, hørtes nu og da forfærdelige Angstraab, øresønderrivende Dødsklager.

Man kunde neppe se i nogle Alens Afstand. Støv og Røg og Damp skjulte Solen, en utaalelig Lugt af Sod og Blod opfyldte Lusten, der var som mættet af Ødelæggelsens Vederstyggelighed. Overalt skjød og dræbte de; — alle Menneskets vilde Drifter var løsslupne, — som blodtørstige Dyr gik de løs paa hverandre.

Omsider fik Weiss gjennem Damp og Krudtrøg Øie paa sit brændende Hus; Stueetagen flammede rask op, ud af alle Revner og Sprækker brød Ilden frem og slikkede op ad Væg og Tag.

Farveriet ved Siden af stod ligeledes i lys Lue, — og midt igjennem Ildens Bragen gjennemisnedes Weiss ved Lyden af en klagende Barnestemme: lille Karl laa i sin Seng i Feberfantasier, — han kaldte paa Moderen, hvis Kjole netop nu antændtes.

"Moder, — jeg er saa tørstig, — Moder, — giv mig lidt Vand!"

Flammerne susede og brusede, overdøvede det klagende Skrig, nu hørte man kun Fiendens øredøvende Hurraraab.

Men med ét trængte et frygteligt Skrig gjennem Larmen.

Det var Henriette, der kom og fik Øie paa sin Mand staaende med Ryggen mod Muren foran en Peloton Soldater, der ladede Geværerne.

Hun so'r ham om Halsen.

"Aa Gud! — aa Gud i Himlen! Hvad er dog dette! De vil da vel ikke skyde dig!"

Weiss saa paa sin Kone.

Hans Forstand stod stille, han var som lamslaaet! Hun, hans Henriette, hans Hustru, hende, han saa længe havde elsket! Og med en Gysen vaagnede han; saa den forfærdelige Virkelighed i Øinene! Hvad var det dog, han havde gjort? Hvorfor var han bleven i Bazeilles, hvorfor havde han skudt paa Fienden, istedetfor at komme hjem til hende, som han havde lovet, — ja, svoret!

Han saa en Lykke falde i Grus, saa den uundgaaelige frygtelige Skilsmisse, — den uoprettelige Død! Derpaa blev han bange ved at se Blod paa hendes Pande, og uvilkaarlig, uden at tænke over, hvad han sagde, mumlede han:

"Er du saaret! ..... Hvor det dog var affindigt af dig at komme herud...."

Men hun afbrød ham, slog hæftigt ud med Haanden:

"Aa, med mig har det ingen Fare! .... Men du — du, hvorfor holder de Vagt over dig... Jeg vil ikke have, at de skal skyde dig."

Officeren, der stod midt paa Veien, vilde have Pelotonen til at rykke et Skridt tilbage og kom nu hen til Weiss og Henriette.

Da han saa en ung Dame staa med den ene Fange om Halsen, udbrød han vredt paa Fransk:

"Hvad er nu dette for Anstalter? .... Hvor kommer De fra? Hvad vil De?"

"Jeg vil have min Mand!"

"Deres Mand! Den Mand der? ... Han er dødsdømt og Retten skal have sin Gang!"

"Jeg vil have min Mand!"

"Saa, vær nu rimelig, — gaa Deres Vei, — vi vil ikke gjøre Dem Fortræd!"

"Jeg vil have min Mand!"

Officeren saa, at hun ikke lod sig tale tilrette, og gav nu Ordre til at rive hende bort fra Manden, da Laurent, der hidtil havde staaet som taus Tilhører, tog Ordet:

"Hør nu, Hr. Kaptein, det er mig, som har spoleret Dem alle Deres Folk, — mig kan I skyde, — det er Ret og Retfærdighed. Desuden har jeg ingen, — hverken Moder eller Kone eller Barn, mens den Herre der er gift .... hør en Gang, — slip ham løs, saa kan I gjøre med mig, hvad I vil...."

Aldeles ude af sig selv skraalede Kapteinen:

"Hvad er dette dog for Vidtløftigheder og Historier! Mon jeg skal gjøres Nar ad i mine aabne Øine? Rask, tag hende bort, — og det i en Fart!"

Denne Befaling gav han paa Tysk.

Og en Soldat traadte frem, — en undersætsig haandfast Karl med et umaadelig stort Hoved, overgroet med rødt Haar og Skjæg, midt i hvilket man skjælnede en stor Klumpnæse og store, blaa Øine.

Han var tilsmurt med Blod, saa ædselsfuld ud, — lignede en af disse skrækindjagende Hulebjørne, der lige har sønderrevet og opædt sit Bytte.

Henriette skreg og tiggede:

"Jeg vil have min Mand! Giv mig ham — eller dræb ogsaa mig!"

Men Officeren slog sig med knyttet Haand for Brystet og sagde, at han var ingen Bøddel, der dræbte uskyldige, — nei, der tog hun rigtignok feil. Hun havde ikke forbrudt sig, og han vilde hellere hugge sin høire Haand af end krumme et Haar paa hendes Hoved.

Og da den bayerske Soldat nærmede sig, klamrede Henriette sig med Arme og Ben om Weiss.

"Aa, aa, — min egen Ven! Jeg beder dig, jeg bønfalder dig, lad mig dø med dig, slip mig ikke!"

Store Taarer løb ned over Mandens Kinder; uden at svare forsøgte han at løsne den ulykkelige Kones krampagtige Tag.

"Du holder altsaa ikke mere af mig, siden du vil dø og lade mig blive alene tilbage ..... Hold fast paa mig, saa bliver de nok utaalmodige og skyder os begge to...."

Han havde nu faaet den ene lille Haand løs, han trykkede den mod sine Læber, kyssede den, mens han arbeidede med den anden for at faa hende til at slippe.

"Nei, nei, lad mig dø — jeg vil ikke leve længer..."

Endelig holdt han begge hendes Hænder. Hidtil havde han været stum, havde ikke kunnet faa et Ord over sine Læber.

Nu mumlede han sagte og inderligt:

"Farvel, Henriette — Farvel, min egen kjære Hustru!"

Og med det samme kastede han selv Henriette i Armene paa den store rødhaarede Soldat, der bar hende bort. Hun stred imod, skreg, mens han øiensynlig for at berolige hende, sagde en hel Del med sær, hæs Stemme. Med Opbydelse

af sine sidste Kræfter løftede hun Hovedet, vendte det om mod We ſs, — saa alt.

Det varede neppe tre Sekunder; — hans Næseklemmer, der i Afskeds-Øieblikket var gledet af, satte han atter paa med en hastig Bevægelse, som om han vilde se, hvad der skulde foregaa, se Løden lige i Ansigtet. Saa gjorde han et raskt Skridt tilbage, støttede sig mod Muren, lagde Armene overkors paa Brystet; — og det runde, fredsommelige Ansigt lyste i en Begeistrings Ild, der gav det en usigelig storslaaet Skjønhed.

Laurent stod rank og ret op ved hans Side med Hænderne boret ned i Lommerne. Han saa ud til at være oprørt over dette rædselsfulde Optrin, over disse vilde Mennesker, der kunde nænne at skyde Manden for Hustruens Øine. Han rettede sig i sin fulde Høide, og fra hans smale Læber lød der et foragteligt:

"Forbandede Asener!"

Men Officeren løftede Sabelen høit op over Hovedet, — Soldaterne fyrede, og de to Mænd faldt sammen ved Muren, — Gartneren med Ansigtet mod Jorden, den anden paa Siden; Weiss gjorde en sidste krampagtig Bevægelse, blinkede med Øinene, aabnede Munden, som vilde han endnu sige noget, — og saa var det forbi. Den tyske Officer gik hen til ham, skubbede til ham med Foden for at se, om han var død.

Henriette havde været Vidne til det hele, hun havde set det bristende Blik søge hendes, havde set den sidste Trækning, havde set den store Støvle, der puffede til Mandens Lig. Nu skreg hun ikke mere, men bed i stumt Raseri den Haand, der holdt hende som i en Skruestik. Bayreren udstødte et kvalt Smertesskrig, — væltede hende, var ved at

klemme hende fordærvet. Deres Ansigter rørte næsten ved hinanden, og aldrig kunde hun glemme dette røde Skjæg, dette strittende Haar, disse store vidtopspilede, rasende Øine midt i det sværtede, blodbestænkte Ansigt.

Senere kunde Henriette aldrig ret mindes, hvad der paafulgte. Hun havde kun en Tanke: hun vilde tilbage til sin døde Mand, tage ham med sig, vaage over det, der var tilbage af ham. Men det var som i en ond Drøm, allevegne kom der Hindringer, — hun standsedes, holdtes tilbage ved hvert Skridt, hun gjorde.

Atter knaldede en Geværsalve, der blev Røre mellem Fiendens Tropper; det var Marineinfanteriet, som rykkede frem; og Kampen begyndte atter med en saa rasende Hidsighed, at den unge Kone blev slængt ind i et Smug tilvenstre, midt i en Flok forvildede Bazeillefolk.

Forresten var Udfaldet af Kampen vis, — det var for silde at gjenerobre den tabte Stilling i Landsbyen. I en god halv Time sloges Infanteriet. Folkene lod sig skyde med magesløs Tapperhed, men Fienden rykkede stedse frem, friske Tropper myldrede ud allevegne fra, — over Engene, ad Veien og fra Montvilliersparken.

Ingen Magt kunde kastet dem ud af Landsbyen, som de havde kjøbt saa dyrt, hvor flere Tusinder havde maattet i Græsset mellem Røg og Blod og Flammer. Nu fuldendtes Ødelæggelsens Værk, — Dynger af faldne laa paa Pladsen, ved hvert et Gadehjørne, — Bazeilles var snart kun en blodig, rygende Brandtomt

For sidste Gang saa Henriette sit lille Hus, hvis Mure styrtede sammen i en Hvirvel af sprudende Gnister — og foran, langs Muren, laa hendes Mand, — død, dræbt af Fiendens Kugler. Men atter reves hun med; Retræte-

signaler lød i hendes Øren som Dommedagsbasuner, — hun blev slæbt afsted af Tropperne, der trak sig tilbage; — og hun var snart som en død Ting, et Vrag, som drives bort af de vilde Bølgers uimodstaaelige Magt. Uden at vide, hvordan hun kom frem, stod hun omsider i Balan, hos Mennesker, hun aldrig før havde set, og hun segnede om paa en Stol i et fremmed Kjøkken, hvor hun hulkende lagde Hænderne over Ansigtet og tabte Bevidstheden.

V.

Paa Algierplateauet, Klokken 10, laa Kompaniet Baudoin ſtadig i Kaalmarken, — paa ſamme Sted, ſom om Morgenen.

Ilden fra de to Batterier paa Hattoy og Halvøen havde dræbt to Mand til, og endnu kom der ingen Ordre.

Mon de ſkulde ligge der næſegrus hele Dagen, og lade ſig ødelægge uden at faa Lov at røre ſig?

De havde end ikke mere den Fornøielſe at løsne et Skud nu og da; Kaptein Baudoin havde forbudt den ørkesløſe Skydning paa Skoven, hvor ikke en Fiende viſte ſig.

Solen brændte paa, og de laa og ſtegtes i dens Straaler.

Jean vendte ſig om mod Maurice, der i den ſidſte Tid havde ligget ganſke ſtille, med Kinden mod Jorden og lukkede Øine, — han var urolig over Vennens Bleghed.

"Naa, naa, — hvad er der nu iveien med dig?"

Men Maurice var ſimpelthen faldet iſøvn i Ventetiden.

Udmattelſen havde overmandet ham, trods Døden, der truende ſuſede over ham hvert Øieblik.

Og han fo'r op ved Jeans Stemme, aabnede Øinene med et roligt Blik, ſom ſtraks fik et ængſteligt Udtryk.

Han vidste ikke, hvor længe han havde sovet; det forekom ham, at han i en Evighed havde været i Fred og Ro.

"Hvad! — Hvad er dette?" mumlede han, — "jeg tror minsandten, jeg har slebet en Skraber! — aa, — det gjorde godt!"

Han følte sig lettet, næsten befriet for det Tryk, Angsten havde lagt over ham; og han gjorde Nar af Lapoulle, der var urolig over Chauteaus og Loubets Udeblivelse — talte om, at han vist maatte hente dem tilbage.

Det var en god Idé! Saa kunde man faa sig en liden Pibe Tobak bag et Træ!

Pache meute, de havde beholdt dem henne ved Ambulancen, hvor de manglede Kantinesoldater.

Ja, det var et rart Arbeide at samle de saarede op under Fiendens Ild! Det skulde han rigtignok ikke have noget af, for det bragte Ulykke at røre ved Lig! Saa døde man selv!

"Hold Mund, Fæhoved derhenne!" brølede Løitnant Rochas, "hvem taler om at dø her!"

Oberst Vineuil dreiede Hovedet, Rochas Ord lokkede et Smil frem paa det blege, sørgmodige Ansigt, — det var første Gang den Dag, de saa ham smile.

Saa faldt han tilbage i Tanker, rørte sig ikke, sad som en Støtte under de flyvende Granater, med Ansigtet vendt mod Fienden, — stadig ventende paa Ordre.

Maurice var nu optaget af de smaa Kantinesoldater; han fulgte deres Bevægelser, naar de listede afsted, benyttende Ujevnheder i Terrænet som Dækning.

Ved Enden af en Hulvei, bag en Jordvold, maatte der være en flyvende Ambulance, hvis Personale begyndte at afsøge Plateauet.

I al Hast reistes der et Telt, mens man af Rustvog-nen fik det nødvendige Materiel udpakket: Instrumenter og hvad der ellers behøvedes ved en foreløbig Forbinding, før de saarede sendtes afsted til Sedan, efterhaanden som man fik skaffet Vogne tilveie.

Her var kun et Par Underlæger tilstede.

Og det var især Kantinesoldaterne, der viste Mod Konduite ved det stille, bramfrie, farlige Arbeide.

De listede om med Genferkorset paa Kaskjetten og om Armen paa den graa Lærredskittel; krøb afsted paa Knæ og paa alle fire for at naa de Steder, hvor der laa saarede, — og naar de saa kom hen til de faldne Soldater, blev deres Hværv endnu vanskeligere, thi mange var bevidst-løse, og det var ikke altid let at skjelne besvimede fra døde.

Nogle laa paa Ansigtet med Munden i en Blodpøl, andre laa i Dynge med Ben og Arme sammenkrympede; knuste Lemmer, afrevne Underliv.

Med Forsigtighed blev de da vendt og dreiet, -- de, der endnu var ilive, samledes omhyggelig op, blev vaskede saa godt det lod sig gjøre.

Hver Kantinesoldat havde en Feltflaske med Vand, som de var varsomme med.

Og ofte kunde man se dem ligge paa Knæ i flere Mi-nuter for at se, om den haardt saarede aabnede Øinene, gav Livstegn.

Omtrent halvhundrede Alen borte fik Maurice Øie paa en, der stod over en liden Soldat, fra hvis Arm Blo-det langsomt dryppede.

Det var en Forblødning, som Manden med Genfer-korset fik standset ved at komprimire Aaren.

Derpaa kom Transporten hen til Ambulancen, og det

var et drøit Stykke Arbeide: de støttede dem, der kunde staa paa Benene, bar de andre i sine Arme som smaa Børn eller ogsaa overskrævs paa Ryggen med Armene om Halsen; undertiden maatte de være to om Byrden, — lavede et Sæde for den saarede af sine sammenføiede Hænder. □

Foruden de reglementerede Baarer havde de mange snilde Opfindelser: Geværer, som de bandt sammen med Tornystreremme osv.

Og overalt paa den flade Mark, der gjennemfuredes af Granaterne, saa man dem, isolerede eller i Grupper, slæbe afsted med sine Byrder, med bøiet Hoved, følende sig for med Fødderne, stadig arbeidende heltemodigt og stille med beundringsværdig Taalmodighed og aldrig svigtende Tapperhed.

Derhenne gik en liden, spinkel Fyr med en en stor, svær Sergeant, der hang om Halsen paa ham med begge Benene knuste, — Maurice syntes, han lignede en liden Myre, som slæber afsted med et stort Korn; med ét saa han dem vælte om midt i en Granateksplosion.

Da Røgen var trukket bort, laa Sergeanten uden nye Saar, mens den lille Kantinesoldat var dræbt.

Og saa kom en ny Myre krybende, — snusede til sin døde Kamerat, og gav sig derpaa ifærd med at bære den saarede videre.

Nu vendte Maurice sig til Lapoulle:

"Hvis du synes, de har det nemt, kan du jo byde dem en Haandsrækning, — den tager de vist gjerne imod."

Imidlertid tordnede Batterierne ved St. Menges med fornyet Kraft, Granaterne regnede ned over Marken og Kaptein Baudoin, der stadig spaserede frem og tilbage foran sit Kompani, gik omsider hen til Obersten.

Det var Synd og Skam at udpine Folkene paa den Maade, at lade disse ligge her uden at gjøre Spor af Nytte i timevis.

"Jeg har ingen Ordre til at rykke frem!" lød det roligt fra Oberſten.

Atter galopperede General Douay forbi med ſin Stab. Han havde mødt General Wimpffen, der havde bedet ham endelig holde Stand, hvilket han havde troet, han kunde love, derſom Kalvariet tilhøire blev forſvaret, men ogſaa kun paa den Betingelſe.

Hvis Fienden tog Stillingen paa Illy, kunde han ikke ſvare for oget; Slaget vilde være uigjenkaldelig tabt.

General Wimpffen erklærede, at Tropperne af 1ſte Korps ſtraks ſkulde beſætte Kalvariet, og et Øieblik efter ſaaes virkelig et Regiment Zouaver deroppe, ſaa at General Douay følte ſig beroliget og ſamtykkede i at ſende Diviſionen Dumont til Undſætning for 12te Korps, der befandt ſig i en meget betrængt Stilling.

Men et Kvarter ſenere, da han kom tilbage for at ſe, om venſtre Fløi var ſolid, brød han ud i Vrede ved at ſe, at Illyhøien var rømmet; ikke en Zouav var at øine, — de havde forladt Plateauet, ſom den voldſomme Ild fra Batterierne ved Fleigneux havde gjort uholdbart.

Fortvivlet og med Overbevisning om et Nederlag red han hurtigſt mulig over mod høire Fløi, hvor han mødte Diviſionen Dumont i vild Flugt, tilligemed Reſterne af 1ſte Korps.

Efter ſin førſte Bevægelſe tilbage, havde dette ikke kunnet gjenerobre ſine Stillinger fra om Morgenen, — Daigny var nu beſat af Fiendens 12te Korps og Gironne af den prøiſiſke Garde; altſaa var 1ſte Korps nødt til at

rykke mod Garenneskoven under en ustanselig Ild fra de Batterier Fienden havde kjørt op paa alle Høiderne fra den ene Ende af Dalen til den anden.

Den frygtelige Ring af Ild og Jern snævredes stadig ind, en Del af Garden marscherede mod Illy fra Øst til Vest, mens 5te Korps, under Dækning af 12te Korps, der besatte St. Menges, gik fra Vest til Øst over Fleigneux, og stadig rykkede sine Batterier længere frem med den største Dumdristighed og saa overbeviste om de franske Troppers Uvidenhed og Uduelighed, at de ikke en Gang ventede paa Infanteriet for at støtte Artilleriet.

Klokken var tolv, hele Synskredsen stod i Røg og Damp; — fra alle Sider tordnede og lynede det ned over 1ste og 7de Korps.

Mens Fiendens Artilleri saaledes lavede sig til et sidste afgjørende Angreb paa Kalvariet, besluttede General Douay at gjøre et fortvivlet Forsøg paa at indtage denne vigtige Stilling.

Han gav sine Ordrer; so'r selv ind mellem den flygtende Division Dumont og det lykkedes ham at danne en Kolonne, som han straks kastede op mod Plateauet.

I nogle Minuter holdt den sig brav, men Kuglerne susede saa tæt, en saadan Stormvind af Granater, feiede hen over den flade Mark, uden et Træ, uden en Lavning, at Folkene grebes af Rædsel, og rulledes tilbage som Halmstraa af en Hvirvelvind.

Men Generalen vilde endnu ikke opgive Anfaldet, han lod nye Tropper rykke frem.

En Stafet so'r i Galop forbi og raabte med høi Røst en Ordre til Oberst Vineuil, der øieblikkelig rettede sig i

Stigbøilerne med straalende Øine, svingede Sablen over sit Hoved og pegede op mod Fly, idet han raabte:

"Se saa Børn, — nu kommer endelig Turen til os! Frem, frem, derop — affsted!"

106te satte sig i Bevægelse. Kompaniet Baudoin kom først paa Benene.

Folkene spøgede, klagede over, at de havde faaet Mug i Benene, — var stive af at ligge saa længe paa Jorden.

Men de havde ikke gjort mange Skridt frem, før de maatte kaste sig bag en Dækning, saa voldsom var Ilden.

Og saa gik det videre fort — med krum Ryg.

"Pas nu godt paa, lille Ven," sagde Jean til Maurice, "dette er Alvor, ... stik ikke Næsen frem, dersom du ellers vil redde den! Og tag Benene til dig, ellers kunde du nemt komme galt affsted! Den, der slipper helskindet ud af dette her, er en Pokkers Karl, at du ved det!"

I Larmen og Spektaklet kunde Maurice kun daarligt høre Vennens opmuntrende Ord.

Han vidste ikke rigtig, om han var bange, men fo'r affsted, revet med af de andre, tænkte kun paa at faa Ende paa det. Han følte sig i den Grad som en Draabe i en fremrullende Bølge, at han grebes af Rædsel, da der gjordes en instinktmæssig tilbagegaaende Bevægelse ved Enden af Dækningen.

Det var Selvopholdelsesdriften, der nu fik Overmagt hos ham, som hos Kameraterne.

Flere af Folkene gjorde helt omkring, vilde flygte, da Oberften fo'r til.

"Børn, Børn! Gjør mig ikke den Sorg og Skam! Opfør jer ikke som en Flok feige Hunde! .... Husk paa, at 106te har endnu aldrig svigtet sin Fane!"

Og han drev sin Hest frem, spærrede Veien for Flygtningene, sandt et Ord til hver og én, talte om Frankrig med en Stemme, der skjalv under de frembrydende Taarer.

Løitnant Rochas blev saa bevæget, at han kom i ubændigt Raseri, løftede sin Sabel og pryglede løs med den flade Klinge.

"Saa skulde da Pokker komme efter saadanne feige Slubberter! Jeg skal hjælpe jer derop, kan I tro! Vil I se, I kan lystre og det straks, eller I skal faa mine Støvlehæle at smage!"

Men Obersten kunde ikke taale at se Folkene blive drevne i Ilden paa den Maade.

"Nei, nei, Løitnant, — de kommer nok med det gode .... Ikke sandt, Børn, I vil ikke lade jeres gamle Onkel i Stikken, naar det gjælder Frankrigs Ære, — I lader mig ikke ride alene mod Prøiserne, — vel! — Frem, — frem, — til Seir!"

Og saa satte han af i fuldt Firspring, — alle fulgte, saa faderligt var den gamle tapre Mands Tonefald, — her maatte man frem, — ellers var man jo en Kjæltring!

Han var forresten den eneste, der paa sin høie Hest red lige ind over den flade Mark; Folkene spredte sig, løb frem og søgte Dækning i hver en Ujævnhed i Terrænet, der hævede sig, vel en syv, otte Hundrede Alen maatte de løbe gjennem Roemarker og Stubmarker, indtil de kom til selve Kalvariehøien. Istedetfor det korrekte, klassiske Angreb i sluttet Række, — som paa Manøvrerne, — saa man her kun runde Rygge, — Soldater enkeltvis eller i smaa Grupper, krybende, springende som Insekter, der ilede frem mod Bakkekammen.

Fra de fiendtlige Batterier maatte man have faaet Øie paa dem, thi Granaterne regnede ned, oppløiede Jordsmonnet, sprang uophørlig, saa deres dundrende Knald overdøvede enhver anden Støi.

Fem Mand faldt, en Løitnant blev skudt midt over.

Maurice og Jean havde til alt Held fundet Dækning bag en Hæk, hvor de galoperede afsted i Ly for Kuglerne. Alligevel faldt en af Kameraterne ligefor Benene af dem, saa de maatte sparke til ham for at komme videre. Men de døde taltes ikke længer, der var for mange. De var nu omringede af hele Valpladsens Rædsel; her saa de en saaret Soldat, der under forfærdelige Hyl holdt fast paa Indvoldene, som væltede frem, — her slæbte en Hest sig frem, — Bagbenene var knuste af en Granat; — al denne Dødskval gjorde i dette Øieblik ingen Virkning paa dem; — de pintes kun af den frygtelige Hede i Middagssolen, der brændte dem paa Ryggen, saa det formelig sved.

"Aa, hvor jeg tørster!" stønnede Maurice. "Jeg synes, jeg har Ild i Halsen. Mærker du ikke den afskyelige svedne Lugt?"

Jean rystede paa Hovedet.

"Saadan lugtede det ogsaa ved Solferino. Det er sagtens Krigen, som har den Lugt .... Vent lidt, — jeg har endnu lidt Brændevin, lad os tage en Slurk ...."

Og de stod stille bagved Hækken, men istedetfor at slukke deres Tørst, øgede Brændevinen kun den svidende Fornemmelse, de havde i Halsen. Det var utaaleligt med den svedne Smag!

Desuden var de aldeles ødelagte af Sult, de havde Lyst til at spise en Bid af det Brød, Maurice havde puttet i sin Tornyster, men kunde det ogsaa lade sig gjøre her?

Langs Hækken kom stadig nye Tropper, der drev dem frem=ad. Endelig kom de til sidste Skraaning, — de var nu naaet til selve Plateauet ved Foden af det gamle Krucifiks, der stod mosgroet og veirbidt mellem to tynde Lindetræer.

"Hurra! saa vidt kom vi da!" raabte Jean, "nu gjælder det bare om at holde Stand og blive!"

Han havde Ret. Stillingen var egentlig ikke videre behagelig, som Lapoulle med ynkelig Stemme bemærkede til stor Moro for hele Kompaniet. Alle lagde sig nu ned mellem Stubbene, og alligevel faldt tre Mand straks, thi over dem faldt en sand Tordenbyge af Projektiler fra St. Menges, Fleigneux og Givonne; Jorden formelig røg om kring dem.

Det var tydeligt, at de ikke ret længe kunde holde denne Stilling, dersom Artilleriet ikke meget snart kom til og støttede Tropperne i dette mer end dristige Foretagende. General Douay havde nok givet Befaling til at to af Re=serveartilleriets Batterier skulde kjøres op, og hvert Minut vendte Folkene Hovedet for at se om Undsætningen ikke kom.

"Dette er latterligt, uforskammet!" gjentog Kaptein Baudoin, der atter marscherede hastigt og nervøst frem og tilbage foran sine Folk. "Ligner det noget at jage et Re=giment op i en saadan Stilling uden straks at støtte det!"

Saa fik han Øie paa en Lavning i Terrænet tilvenstre og han henvendte sig til Rochas:

"Hør engang, Løitnant, mon Kompaniet ikke var dæk=ket derhenne?"

Rochas stod ubevægelig paa sin Post. Han trak paa Skulderen:

"Aa, Hr. Kaptein, her eller der, det er Hip som Hap! .... Det er vist bedst at holde sig saa rolig som muligt!"

Nu var det forbi med Kapteinens Taalmodighed, han, der ellers var saa afmaalt i sine Udtryk, fo'r op.

"Saa skulde da Satan tage dem allesammen! Paa den Maade slipper jo ikke én af os levende herfra! Er det Meningen, at vi skal skydes ned heroppe?"

Og han fo'r omkring, vilde selv finde en bedre Stilling for Kompaniet. Men han havde neppe gjort ti Skridt, før han pludselig blev borte i en Eksplosion, — han havde faaet høire Ben saaret af en Granatstump, nu laa han paa Ryggen og udstødte et kort, skingrende Skrig.

"Selvfølgelig!" mumlede Rochas, "det nytter aldeles ikke at have saa Fandens travlt! Hvad man skal have, — det faar man!"

Folkene saa, at deres Kaptein var saaret, og de lettede paa sig for at komme hen til ham; og da han høit raabte, at de skulde bringe ham bort, løb Jean, fulgt af Maurice, hen til ham.

"Aa, mine Venner, forlad mig ikke, lad mig ikke ligge her! Bær mig til Ambulancen!"

"Ja, Hr. Kaptein, det er lettere sagt end gjort .... men prøve kan vi allenfals nok...."

De overlagde allerede med hinanden, hvordan Sagen bedst kunde gribes an, da de bagved den Hæk, der før dækkede dem selv, fik Øie paa to Kantinesoldater, der ventede paa Arbeide.

Disse vinkede de saa kraftigt til, at de vovede sig frem. Dersom de blot uden Uheld kunde naa Ambulancen, var alting godt.

Men Veien var lang, og Kuglerne faldt tæt.

Da de to Kantinesoldater foreløbig havde lagt en stram Forbinding om Kapteinens Ben, og nu bar ham

bort mellem ſig, mødte de Oberſt Vineuil, ſom havde hørt, hvad der var ſket. Han havde kjendt Baudoin fra Barn, holdt af ham og viſte ſig meget bevæget.

"Mod, mit ſtakkels Barn! .... Det er ingenting af Betydning ..... vi ſkal ſnart faa Dem paa Benene igjen vær ganſke rolig! ...."

Kapteinen ſlog ud med Haanden, var med et bleven rolig og overlegen.

"Nei, nei, Hr. Oberſt! Jeg er færdig — og det er det bedſte! Det værſte er dog at vente i timevis paa det uundgaaelige!"

De bar ham bort, kom godt frem langs Hækken; og da Oberſten ſaa dem forſvinde bag en Trægruppe, hvor Ambulancen befandt ſig, drog han et lettet Suk.

"Men, Hr. Oberſt, De er jo ogſaa ſaaret!" udbrød Maurice nu ved at ſe ſin Chefs venſtre Støvle bedækket med Blod. Hælen var revet bort og et Stykke af Skaftet var trængt ind i Kjødet.

Oberſten bøiede ſig rolig lidt til Siden, ſaa et Øieblik paa ſin Fod, der viſt maatte være tung ſom Bly og yderſt ſmertefuld.

"Ja, javiſt ſaa!" mumlede han, "det fik jeg for lidt ſiden. Det gjør ingenting ..... jeg kan da endnu holde mig i Sadlen...."

Og mens han atter red hen til ſin Plads i Spidſen for Regimentet tilføiede han:

"Naar man bare kan ſidde paa Heſten, gaar det nok!"

Endelig kom de to Batterier Reſerveartilleri til ſtor Beroligelſe for Soldaterne; de havde en Fornemmelſe af, at Kanonerne var Volde, — Frelſen, — den Torden, der ſkulde bringe Fiendens Batterier til Taushed.

Og det saa prægtigt ud, da Batterierne korrekt kjørte frem i Slagorden: hver Pjece fulgt af sin Ammunitionsvogn, med Trænkonstablerne paa Forspandet, holdende Haandhestene ved Tøilen, Konstablerne siddende paa Lavetkassen og Underofficererne paa sine reglementerede Pladser. Man skulde tro, de var til Parade, saa nøiagtig holdt de sin Afstand, mens de fo'r frem i fuldt Firspring gjennem Stubmarkerne, der dundrede under de tunge Vognes Fremrullen.

Maurice, der atter havde lagt sig i sin Plovfure, saa op og vendte sig begeistret om til Jean:

"Se, du, se den der tilvenstre, det er Honorès, jeg kjender hans Mandskab."

Jean trykkede ham hastig ned igjen:

"Vil du se, du lader være med at stikke Hovedet frem!"

Men de fulgte begge to ivrigt Batteriets Manøvrer, deres Hjerter bankede stærkt ved Synet af Betjeningsmandskabets rolige og modige Holdning, der maaske skulde bringe dem Seier.

Pludselig standsede Batteriet paa en nøgen Bakkekam tilvenstre og i et Øieblik var Konstablerne nede af Lavetkasserne, — protsede af, — mens Trænkonstablerne lod Pjecen staa i Stilling, gjorde omkring med Hestene, og holdt an en Snes Alen bagved med Ansigtet mod Fienden. Seks Kanoner var allerede opstillede med hele Mellemrum, ordnede i tre Afdelinger, kommanderede af Løitnanter under en Kaptein, hvis magre, høie Skikkelse paa en uheldig Maade markerede Plateauet.

Nu hørte de Kapteinen raabe efter hastig at have anstillet sine Beregninger:

"Opsatsen 2000 Alen!"

Maalet var det prøisiske Batteri tilvenstre for Fleigneux, bagved Kratskoven; det, hvis Ild gjorde Stillingen paa Kalvariet uholdbar.

"Ser du," forklarede Maurice Jean, "Honorès Kanoner er i den midterste Afdeling. Nu taler han med Ludvig, — du husker ham nok, — vi drak et Glas med ham i Vauziers? .... Og den høie Trænkonstabel der tilvenstre, — han, der sidder saa strunk paa den deilige fuksrøde Hest, — det er Adolf...."

Kanonen med de seks Konstabler og Underofficeren, længer borte Forstillingen med sine fire Heste og to Trænkonstabler, saa Ammunitionsvognen med seks Heste og tre Trænkonstabler, Furagevognen, Essen,—hele denne lange Hale af Mandskab, Heste og Materiel strakte sig over en lige Linje omtrent 150 Alen bagud; foruden Reservemandskabet, Reserveammunitionsvogn, Heste og Folk, der var bestemt til at udfylde Huller og som ventede lidt tilhøire for ikke uden Nytte at udsættes for den fiendtlige Ild.

Men nu var Honorè ifærd med at lade sin Kanon. To Konstabler kom allerede med Kardusen og Projektilet fra Ammunitionsvognen som en Underofficer og Fyrværkeren passede paa, og straks satte to andre Konstabler Kardusen omhyggelig ind ved Hjælp af Sætteren, ligeledes Granaten, hvis Knaster skurede mod Riffelgangene. Hurtig lagdes Krudtet blot ved et Stik af Rømmenaaleu, Fængrøret sattes i Fænghullet.

Honorè laa henover Svansen, — han vilde selv sigte og manøvrerede med Stilleskruen for at finde Elevationen, idet han med en liden, hastig Haandbevægelse bagud angav Retningen til en Konstabel, der ved Hjælp af Haandspigen dreiede Kanonen tilvenstre eller tilhøire.

'Godt!" sagde Honorè og stod op.

Kapteinen kom nu og bøiede sin høie Skikkelse for a se Opsatsen efter.

Ved hver Pjece stod en Konstabel med en Aftrækkersnor i Haanden, parat til at fyre, naar Ordren gaves.

Endelig lød Kommandoen:

"Første Kanon, fyr! .... anden Kanon fyr!"

De 6 Skud gik af; Kanonerne rekulerede, blev bragt frem igjen, mens Underofficererne konstaterede, at Skudene var altfor korte.

Der rettedes paa Opsatsen, Manøvren begyndte igjen; og denne langsomme Nøiagtighed, dette mekaniske Arbeide, der udfordrede Koldblodighed, holdt Folkene oppe og samlede dem om Kanonen, for hvis Skyld de alle var til.

Fra 106te Regiment lød Bifaldsraab, da de første Skud løsnedes. Saa skulde de dog endelig faa lukket Munden paa disse Prøisere! Men der blev almindelig Skuffelse ved at se, at ingen af Granaterne naaede Maalet; de fleste sprang i Luften, før de kom til Kratskoven, hvor Fiendens Batteri skjulte sig.

"Honorè siger, at hans Pjece er den allerbedste, — aa, han elsker den .... der er ikke Mage til den," vedblev Maurice. "Se bare, hvor han vaager over den, hvor han lader dem tørre den af, for at den ikke skal blive altfor varm!"

Hau spøgte med Jean, de var begge i godt Humør ved Synet af Artilleristernes smukke Holdning.

Men de tyske Batterier havde hurtig indskudt sig: nu faldt Skudene med en saadan Nøiagtighed, at Granaterne traf de franske Kanoner, mens disse, trods alle Anstrengelser ikke naaede langt nok.

En af Honorès Konstabler blev dræbt. Liget skubbedes til Side og Manøvren vedblev med samme Præcision som før.

Fra alle Sider faldt Projektilerne og alligevel lod Mandskabet sig ikke forstyrre. Kardus og Granat sattes ind, der rettedes paa Opsatsen, Skudet faldt, Kanonen bragtes atter frem, det mekaniske Arbeide optog Folkene, saa at de hverken saa eller hørte, hvad der foregik omkring dem.

Men mest af alt forbausede dog Trænkonstablerne Maurice.

De sad som Støtter en Snes Alen bag Pjecen og gjorde Front mod Fienden.

Der var den bredskuldrede Adolf med den lyse Knebelsbart tvers over det røde Ansigt.

Uden at blinke saa han den ene Granat komme flyvende efter den anden, — og intet havde han, der kunde lede Tankerne i en anden Retning.

Betjeningsmandskabet, som havde travlt med Kanonen, var hele Tiden beskjæftiget, mens de andre maatte sidde stille og vente paa Døden uden at kunne røre en Finger.

En Mand fik Hovedet revet af, to Heste faldt, og Fiendens morderiske Ild sagtnedes ikke; hele Batteriet maatte snart blive ødelagt, dersom man ikke tog en anden Stilling.

Kapteinen tog en rask Beslutning.

"Prots paa!" lød Ordren.

Og den farefulde Manøvre udførtes med en lynende Fart.

Trænkonstablerne gjorde omkring, protsede paa, men

ved denne Bevægelse frembød de en udstrakt Front, hvilket Fienden straks benyttede sig af for at fordoble Ilden.

Tre Mand til faldt.

I skrapt Trav bestrev Batteriet en Cirkellinje og opstilledes saa en halvhundrede Alen længere tilhøire paa den anden Side af 106te Regiment.

Kanonerne protsedes af, Trænkonstablerne gjorde atter Front mod Fienden og Skydningen vedblev med en saadan Voldsomhed, at Jorden dundrede og rystede under Batterierne.

Nu udstødte Maurice et svagt Skrig. Fra de prøisiske Batterier faldt en Granat lige ned paa Honorès Kanon.

De saa ham styrte frem, føle paa Saaret, — et helt Stykke af Broncemundingen var skudt bort.

Men den kunde endnu lades, Manøvren begyndte igjen, efter at de havde befriet Hjulet for Liget af en Konstabel, hvis Blod havde oversprøitet Kanonen.

"Nei, det var ikke lille Ludvig, der faldt!" tænkte Maurice, "der staar han jo og sigter, — men han maa da være saaret, for han bruger venstre Haand .... aa, ja,— lille Ludvig, han kom saa godt ud af det med Kameraten, Adolf, men han maatte ogsaa altid lystre den store, blonde Fyr...."

Jean havde i nogen Tid holdt sig taus; nu afbrød han Vennen med et angstfuldt Udraab:

"De kan aldrig holde dette ud! — Det gaar altsammen ad Helvede til!"

I mindre end fem Minuter havde Fiendens Skydning gjort den nye Stilling ligesaa umulig som den anden.

En Granat knuste en Pjece og dræbte en Løitnant og to Mand.

Ikke et Skud var spildt, Projektilerne faldt med en beundringsværdig Nøiagtighed, — dersom de franske Batterier blev i denne Stilling vilde der snart hverken være en Mand eller en Kanon tilbage. Alt knustes og feiedes bort.

Og for anden Gang kommanderede den høie Kaptein:

"Prots paa!"

Manøvren gjordes om igjen. Trænkonstablerne gjorde omkring, Konstablerne protsede Kanonerne paa, men denne Gang traf en Granatstump lille Ludvig i Halsen, saa at han faldt hen over Svandsen, og da Forspandet i det samme Øiblik red frem og præsenterede Flanken, sprang en ny Granat; Adolf styrtede hovedkulds af Hesten med knust Brystkasse og udstrakte Arme.

I en sidste Trækning klamrede han sig om Ludvig; de blev sammen i Døden, som de havde været sammen i Livet!

Trods det svære Tab af Mennesker og Heste, trods den Uorden, Fiendens rasende Ild frembragte i Rækkerne, kjørte Batteriet lidt længere opad Skraaningen, og opstilledes kun nogle Alen fra det Sted, hvor Maurice og Jean laa.

For tredje Gang protsedes af, for tredje Gang aabnedes Ilden med uovervindeligt Heltemod.

"Dette er som Dommedag!" sagde Maurice, hvis Stemme overdøvedes af den tordnende Larm:

Og det saa ud, som om Himmel og Jord stod i ét!

Støv og Sten hvirvledes op af Granaterne, en tyk Røg skjulte Solen.

Midt i den øresønderrivende Støi stod Hestene med ludende Hoved, aldeles lamslaaede.

Overalt saaes Kapteinens altfor høie Skikkelse; nu reves han midt over, — faldt til Jorden som en knækket Flagstang.

Men alligevel vedblev Manøvren rundt om Honorès Piece, uden Hastværk vedblev det taktfaste, nøiagtige Arbeide.

Trods sine Distinktioner maatte han selv gjøre Tjeneste som Konstabel, thi der var kun tre tilbage.

Han sigtede, trak af, mens de andre gik til Ammunitionsvognen, ladede, manøvrerede med Sætteren.

Reservemandskabet var kaldt til for at stoppe de Hul, Fiendens Ild havde gjort blandt Betjeningsmandskabet, og inden de kom, maatte de se at hjælpe sig, som de bedst kunde.

Det ærgerlige var, at Projektilerne stadig ikke naaede Maalet, — de fleste sprang i Luften uden at gjøre stor Skade, mens den fiendtlige Ild var saa ødelæggende.

Og pludselig hørte Maurice Honorè udstøde en Ed, — — saa — nu var alt forbi, — der blev Piecens høire Hjul knust! Med fortvivlede Miner, med Taarer i Øinene fo'r han til, forsøgte at støtte Kanonen ved at omklamre Mundingen, der sænkede sig mod Jorden.

Saa skulde Pokker staa i det! Den bedste af dem alle! Den eneste, som dog havde sendt et Par Granater derover! Han fattede en rask Beslutning, vilde paa Stedet, her under Fiendens Ild, sætte et nyt Hjul paa. Og den allersarligste Manøvre lykkedes, — han hentede selv i en Batterivogn Reservehjulet, og da der netop nu kom nyt Mandskab til, fik han sin elskede Kanon paa Benene igjen.

Men det varede ikke længe med den Glæde, — atter blev Batteriet demonteret.

Nu kunde man ikke drive unyttigt Heltemod videre; der gaves Ordre til øieblikkeligt Tilbagetog.

"Hurtig, Kamerater!" raabte Honorè, "lad os i det mindste faa den med os! De skal ikke have den!"

Det var hans eneste Tanke! Han vilde redde sin Kanon, som man redder sin Fane.

Og han havde ikke udtalt, da han blev slaaet ned; — fik den høire Arm revet af, hele den ene Side af Brystkassen knust.

Han faldt henover Kanonen, blev liggende der som paa en Paradeseng med løftet Hoved og det smukke, harmfulde Ansigt vendt mod Fienden.

Ud af den sønderrevne Uniform gled et Brev, han i Døden knugede i Haanden, og som plettedes af Blodet, der dryppede ned over det.

Den eneste Løitnant, der var tilbage, kommanderede nu:

"Prots paa!"

En Ammunitionsvogn var sprængt; Forspandet for en anden sattes nu for en Piece, hvis Heste var dræbte.

Og for sidste Gang gjorde Trænkonstablerne omkring, de fire Kanoner protsedes paa, Hestene galopperede afsted og standsede først et Par tusinde Alen borte bag de første Træer i Garonueskoven.

Maurice havde været Vidne til Honorès Død.

Med skjælvende Stemme gjentog han:

"Stakkels Fyr .... aa .... stakkels Fyr!"

Sorgen over Fætteren øgede den svidende, brændende Følelse, der pinte ham.

Dyret i ham oprørtes, han kunde ikke mere, han var ved at dø af Sult.

Det flimrede for hans Øine, han glemte den Fare, der truede ham og Kameraterne, siden Batteriet havde maattet trække sig tilbage; thi nu kunde Fienden hvert Øieblik angribe Plateauet med betydelig Styrke.

"Hør, du," sagde han til Jean, "jeg maa have noget at spise. Det er mig det samme, om jeg bliver skudt, — men spise maa jeg, og det straks!"

Han havde lukket sit Tornyster op, tog fat paa Brødet med rystende Hænder og gav sig til at bide i det med en graadig Mine. Kuglerne peb ham om Ørene, Granaterne sprang i nogle Alens Afstand, — men han bekymrede sig om ingenting, — nu maatte han fremfor alt have sin Sult stillet.

"Jean, vil du have en Bid med?"

Denne saa paa ham med en underlig forstyrret Mine, han var ligesaa forpint som den anden.

"Ja, giv mig noget! Jeg kan ikke mere, dette er for galt!"

De delte Brødet, spiste hver en Krumme op, uden at bryde sig om andet, og først da de var færdige, fik de Øie paa sin Oberst, siddende paa den høie Hest, med den blodige Støvle.

Fra alle Sider trængtes Regimentet haardt.

Allerede havde flere Kompanier taget Flugten, og nu maatte de følge Strømmen; Obersten løftede sin Sabel og med taarefyldte Øine gav han sin Ordre:

"Kom saa, Børn! I Guds Navn! Vorherre har ikke villet have os denne Gang!"

Grupper af Flygtninge samledes om ham, — og forsvandt snart i en Lavning af Terrænet.

Uden at vide hvordan, befandt Jean og Maurice sig igjen bag Hækken tilligemed Resten af Kompaniet. Omtrent 40 Mand var kommanderede tilbage her af Løitnant Rochas; de havde Fanen med sig. Sekondløitnanten havde rullet den om Stangen for om muligt at redde den. Først løb de afsted langs Hækken, saa kastede de sig ind mellem noget Kratskov paa Skraaningen, hvor Rochas lod dem begynde paa Skydningen. Her kunde Folkene staa, spredte og dækkede af Træerne; saa meget mere som en stor Kavaleribevægelse fandt Sted tilhøire og der rykkede flere Regimenter Infanteri frem for at støtte den.

Maurice forstod nu helt den omgaaende Bevægelse, Fienden havde gjort, — han begreb, at Ringen snævredes ind fra alle Sider. Om Morgenen havde han set Prøiserne komme ud af Passet ved St. Albert, rykke frem over St. Menges og Fleigneux, nu hørte han Gardens Kanoner tordne bag Garonneskoven, og han bemærkede andre prøisiske Uniformer, der kom fra Givonnedalen. Om ganske kort Tid var den franske Hær omringet af en levende Mur. Garden forenede sig med 5te Korps, støttet af et ildspyende Artilleribælte rundt om paa alle Høiderne. Og det maatte sagtens være for at gjøre en sidste fortvivlet Anstrengelse, for at prøve, om man ikke kunde bryde Kjæden, at Divisionen Marguerite samlede sig i en Lavning og lavede sig til at rykke frem; men det var et haabløst Angreb; — de gik i Døden alene for Frankrigs Ære.

Og Maurice, der tænkte paa Prosper, var ogsaa Vidne til dette forfærdelige Skuespil.

Fra den tidlige Morgen havde Prosper redet frem og

i Marscher og Kontramarscher fra den ene Ende af Ilyplateauet til den anden.

Ved Daggry var Eskadronen bleven vækket, uden Trompetsignal; og da de lavede Kaffe, havde de hængt store Rytterkapper over Baalene for ikke at vække Fiendens Opmærksomhed. Saa havde de intet mere faaet at vide; de havde hørt Kanonaden, havde set Røgen og fjerne Infanteribevægelser; men anede intet om Slaget, om dets Vigtighed, dets Udfald, thi Generalerne lod dem forblive i den fuldstændigste Uvirksomhed.

Prosper var ved at falde isøvn. Det, der pinte ham mest, var de urolige Nætter, Trætheden af ustandselig at være tilhest og ingen Ro at kunne faa. Han bildte sig ind, at han laa og sov, — snart paa den bare Jord, snart i en blød Seng med rene Lagener og varme Tæpper. Nu og da faldt han virkelig isøvn vugget af Hestens Bevægelse; flere af Kameraterne faldt af; de var saa trætte, at end ikke Signalerne formaaede at vække dem, man maatte ruske i dem, sparke til dem for at faa dem bragt til Bevidsthed.

"Men hvad er det dog for en Mani? Hvad skal vi dog jages om med paa den Maade, uden Rast eller Ro?" gjentog Prosper for at ryste den uimodstaaelige Døsighed af sig.

Nu havde Kanonerne lydt siden Klokken 6. To af hans Kamerater var bleven dræbt af en Granat lige ved Siden af ham, og lidt længere henne havde tre andre faaet sin Bekomst af Kugler, — ingen vidste hvorfra.

Dette Paraderidt over Valpladsen var rent ud utaaleligt, farligt og unyttigt.

Omsider, ved Ettiden, forstod han, at Divisionen lavede sig til at gaa paa for Alvor — at dø en ærefuld Død.

I en Lavning, lidt ovenfor Kalvariet tilvenstre for Veien, samledes hele Marguerites Division, trè Regimenter afrikanske, et Regiment franske Jægere og et Husarregiment.

Signalet lød: "Sid af!" og nu hørtes Officerernes Kommando:

"Gjord efter! Se til Oppakningen!"

Prosper stod af, strakte sig, klappede Zefyr paa Halsen. Stakkels Dyr! Det var ligesaa udmattet og forstyrret som dets Herre, kjed og led af det Liv, de havde ført i den sidste Tid. Desuden var Oppakningen tung: Tøiet i Sadeltaskerne og Kappen rullet sammen ovenpaa, Blusen, Benklæderne, Staldrekvisiter bagved Sadlen og saa Foderposen, for ikke at tale om Bukkeskind, Feltflaske, Spisebakke. Rytterens Hjerte strømmede over af Medlidenhed med Hesten, mens han strammede Gjorden og saa efter, om alting var iorden.

Det var et drøit Øieblik! Prosper var ikke mere Kujon end andre, men han var saa tør i Munden, at han maatte tænde sig en Cigaret. Naar det gaar løs, kan enhver sig selv: "Denne Gang kan Turen komme til dig!"

Dette varede vel en 5—6 Minuter; det hed sig, at General Marguerite selv var redet lidt iforveien for at rekognoscere Terrænet.

Folkene ventede.

De 5 Regimenter dannede 3 Kolonner, hver bestaaende af 7 Eskadroner, — Kanonføde nok!

Med et lød Trompeterne:

"Sid op!"

Og et Øieblik efter:

"Sabel ud!"

Oberſterne galopperede paa Plads, — hver 30 Alen foran ſit Regiment. Ritmeſtrene var paa deres Poſt i Spidſen for ſine Folk. Og atter ventede de i Dødsſtilhed. Ikke en Lyd, ikke et Puſt under den ſtegende Sol. Deres Hjerter bankede. Endnu en Ordre, — den ſidſte, — og ſaa vilde hele den ubevægelige Maſſe fare frem i Firſprang.

Men paa Bakkekammen viſte ſig i dette Øieblik en Officer, — han maatte være haardt ſaaret, thi to Mand underſtøttede ham.

Først kunde de ikke ſe, hvem det var. Da lød en dump Mumlen i Rækkerne efterfulgt af et raſende Jammerſkrig: det var Generalen, — Marguerite, — dødelig ſaaret af en Kugle, ſom var gaaet gjennem begge Kinderne. Han kunde ikke tale, men ſvingede med Armen, pegede over mod Fienden.

Larmen ſteg.

"Vor General! .... Lad os hævne ham! Hævn!"

Nu løftede den forreſte Oberſt Sablen og raabte med Tordenſtemme:

"Fremad!"

Signalerne lød. Maſſen ſatte ſig i Bevægelſe: først i Trav.

Prosper befandt ſig i førſte Række, helt ude i høire Fløi. Faren er altid ſtørſt i Centrum, hvor Fiendens Fld uvilkaarlig koncentrerer ſig.

Da de var komne op paa Kalvariet og red nedad den anden Skraaning mod den flade Slette, ſaa han ganſke tydeligt et tuſind Alen borte Fiendens Karreer, ſom de kaſtedes imod. Forreſten følte han ſig let tilmode, ſom

om han fløi afsted i en Drøm, var underlig tom i Hovedet, ude af Stand til at forme en Tanke.

Efterhaanden forandredes Tempoet, de fo'r frem i Galop, mens de afrikanske Jægere paa Arabermanér udstødte vilde Skrig, der opflammede Hestene. Snart var det som en Flok Djævle, hvis Skraal ledsagedes af Kuglernes Piben, Granaternes Knald, Vaabnenes og Oppakningens Klirren; Jorden dundrede under Hovslaget og mod Himlen steg en stram Lugt af sveden Uld og Menneskers og Hestes Sved.

Fem hundrede Alen længere fremme blev Prosper kastet af i et voldsomt Choc, der rev alting med. Han greb Zefyr ved Manken for atter at komme i Sadlen. Midten veg, — Fløiene gjorde omkring, trak sig tilbage, for igjen at fare frem.

Første Eskadron kastedes tilbage, — men det var kun, hvad man kunde vente. Faldne Heste spærrede Veien, nogle laa døde paa Stedet, andre sægtede om i Luften med Benene i Dødskamp; hist og her løb Ryttere afsted, saa hurtig de kunde, for at faa fat paa en Hest. Døde Kroppe laa allerede strøede om paa Sletten, mange herreløse Heste vedblev at galoppere og søgte af sig selv tilbage til deres Plads i Rækkerne, som om de droges frem af Krudtet. Angrebet gjentoges, — anden Eskadron rykkede frem med stigende Raseri; Folkene laa ud over Manken med Sablen løftet, rede til at hugge løs.

Atter kom de et Par hundrede Alen frem midt i en øredøvende Larm; men igjen veg Midten, Ryttere og Heste styrtede, standsede Fremrykningen i et usigeligt Virvar af Lig og faldne. Og anden Eskadron blev meiet ned som første.

Ved tredje Charge var Prosper kommen ind mellem de franske Jægere. Regimenterne blandedes sammen, nu var det hele som en umaadelig Bølge, der væltede frem for at rive med sig alt, hvad den mødte.

Prosper gav Hesten Tøilen, den modige Zefyr fo'r frem, den havde faaet et Saar i Øret og var aldeles vild. De var nu i Midten, rundt om steilede Dyrene, styrtede til Jorden med Rytterne, mens andre dræbtes, uden at kastes af og af Hestene bares imod Fienden med døde, stirrende Øine.

Og bagved de 200 Alen, man igjen kom frem, saaes Marken overstrøet med døde og døende. Nogle laa med Hovedet boret ned i Stubbene, andre paa Ryggen med store forskræmte Øine mod den klare Sol.

Her laa en stor sort Officershest med oprevnen Bug, den prøvede forgjæves at komme op, dens Forben var indviklede i Tarmene.

Under den frygtelige Ild fra Fienden, gjørde Fløiene igjen omkring, trak sig tilbage, for atter at galoppere fremad i rasende Fart.

Endelig var det 4de Eskadrons Tur, — den stødte sammen med Fienden. Prosper huggede løs paa Pikkelhuerne og paa de mørke Uniformer, der i en rød Taage viste sig for ham. Blodet flød, han lagde Mærke til, at Zefyr var ganske blodig om Mulen, troede nok, at han havde bidt de prøisiske Soldater.

Larmen var nu saa heftig, at han ikke kunde høre sin egen Stemme, skjønt han skraalede af alle Kræfter, var aldeles hæs. Men bagved første Række var der en anden og saa igjen andre, — tætte og mørke stod de henad Sletten.

Her var Mod og Tapperhed til ingen Nytte, disse tykke Masser var som høit Græs, hvor Folk og Heste forsvandt, tilintetgjordes. Ilden var saa heftig og paa saa nært Hold, at der gik Ild i Uniformerne. Alt faldt forfode mellem Bajonetterne; Brystkasser gjennemboredes, Hjerneskaller knustes; to Tredjedele af Regimenternes Styrke blev paa Pletten; og af dette pragtfulde Angreb blev intet tilbage uden Mindet om det franske Kavalleris vanvittige Heltemod.

Og pludselig styrtede Zefyr, den havde faaet en Kugle lige i Bringen og laa nu over Prospers høire Ben; Rytteren tabte Bevidstheden, saa voldsom var den Smerte, det tunge Fald voldte ham.

Maurice og Jean havde med uhyre Spænding fulgt Eskadronernes heltemodige Angreb. Nu brød de ud:

"Saa skulde da Fanden staa i det! Hvad hjælper det at være tapper her!"

Og de vedblev at skyde sine Geværer af, sammenkrøbne bagved en liden Høi, hvor de laa dækkede. Rochas havde ogsaa faaet fat i et Gevær og skjød paa Fienden af Hjertens Lyst. Men Stillingen paa Ilyplateauet var uigjenkaldelig tabt, de prøisiske Tropper rykkede frem allevegnefra. Klokken kunde omtrent være henved 2, Fiendens Armekorps forenede sig, — 5te Korps stødte til Garden, — de franske Tropper var omringede!

Nu styrtede Jean om.

"Der fik jeg, hvad jeg har godt af!" stammede han med tykt Mæle.

Han havde mærket et stærkt Slag oppe i Issen; og hans Kepi laa itureven bagved ham. Først troede han, at han havde faaet et Hul i Hovedet, at Hjernen laa blot.

I nogle Sekunder turde han ikke føle paa Saaret; saa vovede han det, og trak Haanden tilbage fuld af Blod, og dette gjorde et saa dybt Indtryk paa ham, at han besvimede.

I dette Øieblik befalede Rochas dem at trække sig tilbage. Et prøisisk Kompani var kun 4—500 Alen fra dem. De vilde blive overmandede, hvis de blev, hvor de var.

"Lad nu være at skynde jer formeget! Vend jer om og skyd en Gang imellem .... vi samles derhenne bag den lille Mur."

Men Maurice var fortvivlet.

"Hr. Løitnant! vi skal da vel ikke lade Korporalen i Stikken?"

"Dersom han har faaet sin Bekomst, kan vi ikke gjøre noget ved den Sag!"

"Nei, han trækker Veiret! Lad os tage ham med!"

Rochas trak paa Skulderen, det var øiensynligt, at han mente, de ikke kunde bekymre sig om dem, der ikke kunde gaa selv. Paa Valpladsen regner man ikke de saarede for noget. Derfor henvendte Maurice sig til Lapoulle og Pache:

"Hør, I der, giv mig en Haandsrækning. Jeg kan ikke tage ham alene, det har jeg ikke Kræfter til!"

Men de hørte ikke efter, brød sig om ingenting, — tænkte kun paa sig selv, lyttede kun til Selvopholdelsesdriftens Stemme. De listede af med Skuldrene trukne op over Ørene og forsvandt snart bag den lille Mur. Nu var Fienden kun en halvandet hundrede Alen borte.

Og næsten grædende af Harme, greb Maurice fat i Jean, slog Armene om ham og vilde slæbe ham med sig. Men han var for svag, træt og udmattet af Strabadser og

Sindsbevægelse; han vaklede, faldt med sin tunge Byrde. Dersom han blot kunde faa Øie paa en Kantinesoldat! Med forvildede Blikke saa han sig om, vinkede til de flygtende, — men ingen svarede, ingen kom. Da samlede han sine sidste Kræfter, tog igjen fat paa Jean, fik ham slæbt 30 Skridt frem, da sprang en Granat, og han troede alt forbi, tumlede bedøvet henover Vennens Legeme.

Langsomt og forsigtigt krøb Maurice op efter den første Forskrækkelse. Han følte ned ad sig, — nei, — han feilede ingenting, — havde ikke faaet saa meget som et Stød. Men hvorfor flygtede han da ikke? Der var Tid nok, — i et Par Spring kunde han naa den lille Mur, — og saa var han reddet. Atter grebes han af Angst; — han skulde lige til at løbe sin Vei, da en Følelse, der var stærkere end Skrækken, fik Magt over ham. Nei, — det var ham umuligt at forlade Jean! Hans Hjerte blødte, Venskabet for denne brave Fyr havde slaaet altfor dybe Rødder i ham, i dette Øieblik forekom det ham, at der kun var to Mennesker til i Verden — han kunde ikke undvære Jean!

Der var ikke angivet nogen Retning for et Tilbagetog, hvis Slaget skulde faa et ulykkeligt Udfald! Hver General maatte se at sørge for sine, og denne Mangel paa Fremsyn foraarsagede, at alle i største Uorden og Forvirring trængtes ind mod Sedan under de seirrige Troppers uimodstaaelige Trøk.

Anden Divisions Tilbagetog foregik nogenlunde ordentligt, mens de øvrige blandedes med Resterne af 1ste Korps, rullede ned mod Sedan, som en Vredens og Forfærdelsens Storm, der rev Dyr og Mennesker med sig.

I dette Øieblik havde Maurice den Glæde at se Jean slaa Øinene op, og han løb straks ned til en Bæk for at

hente Vand til den saarede; han blev forbauset ved atter at se Bonden henne i den smale Dal tilhøire, — der gik han nok saa fredsommeligt og drev sin hvide Hest foran Plovfuren.

Hvorfor skulde han vel spilde en Dag?

Fordi de sloges rundt omkring, skulde Marken dog alligevel pløies, Sæden saaes; — ellers blev der jo ikke Brød til Folk!

VI.

Paa den høie Terrasse, hvor Delaherche var gaaet op for at faa et Overblik over Valpladsen, kunde han ikke se, hvad han vilde, og endte med at blive ganske utaalmodig.

Han saa nok Granaterne flyve over Byen, hvor de hist og her ødelagde et Tag, men selve Slagets Gang var en Gaade for ham, og han maatte have Efterretninger, var rent forpint af Angst for sine Eiendomme og sit Liv.

Han steg altsaa ned, lod sin Kikkert staa paa Stativet, vendt mod de tyske Batterier.

Nedenunder blev han standset en Stund ved det Syn, hans Have frembød i dette Øieblik.

Klokken var henimod 1 og Ambulancen var overlæsset med saarede.

Helt ude paa Gaden holdt en Række Transportvogne, — og de reglementerede Vogne, med to og fire Hjul, begyndte allerede at mangle.

Der kom Batterivogne, Furagevogne, Materielkjærrer, alt hvad man paa Valpladsen kunde faa Fingre i, — ja, der kom Bondevogne, som var hentet ud fra Gaardene, forspændt med Kavalleriheste.

Og inde i alle Kjøretøier havde man sammenstablet de saarede, som de flyvende Ambulancers Kantinesoldater

havde ſamlet op, og ſom havde faaet en foreløbig Forbinding.

Det var en rædſom Elendighed at ſe paa alle disſe ſtakkels Mennesker, — nogle graablege, andre graaviolette og kongeſtionerede, mange var bevidſtløſe, andre udſtødte høie Klageſkrig, — nogle var aldeles ſom døde Ting og lod Sygepaſſerne haandtere ſig, medens de ſaa ſig om med rædſelsſlagne Miner, — andre udaandede ſtille i det Øieblik, de blev lettede af Vognen.

Der var ſaa overfyldt med ſaarede, at alle Madraſſerne var belagt, og at Overlægen maatte lade ſprede et Lag Halm i den ene Ende af Tørreſtuen.

Imidlertid var han og Korpslægen endnu tilſtrækkelige til Operationerne.

Han havde kun rekvireret et Bord til, med en Madras overtrukket med Voksdug, — og det var ſat i Skuret, hvor han foretog Amputationerne.

Haſtigt kom en af Korpslægerne og fik den ſaarede kloroformeret.

De ſmale, fine Knive glimtede, man hørte kun en ſagte Gnaven af Sagene, — Blodet ſprang frem ſom et Kildevæld og blev øieblikkelig ſtandſet.

Patienterne bares til og fra Operationsbordene, — man gav ſig lige Tid til at tørre af med Svampene.

Og bagved en tæt Guldregn, — der, hvor de døde foreløbig lagdes hen —, kaſtede man nu ogſaa de amputerede Lemmer, og de Kjød- og Benſtumper, ſom blev liggende paa Bordet.

Fru Delaherche og Gilberte havde nok at beſtille med at rulle Bind op.

Bouroche fo'r nu forbi, høirød af Anſtrengelſe med

blodplettet Forklæde, — han kastede en hel Pakke Linned i Favnen paa Delaherche og raabte:

"Værs'go', se De kan bestille noget, — staa ikke der til ingen Nytte, naar vi andre er overlæssede!"

Men Fabrikanten protesterede.

"Paa ingen Maade! Jeg har aldeles ikke Tid! Jeg maa tilbage og høre, hvordan det gaar derude! — Dette ser altfor farligt ud!"

Saa bøiede han sig ned og trykkede et let Kys paa Gilbertes Haar.

"Min stakkels lille Kone! At tænke sig, at her hvert Øieblik kan falde en Granat ned og ødelægge os allesammen! Det er frygteligt!"

Hun var meget bleg, saa op og kastede et forskrækket Blik rundt i Gaarden.

Saa kom det sælsomme, uvilkaarlige Smil atter frem.

"Aa, Gud, ja, det er ræbsomt, at Doktoren skjærer og sager saaledes; de stakkels Mennesker! Det er sært, at jeg ikke er besvimet for længe siden!"

Gamle Fru Delaherche betragtede Sønnen, mens han kyssede sin Kone.

Hun gjorde uvilkaarlig en Bevægelse, som vilde hun skubbe ham bort fra Gilberte, — hun tænkte paa den anden, — der for saa kort Tid siden ogsaa havde trykket sine Læber mod den unge Kones skjønne, sorte Haar.

Men hendes Hænder skjælvede, hun mumlede hen for sig:

"Hvilke Smerter og hvilke Lidelser! Man glemmer alt, hvad der ellers kunde pine en selv!"

Delaherche gik bort, han forklarede, at han snart skulde være tilbage med Efterretninger om Slagets Gang.

I Maquagade blev han meget forbauset ved den Masse Soldater, som kom ind i Byen uden Vaaben, med sønderrevne og støvede Klæder.

Af dem fik han ingen ordentlig Besked; nogle saa aldeles forvildede ud, svarede, at de ingenting vidste, og andre havde saa meget at meddele, snakkede saaledes op, slog ud med Armene som rasende, at Fabrikanten troede, de havde mistet Forstanden.

Saa styrede han sin Gang mod Byfogdens Bolig; her maatte man da være vel underrettet, mente han.

Da han gik over Pladsen ved Latinskolen, kom to Kanoner, sagtens de eneste, som var tilbage af et Batteri, i fuldt Firsprang og kjørte op paa Fortouget.

I Storegade blev det ham klart, at Flygtningene begyndte at strømme ind i Byen; tre demonterede Husarer sad i en Port og delte et Brød, to andre førte langsomt sine Heste ved Tøilen, øiensynlig søgte de efter en Stald, hvor de kunde faa dem ind, — hist og her so'r Officerer forvildede omkring.

Paa Turenneladsen raadede en Sekondløitnant ham til at tage sig iagt, thi der faldt mange Granater, lige fornylig havde en Stump knust et Stykke af Gitteret om Statuen.

Og mens han med rund Ryg ilede afsted, sprang to Projektiler paa Maas-Broen med frygteligt Spektakel.

Han standsede foran Portnerboligen, søgte efter et Paaskud til at spørge efter en af Adjutanterne og fritte ham ud, da en frisk Stemme kaldte paa ham.

"Hr. Delaherche! Vil De ikke komme indenfor? Der er ikke rart paa Gaden idag!"

Det var den lille Rose, som han i dette Øieblik rent

havde glemt. Hun kunde give ham Adgang til hvilkensomhelst.

Han traadte ind i Portnerboligen og satte sig ned.

"Tænk Dem bare, Moder har maattet gaa iseng; — hun er rent syg af alt dette! Jeg er ganske alene, for Fader er med Borgervæbningen i Kastellet ..... For lidt siden vilde Keiseren igjen vise sin Tapperhed,—men han naaede ikke længer end til Enden af Gaden, — saa faldt der en Granat lige foran ham, — en af Staldmestrenes Heste blev dræbt! — Og saa kom han tilbage! — Herregud, hvad skulde den arme Mand gribe til?"

"Saa ved De altsaa, hvorledes Sagerne staar? Hvad siger de dertil, de deroppe?"

Hun saa forbauset paa ham.

Hendes friske, rødmussede Ansigt, med det fine, lyse Haar og det klare Barneblik, var muntert som ellers, midt i al den Elendighed, som hun øiensynlig ikke begreb.

"Det ved jeg aldeles ikke noget om. Henimod Kl. 12 bar jeg et Brev op til Marskalken. Keiseren var inde hos ham. De blev sammen for lukkede Døre omtrent en Time. Marskalken laa i Sengen. Keiseren sad paa en Stol lige ved Siden af, — det ved jeg, for det saa jeg med mine egne Øine, da jeg kom derind med Brevet."

"Naa, men hvad sagde de saa?"

Igjen saa hun forbauset paa ham, maatte uvilkaarlig smile.

"Men hvor kan jeg vide det? Det ved jo ingen Moders Sjæl!"

Naturligvis havde hun her Ret; Delaherche slog ud med Haanden, som om han vilde bede om Undskyldning for sit dumme Spørgsmaal.

Men Tanken om denne hemmelige Samtale pinte ham, hvad mon de to Mænd havde besluttet?

"Nu," vedblev Rose, "nu er Keiseren i sit Arbeidsværelse, han konfererer med to Generaler, der lige er komen fra Valpladsen...."

Hun brød af, kastede et Blik ud mod Udgangen.

"Se, der er en af dem! — og der kommer den anden."

Hastig ilede Delaherche ud og saa baade General Douay og General Ducrot, hvis Heste ventede paa dem.

Han saa dem svinge sig op i Sadlen og galoppere bort.

Efter at Fienden havde taget Illy-Plateauet, var de begge ilet til for at melde Keiseren, at Slaget var tabt.

De gav nøiagtige Oplysninger angaaende Stillingen, — Hæren var nu omringet paa alle Sider, — Nederlaget vilde blive frygteligt.

I nogle Minuter gik Keiseren frem og tilbage i sit Værelse med sin vaklende, usikre Gang.

Kun en eneste Adjutant stod stum og stille henne ved Døren, og Keiseren vedblev at gaa fra Kaminen til Vinduet, mens en nervøs Trækning bragte hans Ansigt til at dirre; hans Ryg saa endnu mere bøiet ud end før, det var, som sank han sammen under Vægten af en Verden, mens man i det sløve Øie under det store Øielaag kunde læse Fatalistens rolige Sorg ved det tabte Spil, — det sidste, han skulde faa Lov at spille!

Men hver Gang han kom til Vinduet, fo'r han sammen og stod et Øieblik stille.

En Gang bevægede han Læberne, slog ud med den rystende Haand og mumlede med dæmpet Stemme:

"Aa, de Kanoner, — de Kanoner, som jeg nu har hørt, siden Solen stod op."

Her hørte man frygtelig tydeligt Kanonaden fra la Marfée og Frenais.

Det rullede som en uafbrudt Torden, der bragte Vinduerne til at klirre, ja, endogsaa Murene til at ryste, en utaalelig, uafladelig, ødedøvende og nervepirrende Larm.

Og den ulykkelige Mand maatte sagtens tænke paa, at Kampen nu, da Slaget var uigjenkaldelig tabt, var unyttig, at al Modstand blev forbryderisk.

Hvorfor skulde der udgydes endnu mere Blod, hvorfor skulde der knuses og ødelægges flere elendige Mennesker, hvorfor skulde Lig hobes paa Lig derude paa Marken?

Slaget var jo tabt, alt var forbi; hvorfor skulde Myrderiet da vedblive? Ødelæggelsens Vederstyggelighed skreg allerede mod Himlen.

Keiseren kom tilbage til Vinduet, begyndte at skjælve, løftede Hænderne op mod Tindingerne:

"Aa, Gud! De Kanoner, de Kanoner!"

Maaske tyngedes han af det rædsomme Ansvar, som hvilede paa ham, — han saa vel i Aanden de Tusinder af Lig, hvormed Valpladsen var overstraet, — og som laa der paa hans Befaling; maaske rørtes hans Hjerte af Medlidenhed, han var jo en Drømmer; og midt i sin egen uoprettelige Ulykke, midt i det Skjæbnens Uveir, der rev ham med som et Halmstraa, havde han Taarer for andres Lidelser, var aldeles fortvivlet over Slagteriet, der vedblev, havde ikke Kraft til at taale Skydningen længer, — den pinte Livet af ham, øgede hans Smerter, gjorde ham affindig.

"Aa, de Kanoner, de Kanoner! Faa dem til at høre op, og det straks!"

Og hos denne Keiser, der havde afstaaet sin Trone til

sin Gemalinde, denne Hærfører, der havde givet Bazaine Overkommandoen, vaagnede for sidste Gang en uimodstaaelig Trang til at udøve sin Magt, til at adlydes øieblikkeligt.

Siden han drog fra Chalons havde han helt trukket sig tilbage, havde ikke givet en Ordre, havde fundet sig i at være en unyttig Ting, der var til Uleilighed overalt.

Og nu vilde han igjen være Keiser, — den første, den eneste Befaling, han i sin Forvildelse, i sin fortvivlede Medlidenhed gav, var Ordren til at heise det hvide Flag fra Kastellet for at bede om Vaabenstilstand.

"Aa, de Kanoner, de Kanoner! ..... tag et Lagen, en Dug, — tag hvadsomhelst, — løb, — løb, skynd Dem, — faa dem bragt til Taushed!"

Adjutanten gik hurtigt ud af Stuen, og Keiseren vedblev sin usikre Gang frem og tilbage, mens Batterierne tordnede løs saa hele Huset rystede.

Nedenunder stod Delaherche endnu og talte med Rose, da en af Lakaierne kom løbende:

"Frøken, vi kan ingenting finde, — er her ikke en Pige, der kan hjælpe os .... skulde De ikke have et Stykke hvidt Tøi, — et temmelig stort Stykke?"

"Vil De have en Serviet?"

"Nei, nei! det maa være større, — det halve af et Lagen for Eksempel."

Rose gik forekommende hen og lukkede et Linnedskab op.

"Ja men, — jeg har kun hele Lagener, — et stort Stykke hvidt Tøi? — aa, se, — kan De ikke bruge en Dug?"

"En Dug! — Ja, det var aldeles udmærket!"

Og idet han gik bort, sagde han:

"Det skal bruges til at lave et hvidt Flag af, som skal heises paa Kastellet for at bede om Fred .... Tusind Tak, lille Frøken!"

Delaherche kunde neppe tro sine Øren, saa glad blev han.

Saa skulde man da omsider kunne trække Veiret!

Derpaa fik han en Fornemmelse af, at denne Glæde ikke passede rigtig for en Patriot, og han gjorde sig Umage for at lægge sit Ansigt i sørgmodige Folder.

Men hans Hjerte bankede alligevel nok saa fornøiet ved at se en Oberst og en Kaptein, fulgt af en Sergeant, ride ud af Porten.

Under Armen bar Obersten den sammenlagte Dug.

Han fik Lyst til at følge med dem og gik fra Rose, der var ganske stolt over at have givet dem den Dug.

Nu slog Klokken 2.

Foran Raadhuset var Delaherche nær bleven revet omkuld af en Sværm forvildede Soldater, der kom fra Cassine.

Han tabte Obersten affyne, opgav at se det hvide Flag blive heiset.

Han fik sagtens heller ikke Lov at komme ind i Kastellet, og da han desuden hørte sige, at Granaterne faldt i Nærheden af Latinskolen, blev han overvældet af nye Engstelser, maaske stod Fabriken allerede i lys Lue! Saa tog han Benene paa Nakken og løb afsted saa hurtigt han kunde.

Men hvert Øieblik spærredes Gaden af sammenstimlende Menneskemasser; hvert Minut nødte Hindringer af alle Slags ham til at standse. Først i Maquagade traf han et Lettelsens Suk ved Synet af sit Hus, der stod og

kneiste som sædvanlig, — uden Spor af Røg eller Gnister. Han ilede ind og raabte, saa snart han fik Øine paa sin Kone:

"Nu er alting snart overstaaet. Det hvide Flag skal heises; Skydningen hører op!"

Saa taug han bomstille, thi i Gaarden saa der forfærdeligt ud! I den store Tørrestue, hvis brede Døre stod aabne, var ikke alene hver eneste Madras belagt, men der var ikke en Plads tilovers paa Halmen i den fjerneste Ende af Tørrestuen!

Nu var Sygepasserne ved at sprede ny Halm mellem Sengene, de saarede flyttedes tæt op til hverandre. Der var allerede over 200, og den ene Transportvogn kjørte ind efter den anden.

Gjennem de høie Vinduer faldt Lyset ind over al den Elendighed og alle de Lidelser, der her var samlede. Undertiden hørtes kvalte Smertesudbrud, hist og her rallede nogle i de sidste Trækninger. Helt oppe i den anden Ende af Salen lød en ensformig, næsten syngende Klagelyd uophørlig ud i den varme, fugtige Luft, hvor en dyb Stilhed forresten herskede; ingen talte i denne uhyggelige Sygestue, kun Sygepassernes listende Trin og dæmpede Tale brød nu og da Tausheden; gjennem sønderrevne Kapper og lasede Uniformer saaes de gabende, blodige Saar; knuste Fødder med Støvlerne paa. Knæ og Albuer hang ubevægelige, knækkede som ved voldsomme Kølleslag; — Hænder og Fingre hang halvt afrevne ved en Hudflig; — Ben- og Armbrud var de hyppigst forekommende Tilfælde; men allerværst og sørgeligst var de Saar, der havde ødelagt Bryst, Underliv og Hoved; knuste Læber, udrevne Øine, flækkede Pandeskaller, hvor man saa Hjernemassen;

nogle saarede laa allerede som Lig, lamslaaede og ubevægelige: der havde Kuglen læderet Rygmarven, mens andre i Saarfeberens Uro kastede sig hid og did og med dæmpet, bedende Stemme forlangte noget at slukke den brændende Tørst med.

Og ved Siden af i Skuret, hvor Lægerne arbeidede med Forbindinger og Amputationer, der var det nu aldeles gruopvækkende!

I den første Travlhed havde Bouroche kun beskjæftiget sig med de saarede, hvis næsten fortvivlede Tilstand fordrede øieblikkelige Operationer, dem, han saa selv foretog, mens han overlod de mindre alvorlige Tilfælde til sine Korpslæger, eller til Sygepasserne, der under deres Opsigt godt kunde forbinde de lettere saarede. Han havde allerede selv foretaget fire Amputationer, og han begyndte nu at blive noget træt, skjønt han for at hvile sig, havde trukket nogle Kugler ud mellem hver Operation.

Han havde kun to Borde, — han stod ved det ene, og en af Korpslægerne ved det andet, — der var spændt et Lagen ud, saa at Patienterne ikke kunde se hverandre; og hvor omhyggeligt de end vaskede af, var og blev Bordene dog røde af alt det Blod, mens de Spande, der hældtes ud over Græspletten paa en Gruppe hvide Asters, farvede Blomsterne og Græsset rundt omkring.

Skjønt man havde Døre og Vinduer aabne, mættedes Luften dog snart af en kvælende Lugt fra det blodige Linned, fra Instrumenterne; en kvalmende Dunst, som blandede sig med den sødagtige Kloroformlugt.

Delaherches medfølende Hjerte rørtes ved Synet af al den Jammer, da hans Opmærksomhed droges bort fra de saarede ved en Landauer, som kjørte ind i Gaarden.

Herskabsvognen var fuld af saarede, og Fabrikanten udstødte et smerteligt Overraskelsesudraab ved at gjenkjende Kaptein Baudoin, som en Sygepasser sidst hjalp ud.

"Aa, min stakkels Ven! ..... Vent et Øieblik, saa kalder jeg paa Gilberte og paa Moder!"

De kom begge to løbende til, og overlod Lærredsbindene til to Tjenestepiger. Sygepasserne bar nu Kapteinen ind i Tørrestuen, hvor de skulde til at lægge ham paa en Bunke Halm, da Delaherche paa en Madras ved Siden af opdagede en Soldat, som laa ganske stille med graablegt Ansigt og opspilede, brustne Øine.

"Se, se dog her! Han er jo død!"

"Ja, deri har De Ret!" mumlede Sygepasseren, "han behøver ikke at tage Pladsen op for andre!"

Han og en Kamerat bar straks Liget hen bag Guldregnbusken, hvor der allerede laa en halv Snes døde ved Siden af hverandre, nogle udstrakte, andre sammenkrympede, nogle med store vidtopspilede Øine, andre med smertefuldt sammenbidte hvide Tænder, der saaes mellem de blaa Læber.

En liden, ung, spinkel Soldat, hvis Hoved var halvveis knust, klemte krampagtig Fingrene fast om et Fotografi, et afbleget Godtkjøbsfotografi, der var overstænket med Blod. Og ved de dødes Fødder laa Stumper af Ben og Arme, — alt det gyselige Affald, der kom fra Lægernes Operationsbord.

Gilberte blegnede, da hun fik Øie paa Baudoin. Aa, Gud, hvor han saa daarlig ud, som han laa der paa Madrassen med det fine, smale Ansigt fuldt af Støv og sværtet af Krudt.

Hun knælede ned ved Siden af ham.

"Hvilken frygtelig Ulykke! men det kan nok blive godt altsammen, ikke sandt, min Ven?"

Og uden at tænke over, hvad hun gjorde, trak hun sit Lommetørklæde op og tørrede ham sagte af, hun kunde ikke udholde at se ham være saa tilsmudset, hun syntes, hun lindrede hans Smerter paa den Maade.

"Ikke sandt? Det er ikke saa farligt? Det er Benet?"

Med Besvær aabnede Kapteinen Øinene. Han gjenkjendte sine Venner, forsøgte at smile til dem.

"Ja, det er kun Benet ..... Jeg følte ikke engang Skudet, troede, jeg havde traadt feil paa Foden, da jeg snublede ...."

Men han talte med Besvær.

"Aa, hvor jeg er tørstig, hvor jeg er tørstig!"

Og Gilberte skyndte sig hen efter et Glas og en Karaffel med Vand, hvori hun hældte lidt Konjak. Da Baudoin havde drukket, maatte hun dele Resten med de saarede, der laa ved Siden af ham, — alle strakte bønfaldende Hænderne ud imod hende; en Zouav, der intet fik, brød ud i høi Graad.

Imidlertid var Delaherche gaaet hen til Bouroche for at bede ham straks tage sig af Kapteinen. Overlægen var lige kommen ind i Tørrestuen med sit blodige Forklæde, og Sveddraaber perlende paa den brede Pande, over hvilken hans Løvemanke stod iveiret; de saarede vilde stanse ham i Farten, — alle vilde være først, alle vilde hjælpes.

"Aa, Hr. Doktor! Kom her, — kom til mig, — hører De?"

Bedende Stemmer lød efter ham, famlende Hænder søgte at gribe fat i hans Klæder. Men han hørte ikke paa

dem, — han ordnede sit Arbeide, pustende og stønnende af Træthed; talte høit med sig selv, talte paa Fingrene, gav dem Numre; først den, saa den, saa den tredje derhenne; en, to, tre; — en Underlæbe, en Arm, et Laar, — mens Korpslægen gik i Hælene paa ham, og anstrengte sig for at huske og følge med.

"Hr. Overlæge," mumlede nu Delaherche, "her er en Kaptein, — Kaptein Baudoin ...."

Bouroche lod ham ikke tale ud.

"Hvad siger De? Er Baudoin saaret! ..... Stakkels Fyr!"

Og han stillede sig op foran den saarede. Men han maatte vel sagtens straks have set, hvor alvorligt dette Tilfælde var, thi han vedblev, uden at undersøge Benet:

"Godt! Lad mig straks faa ham fat, saa snart jeg er færdig med den Operation derhenne."

"Og han fo'r tilbage i Skuret, fulgt af Delaherche, der ikke vilde slippe ham affyne, af Frygt for at han skulde glemme sit Løfte, og saaledes kom han til at overvære Operationen, en Arm, som amputeredes efter Lisfrancs Metode. Bouroche var stolt, — det hele var tilendebragt i 40 Sekunder. Fabrikanten blev ligbleg, vilde flygte, men fik ikke gjort et Skridt, før Armen laa paa Bordet. Soldaten, en ung, kraftig Bondekarl, slog nu Øinene op, saa Armen, som Sygepasseren bar bort, kastede hastigt et Blik paa sin blodige Skulder og udbrød i Raseri:

"Saa skulde da Satan tage ved Dem! Det er uforskammet det, De der har gjort!"

Bouroche var saa træt, at han ikke straks svarede. Saa tog han Ordet i en godmodig Tone:

"Jeg har handlet efter bedste Skjøn. Ellers var d

død, min Dreng! .... Men forresten spurgte jeg dig, — du sagde selv ja!"

"Ja! har jeg sagt ja! Vidste jeg noget om, hvad jeg svarde paa!"

Og nu forandredes hans Vrede til Sorg, — han begyndte at græde hede Taarer.

"Hvad i al Verden skal jeg ulykkelige Menneske nu stille an!"

Han blev bragt hen paa Halmen; Voksdugen vaskedes af, og atter fløi det blodige Vand fra Spandene ud over de hvide Asters, hvis fine Blomster dryppede og farvedes af Blodet!

Men Delaherche forbausedes over stadig at høre Kanonernes Torden. Hvorfor holdt de ikke inde med Skydningen? Roses Dug maatte da nu vaie fra Kastellet? Og saa lød det ovenikjøbet, som om Ilden var taget til i Voldsomhed. Det var en Larm, som overdøvede alt; en frygtelig Dirren og Rysten, der maatte pine og plage selv de mindst nervøse Mennesker. Det kunde umulig være godt hverken for Læge eller Patienter at maatte høre paa disse dundrende Knald, der gik en lige til Hjertet. Og hele Ambulancen var i en frygtelig ophidset, anstrengt Tilstand under den vedblivende Kanonade.

"Det er jo forbi! Hvad skal det saa til, at de bliver ved med den forbandede Skydning!" udbrød Delaherche, som ængstelig lyttede og overraskedes pinligt af hvert nyt Skud.

Saa gik han tilbage til Skuret, for at minde Bouroche om Baudoin og blev atter forbauset ved at se Lægen ligge henad Jorden paa et Halmknippe, med begge Armene i to Spande iskoldt Vand.

Bouroche var aldeles ødelagt, — paa Legeme og Sjæl, — træt til Døden, greben af Fortvivlelse over sin egen Magtesløshed! Og han pleiede dog at gaa for at være en haard Hals, en, som ikke let opgav Ævret. Men han havde pludselig maattet spørge sig selv: "hvad nytter saa alt det, du gjør?" Følelsen af, at her aldrig kunde gjøres nok, havde med ét lamslaaet den gamle Praktikus. Hvad nyttede alle hans Anstrengelser? Døden var alligevel den stærkeste, den vilde alligevel faa Overtaget!"

Nu kom to Sygepassere med Kaptein Baudoin paa en Baare.

"Hr. Overlæge!" sagde Fabrikanten med dæmpet Stemme. "Her er de med Kapteinen!"

Bouroche aabnede Øinene, trak Armene op af Spandene, rystede Vandet af sig og tørrede sig paa Halmen. Saa reiste han sig op paa Knæ:

"Aa, ja, det er s'gu ogsaa sandt! .... Her er endnu meget at gjøre, inden vi kommer tilende med denne Dag!"

Og saa var han paa Benene igjen, rystede sin Løvemanke og var rede til at tage fat paa sit Arbeide, det, der ikke kunde opsættes!

Gilberte og hendes Svigermoder var gaaet med Baaren, og de blev staaende i et Par Skridts Afstand, da han var bleven lagt op paa Madrassen.

"Naa, ovenover høire Ankel!" sagde Bouroche, der altid talte for at adsprede Patienten, "naa, det er ikke et slemt Sted. Det slipper man nemt over ..... naa, naa .... lad os nu rigtig faa det set efter...."

Men Baudoins underlige Sløvhed foruroligede Lægen. Han saa den foreløbige Forbinding: et Bind, der holdtes sammen ovenpaa Benklæderne af en Bajonetskede; og han

mumlede mellem Tænderne, hvad det var for en Klokker, som havde lavet dette Roderi, men med ét blev han ganske taus; nu forstod han, hvad her var sket, under Transporten havde Forbindingen løsnet sig, var gleden tilside og den saarede maatte have mistet meget Blod.

Heftig kaldte Bouroche paa Sygepasseren:

"Kom her! staa ikke der og glo! klip mig de Benklæder op i en Fart!"

Sygepasseren gjorde, hvad Bouroche sagde, — Benet og Foden kom tilsyne, — blaablege, — blodplettede. Og ovenover Ankelen saaes et frygteligt Hul, i hvilket en Granatstump havde drevet et Stykke rødt Klæde ind; — Saarets Kanter var ujevne og flaaede, — Gilberte maatte gribe fat om en af Skurets Stolper for ikke at falde om. Det var gyseligt at se ham ligge der, blodig, sønderreven, ødelagt! Skjønt hun var lige ved at besvime, kunde hun ikke vende Øinene bort fra det rædsomme Syn!

"Naada!" udbrød Bouroche, "de har tilredt Dem smukt derude!"

Han følte paa Foden, fandt den iskold, uden Spor af Puls. Hans Ansigt blev alvorligt, — ved Munden kom et bedrøvet Træk, — her var et meget alvorligt Tilfælde!

"Ja," sagde han, "den Fod ser ikke rigtig pen ud!"

Og Kapteinen, der ved Lægens Ord og Tonefald blev revet ud af sin Sløvhed, mumlede hen for sig:

"Naa, saa det synes Overlægen!"

Men Bouroche havde aldrig for Vane direkte at spørge sine Patienter om Forlov, naar han ansaa en Amputation for uundgaaelig.

Han holdt mere af, at den saarede selv foreslog Operationen.

"Ja, — den Fod fer fæl ud!" mumlede han, som om han tænkte høit: "den kan vi ikke redde!"

Nu lød Baudoins Stemme nervøst og skarpt:

"Hør, — lad os faa en Ende paa det. Hvad mener De, Bouroche?"

"Jeg mener De er en modig Mand, Baudoin, — og at De lader mig gjøre, hvad jeg anser for uundgaaeligt!"

Baudoins Øine lukkedes et Øieblik, dette forstod han. Men skjønt hans Strube snøredes sammen af en frygtelig Engstelse, svarede han dog roligt og tappert:

"Gjør, hvad De anser for rigtigt!"

Og Forberedelserne var snart tilende: Underlægen kom med Kloroformen, hældte den paa et Haandklæde, som lagdes over Patientens Næse, — saa tog Sygepasseren fat i ham, — trak ham lidt længere ned paa Madrassen, saa at Benene var fri; — en holdt det venstre, — Underlægen greb fast om det høire med begge Hænder, helt oppe ved Laaret for at komprimere Aarerne.

Da Borouche kom hen til den saarede med sin Kniv i Haanden, kunde Gilberte ikke mere; hun stønnede:

"Nei, — aa, nei, — dette er for skrækkeligt!"

Og saa segnede hun om mod Fru Delaherche, der udstrakte Armene for at støtte hende.

"Men hvorfor bliver du ogsaa staaende her?"

De gik alligevel ikke bort, hverken den gamle eller den unge Dame, — men de vendte Hovedet bort, vilde ikke se, hvad Lægen gjorde, stod skjælvende, trykket op mod hinanden, skjønt de ellers ikke var ømme mod hinanden.

Det var sikkert netop i denne Time, at Ilden var allerstærkest. Klokken var tre, og Delaherche erklærede fortvivlet, at han ikke begreb det hele! Thi at Ilden til-

tog, — det var hævet over enhver Tvivl. Hvorfor? Hvad gik der før sig? Det var som om Helvedes Porte var aabne paa vid Gab, -- Jorden rystede, Luften stod i Flammer. Rundt om Sedan gav alle de otte hundrede Pjecer Ild paa en Gang, tordnede hen over Marker og Agre; — dersom dette blev ved i to Timer, vilde Byen være skudt sønder og sammen, — thi nu begyndte Granaterne at falde paa Husene; — forfærdeligt Bulder af Sammenstyrtninger lød stadig med tiltagende Hyppighed. En Granat sprang i Boyardsgade, en anden rev et Stykke af Fabrikens høie Skorsten og Murbrokkerne dryssede ned lige ved Siden at Skuret.

Bouroche løftede Hovedet, brummede:

"Saa, er det Meningen, at de vil gjøre det af med vore saarede? — dette Spektakel er næsten ikke til at udholde mere!"

Imidlertid tog en Sygepasser fat paa Kapteinens Ben, og hurtigt gjorde Borouche et Rundsnit under Knæet, et Par Tommer nedenfor det Sted, hvor han skulde sage Benet over, — og med samme Skalpel, — som han beholdt for at spare Tid, løsnede han Huden, som naar man skræller en Appelsin. Lige, da han skulde skjære Musklerne over, kom Sygepasseren hen og hviskede til ham:

"Numer to er færdig!"

I den voldsomme Larm hørte Lægen ikke, hvad der blev sagt.

"Saa tal dog høiere! Mine Trommehinder er ved at sprænges af deres Helvedes Kanoner!"

"Det er Nr. 2, der er færdig!"

"Hvem? Hvad for en Nr. 2."

"Ham med Armen."

"Naa, — naa, — ja, — kom saa med Nr. 3, — Underkjæben ved du?"

Og med utrolig Behændighed og Fasthed skar han Musklerne over lige til Benet.

Skinneben og Lægben lagdes blot, en Kompres førtes ind imellem for at støtte dem, og saa sagede han dem over, Sygepasseren beholdt Foden i Haanden.

Der flød kun lidt Blod, thi Underlægen komprimerede Aaren, de tre Aarers Ligatur udførtes hurtigt.

Men Bouroche rystede paa Hovedet, og da Underlægen tog Fingrene bort, sagde han — Patienten var endnu ikke vaagnet og kunde ikke høre ham —:

"Det ser bedrøveligt ud! Han har mistet altfor meget Blod under den Satans Transport!"

Han slog ud med Haanden, traf paa Skulderen: hvad nyttede alle hans Anstrængelser?

Her var igjen en stakkels Fyr, der var færdig, — og over det svedte, røde Ansigt lagde sig atter det fortvivlede Udtryk: det var for galt, — han frelste jo ikke fire af ti!

Saa tørrede han Panden, lagde Hudfligene ned over Saarfladen, — gjorde de tre Suturer.

Nu vendte Gilberte sig om. Delaherche havde sagt hende, at nu var det overstaaet, nu kunde hun gjerne se.

Sygepasseren bar netop Kapteinens Fod hen bag Guldregnen, hvor Dyngen af Lig stadig øgedes.

"Se saa, — nu er det besørget!" sagde Lægen, da Baudoin var vaagnet. "Nu er De over det værste!"

Men Kapteinen var meget svag. Han prøvede at løfte Hovedet, — lagde det straks tilbage — og stammede med tyk Stemme:

"Tak Doktor! Gud ske Lov, det er overstaaet!"

Da Baaren bragtes hen, rystede hele Fabriken af en rædsom Eksplosion: en Granat sprang lige bagved Skuret ved Siden af Pumpen i den lille Gaard.

En hel Masse Ruder faldt klirrende ned paa Stenbroen, mens en tyk Røg trængte ind i Ambulancen, hvor de saarede skreg op i Angst og forsøgte at komme op fra sine Leier for at flygte.

Delaherche var aldeles forvildet. Han styrtede ud, vilde se, hvor Skaden var. Skulde hans Hus ødelægges, gaa op i Luer? Hvorfor var det værre end nogensinde, nu da Keiseren havde befalet, at Skydningen skulde ophøre?

"Saa for Helvede," tordnede Bouroche, "staar I igjen der og glor! Vil I se, I faar mig det Bord vasket! Her er ingen Tid at spilde! Hent mig Nr. 3."

Nu var Aftersbedet kun en blodig Bælling, Blomster og Blade druknede i levret Blod.

Og for at hvile sig lidt gav Overlægen sig til at lede efter en Kugle, der efter at have knust Underkjæben paa Nr. 3 havde forputtet sig under Tungen; — der kom meget Blod, — hans Fingre blev ganske klistrede.

I Tørresluen havde Sygepasserne lagt Kaptein Bouroin paa en Madras.

Gilberte og den gamle Frue var gaaet med, endogsaa Delaherche maatte, trods sin Forskrækkelse, ind og se til den saarede.

"Lig nu stille et Øieblik, Kaptein, saa gjør vi et Værelse istand til Dem; De skal blive pleiet hos os."

Men den saarede lukkede Øinene op, — han var ved sin fulde Bevidsthed, — han svarede med svag Stemme:

"Nei, — jeg tror mit, jeg skal dø, — og det meget snart!"

De saa paa ham alle tre, — deres Øine udtrykte Sorg og Rædsel for Døden.

"Men, kjære Kaptein Boudoin, hvor kan De tale saaledes!" mumlede Gilberte, der tvang sig til at smile, skjønt hun var gjennemisnet af Skræk, "om en Maanedstid er De jo rask igjen!"

Han rystede paa Hovedet, — hans Blik forlod hende ikke, og i det læste hun en fortvivlet Længsel, feig Sorg over at skulle gaa bort, — saa ung, — naar Livet endnu havde saa megen Lykke at byde ham!

"Ja, — jeg skal dø — dø — det er frygteligt!"

Med ét fik han Øie paa sin smudsige Uniform, sine sværtede Hænder, og det saa ud til pine ham her i Damernes Nærværelse; — han kunde ikke lide, at de skulde se ham i en saadan Tilstand og denne Tanke gjengav ham hans Sinds Ligevægt.

Han smilede svagt:

"Men jeg tilstaar, at jeg gjerne vil dø med rene Hænder. Frue, vil De være saa elskværdig at give mig et Haandklæde og lidt Vand!"

Gilberte kom tilbage med, hvad han bad om, hun vilde selv hjælpe ham.

Og fra dette Øieblik viste han sig meget tapper, vilde dø med Ro og Fatning. Delaherche opmuntrede ham, hjalp sin Kone at ordne det nødvendige.

Og ved dette Dødsleie, hvor hendes Søn og hendes Datter i Forening pleiede den unge Mand, svandt Harmen af den gamle Frues Sjæl.

Hun vilde ogsaa denne Gang tie, skjønt hun før havde lovet sig selv at aabenbare alting for sin Søn.

Men nu skilte jo Døden de to ad, — hvorfor skulde hun da bringe Sorg og Elendighed over Huset.

Og Kapteinen havde snart udstridt, — han blev med hvert Minut svagere, faldt tilbage i sin Sløvhedstilstand.

Den kolde Sved brast ham ud af Panden; han aabnede Øinene lidt, famlede omkring efter et Tæppe, som han gjorde Mine til at trække op om sig og stoppe ned om Skuldrene, mens han mumlede:

"Aa, — hvor det er koldt, — hvor jeg fryser!"

Og saa drog han sit sidste Suk, stille, uden synlig Kamp; det fine, smale Ansigt bevarede i Døden det samme usigelig sørgmodige Udtryk, som det antog, da hans Blik for sidste Gang hvilede paa Gilberte.

Delaherche passede paa, at hans Lig ikke blev bragt hen bag Guldregnsbunken, men lagdes ind i en nærliggende Vognport. Han bad derpaa indstændig Gilberte gaa op paa sit Værelse, thi hun var ganske forvildet, græd og hulkede.

Men hun erklærede, at nu var hun saa bange, at hun paa ingen Maade turde være alene, nu blev hun meget hellere hos sin Svigermoder i Ambulancens Travlhed og Bevægelse.

Og saa gav hun sig straks til at beskjæftige sig med de saarede, bragte en afrikansk Jæger et Glas Vand, — hjalp en Sygepasser at forbinde en let saaret, en Rekrut, der var kommen gaaende fra Valpladsen, hvor han havde faaet en Tommelfinger skudt af, og da han trods Saaret var munter og spøgte, endte hun med at smile og høre paa hans Vittigheder.

Imidlertid lod det til, at Kanonaden blev endnu stær-

kere, — endnu en Granat faldt i Haven og knækkede en af de gamle Elme.

Rundt om blev Folk forskrækkede, skreg, at hele Byen brændte; der var nemlig udbrudt en temmelig stor Ildebrand i Cassineforstaden; — dersom Bombardementet vedvarede paa den Maade lidt endnu, vilde alt blive ødelagt, der vilde ikke være Sten paa Sten tilbage af Byen.

"Dette er ligefrem umuligt! Jeg maa derhen igjen!" udbrød Delaherche, der aldeles tabte Besindelsen.

"Hvor vil De hen?" spurgte Bouroche.

"Naturligvis hen og spørge om Keiseren har isinde at holde os for Nar, naar han taler om at heise hvidt Flag!"

Overlægen stod som lammet, saa paa Delaherche med vidt opspilede Øine; midt i al hans Fotvivlelse over at se de saarede dø næsten mellem Hænderne paa sig, havde han dog endnu ikke tænkt paa Kapitulation, — han slog ud med Haanden:

"Gaa ad Helvede til! Det er saamæn det samme, hvad vi nu stiller op!"

Udenfor havde Delaherche megen Møie med at trænge sig frem gjennem Menneskemassen, der stadig blev tættere og øgedes af flygtende Soldater.

Han udspurgte flere Officerer, som han traf paa; ingen havde seet noget til det hvide Flag.

Endelig erklærede en Oberst, at han havde seet det et Øieblik, — men at det straks var taget ned igjen.

Dette forklarede alting; enten havde Fienden ikke seet det, eller ogsaa havde de bemærket det og forstærket Ilden, da de havde forstaaet, at Enden var nær.

Der fortaltes endogsaa en Historie om en General,

ſom ved Heisningen af det hvide Flag var bleven aldeles raſende, — havde revet det ned, knækket Stangen og traadt Dugen under Fødder.

Og fra de prøiſiſke Batterier tordnede ſtadig Kanonerne.

Projektilerne regnede ned over Byen, — paa Turenneplads var nys en Kone bleven knuſt.

I Byvogdens Bolig fandt Delaherche ikke mere lille Roſe, — hun var borte, — alle Døre ſtod aabne, man gik ud og ind ſom man vilde.

Paa Trappen mødte han kun forvildede Mennesker, der fo'r forbi ham uden at bekymre ſig om ham.

Paa førſte Sal ſtod han et Øieblik ſtille, og her mødte han Roſe.

"Aa, Hr. Delaherche; — det er rædſomt altſammen .... Kom — ſkynd Dem — derſom De har Lyſt til at ſe Keiſeren ...."

Og tilvenſtre, gjennem en halvaaben Dør, ſaa han ganſke rigtig Keiſeren, der atter gik frem og tilbage med uſikre Skridt, fra Kaminen til Vinduet.

Han kunde ikke holde ſig i Ro, ſkjønt han led frygtelige Smerter.

En Adjudant var lige gaaet ud, — det var ham, der havde ladet Døren ſtaa aaben, og man hørte Keiſerens trætte, forpinte Stemme ſpørge:

"Men vil De ſige mig, hvad dette ſkal betyde? Hvorfor bliver Skydningen ved, — jeg har jo ladet det hvide Flag heiſe?"

Han var næſten forſtyrret af Larmen, der ſtadig ſønderrev hans Øren og tiltog i Styrke hvert Minut; — naar

han kom hen til Vinduet var det, som om Skudene traf ham lige i Hjertet.

Blod! — Blod! — flere Menneskeliv, der tilintetgjordes for hans Skyld, ved hans Feil!

Med hvert Minut voksede Ligdyngerne til ingen Nytte!

Han havde i sin Utaalmodighed allerede ti Gange henvendt samme Spørgsmaal til dem, der kom ind.

"Men hvad betyder dog dette? Hvorfor holder de ikke op med den Skydning? Det hvide Flag er jo heiset?"

Adjudanten mumlede et Svar, der ikke naaede Delaherches Øre.

Forresten vedbliver Keiseren at gaa frem og tilbage — han maa hen til Vinduet, maa lytte til den forfærdelige Skydning, der er ved at pine ham tildøde.

Hans Bleghed tiltager, i det lange, magre fortrukne Ansigt læses den dybeste Modløshed: den forteste Fortvivlelse!

Nu gaar Døren op, — en liden Mand i støvet Uniform -- General Lebrun kommer uanmeldt ind.

Og atter høres Keiserens trætte Stemme utaalmodigt spørgende:

"General, — hvorfor vedbliver den Kanonade? Jeg har jo givet Befaling til at heise det hvide Flag?"

Adjudanten fjerner sig, -- Døren lukkes, — Delaherche hører ikke, hvad Generalen svarer.

"Aa Gud!" gjentager Rose, "det gaar galt! Det forstaar jeg saa godt, — det ser jeg paa deres Miner. Og min Dug — den faar jeg aldrig at se mere, — de siger, den er revet i tusinde Stykker .... Men alligevel er det den stakkels Keiser, jeg har mest Ynk med! Han er meget

sygere end Marskalken, — han gjorde saamen meget bedre i at gaa i sin Seng, end at pine sig med at gaa her frem og tilbage!"

Hun var meget bevæget, — hendes unge, skjønne Ansigt udtrykte den største Medfølelse; — Delaherche, hvis Sympati for Napoleon i den sidste Tid var betydelig kjølnet, fandt hendes Udtalelser lidt dumme. Alligevel blev han staaende lidt nede i Porten med hende; han vilde se General Lebrun gaa bort, og da denne kom ned, fulgte han efter ham.

Generalen havde forklaret Keiseren, at et Brev underskrevet af den Øverstkommanderende maatte overbringes til Anføreren for den fiendtlige Hær, — ellers kunde der ikke være Tale om Vaabenstilstand.

Han havde tilbudt at skrive vedkommende Brev, at opsøge Wimpffen og faa hans Underskrift. Nu havde han det med sig, men han vidste aldeles ikke, hvor den Øverstkommanderende for Øieblikket befandt sig; — i Sedans Gader var Trængselen saa stor, at han maatte lade sin Hest gaa i Skridtgang, saa at Delaherche kunde følge med ham lige ud til Menilporten.

Der satte Lebrun Sporerne i sin Hest og havde det Held ved Balan at møde Wimpffen. Denne havde for et Par Minuter siden skrevet til Keiseren: "Dersom Deres Majestæt vil ride i Spidsen for Tropperne, forpligter jeg mig til at føre Dem gjennem de fiendtlige Rækker!" Derfor blev han aldeles rasende ved at høre Tale om Vaabenstilstand. Nei, — nei, — han skrev paa ingen Maade under!

Klokken var halv fire. Det var kort Tid efter, at man gjorde det sidste heltemodige Forsøg paa at bryde

gjennem Bayrernes Rækker og indtage Bazeilles. Gjennem Sedans Gader, hen over de omliggende Marker raabtes der: "Bazaine kommer! Bazaine kommer!" Efterretningen var falsk, — den udspredtes kun for at oplive Folkenes synkende Mod.

Hele Dagen havde de sat sit Haab til denne Begivenhed, hver Gang Prøiserne aabnede Ild fra et nyt Batteri, havde de troet, det var Kanonerne fra Metz.

Omtrent 1200 Mand samledes, — Soldater fra alle mulige Korps; og den lille Kolonne hastede i Ilmarsch hen ad Veien, hvor Projektilerne faldt som en Haglbyge. I Begyndelsen var det et stolt Syn, — de faldende stansede ikke de andres Fremrykken; med rasende Mod tilbagelagdes en Strækning paa over 700 Alen. Men Rækkerne udtyndedes, selv de tapreste vendte om. Hvad kunde her udrettes mod den knusende Overmagt? — Hvad nyttede det, Generalen vilde stampe mod Braaden og ikke indrømme, at Slaget var tabt?

Til Slutning var Wimpffen og Lebrun alene paa Veien fra Balan til Bazeilles, — de maatte vende om, — opgive dette sidste, fortvivlet dumdristige Forsøg. Her var kun ét at gjøre: trække sig tilbage under Fæstningens Mure!

Saa saare Delaherche havde tabt General Lebrun afsyne, skyndte han sig hjemad; — han havde en fiks Idé: nu vilde han op paa sit Udsigtspunkt, hvorfra han paa Afstand kunde iagttage Begivenhedernes Gang. Men han stansedes udenfor sin Fabrik af Oberst Vineuil, der i en Gartners Vogn blev transporteret til Ambulancen. Obersten havde ikke villet høre Tale om at lade dem se sin saarede Hæl; — han vilde samle Resterne af sit Regiment,

men var omsider segnet om og var faldet af Hesten. — Han blev straks bragt op i Delaherches Leilighed, og Bouroche, — der konstaterede, at hans Saar ikke var foruroligende, — havde renset det, — trukket nogle Stumper af Støvlen ud, — forbundet ham og faaet ham bragt tilsengs. Forresten var den stakkels Overlæge Fortvivlelsen nær, — overanstrængt og overlæsset som han var; — han fo'r ned i sit Skur og skreg, at han hellere vilde amputere et af sine egne Ben, end blive ret længe ved med dette Arbeide; — han havde hverken det ene eller det andet af, hvad der var allernødvendigst!

Nedenunder var der ingen Plads mere til de saarede, — nu blev de lagt hen i Rækker paa Græspletten, — og der jamrede og skreg de, mens Granaterne sprang om Ørene paa dem! Mer end 400 saarede var bragt ind, — Overlægen havde for længe siden forlangt Kirurger til Hjælp uden at faa mer end en eneste Læge ude fra Byen. Det var ham umuligt at være overalt, — han haandterede Sonder og Skalpel, Sag og Saks; — syede og forbandt, fortvivlet over stadig at se nye Kjøretøier med flaaede, halvdøde Soldater rulle ind under Porthvælvingen.

Gilberte var næsten forstyrret i Hovedet af alle de Rædsler, hun havde været Vidne til, — hun kunde ikke holde ud at se mere Blod, — nu sad hun ved sin Onkels Leie, mens den gamle, standhaftige Fru Delaherche blev hos Bouroche, gav de saarede at drikke og tørrede de døendes sveddryppende Ansigter.

Oppe paa sit Observatorium forsøgte Delaherche at faa et Overblik over Situationen.

Byen havde lidt meget mindre end han troede; — der var kun en betydelig Ildebrand ude i Cassine. Fra Pa-

latinatfortet gaves der ikke mere Ild, — sagtens paa Grund af Mangel paa Ammunition. Kun Batteriet ved Pariporten løsnede nu og da et Skud.

En Ting interesserede ham i høieste Grad: fra Kastellets Top vaiede atter et hvidt Flag; — men Ilden sagtnede slet ikke, saa man kunde vel ikke se det paa Valpladsen. De nærliggende Tage betog ham Udsigten over Veien til Balan, saa han kunde ikke følge Troppernes Bevægelser der; forresten havde han gjennem sin Kikkert atter faaet Øie paa den tyske Stab, som han allerede om Formiddagen havde lagt Mærke til.

Det fornemste, — den lille bitte Tinsoldat, — i hvem han troede at gjenkjende Kongen af Prøisen, stod bestandig i sin mørke Uniform lidt foran de øvrige Officerer, af hvilke de fleste nu havde lagt sig ned i Græsset, — han kunde skjelne deres pragtfulde, guldbroderede Uniformer. Der var ogsaa udenlandske Officerer, Adjudanter, Generaler, alle bevæbnede med Kikkerter, der fra om Morgenen havde fulgt den franske Hærs Dødskamp som et Skuespil. Og det forfærdelige Sørgespil nærmede sig sin Afslutning!

Paa la Marfées skovbevoisede Høider stod Kong Wilhelm og saa, hvorledes hans Tropper omringede den franske Hær.

Nu var det gjort; — den tredie Arme, kommanderet af Kronpriasen af Prøisen, kommende over Sankt-Menges et Fleigneaux, indtog Illyplateauet, mens fjerde Armé under Kronprinsen af Sachsen ober Daigny og Givonne, efter at have gaaet bagom Garonneskoven, stødte til den. 11te og 5te Korps forenede sig med 12te Korps cg Garden. Og den sidste Anstrængelse for at sprænge Ringen,

— i det Øieblik den lukkede sig, General Marguerittes heltemodige Kavallerichoc, aflokkede Kongen et beundrende Udraab:

"Tapre Folk!"

Nu var Skruestikken snart lukket sammen! Han kunde med et Blik overse den umaadelige Mur af Tropper og Skyts, der omringede den slagne Hær.

Mod Nord snævrede Ringen sig stedse mere ind, trængte Flygtningerne ind mod Sedan under en tiltagende Ild fra Batterierne, der tordnede fra alle de omliggende Høider.

Mod Syd laa Bazeilles som en rygende Grusdynge, hvorfra store, sorte Røghvirvler steg mod Himlen, mens Bayrerne, som nu var Herrer over Balan, kjørte sine Batterier op i fire hundrede Alens Afstand fra Byen. Og fra de andre Batterier ved Pont-Maugis, ved Noyers, ved Frenais og Wadelincourt lød en uafbrudt Skydning saavel som fra selve Foden af Marfæehøiden, fra hvilken Kongen overskuede det tordnende Flammebælte, der omsluttede Valpladsen.

Men nu lagde han sin Kikkert fra sig med en træt Bevægelse, og saa med ubevæbnede Øine ud over Egnen. Solens Straaler faldt paa skraa over Skovene, den vilde snart gaa ned paa en ren skyfri Himmel.

Et gyldent Skjær bredte sig over Mark og Eng, de mindste Ting skinnede i det rene, fine Eftermiddagslys med sælsom Klarhed. Han skjælnede Omridsene af Sedans Huse med de 'smaa, sorte Vinduesposter, Voldene, Kastellet, der synes at vokse, saa tydelige traadte Murkanterne frem. Og saa rundtomkring, mellem opdyrket Land, laa Landsbyer spredt, — friske og nydelige, — som Huse

i en Legetøisæske: tilvenstre Donchery i Udkanten af den flade Slette, Danzy og Carignan tilhøire i Eugene. Det forekom ham, at han kunde tælle Træerne i Ardennerskoven, hvis Bladehav smeltede sammen med Horizonten derhenne mod Grænsen.

Maasflodens bløde Bugtninger lignede et klart, straalende Guldbaand. Og det blodige Slag, den rædselsfulde Valplads, blev til et fint Maleri, — set fra denne Høide under Solens sidste Straaler: de faldne Ryttere, de halvdøde Heste laa som farvede Pletter paa Plateauet ved Floing, — tilhøire ad Givonnedalen til mylrede de flygtende Skarer som bitte smaa sorte Prikker, der ilede afsted i Hælene paa hverandre, mens Batteriet paa Igeshalvøen skjød med en Præcision som et Uhrværk.

Det var Seir over hele Linien! Uventet, fuldstændig Seier! Og Kongen følte ingen Anger foran disse smaa Lig, foran de sorte Prikker, der ikke tog mere Plads end et Støvgran paa Landeveien, i denne store Dal, hvor Bazeilles Brand, Blodtabet ved Illy, Rædslerne i Sedan ikke rørte den rolige, fredelige Natur, ikke forvandlede den stille, klare Solnedgang i mindste Maade.

Men med ét fik Delaherche Øie paa en fransk General, der klædt i mørkeblaa Uniform, og ledsaget af en Husar med hvidt Flag i Haanden red opad Høien, hvor den tyske Generalstab befandt sig. Det var General Reille; — han skulde fra Keiseren overrække den prøisiske Konge et Brev, saalydende:

"Min Broder! Da det ikke er blevet mig forundt, at finde Døden i Spidsen for mine Tropper, — har jeg intet andet at gjøre, end her at overlevere min Kaarde i Deres

Majestæts Hænder! — Jeg er Deres Majestæts Broder, Napoleon!"

For hurtigt at faa stanset Myrderiet, — overgav han sig, — Slaget var jo tabt, — han mente, hans Underkastelse maatte stemme Kong Wilhelm til Mildhed. Og Delaherche kunde se General Reille staa af Hesten i en halv Snes Skridts Afstand fra Seierherren; — og derpaa uden Vaaben, holdende sin Ridepisk i Haanden gaa fremad. Solen sank i en Guldsky, Kongen tog Plads paa en Stol, støttede sig mod Ryggen af en anden, som en Adjudant holdt paa, og svarede, at han modtog Keiserens Kaarde og afventede en Officer, for at afgjøre Betingelserne ved Kapitulationen.

VII.

Nu rullede en forvildet Strøm af Flygtninge ned mod Sedan fra alle de Stillinger: fra Floing, fra Illyplateauet, fra Garonneskoven, fra Givonnedalen, fra Bazeilles! Mennesker, Heste, Skyts i rædselsslagen Hast, i ubeskrivelig Forvirring.

Denne Fæstning, paa hvilken man havde havt den fortvivlede Idé at støtte sig, blev nu til en Fare, idet de flygtende, selv de tapreste, uvilkaarlig søgte Ly og Frelse i den Opløsningstilstand, hvori Hæren nu befandt sig.

Bagved Sedans Volde indbildte de sig, at de kunde finde Beskyttelse mod Fiendens frygtelige Skyts, der nu snart i tolv Timer havde tordnet uden Ophør; — og ingen tænkte sig om. Ingen lyttede mere til Fornuftens Stemme, — Selvopholdelsdriften, — Dyret i Mennesket fik Overhaand, søgte Ly, søgte Beskjærmelse, ledte efter et Hul, hvor der var Fred at finde!

Bag den lille Mur stod Maurice bøiet over Jean, hvis Ansigt han badede med Vand, — nu slog han Øinene op, og Maurice udstødte et Glædesskrig.

"Aa, min stakkels Jean! — Jeg troede, du var færdig! .... og — naa, det kan du jo ikke gjøre ved; — men du er skrækkelig tung at slæbe paa!"

Jean saa sig om med et forvildet Blik, som vaagnede han op af Søvnen, — saa forstod han, hvad her var skeet, thi to store Taarer rullede ham nedover Kinderne. Den spinkle Maurice, som han havde passet, som han holdt af med en Faders Ømhed, — han havde i sit Venskab fundet Styrke til at slæbe ham hid!

"Vent lad mig se lidt paa dit Hoved!"

Saaret var kun ubetydeligt, en Rift i Huden, som havde blødt stærkt. Haaret havde nu klistret sig over Flængen og standset Blodet. Derfor tog Maurice sig ogsaa vel iagt for at væde det, — ellers kunde Saaret let bryde op igjen.

"Naa, — nu har jeg tørret dig af i Ansigtet, — nu ser du da menneskelig ud igjen. Lad mig sætte en Kasket paa dig!"

Han tog en Kepi op fra Jorden og satte den forsigtig paa Hovedet af Vennen.

"Den passer dig akkurat! Lad os nu se, om du kan bruge Benene!"

Jean reiste sig op, rystede paa Hovedet; — han feilede ikke noget, følte sig kun en Smule svimmel. Der var ingenting iveien. Men nu overvældedes han af Rørelse, — han faldt Maurice om Halsen, trykke ham op til sig og stammede:

"Aa, — min lille, kjære Ven!"

Men nu kom Prøiserne, her kunde de ikke drive længere. Løitnant Rochas samlede nogle Mand om Fanen, som Sekundløitnanten stadig bar sammenrullet under Armen.

Lapaulle var høi, — han stod paa Tæerne og løsnede endnu et Skud over Murkanten, mens Pache, der sagtens

mente, han med god Samvittighed kunde stanse Skydningen, hængte sin Bøsse over Skulderen.

Jean og Maurice ilede hen til Kameraterne. Nu manglede der forresten hverken Bøsser eller Patroner, — der laa nok af dem strøede henover Jorden, — man behøvede bare at bukke sig efter dem.

De samlede altsaa det nødvendige op, — thi da de forlod Stillingen, havde de kastet baade Vaaben og Oppakning fra sig, — Maurice havde jo maattet bære Jean.

Muren strakte sig helt til Garonneskoven, og den lille Flok, der troede, at al Fare var overstaaet, kastede sig bag en Bondegaard og derfra ind mellem Træerne.

"Aa," sagde Rochas, der ikke havde mistet sin Tillidsfuldhed, "nu puster vi et Øieblik, — saa kan vi igjen gaa løs paa dem!"

Saa saare de var komne et Par Skridt fremad, mærkede de nok, at her var ikke hyggeligt; men om Tilbagetog var der ikke Tale.

Skoven maatte de igjennem og Fienden beskjød den med største Hæftighed, da en Del af de flygtende Tropper nødvendigvis maatte komme denne Vei.

Granaterne regnede ned mellem de høie Træer, der rystedes og knækkedes som piskede af et forfærdeligt Haglveir.

Store Grene brækkede, Blade og Kviste faldt til Jorden under Kugleregnen, klagende Susen og Knirken lød overalt.

Det var som en fortryllet Skov, hvor Død og Fortvivlelse rasede, Træerne gav sig og jamrede af Smerte over ikke at kunne fly fra al denne Ødelæggelse.

Maurice og Jean, der fulgtes med de øvrige, grebes straxt af Rædsel

De gik fremad under Storskoven. Men Kuglerne peb dem om Ørerne fra alle Sider, det var en ren Umulighed at søge Ly ved at løbe fra Træ til Træ.

To Mand faldt, — én ramt i Ryggen, en anden lige i Ansigtet.

Foran Maurice segnede en hundredaarig Eg om med tragisk Majestæt og knuste alt, hvad der var rundt om den; den unge Maod gjorde et Spring tilside og i samme Øieblik knækkedes en kjæmpemæssig Bøg af en anden Granat med en Knagen og en Bragen, som om en Kirke styrtede sammen.

Hvor skulde de vende sig hen? Overalt regnede det med Projektiler, overalt truedes de af tykke Stammer og vældige Grene, — de søgte Ly i et lidet Krat og her faldt en Granat lige for Fødderne af Jean, — heldigvis borede den sig ned i Jorden uden at sprænges.

Men de turde ikke vove sig længere frem i denne Ødelæggelse, desuden viklede de Benene ind i sammenfiltrede Brombærranker og Slyngplanter; — Krattet blev næsten uigjennemtrængeligt, — men Blade og Kviste vedblev at drysse som under en Kjæmpelé, der meiede ned for Fode.

Ved Siden af dem blev en Mand ramt af en Kugle i Panden, — han dræbtes paa Stedet, men faldt ikke om, de tætte Buske holdt ham opreist i deres tykke Greue og Bladhang.

Tyve Gange streifede Døden dem her i de te frygtelige Krat.

"Dette er en allerhelvedes Situation!" mumlede Maurice, "her slipper vi ikke levende igjennem!"

Han var ligbleg, ryſtede ſom et Eſpeløb, — ſelv den ellers ſaa modige Jean maatte gyſe, han var ogſaa bleven ſmittet af Angſt.

Igjen pintes de af den ſkrækkeligſte Tørſt, af en uudholdelig Brænden i Hals og Mund, — det var ſom ſkulde de kvæles, ſaaledes ſnøredes deres Strube ſammen.

Desuden havde de Hjerteondt, Pukken og Stikken i alle Lemmer; — midt i alle disſe Kvaler ſvævede utallige ſmaa ſorte Punkter for deres uſikre Blik; — ſom om deres Øie kunde følge Kuglernes pibende Flugt i alle Retninger.

"Aa Gud, — aa Gud i Himlen! Hvad ſkal vi gribe til!" ſtammede Jean, "det er ærgerligt at ſkulle ſkydes ſønder og ſammen for andre, der ſidder i en god Læneſtol og ryger en Pibe!"

Maurice tilføiede med uſikkert tykt Mæle:

"Ja, — og hvorfor ſkal netop vi lide ſaa frygteligt?"

Det var Egoismen, der oprørtes i hans Sind; — Individet, der ikke vilde ofre ſig for Samfundet.

"Og derſom man bare kunde begribe, hvad det altſammen kan nytte?"

Saa løftede han Hovedet:

"Og det røde Aſen, — den Sol deroppe, der ikke kan ſkrubbe af! Naar den gaar ned, bliver det idetmindſte mørkt, og de holder vel op at ſlaas!

Allerede længe havde de paſſet paa Solens langſomme Gang, — thi i Kampens Hede havde de glemt Tid og Time; — og det forekom dem, at den ſtod ſtille paa den utaalelig klare Sommerhimmel derhenne over de grønne Trætoppe paa venſtre Flodbred.

Og det var ikke mere Frygten for deres Skind der pinte dem, — nei, — det var en uimodſtaaelig Trang

Fred og Stilhed, — de kunde ikke længer udholde den uophørlige Knalden og Suſen og Dundren, de maatte ſkjule ſig, krybe ned i Jorden!

Imidlertid kom baade Maurice og Jean til ſig ſelv, — midt i Forvildelſen blev de underlig ubekymrede; — de gik ſom i en Rus, — der er Tapperhed, — de ſkyndte ſig end ikke mere for at komme ud af den frygtelige Skov, hvor Rædſlerne ſtadig blev mangfoldigere: under Løvtaget i det yndige grønne Halvmørke, i Skyggen af de tætte Bladkroner, paa det bløde Mostæppe lurede den voldſomme Død ved hvert Skridt, de gjorde.

Den friſke Skovbæks klare Vand farvedes rødt, i de ſtille Løvhytter, hvor hidtil kun de elſkendes Stemmer havde mumlet, hørtes nu døendes Rallen.

Her raabte en Mand: "Ramt!" før han faldt om og opgav Aanden.

Hiſt laa en anden med begge Ben knuſte af en Granat, — og han ſmilede, — han vidſte ikke andet, end at han var ſnublet over en Trærod.

Andre løb videre, trods dødelige Saar og faldt ſaa pludſelig om i de ſidſte Trækninger.

I førſte Øieblik følte de kun en ubetydelig Smerte; — Lidelſerne begyndte førſt ſenere hen og aftvang dem ſaa gruelige Skrig og forfærdelige Jammerhyl.

Aa, — — den ſtrækkelige Skov, den gjenlød af Suk og Hulken, af Træernes ſørgelige Knagen og Knirken, af de døendes og de ſaaredes Fortvivlelſesſkrig, der ſteg anklagende mod den klare ubarmhjertige Himmel! Ved Foden af en vældig Eg ſaa Maurice og Jean en Zouav hyle ſom et vildt Dyr: hans Underliv var ſønderrevet af en Granatſtump, ſaa Indvoldene væltede ud! Længere henne

var der gaaet Ild i en andens blaa Skjærf, — det flammede op og sved hans Skjæg; — men han havde faaet et Saar i Ryggen, kunde ikke gjøre en Bevægelse og Taarerne løb ham ned over Ansigtet i hans forfærdelige Elendighed! Der slæbte en Kaptein sig henad Jorden, — venstre Arm var reven af, — et frygteligt Saar gabede i den eue Side, og med gribende Stemme tiggede han om, at man dog vilde gjøre en Ende paa hans Lidelser. Og hvor de gik og stod, faldt deres Øie paa saarede og døende, der var saa mange, at de hvert Minut maatte tage sig iagt for ikke at træde paa Kameraterne.

Men de faldne taltes ikke, regnedes ikke mere; — — afsted, frem; — man skjænkede dem neppe et Blik, — saaledes er Krigens Gang! — næste Gang kom maaske Turen til en selv!

Lige i Skovbrynet hørte de et kvalt Skrig:

"Hjælp!" lød det.

Det var den Sekondløitnant, der bar Fanen, og som havde faaet en Kugle i venstre Lunge.

Han segnede om, en tyk Blodstrøm stod ham ud af Munden, — og da han saa, at ingen bekymrede sig om ham, samlede han sine sidste Kræfter og raabte:

"Fanen!"

Med et Spring fo'r Rochas til, greb Fanen, hvis Stang var knækket; — Sekondløitnanten mumlede med tyk Stemme; mens blodigt Skum brød frem over hans Læber:

"Jeg er færdig; men hvad gjør det? .... Frels Fanen!"

Og paa det bløde Mos, i denne henrivende lille Krog segnede han ned, rev Græsset op med krampagtige Bevæ-

gelser, men hans Bryst hævede sig og sank, og han snappede rallende efter Veiret.

Omsider var de ude af denne forfærdelige Skov.

Foruden Jean og Maurice var nu kun Lapoulle, Vache og Løitnant Rochas tilbage.

Gaude, der var bleven borte, kom nu springende ud af et Krat og de var alle lettede ved at være paa aaben Mark, her peb Kuglerne ikke mere.

Granaterne faldt heller ikke paa denne Side af Dalen.

Foran en Bondegaard lige i Nærheden hørte de en vred Stemme bande og sværge og saa en General paa en dampende Hest holde foran Porten.

Det var deres egen Brigadegeneral Bourgain-Desfeuilles, tilstøvet og udaset; — hans røde Ansigt udtrykte Harme og Ærgrelse over Nederlaget, det, han betragtede som en personlig Fornærmelse.

Hans Folk havde ikke øinet ham hele Dagen, — sagtens havde han faret rundt paa Valpladsen efter Stumperne af sin Brigade, — tapper var han, og det var ham egentlig det samme, om han fik sin Rest her, naar baade hans egen Fremtid og Keiserdømmet feiedes sammen i en Skarndynge af de prøisiske Granater.

"Hvad Satan i hede Helvede er nu dette!" brølede han, "er der ikke et Menneske, der kan sige en Besked her i dette forbandede Land?"

Bondegaardens Beboere maatte vist have skjult sig inde i Skoven.

Omsider kom en meget gammel Kone frem, — sagtens et Tyende, som var bleven tilbage, fordi hun ikke havde kunnet vinde med de andre.

"Holloi! — hei — Mutter! .... hvor ligger Belgien?"

Hun saa forskrækket paa ham, — forstod øiensynligt ikke, hvad han spurgte om. Saa geraadede han i det yderste Raseri, glemte, at han talte til en Bondekone, skraalede, at han ikke havde isinde at lade sig fange som en anden Idiot, — han vilde Fanden tage ham ikke gaa i Fælden dernede i Sedan, men tage Benene paa Nakken og komme over Grændsen.

Soldater kom nu til, stod og lyttede til hans Ord.

"Men, — Hr. General!" — indvendte en Sergent, — "ingen faar Lov at passere, — der er Prøisere allevegne....Imorges kunde man maaske have sluppet igjennem...."

Der gik Rygter om, at flere Kompanier var bleven skilt fra deres Regimenter og at de havde passeret Grændsen uden at vide af det — nogle havde nok ogsaa slaaet sig gjennem Fiendens Rækker, inden Garden havde forenet sig med XIte Korps.

Generalen trak paa Skuldren.

"Vrøvl! — Flinke Fyrer kommer min Salighed altid igjennem! .... Jeg finder s'gu nok et halvthundrede Karle, der ikke er bange for at vove deres Skind og hugge løs!"....

Derpaa vente han sig atter om mod Konen.

"Naa, — Mutter, — svar i Pokkers Skind og Ben! ....Hvor ligger Belgien?"

Denne Gang forstod hun. Hun pegede ud imod de store grønne Skove med sin magre Haand.

"Helt derhenne!"

"Hvad? — De Huse man ser der? Ved Enden af Marken?"

"Aa, — Gud bedre det! Nei, meget længere borte, helt der langt borte!"

Nu var Bourgain Desfeuilles ved at kvæles.

"Men det er jo væmmeligt. Aldrig har jeg kjendt Magen til Fæpander og Idioter, der hverken ved ud eller ind! Før laa Belgien lige i Nærheden, man kunde næppe vende sig, uden at falde paa Næsen over Grændsen, og naar man saa omsider vil derind, — saa er det Satan i Vold. Nei, nu er jeg Fanden gale, ked og kjed af hele Stadsen! lad dem saa tage og gjøre med mig, hvad de har Lyst; — jeg gaar hjem og lægger mig!"

Med disse Ord for han i Sadlen og galopperede ad Sedan til.

Veien gjorde en Bøining ned i Givonnedalen; — nu var der en saadan Mængde flygtende Soldater, at Løitnant Rochas tilligemed Pache, Lapoulle og Trompeteren blev trykket op imod et lille Værtshus paa en Korsvei. Jean og Maurice havde ondt ved at komme hen til dem, og de blev ganske forbavsede ved at høre en tyk, drukken Stemme kalde ud fra Kneiden:

"Hei, I derude! Holløi, Kamerater! — Det var da et heldigt Træf, dette her!"

Og der sad Chouteau bænket, høirød i Ansigtet, mere end halv fuld med Armene i Vindueskarmen. Han hikkede og vedblev med et fjollet Smil:

"Lad som I var hjemme, Børnlille, — træd nærmere og faa Jer en Taar! — Her er baade Husrum og Hjerterum!"

Han vinkede ind i Salen:

"Kom her, din Drivert! Giv Herrerne en Hjerte-styrkning!"

Nu kom Loubet dinglende med en Flaske i hver Haand. Forresten var han mere ædru end den anden, han svingede med de to fulde Flasker, og rev den ene Vittighed af sig efter den anden.

De havde ikke vist sig, siden de var forsvundnu under Paaskud af at bringe den saarede Sergeant Sapin til Am-bulancen; — sagtens havde de listet om, hvor der ingen Fare var, indtil de var strandede her og havde taget for sig af Retterne.

Løitnant Rochas for op imod dem:

"Vent lidt, I Røvere, jeg skal hjælpe Jer til at sidde i Ro og pimpe, mens vi andre skikkelige Folk er ved at krepere af Sult og Tørst!

Men Chouteau svarede nok saa fripostigt:

"Lad os bare være her, gamle Galhoved! Her er hverken Løitnant eller Kompagnichef mere nu; — her er kun frie Mænd....Har Prøiserne ikke mulet dig nok, siden du kommer her og gjør Brøvl?"

De andre maatte holde paa Rochas, som vilde slaa Pandeskallen itu paa den frække Karl. Desuden søgte Loubet at anvende sine Flaskers Indhold som beroligende Middel.

"Saa, — saa, — vær nu Venner! Lad det nu være godt, — vi skal da ikke ødelægge hverandre, vel?"

Og nu fik han Øie paa Lapoulle og Pache, paa de gamle Kamerater.

"Skab Jer nu ikke, Børn, — kom I ind og faa en Snaps!"

Lapoulles Samvittighed bebreidede ham rigtignok at

gjøre sig tilgode, naar saa mange skikkelige Fyre maatte spæge deres Kjød, — men han var saa udaset, saa sulten og tørstig! Med ét tog han en rask Beslutning, for med et Spring ind i Kroen, og gav uden at sige et Ord Pache et Puf, saa at han ogsaa kom ind ad Døren i en Haandevending. Og saa blev de der med det samme.

"Asener og Banditer!" brølede Rochas. "De skulde skydes ned som gale Hunde!"

Nu var der kun Maurice, Jean og Gaude tilbage, og de reves alle fire med Strømmen af flygtende Soldater, der fyldte Veien, de var snart langt fra Kroen; — Vrimlen styrede mod Sedans Volde lig en Flod, der er gaaet over sine Bredder, og hvis grumsede Bølger skvulper afsted, rivende Stene og Træer og Huse med sig paa sin Vei. Fra Høiderne rundt omkring, fra hver en Hulvei, hver en Lavning, fra Floing, fra Pierremont, fra Kirkegaarden, saavelsom fra Givonnedalen styrtede forvildede Mennesker afsted mod Byen, hvor de haabede at finde Ly og Fred.

Og kunde man virkelig gjøre disse Elendige Bebreidelser? I tolv lange Timer havde de uden at røre sig staaet under Fiendens forfærdelige, morderiske Ild! Batterierne havde beskudt dem forfra, — bagfra, — og fra Siden; — Hæren var i Ordets egentlige Forstand bleven knust, — dreven ned i et Hul, — hvorfra ingen Udvei gaves, — og der var alt ødelagt.

Nogle Regimenter af syvende Korps, — af dem, der kom fra Floing, — trak sig tilbage i temmelig god Orden.

Men nede i Givonnedalen var der en sand Opløsningstilstand, — der var hverken Rækker eller Befalings-

mænd, — Tropperne trængte sig frem, skubbede og puffede til hverandre, — forvildede og forstyrrede til det yderste, alle Vaabenarter imellem hverandre: Zouaver, Turcoer, Jægere, Infanterister, — for det meste uden Vaaben og Oppakning med sønderrevne og tilsølede Uniformer, sorte Hænder, smudsige Ansigter, blodsprængte Øine, der traadte ud af Hulerne, ophovnede tørre Læber; hæse var de af at have skraalet Grovheder og Skjældsord.

Nu og da for en herreløs Hest ind i Vrimlen og væltede for Fode Soldaterne. Saa rullede Kanoner afsted i fuld Fart, uden Varsko kjørte Artilleristerne lige midt gjennem den sammenpakkede Mængde og efterlod et Kjølvand af knuste og lemlæstede!

Atter saa Jean op mod Himlen, mod den nedgaaende Sol. Gjennem den tætte Støvsky skinnede dens Straaler endnu med brændende Hede paa de trætte og svedte Ansigter. Det var meget smukt Veir. Himlen var usædvanlig klar og blaa.

"Det er dog ogsaa forbandet!" gjentog han, "dette røde Bæst vil nok ikke gaa ned idag."

Med ét stansede Maurice som slaaet med Lamhed; han fik Øie paa en ung Kvinde, der trykkede sig op mod et Hus og var lige ved at blive trampet ned; — og hans smærtelige Overraskelse kjendte ingen Grændser: det var Henriette!

Og det var hende, der først kom saa meget til sig selv, at hun kunde tale til ham.

"De har skudt ham! I Bazeilles! .... Ja, jeg saa det selv! Saa, — saa vil jeg idetmindste have hans Lig tilbage, og saa har jeg tænkt mig ...."

Hun nævnede hverken Weiss eller Prøiserne ved Navn,

enhver maatte jo forstaa, hvem hun mente, og Maurice havde ogsaa begrebet alting. Han elskede dem begge, og han brød ud i Graad:

"Af Gud i Himlen! Min stakkels søde Pige!"

Da Henriette henimod Klokken to var kommen til sig selv i Balan, i et Kjøkken hos fremmede Folk, havde hun straxt aftørret sine Taarer. Hos denne stille, spinkle Kvinde vaagnede Heltinden. Hun var ikke bange for nogetsomhelst, — hun var hærdet mod Frygt efter det, hun nylig havde oplevet.

Og midt i sin Smerte havde hun kun en Tanke: hun vilde have sin Mands Lig udleveret for at begrave det. Først tænkte hun simpelthen paa at gaa tilbage til Bazeilles, men alle forklarede hende, at det var en Umulighed. Derfor give sig til at søge efter en, der kunde paatage sig at gjøre de nødvendige Skridt. Hendes Valg faldt paa Fætter, der havde været Underdirektør for Sukkerraffinaderiet i Chène, da Weiss var paa Kontoret. Han havde altid sat megen Pris paa hendes Mand og vilde sikkert hjælpe hende efter bedste Evne.

For to Aar siden havde hans Kone arvet en smuk Eiendom, "Eremitagen", og der boede de nu, den laa paa den anden Side Sedan. Jorderne strakte sig ned til Givonnedalen; og hun var nu paa Veien til Eremitagen; — stadig i Livsfare, stadig truet af Død og Ødelæggelse, men urokkelig overfor enhver Hindring; hun vilde frem, hun vilde have sin Mands Lig.

Maurice, til hvem hun forklarede sin Plan, holdt med hende.

"Dubreuil har altid været en rar Fyr, han holder af os, og vil nok hjælpe dig ...."

Saa fik han pludselig en Idé, Løitnant Rochas vilde gjerne redde Fanen; han havde allerede foreslaaet at skjære den itu, gjemme hver sin Stump under Skjorten, eller at grave den ned ved Foden af et Træ, og saa sætte Mærker, der kunde hjælpe dem til at finde den senere hen.

Men det skar dem i Hjertet at maatte sønderrive og begrave en Fane, de elskede saa høit. De vilde gjerne finde paa noget andet.

Derfor blev de snart enige, da Maurice foreslog dem at betro Fanen til En, som vilde skjule den for dem, indtil de engang kunde forlange den tilbage.

"Hør nu!" sagde Maurice da til sin Søster, "vi gaar med dig til Eremitagen og ser, om Dubreuil er der....og desuden forlader jeg dig ikke mere ...."

Det var imidlertid ingen let Sag at komme ud af Vrimlen; efter nogen Tids Forløb lykkedes det alligevel og de slog ind paa en Vei tilvenstre op ad Bakke. Derefter kom de ind i en sand Labyrinth af Stier og Smøger, en hel lille Landsby, der var beboet af Gartnere; mange smaa Villaer og Huse var der ligeledes, og overalt krogede Veie, Smuthuller, Mure og Gyder; — et udmærket Sted til Baghold, — en Stilling, som man med en halv Snes Mand havde kunnet forsvare i timevis mod et helt Regiment.

Der faldt allerede Skud nu og da, thi den prøisiske Garde rykkede frem paa den anden Side af Dalen.

Da Maurice og Henriette, der førte an, havde dreiet først tilvenstre, saa tilhøire mellem endeløse Havemure, kom de pludselig ud foran Indgangen af Eremitagen, — Døren stod paa vid Gab. Eiendommen med en tilhørende lille Park laa paa tre brede Terrasser; selve Gaarden var

bygget paa den midterſte, det var et rummeligt, firkantet Vaaningshus, op til hvilket en bred Elmeallé førte.

Ligeoverfor, paa den anden Side af en snæver Dal, laa andre Eiendomme i Udkanten af en Skov.

Henriette blev urolig ved Synet af den aabne Dør.

"De er borte! de er vist reist herfra!"

Og den foregaaende Dag havde Dubreuil ganske rigtig besluttet sig til at følge sin Hustru og sine Børn til Banillau, han havde en Anelse om, hvad der forestod.

Dog var Huset ikke tomt; allerede før de naaede det, hørte de Støi og Uro, og da den unge Kone vovede sig et Par Skridt frem i Alleen, for hun tilbage ved Synet af en prøisisk Soldats Lig.

"Naa!" udbrød Rochas, "her har de nok ogsaa været paa Færde!"

Nu vilde de alle vide Besked og gik rask op imod Huset; Døre og Vinduer i Stueetagen maatte være slaaede ind med Bøssekolben; gjennem de knuste Ruder havde man et sørgeligt Indblik over udplyndrede Værelser. Møblerne laa kastede hulter til bulter i Grusgangene og nedenfor Havetrappen. Et himmelblaat Salonmøblement, Sofa og tolv Stole, laa rundt om et Marmorbord, hvis Plade var slaaet midt over.

Og Zouaver, Jægere, Infanteriſter og Marinesoldater for rundt bag Huset og Udbygningerne og løsnede nu og da Skud imod den lille Lund paa den anden Side den snævre Dal.

"Hr. Løitnant!" forklarede en Zouav, paa Rochas's Forespørgsel, vi fandt de forbandede Tyskere i Færd med at spolere alting her i Huset. Vi fik dem paa Porten, men

nu kommer de igjen, og da de er ti mod en af os, bliver det en varm Dans.

Tre faldne Prøjsere laa paa Terrassen. Mens Henriette stod og saa paa dem med et underligt, aandsfraværende Blik, — hun tænkte sagtens paa sin Mand, der nu ogsaa laa udstrakt i Støv og Blod! — susede en Kugle lige forbi hendes Haand og borede sig ind i et Træ tæt ved.

Jean styrtede til.

"Bliv endelig ikke staaende her! — Kom, — skynd Dem, — skjul Dem inde inde i Huset!"

Jean havde den dybeste Medfølelse med den unge Kone, der midt i sin Sorg var saa fattet og saa modig; det skar ham i Hjertet at se, hvor forandret hun var, han havde jo hendes søde, venlige Smil fra igaar i friskt Minde. Straks havde han ikke kunnet finde Ord til at udtrykke sin Deltagelse; han var ikke vis paa, at hun huskede ham; nu vidste han ikke, hvad han skulde gjøre for hende, han syntes intet var ham for vanskeligt, dersom han blot kunde bringe hende lidt Trøst og Fred.

"Vent paa os derinde .... dersom det bliver farligt, skal vi nok hjælpe Dem bort paa en eller anden Maade!"

Men hun slog ud med Haanden:

"Hvorfor? det er mig aldeles ligegyldigt!"

Imidlertid skubbede hendes Broder blidt til hende, og huu maatte gaa op ad Trappetrinene; men hun blev staaende i Havestuen, hvorfra hun havde Udsigt over Alleen; og her var hun Vidne til Kampen.

Bagved et af de første Elmetræer stod Jean og Maurice, de tykke Stammer kunde godt skjule to Mand. Længere henne stillede Gaude sig ved Siden af Løitnant Rochas, som sletikke vilde slippe Fanen eller betro den til nogen;

han stillede den op ad et Træ, mens han ladede og skjød, forresten stod der Soldater langs hele Alleen; de stak kun nu og da Hovedet frem bag Stammerne for at sigte.

I Lunden ligeoverfor maatte Prøisernes Antal stadig være i tiltagende, thi Ilden blev med hvert Øieblik heftigere.

Man kunde ingen se; kun hist og her viste en Fiende sig glimtvis springende fra Træ til Træ. Et lidet Landsted med grønne Skodder var ligeledes besat; der blev skudt ud gjennem første Etages Vinduer, som stod paaklem.

Klokken kunde være omkring 4. Kanonaden sagtnede lidt; og her stod de endnu og myrdede hverandre, her i dette lille affides Hul, hvor man ikke kunde se det hvide Flag paa Kastellet. Og ligetil den mørke Nat vedblev Kampen; trods Vaabenstilstanden hørtes Geværilden fra Forstaden dernede i Givonnedalen og i Haverne omkring den lille Bro.

Længe skjød de paa hverandre fra hver Side af den snævre Dal.

Nu og da faldt en Mand, der uforsigtig havde stillet sig blot.

I Alleen laa tre nye Lig, og en saaret, der rallede frygteligt med Ansigtet mod Jorden, uden at nogen tænkte paa at vende ham om for at lindre ham Dødskampen.

Med ét saa Jean, der havde vendt sig om mod Huset, at Henriette stille og rolig listede en Tornyster ind under Hovedet paa den ulykkelige, som hun først havde lagt paa Ryggen.

Han styrtede frem og førte hende med Magt tilbage til det Træ, som beskjærmede ham og Maurice.

"Er det Meningen, at De vil skydes?"

Hun lod slet ikke til at vide, hvor dumdristigt hun bar sig ad.

"Nei; men jeg kunde ikke udholde at staa der i den Havestue ganske alene .... jeg vil hellere være herude hos eder."

Og der blev hun.

De lod hende sætte sig ved deres Fødder op imod Stammen, mens de brugte sine sidste Patroner tilhøire og tilvenstre med saadan Iver, at de glemte baade Sult og Træthed, ja, at de neppe huskede paa den Fare, hvori de svævede.

"Se dog derhen, Maurice," mumlede Henriette, "er det ikke en Soldat af den prøisiske Garde der foran os?"

Hun havde i nogen Tid holdt Øinene fæstede paa en af de faldne Fiender; en sværbygget Fyr med tykt Overskjæg, han laa paa Siden i Gruset.

Pikkelhuen var rullet et Stykke længere hen i Gangen, Hageremmen var gaaet itu. Og Liget bar ganske rigtig Gardens mørkegraa Benklæder og blaa Frakke med de hvide Snore og Kappen viklet sammen.

"Jeg forsikrer dig, det er en Gardist ..... Jeg har jo et Portræt hjemmeaf Günther, der staar ved det Regiment ...."

Hun taug, stod op og gik ganske stille hen til den døde, før de to andre anede, hvad hun havde isinde.

Hun bøiede sig over Liget, vilde se hans Numer.

"Fjerde! ... ganske rigtig ... det syntes jeg nok!"

Hun gik tilbage, mens en Regn af Kugler peb hende om Ørene.

"Ja, 4de Regiment, Günthers Regiment, det skal naturligvis være saa!"

Og nu var det umuligt for Maurice og Jean at faa hende til at holde sig i Ro. Hun stak Hovedet frem, vilde absolut holde Øie med den lille Lund, hvorfra Prøiserne bestandig skjød, og de troede vist nu, at de kunde vove sig frem, thi i Skovbrynet saaes de ofte, og de franske Kugler ramte hvert Øieblik.

"Se," udbrød Jean, "der er han maaske, Deres Fætter .... den Officer, som nu kommer ud af Landstedet med de grønne Skodder, ligeoversor os!"

En Kaptein kom frem; han var kjendelig paa sin Guldkrave og den gyldne Ørn, der i Solens skraa Straaler funklede som Ild. Med løftet Sabel raabte han en Ordre, og Afstanden var saa ubetydelig, neppe 300 Alen, at man godt kunde skjælne den slanke Skikkelse med smækker Midie og det haarde, ungdommelige Ansigt, som var prydet med en fin, lys Knebelsbart.

Henriette betragtede ham et Øieblik:

"Ja," sagde hun saa, "det er Günther. Jeg kan kjende ham!"

Maurice lagde an paa ham:

"Er det Fætteren," udbrød han med et vildt Blink i Øiet, "saa skal han komme til at undgjælde for, hvad de har gjort mod Weiss."

Men gysende sprang Henriette op, med et rask Slag dreiede hun Bøssen tilside, saa Kuglen gik op i Luften.

"Nei, nei! Husk vi er i Familie, skyd dog ikke paa en Slægtning, det er altsor rædsomt!"

Og med disse Ord sank hun ned paa Græsset, bedækkede Ansigtet med Hænderne og brød ud i høi Graad; hun kunde ikke længer beherske sin Smerte over alle de Rædsler, hun saa.

Imidlertid hoverede Rochas; han havde opmuntret sine faa Folk og ved Synet af Fienden var deres Ild bleven saa heftig, at Prøiserne fandt det klogt at trække sig lidt længere ind i Skoven.

"Hold Stand, Børnlille, opgiv ikke Ævret! .... aa de Kujoner, se, hvor de stikker af! Nu skal vi give dem, hvad de har godt af!"

Og han var henrykt, — fuld af Tillid som før, glemte alt, hvad han havde seet den Dag, huskede hverken Nederlag eller Flugt. Den Haandfuld henne i Skoven var for ham de fiendtlige Hære, som han ganske rolig skulde slaa paa Flugt, og han smilede huldsalig til sin egen Seir!

Han hørte til den gamle hæderkronede Krigeræt, der erobrer hele Verden mellem sin Flaske Vin og sin Pige!

"Ser J, det eneste vi har at gjøre her, er at give dem ordentlig paa Puklen .... selvfølgelig! .... Hvad! vi er jo ikke vant til at vende Fienden Ryggen! Det er jo utænkeligt, at Franskmænd faar Prygl! Saa, endnu en Smule Taalmodighed, saa stikker de derover Halen mellem Benene og piller af!

Han skraalede op, svingede med de lange, magre Arme, var saa skikkelig i alt sit Praleri, at Soldaterne ikke kunde lade være at holde af ham.

Med ét brølede han:

"Ja! de skal faa et godt Spark, jeg siger ikke hvor! — Lige ud over Grænsen skal vi jage dem, — Hurra, Hurra!"

Men netop i dette Øieblik, da det saa ud, som om Fienden for Alvor trak sig tilbage, udbrød en heftig Geværild tilvenstre.

Dette var den evige omgaaende Bevægelse, der atter var bragt i Anvendelse her; et helt Detaschement af Gar-

den var gaaet rundt om Givonnedalen, — nu var det umuligt at forsvare Eremitagen længer, — den halve Snes Soldater, der befandt sig i Alleen og paa Terrassen var omringet og truedes med at afskjæres fra Sedan.

Flere dræbtes og der herskede et Øieblik en ubeskrivelig Forvirring.

Prøiserne krøb allerede over Muren omkring Parken, kom løbende henimod Huset i en saadan Mængde, at man nu tog fat med Bajonetten.

En stor, prægtig, sortskjægget Zouav, med bart Hoved og uden Trøie, kjæmpede som en Løve; myrdede for Fode væk, stak tilhøire og tilvenstre, og da Bajonetten knækkede, greb han Bøssen om Løbet og lod Kolben falde paa Hovedet af de tililende Fiender, — tilsidst snublede han og tabte sit Gevær, — men med et Spring var han oppe, fo'r løs paa en svær Prøiser med de bare Hænder, greb ham i Struben med saadan Voldsomhed, at de begge to rullede hen ad Grusgangen ind i Kjøkkenet, hvortil Døren stod aaben.

Mellem Træerne i Parken, paa Græspletten foran Huset, overalt kjæmpedes paa Livet, og mange Lig laa strøede rundt i Havens Gange.

Men især rasede de foran Trappen, rundt om den himmelblaa Sofa og Marmorbordet, hvor Kampen blev rædselsfuld; — de fyrede Bøsserne lige i Ansigtet paa hverandre, brugte Tænder og Negle til at sønderrive hverandre!

Og nu grebes Gaude af vanvittig Dumdristighed.

Han saa godt, at alting var forbi, saa at Kompaniet var tilintetgjort, at ikke en Mand kunde svare paa Appel-

len, men alligevel greb han sit Horn og blæste Signalet, saa det lød over hele Parken som en Dommedagsbasun.

Og Prøiserne kom styrtende, men han rørte sig ikke, stod ganske stille med det underlige bedrøvede, rolige Ansigt og blæste, som om han vilde vække de døde.

En Kugleregn kastede ham overende, han udaandede i en skingrende Tone, der dirrende tabte sig i Luften.

Uden at kunne fatte, hvad der var sket, havde Rochas ikke gjort en Bevægelse for at flygte. Han ventede, — stammede:

"Men, — men, hvad er dog dette? Hvad skal dette sige?"

Han kunde ikke begribe, at de var slagne af Marken igjen.

Alting var altsaa forvandlet, det var den forkjerte Verden!

Kunde de Mennesker da ikke have ventet derover paa den anden Side, til han var kommen og havde givet dem deres Bekomst?

Men, hvormange man end skjød, saa kom der bestandig nye til, det var, som voksede de op af Jorden!

Hvad var dog dette for en allerhelvedes Krig, hvor der var ti mod en hele Tiden, hvor Fienden først viste sig om Aftenen efter en hel Dags ødelæggende Kanonade? Forvildet, betaget, forstyrret over alt dette ubegribelige, imod hvilket han ikke længere kjæmpede, som rev ham med, skjønt han uvilkaarlig gjentog, som for at forsøge at overbevise sig selv:

"Mod Børn, hold Stand! Saa faar vi nok alligevel Overtaget!"

Han havde hastig grebet Fanen, hans sidste Tanke

var at skjule den, for at Prøiserne ikke skulde faa den, men skjønt Stangen allerede var knækket, snublede han over den og var lige ved at falde.

Kuglerne peb, han følte Døden komme, og gav sig til at rive Dugen fra Stangen, vilde ødelægge og tilintetgjøre den.

I dette Øieblik ramtes han af flere Kugler i Halsen, i Brystet, i Benene, og han faldt om midt i Pjalterne af den trefarvede Fane, der dækkede ham som et Ligklæde.

Endnu et Øieblik levede han, laa med vidt opspilede Øine, saa maaske omsider, hvorledes Krig virkelig er, forstod, at man maa bøie sig for den, som for en Lov! Saa snappede han efter Veiret og døde med en forbauset Mine, som et stakkels indskrækket Væsen, et muntert Insekt, der knuses ifølge den store Naturs Vilje.

Saasnart Prøiserne kom, havde Maurice og Jean trukket sig tilbage fra Træ til Træ, idet de søgte at beskytte Henriette saa godt de kunde; og de vedblev at skyde, hver Gang de kom i Ly.

Høit oppe i Parken kjendte Maurice en liden Laage, som heldigvis var aaben; de gik hurtigt ind alle tre og slog ind paa en snæver Sti, som slyngede sig mellem høie Mure.

Men da de kom til Enden hørte de atter Skud og kastede sig ind i en smal Gyde, der desværre ikke havde nogen Udgang, saa de maatte løbe tilbage under en Regn af Kugler; derpaa stod de en Stund, uden ret at vide, hvorledes de var komne der, paa Veien, der førte lige til Sedan fra Givonnedalen. For sidste Gang saa Jean op mod Himlen, mod Vest, hvor Synskredsen var rød, og han udstødte et Lettelsens Suk:

"Saa, nu gaar den da omsider ned, det røde Bæst!"

De løb nu alle tre, saa hurtig deres Ben kunde bære dem afsted mellem den Mængde Flygtninge, der i en uafbrudt Strøm styrede ned mod Byen.

Ved Balanporten var der en saadan Trængsel, at de maatte staa og vente; Vindebroens Kjæder var sønderbrudte og kun den lille Bro for Fodgjængere kunde benyttes, saa at hverken Heste eller Kanoner passerede.

Og længere henne ved Cassineporten hed det sig, at det var endnu værre, — alle vilde frem, — den opløste Hær rullede med uhørt Voldsomhed ned fra de omliggende Høider, kastede sig ned over Byen som en Flod kaster sig i en Kloak, naar Sluserne er trukne op.

Fæstningsvoldenes skjæbnesvangre Nærhed havde berøvet de tapreste al Aandsnærværelse

Maurice holdt paa Henriette, støttede hende, thi hun var ved at segne om af Træthed, og han rystede af Utaalmodighed.

"Jeg haaber da, de ikke finder paa at lukke Porten, før vi alle er slupne ind!"

Og denne Frygt var almindelig blandt den ventende Menneskemasse.

Imidlertid satte mange Soldater sig tilrette paa Voldenes Skraaninger, tilhøire og tilvenstre, mens Kanoner og Rustvogne holdt hulter til bulter, hvor de var strandede.

Nu lød Hornsignaler rundt omkring, de forsinkede Soldater kaldtes sammen. Flere kom løbende til, hist og her lød endnu enkelte Skud, indenfor Brystværnet opstilledes flere Detachementer for at forsvare Fæstningen og omsider lukkedes Portene. Prøiserne var kun halvandet hundrede Alen borte.

Man saa dem komme og gaa paa Veien til Balan, hvor de ganske rolig besatte Huse og Haver.

Maurice og Jean tilligemed Henriette var blandt de sidste, som kom ind til Sedan. Nu slog Klokken 6. Det var omtrent en Time siden Kanonaden var ophørt, og Geværskudene lød sjeldnere og sjeldnere.

Paa den rædselsfulde Torden, der lige siden den tidlige Morgen havde dundret, fulgte nu Dødens Stilhed.

Natten lagde sig mørk og uhyggelig over By og Land.

VIII.

Klokken henved halv seks, lige før Porten lukkedes, gik Delaherche igjen til Byfogdens Bolig, — han var urolig, vilde gjerne vide Besked; nu da det var en afgjort Sag, at Slaget var tabt. I over tre Timer trippede han om i Gaarden, udfrittede alle de Officerer, han kunde faa fat i, og saaledes kom han underveir med, hvad der var sket Slag i Slag.

General Wimpffen havde indgivet sin Demission og saa taget den tilbage igjen for at begive sig over i det prøisiske Hovedkvarter, hvor han haabede at erholde gunstigere Betingelser for den slagne Hærs Overgivelse; derefter var et Krigsraad, bestaaende af tyve Stabsofficerer, traadt sammen for at tage Bestemmelse om, hvorvidt det var raadeligt at vedblive Kampen og prøve at forsvare Fæstningen.

Mens dette stod paa, var Fabrikanten ved at forgaa af Utaalmodighed, og over tyve Gange gik han op ad Trappen og ned igjen.

Og med et, da Klokken kunde være over et Kvarter over otte, saa han General Wimpffen komme ud, med hede Kinder og opsvulmede Øine, fulgt af en Oberst og to Generaler.

De steg hastigt tilhest og red bort ad Maasbroen til.

Det var Kapitulationen; alt var forbi, her var intet at gjøre, uden at overgive sig i Fiendens Hænder.

Nu var Delaherche beroliget, og det faldt ham ind, at han var frygtelig sulten, saa han besluttede at gaa hjem og faa noget at spise.

Men da han kom ud paa Gaden stod han og betænkte sig lidt ved Synet af den voldsomme Trængsel.

Det var næsten ikke muligt at komme frem, overalt var der en tæt Masse af Mennesker, Heste og Kanoner; han kunde næsten ikke fatte, hvordan en saadan Hob havde kunnet komme ind i Byen.

Paa Voldene bivouakerede de Regimenter, der nogenledes ordentligt havde iværksat Tilbagetoget, mens de øvrige Tropper som opløste Levninger havde styrtet sig som en vrimlende Masse ind ad Portene, ud over Gader og Torve, hvor det nu neppe var muligt at trænge sig frem gjennem Menneskehoben.

Kanonernes Hjul, Rustvogne, alle mulige Kjøretøier filtrede sig sammen, Kuskene piskede paa sine Heste, der ikke kunde gjøre et Skridt uden at trampe Mennesker ned og hverken kunde komme frem eller tilbage.

Soldaterne trængte ind i Husene uden at høre paa Trusler eller Advarsler, tog, hvad spiseligt der fandtes, lagde sig til Ro i Stuer og i Kjældere, hvor de kunde finde et Knippe Halm at hvile sig paa.

Mange faldt om i Porte, i Forstuer og spærrede Veien, andre kunde end ikke slæbe sig saa langt, men segnede om paa Fortougene i en dødlignende Søvn; de rørte sig ikke engang, naar nogen traadte paa dem, vilde hellere knuses, end skifte Plads.

Nu forstod Delaherche, at Kapitulationen var aldeles

nødvendig; paa flere Steder stod Ammunitionsvognene saa tæt ved hverandre, at en Granat kunde faa dem alle til at springe i Luften, og hele Sedan vilde da gaa op i Luer.

Og hvad skulde man gjøre med alle disse elendige Mennesker, der var halvdøde af Sult og Træthed, uden Vaaben, uden Patroner!

Alene at evakuere vilde tage mere end en Dag, og Fæstningen besad hverken Vaaben eller Proviant.

Disse Grunde havde bestemt de mere fornuftige i Krigsraadet til Overgivelse, trods den Smerte, de derved maatte føle: men de havde et klart Blik paa Tilstanden og kunde ikke give efter for de dristigere af Officererne, der erklærede det aldeles umuligt at kapitulere paa denne Maade og overgive hele Hæren til Fienden.

Delaherche trængte sig med Møie gjennem Menneskemassen paa Turenneplads og Rivageplads.

Da han kom forbi "Den gyldne Løve" saa han gjennem Vinduet ind i Spisesalen, hvor flere Generaler sad stumme om det tomme Bord.

Der var intet, ikke engang et Stykke Brød. Imidlertid hørte man General Bourgain-Desfeuilles' Stemme runge ude i Kjøkkenet; han havde sagtens alligevel faaet fat i noget spiseligt, thi han taug stille og løb op ad Trappen med en fedtet Papirpakke i Haanden.

Der stod en saadan Masse Mennesker paa Pladsen og saa paa dette Taffel, at Delaherche maatte puffe sig frem, men i Storegaden stod Folk saa tæt pakkede, at han et Øieblik var nær ved at tabe Modet.

Her stod et helt Batteri Pjeser stablede sammen.

Han besluttede tilsidst at klatre op ad et Hjul, sprang

derpaa fra den ene Kanon over paa den anden med Fare for at knække Benene.

Saa spærredes Veien af Forspandet, han bukkede sig og krøb ind mellem Benene under Bugen paa de stakkels Dyr, der neppe kunde holde sig opreist, saa forsultne og udmattede var de.

Da han endelig naaede sin egen Gade, svedt og med sønderrevne Klæder, havde han stridt og stræbt i en stiv Time for at tilbagelægge et Stykke Vei, der ellers tog ham henved 5 Minuter.

Overlægen vilde sikre Ambulancen mod Overfyldning og havde i den Anledning ladet sætte to Skildvagter ved Porten.

Det var en stor Lettelse for Delaherche at faa Øie paa dem, saa var h a n s Hus da ikke plyndret endnu!

I Haven, hvor nogle Lygter kastede et svagt Skjær over Ambulancen, løb en Gysen gjennem Fabrikanten, — han tænkte paa al den Elendighed, her var sammenhobet; nu stødte han paa en Soldat, der laa og sov paa Stenbroen, og han huskede med et paa, at denne Mand var sat paa Vagt over 7de Korps' Kasse, som ingen tænkte paa i den almindelige Forstyrrelse.

Forresten saa det ud, som om Huset var tomt, intet Lys paa første Etage, alle Døre paa vid Gab.

Pigerne var blevne i Ambulancen, thi der var ikke et Menneske i Kjøkkenet, hvor en søvnig Lampe brændte.

Delaherche tændte et Lys og listede sig op paa første Etage ad Hovedtrappen for ikke at vække sin Kone og sin Moder, der maaske hvilede sig efter denne anstrengende Dag.

Men da han traadte ind i sit Arbeidsværelse, fo'r han overrasket tilbage; paa den Sofa, hvor Kaptein Bau-

doin Dagen forud havde hvilet sig, laa nu en Soldat og sov, — han fattede ikke, hvad det skulde betyde, før han ved nærmere Eftersyn gjenkjendte Fru Weiss' Broder, — nu saa han ogsaa en anden Soldat paa Gulvet, indhyllet i et Tæppe.

Begge sov fast.

Fabrikanten gik videre ind i sit Sovekammer, der laa lige ved Siden af.

Paa et Bord stod en Lampe og brændte, — alt var stille.

Gilberte havde lagt sig fuldt paaklædt paa Sengen, hun sov roligt, mens Henriette sad ved Siden af hende med Hovedet støttet mod Madrassen, — hun sukkede isøvne, udstødte nu og da en Klagelyd, og hendes Øine var fugtige af Taarer.

Han stod stille et Øieblik og saa paa dem, havde Lyst at vække sin Kone og faa at vide, hvad der var sket.

Havde Henriette virkelig været i Bazeilles?

Hun kunde maaske sige ham, hvorledes det stod til med Farveriet derude.

Men han nænnede ikke at forstyrre de to Koner og skulde til at gaa, da hans Moder viste sig paa Dørtærskelen og vinkede ad ham; han fulgte med hende ind i Spisestuen og udtrykte sin Forbauselse over, hvad han havde set.

"Og du, Moder! Hvorfor er du endnu oppe?"

Hun rystede paa Hovedet, svarede saa med dæmpet Stemme:

"Jeg kan ikke sove; jeg sidder i en Lænestol inde hos Obersten. Han har stærk Feber, vaagner hvert Øieblik op og spørger mig ud .... jeg er saa ulykkelig, thi hvad skal jeg svare ham .... kom med ind til ham!"

Oberſt Vineuil laa i en urolig Feberſøvn.

Man kunde lige ſkimte hans hede Anſigt med den ſtore, hvide Knebelsbart paa Hovedpuden, thi Fru Delaherche havde ſat en Avis foran Lampen og hele det Hjørne af Stuen laa i Halvmørke, mens Lyſet faldt paa hende, der ſatte ſig til Ro i en Læneſtol med foldede Hænder og et ſørgmodigt drømmende Udtryk i det gamle, ſtrenge Anſigt.

"Vent lidt," hviſkede hun til Sønnen, "jeg tror, han har hørt dig, nu vaagner han igjen!"

Og Oberſten aabnede ganſke rigtig Øinene, fæſtede dem paa Delaherche uden at røre Hovedet.

Han gjenkjendte ham og ſpurgte ſtraks med febrilſk Betoning:

"Naa, nu er alt forbi .. der ſkal kapituleres .. ikke?"

Fabrikanten, der følte Moderens Blik hvile paa ſig, var lige ved at lyve, men hvad nyttede det egentlig? Han ſlog ud med Haanden, traf paa Skuldren.

"Her var jo ikke anden Udvei? ..... De gjør Dem ingen Idé om Tilſtanden her! De ſkulde have ſet Gaderne! .... Nu red General Wimpffen til det tyſke Hovedkvarter for at faa Betingelſerne faſtſlaaede."

Oberſtens Øine lukkede ſig, han ryſtede ſom i Feber og en dump klagende Lyd trængte ſig over hans Læber:

"Aa Gud .... aa Gud i Himlen ....!"

Og ſtadig med lukkede Øine vedblev han haſtigt og nervøſt:

"Ja, — ja, — havde de kun villet høre efter mig igaar, — aa Gud! — Jeg, der er kjendt her paa Egnen, ſagde til Generalen, hvad jeg var bange for; ..... men han, — han kunde jo heller ikke faa noget ſat igjennem ſelv.

Deroppe, — over St. Menges lige til Fleigneux, der skulde vi have besat Høiderne, og Passet ved St. Albert....der venter vi i Ro, — der er vore Stillinger uindtagelige, — der har vi Veien til Mezières aaben...."

Hans Mæle blev tykt, uforstaaeligt, — han stammede nogle Ord, som de ikke hørte, mens Drømmen om Slaget gled over i Feberssøvn, hvori han maaske saa sig selv førende sine Tropper til Seier.

"Siger Lægen, at han er udenfor Fare?"

Fru Delaherche nikkede.

"Ja, men disse Saar i Foden er altid slemme; han maa holde Seugen i lang Tid, ikke sandt?"

Denne Gang svarede den gamle Dame ikke, hun sad nu hensunken i sørgmodige Tanker; Smerten og Skammen over Nederlaget overvældede hendes standhaftige Sjæl; hun var af en gammel stolt Borgerslægt, der i fordums Dage tappert havde forsvaret Fædrelandets Grænser mod Fienden. Lampens fulde Lys faldt paa det smale, magre Ansigt med den skarpe Næse og de sammenknebne Læber, der udtrykte Harme og Lidelse, saa stor, at den ikke lod hende have Fred til at sove.

Delaherche følte sig ensom og forladt. Sulten overvældede ham igjen, og han troede, det var den, der gjorde ham saa helt modløs. Sagte listede han sig ned i Kjøkkenet med sit Lys i Haanden. Men her var alt endnu sørgeligere end ovenpaa: ingen Ild paa Komfuren, Kjøkkenskabet tomt; Viskestykker og Karklude flød omkring paa Borde og Stole, som om Ødelæggelsens Vind havde blæst her og bortveiret alt, alt, hvad der kunde spises eller drikkes! Der var ikke engang en Brødskorpe at finde, alt var gaaet med til Suppen derover i Ambulancen, endelig fandt

han en Levning Snittebønner fra den foregaaende Dag, dem spiste han saa, uden Smør, uden Brød, staaende op i det tomme Kjøkken, hvor den lille ösende Lampe udbredte en kvælende Petroleumsstank.

Klokken var ikke meget over 10, Delaherche vidste ikke, hvad han skulde tage sig for, indtil der var nogen Mulighed for at faa Efterretning om, at Kapitulationen var underskrevet.

Han var ængstelig, bange for, at Kampen skulde optages paany, og han trykkedes af en usigelig Rædsel for, hvad der da vilde ske. Han gik op i sin Stue, hvor Jean og Maurice laa i samme Stilling, som da han forlod dem, og prøvede forgjæves at blunde lidt i en Lænestol; han kunde ikke faa Ro, ikke sove; hver Gang han var ved at falde hen, fo'r han op i Forskrækkelse, det forekom ham, at Granaterne sprang om Ørene paa ham. Det var den frygtelige Skydning, der endnu spøgede i hans Hjerne, — han lyttede lidt, men alting var stille og roligt omkring ham. Da det ikke lykkedes ham at faa Hvile, foretrak han at staa op; han vandrede rundt i de mørke Værelser, undgik den Stue, hvor hans Moder vaagede ved Oberstens Seng, thi hendes sørgmodige og harmfulde Blik generede ham. To Gange var han inde for at se, om Henriette ikke var vaagnet, og hver Gang beundrede han sin Kones rolige Søvn. Saaledes trippede han om uden noget Maal, indtil Klokken blev 2.

Saa kunde han ikke holde det ud længere. Han besluttede igjen at begive sig ud i Byen; han indsaa, at han ikke blev rolig, før han fik Vished om Sagernes Stilling. Men nedenunder blev han modløs staaende ved Synet af den tætpakkede Gade; han huskede nok, hvad han om Afte-

nen havde lidt, og hvilke Hindringer, han da havde havt at overvinde; aldrig vilde hans Kræfter strække til! Og han vidste ikke, hvad han skulde bestemme sig til, da han saa Overlægen komme farende, pustende og skjændende, høirød i Hovedet af Raseri.

Dette er, min Salighed, mer end Mennesker kan udholde. Jeg begriber ikke, at jeg er sluppen igjennem med hele Lemmer!"

Han havde været paa Raadhuset, for indstændig at anmode Borgmesteren om at rekvirere Kloroform, — og sende ham det snarest mulig, — thi hans Forraad var lige ved at slippe op; der maatte foretages flere Operationer og han var, som han sagde: "bange for at maatte flænse i de sølle Asner uden at bedøve dem."

"Naa, og hvad sagde de saa?" spurgte Delaherche.

"De! Aa, de Fæpander vidste ikke, om der overhovedet var mere Kloroform at faa paa Apotekerne!"

Men Fabrikanten brød sig kun lidt om Kloroformen!

Han vedblev:

"Nei, det er ikke det, jeg spørger om! ..... Er det i Orden derude? Er Kapitulationen underskreven?"

Nu slog Overlægen rasende ud med Haanden.

"Ingenting er skrevet under!" raabte han. "Wimpffen kom tilbage for lidt siden ..... de Slubberter derover kommer nok med Fordringer, som man nok kan blive rød og bleg ved at høre paa! .... Naa, saa kan de jo begynde igjen, og saa kan vi alle krepere, det er min Salighed det allerbedste, saa faar vi da en Ende paa det!"

Delaherche lyttede skjælvende til Lægens Ord:

"Men er det nu ogsaa ganske vist? Af hvem har De hørt det?"

"Af disse velsignede Byraadsmedlemmer, der sidder og hænger pra Raadstuen! ..... Der kom nok en Officer fra Hovedkvarteret for at melde dem det!"

Og han fortalte, det var paa Slottet Bellevue ved Donchery, at Sammenkomsten mellem General Wimpffen, General Moltke og Bismarck havde fundet Sted. En frygtelig Mand var den Moltke: tør, og haard som Flint med det skjægløse Mathematikeransigt sad han og vandt Slag fra sit Studerekammer som man løser en Opgave!

Han havde straks forklaret, at han fuldtud kjendte den franske Hærs fortvivlede Stilling: ingen Levnetsmidler, ingen Ammunition, Uorden og Opløsning mellem Troppperne; fuldstændig omringet, uden nogensomhelst Udvei til at bryde den Jernring, der omsluttede Hæren; hvorimod de tyske Hære indtog alle de fordelagtige Stillinger og kunde brænde Byen af i to Timer.

Han tilkjendegav sin Vilje koldt og roligt: Hele den franske Hær med Vaaben og Oppakning toges tilfange. Bismarck gav sit Bifald tilkjende med et godmodigt Smil; stod ved Siden af Jernmanden, som en stor, skikkelig Hund. Og saa havde General Wimpffen gjort alt muligt for at faa formildet disse Vilkaar, der var haardere end noget, den franske Hær kunde opvise.

Han havde talt om de utallige Uheld, om Folkenes Heltemod, om den Fare, der ligger i at drive et stolt Folk til det yderste, — og i hele tre Timer havde han talt, truet, bedet med fortvivlet, med lidenskabelig Veltalenhed; han havde anmodet Seierherren om at nøies med at internere de overvundne etsteds i Frankrig, ja, i Algier; og den eneste Indrømmelse, der gjordes ham, var, at de

Officerer, der skriftligt vilde give sit Æresord paa ikke at gjøre Tjeneste mere, maatte drage hjem.

Vaabenstilstanden skulde vare til næste Formiddag Klokken 10. Dersom Kapitulationen til den Tid ikke var underskreven, aabnede de prøisiske Batterier paany Ilden og Byen blev brændt.

"Det er jo Galskab!" raabte Delaherche, "man kan da ikke brænde en By, der aldeles ikke har forbrudt sig!"

Og Lægens sidste Meddelelse bragte Fabrikanten ud af sit gode Skind; han fortalte, at flere af de Officerer, der boede paa "Hotel Europa", havde talt om at gjøre et Udfald med alle Mand før Daggry. Siden Seierherrernes haarde Betingelser var bleven almindelig bekjendt, herskede en frygtelig Ophidselse; de vanvittigste Planer diskuteredes overalt. Den Tanke, at det ikke var hæderligt at bryde Vaabenstilstanden og i Nattens Mørke anfalde Fienden, standsede ikke de harmfulde Mennesker; de vilde marchere mod Carignan gjennem Bayrernes Rækker, de vilde erobre Illyplateauet tilbage i Ly af Mørket, Beien til Mèzieres skulde frigjøres for Fiender, og hele Hæren stod frelst i Belgien! Andre taug stille, følte at Nederlaget var uopretteligt, de var knuste, rede til at bøie Hovedet, taale alt, underskrive alt, saafremt man paa hvilkensomhelst Betingelse fik Fred, fik Ende paa al denne Elendighed og Rædsel.

"Godnat!" raabte endelig Bouroche. "Jeg vil prøve at faa et Par Timers Søvn, det trænger jeg til!"

Delaherche var alene. Han snappede efter Veiret.

Hvad var det, Bouroche havde sagt?

Skulde de brænde Sedan, — ikke lade Sten paa Sten tilbage af Byen?

Dette var uundgaaeligt; Ulykken vilde styrte ned over

ham, saa snart Solen stod op bagved Høiene, vilde den skinne paa Ødelæggelsens Vederstyggelighed!

Og uden ret at vide, hvad han gjorde, klatrede han igjen op ad den steile Trappe til Loftskamret, hvorfra han overskuede Byen.

Men deroppe var alting skjult af Nat og Mørke, som et uendeligt stort Hav dækkede Mulmet Byen, han skjælnede ingenting.

Saa steg Fabrikens Bygninger lidt frem for hans stirrende Blik, han gjenkjendte de forvirrede, uthydelige Masser: der laa Maskinhuset, der Væverstuerne, her Tørresalen og Magasinerne; og dette store Hus, der var hans Stolthed og hans Eiendom, gjorde ham usigelig blød om Hjertet, fyldte ham med en uhyre Ynk og Medlidenhed, naar han tænkte paa, at den om nogle faa Timer maaske skulde være en rygende Askehob!

Hans Blik svævede ud imod Synskredsen, rundt i Natten, der skjulte, hvad Morgenen skulde bringe.

Mod Syd, ad Bazeilles til, fløi store Gnister nu og da op mod Himlen, mens Gaarden ved Garonneskoven, der om Aftenen var stukket i Brand, kastede et rødt Skjær over Træerne.

Ellers kun Mulm og Mørke, kun disse to Brande og en uudgrundelig Afgrund, fra hvilken nu og da hævede sig uhyggelig Støi.

Etsteds, maaske meget langt borte, maaske paa Voldene, var der en, som græd.

Forgjæves prøvede han at se gjennem Nattens Slør, se over til Lixy, til la Marfée, til Batterierne ved Frenais og Wadelincourt, til dette Belte af Bronceuhyrer, som stod og passede paa med fremstrakt Hals og opspilet Gab.

Og da han igjen lod sine Blikke falde ned paa Byen, forekom det ham, at et klagende Suk steg op fra Husene dernede.

Det var ikke alene de udasede Soldaters Snorken, — dumpe Knagen og Knirken fra Vogne og Forspand; nei, det han troede at mærke, var Borgernes beængstede Søvnløshed, hans Venner og Naboer ventede ogsaa i Spænding og pinlig Uvished paa Dagens Frembrud.

Alle vidste de vel sagtens, at Kapitulationen endnu ikke var underskreven, alle talte Timerne, skjælvede og bævede ved Tanken om, at dersom den forkastedes, havde de kun ét at gjøre, gaa ned i deres Kjældere og dø, knuste, indmurede under Ruinen af deres Huse.

Pludselig forekom det ham, at han hørte Vaabenklirren og en fortumlet Stemme, der raabte Mord nede i Voyardsgade.

Han bøiede sig frem i den kulsorte Nat med Øinene stivt fæstet paa en taaget Himmel uden en eneste Stjerne, en Gysen rystede hans hele Legeme og Haarene reiste sig paa hans Hoved i Rædsel.

Nedenunder paa Sofaen vaagnede Maurice, da Dagen begyndte at gry.

Træt og mat, som han var, rørte han sig ikke, men saa med et aandsfraværende Blik hen mod Vinduerne, der oplystes af det første graa Dagskjær.

Og alle de frygtelige Erindringer fra den foregaaende Dag stormede ind paa ham: Slaget, Flugten, Nederlaget, alt stod nu klart for hans vaagnende Bevidsthed, alt saa han, de mindste Omstændigheder stod prægede i hans Sjæl, og Tanken om Nederlaget trængte som en Slags Samvittighedsnag ind i hans inderste Væsen.

Var det ikke for en Del hans Skyld, at en saadan Ulykke havde ramt hans Fødeland?

Var han ikke som saa mange andre af sine samtidige, trods sine gode Kundskaber, skammelig uvidende om alt, hvad man *burde* kjende, og dertil forsængelig indtil Forblindelse, fordærvet af Forlystelsessyge og af den tilsyneladende Velstand, der under Keiserdømmet havde herskет.

Derpaa manedes andre Billeder frem for ham: han saa sin Bedstefader, født i 1780, en af Heltene fra den store Armé, en af Seierherrerne fra Austerlitz, Wagram og Friedland, han saa sin Fader, født i 1811, død som en følle Rodemester i Chêne-Populeux, efter at have slidt sig op i et Kontor, — derefter kom han selv, født i 1841, opdraget til at være en fin Herre; — Advokat, — ligesaa hurtig til at begaa de største Dumheder, som til at rives med i vild Begeistring for alt godt, slagen ved Sedan i denne rædselsfulde Katastrofe, som opslugte en Verden.

Og denne Slægtens Forfald, der forklarede, hvorledes Frankrig, som seirede med Bedstefædrene, blev slagen i Sønnesønnerne, knuste hans Hjerte, som var den en arvelig Sygdom, der langsomt forværredes for omsider at ende med Død og Ødelæggelse, naar Timen slog.

Dersom han havde seiret, vilde han have følt sig saa tapper og stolt, nu, da alt var forbi, var han svagere end nogen Kvinde og gav efter for en dyb Fortvivlelse. Alt Haab var udslukt, — Frankrig vilde aldrig mere kunne reise sig!

Han brød ud i Graad og Hulken, foldede sine Hænder som i gamle Dage, naar han bad sin Aftenbøn, og fremstammede med kvalt Stemme:

"Aa Gud ..... tag mig bort herfra ..... tag dem til dig, alle disse elendige, der lider og pines...."

Jean reiste sig nu. Han satte sig op og saa forbauset paa Maurice:

"Hvad er der iveien, lille Ven? Du er da ikke syg?"

Men han forstod snart, at Maurice havde det, han pleiede at kalde "de gale Ideer", — og saa blev hans Tonefald faderligt, beskyttende:

"Naa, naa, hvad er der nu med dig! Du skal ikke tage dig det saa nær! Det bliver nok godt igjen, altsammen!"

"Aa, nei!" raabte Maurice, "det er ad Helvede til det hele! Vi kan alle lave os til at være Prøisere!"

Og da Bondekarlen aldeles ikke kunde følge med, gav han sig til at forklare ham, hvorledes Slægten bestandig blev uslere, og hvor nødvendigt og naturligt det var, at den knustes af en ny og kraftigere Race.

Men Jean rystede paa Hovedet, vilde aldeles ikke tage imod denne Forklaring.

"Hvad er dette for noget Vrøvl? Skulde jeg f. Eks. lade Prøiserne tage min Mark eller min Jord fra mig, saalænge jeg endnu har Hovedet over Mulde og kan bruge mine Arme? Lad mig bare være fri for saadant Snak!"

Derpaa gav han ogsaa sit Besyv, langsomt og søgende efter Ord.

Ja, det vilde han villig indrømme, Prygl havde de faaet, en farlig Hoben Prygl! Men allesammen var de da ikke blevne derude, — der var da endnu et Par Stykker igjen, — og dersom de vilde lægge ordentlig i og tage fat af alle Livsens Kræfter, saa skulde de nok faa Huset bygget op igjen.

Naar man rigtig gjør sig Umage, og ingenting ødsler bort, kommer man altid til Hægterne, selv om man engang imellem faar en Lussing, — ja, en Lussing kan sommetider være meget nyttig, — saa tænker man sig om! — Naa, ja, havde man Raaddenskab et eller andet Sted, saa var det bedst at faa det skrabet væk, saa reddede man maaske Resten fra at blive smittet.

"Gik da alt ad Helvede til? — nei, nei, — saa galt er det da heller ikke. Jeg for min Part har endnu gode Kræfter, det er alt, hvad jeg kan sige!"

Og træt, som han var, med det blodige Haar klæbet om Saaret i Hovedet rettede han sig i sin fulde Høide, — han havde endnu Mod paa at leve, paa at tage fat paa Værktøi eller Ploug for at bygge Huset op, som han før sagde.

Han var af gammel, haardfør Bondeslægt, sindig, fornuftig, sparsommelig som Forfædrene.

"For Keiseren gjør det mig ligegodt ondt... Landet sad jo i Velstand, — alting saa blomstrende ud, Kornet var i god Pris ..... Men han har sagtens baaret sig ad som et Fæ, — hvad skulde han rage sig ind i alle de Historier for?"

Maurice trak paa Skuldren med sørgmodig Mine.

"Ja, Keiseren! I Grunden kunde jeg lide ham, trods mine frie og republikanske Ideer .... ja, jeg har sagtens arvet en Slags Sympathi for hans Hus .... men nu ligger alting i Grus; han reiser sig aldrig mere! Og hvad skal der blive af os allesammen!"

Han saa sig om med et forvildet Blik, gav sig til at stønne saa ynkeligt, at Jean lavede sig til at staa op, da Henriette kom ind i Stuen

Hun var vaagnet ved at høre dem tale.

"Det var godt, De kom, Frue," sagde Jean i en spøgende Tone, "nu faar De virkelig skjænde paa Deres Broder, han er helt urimelig idag."

Men Synet af den blege, nedbøiede Søster gav Maurices Tanker en anden Retning, — han aabnede Armene, og hun faldt ham grædende om Halsen.

"Ak, min søde, stakkels lille Pige! Hvor det er usselt, at jeg ikke kan finde et Trøstens Ord til dig; at jeg kun kan græde med dig over den kjære Weiss, som elskede dig saa høit! Hvad skal der blive af dig. Du har hele dit Liv været en Marthyr, har altid ofret dig, uden nogensinde al beklage dig .... naar jeg tænker paa al den Sorg, jeg har voldt dig .... og jeg er ikke bleven en Smule bedre."

Hun tysfede paa ham, lagde sin Haand over hans Mund, da Delaherche kom ind, aldeles ude af sig selv. Han var fra Loftskammeret gaaet ned i Kjøkkenet for at faa noget varmt, — han var aldeles ødelagt efter denne pinefulde Nat, og der stod Kokkepigen og talte med sin Svoger, en Snedker fra Bazeilles, der fortalte, at hans Farveri kun var en Askehob i den fuldstændig ødelagte By.

"Hvad synes I om saadant Røverpak!" stammede han henvendt til Jean og Maurice. "Alt er forbi. Nu om lidt stikker de ogsaa Sedan i Brand, som de igaar brændte Bazeilles! Jeg er i Bund og Grund ruineret! Ruineret!"

Nu fik han Øie paa det Saar, Henriette havde i Panden, han kom pludselig i Tanker om, at hun kunde sige ham Besked om Bazeilles, hvor hun jo selv havde været.

"Det er jo sandt, kjære Fru Weiss! ..... der kunde De nemt være bleven paa Pletten..aa ja, stakkels Weiss!"

Henriettes blege Ansigt og røde, forgrædte Øine sagde kun altfor tydeligt, at hun kjendte hele Sandheden, og uden at tænke paa det Indtryk hans Ord maatte gjøre paa den fortvivlede Hustru, busede han ud med, hvad Snedkeren havde fortalt:

"Ja, stakkels Fyr! .... de har nok brændt ham! ... Ba, alle de Borgere, de traf med Vaaben ihænde, skjød de og kastede dem saa paa et Baal, der var hældt over med Petroleum.

Med opspilede stive Øine lyttede Henriette til hans Ord.

Aa, Gud i Himlen! Saa skulde hun da ikke have den Trøst at begrave sin kjære døde Mand; hans Aske skulde spredes for alle Vinde!

Maurice tog hende atter i sine Arme, kjælede for hende, kaldte hende sin lille Askepot og bad hende vedblive at være modig og ikke lade sig overvælde af sin Sorg.

Efter et Øiebliks Taushed, vendte Delaherche sig hastigt om mod de to Soldater:

"Det er sandt, jeg var ved at glemme, hvorfor jeg gik herop: Nede i Vognporten, hvor 7de Korps' Kasse stod forvaret, er en Officer ifærd med at uddele Pengene til Folkene, for at Prøiserne ikke skal faa dem .... I skulde gaa derned, Penge er altid gode at have .... at sige, hvis vi da ikke alle er døde og borte imorgen Aften."

Raadet var godt nok, derfor fulgte Maurice og Jean det ogsaa, efter at de først havde faaet Henriette til at lægge sig paa Sofaen. Delaherche gik nu ind i Sovekammeret, hvor han traf Gilberte, der sov saa roligt som et Barn, uden at lade sig forstyrre af al den Graad og Hulken, der lød fra Værelset ved Siden af. Derfra kigede han ind til

sin Moder, som sad ved Oberst Vineuils Seng, hun var falden isøvn, mens den saarede laa i samme Stilling som før med lukkede Øine og feberhede Kinder.

Nu saa han sig om med et forvildet Blik:

"Naa .... er det nu forbi altsammen?"

Delaherche blev gnaven over dette Spørgsmaal, han havde hellere undgaaet at svare, nu slog han arrigt ud med Haanden og mumlede med indædt Harme:

"Forbi, jo vist saa! Nei, de begynder snart paa en frisk! .... Ingenting er underskrevet!"

Med sagte Stemme, halvveis i Vildelse, lød det henne fra Sengen:

"Aa, Gud, — lad mig faa dø, før dette sker!... Jeg hører ingen Skydning mere! ... Hvorfor tier Kanonerne? Deroppe ved St. Menges, ved Fleigneux, — der er vi Herre over alle Veiene, derfra kan vi kaste Fienden ud i Floden, dersom de vover at omgaa Sedan og angribe os, Byen ligger lige under os, mellem dem og os som en Hindring, der gjør vor Stilling endnu stærkere ... Frem=ad! — 7de Korps tager Téten, dækker Tilbagetoget...."

Og hans Hænder bevægede sig paa Tæppet, han troede, han holdt paa Hestens Tøiler, drømte han travede i Spidsen for sit Regiment.

Efterhaanden blev det stille, altsom hans Mæle blev utydeligere; nu faldt hans Øine til, han sov, — en urolig, feberhed Søvn, fuld af pinlige Drømme.

"Hvil Dem!" hviskede Delaherche, "jeg kommer til=bage, saa snart jeg faar Efterretninger derudefra."

Og efter at have kastet et Blik paa sin sovende Moder, listede han sig ud af Værelset.

Nede i Vognporten saa Maurice og Jean ganske rig=

tig en Officer ſidde paa en Kjøkkenſtol ved et lidet umalet Fyrretræsbord og uddele Formuer uden Kvittering, uden Protokol, ja, uden Pen og Blæk. Han tog ned i ſtore Poſer med Guldſtykker, tog dem i Haandfuldvis uden at tælle dem og lagde dem i Kepierne, ſom Sergeanterne rakte hen til ham, idet de en for en gik forbi ham.

De modtog Pengene med en ſær, flau Mine, og fyldte dem ſaa i ſine Lommer, for ikke at ſtaa ude paa Gaden med Kepien fuld af Guld ved høilys Dag.

Og ingen mælede et Ord, man hørte kun Guldets klingrende Lyd, naar det faldt ned i Kaſketterne til ſtor Forbauſelſe for disſe ſtakkels Fyre, der aldrig havde ſet ſaa mange Penge paa en Gang, og ſom var ganſke forlegne over al denne Rigdom i en By, hvor der ikke kunde opdrives en Flaſke Vin eller et Stykke Brød.

Da Jean og Maurice kom frem, trak Officeren Haanden til ſig:

"Ingen af jer er Sergeant .... I faar ikke noget til Uddeling .... Men ſaa betænkte han ſig, — vilde gjerne være færdig.

"Hør, Korporal, — tag det alligevel, — og kom ſaa, — ſkynd jer, den næſte ...."

Og han lod Guldſtykkerne falde i Jeans Kepi; Korporalen, der blev ganſke forſkrækket over Summens Størrelſe, — henved 600 Francs, — vilde ſtraks have Maurice til at tage Halvdelen af dem, man vidſte ikke, hvad der kunde ſke, de kunde blive ſkilt fra hinanden.

I Haven foran Ambulancen ſtod de altſaa og ordnede den Sag; ſaa gik de ind, thi paa en Seng, lige ved Indgangen, ſaa de ſin Trommeſlager, Baſtian, — en ſtor, munter Fyr, ſom ſent hen paa Eftermiddagen, da Slaget

var omtrent forbi, havde havt det Uheld, at blive dødelig saaret. Nu laa han paa det sidste.

I den graa Morgenbelysning gjorde Lasarettet et uhyggeligt Indtryk.

Tre af de saarede var døde om Natten, uden at nogen havde mærket det; og nu havde Sygepasserne travlt med at faa Ligene bort og skaffe Plads til andre. De, som igaar var bleven amputerede, aabnede de søvndrukne Øine og saa sig med et sløvt Blik om i dette store Rum, der husede saa megen Elendighed, og hvor saamange halvdøde Mennesker laa.

Skjønt Sygepasserne havde gjort hvad de kunde, i Retning af at holde det nogenlunde net og ordentligt efter Operationerne, var der dog overalt Blodspor; i et Spand svømmede en stor blodig Svamp og henne ved Døren, under Skuret, laa en afskaaren Haand med knækkede Fingre.

Det var Levningerne fra Slagteriet, de rædselsfulde Rester efter Myrderiet! Og Travlheden med dens Ophidselse var nu forbi, og havde givet Plads for en dump, træt Fortvivlelse.

Kun hist og her klagede en af de saarede sig i Febervildelse; deres sløve Øine lukkedes mod det indtrængende Dagslys; Luften var mættet af Feberlugt. Alle var falden hen i den Døsighed, der nu i Maaneder skulde herske, indtil en Del af de saarede var døde og Resten paa Krykker havde slæbt sig ud igjen for at tilbringe sin øvrige Tid som Krøblinger!

Bouroche, som gjorde sin Morgenrunde, standsede et Øieblik foran Bastian med et umærkeligt Skuldertræk.

Her var intet at gjøre.

Imidlertid havde Trommeslageren aabnet Øinene —

og fulgte med et ivrigt Blik en Sergeant, som med en Kepi fuld af Guldstykker var gaaet ind i Ambulancen, for at se, om der ikke mellem de stakkels Fyre skulde være Folk af hans Deling.

Han fandt to, — og de fik hver 20 Francs, flere Sergeanter kom til, og nu regnede Guldet ned paa Halmknipperne.

Bastian havde med Møie reist sig op, han rakte begge Hænder ud:

"Mig! — giv mig ogsaa!"

Sergeanten vilde gaa forbi, som Lægen var gaaet forbi, hvorfor skulde han give en døende Penge? Men efter et Øiebliks Betænkning vendte han om, og uden at tælle fyldte han de kolde Hænder, der raktes op imod ham.

"Mig! — giv mig ogsaa!"

Bastian faldt tilbage paa sit Leie, greb efter Guldstykkerne, samlede omkring med de stive Fingre og udaandede.

"Godnat! — Nu pustede de Lyset ud for dig, Kamerat!" udbrød Naboen, en liden mørk, vindtør Zouav, "det er nu ligegodt ærgerligt, naar man har det, man kan sidde og ligge paa!"

Hans venstre Fod var forbunden, men alligevel lykkedes det ham paa Hænder og Albuer at slæbe sig hen til Bastian, — hvor han samlede alle Pengene op, — aabnede den dødes Hænder, undersøgte hver Fold i Kappen; — da han var færdig, saa han — at de andre havde lagt Mærke til, hvad han havde taget sig for, — han trak paa Skuldren og bemærkede med stor Ro:

"Han kunde jo dog ingen Fornøielse have af dem, — ikke? Det er da Synd at spilde de gode Penge!"

Maurice kunde ikke udholde at se paa al denne Elendighed, han trak Jean bort, og da de gik gjennem Operationsstuet saa de Bouroche, der, skummende af Raseri over ikke at kunne faa mere Kloroform, var ifærd med at amputere et Ben paa en stakkels liden ganske ung Soldat; — de tog Flugten, for ikke at høre den saaredes Skrig.

I dette Øieblik kom Delaherche ind ad Porten Han vinkede ad dem:

"Skynd jer op begge to! Nu skal vi have Frokost. Kokkepigen har med megen Møie faaet fat i noget Melk; det er ret heldigt, for man kan virkelig snart trænge til at faa lidt varmt i Livet!"

Og skjønt han gjorde sig Umage for at beherske sin Glæde, brød den dog frem.

Han dæmpede Stemmen og tilføiede med henrykt Mine:

"Nu er det endelig afgjort! General Wimpffen er taget derover for at underskrive Kapitulationen!"

Aa, det var sandelig en Lettelse for ham! Nu var hans Fabrik reddet, det rædselsfulde Mareridt forbi, man kunde atter aande, selvfølgelig var denne Katastrofe overmaade bedrøvelig, men man kunde dog nu trække Veiret.

Han havde, netop som Klokken slog 9, mødt den lille Rose, som var gaaet hen til sin Tante, Bagermadamen, efter Brød, og hun havde skyndt sig at melde ham, hvad der var sket i Byfogdens Bolig.

Før Klokken 8 havde General Wimpffen faaet sammenkaldt et nyt Krigsraad: over 30 Generaler til hvem han havde meddelt Udfaldet af sin Sendelse, sine forgjæves Anstrengelser, Seierherrernes ublu Fordringer.

Hans Hænder skjælvede, den voldsomme Sindsbevægelse fyldte hans Øine med Taarer.

Og endnu, medens han talte, var en Oberst af den prøisiske Generalstab kommen som Parlamentær for i General Moltkes Navn at minde dem om, at Skydningen vilde begynde, dersom der ikke inden Klokken 10 var taget en endelig Bestemmelse.

Overfor den paatrængende Nødvendighed saa Krigsraadet intet andet at gjøre end hurtigst muligt at bemyndige en General til atter at begive sig til Bellevue og modtage de Vilkaar, der bødes den slagne Hær. Og nu maatte dette allerede være sket: hele den franske Hær med Vaaben og Oppakning var taget tilfange!

Rose havde desuden fortalt løst og fast om den ophidsede Stemning, der herskede i Byen.

Hjemme i Hovedkvarteret havde hun set flere Officerer rive sine Epauletter af og græde høit som Børn.

Paa Broen over Maas havde et helt Regiment Kyradserer defileret over og hver Mand havde kastet sin Sabel i Vandet.

I Gaderne greb Soldaterne sine Bøsser om Løbet og knuste Kolben mod Murene, mens Artilleristerne gjorde, hvad de kunde, for at gjøre Kanoner og Mitrailleuser ubrugelige. Andre begravede eller brændte Fanerne.

Paa Turenneplads stod en gammel Sergeant op paa en Afviserſten og haanede med affindig heftige Ord de øverstbefalende, mange Steder stod Mandskabet som lamslaaet, mens store Taarer trillede dem nedover Kinderne.

Desværre var der ogsaa dem, der havde Møie med at beherske sin Tilfredshed med, hvad der skete; nu sik da deres Elendighed omsider Ende, — nu var de Fanger, nu

skulde de ikke mere i Ilden. De havde ogsaa lidt nok ved de lange Marscher, — de havde længe nok sultet og tørstet til ingen Nytte; de andre havde jo fra Begyndelsen Overtaget, hvorfor skulde man saa stride imod som gale Mennesker. At Generalerne havde været Forrædere kom jo igrunden ikke dem ved, — det vigtigste var, at der nu var Haab om at faa ordentlig Mad og en god Seng at faa sove ud i!

Da Delaherche naaede hjem, kaldte hans Moder paa ham.

"Kom lidt herind, Obersten ængster mig!"

Oberst Vineuil laa med aabne Øine og talte i Vildelse.

"Hvad gjør det, om ogsaa Prøiserne afskjærer os Veien til Mezières .... se .... der gaar de om Falizetteskoven .... og der kommer flere frem langs Givonnedalen .... Grænsen ligger jo lige bag os .... vi kommer i en Haandevending ind i Belgien, — men lad os faa skudt saa mange Fiender som muligt! ..... Det var det, jeg mente igaar...."

Nu mødte hans forvildede Blik Delaherche, han gjenkjendte ham, — det saa ud, som klaredes hans Tanker, som om han vaagnede han op af Feberdrømmene; for tredje Gang spurgte han:

"Naa, er det forbi?"

Og nu kunde Fabrikanten ikke holde sin Glæde tilbage.

"Ja, — Gud være lovet, — nu er det da endelig forbi! ..... I dette Øieblik maa Kapitulationen være underskrevet."

Med en hestig Bevægelse lykkedes det Obersten at sætte sig overende trods den saarede Fod; han rakte Haan-

den ud efter sin Sabel, som laa paa en Stol ved Sengen, og vilde bryde Klingen over. Men hans Hænder rystede, de gled henad Eggen.

"Tag Dem iagt; for Himlens Skyld! .... De kunde jo skjære Dem!„ udbrød Delaherche. "Det er farligt, — tag den dog fra ham!"

Og Fru Delaherche skyndte sig at tage Sablen. Men ved Synet af sin gamle Vens fortvivlede Mine, skjulte hun ikke Vaabnet, som Sønnen sagde; men med et rask Tag og en Styrke, ingen skulde have tiltroet den gamle Dame, knækkede hun Sablen over sit Knæ, som var den en tør Gren.

Oberſten lagde sig tilbage paa Puden, og Taarerne løb ham ned over det smale Ansigt, mens hans Øine med et taknemligt Blik mødte den gamle Kones.

Imidlertid havde Pigen sat Kaffe og Melk frem paa Spisebordet.

Henriette og Gilberte var nu vaagne, — den sidste kom med frisk Farve og smilende Øine; hun kysſede ømt sin Veninde, for hvem hun, som hun sagde, følte den dybeste Deltagelse. Maurice satte sig ved Siden af Søsteren, mens Jean med en forlegen Mine tog Plads overfor Heren i Huset.

Den gamle Frue vilde paa ingen sætte sig tilbords, saa de andre bragte hende en Kop Kaffe, som hun drak siddende ved Sengen.

Lidt efter lidt blev Stemningen ved Frokostbordet livligere. Alle var trætte og sultne, — hvor kunde man lade være at glæde sig over at sidde helskindet og faa noget at spise, naar saa mange stakkels Fyre endnu løb omkring uden at have Tag over Hovedet?

I den store, lyse Spisestue ved den skinnende hvide Dug smagte den varme Kaffe dem udmærket godt.

De gav sig til at tale sammen. Delaherche var nu atter kommen i Ligevægt, godmodig og nedladende, kom tilbage til Napoleon, som han ikke kunde faa ud af Hovedet, siden han igaar havde set ham ride ud mellem Kuglerne.

Han henvendte sig til Jean, der lod til at være den fornuftigste af de tilstedeværende:

"Ja, det maa jeg tilstaa, Keiseren har skuffet mine Forventninger i allerhøieste Grad .... det nytter ikke, at hans Tilhængere vil tale om formildende Omstændigheder, det er alligevel ham, der ene og alene bør bære Skylden for vore Ulykker."

Han havde helt glemt, at han, som ivrig Bonapartist, for nogle Maaneder siden, havde gjort alt for Plebiscitets Seier. Og ikke nok med ikke at beklage den ulykkelige Mand, væltede han nu hele Skylden over paa ham.

"Han er en ubetydelig, udygtig Person, — det fremgaar jo desværre altfor tydeligt; men det fik endda være .... desuden er han en Drømmer uden Ligevægt i Tanken ..... det har været vor Ulykke, at han saalænge har havt Held med sig ..... nei, nei ..... her er ingen Anledning til at ynke; han skal ikke undskyldes med den Kjendsgjerning, at de andre førte ham bag Lyset, at Oppositionen har afslaaet ham de nødvendige Midler til at væbne Mandskabet! ..... Det er ham, der har bedraget os, — det er hans Laster og hans Feilgreb, som har drevet os og Landet ud i dette Uføre!"

Maurice gad ikke svare, men havde Mei med at undertrykke et Smil, mens Jean, der var lidt genert af

denne politiske Udgydelse og bange for at komme til at sige Dumheder, nøiedes med at svare:

"De siger dog, at han skal være en skikkelig Mand!"

Men disse Ord, der fremførtes i en yderst beskeden Tone, bragte Fabrikanten i Harnisk:

"En skikkelig Mand! ..... Ja, det er minsandten nemt sagt! Maa jeg spørge, om De ved, at min Fabrik har faaet tre Granater gjennem Taget, og det er ikke Keiserens Skyld, at der endnu er Sten paa Sten tilbage af den! .... Jeg kan fortælle Dem, at jeg for min Del lider et Tab af omtrent 100,000 Francs ved denne allerhelvedes Historie! .... Nei, ved De hvad, — her er Landet overstrømmet med Fiendens Horder; skjændet og brændt, brandskattet og spoleret, — Handel og Industri standset i Himlen ved hvor lang Tid, — dette er sandelig forgalt! .... Er det en skikkelig Mand, saa faar vi bede Vorherre bevare os for Skikkelighed; han ligger, som han har redet, i Blod og Skjændsel, — lad ham ligge der med samt hans Skikkelighed!"

Og han gjorde en kraftig Bevægelse med høire Haand, som om han gav en eller anden Usling en Dukkert og holdt ham nede under Vandet.

Saa drak han sin Kaffe med Velbehag.

Gilberte smilede uvilkaarlig over Henriettes aandsfraværende Mine; hun gav sig til at hjælpe den sorgfulde Veninde, som om hun havde været et lidet Barn, og da Kopperne var tomme, blev Selskabet siddende i Fred og hvilede sig i den kjølige Spisestue.

Netop i denne Stund opholdt Napoleon den tredje sig i en faitig Vævers Hus ved Doncheryveien.

Allerede Klokken 5 om Morgenen vilde han bort fra

Sedan, — — han kunde ikke holde ud at blive der længere, følte en saadan Anger og Uro, at han maatte afsted for personlig at udvirke Formildelse af de haarde Vilkaar, Seierherren paalagde hans ulykkelige Hær.

Han ønskede en Sammenkomst med Kongen af Prøisen. Derfor var han kjørt bort i en leiet Kaleschevogn, havde i den tidlige Morgen fulgt den brede Landevei, — og paa dette første Stykke af Veien til Landflygtighed havde han den klareste Følelse af alt, hvad han havde tabt, af al den Storhed, han lod bagved sig; — og her paa denne Vei havde han mødt Bismarck, der var ilet til med en gammel Kasket paa Hovedet og Fedtstøvler paa Benene, — kun for at holde Keiseren op med Snak, forhindre ham fra at tale med Kongen, inden alt var afgjort.

Kongen opholdt sig endnu i Vendresse, halvanden Mil fra Sedan.

Hvor skulde Keiseren hen? Under hvis Tag kunde han vente?

Langt borte forsvandt Tuilerierne i en Tordensky, og det var, som laa Sedan allerede mange hundrede Mil fra ham; mellem ham og den skyllede en Strøm af Blod! Han eiede ikke mere noget kongeligt Slot i Frankrig, end ikke et Rum hos den ringeste af sine Embedsmænd, hvor han kunde bede om Tag over Hovedet — eller en Stol at sidde paa.

Og saa steg han af Vognen ved den fattige Væversmands Hus med den lille, smale Kjøkkenhave, de smaa, lave Vinduer.

Værelset, hvor de viste ham ind, var hvidtet og havde Murstensgulv, der var et Bord og to Straastole, ellers ingen Møbler.

Og der sad han i timevis, — først med Bismarck, som smilede ved at høre ham tale om Seierherrens Ædelmodighed, — og siden alene, — i al sin Elendighed, med det blege Ansigt presset op imod Ruden, mens de trætte, sløve Øine svævede ud over Frankrigs Jord, over den brede Maasflod, der løb saa roligt og stille gjennem vidtstrakte frugtbare Enge.

Og næste Dag, — de paafølgende Dage blev det endnu værre: først paa Bellevue, — en smilende liden Herregaard, med Udsigt over Floden, hvor han tilbragte en fortvivlet Nat efter Sammenkomsten med Kong Wilhelm; derefter den frygtelige Afreise; han undgik Sedan af Frygt for de overvundnes Harme, kjørte over den Pontonbro, Prøiserne havde slaaet over til Iges, en lang Omvei nord om Byen langs affides, lidet befærdede Veie over Floing, Fleigneux og Illy, — en jammerlig Flugt i aaben Kalesche; — og endelig — deroppe paa den blodige Valplads, oppe ved det skjæbnesvangre Kalvarie, hvor de faldne laa i Dynger, — det skrækkelige Møde mellem den elendige, syge Keiser, som aandsfraværende røg sin evindelige Cigaret, — og en Hob Fanger, blege, blodige, støvede, som førtes fra Fleigneux til Sedan og gik tilside langs Veien for at Vognen kunde kjøre forbi; først stumme og tause, saa knurrende og tilsidst udbrydende i rasende Raab og Hujen, med knyttede Næver truende og haanende strakt ud mod den ulykkelige Mand!

Derefter den endeløse Fart over selve Valpladsen, saa en halv Mil ad næsten ufremkommelige Veie, mellem Lig, mellem Stumper af alle Slags, derpaa det øde Land med høie, stumme Skove og Grænsen helt oppe paa Bakken, — og omsider Enden paa det hele, — langt, langt borte, ad

en Vei, der var kantet med Grantræer, og som løb nede i en snæver Dal.

Og hvilken Nat, — den første, han tilbragte i Bouillon i Landflygtighed! I Hotel "Postgaarden" var der en saadan Masse franske Flygtninge og nysgjerrige samlet, at Keiseren havde troet, han burde vise sig i et Vindu, hvor han modtoges af Hujen og Piben!

Det Værelse, han beboede, og som vendte ud til Torvet, var som alle Hotelværelser med rødt Damaskesbetræk paa hverdagsagtige Møbler, et Mahognispeilskab og et simpelt Taffelur paa Kaminen, der desuden var prydet med Konkylier og to Buketter kunstige Blomster under Glaskupler.

Tilhøire og tilvenstre for Døren stod to smale Senge, i den ene laa en Adjutant, der allerede sov Klokken 9, saa overvældet var han af Træthed. I den anden laa Keiseren, — men ham flyede Søvnen, — længe laa han og vendte og dreiede sig, — og da han endelig stod op for at gaa lidt frem og tilbage, havde han ingen anden Adspredelse end at betragte de to Kobberstik paa Væggen, det ene forestillende Rouget de Lisle syngende Marseillaisen, det andet Dommedag, hvor Erkeenglene med voldsomme Trompetstød kalder de døde frem af Gravene; — kalder de faldne op fra Valpladsen at staa som Vidner for Guds Trone!

Og i Byfogdens Have, bagved Syrenbuskene, stod imidlertid den keiserlige Bagage, — alle de mange store og svære Kjøretøier, som det ikke længer var muligt at slæbe med.

Ingen vidste, hvor man skulde putte dem hen, for at de ikke skulde forarge stakkels, skikkelige Folk, der led Nød,

med den Pragt og Pomp, der saa lidt passede til Neder-lag og Skjændsel.

Man ventede altsaa, til det en Nat var rigtig mørkt, uden Maane, uden Stjerner; og saa blev Heste og Vogne med sine Sølvkasseroller og Stegepander, sine fine Vine og kostbare Konserver kjørt afsted til Belgien, ad mørke Veie, stille og tyst, — som var det Tyvekoster, der skaffedes tilside.

Ende paa anden Del.

Knald og Fald

eller

Krigen

Roman

af

Emile Zola

Tredje Del

Chicago
JOHN ANDERSON PUBLISHING CO.
1892

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

I

Den endeløse Dag, Slaget stod paa, gik Silvine om i Far Fouchards lille Gaard med Blikket vendt mod Sedan, der laa dirrende midt i Kanonernes Røg og Torden.

Hendes Tanker forlod ikke Honoré. Og næste Dag voksede hendes Spænding og Ængstelse, alle Veie var afspærrede af Fienden, og de prøisiske Soldater vilde ikke svare paa noget Spørgsmaal; de vidste maaske heller ikke Besked selv.

Gaarsdagens klare Sol var skjult bag tunge Skyer, flere heftige Byger faldt, — det saa sørgeligt ud oppe paa Remillys Høider.

Far Fouchard mælede ikke et Ord om Sønnen, tænkte forresten ikke synderligt paa ham, men saa meget desto mere paa de Følger Slaget og dets Udfald kunde have for ham selv.

Henimod Aften stod han i sin Dør for at se, hvad der foregik udenfor, da han fik Øie paa en høi, bluse klædt Karl der luskede om i Nærheden af Gaarden.

Hans Overraskelse var saa stor ved at gjenkjende Fyren, at han, uden at bryde sig om to Prøisere, der netop gik forbi, raabte ganske høit:

"Halloi, Prosper! er det dig?"

Jægeren vinkede rasende med Haanden og kom saa hurtigt hen til den gamle:

"Ja, javist er det mig .... Jeg gider min Salighed ikke vove Liv og Lemmer til ingen Verdens Nytte! ..... Hør en Gang, Far Fouchard, I skulde vel ikke have Brug for en flink Karl her paa Gaarden?"

Den gamles Snuhed var øieblikkelig paafærde. Han havde netop Brug for en Karl, men det behøvede han da ikke at sige.

"En Karl! nei, det har jeg ikke nu i Øieblikket..... men du kunde jo gaa indenfor og faa et Glas. Det er ikke værd, du gaar min Dør forbi!"

Inde i Kjøkkenet satte Silvine Suppen over, mens lille Karl hang i Skjørterne paa hende, leende og spøgende med Moderen.

Først kunde hun ikke kjende Prosper, skjønt de i sin Tid havde tjent i Gaarde sammen, det var først da hun satte Flaske og Glas frem paa Bordet, at hun rigtig saa paa den fremmede.

Hun udstødte et Skrig, — tænkte kun paa Honorè.

"Aa, du var jo med..... Saa du noget til Honorè, hvordan har han det?"

Prosper lukkede Munden op for at svare, saa tøvede han.

De sidste to Dage havde for ham været som en Drøm, han vidste ikke, om han huskede, hvad der var sket, — det forekom ham rigtignok, at han havde set Honorè ligge

dræbt paa sin Kanon, men han var i dette Øieblik ikke vis paa det, hvorfor skulde han da gjøre Silvine bedrøvet ved at fortælle hende denne sørgelige Efterretning.

"Honorè," mumlede han, ... "det ved jeg virkelig ikke, — det kan jeg ikke sige noget om...."

Hun saa stivt paa ham, trængte ind paa ham.

"Saa, har du slet ikke set ham?"

Han rystede paa Hovedet med et vagt Udtryk.

"Dersom du tror, man ved, hvad man ser og ikke ser dernede, naar det gaar løs, tager du slemt feil! Jeg er ikke Menneske for at fortælle dig nogetsomhelst om dette forbandede Slag ..... Nei, ikke en Gang om de Steder, hvor jeg selv var med.... Man bliver helt tosset i Hovedet, forsikrer jeg dig!"

Og da han havde drukket et Glas Vin, blev han siddende taus en Stund, som om han samlede sine Tanker, prøvede at huske sig om.

"Alt, hvad jeg ved er, at det begyndte at mørkne, da jeg kom til mig selv ... da jeg faldt med Zefyr stod Solen endnu høit. Jeg havde altsaa ligget i timevis med det høire Ben under Dyret, som havde faaet en Granatstump lige i Bringen — du maa tro, der var ikke rart mellem en hel Bunke døde Kamerater, ikke en Kat var levende, — og jeg troede saa vist, jeg selv skulde krepere, dersom en eller anden ikke kom til og fik mig hjulpet paa Benene .... jeg prøvede paa at komme løs fra Dyret, men det var Satans tungt, det stakkels Bæst, — det var varmt endnu! Jeg klappede ham, ja, kaldte paa ham, — og saa skete noget, der aldrig vil gaa mig af Minde: Zefyr aabnede Øinene, prøvede at lette paa sit Hoved, som laa paa Jorden ved Siden af mit. Saa talte vi sammen: Hør, min gamle

Dreng, sagde jeg til ham, det er ikke din Feil, men du er ved at klemme mit ene Ben istykker. Er det din Mening, at jeg skal krepere ogsaa? Naturvisvis svarede han, at det ikke var Meningen, skjønt jeg nok kunde se paa ham, at han var kjed af, at vi maatte gaa hver sin Vei. Og saa ved jeg ikke, hvordan det gik til, — var det ham, som flyttede sig ..... eller var det en Krampetrækning, — men vist er det, at jeg kom løs af ham og kunde krybe op .... aa, mit ene Ben var saa tungt som Bly og saa stivt som en Pind ..... naa, men saa tog jeg da Zefyrs Hoved i mine Arme, sagde ham, at han var en god, gammel Dreng, at jeg alle Dage havde holdt af ham, og at jeg aldrig skulde glemme ham. Han hørte jo efter og saa rigtig saa fornøiet ud, men saa rystede han en Gang til over hele Kroppen, og hans Øine brast, men lige til det sidste tog han dem ikke fra mit Ansigt ..... og du kan tro mig, om du vil, der var store Taarer i min stakkels Zefyrs Øine, da jeg sagde Farvel til ham ..... han var nu ligesaa klog som en Menneske!"

Her maatte Prosper holde inde, — han kom selv til at græde ved Tanken om sin Vens Død.

Derefter drak han rask et Glas Vin til og vedblev at fortælle i korte, afbrudte Sætninger.

Det blev stedse mørkere, kun helt nede i Synskredsen var et rødt Skjær, der lyste hen over Valpladsen og de mange døde Hestekroppe, som kastede lange Skygger.

Han laa vist endnu en god Tid ved Siden af sin Hest, han kunde ikke gaa paa det stive Ben.

Men med ét grebes han af Ængstelse over at være her alene, — han maatte afsted, maatte se at finde de andre, — her var for uhyggeligt mellem de døde.

Fra alle Kanter, fra Grøfter og Gjærder, fra Buſk og Krat kom ſaarede ſlæbende ſig frem, prøvede at naa hverandre, dannede ſmaa Grupper, for idetmindſte at dø ſammen, ikke være helt alene og forladt i det ſidſte Øieblik.

I Garonneſkoven ſtødte han imidlertid paa to Soldater af det 43de Regiment, der ikke havde faaet ſaa meget ſom en Riſt; de havde ſkjult ſig i Skoven til Natten faldt paa, og da de hørte, han var kjendt der paa Egnen, meddelte de ham, at de vilde flygte indover den belgiſke Grænſe, før Dagen gryede, og bad ham viſe dem Vei og ſlaa Følge.

Førſt ſagde han nei, — han vilde hellere gaa lige til Remilly, hvor han vidſte, han vilde finde Husly, men hvor ſkulde han faa andre Klæder fra?

Mellem Garonneſkoven og Høiderne ved Remilly laa der mange Prøiſere og han kom ikke i Uniform gjennem deres Rækker.

Derfor beſluttede han ſig til at hjælpe de to Kamerater.

De havde det Held i en nærliggende Gaard at faa et Brød foræret; Klokken ſlog 9 paa et nærliggende Kirketaarn, da de begav ſig paavei.

I la Chapelle kom de midt ind i en fiendtlig Forpoſt, ſom ſkjød paa dem, men krybende paa Maven ſlap de bort, takket være Mørket og Prospers Kjendſkab med hver Vei og Sti deromkring.

Nu holdt de ſig inde i Skoven, liſtede ſig afſted, lyttende og ſamlende.

Ved Omdreiningen af en Sti ſtødte de paa en enlig Skildvagt, de fo'r løs paa ham, og inden han kunde gjøre Alarm, havde de ſkaaret Halſen over paa ham.

Omſider var de udenfor al Fare, de marſcherede nok

saa fornøiet afsted, og henved Klokken 3 naaede de en liden belgisk Landsby og kom ind hos en skikkelig Gaardmand, som straks lod dem gaa ind og lægge sig i Laden, hvor de sov udmærket i Høet.

Solen stod høit, da Prosper vaagnede, hans Kamerater snorkede endnu, men han kom hurtig paa Benene ved at se deres Vært ifærd med at sætte Hesten for en stor Kjærre, hvori han havde skjult flere Slags Proviant, Brød, Ris, Kaffe, Sukker, under Kulsække, — han fik vide, at Manden havde to gifte Døtre i Rancourt, til dem vilde han bringe disse Sager, da han vidste, at de neppe havde det tørre Brød, efter at Bayrerne var dragne gjennem Byen.

Han havde været tidlig paafærde for at faa den fornødne Tilladelse til at passere Grænsen.

Straks fik Prosper den frygteligste Lyst til at sidde op paa Vognen og kjøre med Manden tilbage, thi han pintes allerede af Hjemve.

Det var den nemmeste Sag af Verden at blive sat af ved Remilly, som de kjørte igjennem.

Og det hele blev ogsaa ordnet i en Haandevending, han fik straks en Bluse og et Par Bukser tillaans, saa at han allerede Klokken 6 stod ved Kirken efter et Par Gange at have været stanset af Fiendens Poster.

"Nei, ser I, dette kunde jeg ikke længer finde mig i!" gjentog Prosper efter en Stunds Taushed. "Dersom vi endda havde været til nogensomhelst Nytte, som i Afrika! Men at kommanderes nu frem, og saa tilbage, — nu tilhøire og saa tilvenstre, — mærke, man bare er til Ulejlighed allevegne, det er ikke et Liv for et fornuftigt Menneske .... og desuden, nu da stakkels Zefyr er død, nu, da jeg

er alene tilbage, er det allerbedst, jeg tager fat paa Plougen igjen, og det hellere idag end imorgen! Hvad, Far Fouchard, det er bedre end at lade sig slæbe afsted af Prøiserne. I har Heste, I skal bare se, hvor jeg forstaar mig paa at passe de Dyr!"

Den gamle Bondes Øine glimtede. Han klinkede med Prosper og uden at forhaste sig, svarede han:

"Ja, naar jeg gjør dig en Tjeneste, saa kan jeg gjerne fæste dig .... men du maa ikke komme og snakke om Løn før efter Krigen, for, som jeg sagde dig før, jeg har egentlig ikke Brug for nogen Karl nu."

Silvine, der var bleven siddende i Kjøkkenet med Barnet paa sit Skjød, havde ikke taget Øinene fra Prosper. Da hun nu saa ham lave sig til at gaa ud i Stalden for straks at se til Hestene, spurgte hun igjen:

"Saa har du altsaa ikke set noget til Honorè?"

Dette Spørgsmaal kom Prosper saa uventet, at han for sammen, og pludselig klarede det op i hans Hukommelse. Han nølede endnu et Øieblik, før han svarede.

"Hør, du, — før vilde jeg nødig bedrøve dig, — men — for at sige Sandhed, saa tror jeg nok, at Honore blev dernede...."

"Hvad mener du, — blev dernede?"

"Ja, jeg tror, Prøiserne gav ham hans Bekomst.... Jeg saa ham ligge paa Kanonen med et Hul lige i Brystet."

Der blev et Øieblikks Taushed. Silvine var bleven dødbleg, mens Far Fouchard satte sit Glas paa Bordet.

"Er du ganske vis paa det?" vedblev Silvine med kvalt Stemme.

"Ja, saa vis, som man kan være paa en Ting, man har set med egne Øine .... Det var paa en liden Høi ved

Siden af tre Træer, — jeg synes, jeg kunde finde derhen med lukkede Øine!"

Silvine var knust! At miste ham nu, da han havde tilgivet hende, — nu, da de havde tilsvoret hinanden evig Troskab, da hun skulde giftes med ham, saa snart han kom fra Tjenesten! Og nu havde de myrdet ham, — nu laa han der med et Hul i Brystet! Aldrig havde hun elsket ham saa høit, — aldrig havde hun længtes efter ham som nu; hun maatte have ham — død eller levende, — hvad det saa end skulde koste.

Heftigt satte hun Barnet ned paa Gulvet, idet hun udbrød:

"Jeg tror det ikke, før jeg selv har set ham... Siden du ved, hvor han ligger, kan du jo følge mig derhen..... og dersom vi finder ham, bringer vi ham her tilbage....."

Her kvaltes hun af Taarer; hun sank om med Ansigtet skjult i Hænderne, hele hendes Legeme gjennemrystedes af voldsom Hulken, mens den lille, i Forskrækkelse over Moderens Sorg, gav sig til at skrige høit. Hun tog ham op, trykkede ham i sine Arme, stammede aldeles forvildet:

"Stakkels Barn, — mit stakkels, lille Barn!"

Far Fouchard var rent lamslaaet. Han holdt alligevel af Sønnen paa sin Maade.

Nu kom han til at tænke paa gamle Dage, paa den Tid, da hans Kone levede, da Honoré var en liden Dreng, som gik i Skole. Og over hans barkede, gamle Ansigt listede to Taarer sig langsomt.

Det var mer end ti Aar siden, hans Øine havde været vaade af Graad; han var saa uvant med den Art Sindsbevægelse, at han brød ud i Eder og skjændte over, at d

havde taget hans Søn fra ham, over, at han aldrig mere skulde faa ham at se.

"Det er dog min Salighed ærgerligt, at de skal slaa ens Dreng ihjel, — især, naar man kun har den ene!"

Men da han var kommen lidt til sig selv igjen, var han kjed af at høre Silvines Paastaaelighed med at ville hente Honorès Lig ude fra Valpladsen. Det nyttede ikke, han gjorde hende allehaande Modforestillinger; hun blev ved sit, uden heftige Udbrud eller vrede Ord, men sindigt, urokkeligt; han kjendte ikke den føielige Silvine igjen; de skjønne, blide Øine lyste af en næsten vild Beslutning, mens Ansigtet vedblev at være dødblegt under det svære, mørkebrune Haar. Hun havde revet sit røde Kastetørklæde af, — havde klædt sig i dyb Enkesorg.

Forgjæves forklarede den gamle hende, at hun umulig kunde udføre sit Forsæt, talte om alle de Farer, hun udsatte sig for, om hvor usandsynligt det var, at hun fandt den, hun søgte.

Hun værdigede ham ikke et Svar, — han indsaa nok, at hun ikke lod sig holde tilbage, men var rede til at begive sig ud alene, dersom han ikke hjalp hende, og det forurolige ham, thi saa kunde han let komme i Uleilighed og Spektakler. Derfor gik han ogsaa til Sognefogden i Remilly, som var lidt i Familie med ham, og de to lavede saa en Historie, der skulde lette Silvine mulige Vanskeligheder: de sagde, at Silvine var Honorès Enke, Prosper hendes Broder, og paa den Maade udvirkede de, at den prøisiske Oberst, som boede i Landsbyen, gav Broder og Søster en skriftlig Tilladelse til at opsøge Liget og føre det tilbage til Remilly, dersom de fandt det.

Alt dette tog Tid; nu var det mørkt, og det var med

Nød og neppe, at Silvine indvilgede i at vente til næste Dag med at sætte sig i Bevægelse.

Om Morgenen afslog Far Fouchard paa det bestemteste at give dem en af sine Heste, — han var bange, han aldrig mere fik den at se, — hvem kunde være vis paa, at Prøiserne ikke konfiskerede baade Hest og Kjøretøi?

Efter nogen Snakken frem og tilbage, lod han omsider Prosper tage et lidet graat Æsel og en lang, smal Kjærre, som var lang nok til Liget. Saa gav han den unge Mand en Masse gode Raad med paa Veien.

Prosper havde tilbragt en rolig Nat, men denne Udslugt gjorde ham bekymret, han var ængstelig, ikke vis paa at kunne finde Stedet, hvor han havde set Honorè.

I sidste Øieblik hentede Silvine sit eget Sengetæppe, som hun lagde i Bunden af Kjærren; derpaa gik hun atter ind for at sige Farvel til den lille Karl.

"Far Fouchard, lover I mig at passe paa Drengen, til jeg kommer tilbage?"

"Ja, ja vist saa, vær du bare rolig!"

Alle disse Forberedelser tog Tid, saa at Klokken var bleven 7, da Silvine og Prosper med bøiet Hoved, bagved det lille graa Æsel og den tomme Kjærre, steg ned ad de steile Skrænter ved Remilly.

Om Natten var der faldt stærk Regn, Veiene var frygtelig opblødte og store, blaagraa Skyer fo'r over den lave Himmel.

Prosper vilde gaa den korteste Vei gjennem Sedan. Men før de kom til Pont-Mengis, blev Kjærren standset af en prøisisk Post, der opholdt dem i en hel Time, og først da deres Passereseddel var gaaet igjennem en tre, fire af Befalingsmændenes Hænder, fik de Lov at drage videre

paa den Betingelse, at de gik gjennem Bazeilles ad en Sidevei tilvenstre. Der gaves dem ingen Grund for denne Befaling, — man var sagtens bange for, at Byen end mere skulde overfyldes.

Da Silvine gik over Jernbanebroen, den ulykkelige Bro, de franske havde glemt at sprænge i Luften, og som senere havde kostet Bayrerne saa mange Soldater, saa hun Liget af en Artillerist, som langsomt drev med Strømmen, — nu standsedes det af en Busk Siv, — dreiede rundt og vuggede sagte videre.

I Bazeilles, hvor det lille Æsel gik i Skridtgang, var alt ødelagt og tilintetgjort, alle Krigens Rædsler var her samlede, her saa man, hvorledes Stormen havde feiet alting med sig. De faldne var forresten allerede skaffede tilside, paa Gaderne saaes ikke et eneste Lig; og Regnen vaskede Blodet bort, dog var Vandpytterne røde, hist og her forekom det Silvine, at hun saa sammenfiltrede Haartotter flyde forbi dem.

Men den Sørgmodighed, der overvældede hende, skrev sig især fra Synet af den nys saa smilende lille By, med de muntre, venlige Huse midt i blomstrende Haver, og som nu laa knust, brændt, tilintetgjort, — hvor man kun hist og her saa en sværtet, forrøget Mur. Kirken brændte endnu; et stort Baal af forkullede Bjælker, hvorfra der stadig steg en sær, sort Røgsøile op mod Himlen, lig en Busk Sørgefjer paa en Ligvogn.

Hele Gader var forsvundne, — ikke et Hus hverken paa den ene eller paa den anden Side, kun en Bunke Sten og Sod og Aske; tykt, sort Snavs, som tismudsede alt. Andre havde lidt noget mindre, her stod et Hus urørt, mens alting laa i Grus tilvenstre og tilhøire, hakket itu af

Bombardementet; og en utaalelig Lugt var der allevegne, — en kvalm Brandlugt, en stram Os af Petroleum, som Fienden havde hældt ud over Gulvene. Og saa det usigelig bedrøvelige Skue af den Smule, de ulykkelige Beboere havde prøvet paa at faa reddet; itubrudte Møbler var gjennem Vinduerne kastet ud paa Gaderne og laa nu hulter til bulter paa Stenbroen, Borde med knækkede Ben, Skabe med aabne Døre, hvorfra Tøi og Linned væltede ud i Rendestenen, — slaaet, tilsmudset af røverske Hænder, laa det nu og drev i Regnen.

Gjennem en indslaaet Façade saaes et Taffelur helt og holdent paa en Kaminplads i en Stue, hvor det halve af Gulvet var borte.

"Aa, de Afskum!" mumlede Prosper, hvis Blod kom ikog ved at se paa denne Ødelæggelsens Vederstyggelighed. Han knyttede uvilkaarlig Hænderne, og Silvine maatte sende ham et advarende Blik, hver Gang de gik forbi en Skildvagt.

Bayrerne havde posteret Vagter ved de Huse, der endnu brændte, og disse Soldater stod med ladt Gevær og Bajoneten paa, for at vogte paa, at Ilden uforstyrret kunde fuldbyrde Ødelæggelsens Værk.

Med barske Miner og uforstaaelige Strubelyd dreves de nysgjerrige bort fra de brændende Tomter. Indbyggerne dannede paa flere Steder Grupper, der i Afstand stod og havde Møie med at beherske sin Harme.

En ganske ung Kone, med opløst Haar og tilsølede Klæder, vilde ikke paa nogen Maade gaa bort fra de rygende Rester af en liden Hytte, — hun vilde søge mellem de brændende Kulstumper trods Skildvagtens Forbud.

De sagde, at denne Kones lille Barn var indebrændt

her. Og pludselig, da Bayreren temmelig voldsomt skubbede hende tilside, brød hun ud i Raseri, overvældede ham med en Masse Skjældsord, som lettede hendes forpinte Hjerte.

Han forstod hende øiensynlig ikke, saa paa hende og gik et Par Skridt tilbage med en ængstelig Mine; nu traadte tre af hans Kamerater til og befriede ham fra Konen, som skrigende og skjældende førtes bort.

Foran en anden Brandtomt sad to Smaapiger og en Mand; alle tre var segnet om af Træthed og Mangel paa Føde; de græd sine modige Taarer, vidste ikke, hvorhen de skulde vende sig, havde ikke mere Tag over Hovedet, alt, hvad de eiede og havde, var gaaet op i Luer.

Men nu marscherede en Patrulje frem, ryddede Veien, spredte de nysgjerrige, og snart var der stille, — kun Skildvagterne stod stive og stumme, lystrede Ordren og holdt Øie med Ilden.

"De Asener, de forbandede Affkum!" gjentog Prosper med dæmpet Stemme, "mine Fingre klør efter at kvæle et Par Stykker af de Sataner!"

Silvine tysede atter paa ham, bad ham tage sig iagt. Hun gøs.

Inde i en Vognport stod en Hund, — den havde i to Dage været glemt, lukket inde af sin Herre, og nu hylede den saa jammerligt, at hele Luften fyldtes af den gjennemtrængende, langtrukne Klagelyd.

Og i dette Øieblik, — lige foran Montinelliersparken mødte de noget fælt.

Tre store Kjærrer holdt stille, den ene bagved den anden; af de Kjærrer, der om Morgenen tidlig kjører gjennem Gaderne, og opsamler alle Levninger og alt Feie-

skarn; nu var de stablet fulde af Lig; de stansede, hver Gang et Lig blev lagt paa Bunken, og kjørte saa videre med dump dundrende Rullen, indtil der ikke var Plads mere.

De ventede nu her, at man skulde kjøre dem hen til en af de store Grave i Nærheden, hvor de faldne læssedes af.

Her stak en Fod op, hist en Arm, et Hoved hang ud, mer end halvveis skilt fra Kroppen.

Da de tre Kjærrer igjen satte sig i Bevægelse, skumplende i den opblødte Vei, saa Silvine med Rædsel en lang, ligbleg Haand, der skurede mod det brede Hjul, og lidt efter lidt skrabedes Hud og Kjød af lige til Benet.

I Balan holdt den fine, tætte Støvregn op; Prosper overtalte Silvine til at spise et Stykke Brød, som han havde været forsynlig nok til at putte i Lommen. Da var Klokken henved 11. Men lige ved Sedan blev de atter standsede og denne Gang var der et frygteligt Spektakel: Officeren blev rasende, vilde ikke engang give dem deres Passeresedel tilbage, — erklærede, at den var falsk, — talte forresten meget korrekt Fransk. Paa hans Befaling drev hans Folk baade Æsel og Kjærre ind i et Skur.

Hvad skulde de nu gjøre? Det var umuligt at komme videre.

Silvine var nær ved at fortvivle, da hun pludselig kom i Tanker om Dubreuil, Far Fochards Fætter, hvis Eiendom, "Eremitagen", kun laa et Par hundrede Skridt borte, maaske vilde Officeren høre, hvad h a n sagde.

Hun lod Æslet staa og tog Prosper med sig; de havde Lov at gaa, naar de kun lod Kjøretøiet blive tilbage; hurtig ilede de op gjennem Smug og Gyder til Eremitagen, hvor Porten stod paa vid Gab.

Og da de kom ind i Alléen, saa de et Syn, der fyldte dem med Forbauselse.

"Naada!" udbrød Prosper, "de der tager minsandten Sagen fra den fornøielige Side!"

Lige nedenfor Havetrappen, paa det fine Grus, sad et muntert Selskab. Omkring Marmorbordet stod de lyseblaa Atlaskes Lænestole og Sofaen stillet op; Regnen maatte have gjennemblødt dem siden igaar.

To Zouaver sad henslængt hver i sit Sofahjørne. En liden Infanterist bøiede sig forover, som om han holdt sig paa Maven af Latter. Tre stod og støttede sig paa Stoleryggene, mens en afrikansk Jæger strakte Haanden ud efter et Glas paa Bordet.

Det var tydeligt, at de havde besøgt Kjælderen og nu gjorde sig tilgode med dens Indhold.

"Men hvor kan de sidde her og drikke idag?" mumlede Prosper, hvis Forundring steg, alt som han nærmede sig det lystige Selskab. "Mon de gjør Nar ad Prøiserne, de Fyre!"

Men nu udstødte Silvine et Skrig og bedækkede Ansigtet med Hænderne.

Soldaterne rørte sig ikke, gav ikke en Lyd fra sig, — de var alle døde. De to Zouaver sad stille, med forvredne Hænder og Arme, Ansigterne var ukjendelige, Næsen afreven, Øinene traadte ud af Hulerne. Infanteristen, der saa ud, som om han lo saa stærkt, havde faaet en Kugle gjennem Kinderne, og Tænderne revet ud af Munden.

Og det var et rædselsfuldt Skue, disse stakkels, døde Mennesker, der sad opstillede med brustne Blikke, aabne Munde, stive og kolde for bestandig. Havde de slæbt sig herhen for at dø sammen? Eller var det ikke snarere Prøi-

ſerne, der havde ſamlet dem op og ſat dem tilrette her ſom et forſærdeligt Vrængebillede af den gamle franſke Munterhed.

"Det var da ikke morſomt at ſe paa!" mumlede Prosper og blev bleg.

Og han ſaa ſig om, ſaa de døde ligge ved hvert et Træ i den lange Elmeallé, og ſtrøet hen i Græspletten,— de tredive tapre Soldater, ſom havde fundet Døden her ſammen med Løitnant Rochas, der laa indhyllet i ſit hullede Flag, — med flere Kugler i Hoved og Bryſt.

Prosper kaſtede et Blik paa den høie Skikkelſe, og ſagde ſagte og ærbødigt:

"Her har det gaaet varmt til! .... Det ſkulde undre mig, om vi finder Herren i Huſet hjemme!" tilføiede han efter en Pauſe.

Silvine var imidlertid allerede gaaet ind i Huſet, hvis Vinduer og Døre ſtod aabne.

Nei, her var ingen Mennesker at ſe, det var tydeligt, at Beboerne maatte være flygtede før Slaget. Alligevel gik hun helt ind i Kjøkkenet, hvor hun fo'r tilbage med et nyt Rædſelsſkrig.

Under Vasken laa to døde Legemer, — en Zouav, en høi, ſmuk Mand med ſort Skjæg og en umaadelig ſvær rødhaaret Prøiſer, der raſende omklamrede hinanden. Den enes Tænder ſad plantet i den andens Kind, de ſtive Arme havde ikke i Døden ſluppet ſit Tag, de to Fiender holdt ſaa faſt, at ingen Magt paa Jorden kunde faa dem ſkilt ad; de maatte begraves i én Grav.

Nu ſkyndte Prosper ſig at faa Silvine bort fra dette Hus, ſom kun beboedes af Lig. Og da de modløſe og nedſlagne kom tilbage til Posten, hvor Æſlet og Kjærren ſtod

traf de til alt Held en General, der skulde efterse Valpladsen. Han vilde se deres Passereseddel; som han derpaa rakte Silvine med en medlidende Haandbevægelse, der betød, at de skulde lade den stakkels Kone lede efter sin Mands Lig.

Uden at tøve steg hun og hendes Ledsager op mod Givonne; de havde faaet det strengeste Forbud med Hensyn til at gaa igjennem Sedan.

Omsider dreiede de tilvenstre for at naa Kälvariet ved Illy, ad Veien gjennem Garenneskoven. Men her blev de hvert Øieblik standsede, stødte ved hvert Skridt paa saa mange uforudsete Hindringer, at de troede, de aldrig skulde komme gjennem Skoven.

Her spærredes Veien af kjæmpemæssige Træer, som Granaterne havde fældet, — overalt laa de gamle hundredaarige Stammer spaltede, sprængte, paakryds og paatvers, og over denne bombarderede Skov, over alle disse fældede Kjæmper hvilede en usigelig Sørgmodighed.

Og rundt om, mellem de grønne Grene, paa de afrevne Kviste laa faldne Soldater henstrakte i broderlig Enighed med Træerne. Her laa en Løitnant med blodigt Skum om Munden, hans Hænder havde boret sig ned i det saftige grønne Mos, — hist en Kaptein, med brustne Øine, han laa paa Maven. Hovedet holdt han løftet og Munden stod aaben, som vilde et Dødsskrig bryde frem over de blege Læber.

Andre laa roligt og fredeligt, som om de sov en Middagssøvn i Krattet.

Flere Gange maatte Silvine og Prosper flytte de døde, for at Kjærren kunde komme frem.

Med ét kom de ud i en liden Dal, hvor der ngen Rædsler var at se.

Slagets Storm var ikke faret ødelæggende hen over denne skjønne, fredelige lille Krog.

Ikke en Kvist var knækket, ikke en Blodsdraabe havde plettet Mosset. En liden Bæk snoede sig mellem grønne Siv og Andemad, store Bøge overskyggede Stien, de fulgte.

Denne uforstyrrede Fred mellem de grønne Træer og det kjølige, rindende Vand virkede beroligende og vederkvægende paa de to bedrøvede Mennesker.

Prosper standsede Æslet for at lade det drikke ved Bækken.

"Aa, hvor her er deiligt!" udbrød han uvilkaarlig.

Med et forbauset Blik saa Silvine sig omkring; hun følte sig næsten ængstelig ved den Fred og Hvile, der kom over hende her paa dette yndige Sted; midt i den umaadelige Sorg og Kvide, der havde ramt hende.

Hun slog ud med Haanden, vilde videre.

"Kom nu, skynd dig! ... Hvor var det? Hvor var det, du saa Honoré?"

Og halv hundrede Skridt derfra, da de endelig kom ud paa Ilyplateauet, bredte Sletten sig ud foran dem.

Denne Gang stod de paa den virkelige Valplads, — de nøgne Marker strakte sig lige til Synskredsen under den lave, graalige Himmel, hvorfra Byger hvert Øieblik styrtede ned.

Her laa de faldne ikke i Dynger, Prøiserne maatte allerede være begravne, thi de saa ikke en mellem de Lig af franske, der laa langs Veien, i Stubbene, i Grøfterne, alt efter Slagets Gang.

Den første de saa, var en Sergeant, der laa ved en

Hæk, en ung, svær, prægtig Mand, om hvis Mund der svævede et Smil, men hundrede Skridt længere borte stødte de paa en anden, han saa frygtelig ud, Hovedet var halvt afrevet og Hjernemassen flød ud over Skuldrene.

Saa kom de til Grupper, — her laa syv ved Siden af hverandre med Knæet mod Jorden, de var bleven ramte, netop som de sigtede og havde i Døden beholdt Stillingen, — lidt derfra saaes deres Underofficer, der var faldet, idet han kommanderede Fyr.

Nu løb Veien langs en snæver Hulvei, og her grebes Prosper og Silvine af Rædsel ved Synet af denne Grøft, hvor et helt Kompani var slaaet ned af Granaterne: Ligene laa ovenpaa hverandre, knuste, sønderflængede, sammenslyngede, — man saa i det gule Jordsmon overalt Spor af deres Fingre, som havde krabset og prøvet paa at hage sig fast i Skraaningen.

Og en stor Flok Ravne hævede sig og fløi bort med hæse Skrig, — over Ligene summede allerede en Sværm Aadselfluer, som uafladelig kom tilbage for at drikke det friske Blod.

"Hvor var det saa?" gjentog Silvine.

De gik langs en Pløiemark, som var overstrøet med Tornystre.

Her maatte et helt Regiment have kastet Oppakningen fra sig for at komme hurtigere afsted.

De spredte Levninger fortalte om Kampen.

I en Roemark laa saaledes en hel Mængde Kepier som røde Valnødder, Stumper af Uniformer, Epauletter og Gehæng meddelte dem, at her havde et heftigt Sammenstød fundet Sted, et af de sjeldne Tilfælde, hvor de var

komne Fienden ind paa Livet i denne voldsomme Artilleri-kamp, som havde varet 12 Timer.

Men hvad de allerofteſt ſtødte paa, var Reſter af Vaaben, Sabler, Bajoneter, Geværer, — en ſaadan Maſſe, at det ſaa ud, ſom var de vokſede op af Jorden og nu laa meiede ned efter den ſkrækkelige Høſtdag. Feltflaſker og Spiſebakker laa ſlængt hen ad Marken tilligemed alt, hvad der faldt ud af de ſønderrevne Tornyſtre, Ris, Børſter og Patroner

De gik forbi den ene Ager efter den anden, alt var nedtrampet og ødelagt, — Skillerum og Plankeværk, Led og Stænter revne ned, Træerne var brændte og afſvedne ſom efter en Ildebrand, Jorden opploiet af Granaterne, det ſaa ud, ſom om her aldrig mere kunde vokſe noget.

Og over al denne Elendighed rislede Regnen ned og op af Jorden ſteg en kvalm, gjennemtrængende Lugt, — denne Valpladſens ſæregne Lugt af gammel Halm, brændt Uld, — en Blanding af Krudt og Raaddenſkab.

Silvine var træt af at ſe paa alle disſe døde, hun havde gaaet mange Mil; nu ſaa hun ſig om med ſtigende Engſtelſe.

"Hvor var det, — men hvor var det dog?"

Men Prosper ſvarede ikke, — blev urolig.

Det, der iſær ſatte ham i Bevægelſe, var mindre de aldne Lig, end den Maſſe døde Heſtekroppe, der laa hen-ſlængt, — og det var ogſaa et jammerligt Syn, — disſe ſtakkels Dyr i forvredne Stillinger, med afrevne Hoveder, med opſprættet Bug, hvoraf Indvoldene væltede ud; mange laa paa Ryggen med fire ſtive Ben op i Luften. Nogle var endnu levende efter en Dødskamp, ſom nu varede paa tredje Dag; ved den mindſte Støi løftede de ſit forpinte

Hoved, rokkede med det og lod det atter falde ned mod Jorden, mens andre laa ubevægelige og nu og da udstødte et høit høit Klageskrig, — dette uforglemmelige Dødsskrig, der er saa særegent for Heste, og som lød langt bort over den trøstesløse Valplads.

Prosper tænkte paa sin stakkels Ven, paa Zefyr, og hans Hjerte bankede ved Tanken om, at han maaske snart skulde se dens døde Legeme.

Pludselig dundrede Jorden under mange Hestehoves rasende Fodslag.

Han vendte sig om, havde knap Tid til at raabe:

"Hestene, — tag dig iagt! Kast dig ind til Muren!"

Ned fra en nærliggende Skraaning kom omtrent 100 herreløse Dyr, nogle med Oppakning, farende ned imod dem som rasende.

Det var Heste, hvis Ryttere i Slaget var bleven skudt, og som nu af Instinkt samlede sig i Flok.

De havde i to Dage intet Foder faaet, havde afgnavet det sparsomme Græs, de havde fundet, søgt lidt Føde i Hækkene, Kviste og de unge Træers Bark.

Og naar Sulten overvældede dem, satte de afsted paa en Gang i vildt Galop henover den øde, stumme Slette, knusende de døde og sparkende den sidste Rest af Liv ud af de døende.

Flokken nærmede sig som en Hvirvelvind, Silvine havde lige Tid til at trække Æslet i Ly bag Muren.

"Aa, Gud i Himlen! — De knuser jo alting!"

Men Hestene sprang over Hindringen, man hørte kun de dundrende Hovslag, saa fo'r de videre ind i en Hulvei, om Hjørnet af en liden Skov, hvor de blev borte.

Da Silvine igjen kom hen paa Veien med Kjærren, spurgte hun Prosper:

"Hør nu, nu maa du sige mig, hvor det var, du saa Honoré?"

Han stod og saa sig om, saa til alle Sider med et uroligt Blik.

"Der var tre Træer, jeg maa først se at finde de tre Træer! .... Du skal vide, man ser ikke alt saa videre tydeligt i den Hurlumhei ... og det er sin Sag at huske, hvad Vei, man tager!"

Nu opdagede han tilvenstre to Mænd og en Kvinde, og han fik den Idé at udspørge dem.

Men da han nærmede sig, flygtede Kvinden, og Mændene truede ad ham; han fik Øie paa flere Mennesker, der alle lod til at ville undgaa ham og luskede ind i Busk og Krat, naar han gjorde Mine til at gaa hen til dem.

De saa fæle og pjaltede ud, havde underlige sky Miner; lignede Tyve og Røvere.

Nu bemærkede han, at hvor disse Folk havde afsøgt Valpladsen, havde de faldne ikke mere Støvler eller Sko paa Benene, de blege, nøgne Fødder stak frem, og han begreb nu, at de Mennesker, han her vilde henvende sig til, var disse menneskelige Rovfugle, der fulgte efter den tyske Hær og plyndrede Ligene, naar Slaget var forbi.

En stor mager Karl sprang lige forbi Prosper med en Tornyster paa Skulderen, i hans Lomme klingede der af Sølvpenge og Ure, som han havde stjaalet fra de døde.

Imidlertid kom Prosper næsten helt hen til en Dreng paa en 13, 14 Aar, og da han saa, det var en af hans egne Landsmænd, gav han sig til at skjælde ham ud for hans uværdige Opførsel.

Fyren svarede nok saa frækt, om man nu ikke mere havde Lov at tjene sit Brød? Han samlede Geværerne op, fik 25 Centimer for Stykket, — deri var der vel intet ondt. Om Morgenen var han gaaet fra sin Landsby med en tom Mave, — hele den foregaaende Dag havde han knap nok smagt en Bid Mad: saa havde han paataget sig dette Stykke Arbeide for en luxemburgsk Forretningsmand, som af Prøiserne var betalt for at samle Geværerne op, thi Fienden var bange for, at disse Vaaben, hvis de samledes op af Beboerne ved Grænsen, skulde bringes først ind i Belgien og derfra tilbage til Frankrig.

Og en hel Flok fattige Djævle gik derfor paa Jagt efter Bøsser, søgte og ledte mellem Græstotterne, som Koner, der gaar og plukker vild Cikorie til Salat i Engene.

"Det er ikke noget propert Arbeide!" brummede Prosper.

"Herregud, Brød skal man da have!" svarede Fyren. "Jeg bestjæler jo ingen Mennesker!"

Forresten var han fremmed der paa Egnen, kunde ingen Oplysninger give Prosper, men henviste ham til en liden Gaard, hvor han for lidt siden havde set Mennesker.

Prosper takkede ham og gik tilbage til Silvine, da han fik Øie paa et Gevær, der laa halvt skjult af Jord i en Plovfure.

Først tog han sig vel iagt for at gjøre Drengen opmærksom derpaa, saa betænkte han sig, vendte sig ligesom uvilkaarlig om og raabte:

"Hei, du der! Her ligger et! Det er da 25 Centimer i din Lomme!"

Da Silvine nærmede sig den lille Gaard, saa hun Bønder ivrigt beskjæftigede med Hakke og Spade.

De lavede lange Grave, og Arbeidet lededes af prøi-siske Officerer, som med en liden Spaserestok i Haanden, stive og stumme passede paa Folkene.

Landsbyens Beboere var beordrede ud for at begrave de faldne, da det milde, fugtige Veir paaskyndede Forraadnelsen.

To Vogne fulde af Lig holdt allerede ved Graven;— de læssedes af, lagdes Side ved Side ned i Jorden, hvorpaa to Mænd skovlede et tyndt Lag Jord henover dem, — men dette Arbeide udførtes saa hastigt og overfladisk, at den faldende Regn efter kort Tids Forløb dannede store Sprækker i Graven.

I Løbet af fjorten Dage vilde pestagtige Dunster stige op herfra.

Silvine maatte standse ved Graven, — maatte se paa de faldnes Ansigter, efterhaanden som de lagdes ned.

Hun gyste ved Tanken om, at hun i et af disse blodige Ansigter kunde gjenkjende Honoré.

Var det ikke ham, der havde faaet en Kugle i det venstre Øie?

Eller maaske ham her med den knuste Underlæbe?

Dersom hun ikke snart fandt ham her paa den store Mark, vilde de bestemt tage ham — og putte ham ned i Hullet til de andre!

Derfor ilede hun ogsaa hen til Prosper, som havde naaet Porten med Kjærre og Æsel.

Men saa sig mig dog, hvor det var? Spørg, hør dig for, se at tænke dig om.

Inde i Gaarden traf de kun Prøisere tilligemed en Tjenestepige og hendes Barn, som var kommen hjem fra

Skovene, hvor de havde været lige ved at dø af Sult og Tørst.

Forresten var der den dybeste Fred og Hvile her efter de sidste Dages Anstrengelser og Kamp:

Soldaterne var ved at børste sine Uniformer, som de omhyggelig havde hængt op paa Snore.

En var ifærd med at stoppe sine Benklæder, mens Delingens Kok midt paa Gaardspladsen havde tændt et stort Baal, over hvilket en vældig Suppegryde var anbragt.

Overalt herskede Orden og Disciplin i det erobrede Land.

Disse Folk lignede skikkelige Borgermænd, der røg sin Pibe i sit eget Hus.

Paa en Bænk lige ved Porten sad en tyk, rødskjægget Karl og legede med Pigens Barn, en liden Purk paa 5—6 Aar. Han lod ham ride Ranke, sagde ham Kjæleord paa Tysk, og morede sig over, at Barnet lo ad de underlige Ord, som det ikke forstod.

Prosper gjorde straks omkring, han var bange, de igjen skulde blive standsede.

Men hans Frygt var denne Gang ugrundet.

Disse Tyskere var virkelig skikkelige Folk.

De betragtede smilende det lille Æsel og bekymrede sig ikke om Passerseddel eller deslige.

Og nu gav Prosper og Silvine sig til at ile afsted.

Mellem to Skyer viste Solen sig et Øieblik lavt nede paa Himlen.

Mon Natten skulde overraske dem her i dette umaadelige Lighus?

En ny Byge piskede hen over dem, de saa kun graa

Skyer og den evindelig fine Regn, som gjorde alle Omrids uklare og druknede alting i Taage.

Han vidste hverken ud eller ind, tilstod omsider, at han var gaaet vild.

Bagefter dem travede det lille Æsel troligt afsted med ludende Hoved; nu dreiede de mod Nord, kom tilbage til Sedan; to Gange vendte de om, — saa, at de allerede havde været paa samme Sted før. De gik sagtens rundt, og trætte, fortumlede standsede de langt om længe et Sted, hvor tre Veie stødte sammen; nu havde de hverken Mod eller Kræfter til at drage videre.

Men medens de stod raadvilde og saa sig om, hørte de dæmpede Klager, der trængte ud fra et lidet ensomt Hus paa venstre Haand; der fandt de to saarede inde i en Stue.

Alle Døre stod paa vid Gab; i to samfulde Dage havde de ulykkelige ligget her med stærk Feber uden at tilses, alene og forladt, halvdøde af Tørst og Mangel.

Tørsten pinte dem især, mens Vandet i Strømme rislede nedover Ruderne.

Røre sig kunde de ikke, men saa snart de fik Øie paa Mennesker, bad de med kvalt Stemme om noget at drikke.

Silvine skyndte sig at bringe dem Vand, og Prosper gjenkjendte i den haardest saarede en af sine Kamerater, en afrikansk Jæger, — han kunde nu forstaa, at de alligevel maatte være i Nærheden af det Sted, hvor General Marguerites Division var bleven knust.

Den saarede slog ud med Haanden, — ja, — det var her, — naar man dreiede tilvenstre efter at være gaaet forbi en stor Vikkemark.

Og øieblikkelig vilde nu Silvine afsted igjen.

Hun kaldte paa nogle af de Folk, der samlede de faldne op og viste dem de saarede, som trængte til Bistand, saa greb hun Æslet ved Tømmen og satte sig i Bevægelse.

Med ét stod Prosper stille:

"Her maa det være! Se der! Tilhøire er der tre Træer! Ser du Hjulsporene? Og der ligger en knust Ammuntionsvogn! .... Nu er vi der endelig!"

Skjælvende over hele Legemet gik Silvine fremad, — saa paa to faldne Artilleristen, som laa ved Veikanten.

"Men han er her jo ikke! Han er her ikke! Du maa have set feil .... ja, du maa bestemt have set feil!"

Lidt efter lidt vaagnede Haabet i hendes Sjæl!

"Dersom du har taget feil, lever han jo! Og han kan jo ikke være død, siden vi ikke har fundet ham!"

Med ét udstødte hun et kvalt Skrig. Hun havde vendt sig om, stod lige ved det Sted, hvor Batteriet havde været kjørt op.

Det saa forfærdeligt ud: Marken var opreven som efter et Jordskjælv. Overalt Stumper og Stykker af Vogne henslængt mellem de faldnes Legemer.

Her laa en Underofficer med begge Hænder trykket ind mod Ansigtet, som værgede han sig mod et rædsomt Syn. Guldstykker, som en Løitnant havde baaret i en Pengekat om Livet, strømmede ud blandet med Blod og Indvolde. Adolf og Ludvig, de to Konstabler, laa fast klamrede til hinanden, de fulgtes ad i Døden som i Livet. Og der, — der laa endelig Honorè paa sin sønderbrudte, enhjulede Kanon, som paa en Paradeseng, ramt i Siden og i Skuldren, med det smukke, harmfulde Ansigt vendt mod Fiendens Batterier!

"Aa Gud, min egen Ven!" hulkede Silvine, "min egen, min eneste Ven!"

Hun faldt paa Knæ ned paa den opblødte Jord, med Hænderne knugede sammen i navnløs Fortvivlelse.

Hun fandt ikke andre Ord i sin grænseløse Smerte over ham, hun havde elsket saa høit, og som nu for bestandig var borte; — nu, da han havde tilgivet hende og lovet hende sin Tro, trods alt, hvad der var sket.

Nu var alt Haab udslukt, — nu kunde hun ikke udholde at leve længer. Aldrig havde hun holdt af nogen anden, aldrig vilde hun holde af nogen mere! — Regnen holdt op, en Flok Ravne svævede høit over de tre Træer,— skreg saa stygt og truende. Mon de vilde tage ham fra hende? Mon de vilde frarøve hende alt, hvad der var tilbage af hendes Ven, som hun saa længe og saa møisommeligt havde søgt efter?

Hun slæbte sig helt hen til ham, jagede med rystende Haand efter en Sværm graadige Fluer, der summede om den dødes vidtaabne Øine, hvis brustne Blik nu mødte hendes.

Men i Honorès sammenknyttede Haand opdagede hun et blodplettet Ark Papir.

Sagte og forsigtig søgte hun at løsne de stive Fingre, som holdt det saa fast, at man kun ved at rive det itu kunde faa det.

Ak, Gud, — det var jo hendes Brev, det Brev, han havde gjemt paa sit Bryst, og som han nu i Dødssøieblikket trykkede til sit Hjerte.

Da hun gjenkjendte sin egen Haandskrift, gjennemtrængtes hendes forpinte Sjæl af en dyb Glædesfølelse; — hun saa, at han havde tænkt paa hende til det sidste, at

han var død med en Afskedshilsen! Nei — hun vilde ikke tage hans Brev fra ham, — det skulde han faa Lov at beholde, siden han satte Pris paa det; — han skulde faa det med i sin Kiste!

En Taarestrøm lettede hendes Hjerte, blide, stille Taarer, der langsomt og tungt trillede ned over det blege Ansigt.

Hun reiste sig op, kysede hans Hænder, hans Pande og gjentog hele Tiden:

"Min Ven, min egen Ven! ...."

Imidlertid dalede Solen.

Prosper gik hen og hentede Tæppet. Og langsomt, ærbødigt løftede de Honorès Lig op, svøbte det ind og bar det hen til Kjærren.

Det trak atter sammen. Regnen hang over Hovedet paa dem, da det lille Tog langsomt satte sig i Bevægelse henover den ræddelsfulde Valplads.

Atter lød det dundrende Galop og atter raabte Prosper:

"Hestene, Hestene!" og atter stormede de forvildede, forsultne Dyr frem over en udstrakt Stubmark med flyvende Manker og skummende Mule; i den nedgaaende Sols skraa Straaler kastede deres galopperende Skikkelser lange Skygger henad Jorden.

Straks kastede Silvine sig med oprakte Arme foran Kjærren, som vilde hun skræmme dem tilbage. Heldigvis dreiede Flokken af sig selv tilvenstre ind i en Lavning af Terrænet, ellers havde de knust Kjærre, Æsel og Mennesker i sin vilde Flugt.

Jorden rystede under deres Hove, en Regn af Smaasten piskedes op af det rasende Fodslag; — Æslet blev

ramt paa flere Steder i Hovedet. Og saa forsvandt de igjen i en Hulning.

"Stakkels Bæster! De er gale af Sult!"

Silvine bandt sit Lommetørklæde om Æslets blødende Øre og tog saa atter fat i Tømmerne. Det sørgelige, lille Tog drog over Sletten i modsat Retning for at tilbagelægge den Mil, som skilte dem fra Remilly.

Ved hvert Skridt stod Prosper stille, betragtede de døde Heste en efter en, — han vilde gjerne endnu engang have taget Afsked med sin gamle Ven Zefyr.

Lidt ovenfor Garenneskoven stødte de paa en tysk Vagtpost, hvor deres Passereseddel maatte forevises. Og denne Gang fik de Befaling til at gaa gjennem Byen, dersom de ikke vilde arresteres. Her gaves ingen Grunde, — her maatte lystres uden Modsigelse, der var givet nye Ordrer. Forresten var de meget tilfredse hermed, da denne Vei var en Fjerdingvei kortere, og de neppe kunde slæbe sig frem af Træthed.

Men i Sedan var det besværligt at komme frem. Straks indenfor Fæstningsværkerne mødtes de af en rædsom Stank, — de vadede i en Mødding, som gik dem høit op over Anklerne.

Byen var som en Kloak, hvor alskens Urenlighed fra 100,000 Mand i tre Dage havde faaet Lov at hobe sig op; — Halm og Hø og Strøelse, blandet med Hestegjødning, øgede endmere denne Mødding, hvor man overalt faldt over Knokler og halvraaddent Affald fra de Heste, som midt paa Gader og Torve var slagtede og skaarne ud.

Indvoldene laa og lugtede i Solen, Hoveder og Huder forpestede Luften, — dersom Gaderne ikke hurtigst mu-

lig blev renſede for alt dette Smuds, vilde farlig Smitſot ſikkert herje Byen inden mange Dage.

Forreſten var der allerede af de prøiſiſke Myndigheder ſørget for Opſlag af ſtore hvide Plakater, hvori alle Byens Indvaanere, det være ſig Haandværkere, Borgere, Handlende og Øvrighedsperſoner beordredes til inden næſte Dags Aften at renſe og feie Gaderne; ſtreng Straf paalagdes dem, ſom forſømte at adlyde denne Befaling.

Prosper og Silvine fik Øie paa Byfogden ſelv, ſom arbeidede paa at faa renſet Pladſen foran ſit Hus og med en Ildſkuffe kaſtede Snavs og Gjødning op i en Trillebør.

Langſomt krøb Æſlet frem gjennem det tykke Lag Smuds, — desuden var hele Byen i en ubeſkrivelig ophidſet Tilſtand, hvert Øieblik ſpærredes Veien for den lette Kjærre.

Prøiſerne var netop iſærd med at underſøge Huſene for at faa fat i de Soldater, ſom der holdt ſig ſkjulte og ikke vilde overgive ſig.

Den foregaaende Dag, da General Wimpffen var var kommen kommen tilbage fra Bellevue, havde det Rygte udſpredt ſig, at hele Hæren ſkulde indeſpærres paa Iges, indtil man kunde faa ordnet Transporten til de forſkjellige Fæſtninger i Tyſkland.

Kun nogle faa Officerer vilde benytte ſig af Tilbudet om Frihed, mod at de forpligtede ſig til ikke mere at tjene.

En eneſte General, — Bourgain-Desfeuilles, — var under Paaſkud af Gigtſmerter gaaet ind paa at give ſit Æresord, og ſamme Dags Morgen var han bleven udpebet, da han ſteg tilvogns udenfor Hotellet "Det gyldne Kors".

Fra Solen stod op havde Soldaterne defileret over Turenneplads, hvor de afvæbnedes: hver kastede sit Gevær, sin Bajonet i en Bunke, der med hver Time voksede.

Et prøisisk Detachement tilsaa, at alt gik ordentlig til, — det kommanderedes af en Officer, en høi, bleg, ung Mand i lyseblaa Uniform og med Fjer i Hatten; han stod stram og stiv med hvide Handsker og betragtede med et koldt, stolt Blik Soldaterne, altsom de gik forbi ham.

En Zouav, der ikke vilde aflevere sit Gevær, blev ført bort, og Officeren sagde med rolig Stemme paa Fransk uden Spor af fremmed Akcent:

"Skyd mig den Mand ned!"

Og de andre marscherede afsted, skyndte sig at kaste Geveret fra sig, — saa var det overstaaet.

Men mange havde allerede kastet Vaabnet bort derude paa Valpladsen og mange var skjulte, — drømte om at forsvinde i den frygtelige Forvirring. Husene var fulde af disse ulykkelige Mennesker, som ikke vilde komme frem, men forputtede sig i Krogene.

De tyske Patruljer, som gjennemsøgte Byen, fandt dem gjemte under Borde og Sofaer, Senge og Stole, og da en hel Del ikke var til at drive ud af Kjælderne, hvor de havde søgt Ly, blev der skudt paa dem, — det var en formelig Menneskejagt, — blodig og oprørende!

Ved Maasbroen blev Ilet standset af en Menneskestimmel.

Den Mand, som kommanderede Vagtposten, troede, at Prosper og Silvine havde skjult Levnetsmidler—Brød og Kjød i Kjærren, — vilde trække Tæppet tilside, men da han saa Honorès Lig, gav han dem med en bestyrtet Mine Lov til at gaa videre uden at sige et Ord.

Men de kunde ikke trænge sig frem; Broen var fuld af Mennesker; det var den første Fangetransport, som under Bevogtning af prøisiske Soldater førtes over paa Igeshalvøen.

De dreves fremad, Mandskabet pustede, traadte hverandre i Hælene; i de pjaltede Uniformer gik de med rund Ryg, hængende Arme, bøiet Hoved og nedslagne Øine; — det var et Jammersyn at betragte disse slagne Mennesker, som havde opgivet alt, — ikke engang eiede en Kniv til at skjære Halsen over paa sig.

Ingen talte, man hørte kun det tunge Skotøis slæbende Lyd i det tykke Smuds og nu og da en prøisisk Underofficers haarde korte Kommandoraab.

Der faldt igjen en stærk Byge, og i den øsende Regn gik denne elendige Flok afsted som en Hab Betlere henad Landeveien.

Prospers Soldaterhjerte hamrede ham saa voldsomt i Brystet, som var han iferd med at kvæles af indædt Raseri.

Nu puffede han til Silvine og pegede paa to Soldater, som netop gik forbi.

Han havde øieblikkelig i dem gjenkjendt Maurice og Jean.

Imidlertid kunde den lille Kjærre endelig sætte sig i Bevægelse bagefter Toget.

Prosper og Silvine fulgte dem med Blikket, som de gik henad den slagne Vei, der mellem Haver og Marker førte lige over til Iges.

"Ak Gud," mumlede Silvine, idet hun saa paa Honorés Lig med et taarefyldt Blik, — "de, som er borte, er maaske mindst at beklage!"

Ved Wadelincourt var det mørk Nat; i Mulm og Mørke drog det lille Tog ind i Remilly, hvor Far Fouchard stod aldeles lamslaaet ved sin Søns Lig, — han var saa vis paa, at de ikke vilde finde ham.

Hans Dag var gaaet med at faa en god Forretning tilendebragt.

Officersheste, der indfangedes af Tyve og Banditer paa Valpladsen, solgtes i Almindelighed for 20 Francs Stykket; han havde kjøbt tre smukke Dyr for 45 Francs.

II.

I det Øieblik, da Krigsfangerne gik ud af Torey, blev der en saa voldsom Trængsel, at Jean blev skilt fra Maurice, som straks gav sig til at løbe, hvilket forvildede ham end mere, — og da han omsider stod ved den Bro, der gaar over Kanalen lige ved Begyndelsen til Halvøen, befandt han sig midt imellem de afrikanske Jægere og kunde ikke finde tilbage til sit eget Regiment.

To Kanoner, med Mundingen ind mod Iges, forsvarede Broen. Den prøisiske Generalstab havde straks i en Villa indrettet en Vagtpost, som skulde modtage og bevogte Fangerne.

Forresten var der ikke mange Formaliteter at gjennemgaa, — Folkene tælledes simpelthen som en Flok Faar, man brød sig ikke videre om Uniform eller Numer; Troppperne drev af, — og standsede saa, hvor de selv fandt for godt, da de var komne over paa Halvøen.

Maurice dristede sig til at henvende sig til en bayersk Officer, som sad og red paa en Stol med en Cigar i Munden.

"De er vel ikke saa god at sige mig, hvor Folkene fra 106te Regiment er gaaet hen?"

Forstod Bayreren ikke Fransk, eller morede det ham at narre den stakkels Djævel? Han smilede, løftede Haanden og pegede ud tilhøire.

Skjønt Maurice var der fra Egnen, havde han dog aldrig været over paa Iges, saa han gik frem som paa en Opdagelsesreise.

Først gik han forbi Glairetaarnet, — en smuk, stor Eiendom, hvis Beliggenhed, midt i en liden Park ved Flodbredden, var aldeles fortryllende. Veien fulgte Maas, der løb tilhøire mellem høie Skrænter, lidt efter lidt gik det op ad Bakke, rundt om en Høi midt paa Halvøen; her laa gamle Stenbrud, store Heder med mange Labyrintgange og snævre Stier.

Længere henne saa han en Mølle! — saa dreiede Veien ned til Landsbyen Iges, der laa bygget paa Skraaningen ned mod Maas og ved en Færgebaad stod i Forbindelse med Fabriken St. Albert paa den anden Side af Floden ligeoverfor.

Endelig saaes vide Marker, — store Enge, — flade Strækninger uden Træer omgivne af Flodens brede Belte. Forgjæves lod Maurice sit Blik svæve omkring langs Bredden; han saa kun Kavalleri og Artilleri, som var ifærd med at slaa sig til Ro. Atter spurgte han sig for, — denne Gang hos en Underofficer ved de afrikanske Jægere, — men denne kunde ingen Oplysninger give ham. Natten begyndte at falde paa, — træt og mødig satte han sig ned paa en Afviserſten ved Veikanten.

Og i et voldsomt Fortvivlelsesanfald, der gjennemtrængte hans hele Væsen, betragtede han det forbandede Sted derover paa den anden Side af Floden, hvor det ræddsomme Slag havde staaet.

I det tiltagende Tusmørke, under den mørke, regntunge Himmel rullede Synskredsen sig ud i skiddengraa Farve. Passet ved St. Albert, den smale Vei, ad hvilken Prøiserne var komne frem, løb langs Flodens Krumning til en hvidlig Dynge af nedskreden Jord ved Stenbrudene.

Over Sengnonbakken hævede sig Toppene af Falizettesskoven; ligeoverfor, lidt tilvenstre, laa St. Menges, hvorfra Veien gik ned til Færgen, i Midten var Hottoy, Ully langt tilbage, Fleigneux skjult i en Lavning, Floing lidt nærmere tilhøire. Han kunde se den Mark, hvor de havde ligget og ventet i mange Timer mellem Kaalhovederne, han saa det Plateau, Reserveartilleriet havde prøvet paa at forsvare, den Bakkekam, hvor han havde set Honoré falde om paa sin sønderskudte Pjese. Og al Rædslen væltede sig atter ind over ham; hans Hjerte flød over af Sorg og Væmmelse.

Imidlertid blev det stedse mørkere, han begyndte at blive bange for ikke at finde sit Regiment den Aften. Maaske havde det slaaet Leir i den lavere Del af Iges, paa den anden Side af Landsbyen. Han saa kun hist og her en Marodør og bestemte sig til at følge Flodbredden helt rundt om Halvøen.

Da han gik over en Kartoffelmark, var han saa forsynlig at fylde sine Lommer. Kartoflerne var rigtignok knap modne, men han havde aldeles intet at spise, da Jean havde paataget sig at bære begge de Brød, Delaherche havde givet dem ved Afskeden. Hvad der nu undrede ham, var at møde en Mængde Heste paa de flade Strækninger, der fra den lille Bakke i Midten skraanede ned mod Floden i Retning af Donchery. Hvad skulde alle de Dyr her? Hvordan skulde de faa Foder?

Det var mørk Nat, da de naaede en liden Lund ved Vandet; og her blev han atter forbauset ved at støde paa de hundrede Gardister, som havde dannet Keiserens Eskorte; de havde allerede slaaet sig ned og var ifærd med at tørre de gjennemblødte Uniformer ved store Baal. De fine Soldater havde gode Telte, Gryder, som kogte, og en Ko bunden til et Træ. Han saa straks, at han var mindre velkommen i det Selskab, usel og pjaltet, som han var, — den stakkels Infanteristi; imidlertid fik han dog Lov til at koge sine Kartofler i Asken, hvorpaa han gik hen og satte sig under et Træ for at spise dem. Nu regnede det ikke mere, Himlen var bleven klarere, Stjernerne kom frem paa den mørke, blaa Hvælving, og han indsaa, at han gjorde bedst i at blive her Natten over, — dersom det atter skulde give sig til at regne, sad han jo en Smule i Ly under Træerne.

Men Søvnen vilde ikke komme, skjønt han var dødstræt. Han pintes ved at tænke paa dette store Fængsel her under den frie Himmel.

Det var sandelig en udmærket Idé af Prøiserne at drive de 80,000 Mand, som var tilbage af Chalonshæren, over paa Halvøen, der vel omtrent kunde være en halv Mil i Længden og en 1500 Alen i Bredden, — her kunde den store Hjord godt gaa i Fold en liden Tid. Han vidste godt, at der paa alle Sider var Vand: Maasfloden paa de tre og saa Kanalen paa den fjerde, — der kunde man lettest sætte sig i Forbindelse med Fastlandet, og der havde Prøiserne selvfølgelig plantet de to Kanoner. Intet var saaledes lettere end at passe paa Fangerne, trods deres Mængde.

Han havde allerede paa den modsatte Flodbred be-

mærket en hel Række af Skildvagter, — en Soldat for hvert halv hundrede Skridt; lige ved Vandet stod de med Ordre til at skyde paa enhver, der maatte prøve paa svømme fra Iges.

Bagved Skildvagterne galopperede Uhlanerne frem og tilbage som Forbindelsesled mellem de forskjellige Poster, mens man inde i Landet havde kunnet tælle de fiendtlige Rækkers sorte Vrimmel: en tredobbelt Mur indesluttede og bevogtede den overvundne og fangne Hær.

Men Maurices søvnløse Øine saa nu kun ud i Natens Mørke, hvor Bivouakblusene lidt efter lidt tændtes. Dog kunde han paa den anden Side af det lyse Flodbelte skimte Omridset af Skildvagternes ubevægelige Skikkelser. I Stjernernes svage Skin stod de stive og stille, med regelmæssige Mellemrum; og — ligeledes med regelmæssige Mellemrum hørte han deres Afløsningsraab, som lød med en sær, truende Strubetone ud i den stille Nat gjennem Flodens sagte, ensformige Brusen.

Hele Jammeren, al Elendigheden fra Slagene vaktes ved dette Raab, der i et fremmed Sprog tonede gjennem en skjøn, stjerneklar Nat i Frankrig; alt, hvad han for en Time siden sad og betragtede: den rædsomme Valplads med alle de faldne, — hele denne Ulykkens Egn, hvor en Verden var gaaet tilgrunde, stod nu igjen for hans Sjæls Øie, — pinte ham, som det ulideligste Mareridt. Med Hovedet støttet mod en mosgroet Trærod, her paa den fugtige Skovbund, faldt han tilbage i Gaarsdagens dybe Fortvivlelse; og hvad der nu øgede hans Smerte, var den Ydmygelse, der var overgaaet ham og alle de andre, — han følte en umaadelig Trang til at maale Dybden af det [illegible].

Siden Keiseren havde overleveret sin Kaarde i Kong Wilhelms Hænder, maatte denne forfærdelige Krig dog være endt? Men han mindedes nu, hvad Bayreren havde sagt, mens de førte Fangerne til Iges. "Vi alle i Frankrig, — vi alle til Paris!"

I den halvvaagne Tilstand, hvori han efterhaanden sank hen, saa han som i en pinlig Drøm, hvad der gik for sig: han saa Keiserdømmet feiet tilside, Republiken proklameret under et voldsomt Begeistringsudbrød, mens Minderne fra 1792 manedes frem af Gravene, — han saa Soldater vokse frem af Jorden, en frivillig Hær rensede Fædrelandet for de indtrængende Horder. Og alt flød sammen i hans stakkels overanstrengte Hjerne: Seierherrernes Fordringer, de overvundnes Haardnakkethed, de 80,000 Mands Fangenskab først her paa Iges, siden i tyske Fæstninger, i Uger, i Maaneder, maaske i Aar. Alt opslugtes i uoprettelig Ødelæggelse, i grænseløs, umaalelig Elendighed.

Nu vækkedes han helt ved en af de nærmeste Skildvagters Raab; han vendte sig om paa den haarde Jord, da et Skud brød Nattens Stilhed, — saa hørtes et Dødskrig, en Rallen og et Plask i Vandet; — et Legeme sank ned i Floden.

En eller anden Stakkel havde sagtens forsøgt at undløbe og havde nu faaet en Kugle i Brystet, da han vilde svømme over Maas.

Næste Morgen ved Daggry var Maurice paa Benene. Himlen var endnu klar og blaa, han vilde nu skynde sig at finde Jean og Kompaniet.

Først tænkte han paa at gjennemsøge det indre af Halvøen, men saa bestemte han sig til at gaa videre langs

Vandet. Og da han naaede til Kanalen, stødte han paa Resterne af 106te Regiment, vel 1000 Mand, som havde slaaet Leir paa selve Bredden i Ly af en tynd Række Poppeltræer; dersom han igaar var gaaet tilvenstre istedetfor ligeud, vilde han straks have staaet mellem Kameraterne.

De fleste Linjeregimenter laa her paa den Del af Flodbredden, der strækker sig mellem Glairetaarnet og Villettegaard, en anden Eiendom, nærmere ved Donchery; alle bivouakerede ved Broen, saa nær som mulig ved den eneste Udvei til Frihed; aldeles som Faar, der trænger sig sammen ved Døren til Folden.

Jean udstødte et Glædesskrig ved Synet af Vennen:

"Naa, er du endelig der! Jeg troede næsten, at du laa derude i Vandet et Sted!"

Han og Resten af Delingen var sammen: der var Pache og Lapoulle, Chateau og Loubet; de sidste havde faaet sig en Lur i en Port i Sedan, og var derpaa af Prøiserne blevne feiede sammen med de øvrige, da Afvæbningen fandt Sted.

Forresten var Jean nu øverstkommanderende siden baade Sapin, Løitnant Rochas og Kaptein Baudoin var faldne.

Og skjønt Seierherrerne havde afskaffet Graderne og befalet, at Fangerne kun havde at lystre de prøisiske Officerer, havde de alle fire alligevel samlet sig om sin Korporal, de vidste, at han var erfaren og forstod at hjælpe dem, naar gode Raad var dyre. Derfor herskede den skjønneste Enighed mellem dem den Morgen, uag'et nogle var dumme og andre ondskabsfulde nok til at skjændes ved enhver given Leilighed. De havde til Natteleie fundet et nogenlunde tørt Sted mellem to Grøfter, der havde de lagt sig, de havde

kun en Stump Teltlærred til at dække over sig. Derefter havde de faaet fat paa Brænde og en Gryde, hvori Loubet nu havde lavet dem Kaffe, der rigtig havde oplivet dem allesammen.

Det var deiligt Veir, de havde endnu baade lidt Flesk og lidt haardt Brød, — og, som Chauteau bemærkede: det var nok saa bekvemt at være fri for disse hersens Ordrer, — man havde Lov at drive om, som man selv fandt for godt! og skjønt man var indesluttet, var der alligevel Plads til at røre sine Ben. Desuden skulde de kun blive her to, tre Dage; saa at den første Søndag gik temmelig godt for dem.

Maurice følte sig glad ved at være sammen med de andre, det eneste, der pinte ham, var at høre paa de prøisiske Musikkorps, som spillede hele Dagen igjennem paa den anden Side af Kanalen. Henimod Aften var der ogsaa Sang; man saa Soldaterne spasere i smaa Flokke syngende langsomt og høit for at helligholde Søndagen.

"Aa, den græsselige Musik!" udbrød han tilsidst, "den skjærer mig i Ørene."

Jean trak paa Skuldren, hans Nerver var stærkere.

"Naa, de Mennesker har jo al Grund til at være fornøiede. Maaske tror de ovenikjøbet, at de adspreder os med sine Salmer ..... Denne Dag har vi da havt det ganske ordentlig! Lad os ikke klage!"

Men mod Aften begyndte det igjen at regne. Det var en Elendighed. De faa Huse paa Halvøen var snart overfyldte af Soldater, som søgte Ly mod Fugtigheden. Flere Telte blev ogsaa reist hist og her, men de fleste af Fangerne eiede ikke engang et Tæppe og maatte tilbringe Natten under aaben Himmel i en øsende Regn.

Ved Ettiden vaagnede Maurice, som var falden isøvn midt i en liden Sø.

Grøfterne var fulde af Vand, der gik over alle Bredder. Chauteau og Loubet bandede og tordnede, mens Pache ryſtede Lapoulle, der ſov trods Overſvømmelſen. Jean kom nu til at tænke paa Poppeltræerne, og de tilbragte Reſten af Natten med Ryggen mod Stammerne, ſammenkrøbne, ſom de kunde bedſt.

Og de to følgende Dage var ſkrækkelige, — Regnen ſtyrtede ned i voldſomme Byger. Klæderne havde ikke Tid at tørres.

Nu begyndte Sulten ogſaa at plage dem, der var hverken Kaffe eller Fleſk eller en Krumme Brød tilbage. De levede om Mandagen og Tirsdagen af nogle Kartofler, ſom de tog i en Mark der i Nærheden; og de blev ſaa vanſkelige at faa ved Enden af den anden Dag, at de, der havde Penge, betalte 25 Centimer for Stykket.

Der lød nok nu og da Signal til Proviantuddeling; Korporalen var ilet hen til et ſtort Skur ved Glairetaarnet, hvor der ſagdes at være Brød. Men første Gang var han nær ved at komme op at ſlaaes med en bayerſk Soldat.

De franſke Officerer havde aldeles intet at ſige; mon det var Meningen at lade den overvundne Hær dø af Mangel herover paa Iges? Thi ingen Forholdsregler ſyntes at være tagne; intet blev gjort for at proviantere diſſe 80,000 Mand, der led frygteligt her paa dette Sted, ſom af Prøiſerne fik Navnet "Jammerleiren", — et Navn, ſom ſelv de modigſte ſenere hen ikke kunde tænke paa uden at gyſe.

Jean, som ellers var saa sindig, kom aldeles rasende tilbage fra disse frugtesløse Ekspeditioner.

"Gjør de Nar ad os med sine Signaler, naar der ikke er noget at faa? Nu rører jeg mig ikke mere, saa kan de blæse saa meget de vil."

Alligevel ilede han til ved det mindste Signal. Disse regelmæssige Appeller var umenneskelige; — og de gjorde Maurice rent forstyrret i Hovedet, thi hver Gang de herreløse, franske Heste paa den anden Side af Kanalen hørte Hornene, styrtede de sig i Vandet for at komme over til sine Regimenter; men forsultne og trætte, som de var, kunde kun faa af dem naa den modsatte Bred, de reves bort af Strømmen, kjæmpede indtil de druknede, og de døde Kroppe laa allerede i stor Mængde i Kanalen; de, som kom iland, fo'r afsted som om de var gale ind paa de øde Marker i Midten af Halvøen.

"Mer Kjød til Ravnene!" sukkede Maurice, der tænkte paa alle de forvildede Dyr, han straks den første Dag havde lagt Mærke til. "Dersom vi skal blive her ret mange Dage, kommer vi nok til at æde hverandre. Aa — de sølle Dyr!"

Natten mellem Tirsdag og Onsdag var især frygtelig.

Jean begyndte at ængstes over den ophidsede Tilstand, i hvilken Maurice befandt sig; han tvang ham næsten til at svøbe sig ind i en pjaltet Stump Tæppe, som han for 10 Francs havde kjøbt af en Zouav, mens han selv laa i sin gjennemblødte Kappe ude i Regnen, der den Nat ikke et Øieblik holdt op at styrte ned over dem.

Under Poppeltræerne var der snart ikke til at holde ud; de laa i et Ælte af Smuds, — Jorden var mættet af alt det Vand, der strømmede ned.

Allerværst var den Sult, der pinte dem, om Aftenen havde de seks Mænd maattet dele to Runkelroer, som de ikke engang havde saaet kogt — og som gav dem en frygtelig Halsbrynde.

Mellem Fangerne begyndte allerede flere Tilfælde af Blodgang at vise sig.

Mer end ti Gange den Nat havde Jean følt efter om Maurice ikke i sin urolige Søvn havde kastet Tæppet af sig, selv laa han med Benene i Vand og Ryggen op mod den drivende vaade Træstamme.

Siden hin Dag paa Illyplateauet, hvor den unge Mand havde frelst ham, havde han hundrede Gange betalt denne Velgjerning. Han tænkte ikke over, hvad han gjorde mod Vennen, men han havde ikke en Tanke for sig selv, glemte alt for at hjælpe og styrke den anden; han havde allerede før givet ham sit sidste Stykke Brød, nu kunde han gjerne have flaaet sig for at skjærme Maurice, varme ham, spare ham for de Lidelser, som han selv saa standhaftig bar, uden at klage, thi denne haardføre Bonde havde bestandig Møie med at udtrykke sine Følelser.

Og midt i den vilde, grusomme Selviskhed, der omringede ham, hvor han saa hen, i denne Krog, hvor saa megen Smerte og saa mange Kvaler var hobede sammen, var det maaske denne fuldstændige Selvforglemmelse, som holdt hans Mod og Kræfter oppe, saa at han bestandig havde Hovedet klart, og ene i den almindelige Fortvivlelse kunde handle og tænke.

Da han derfor efter den skrækkelige Nat vaagnede, bragte han straks et Forslag paa Bane, der i nogen Tid havde spøget ham i Hovedet.

"Hør, lille Ven! Siden ingen lader til at bekymre

sig om vor Forpleing, og de glemmer os her i dette forbandede Hul, er det vist bedst, at vi rører os en Smule. Kan du bruge Benene, — eller hvordan star det til med dig?"

Heldigvis var Solen nu kommen frem, Maurice følte sig nogenlunde vel.

"Ja, vist kan jeg bruge Benene."

"Naa, — ja, for saa gaar vi paa Opdagelser ..... Penge har vi nok af, det skulde da være som Pokker, om vi ikke fandt et eller andet. Og de andre blæser vi et Stykke, de er ikke saa behagelige, lad dem se, hvordan de kan indrette sig."

Loubet og Chauteau havde længe irriteret dem ved den mest oprørende Egoisme og Lumskhed, de stjal alt, hvad de kunde faa Fingre i, delte aldrig med Kameraterne, Lapoulle var ikke et Haar bedre, — han var som et Dyr og Pache et rigtigt Hældøre.

Altsaa gik Jean og Maurice ad den Vei, denne sidste var kommen, — langs Floden.

Gloiretaarnet og Parken var allerede plyndret til det yderste, — Græsplænerne aldeles nedtrampede, Træerne fældede, Huset oversvømmet af Fangerne.

En lasset Menneskevrimmel, snavsede Soldater med hule Øine og blege Kinder havde slaaet sig ned som en Flok Tatere, levede som Dyr i Stuerne, turde ikke gaa af Pletten af Skræk for at finde Pladsen optaget, naar de kom tilbage.

Længere borte vandrede de forbi Kavalleriet og Artilleriet, som hidtil havde holdt sig saa nette og ordentlige, — nu herskede Opløsningstilstanden mellem dem, ogsaa som Følge af den Sult og Nød, de maatte lide; tilhøire ved Møllen, saa de en lang Række Artillerister defilere

forbi; Mølleren fulgte dem Mel, for en Franc to Haandfulde, som de bar bart i sine Lommetørklæder.

Men de stod ikke stille, var bange, de skulde staa her i timevis, haabede de i Landsbyen Iges maatte finde noget bedre, — og de blev rent fortvivlede, da de fandt den øde og stille, udplyndret, som en Landsby i Algier, naar Græshoppesværmen er trukket derigjennem, ikke en Krumme Brød eller Spor af Grøntsager og Kjød, — de usle Huse var som skrabede af graadige Klør.

Der sagdes, at General Lebrun boede hos Sognefogden.

Han havde forgjæves anstrengt sig for at ordne Forpleiningen; men her var altfor mange Mennesker hobet sammen, — Penge blev aldeles unyttige, hvor ingen Varer fandtes.

Dagen forud havde man betalt en Beskøit med 2 Fr., en Flaske Vin med 7, et lidet Glas Brændevin med 1 Fr. — en Pibe Tobak med 50 Centimer.

Og nu var Officerne nødt til at bevogte Generalens Hus tilligemed de omliggende Hytter, thi Marodørerne brød ind og stjal alting, tog endogsaa Olje af Lamperne for at drikke den!

Tre Zouaver kaldte paa Jean og Maurice. Naa de var fem gik det maaske lettere at faa udrettet noget.

"Kom her, — der er Heste, som kreperer, — og dersom vi havde lidt Brænde —"

Derpaa fo'r de løs paa et Bondehus, slog Skabene itu, rev Døren af, flaaede Halmen af Taget, men nu kom nogle Officerer tililende, — truede dem med Revolveren, saa de maatte flygte.

Da Jean saa, hvilken Elendighed, der herskede mellem

Beboerne i Landsbyen, fortrød han, at han ikke havde havt Taalmodighed til at vente paa Mel ved Møllen.

"Lad os gaa tilbage, — der er maaske endnu noget at faa!"

Men Maurice begyndte at blive saa træt og udmattet af Sult, at Jean lod ham sætte sig paa en Sten i en Hule ligeoverfor Sedans vide Horisont, og efter tre Kvarters Forløb kom han tilbage med et Viskestykke fuldt af Mel.

De var saa sultne, at de ikke gav sig Tid til at tillave noget, men spiste Melet raat, som det var.

Det smagte ikke stygt, — havde en flau Deigsmag, men dette Maaltid styrkede dem dog lidt; desuden var de saa heldige i Stenbrudet at finde et Hul med rent Regnvand, hvoraf de kunde slukke sin Tørst af Hjertens Lyst.

Nu foreslog Jean, at de skulde blive, hvor de var den Eftermiddag, men det vilde Maurice ikke høre tale om.

"Nei, nei, — ikke paa nogen Maade, — jeg tror, jeg bliver gal af at se ret længe paa dette der ...."

Med rystende Haand pegede han ud mod den vide Synskreds, med Hattoybakken, med Plateauerne ved Floing og Illy, Garenneskoven, — den frygtelige Skueplads for Nederlaget og Blodbadet.

"Før, mens jeg sad og ventede paa dig, maatte jeg vende Ryggen til, thi jeg var ved at skrige høit, hyle som en Hund .... Du kan ikke tænke dig, hvilket smerteligt Indtryk disse Omgivelser gjør paa mig, jeg bliver gal!"

Jean saa paa ham, havde ondt ved at begribe denne saarede Stolthed, — men var ængstelig ved at se det forvildede Udtryk i Vennens Øine.

Han gav sig til at spøge:

"Naa, — det er jo nemt til at raade Bod paa; — vi kan jo saa let gaa et andet Sted hen."

Altsaa vandrede de hele Resten af Eftermiddagen om paa Maasaa.

De gjennemstreifede Halvøens flade Del i Haab om at finde nogle Kartofler, men Artilleristerne havde allerede pløiet Markerne op, — samlet Rub og Stub.

Saa gik de tilbage, gik atter forbi en Vrimmel forsultne, ørkesløse, døende Mennesker, som laa henslængte i Solen, modløse, fortumlede; selv kunde de neppe slæbe sig afsted, segnede flere Gange af Udmattelse.

Men en dump Oprørsfølelse bragte dem atter paa Benene, de begyndte at luske om, ansporede af Selvopholdelsesdriften af det dyriske Rovinstinkt.

Det forekom dem, at de i Maaneder var blevne udsultede, — de maatte have noget at spise.

Inde paa Halvøen, ad Donchery til, blev de bange for Hestene; de krøb i Ly bag en Mur og sad der og betragtede de halvvilde Dyrs forstyrrede Galop frem og tilbage i den nedgaaende Sols røde Straaler.

Som Maurice havde tænkt sig det, blev disse Tusinder af Dyr, som ingen tænkte paa at fodre, en Fare for Fangerne paa Iges, — en Fare, som voksede med hver Dag, der gik.

Først gnavede de Barken af Træerne, saa gik de løs paa Stakitter, Træværk, Palisader, paa alt, de traf, — og nu begyndte de at styrte sig over hverandre, — afrev store Totter Manke og Hale, som de rasende tyggede paa, mens Skummet stod dem om Mulen.

Men om Natten var de farligst, — som om de i Mørket forfulgtes af fæle Syner.

De drog afsted i store Flokke, kastede sig over de faa Telte, Fangerne havde reist, de kunde lugte Halmen.

Forgjæves tændtes store Baal, istedetfor at skræmme Dyrene ophidsedes de endmere af Flammernes Skjær.

Deres Brinsken lød som vilde Dyrs Brølen i Nattens Mørke, — naar de joges bort, kom de igjen i endnu større Skarer, og hvert Øieblik lød fortvivlede Dødsskrig af Soldater, som knustes under de fremstormende Dyrs Hove.

Solen var endnu ikke gaaet ned, da Jean og Maurice, der var paa Veien hjem til Leirstedet, til deres Forbauselse fik Øie paa sine fire Kamerater, — de laa i en Grøft og stak Hovederne sammen, som om de var ved at lægge lumske Planer.

Loubet kaldte straks paa de to Venner, og Chauteau sagde:

"Vi taler om Aftensmad .... vi er ved at krepere, — vi har snart fastet i 36 Timer .... Heste er her nok af, og Hestekjød er ikke at kimse ad .... Hvad, Korporal! Vil De ikke nok være med? Tag nu fat, Loubet, jo flere vi er, des nemmere gaar det med saadant et stort Dyr .... se — derhenne er en, som vi nu har passet paa en Timestid, den ser udmattet ud, — den faar vi nok Bugt med."

Og med det samme pegede han paa en stor, rød Hest, som var segnet om af Sult og Træthed i Kanten af en Roemark.

Den laa paa Siden, løftede nu og da Hovedet og saa sig om med et sørgmodigt Blik, mens den stønnede dybt.

"Aa, hvor det dog varer længe, inden det Kreatur kreperer," brummede Lapoulle, der var mest oprømt, "hør, skal jeg ikke give den, hvad den har godt af?"

Men Loubet holdt ham tilbage.

"Tak! For at faa en Masse Brøvl med Prøiserne, der under Dødsstraf havde forbudt Fangerne at dræbe Hestene af Frygt for, at de døde Heste skulde foraarsage pestagtige Sygdomme.

De maatte vente, til det blev helt mørkt.

Og derfor laa de nu alle fire paa Lur; deres Øine forlod ikke det stakkels udsultede Dyr.

"Korporal," sagde Pache med en Stemme, der rystede en Smule. "De ved saa meget, — kunde De ikke faa Livet af det sølle Dyr, uden at det pintes noget videre?"

Jean slog ud med Haanden, — nei, det Slags Arbeide skulde han have sig frabedt. Dræbe et stakkels Dyr, der var saa usselt, — nei, — ellers Tal! Han havde mest Lyst til at gaa sin Vei med Maurice og ikke have noget med dette væmmelige Slagteri at skaffe.

Men han saa, at Vennen var dødbleg, og bebreidede sig sin Følsomhed overfor et Dyrs Lidelser.

Herregud, — Dyrene var en Gang til for at spises, deri var jo ingen Synd.

Og han blev glad over, at se Maurice oplivet ved Tanken om at faa Aftensmad, derfor svarede han efter et Øiebliks Betænkning med sin godmodige Betoning:

"Nei, jeg ved minsandten ikke, hvordan man skal stille det op, naar man ikke vil volde Dyret Pine...."

"Aa, jeg blæser det Kreatur et Stykke," udbrød nu Lapoulle, "nu skal I bare se, I andre!"

Da de to sidst ankomne ogsaa havde sat sig til Ro i Grøften, begyndte de igjen at vente.

Nu og da reiste en af Mændene sig, — saa efter, om Hesten endnu laa paa samme Sted med Halsen strakt ud

mod den nedgaaende Sol, som om den vilde indsuge de sidste Puft af Liv.

Men da Tusmørket omsider havde lagt sig over Egnen, stod de seks op — og saa sig forsigtig om, urolige og ængstelige for, at nogen skulde se dem.

"Saa," sagde Chauteau utaalmodig, — "nu gaar vi løs paa den."

Og Lapoulle var den første paa Pletten. Han havde i Grøften opsamlet en stor rund Sten, og med den huggede han af alle Kræfter paa Dyrets Hjerneskal.

Men allerede anden Gang, han løftede Armen til Slag, gjorde Hesten en fortvivlet Anstrengelse for at komme paa Benene.

Chauteau og Loubet havde imidlertid lagt sig over dens Ben og prøvede at holde den nede.

Den vrinskede med næsten menneskelig Stemme, saa forpint, saa smertefuldt — og dersom den ikke havde været saa udmattet, vilde den have knækket Arme og Ben paa dem. Lapoulle var rasende, — den bevægede hele Tiden Hovedet, saa at Slagene gled tilside.

"Det var dog Satans til Hjernekiste," stønnede han, "saa hold dog paa den, ellers bliver det ikke til noget."

Jean og Maurice stod aldeles lamslaaede med hængende Arme, de kunde ikke beslutte sig til at dræbe det halvdøde Dyr. Og Pache faldt pludselig paa Knæ af gammel Vane, foldede Hænderne og fremstammede en Bøn for døende:

"Herre, se i Naade til ham ...."

Atter slog Lapoulle feil, rev det ene Øre af det elendige Dyr, som udstødte et høit Skrig.

"Vent, vent et Øieblik!" brummede Chauteau, "vi

maa have en Ende paa dette lidt hurtigt, — ellers faar vi Vrøvl med Prøiserne .... Hold fast, Loubet!"

I sin Lomme ledte han efter en Kniv, — en Penneknig, hvis Blad neppe var saa langt som en Finger, og henslængt over Dyret jagede han Kniven ind i Halsen paa det, flængede og skar paakryds og paatvers, indtil han endelig traf paa den store Aare. Saa kastede han sig tilside, thi Blodet styrtede frem, mens Benene krampagtig sparkede i de sidste Trækninger, som varede henved fem Minuter. De store, sørgmodige Øine sæstede sig paa de dødblege Menneskter, der stod og ventede paa dens Død,— omsider var de brustne, udslukte.

"Herre," stammede Pache, som stadig laa paa Knæ, "vær ham i din store Miskundelighed naadig! ...."

Da Hesten i nogle Minuter havde ligget ganske stille, skulde de til at skjære sig et godt Stykke Kjød ud, — og det var ingen let Sag.

Loubet, som var lidt inde i alle mulige Haandteringer, forklarede rigtignok meget tydeligt, hvor Mørbraden sad. Men han var kun en daarlig Slagter, og desuden havde han kun den usle lille Kniv, saa det var ikke saa underligt, at han kunde fare vild i alt dette varme Kjød.

Lapoulle vilde i sin Utaalmodighed give den anden en Haandsrækning, og sprættede uden Spor af Nødvendighed Maven op, saa der blev et skrækkeligt Svineri, — de flaaede som forhungrede Ulve i Blod og Indvolde. Nu reiste Loubet sig op med et stort Stykke Kjød i Hænderne.

"Hvad det er for noget, dette her, — det skal jeg ikke kunne sige jer, — men her er da nok til, at vi alle kan spise os fordærvet deri!"

Jean og Maurice vendte sig med Væmmelse bort.

Imidlertid plagede Sulten dem, og de ilede bort med de andre, som ikke turde blive i Nærheden af den sønderflængede Hest.

Chauteau havde desuden fundet tre Runkelroer i Marken, — dem tog de med sig; Loubet kastede Kjødet over til Lapoulle, Pache slæbte affted med Suppegryden, og saaledes fo'r de affted, som om Fienden var i Hælene paa dem.

Med ét standsede Loubet.

"Hør, dette er fæilt! Vi maa dog tale om, hvor vi skal koge dette her!"

Jean foreslog en Hule i Stenbrudene, som kun laa et Par hundrede Alen borte, — der kunde man godt tænde Baal, uden at nogen opdagede det.

Men da de kom til Maalet, frembød der sig mange Vanskeligheder. Først var det Brænde, de behøvede, — heldigvis fandt de en gammel Trillebør, som Lapoulle sparkede itu med sin jernbeslagne Støvlehæl.

Og derpaa var der intet ordentligt Vand at opdrive. Solen havde skinnet hele Dagen, og alt Regnvandet var tørret ind. Der var nok en Pumpe i Nærheden af Glairetaarnet, men den var langt borte, man maatte altid vente i timevis for at komme til, og saa knnde man endda prise sin Lykke, om man slap affted, uden at faa Vandet spildt i Trængselen. De smaa Brønde i Omegnen var ogsaa tørrede i de sidste to Dage, man trak kun smudsigt og grumset Vand op. Saa var der Flodvandet; det var knn et Par Skridt borte paa den anden Side af Veien.

"Jeg gaar derned med Gryden!" foreslog Jean.

Alle protesterede.

"Nei, vist ikke nei, — det er ligefrem Gift! Floden er jo fuld af Lig!"

Og det var ganske rigtig, døde Heste og Menneske-kroppe drev bestandig med Strømmen; mange standsedes i Sivene ved Bredden og laa og forpestede Luften; alle de Soldater, som havde prøvet at drikke af dette Vand, havde faaet frygtelige Mavesmerter, — Blodgang og Kvalme.

Alligevel var her intet andet at gjøre. Maurice forklarede, at naar Vandet først blev kogt, var der ingen Fare.

"Naa, — ja, — saa gaar jeg med Lapoulle ned og henter det!"

Da Gryden omsider var sat over Ilden, var det blevet mørk Nat.

Loubet havde skrællet Roerne og puttet dem i Suppen, — det skulde rigtig blive en lækker Ret, — mente han, — og nu havde de alle travlt med at pirre op i Ilden og lægge Stumperne af Trillebøren paa Baalet. Deres lange Skygger dansede sælsomt og uhyggeligt op og ned ad de lyse Vægge derinde i Hulen.

Men de kunde ikke holde ud at vente ret længe; de kastede sig over denne græsselige Suppe, rev Kjødet istykker med sine rystende Fingre og delte det imellem sig uden at bruge Kniv; og trods Sulten væmmedes de ved den Mad.

Især led de ved intet Salt at have; det flaue, friske, halvkogte Hestekjød og den søde Smag af Roerne bragte dem snart til at kaste op.

Pache holdt først op at spise, — Loubet og Chauteau skjældte ud paa den forbandede Krikke, de havde havt saadant Mas med at faa Livet af, og som de nu bare skulde have Pine af. Lapoulle var den eneste, der spiste af Hjertens Lyst, — men om Natten, da han kom tilbage til Leir-

pladsen under Poppeltræerne, blev han saa syg, at han nær havde opgivet Aanden.

Paa Veien hjem trak Maurice Jean lidt tilside, og dreiede ind paa en smal Sti; han kunde ikke holde ud at være sammen med de andre mere, — han væmmedes ved dem og spurgte Jean, om de ikke hellere skulde tilbringe Natten i den lille Lund, hvor han havde sovet den første Aften, han kom til Iges.

Det var en god Idé, som ret fandt Jeans Bifald, da de havde lagt sig til Ro paa en tør, mosgroet Skraaning i Skygge af tæt Løvværk.

Der blev de, til Solen allerede et Par Timer havde staaet paa Himlen, de havde faaet en god, rolig Søvn, der havde styrket dem begge endel.

Næste Dag var Torsdag. Men de vidste ikke mere, hvordan de egentlig levede, — de var kun glade over, at det nu lod til at skulle blive stadigt, smukt Veir. Den Dag fik Jean sin Ven med Møie overtalt til at gaa med hen til Kanalen for at se, om deres Regiment ikke skulde afsted.

Der var nu hver Dag Fanger, som reiste, — Transporter paa 10—12,000 Mand, som sendtes til tyske Fæstninger. Dagen forud havde de set en hel Del Officerer, deriblandt flere Generaler, som skulde til Pont-á-Mousson og derfra videre med Jernbane.

Alle var ivrige efter at komme bort fra "Jammerleiren". Bare deres Tur kom lidt snart! Men da de saa 106te Regiment leiret som sædvanlig i tiltagende Elendighed og Mangel, var de nær ved at fortvivle.

Forresten troede Jean og Maurice, at de skulde faa noget at spise den Dag. Fra om Morgenen havde der indrettet sig en Slags Handelsforbindelse mellem Fangerne

over paa Iges og de bayerſke Soldater paa den anden Side af Kanalen: man kaſtede Penge derover i et Lommetørklæde, ſom derpaa ſendtes ſamme Vei tilbage, indeholdende et Stykke Brød eller lidt Tobak, der knap var tør.

De Soldater, ſom ingen Penge havde, fik ogſaa Levnetsmidler mod at kaſte ſine hvide Vaſkeſkindshandſker over til Bayrerne, ſom lod til at ſynes godt om dem.

I to Timer fløi der uafladelig Pakker og Pengeſtykker over Kanalen. Men nu ſendte Maurice et Femfrancsſtykke over for at faa et Brød, der, enten fordi den fiendtlige Soldat var klodſet eller ondſkabsfuld, faldt i Floden. Saa braſt Tyſkerne ud i en ſkraldende Latter. To Gange ſkete ſamme Uheld for Maurice; Bayrerne tog Pengene, og Brødet flød bort med Strømmen. Imidlertid kom Officererne til for at høre Grunden til al denne Munterhed, de forbød paa det ſtrengeſte ſine Folk at handle med Krigsfangerne, og Jean havde megen Møie med at berolige Maurice, der truede ad Tyſkerne, ſkjældte dem ud for Tyvepak og raabte, at han vilde have ſine 10 Francs tilbage.

Trods det deilige Solſkin var dette en forfærdelig Dag.

To Gange blev Folkene narrede ved Signaler, — to Gange løb Jean hen til det Skur, hvorfra det hed ſig, at man uddelte Naturalforpleining, — men begge Gange fik han Puf og Knub i Trængſelen.

Prøiſerne, der ellers havde ſine Sager i en ſaa beundringsværdig Orden, var ſkandaløs forſømmelige med Henſyn til den overvundne Hær.

General Douay og Lebrun gjorde Foreſtillinger, og der blev bragt nogle Lam og et Par Læs Brød, — men der var taget ſaa usle Forholdsregler, at Kjødet var borte,

Vognene plyndrede, saa snart de var komne over Broen; det Mandskab, der laa mer end hundrede Alen fra Kanalen, saa ikke engang Levnetsmidlerne.

Kun Marodører og Vagabonder fik noget at spise, derfor fik Jean ogsaa den Idé, at stille sig op saa nær ved Broen som muligt, de vilde da passe sit Snit, naar de saa noget blive ført over.

Klokken var dengang allerede 4; de havde endnu intet faaet at spise den smukke, solbeskinnede Søndag Eftermiddag, da de med ét havde den Glæde at faa Øie paa Delaherche, bærende paa en Kurv og med et Brød under hver Arm.

Nogle af Sedans Borgere havde med stort Besvær erholdt Tilladelse til at besøge Fangerne og bringe dem Levnetsmidler, og Maurice havde allerede begyndt at undres over, at Søsteren slet ikke lod høre fra sig; nu kom de forresten ogsaa forsilde: thi skjønt de skyndte sig alt, hvad de kunde, var de endnu ikke naaet hen til ham, før baade Kurv og det ene Brød var revne fra ham, han vidste selv ikke, hvorledes eller af hvem.

"Na, Herregud! I stakkels Mennesker!" stammede han med sit skikkelige Smil.

Jean tog nu det Brød, som var tilbage, og slog fra sig for at faa Lov at beholde det, — derpaa satte han og Maurice sig ned paa Grøftekanten og spiste deraf i store Mundfulde, mens Fabrikanten fortalte nyt fra Sedan.

Hans Kone havde det godt, — Gud ske Lov! Men Obersten ængstede dem alle i høi Grad, — den gamle Mand var saa nedtrykt, saa modløs, at de ikke vidste, hvad de skulde gribe til.

"Og min Søster?" spurgte Maurice.

"Deres Søster! — naa, — det er sandt, — ja, hun var jo med mig, — hun bar de to Brød, men hun fik ikke Lov at passere Kanalen, det var der ikke Tale om ..... Prøiserne har paa det strengeste forbudt Kvinder Adgang til Iges."

Og saa talte han om Henriette, om alle de forgjæves Anstrengelser, hun havde gjort for at komme sin Broder til Hjælp og faa ham at se.

Ved et Tilfælde havde hun truffet deres tyske Fætter, — Günther, Kaptein i Garden. Med sin stive, korrekte Holdning og det haarde Ansigtsudtryk var han gaaet hende forbi, uden at ville kjendes ved hende. Og hun havde mekanisk vendt Hovedet bort, som om han var plettet med hendes Mands Blod, men saa var hun gaaet tilbage, havde tiltalt ham, meddelt ham, hvad der var sket, med en Stemme, som rystede af harmfulde Bebreidelser; han havde trukket paa Skuldren: saaledes var nu en Gang Krigen, — han kunde jo ogsaa selv falde, — derfor raadede ingen Mennesker.

I det rolige, unge Soldateransigt rørte sig ikke en Muskel. Og da hun talte om sin Broder, der var taget til Fange, da hun indtrængende bad ham gjøre noget for at formilde hans Lidelser derover i Jammerleiren, havde han bestemt negtet at skride ind. Her var intet at gjøre uden at lystre Ordre, — han talte om sine Chefers Befalinger, som noget aldeles uomgaaeligt.

Da hun gik fra ham, havde hun en bestemt Følelse af, at han troede, han var kommen i Landet som en Retfærdighedens Hoandhæver, fuld af det arvelige Had, der boede i Tyskernes Hjerter.

"Men, — hvordan det nu er eller ikke, — saa har I

da faaet en Bid Brød iaften, — jeg er kun rent elendig ved at tænke paa, at jeg vist ikke mere kan faa Lov at komme herover igjen, — der reises næsten uovervindelige Vanskeligheder, naar det gjælder om den overvundne Hær og dens Sager."

Derefter spurgte han dem, om han ikke kunde udrette et og andet for dem, han paatog sig med stor Forekommenhed at aflevere nogle Breve, som et Par af Fangerne med Blyant havde skrevet, thi flere Gange havde de velvillige Bayrer tændt sine Piber med Skrivelser, som de havde lovet at besørge.

Nu fulgte de Delaherche hen til Broen, — han skulde sige Farvel, da han med ét udbrød:

"Men der staar jo Henriette! Der, — hun vinker med Lommetørklædet til jer!"

Bagved Skildvagterne kunde de ganske rigtig mellem en hel Del andre skjelne den lille, fine, sortklædte Skikkelse, som vistede med noget hvidt, der skinnede i Solen. Og med sugtige Øine besvarede de hendes Hilsen, — svingede sine Huer alt, hvad de kunde.

Næste Dag — Fredag — var det den haardeste Dag for Maurice. Forresten var Natten temmelig rolig, — og de fik lidt Brød, som Jean kjøbte af en gammel Kone ved Villettegaarden for 10 Francs Pundet. Men denne Dag var de Vidne til et rædselsfuldt Optrin, som de i lang Tid drømte om.

Dagen forud havde Chauteau lagt Mærke til, at Pache ikke mere jamrede sig, men gik om med en sløv, fornøiet Mine, som om han ikke trængte til hverken Mad eller Drikke.

Straks faldt det ham ind, at den hellige Luſtepeter maatte have et Skjuleſted, hvor han gjemte gode Sager; han pasſede paa, og saa ham liſte af, — være borte en Times Tid og komme tilbage med et lumſk Smil og Munden fuld af et eller andet.

Det var ſikkert nok, at han havde ſtukket noget til ſig. Og Chauteau ſatte ondt i de andre, — iſær i Lapoulle, der paa Grund af ſin ſtærke Appetit ſærlig var forpint. Hvad: Det lignede virkelig det lumſke Heldøre at ſtikke under Kavaien og ikke dele med ſine ſultne Kamerater.

"Ved I hvad, Børn, — iaften holder vi ſkarpt Udkig — og følger efter ham! Han ſkal, Fanden ta'e mig, ikke fylde ſig, saa det staar ovenud af ham, naar andre ſkikkelige Karle gaar med Tungen ud af Halſen af Sult og Tørſt...."

"Ja, — det er rigtigt!" brummede Lapoulle ..... "Han ſkal bare ſe Løier, det Aſen!"

Han knyttede Hænderne, — Tanken om Mad gjorde ham aldeles vild; han havde prøvet paa at berolige ſin Sult ved at tygge Græs. Siden han to Dage forud havde været saa ſyg af den rædſomme Suppe, havde han intet faaet i Livet, — var saa klodſet og udmattet, at han aldrig kunde komme til, naar der havde været lidt at faa. Nu kunde han gjerne have betalt et Pund Brød med ſit eget Blod.

Da Natten faldt paa, luſkede Pache ind mellem Træerne ved Glairetaarnet; han havde øienſynlig ingen Mistanke til de andre, thi han ſkyndte ſig afſted uden at ſe ſig om, saa de tre kunde let holde ſig i nogle-Skridts Afſtand fra ham, indtil de kom til et gammelt Stenbrud, hvor han løftede to Sten op tog et halvt Brød frem.

Nu faldt de over ham med rasende Skjældsord:

"Nei, saa skulde dog Satan tage ved saadan et Bagbæst!" hylede Lapoulle, "det er derfor, du gaar og lusker om i Mørket! Vil du øieblikkelig komme med det Brød, det er min Part, — at du ved det! ...."

Give d e m s i t Brød! Hvorfor skulde han det?

Saa liden og spinkel, som han var, rettede han sig og knugede det kostbare Brød op mod sit Bryst. Han var ogsaa sulten!

"Lad mig være! Hører du! — Det er mit! — Lad mig være!"

Og ved Synet af Lapoulles Arm, som løftedes til Slag, tog han Flugten saa rask, hans Ben kunde bære ham, — og rendte hen over de bare Marker i Retning af Donchery.

De tre andre satte efter ham, stønnende og pustende. Men han var hurtigere, lettere tilbens, Angsten gav ham Vinger, han stred for at beholde sin Skat.

Han havde allerede løbet et Par hundrede Alen, da han mødt Jean og Maurice, i Forbifarten udstødte han et Skrig, mens de to Venner stod stille og undredes over denne vilde Jagt.

Saaledes saa de, hvad der skete.

Uheldigvis kom Pache til at støde mod en Sten, snublede, faldt, og de andre styrtede som forhungrede Ulve over den ulykkelige.

"Kom med det straks!" brølede Lapoulle, "ellers slipper du ikke levende herfra!"

Og han løftede Haanden, da Chauteau rakte ham sin aabne Kniv, — den samme, med hvilken de havde slagtet Hesten.

"Her, — her har du Kniven."

Men nu ilede Jean til, vilde sætte en Stopper for dette Uvæsen, glemte rent, hvor de var, — talte om at putte dem alle i Brummen, hvilket opirrede Løvet, som skjældte ham ud for Prøiser med en ond Latter; — her var ingen uden Prøiserne, som kommanderede.

"Hør dog nu, — din trodsige Tamp! Kom med det — eller...."

Trods Rædslen trykkede den dødblege Pache Brøde ind til sig, hans Bondestædighed var vakt, — han udleverede ikke, hvad hans var.

"Nei!"

Og saa var det forbi i et Øieblik, — det vilde Menneske stak ham Kniven i Halsen — saa voldsomt, at han end ikke gav en Lyd fra sig.

Hans Arme faldt slapt ned, og Brødet trillede ned paa Jorden, — overrislet af Blodet, der væltede frem af Saaret.

Ved at se denne afskyelige, dyriske Fremgangsmaade, blev Maurice som vanvittig af Harme.

Han knyttede Hænderne, overvældede de tre Mænd med Skjældsord, kaldte dem Mordere, Dyr, Afskum, — han var saa rasende, at hans hele Legeme rystede som i Krampe.

Men Lapoulle brød sig aldeles ikke herom, — han hørte øiensynlig slet ikke, hvad den anden sagde, — han sad paahug lige ved den dræbtes døde Legeme og spiste af det bloddryppende Stykke Brød, — han lignede et Dyr, — var som bedøvet ved Lyden af sine Kjæver, der tyggede rasende løs paa de store Mundfulde, han slugte i sig, mens

Chauteau og Loubet stod stille og saa til, — turde ikke forstyrre ham i Tilfredsstillelsen af hans rasende Sult.

Nu var det blevet ganske mørkt; — men Natten var klar, — Himlen overstrøet med Stjerner; Jean og Maurice, som var gaaet hen i den lille Lund, saa kun Lapoulle luske om ved Flodbredden, — de to andre havde klogelig taget Benene paa Nakken, var sagtens gaaet hen i Nærheden af Kanalen i sin Ængstelse ved Tanken om det Lig, som laa her.

Lapoulle vovede ikke at gaa tilbage til Kameraterne. Nu, da Ophidselsen havde lagt sig, var han øiensynlig pint af Angst for sin Gjerning, — turde vel heller ikke gaa forbi det Sted, hvor Pache laa henslængt.

Mon Angeren vaagnede i denne sløve Sjæl? Eller var han kun bange for Opdagelse.

Han vandrede frem og tilbage som et vildt Dyr i et Bur, Trangen til at fly blev med hvert Øieblik heftigere; — blev efterhaanden saa voldsom, at han maatte tilfredsstille den, hvad det end skulde koste.

Afsted, — afsted, — ligegyldigt hvorhen, — han maatte bort fra dette Fængsel, hvor han havde begaaet et Mord.

Nu segnede han om, laa i nogen Tid i Græsset ved Flodbredden.

Maurice var endnu saa ophidset, at han sagde til Jean:

"Hør du! — Her k a n jeg ikke blive længere! — Jeg sværger dig, at jeg bliver gal! ..... Jeg forstaar ikke, at jeg endnu lever, — men jeg mærker, at min Smule Forstand ryster i sin Grundvold! Ja, — jeg er helt forstyrret! ..... Dersom du tvinger mig til at blive endnu en

Dag i dette Helvede, — er det forbi med mig, — det føler jeg .... kom, — lad os flygte, — lad os bare komme bort fra dette Rædselssted ....“

Og saa gav han sig til at udvikle den mest affindige Undvigelsesplan. De skulde svømme over Floden, kaste sig over Skildvagterne, kvæle dem med en Stump Snor, som han havde i Lommen, eller slaa dem ihjel med en Sten, eller underkjøbe dem, tage deres Uniformer paa og saaledes komme sikkert igjennem Fiendens Rækker.

“Men saa hold dog op at sige alt det dumme Tøieri, lille Ven, — der er jo ikke Mening skabt i det Vrøvl! Jeg bliver helt forskrækket over at høre dig komme med det Slags Tings. Alt det er jo aldeles umuligt, urimeligt fra først til sidst... Vent for det første til imorgen; ingen ved, hvad der kan ske. Ti nu stille!“

Jean havde, trods Vrede og Væmmelse, bevaret hele sin Sindsligevægt midt i Sult og Træthed og alle de Lidelser, han havde maattet døie.

Maurice var derimod næsten forstyrret i Hovedet; — uagtet Vennen gjorde alt for at berolige ham, vilde han absolut ud i Floden.

Jean maatte med Magt holde ham tilbage; med ét lyttede han, — og udbrød saa ganske aandeløs:

“Se, — se nu derhenne!“

En plaskende Lyd naaede begges Øren. De saa Lapoulle, der omsider havde fattet en Beslutning, — lade sig glide ud i Vandet, efterat have trukket sin Kappe af, for at den ikke skulde hindre hans Bevægelser; de saa tydeligt den hvide Skjorte imod det mørke Vand, mens han svømmede derude. Han bevægede sig langsomt forsigtigt, saa ud efter et Sted, hvor han kunde gaa iland paa den anden

Bred, hvor man tydeligt skjelnede Omridset af Skildvagternes Skikkelser.

Pludselig saaes et Lyn i Mørket, og et Bøsseskud gav Gjenlyd mod Montimonts Klipper.

Ude i Floden hørtes en boblende Lyd, og der dannedes store Ringe, som om nogen havde gjort et fortvivlet Aaretag, — saa blev alting igjen stille; den hvide Plet, — Lapoulles Skjorte, saaes langsomt at glide med Strømmen.

Næste Dag gik Jean igjen med Maurice til 106te Regiments Leirplads, han nærede et svagt Haab om at komme afsted med Kameraterne. Men der var ingen Ordre, — det saa næsten ud, som havde Fienden glemt dette Regiment, thi Halvøen tømtes, mange var borte, og de tilovers-blevne faldt hen i den sorteste Tungsindighed.

I disse otte rædselsfulde Dage voksede Spiren til Afsindighed i en foruroligende Grad mellem de ulykkelige, der holdtes indespærrede i dette Helvede.

Regnen var holdt op, men Solens Skin var kun en ny Pine. Mandskabet var rent ødelagt af Heden, og de forskjellige Mavesygdomme fik en høist ondartet Karakter, — alle disse Mennesker, som her var stuvede sammen, forpestede Luften for hverandre; man kunde ikke udholde at gaa langs Flodens Bredder, saaledes lugtede de forraadnede Menneske- og Hestekroppe, som flød ned ad Maas eller laa og skvulpede mellem Sivene.

Paa Markerne var der ogsaa fuldt af Heste, som Sulten havde dræbt, som nu gik i Forraadnelse og udbredte en saa kvælende Stank, at Prøiserne begyndte at blive bange, fik Spader og Hakker bragt til Iges, og beordrede Fangerne til at nedgrave Aadslerne.

Om Lørdagen kunde man forresten faa baade Mad og Drikke.

En Del af Fangerne var borte, fra alle Sider strømmede Levnetsmidler ind, og fra den yderste Elendighed kom man nu til at leve i Overflod af al Slags, — der var ligesaa meget Brød, Kjød og Vin, som de gad have, og de spiste fra Sol gik op til Sol gik ned, spiste sig fordærvet. Det blev Aften, — det blev Nat; de blev ved at spise til den lyse Morgen.

Mange døde deraf.

Hele den Dag havde Jean holdt Øie med Maurice, som han saa istand til at begaa de største Daarskaber. Han havde drukket formeget og snakkede nu om at varme Ørene paa en af de prøisiske Officerer; saa kom han vel væk herfra, mente han.

Om Aftenen trak Jean ham med hen til Glairetaarnet, hvor han havde fundet et Kjælderrum; der haabede han, at en rolig Søvn vilde udøve en heldig Indflydelse paa Vennens gjennemrystede Nervesystem.

Men denne Nat blev den allerforfærdeligste, de endnu havde havt.

Der var andre Soldater i Kjælderen, — to laa henstrakt i en Krog, — de var ved at dø af Blodgang, og de skreg og jamrede uafbrudt, — indtil de begge to begyndte at ralle i Dødskampen, — og denne Rallen der i Mulm og Mørke blev saa frygtelig at høre paa, at ingen kunde lukke et Øie, — at flere af de andre Fanger rasende fo'r op og bad de døende tie stille; — men de vedblev at ralle, mens drukne Menneskers Skrig og Sang lød ind til dem udenfra; det var Kameraterne, som ikke kunde faa nok efter den lange Faste i Jammerleiren.

Nu faldt Maurice hen i Fortvivlelse. Han havde prøvet paa at lukke Ørene for Dødshylet derhenne i Krogen, — saa var han staaet op, havde gjort et Par Skridt for at fly, men var snublet over andre, som laa ned, og segnede nu om lige ved Siden af de to, som var ved at dø. Han prøvede ikke mere paa at komme bort, — laa stille, med aabne Øine, mens hele den græsselige Rækkefølge af Ulykker gled ham forbi som en ond Drøm; han saa alting, — ligefra Reims til Sedan, og det forekom ham, at Lidelseshistorien naaede sit Toppunkt netop i denne Time, da disse to elendige ved sine Jammerhyl forhindrede de andre fra at sove.

Haabløshedens Hær, — den Hjord af Syndebukke, der var sendt ud i Ørkenen som Igjenløsning for de andres Forbrydelser, havde nu betalt sin Gjæld med Strømme af Blod! Og her segnede den omsider, — uden Laurbær,— haanet og besudlet som en Marthyr, under en Straf, som var altfor haard.

Dette var formeget, hans Hjerte svulmede af Harme, han følte en ubetvingelig Trang til at gjøre Oprør mod Skjæbnens Grumhed, til at hævne sig for de ufortjente Lidelser.

Da Morgenen brød frem, døde den ene Soldat, den anden rallede bestandig.

"Saa, kom nu, lille Ven!" sagde Jean blidt. "Vi maa trække en Mundfuld frisk Luft; det trænger vi nok høilig til!"

Men udenfor i den smukke, lune Morgenstund, da de stod nær ved Landsbyen, blev Maurice atter som rasende, — strakte den knyttede Haand ud mod den vide Horizont,

mod Illyplateauet lige overfor, mod St. Menges til-venstre, mod Garonneskoven tilhøire.

"Nei, — jeg kan ikke, jeg kan ikke udholde at se dette! Denne Valplads dræber mig, — knuser mit Hjerte og bringer mit Hoved til at sprænges! ..... Tag mig bort og det straks, — paa Øieblikket!"

Det var igjen blevet Søndag, fra Sedan lød Kirke-klokkerne over til Iges, mens man i det fjerne hørte Prøi-sernes Musikkorps spille.

Men 106te Regiment fik fremdeles ingen Marsch-ordre, og Jean, som ængstedes over Maurices voksende Uro og forstyrrede Væsen, bestemte sig til at vove Iværk-sættelsen af en Plan, som han den foregaaende Dag havde fattet.

Paa Landeveien, foran en prøisisk Vagtpost, lavede et andet Regiment, 5te, sig til Afmarsch.

Der herskede den største Forvirring i Regimentets Rækker.

En af de fiendtlige Officerer, som kun talte meget daarligt Fransk, kunde kun med Besvær faa Mandskabet talt, og da Maurice og Jean havde faaet revet Numer og Knapper af sine Uniformer, blandede de sig i Sværmen og kom over Broen.

Nu var de altsaa paa Fastlandet igjen.

Chauteau og Loubet havde øiensynlig havt den samme Idé.

Jean opdagede dem bagved sig. De kom luskende afsted med en Mine som et Par Mordere.

Ak Gud, — hviklen Fryd dette Øieblik dog rummede efter alle disse Lidelser og Kvaler!

Det forekom dem, som om de havde været levende begravede.

Luften var klar og friſk og Synskredſen saa vid, — alle deres Forhaabninger, som før var halvdøde, blomſtrede op igjen!

Hvor sørgelig deres Stilling end var i dette Øieblik, saa frygtede de intet mer.

De lo over hele Ansigtet ved omsider at være lykkelig slupne ud fra denne rædselsfulde "Jammerleir!"

III.

Om Morgenen hørte Jean og Maurice for sidste Gang de muntre franske Signaler, og nu marscherede de ad Tyskland til mellem en Flok Krigsfanger, med en Peloton prøisiske Soldater foran og en bagefter, mens andre med Bajonet paa Geværet gik langs Rækkerne.

Ved hver Vagtpost hørtes nu kun de prøisiske Trompeteres bedrøvede, skingrende Signaler.

Maurice glædede sig ved at se Kolonnen dreie tilvenstre og gaa ad Sedan til.

Maaske kunde han saaledes faa et Glimt af Henriette at se.

Men den halve Mil, han maatte tilbagelægge mellem Iges og Sedan, ødelagde hans Glæde over at være kommen bort fra den Kloak, hvori han nu i 9 Dage havde lidt saa meget, thi det var til at græde Blod over, — disse elendige, vaabenløse Soldater, der med hængende Arme og bøiede Hoveder dreves frem som en Flok udasede Faar.

Pjaltede som de var, med tilsølede Uniformer, blege og fortrukne Ansigter, lignede de kun Landstrygere, mistænkelige Personer, Pak, som Gensdarmerne havde samlet ved en Razzia.

Allerede ved Torcyporten stillede Folk sig i Døre og Porte og betragtede med mørke Miner det sørgelige Tog, og Maurices Hjerte flød over af Bitterhed og Skam, — han slog Øinene ned for at ingen skulde se, at de fyldtes med Taarer.

Jean, der var mere praktisk og mindre fintfølende, ærgrede sig over, at de havde undladt af faa et Brød med hver.

I den Befippelse og Travlhed, som fulgte med Afreisen fra Iges, havde de end ikke tænkt paa at spise, og nu overfaldt Sulten dem, — de var saa trætte, at de slæbte Benene efter sig.

Flere af de andre Fanger var sagtens i samme Tilstand, thi de rakte Pengestykker ud og bad Folk i Byen om at sælge dem Levnetsmidler.

En meget høi ung Fyr, som saa syg og daarlig ud, holdt et Guldstykke op over Hovedet paa Soldaterne i Eskorten, — og var fortvivlet over intet at kunne faa.

Da var det Jean foran en Bagerbutik saa et Dusin Brød i en Stabel, han kastede 5 Francs hen, — vilde tage to Brød, men da den Prøiser, der gik nærmest, voldsomt stødte ham ind i Rækken igjen, bukkede han sig ned for at tage sine 5 Francs op.

Men nu kom Kapteinen, som kommanderede Eskorten, ilende til.

Han var en liden, skaldet Person med en storsnudet Mine.

Han løftede sin Revolver mod Jean, truede ham med Kolben, og svor, at han vilde knuse Hovedet paa den første, som vovede at mukke eller røre sig.

Og alle trak de Skuldrene op, — saa mod Jorden,

mens Marschen vedblev under de slæbende Skridts Trampen i dirrende Underkastelse.

"Aa, hvem der kunde give ham en Lusing, — hvem der kunde slaa ham et Par Tænder ind i Munden!" mumlede Maurice, rystende af Raseri.

Og fra dette Øieblik kunde han ikke taale at se paa Kapteinen.

Forresten gik de nu ind i Sedan, over Maasbroen og hvert Øieblik foregik oprørende Scener.

Her stødtes en ældre Kone, — sagtens en Moder, der for sidste Gang vilde omfavne sin Søn, — saa heftigt tilside med en Geværkolbe, at hun faldt om paa Jorden.

Paa Turenneplads fo'r Eskorten løs paa nogle Borgere, som kastede Levnetsmidler til Krigsfangerne.

I Storegade snublede en af dem, da han vilde tage en Flaske, som en Dame rakte ham, — og han fik da et Spark, der atter bragte ham paa Benene.

I Sedan, hvor man forresten i hele den sidste Uge hver Dag havde set disse Transporter, kunde Indbyggerne ikke vænne sig til denne Elendighed; blev rørte og sørgmodige ved alle disse elendige Flokke slagent Kvæg, som dreves afsted, — hele Byen levede i en Feber af Medfølelse og Harme.

Imidlertid var Jean atter faldet til Ro, — og han tænkte nu paa Henriette, — med ét huskede han paa Delaherche og gav Maurice et Albustød.

"Hør du! Pas nu paa, dersom vi passerer gjennem deres Gade!"

Saa snart de dreiede ind i Maquagade, saa de allerede langt borte flere Hoveder, som kigede ud af de høie Vinduer i Fabrikbygningen.

Derpaa gjenkjendte de Delaherche og hans Kone, — bagved dem stod den gamle Frues ranke Skikkelse og strenge Ansigt.

De havde Brød, som Fabrikanten kastede ned til de forsultne Mennesker, der rakte Hænderne op imod dem.

Maurice saa straks, at hans Søster ikke var der, mens Jean blev ængstelig ved at se Brødene flyve saa hurtig ned, — han var bange, de skulde slippe op, inden han kom hen under Vinduet.

Han vinkede med Armen og raabte:

"Her er vi, — her er vi!"

Delaherches blev næsten glade ved at faa Øie paa de to Venner.

Deres medlidende Ansigter opklaredes, og de gjorde Tegn med Hænderne.

Gilberte vilde selv kaste det sidste Brød til Jean, og gjorde det med en saa keitet Ivrighed, at hun selv brast i Latter.

Maurice kunde ikke staa stille, men vendte Hovedet og spurgte i en ængstelig Tone:

"Hvor er Henriette?"

Saa svarede Delaherche med en lang Forklaring; men Soldaternes Fodslag overdøvede hans Ord; han forstod, at den unge Mand ikke havde hørt, hvad han sagde, thi han slog ud med Armene, gjorde igjen Tegn, pegede flere Gange mod Syd.

Kolonnen var nu allerede kommen til Hjørnet, dreiede ind i Menilgade; Fabrikens Façade blev borte, de saa endnu et Glimt af de tre Hoveder og et Lommetørklæde, som bevægede sig i Luften.

"Hvad var det, han sagde?" spurgte Jean.

Maurice var ængstelig, — han vendte flere Gange Hovedet.

"Det ved jeg ikke, — jeg forstod ham ikke .... nu er jeg urolig, indtil jeg faar Efterretninger fra hende."

Og Marschen vedblev, Prøiserne jagede paa Fangerne med vanlig Heftighed.

Flokken gik ud af Sedan gjennem Menilporten i en lang, hurtig bortilende Række.

Da de passerede Bazeilles, tænkte baade Jean og Maurice paa Weiss, ledte efter Ruinerne af det lille Hus, der var blevet forsvaret med saadant Heltemod.

I Jammerleiren havde de hørt Beretninger om Landsbyens Ødelæggelse, om Ildebrandene og Blodbadet, men det, de her saa, overgik alt, hvad de havde forestillet sig af Rædsler.

Efter 12 Dages Forløb røg Grusdyngerne endnu, — der var ikke 10 Huse tilbage.

Det trøstede dem en Smule at møde Trillebøre fulde af bayerske Pikkelhuer og Geværer, som var samlede op efter Kampen.

Det var dem en Lettelse at se, at der var bleven dræbt en Masse af disse Mordbrændere.

I Douzy skulde der holdes Rast for at Folkene kunde faa Tid til at spise Frokost, thi Fangerne var meget udmattede, og de trængte til Mad.

De, der den foregaaende Dag havde overfyldt sig, var ikke bedre stillet end de, der havde fastet, thi deres Graadighed foraarsagede dem Kvalme og Ildebefindende og gjorde Marschen besværlig.

Da man derfor gjorde Holdt ved en Eng tilvenstre

for Landsbyen, lod de ulykkelige sig falde ned i Græsset, uden at have Lyst til at spise noget.

Vin var der ikke at faa, og nogle barmhjertige Kvinder, som nærmede sig med Flasker i Hænderne, blev straks bortviste af Skildvagterne.

En af dem blev saa forskrækket, at hun faldt og forvred Foden, — og der opstod et uhyggeligt Optrin med Skrig og Taarer, mens Prøiserne, der havde konfiskeret Flaskerne, drak Vinen.

Bøndernes Medlidenhed med de menige Soldater gav sig ved hvert Skridt tilkjende, mens de sagdes at være skaanselløse mod Generalerne.

Nogle Dage forud havde Beboerne i Douzy haanet en Del Generaler, som mod Æresord begav sig til Pont-á-Mousson.

Veiene var aldeles ikke sikre, — bluseklædte Mænd, — undvegne Soldater, Desertører maaske, so'r løs paa Officererne med Høityve, vilde myrde dem som feige Hunde, der havde solgt dem, — thi Historien om Forræderi levede endnu 20 Aar senere blandt Landbefolkningen, som kun med den dybeste Ringeagt talte om Hærens Førere.

Maurice og Jean spiste Halvdelen af sit Brød, som de kunde drikke en Slurk Brændevin til, da en skikkelig Forpagter havde set sit Snit til at fylde deres Feltflaske.

Men det var kun med Opbydelse af alle sine Kræfter, at de igjen satte sig i Bevægelse, og skjønt Marschen til Mouzan, hvor de skulde overnatte, ikke var overdreven lang, forekom den dem forfærdelig overanstrengende.

Folkene var neppe istand til at komme paa Benene, de skreg ganske høit af Smerte, saa stive var de i alle sine Lemmer.

Mange trak Strømper og Sko af de blødende Fødder og gik saa videre barbenede.

Blodgang rasede bestandig mellem Mandskabet; allerede efter de første 1500 Alens Marsch styrtede en Soldat, som blev skubbet ned i en Grøft, — to andre segnede om ved en Hæk, hvor en gammel Kone først om Aftenen samlede dem op.

Alle skred fremad med vaklende Fjed, støttende sig til Stokke, som Prøiserne — sagtens for at gjøre dem latterlige, — havde tilladt dem at skjære sig ved Udkanten af en liden Skov.

Det var rigtig en Flok Usselrygge, — syge og elendige, pjaltede og forpustede; og de blev behandlede med den største Brutalitet, saa snart de standsede, blev de pufsede og stødte: — Pelotonen, som fulgte efter dem, havde Ordre til at drive Efternølerne fremad med Bajoneten.

En Sergeant afslog at gaa videre; Kapteinen kommanderede to Mand til at tage ham under Armene og slæbe ham afsted, indtil han samtykkede i at gaa selv; det var en Pine for Folkene at se paa denne lille skaldede Officers storsnudede Ansigt; han misbrugte sin Færdighed i at udtrykke sig paa Fransk til paa det blodigste at haane og fornærme Fangerne i korte, korrekte Sætninger, der traf dem som Piskeslag i Ansigtet.

"Aa, Gud," gjentog Maurice, "hvem der havde denne afskylige Karl i sine Klør og kunde pine hver en Blodsdraabe ud af ham!"

Han var aldeles ude af sig selv, — endnu sygere af indædt Harme end af Udmattelse.

Alt ophidsede ham, ligetil de prøisiske Trompetsigna-

ler, der skurrede i hans Øren og var nær ved at faa ham til at hyle som et vildt Dyr, som man tirrer.

Aldrig kom han godt fra denne skrækkelige Reise, — han fik sikkert Hovedet slaaet itu.

Naar de gik forbi de fattige Bønders Hytter, led han ved at se Kvindernes medlidende Blikke hvile paa sig.

Hvad skulde det blive til, naar de kom ind i Tyskland, hvor de vilde blive modtagne med Skadefryd og Haansord af Befolkningen.

Han saa i Aanden de store Kvægtransportvaggoner, hvori de skulde stuves sammen, han tænkte sig alle Reisens Modbydeligheder og Lidelser, den sørgelige Tilværelse i Fæstningerne under den mørke Himmel, med Sne og Regn og Rusk.

Nei, nei! — langt hellere faa Ende paa det straks, hellere vove sit Skind her paa Alfarvei i sit Fødeland, end dø derinde i en mørk Kasjemat, — dø en langsom, forsmædelig Død i lange Maaneder.

"Hør du," hviskede han ganske sagte til Jean, der gik ved Siden af ham, "lad os vente, til vi kommer forbi en Skov: saa springer vi ind mellem Træerne og stikker af.. den belgiske Grænse er ikke langt borte, vi finder nok en eller anden, som kan vise os Vei!"

Jean so'r sammen, — hans Hoved var klarere end den andens, skjønt ogsaa han var saa oprørt, at han tænkte paa at undvige.

"Er du gal! Saa skyder de jo, og vi er snart færdige begge to."

Men Maurice slog ud med Haanden, de kunde jo godt skyde uden at ramme nogen; og om de fik sin Bekomst, — var det maaske det bedste, der kunde hændes dem.

"Naa," vedblev Jean, "men sæt nu, det lykkes! Hvad bliver der saa af os med vore Uniformer? Du ved vel, at Egnen er fuld af Fiendens Vagtposter. Andre Klæder m a a vi da have! ..... Nei! — lille Ven, — det er altfor voveligt, det lader jeg dig ikke prøve paa."

Og han maatte holde paa ham, — tog ham under Armen, som om de støttede sig paa hinanden, mens han vedblev at snakke godt for Vennen med sin sindige, alvorlige Mine.

I samme Øieblik hørte de Hvisken i Rækken bagved.

De dreiede Hovedet. Det var Loubet og Chauteau, der ogsaa var kommen afsted om Morgenen fra Iges, og som de indtil nu med Vilje havde holdt sig borte fra.

Nu gik de Galgenfugle lige i Hælene paa dem.

Chauteau maatte have hørt Maurice tale om Undvigelse, naar de passerede en Skov, thi han optog Planen for egen Regning.

Han mumlede til dem:

"Hør en Gang! Vi er med. Det er min Salighed en god Idé at stikke af, — vi skal da ikke lade os trække afsted til deres svinagtige Land ..... vi fire, — hvad? skal vi se vi kan komme ud og lufte os lidt?"

Maurice blev atter ivrig, og Jean vendte sig om til Fristeren med disse Ord:

"Dersom du har Hastværk, kan du jo løbe i Forveien. Hvad er det egentlig du venter paa?"

Chauteau blev lidt forlegen ved at føle, hvor vist Korporalen saa paa ham, — og han tilstod Grunden til sin Ivrighed:

"Naar vi er fire, kan du da selv indse, at der er mere Udsigt til at slippe væk, end for en eller to!"

Men Jean rystede bestemt paa Hovedet, — det skulde han ikke have noget af.

Han kjendte den Herre, — vidste, at Chauteau var lun og aldeles ikke bange for at lade de andre rage Kastanjerne ud af Ilden for sig.

Han maatte imidlertid anvende al den Magt, han havde over Maurice, for ikke at faa denne til at høre efter Chauteau; thi nu tilbød der sig just en god Leilighed: de marscherede forbi en liden Skov, kun adskilt fra Veien ved en smal, kratbevokset Mark, den kunde man i et Par Spring komme over, naa Skoven og — var man da ikke frelst?

Loubet havde indtil nu ikke aabnet Munden.

Hans urolige Næse veirede Vinden, hans hurtige Øie søgte et gunstigt Øieblik; han var fast besluttet paa ikke at lade sig slæbe til Tyskland.

Og med ét udbrød han:

"Nu kan I for mig gjøre, hvad I vil! — Nu stikker jeg af!"

Med et langt Spring stod han helt inde i Marken, Chauteau gjorde som han, hvorefter de begge to i strakt Galop fo'r afsted Side om Side.

Straks ilede to Prøisere af Eskorten efter dem, uden at nogen tænkte paa at sende dem en Kugle.

Og alting gik saa hurtigt, at det hele i en Haandevending var forbi.

Loubet rendte ud og ind mellem Krattet, han var let og smidig, var næsten naaet til Skoven, mens den mere klodsede Chauteau ikke kom nær saa hurtigt afsted, og var lige ved at blive fanget; da gjorde han en sidste Kraftanstrengelse, halede ind paa Loubet, kom paa Siden af ham, — i et Nu havde han spændt Ben for Kameraten,

der snublede og faldt, og mens de to Prøjsere kastede sig over den ulykkelige, forsvandt Forræderen mellem Træerne.

Der faldt nogle Skud, — nu huskede Eskorten paa sine Bøsser, der anstilledes endogsaa en liden Klapjagt, som dog blev uden Resultat.

Imidlertid huggede de to Soldater løs paa Loubet, der endnu laa paa Jorden.

Ude af sig selv af Raseri talte den Kaptein om at statuere et Eksempel; Chefens Bifald opmuntrede de menige, Kolbeslag og Spark regnede ned over Fangen, saa at han havde en brækket Arm og et gabende Saar i Hovedet, — da de endelig hjalp ham op.

Han udaandede kort Tid efter i en Kjærre, hvori en skikkelig Bondemand havde samtykket i at lægge ham paa lidt Halm.

"Der ser du," mumlede Jean bedrøvet i Øret paa Maurice.

Begge to sendte et harmfuldt Blik ind i Skoven efter Forræderen, der nu var fri og kunde rende, hvorhen han vilde, mens de var fulde af Medfølelse for den stakkels Djævel — hans Offer — en Karl, der ganske vist ikke var meget værd, men som dog altid havde været en fornøielig og tjenstagtig Fyr, som mange Gange havde opmuntret dem med sine Vittigheder.

Ved Mouzan fik Maurice atter Lyst til at løbe sin Vei, trods den sørgelige Skjæbne, som netop havde ramt Loubet.

De gjorde Holdt, var i en saadan Opløsningstilstand af Udmattelse, at Prøiserne maatte hjælpe Fangerne at sætte de Telte op, man havde ment det nødvendigt at give dem med.

Leiren var i Nærheden af Byen, paa et lavt sumpet Sted, og det værste var, at en anden Fangetransport den den foregaaende Dag havde gjort Holdt her.

Jorden var dækket af alskens Snavs og Urenlighed, — det var paa en formelig Mødding, man denne Gang slog Leiren op. For at kunne lægge sig ned, uden at blive helt tilsølede, maatte Fangerne hente store, flade Sten, hvoraf der heldigvis i en nærliggende Mark fandtes eu Mængde.

Forresten var Aftenen mindre pinlig; Prøiserne syntes at være trætte af at være strenge mod de elendige Mennesker, siden Kapteinen havde absenteret sig, — han havde sagtens indrettet sig i en eller anden nærliggende Kro.

Først gjorde Skildvagterne ingen Indvendinger mod, at Børnene kastede Æbler og Pærer over deres Hoveder ind til Fangerne, derefter lod de Omegnens Folk gaa ind i Leiren, saa at der snart solgtes baade Vin, Brød, ja endogsaa Tobak og Cigarer.

Alle de, der havde Penge, spiste, drak og røg.

I det blege Tusmørke lignede Leiren en Markedsplads, saa livligt gik det til.

Men bagved Teltet sad Maurice og jamrede sig:

"Aa, Gud! Jeg holder det ikke ud, — jeg løber min Vei, saa snart Mørket er helt faldet paa .... imorgen er vi langt fra Grænsen, saa er alt Haab ude...."

"Ja, ja da," lød Jeans Svar, saa lad os i Guds Navn stikke af! Saa faar vi se, om vi har Held med os."

Han gav endelig efter, — hans egne Tanker dreiede sig jo ogsaa uafladelig om denne Undvigelse.

Nu gav han sig til at betragte de Folk, der solgte Levnetsmidler.

Flere af Kamerateme havde tilbyttet sig Bluser og Benklæder, — Rygtet gik, at de medlidende Mennesker der fra Egnen gjorde alt for at skaffe Fangerne andre Klæder, som kunde lette dem Flugten.

Og hans Opmærksomhed droges næsten straks hen paa en stor, smuk, blond Pige, vel 16 Aar gammel, med prægtige Øine. Paa Armen bar hun en Kurv med tre store Brød i og udbød ikke, som de andre, sine Varer til Salg, men gik stille om, mens et venligt Smil svævede om den smukke, friske Mund.

Jean saa skarpt paa hende, deres Øine mødtes, og hun gik nølende hen til ham.

"Vil De have noget Brød?"

Han svarede ikke, gjorde Tegn til hende, hun nikkede og saa vovede han sig til at sige med sagte Stemme:

"Er der Klæder i Deres Kurv?"

"Ja, under Brødene!"

Og nu begyndte hun med at udbyde sine Varer:

"Her er Brød, her er Brød, Brød, Brød!"

Men da Maurice vilde stikke hende et Guldstykke i Haanden, gjorde hun rask et Skridt tilbage — og løb bort, idet hun lod sin Kurv blive staaende, men de saa hende dog vende sig om endnu en Gang for venligt og opmuntrende at smile til dem med et rørt Blik i de store, blaa Øine.

Da Jean og Maurice havde Kurven, blev de overmaade urolige; de var gaaet et Stykke bort fra sit Telt og nu var det dem ikke muligt at finde det igjen, saa forstyrrede var de.

Hvor skulde de gaa hen og skifte Klæder?

Jean bar Kurven paa venstre Arm, og det forekom

ham, at alle kastede forskende Blikke ned i den, som om de kunde se igjennem Brødene hvad den indeholdt.

Endelig tog de en rask Beslutning, traadte ind i det første Telt, de fandt tomt, hvor de i Skræk og Bæven fik et Par Benklæder og en Bluse trukket paa, hvorefter de skjulte sine Uniformer i Kurven under Brødene.

Og saa lod de alting staa i Teltet.

Men de fandt kun én Kasket, som Jean næsten med Magt satte paa Hovedet af Maurice.

Han selv maatte gaa barhovedet og var ved at gaa fra Sans og Samling af Skræk for at blive gjenkjendt.

Derfor spildte de ogsaa lidt Tid med at opdrive en Hovedbedækning, da de med ét fik den Idé at kjøbe Hatten af en meget smudsig gammel Fyr, som solgte Cigarer til Fangerne.

"Femten Centimer Stykket, — 2 for 25 — her er Cigarer fra Brysel!"

Efter Slaget ved Sedan var al Toldtvang ophævet, — alle Slags belgiske Varer indførtes frit, og den gamle Karl havde tjent gode Penge ved sin Handel, hvilket dog ikke forhindrede ham i at forlange en ublu Pris for sin usle, hullede, fidtede Fildthat, da han hørte, Jean var saa ivrig efter dette kostelige Stykke.

Han slap den kun mod Udbetaling af 2 Femfrancsstykker og jamrede endda over, at han nok fik sig en alvorlig Snue af at gaa med bart Hoved.

Mens de talte sammen, faldt det Jean ind at kjøbe hans Varelager ved samme Leilighed, — han havde endnu 3 Dusin Cigarer.

Og med Hatten ned over Øinene og flærbende Tonefald raabte Jean straks:

"To for 15 Centimer, — 2 for 15 Centimer, — 2 for 15, — her er gode Brysselercigarer!"

Denne Gang var de frelste! Han gjorde Tegn til Maurice, at denne skulde gaa lidt foran ham.

Den unge Mand havde været saa heldig at finde en Paraply, det begyndte at regne, — saa han slog den op med stor Ro, da han gik forbi Skildvagterne.

"To for 15 — 2 for 15 Centimer, — her er gode Brysselercigarer!"

I nogle faa Minuter havde Jean faaet sine Cigarer afsat.

Fangerne trængte sig leende om ham, — naa, her var da endelig et skikkeligt Menneske, som ikke vilde slaa Fattigfolk!

De billige Varer lokkede ogsaa Prøiserne til, og han maatte handle med dem.

Han var nu endelig naaet udenfor Skildvagternes Linje, og sine to sidste Cigarer solgte han til en tyk Sergeant, som ikke kunde tale et fransk Ord.

"Saa gaa dog lidt sindigere, for Pokker," hviskede Jean til Maurice, "ellers tager de os igjen."

Men det var dem snart umuligt at gaa langsomt.

Det kostede dem en umaadelig Anstrengelse at stanse ved en Korsvei, mellem nogle Folk, som samtalede udenfor en Kro.

Nogle af Egnens Beboere stod og talte med tyske Soldater, — og de lod, som de hørte efter, vovede endogsaa at give et Ord med i Laget om Regnen, der vist vilde vare hele Natten.

En tyk Mand, som saa stivt paa dem, bragte dem til

at ryste over alle Lemmer; men da han derpaa med en godmodig Mine smilede, spurgte de med dæmpet Stemme:

"Er De maaske saa god at sige os, om Veien til Belgien er bevogtet?"

"Ja, men De kan gaa gjennem Skoven der, — saa dreier De tilvenstre, ud over Markerne."

I Skoven, under de store Træers Skygge, i Aftenens Stilhed, overvældedes de af Bevægelse og faldt i hinandens Arme.

Maurice hulkede høit, mens Taarerne langsomt trilede ned ad Jeans Kinder.

Det var Reaktionen efter deres langvarige Lidelser, Glæden over, at de nu maaske var tilende, at Skjæbnen nu maaske vilde have Medlidenhed med dem.

Og de knugede hinanden i et fælles Favntag, et Favntag født i fælles Smerte, — og det Kys, de gav hinanden, forekom dem sødere og inderligere end nogen Kvindes, de vidste, at deres Venskab aldrig kunde dø, at deres Hjerter for evig tilhørte hinanden.

"Min lille Ven!" sagde Jean med rystende Stemme, da de havde sluppet hinanden, — det er meget godt at være kommen saa langt, men Enden er ikke endda. Vi maa se at komme paa det rene med, hvor vi er."

Skjønt Maurice ikke kjendte Egnen, var han dog vis paa, at de kun behøvede at gaa lige efter Næsen for at naa Grænsen.

Altsaa listede de sig forsigtig afsted gjennem Krattet, indtil de kom til Skovbrynet; der huskede de paa den tykkes Mands Ord, — de vilde dreie tilvenstre for at skyde Gjenvei over en Stubmark.

Men lige da de kom til en Vei med Popler langs

Det fik de aldrig Rede paa.

Men Maurice fattede en raſk Beſlutning, nu ſyntes han, de var frelſte.

"Hør du, Grænſen er maaſke nok her i Nærheden: — men vi finder dog aldrig Vei alene, — det indſer jeg, — hvorimod jeg med lukkede Øine kan finde lige hjem til Onkel Fouchard i Remilly, — jeg heiſer dig op paa Heſten der, og ſaa kan Onkel da umulig negte os Tag over Hovedet."

Men først vilde han ſe paa Jeans Ben.

Der var to Huller, altſaa maatte Kuglen være gaaet ud igjen efter at have knuſt Skinnebenet.

Der flød ikke mere Blod ud, — han bandt ſit Lommetørklæde om Læggen ſaa ſtramt han kunde.

"Nei, nei, — gaa fra mig, — kom ſelv i Sikkerhed," hviſtede Jean.

"Ti ſtille, nu vrøvler du igjen."

Da Jean ſad faſt i Sadlen, tog Maurice Heſten ved Bidſlet, — og de begav ſig paavei.

Klokken kunde vel være henad 11, om 3 Timer kunde de godt være i Remilly, ſelv om det gik i Skridtgang.

Men en Tanke bragte Maurice til Fortvivlelſe: hvordan ſkulde de komme over Maas, — naa den venſtre Flodbred?

Broen ved Mouzan var ſikkert bevogtet.

Endelig kom han i Tanker om, at der nedenfor Villers var en Færge, og derfor ſtyrede han hen mod denne Landsby gjennem Enge og Pløieland paa høire Bred.

Alt gik ganſke heldigt i Begyndelſen, de maatte kun undgaa en Kavalleripatrulje og holdt ſig et Kvarterstid aldeles ſtille i Skyggen af en Mur.

Regnen var atter begyndt at falde, og det blev lidt besværligt for Maurice at trampe henover den opblødte Jord ved Siden af Hesten, som heldigvis var et mer end almindelig taaligt Dyr.

Ved Villers havde de det store Held, at Færgebaaden, som netop havde sat en bayersk Officer over, straks kunde tage dem, og uden videre Vanskeligheder stod de paa den anden Bred.

Og Farerne, de frygtelige Anstrengelser begyndte først, da de naaede Landsbyen, hvor de var lige ved at falde i Hænderne paa Skildvagterne, som stod posterede langs Veien til Remilly.

Igjen maatte de ind over Markerne, ad Smutveie og snævre Stier over Gjærder og gjennem Hegn.

De mindste Hindringer nødte dem til at gjøre store Omveie.

Jean havde faaet Feber, hang halvt bevidstløs over Hestens Hals med begge Hænder klamrede til Manken, mens Maurice, som havde stukket Armen ind i Tøilen, maatte holde paa hans Ben for at han ikke skulde glide ned. I to Timer tilbagelagde de kun en halv Mil; hvert Øieblik gled Hesten ud, snublede, og over tyve Gange var den ved at styrte med sin Byrde.

Det var et Jammersyn: bedækkede med Snavs var de alle tre, baade Hesten og de to Mænd, Dyret rystede over sine alle Lemmer, den ene hang som død i Sadlen, og den anden, som var dødstræt og ligbleg, gik stedse frem, sporet af sit urokkelige Venskab.

Dagen gryede, Klokken kunde være 5, da de endelig gik ned ind i den lille Gaard, hvor Far Fouchard var ved at læsse to slagtede Geder paa sin Kjærre.

Grøfterne, fik de Øie paa en fiendtlig Vagtpost, som spærrede Veien af for dem.

De saa en Skildvagts Bajonet blinke, hørte Soldaterne tale sammen, mens de indtog sit Aftensmaaltid.

Og saa gik de tilbage, samme Vei som de var komne, kastede sig ind i Kratskoven, skjælvende og bævende af Skræk for at blive opdagede.

Hvert Øieblik syntes de, de hørte Stemmer og Skridt, og saaledes listede de om mellem Buskene i en god Time, — nu tilhøire, nu tilvenstre, saa frem, saa tilbage, snart vidste de hverken ud eller ind, de so'r afsted som jagede Dyr, -- eller stod stille, svedende Angstens Sved foran en stor Eg, som de tog for en prøisisk Skildvagt.

Endelig kom de igjen ud paa Veien med Poppeltræerne, ti Skridt fra Skildvagten og Soldaterne, som ganske rolig sad og varmede sig ved Baalet.

"Det kan man kalde Uheld! Den Skov maa jo være forhekset."

Men denne Gang havde Fienden hørt dem.

De havde knækket Kviste, saaet Stene til at rulle ned, og da de ved Skildvagtens Tilraab tog tilbens istedetfor at svare, greb Soldaterne sine Vaaben og en Kugleregn slog ned i Krattet.

"Saa til Helvede!" bandede Jean mellem Tænderne og kvalte et Smertesskrig.

Han havde faaet et Skud i den venstre Læg og segnede om mod et Træ.

"Truffet?" spurgte Maurice ængstelig.

"Jr, — i Benet, — — det er forbandet!"

Begge rørte sig ikke en Stund, holdt sit Aandedræt tilbage, — de ventede at have Soldaterne over sig straks.

Men Skydningen holdt op, ingen Lyd afbrød Nattens høitidelige Stilhed, Vagtposten havde øiensynlig ingen Lyst til at vove sig ind mellem Træerne.

Jean prøvede at reise sig, men maatte bide Tænderne sammen for ikke at skrige høit; Maurice understøttede ham.

"Kan du ikke gaa mere?"

"Nei, det er jeg meget bange for."

Han blev rasende, — han, som ellers bevarede sin Ligevægt under alle Gjenvordigheder.

Han knyttede Hænderne i afmægtig Harme, — han havde Lyst til at prygle sig selv.

"Aa Gud, aa Gud! Dette er dog for galt! At skulle faa sit Ben ødelagt, naar man saa daarligt kan undvære det! Jeg duer til ingenting nu! Stik du af og det i en Fart!"

Ganske muntert lød Maurices Stemme, da han svarede:

"Du er jo gal!"

Han tog ham under Armen og hjalp ham, — de havde ikke Lyst til at blive staaende her.

Da de med største Anstrengelse havde slæbt sig et Stykke videre, standsede de atter urolige og raadvilde: foran dem laa et Hus eller en liden Gaard i Udkanten af Skoven. Alt var mørkt og stille, — ikke et Lys skinnede ud af Vinduerne, mens Porten stod paa vid Gab ind til Gaardsrummet.

Og da de med største Forsigtighed havde listet sig derind, blev de yderst forundrede ved at se en opsadlet Hest staa ganske alene, uden at man begreb, hvorfor den var der.

Maaske ventede den paa sin Herre, — eller laa han maaske bag en Busk med en Kugle i Hovedet.

Synet af dette sørgelige Optog satte ham i den største Forbauselse, — men da han gjenkjendte sin Nevø, blev han som ude af sig selv, han hørte paa Maurices Forklaringer med slet dulgt Utaalmodighed, og saa brød han ud:

"Skal jeg beholde jer her, — dig og din Ven? .... For at faa Brøvl og Spektakler med Prøiserne? — Nei, saa minsæl og Salighed om jeg gjør! Saa kan jeg ligesaa godt lægge mig til at krepere straks."

Alligevel vovede han ikke at forhindre Maurice fra at hjælpe Jean af Hesten, og faa ham lagt paa det store Kjøkkenbord.

Silvine løb straks og hentede sin egen Hovedpude, som hun skjød ind under den saarede, som stadig var bevidstløs.

Men den gamle skjændte, — var rasende over at se denne Mand paa sit Bord, paastod, at han laa overmaade slet der, — spurgte, hvorfor de ikke straks bar ham til Lasaretet, siden der netop var et saadant i Remilly, lige ved Kirken i den gamle Skolebygning, hvor der fandtes en stor, meget bekvem Sal.

"Til Lasaretet!" raabte nu Maurice, som ogsaa blev vred, — "for at Tyskerne skal sende ham i en Fæstning, saa snart han bliver rask, — de saarede er jo Krigsfanger! Staar du og gjør Nar ad os, Onkel! Jeg har ikke bragt ham saa langt for at dette skulde blive Lønnen for al den Møie, jeg har havt."

Disse Ord lod forresten slet ikke til at berolige den gamle, som snakkede om at smide dem paa Døren, da Henriettes Navn blev nævnet.

"Hvad, Henriette? Hvor er hun?"

Og den unge Mand fik nu vide, at Henriette for to Dage siden var kommen hertil.

Opholdet i Sedan, hvor hun havde været lykkelig, var blevet hende rent utaaleligt, siden hun havde mistet sin Mand.

Hun havde truffet Doktor Dalichamp fra Rancourt, og efter en Samtale med ham havde hun taget Ophold hos gamle Fouchard i Remilly, hvor hun aldeles ofrede sig for at pleie de saarede, som laa paa Lasaretet i Landsbyen.

Det var det eneste, som kunde rive hende ud af hendes Fortvivlelse, sagde hun. Og hun betalte Onkelen godt for at bebo et usselt lidet Værelse der paa Gaarden, saa den gamle nærige Karl havde intet imod at have hende hos sig.

Naar han tjente Penge, var han altid medgjørlig.

"Naa, min Søster er her," gjentog Maurice, "saa var det altsaa det, Delaherche sagde, da han pegede mod Syd .... Gudskelov, naar hun er i Nærheden ordner alt sig nok paa bedste Maade! Saa bliver vi ganske rolig her."

Og han vilde straks trods Trætheden hente hende paa Lasaretet, hvor hun havde tilbragt Natten, mens Onkelen skjældte og smældte, fordi han ikke kunde komme afsted med sine to slagtede Geder, saalænge den Satans Historie med den saarede Soldat ikke var klaret.

Da Maurice lidt efter kom hjem med Henriette, fandt de ham ivrig beskjæftiget med at undersøge Hesten, som Prosper lige havde sat ind i Stalden; den var overtræt, men ellers solid; han kunde Pokkers godt lide den!

Maurice erklærede smilende, at han gjerne maatte beholde den.

Henriette trak ham tilside, forklarede ham, at Jean naturligvis vilde betale for sit Ophold paa Gaarden, at

hun nok skulde tage sig af ham, at han godt kunde ligge i det lille Kammer bag Stalden, hvor Prøiserne vist ikke vilde falde paa at lede efter ham. Og Far Fonchard føiede sig og lod hende gjøre, som hun vilde, skjønt han aldeles ikke var vis paa, at dette vilde blive fordelagtigt for ham, — saa steg han op i sin Kjærre og kjørte bort med sit Kjød.

I en Fart fik Henriette, Silvine og Prosper Kammeret gjort istand. Jean blev bragt derind og lagt i en god Seng, uden at han helt kom til sig selv; — han stammede nogle helt utydelige Ord, men kjendte ingen, saa sig om med sløve Blikke, som ikke fæstede sig bestemt paa noget.

Maurice var ved at drikke et Glas Vin og spise en Levning Kjød; han var lige ved at falde sammen af Træthed, men da Doktor Dalichamps Vogn netop kjørte ind i Gaarden paa Veien til Lasaretet, havde han dog Kræfter nok til at gaa med Henriette og Lægen over til den saarede Ven.

Doktoren var en liden tætbygget Mand med et graasprængt Kindskjæg, som gik sammen under Hagen. Hans Friluftsliv havde givet Ansigtet stærk Farve og et noget haardt Udtryk, som mindede om Bøndernes, men de livlige Øine, den kraftige Næse og den godmodige Mund fortalte om et Liv fuldt af Barmhjertighedsgjerninger — og en Tilværelse, hvis Maal det var at lindre den mest mulige Lidelse; man saa straks, at dette var en brav Mand, — lidt sær til sine Tider, — en Læge uden stor Begavelse, men som gjennem langvarig Praksis havde erhvervet en sjelden svigtende Øvne til at helbrede sine Patienter.

Da han havde undersøgt Jean, som laa hen i en halvsovende Tilstand, mumlede han:

"Dette her ser ikke godt ud, — jeg er bange jeg bliver nødt til at sætte Benet af!"

Det var en stor Sorg for Muurice og Henriette. Dog tilføiede Lægen lidt efter:

"Han kunde maaske faa Lov at beholde det, — men han maatte da pleies med utrættelig Omhu, — og det vil blive en meget langvarig Historit .... nu er han saa medtaget paa Sjæl og Legeme, at vi for det første maa lade ham sove, have Fred .... saa ser vi, hvordan det staar til imorgen."

Han forbandt derpaa Saaret og gav sig til at snakke med Maurice, som han havde kjendt fra Barn.

"Og hør saa, De der, — De skulde se at komme til Ro, — De trænger nok svært til en god Seng!"

Den unge Mand sad og hang paa en Stol med Øinene stivt fæstede ud i det tomme Rum; det lod ikke til, at han havde hørt Dalichamps Ord.

I Overmaalet af Træthed kom den gamle Ophidselse tilbage; hans Puls bankede i Feber, alle de Lidelser, han havde gjennemgaaet, drog forbi hans Øie, al den Harme, der saa længe havde gjæret i ham, steg som en Flod af Bitterhed op i hans Sjæl.

Synet af Vennen, der laa bevidstløs paa Leiet, Følelsen af hans egen fortvivlede Stilling, — uden Klæder, uden Vaaben, slagen, unyttig, overflødig, — Tanken om, at saa mange heltemodige Anstrengelser ikke havde havt andet Udfald, ikke havde faaet anden Løn end Nederlag og Skjændsel og bundløs Elendighed, vakte i hans Sind en vanvittig Trang til at gjøre Oprør mod Skjæbnen. Omsider gav han sig til at tale:

"Nei, nei, det er dog ikke forbi altsammen! Nei, En

den er ikke endda! — Nei, siden han nu i Uger og maaske i Maaneder er lænket til Sygeleiet, saa maa jeg afsted og det lige paa Øieblikket, — jeg kan ikke blive her .... ikke sandt, Doktor, De vil nok hjælpe mig med at slippe bort og hjælpe mig at slippe ind i Paris."

Skjælvende over hele Legemet kastede Søsteren sig om hans Hals.

"Hvad er det dog, du sidder der og siger! Vil du bort saa svag og træt, som du er — efter alt, hvad du har døiet! Nei, nu har du sandelig betalt din Gjæld, nu skal du sandelig tænke lidt paa mig, jeg vil beholde dig, jeg, som staar ene og forladt i Verden, jeg har jo kun dig og ingen andre paa hele Jorden!"

De græd begge to, kyssede hinanden ømt og inderligt, de var jo Tvillinger, havde fra Fødselen af elsket hinanden høiere, staaet hinanden endnu nærmere end Søskende ellers pleier.

Men Maurice blev med hvert Minut mere ophidset.

"Jeg forsikrer dig til, at jeg m a a bort herfra .... de venter paa mig, jeg vilde blive afsindig af Ængstelse, dersom jeg blev her... Du kan slet ikke forestille dig, hvor det koger i mig ved Tanken om at være her i Fred og Ro. Jeg siger dig jo, at Enden er ikke endda, — det føler jeg altfor vel, — vi m a a have Hævn! Over hvem, — over hvad? — Ja, det kan jeg ikke forklare, — men vi maa hævne os over al den Jammer og Ulykke, der er overgaaet os, ellers vil det være aldeles umuligt at udholde Livet."

Doktor Dalichamp paabød med en Haandbevægelse Henriette Taushed; naar Maurice havde hvilet sig, havde faaet sig en god Søvn, vilde han sandsynligvis være roligere; og saa sov han da hele den paafølgende Dag og

Natten med, sov i over 20 Timer itræk uden at røre en Finger. Men da han omsider vaagnede var hans Beslutning urokkelig: han vilde og han maatte afsted.

Han havde ingen Feber mere, var mørk og sørgmodig, urolig og vilde nødig høre paa sin Søsters fristende Ord, vilde ikke falde hen i Ro og Magelighed her paa Gaarden.

Og med grædende Taarer forstod Henriette, at hnn ikke burde trænge ind paa ham.

Doktor Dalichamp kunde lette ham Flugten; han havde Pas og Papirer, som havde tilhørt en afdød Sygepasser i Rancourt.

Maurice skulde isøre sig den graa Bluse og Armbindet med det røde Kors, saa skulde han reise over Grænsen ind i Belgien og derfra styre mod Paris,. som endnu ikke var lukket.

Den Dag gik han ikke udenfor Gaarden, holdt sig omhyggelig skjult, — han vilde vente, indtil det blev ganske mørkt.

Forresten aabnede han neppe Munden, prøvede kun at faa Prosper til at gaa med sig.

"Har du ikke Lyst til at faa Fingre i de Prøisere gjen?"

Den forhenværende afrikanske Jæger, som sad og spiste Frokost, løftede sin Kniv op i Luften:

"Aa, vi har da rendt Grassat efter dem, saa det kan forslaa ..... naar Kavalleriet ikke er til nogen Verdens Nytte, — man bare skal hugges til Plukfisk, naar alting er forbi, ved jeg min Salighed ikke, hvad morsomt der er ved den Spas.... Nei Tak, — jeg har ærgret mig nok over at blive kjørt i Ring!"

Han taug stille en Stund, men saa tog han igjen tilorde, sagtens for at døve sin Samvittighed:

"Og saa har vi altfor meget at bestille nu her paa Gaarden! Nu skal vi baade pløie og saa i Jorden, den maa vi ikke glemme, vel? Det kan være meget morsomt at slaaes, men hvad skal vi blive til, dersom vi lader Marken passe sig selv? De kan selv indse, at jeg nu ikke kan rende fra alting. Ikke fordi han er videre rar, den gamle, — jeg faar saamæn hverken Hvid eller Skilling vredet af ham; men Bæsterne, — de begynder at hænge ved mig! Og nu, som imorges, — da jeg var henne i Ageren i Gammelvænget, saa jeg derude dette fordømte Sedan, og jeg tænkte saadan ved mig selv, at det ligegodt var bedre at sidde her i Fred og Ro og være alene med Bæsterne og min Ploug!"

Ved Aftenstid kom Lægen i sin Gig. Han vilde selv kjøre Maurice til Grænsen.

"Far Fouchard, som var meget glad ved at blive én kvit, gik ned paa Veien for at holde Udkig, at ingen Patrulje skulde komme ànstigende og overraske dem, mens Si vine gjorde den gamle Sygepasserbluse istand, med det røde Kors paa Ærmet.

Doktoren saa før Afreisen paa Jeans Ben, men kunde endnu ikke udtale sig med Bestemthed om Nødvendigheden af en Amputation.

Den saarede laa stadig i en Døs, kjendte ingen, talte ikke, og Maurice skulde lige til at gaa uden at faa taget Afsked med ham, han bøiede sig ned over Vennen for at trykke et Kys paa hans Pande, da han saa den syge aabne Øinene, og hørte en svag Stemme hviske:

"Skal du afsted?"

Maurice blev forbauset over, at Jean havde forstaaet, hvad der foregik; men nu vedblev denne:

"Ja, jeg hørte jer tale, men jeg kunde ikke røre mig, — tag nu Pengene, — hører du, — du skal tage dem allesammen, — de ligger allesammen i min Bukselomme."

Af de Penge, som i Sedan var bleven uddelt, var der endnu et Par hundrede Francs tilbage til hver af dem.

"Pengene!" udbrød Maurice, "men du behøver dem meget mere end jeg! Jeg har mine Ben i god Behold! De 200 Francs slaar nok til, — og er jeg først i Paris, behøver jeg ingen Penge paa Lommen for at blive slaaet for Panden! — Naa, Farvel da, gamle Ven, — og Tak for alt det, du har været for mig, Tak for al din Taalmodighed med mig; havde du ikke været saa fornuftig, laa jeg nu og raadnede i en eller anden Grøft, — det er da sikkert!"

Jean lagde sin Haand over hans Mund.

"Du skylder mig ingenting, — vi er kvit ..... dersom du ikke havde slæbt af med mig hin Slagdag, vilde Prøiserne have givet mig min Bekomst. Og hvordan hjalp du mig ikke igaar? Du har betalt din Gjæld to Gange, hvis du da overhovedet var i Gjæld til mig, — nu er det min Tur .... aa, hvor jeg dog vil være ængstelig ved at vide dig alene! ...."

Hans Stemme rystede og Taarerne traadte ham i Øinene.

"Kys mig saa, lille Ben!"

Og atter trykkede Jean Vennen til sit Bryst, som igaar derude i den mørke Skov, — men den Gang var de glade ved at være undslupne en stor Fare, — Haabet levede op i deres Hjerter, hvorimod det Kys, de i denne

Time gav hinanden, var taarevædet og beængstet af Afskedens og Skilsmissens Smerte.

Mon de nogensinde skulde se hinanden igjen? Og under hvilke smertelige Omstændigheder vilde dette Gjensyn foregaa?

Doktor Dalichamp sad allerede i sin Gig og kaldte paa Maurice.

Denne kyssede og omfavnede sin Søster, der stod stille og bleg i den sorte Enkedragt.

"Husk, han derinde er min Broder! Plei ham godt! Hold af ham, som jeg holder af ham!"

IV.

Kammeret var et stort Rum med Murstensgulv og hvidtede Vægge, — det var blevet brugt til at opbevare Frugt i, og der lugtede endnu af Æbler og Pærer. Af Møbler var der en Jernseng, et umalet Bord og to Stole foruden et gammelt Nøddetræsskab, i hvis umaadelig store Rum der var Plads til al Verdens Ting. Men der var velsignet fredeligt, man hørte kun nu og da lidt dump Støi fra Kostalden; et Spark i en Baas eller et dæmpet Brøl. Gjennem Vinduet strømmede den klare Sols Straaler ind, der var Udsigt over en Bakke og en Kornmark, som gik op til Skovbrynet.

Og saa var dette Kammer saa godt skjult, at ingen fremmede kunde ane dets Tilværelse; der var Flygtningen i Sikkerhed.

Henriette ordnede straks alting paa bedste Maade; for ikke at vække Mistanke, skulde kun hun og Lægen have Adgang til den saarede.

Silvine maatte aldrig komme, uden at de kaldte paa hende.

Tidlilig om Morgenen gjorde de begge istand i Værelset, og saa laa det stille og øde omtrent hele Dagen.

Om Natten behøvede Jean kun at banke i Væggen, thi Henriette sov lige ved Siden af i et tilstødende Kammer. Og saaledes fandt han sig med ét udelukket fra alt Samkvem med den øvrige Verden; efter i lange Uger at have levet i en Hvirvel af Kamp og Lidelse; han saa kun den unge Kones blide Ansigt, hørte kun hendes lette Fjed, naar hun sagte puslede om ham.

Han gjensaa hende, som hun var, da hans Øie første Gang fæstede sig paa hende der henne i Sedan, da hun stod for ham som et venligt Drømmesyn med den lidt store Mund, de fine Træk, det skjønne blonde Haar, der skinnede som en Krans modne Havreaks, og dette usigelig gode Udtryk i de lyse Øine!

De første Dage, da Temperaturen var høi og Feberen stærk, forlod Henriette ham næsten ikke.

Hver Morgen kom Doktor Dalichamp som før at hente nogen til Lasaretet i sin Gig, han saa paa Jean, forbandt Saaret, — Kuglen havde knækket Skinnebenet, men var atter gaaet ud, og Doktoren kunde ikke rigtig forstaa, hvorfor Saaret saa saa stygt ud, medmindre der skulde sidde en Benflis etsteds inde i Kjødet; han havde intet kunnet finde med Sonden, men var bange, han skulde blive nødt til at borttage et Stykke af Benet.

Han havde snakket med Jean om den Ting, men den saarede vilde ikke høre Tale om en Operation, som vilde gjøre ham halt for Livstid, — saa vilde han meget hellere dø med det samme. Og Lægen nøiedes med at tilse Saaret, forbandt det med Charpi, som han vædede med Olivenolje og Karbolvand og lagde et Guttaperkarør i Saaret, for at der ikke skulde blive Ansamling af Pus. Men han

havde forberedt den saarede paa, at det blev en langvarig Historie, dersom han ikke fik Lov at skride ind.

Imidlertid blev Feberen mindre stærk, og allerede ved Enden af den anden Uge var Tilstanden ganske taalelig, forudsat at Jean laa aldeles stille.

Og nu ordnede Jeans og Henriettes Tilværelse sig med fredsommelig Ensformighed, og snart forekom det dem begge to, at de havde levet saaledes i mange Aar, at de altid skulde vedblive at være sammen paa denne Maade. Hun ofrede ham hver en Time, hun ikke var paa Lasaretet, passede paa, at han fik sine Maaltider ordentlig og til bestemte Tider, hjalp ham at vende sig, og lagde ved saadanne Leiligheder en Styrke for Dagen, som ingen skulde have tiltroet den lille, spinkle Kone.

Undertiden talte de sammen, men for det meste, især i Begyndelsen, sad hun taus ved hans Leie. Dog kjedede de sig aldrig; det var egentlig en stille, lykkelig Tid, en velgjørende Hvile, hvortil de begge to trængte; han, som laa der mishandlet og ødelagt og hun, hvis friske Hjertesaar blødte under den sorte Kjole.

I de første Dage var Jean en Smule forlegen, følte, at hun stod over ham, var næsten en Dame, mens han aldrig havde været andet end Bonde og Soldat, der neppe kunde læse og skrive. Men efterhaanden blev han sikker, han saa, hun var ikke stolt, behandlede ham som sin lige, og han viste sig da som den, han var, — en Mand, fornuftig og forstandig med sindig, sikker Dømmekraft.

Forresten undredes han en Gang imellem over sig selv, — det forekom ham, at han var bleven mindre tung, bevægeligere i sin Tankegang, siden han beskjæftigede sig med nye Idéer; men det var Virkningen af det frygtelige

Liv, han i de sidste Maaneder havde maattet leve? Mon al denne legemlige og sjælelige Smerte havde forfinet ham? Det, som især drog ham til Henriette, var den Kjendsgjerning, at hun neppe var mere boglærd end han. Efter Moderens Død havde den lille Askepot straks maattet gaa i Huset og lave Mad til sine "tre Mandfolk", som hun sagde, til Bedstefaderen, Faderen og Broderen, og hun havde selvfølgelig ingen Tid til at hænge over Bøgerne.

Hun havde lært at læse, skrive, bogstavere og regne; mere maatte man ikke forlange af hende.

Det, som udgjorde hendes Overlegenhed, var hendes uendelige Godhed og hendes utrættelige Taalmodighed,— han vidste, at hun aldrig traadte tilbage, naar det gjaldt om at gjøre sin Pligt, og alligevel gik hun om, saa stille og tyst, som en liden Mus.

De fandt hinanden, saa snart de kom til at tale om Maurice. Jean forstod godt, at det var for Broderens Skyld, hun var saa god imod ham, at hun ogsaa vilde gjengjælde ham den Omsorg, han havde vist den uerfarne, unge Soldat.

Hun var ham taknemlig, og hendes Taknemlighed blev til Venskab, efterhaanden som hun lærte ham at kjende og saa, hvor enkel og solid han var i al sin Tanke; og han, — med hver Dag, som gik, blev han mere rørt over hendes Omhu, — han kunde have kysset hendes Haand for hver en Kop Suppe, hun gav ham at drikke.

Deres venlige Følelser øgedes med hver Uge, de saaledes levede udelukkende i hinandens Selskab, delende Sorg og Glæde med hinanden.

Naar de længe havde talt om de overstandne Lidelser, naar de havde fremmanet en hel Række Minder og Billeder

fra Marſchen til Sedan, fra Reims, kom de ſamme Spørgsmaal ufravigelig paa deres Læber: Hvad mon Maurice nu tager ſig for? Var Paris maaſke helt afſpærret fra Omverdenen, ſiden de aldrig fik Efterretninger fra ham?

De havde kun faaet et eneſte Brev fra Rouen, ſkrevet tre Dage efter hans Afreiſe fra Remilly; der havde han meldt dem, hvorledes han var ſtrandet i denne By efter en ſtor Omvei for at naa Paris.

Og ſaa i en hel Uge — ikke en Tøddel.

Om Morgenen, naar Dalichamp havde ſet til Saaret, kunde han nok lide at faa ſig en liden Paſſiar, men om Aftenen kom han ikke deſtomindre igjen, — da havde han mindre Haſtværk, mer Tid til at meddele dem, hvad der var foregaaet, thi han var jo det eneſte Mellemled mellem Yderverdenen og dem; kun gjennem ham hørte de om de nye Omvæltninger, ſom ryſtede Frankrig i dets Grundvold.

Doktoren var en ivrig Fædrelandsven, ſom var ude af ſig ſelv, hver Gang en ny Ulykke ramte Hæren. Derfor talte han næſten beſtandig om, hvorledes Prøiſerne overſvømmede Landet, — fra Sedan bredte de ſig ud over hele Frankrig ſom en ſort Flodbølge.

Hver Dag bragte han Efterretning om nye Kataſtrofer; han ſad paa Stolen ved Sengen og udtalte med bevæget Stemme den Overbevisning, at Situationen med hver Dag blev mere foruroligende. Ofte havde han Lommerne propfulde af belgiſke Aviſer, ſom han lod dem beholde.

Med neppe nok en Uges Mellemrum naaede ſaaledes Gjenlyden af hver ny Ulykke helt ind i dette Sygeværelſe, og den fælles Sorg, den fælles Bekymring knyttede de to forpinte Væſener ſtedſe tættere til hinanden.

Paa den Maade kom Henriette til at se i en gammel Avis, hvad der var sket ved Metz, hun læste for Jean om de store Slag, der i tre Dage havde staaet. Avisen var den Gang 5 Uger gammel, men for Jean var det alsammen nyt, og hans Hjerte bankede ved at høre om den samme Elendighed, som han selv havde døiet.

I Værel ets Fred og Stilhed drog Billedet af Nederlag og Ulykke frem, mens Henriettes lidt ¡yngende Stemme omhyggelig læste hver Sætning op.

Efter Fräschwiller, efter Spikern, da 1ste Korps drog 5te med i sit Fald, havde de andre Armekorps i Forskrækkelsen over Nederlagene trukket sig sammen og havde omsider samlet indtaget en Stilling foran den befæstede Leir paa Mosels høire Bred.

Men paa denne Maade havde de spildt den kostbare Tid; de skulde naturligvis straks have trukket sig tilbage til Paris, saa havde de sparet sig mange Vanskeligheder! Keiseren havde lagt sin Kommandostav i Marskalk Bazaines Hænder, — ved ham ventede alle at vinde Seier.

Derpaa kom Borny den 14de. Hæren blev angreben netop som den lavede sig til at gaa over paa venstre Bred; den havde to tyske Hære imod sig: først Steinmetz's, der laa stille og truede den befæstede Leir, og dernæst Friedrich Carls; der rykkede op langs Mosels venstre Bred for at afskiære Bazaine fra det øvrige Frankrig.

Slaget begyndte Klokken 3 om Eftermiddagen; — ganske vist var det intet Nederlag, de franske Tropper blev i sine Stillinger, men det var en Seir uden Følger.

Hæren maatte ligge stille paa begge Sider af Mosel, mens den ene af de tyske Hære gjorde sin omgaaende Bevægelse.

Saa den 16de kom Slaget ved Rézonville: her var endelig alle Korpser paa venstre Bred, men 3die og 4de noget tilbage, forsinkede af den frygtelige Trængsel, der havde været der, hvor Veien fra Etain krydsede Veien fra Mars-la-Tour; — derpaa kom det prøisiske Kavalleris og Artilleris dristige Angreb, som fra den tidlige Morgenstund spærrede Veiene; Slagets Gang var langsom og forvirret.

Bazaine kunde have vundet det, thi indtil Klokken 2 havde han foran sig kun en Haandfuld Fiender, som han sagtens kunde drive tilbage; — og alligevel led han et Nederlag i sin uforklarlige Ængstelse for at blive afskaaren fra Metz.

Men efter den Tid bredte det umaadelige Slag sig over Bakker og Sletter i Miles Omkreds; de franske angrebes i Front og i Flanke, undgik omhyggeligt at rykke frem, gav saaledes Fienden Tid til at koncentrere sig, og arbeidede sammen med Prøiserne for at fremme deres Plan, der var, at drive dem over paa den anden Side af Mosel.

Og omsider den 18de, efter Tilbagetoget til den befæstede Leir, kom den afgjørende Kamp ved Sankt-Privat med en Angrebsfront paa henved halvanden Mil, 200,009 Tyskere med 700 Kanoner mod 120,000 Franskmænd og 500 Pjeser; — Tyskerne stod med Ansigtet vendt mod Tyskland, Franskmændene mod Frankrig, ret som om det var Prøiserne, der skulde kaste de Franske ud af sit eget Land.

Denne Omstændighed var en Følge af den mærkelige omgavende Bevægelse Fienden havde udført; — saa den

forfærdeligſte Kamp fra Klokken 2; — den prøiſiſke Garde ſlaaet tilbage, hugget ſønder og ſammen.

Bazaine var længe Seirherre paa venſtre Fløi, der ikke lod ſig rokke, indtil det Øieblik, da høire Fløi omſider henimod Aften maatte opgive ſin Stilling ved Sankt-Privat, og efter det græsſeligſte Blodbad rev den øvrige Del af Hæren med i vild Flugt ind under Metz, hvor den nu var omſluttet af en Jernring

Hvert Øieblik maatte Jean afbryde Læsningen for at ſige:

"Naa, og vi ſom gik og ventede paa Bazaine ligeſra Reimp!"

Marſkalkens Depeſche af den 19de, efter Slaget ved Sankt-Privat; — den Depeſche, i hvilken han taler-om at fortſætte Tilbagetoget over Montmedy, og ſom beſtemte Chalons-Hæren til at rykke frem, — den Depeſche ſaa nu kun ud ſom en ſlagen Generals Melding, der ønſker at undſkylde og dække over ſit Nederlag; og ſenere hen, først den 29de, da han tværs igjennem de prøiſiſke Linjer havde faaet Underretning om, at Chalons Hæren rykkede ham til Undſætning, havde han gjort en ſidſte Anſtrengelſe ved Noiſeville paa høire Bred, men denne Anſtrengelſe havde været ſaa lidt energiſk, at den 1ſte September, netop den Dag, da Chalons-Hæren blev knuſt ved Sedan, maatte Bazaine trække ſig tilbage, hans Hær var lammet, død for Frankrig.

Marſkalken, der indtil da kunde betragtes ſom en middelmaadig Hærfører, der havde forſømt at rykke frem, da Veiene var aabne og ſenere ſaa ſig afſpærret af overlegne Troppeſtyrker, blev nuder Paavirkning af tilſtødende

politiske Vanskeligheder til den Forræder, som lagde Raad op mod sit Fødeland.

Men i de Blade, Doktor Talichamp bragte, var Bazaine endnu den store Mand, den brave Soldat, af hvem man ventede Redning for Frankrig.

Og Jean lod hende læse om, hvordan det var gaaet til, at den 3dje tyske Hær havde forfulgt dem, mens 1ste og 2den havde holdt Metz blokeret og begge var de saa mandstærke, begge besad de saa meget Artilleri, at man af dem havde kunnet udskille en fjerde Hær, — den, der under Kronprinsen af Sachsen havde sat Kronen paa Nederlaget ved Sedan.

Jean laa paa sit Smertesleie og hørte efter, nu vidste han da endelig, hvordan alt var gaaet til, og han tvang sig næsten til igjen at satte Haab.

"Naa, saa det var derfor, vi ikke var de stærkeste! — Men det gjør ingenting: her har vi jo nøiagtige Talstørrelser, — Bazaine har 150,000 Mand, 300,000 Geværer, mer end 500 Kanoner ..... og kjender jeg ham ret, saa har han nok en liden Overraskelse i Baghaanden!"

Henriette rystede paa Hovedet, dog sagde hun ham ikke imod for ikke at bedrøve ham.

Hun kunde slet ikke følge med, naar hun læste om de store Troppebevægelser, men hun havde en Fornemmelse af, at Ulykken var uundgaaelig. Alligevel læste hun videre med rolig Stemme, hun var glad over, at hun kunde adsprede hans Tanker.

Undertiden maatte hun standse, naar hun læste om et Blodbad med stort Mandefald, hun stammede, og hendes Øine fyldtes med Taarer; hun kom til at tænke paa sin

Mand, som de havde skudt ned, og som den bayerske Officer havde sparket til, da han laa ved Muren.

"Dersom det gjør Dem ondt at læse om Slag," sagde Jean forundret, "skal De endelig ikke gjøre det mere!"

Men hun tog sig hurtig sammen, svarede med sin blide Stemme:

"Nei, vist ikke, bryd Dem ikke om mig; jeg forsikrer Dem, at det ogsaa morer mig."

En Aften i Begyndelsen af Oktober, da det blæste en rigtig Storm, kom hun tilbage fra Ambulancen og traadte meget bevæget ind i den saaredes Kammer.

"Brev fra Maurice! Det var Doktoren, som bragte mig det!"

Med hver Dag, som hengik, var de to blevet mere ængstelige over, at den unge Mand aldeles ikke gav Livstegn fra sig; i en hel Uge havde man talt om, at Paris var afskaaret fra Omverdenen, og nu mente de, at de slet ikke kunde haabe at høre noget fra ham; de vidste ikke, hvad der var blevet af ham, siden han havde forladt Rouen.

Men nu fik de Forklaring over hans Taushed; det Brev, han den 18de havde sendt til Doktor Dalichamp, var afgaaet med det allersidste Jernbanetog til Havre, og nu kom det endelig til sit Bestemmelsessted efter en umaadelig Omvei og ved et rent Vidunder, efter at det over tyve Gange havde været i gale Hænder.

"Den kjære Dreng!" udbrød Jean ganske fornøiet.— "Læs det endelig i en Fart!"

Vinden blæste op, Vinduerne klirrede, og Huset rystede i Stormens Tag, og Henriette satte en Lampe paa Bordet og gav sig til at læse, staaende saa nær ved Jean, at deres Hoveder rørte ved hinanden.

Der var godt at være her i det stille, fredelige Kammer, mens Uveiret susede og brusede udenfor.

Det var et langt Brev paa otte Sider, i hvilket Maurice først forklarede, hvorledes han straks den 16de, da han var kommen til Paris, var bleven stukket ind i et Linjeregiment, hvis Kadrer man kompletterede.

Derefter kom han tilbage til Begivenhederne, fortalte med overordentlig Livlighed, hvad han havde hørt om denne skrækkelige Maaned; Paris var faldet til Ro efter den smertelige Overraskelse, Nederlagene ved Weissenburg og Fräschwiller havde frembragt, — man var atter begyndt at fatte Haab, at tænke paa Opreisning, det gamle Sagn om den laurbærkronede Hær levede endnu; Folk satte sin Lid til Bazaine, talte om almindelig Reisning af Mandskab hele Landet over, om indbildte Seire, prøisiske Hekatomber, som selve Ministrene meddelte fra Talerstolen

Og saa med et kom Rædselsbudskabet som et Lynslag:

Efterretningen om Slaget ved Sedan naaede Paris den 3dje September; alt Haab var udslukt; over den tillidsfulde, intet anende By, som laa knust under Skjæbnens haarde Slag, lød samme Aften Raabet: "Ned med Keiseren!" Derpaa det korte, uhyggelige Nattemøde, hvor Jules Favre foreslog den Regjeringsforandring, Folket fordrede.

Og næste Dag, 4de September, styrtede en Verden sammen.

Napoleon den tredje erklæredes for afsat, Keiserdømmet reves bort i Stormen af sine egne Laster og Feilgreb; Gaderne vrimlede af Folket, en Sværm paa en halv Million Mennesker stormede til Concordeplads i den klare Søndagssol og rullede lige hen til Jerngitteret om den

lovgivende Forsamling, som kun forsvaredes af en Haandfuld Soldater med Geværkolberne iveiret.

Mængden slog Port og Døre ind, strømmede ind i Salen, hvor Jules Favre, Gambetta og flere andre af Venstre stod i Begreb med at begive sig til Raadhuset for at proklamere Republiken.

Netop i samme Øieblik aabnedes en liden Dør i Louvre, der vendte ud mod Pladsen ved St. Germain Auxerrais, — Keiserinde-Regentinden, klædt i sort, ledsaget af en eneste Veninde, listede sig ud, kastede sig i en Droske, og førtes af det skumplende Kjøretøi langt bort fra Tuilerierne, gjennem hvilket Slot en vældig Menneskemængde nu banede sig Vei.

Samme Dag forlod Napoleon den tredje en Kro i Bouillon, hvor han havde tilbragt den første Nat paa Vei til Landflygtigheden i Wilhelmshöhe.

Med alvorlig Mine afbrød Jean Henriette:

"Altsaa har vi nu Republik? .... Ja, det er jo altsammen meget godt, naar det bare kan hjælpe os til at gjøre Kaal paa de Prøisere."

Dog rystede han lidt mistrøstig paa Hovedet, da han var Bonde, havde de andre altid talt om Republik, som om et Skræmmebillede. Og desuden syntes han ikke om at staa oversor Fienden med Uenighed i Rækkerne.

Alligevel maatte der jo sættes noget istedetfor Keiserdømmet, siden dette lod til at være noget slemt Stads, som ingen mere vilde høre Tale om.

Henriette læste Brevet ud: Maurice talte i Slutningen om, at Tyskerne nærmede sig Paris.

Den 13de, den Dag, da Kommissionen for det natio-

nale Forsvar tog Ophold i Tours, havde man set Fienden øst for Paris, rykke frem til Lagny.

Den 14de og 15de stod de ved Créteil og ved Joinville-le-Pont. Men den 18de, den Dag Maurice skrev, lod det til, at han tvivlede om Muligheden af helt at indeslutte Hovedstaden; han var atter fuld af Haab og Tillidsfuldhed, betragtede en Beleiring som en rentud dumdristig Idé, en Plan, der efter et Par Ugers Forsøg maatte mislykkes fuldstændig; han stolede paa de Tropper, som aldeles bestemt maatte blive sendt Paris til Undsætning fra Provinserne, for nu aldeles ikke at tale om Bazaines Hær, der allerede maatte være rykket frem over Verdun og Reims. Og imens lukkede Jernringen sig om Paris; Paris var adskilt fra den øvrige Verden ved en Jernmur; Byen var kun et kjæmpestort Fængsel, hvor to Millioner Fanger bevægede sig, og hvorfra ikke et Ord, ikke et Pust naaede det øvrige Frankrig.

"Ak, Gud i Himlen!" sukkede Henriette nedtrykt, "hvorlænge vil alt dette vare? Mon vi nogensinde faar ham mere at se!"

Et stærkt Vindstød rystede det gamle Bindingsværk; dersom Vinteren blev streng, hvor vilde da de stakkels Soldater komme til at døie ondt, uden noget at spise eller brænde i Slud og Sne og Kulde!

"Lad os nu ikke være altfor sørgmodige," sagde Jean beroligende, "hans Brev var jo rent fornøieligt, man ska aldrig tabe Modet!"

Og nn gled Dagene hen; Oktober nærmede sig sin Slutning. Himlen var ofte graa og overtrukket, Vinden blæste hele Dagen fra Morgen til Aften og jagede stedse sortere Skyer frem over Synskredsen.

Jeans Saar lægedes uendelig langsomt; det saa bestandig temmelig stygt ud, og Lægen kunde ikke beslutte sig til at tage Gummirøret ud; den saarede var meget afkræftet, men vilde paa ingen Maade samtykke i, at nogensomhelst Operation foretoges: han var bange, han skulde blive Krøbling for Livstid.

Jean laa stille og ventede, men undertiden afløste pludselige Engstelser, uden synlig Grund, den sindige Taalmodighed, der nu en Gang var Grundtrækket i hans Karakter.

For det meste herskede der dog en dyb Fred her i det lille Kammer, hvis døsige Ro kun modtog en svag Eftervirkning af de Begivenheder, som satte Landet i Bevægelse. Dog havde de bestandig en Fornemmelse, som vaagnede de af en ond Drøm; Krigen, den afskylige Krig, Blodbadene, Ulykkerne rasede endnu, man vidste ikke rigtig hvor, fik aldrig ordentlige, nøiagtige Efterretninger, hørte kun fjern Larm og Jammer fra Fædrelandet, som pintes og lagdes øde.

Og Stormen rev de sidste Blade bort under den sortegraa Himmel; over de nøgne Marker hvilede Stilhed, der kun nu og da afbrødes af en Flok Ravne, som skrigende fløi afsted og bebudede en streng Vinter.

Jean og Henriette talte meget ofte sammen om, hvad der foregik paa Lasaretet, hvor hun opholdt sig den største Del af Dagen. Om Aftenen, naar hun kom hjem, spurgte han hende ud, og han kjendte nu snart alle de saarede; — han vilde vide, hvordan de havde det, om de kom sig eller maatte dø, — og hun fortalte løst og fast, meddelte ham indtil de mindste Omstændigheder, hvad hun foretog sig—

og det var hende en Glæde, at han havde Interesse for det, som fyldte hendes Tilværelse.

"Ak, Herregud!" gjentog hun saa bestandig, "de stakkels Mennesker, de stakkels Mennesker!"

Nu var det ikke mere den flyvende Ambulance under selve Slaget, hvor det røde Blod flød i Strømme ud af friske Saar.

Nei, paa Lasaretet lugtede der af Feber og Sygdom og Død; hun bevægede sig mellem medtagne, elendige, trætte Rekonvalescenter og Stakler, der kjæmpede en langsommelig haabløs Dødskamp.

Doktor Dalichamp havde med største Møie faaet de nødvendige Senge og Sengklæder skaffet tilveie, og hver evige Dag maatte han gjøre Vidundere for at Brød, Kjød, Grønsager og andre Levnetsmidler ikke skulde mangle.

Prøiserne, som havde indrettet et militært Sygehus i Sedan, havde negtet ham enhver Haandsrækning, saa han maatte lade alting komme fra Belgien.

Alligevel modtog han de tyske saarede saavel som de franske; han havde saaledes omtrent et Dusin bayerske Soldater, som man havde bragt ind efter Kampen ved Bazeilles, og nu laa de Fiender, der som vilde Dyr havde flaaet hverandre, her Side om Side i Smertens Endrægtighed.

Og Lidelse og Elendighed var der nok af her i de lange Skolestuer i Remilly, hvor 50 Senge stod i det klare Lys fra de høie Vinduer.

Ti Dage efter Slaget var der indlagt saarede, som man havde glemt og saa fundet i Kroge. Fire havde ligget i et tomt Hus i Balan uden Lægetilsyn; ingen vidste, hvordan de egentlig havde fristet Livet; sagtens var barmhjer-

tige Naboer kommen dem tilhjælp; deres Saar vrimlede af Orme, og de døde alle af Blodforgiftning.

Det var især den ondartede Saarfeber, som ikke lod sig bekjæmpe, og hvis giftige Puft tømte Rækker af Senge. Saa snart man traadte indenfor Døren, tog Lugten af Raaddenskab Veiret fra en.

Fra Drænerne flød i draabevis det stinkende Pus. Ofte maatte man aabne Saarene for at fjerne Benstumper, hvis Tilværelse ingen anede. Saa dannede der sig Absces-ser og Pussænkninger.

Udmattede, afkræftede, med graableg Ansigtsfarve laa de elendige Mennesker og udstod alle mulige Pinsler. Nogle laa hele Dagen ganske stille paa Ryggen med næsten uhør-ligt Aandedræt og blaasorte, tillukkede Øielaag som Lig, der allerede er begyndt at gaa i Forraadnelse; andre væl-tede sig søvnløse i Sengene, badede i voldsom Sved, i de vildeste Feberfantasier, som om Ulykken havde slaaet dem med Vanvid. Og hvadenten de var rolige eller voldsomme, naar Kulderystelserne greb dem, da bukkede de alle under for den Gift, som bølgede fra den ene til den anden og hvirvlede dem ned i den seirende Saarfebers Malstrøm.

Allerværst saa det dog ud i de dødsdømtes Sal, hvor man havde henlagt dem, som led af Blodgang, Tyfus og Kopper. De skreg og hvinede, fo'r op i Sengene som ræd-selsfulde Spøgelser.

Andre havde Lungebetændelse og kvaltes i græsselige Hosteanfald, atter andre hylede uafladelig og beroligedes kun, naar deres Saar kjøledes med kolde Vaskninger.

Naar Doktoren kom og forbandt disse ulykkelige, var det en Fredens Stund, — da redtes og udluftedes Sen-gene, og de stive Lemmer lindredes ved at indtage en anden

Stilling, — men det var ogsaa en Rædslens Stund, thi ikke en Dag gik hen, uden at Lægen med Bedrøvelse paa en stakkels Fyrs Legeme saa de skjæbnesvangre, blaa Pletter, som vidnede om, at Koldbranden greb om sig

Operationerne fandt Sted, atter faldt et Stykke af en Arm eller af et Ben for Kniven; undertiden gik Koldbranden høiere op, og man begyndte forfra, indtil hele Armen eller Benet var skaaret bort; men intet standsede Sygdommens Fremskridt. Hele den syges Legeme var overstaaet med Tyfuspletter; feberdelirerende, ligbleg og rystende førtes han over i de dødsdømtes Sal, hvor han saa bukkede under, med Liglugten over sig, inden han fik draget det sidste Suk.

Hver Aften, naar Henriette kom hjem, og Jean spurgte hende ud, lød Svaret altid ens:

"Ak, Herregud, de stakkels Mennesker!"

Og bestandig gientoges de samme Beretninger, de samme sørgelige Detaljer.

Idag var en Skulder bleven eksartikuleret, en Fod sat af, saa havde de maattet tage et Stykke af et Ben, men ingen kunde svare for, at Koldbranden ikke krævede nye Ofre! Eller ogsaa havde der været Begravelse, oftest en fransk, — undertiden en tysk Soldat var stedet til Hvile. Ikke en Dag gik hen, uden at en simpel Fyrretræskiste i Tusmørket bares ud fra Lasaretet, og ledsagedes til Kirkegaarden af en Sygepasser eller af Henriette, for at den døde dog ikke skulde blive puttet i Jorden som en Hund.

Og paa Remillys lille Kirkegaard havde de gravet to store Fællesgrave, der sov de faldne Side om Side, — Franskmænd i den ene, Tyskerne i den anden Grav; her var der Ende paa Strid og Kamp, her var omsider Fred!

Jean kjendte ikke eneste af Henriettes Patienter, men han endte med at interessere sig særlig for et Par af dem.

"Og hvorledes staar det til med 'stakkels Barn', — hvordan har han havt det idag?"

"Stakkels Barn" var en liden Linjesoldat af 5te Regiment, der var gaaet med som frivillig; han var endnu ikke 20 Aar.

Han havde faaet dette Tilnavn fordi han bestandig kaldte sig selv saaledes, og paa Spørgsmaalet om Grunden hertil, havde han fortalt, at hans Moder aldrig havde kaldt ham anderledes.

Han var virkelig ogsaa et stakkels Barn, thi han laa for Døden af en Plevritis, som var foraarsaget af et Saar i venstre Side.

"Aa, det stakkels lille Skind!" sagde Henriette, som havde fattet en moderlig Hengivenhed for ham, "han er kun daarlig desværre, han har hostet hele den udslagne Dag, det er græsseligt at høre paa!"

"Og Deres Bjørn, Deres Gutmann?" vedblev Jean med et svagt Smil. "Har Doktoren lidt Haab om at redde ham?"

"Ja, ham kan vi maaske frelse! Men han lider ganske forfærdeligt!"

Skjønt de virkelig havde Medlidenhed med Gutmann, talte de altid om ham med et Anstrøg af Munterhed.

Da den unge Kone for første Gang traadte ind i Sygestuen, so'r hun tilbage ved i en af de saarede at gjenkjende den bayerske Soldat, som havde revet hende bort fra Weiss.

Han kjendte hende ligeledes, men kunde ikke tale, da det halve af hans Tunge var bleven revet bort af en Kugle,

som var gaaet ind i Munden gjennem Halsen. I to Dage gyste Henriette, hver Gang hun maatte nærme sig hans Seng, men omsider blev hun rørt af de bedende, fortvivlede Blikke, de store, blegblaa Øine stadig sendte hende.

Havde hun taget feil, og var han maaske slet ikke det blodbesudlede Uhyre med de rasende Øine, som hun troede, hun maatte mindes til sin sidste Time? Nu maatte hun anstrenge sig for at fatte, at det var den samme Mand, hun her saa ligge saa stille og taalmodig midt i de haardeste Lidelser, — hele Lasaretet var rørt over dette temmelig sjeldne Tilfælde, — ingen var paa det rene med, hvad han hed, — de kaldte ham Gutmann, fordi den eneste Lyd, han med sin halvt-afrevne Tunge kunde frembringe, var en Grynten, der lignede dette Navn.

Forresten troede de, han var gift og havde Børn. Han maatte kunne forstaa nogle franske Ord, svarede paa flere Spørgsmaal med heftig Nikken. Var han gift? Ja, ja! Børn? Ja, ja!

Hans Rørelse en Dag, da han saa Mel, havde bragt dem paa den Tanke, at han maatte være Møller. Og det var det hele. Hvor laa hans Mølle? I en eller anden fjern Landsby i Bayern, hvor hans Kone og hans Børn sad og græd for ham! Skulde han ligge her og dø ukjendt, uden Navn, saa at hans Kjære maatte vente paa ham i al Evighed?

"Idag," fortalte Henriette, "idag kysfede Gutmann paa Fingeren til mig .. jeg giver ham ikke en Drik Vand, gjør ham ikke den ubetydeligste Tjeneste, uden at han takker mig paa den Maade ..... De maa ikke smile, — det er jo rædsomt saaledes at være udelukket fra de levendes Samfund!"

Mod Slutningen af November indtraadte der Bedring i Jeans Tilstand. Doktoren tog Drænet ud, skjønt han endnu var lidt tvivlraadig, og Saaret lukkede sig temmelig hurtigt.

Jean begyndte allerede at tilbringe et Par Timer om Dagen oven Senge, gik frem og tilbage i sit Kammer, satte sig ved Vinduet og saa paa Skyernes Flugt. Saa kjedede denne Ledighed ham, han talte om at tage sig noget for, om at gjøre sig nyttig paa en eller anden Maade. Pengespørgsmaalet pinte ham nu ogsaa lidt, thi han tænkte, at hans 200 Francs vist maatte være opbrugte for længe siden, — nu havde han jo ligget i over 6 Uger.

Dersom den gamle, nærige Far Fouchard alligevel beholdt ham i Huset, maatte Henriette sikkert betale for ham Han vilde gjerne have talt med hende herom, men vidste ikke rigtig, hvorledes han skulde bringe den Sang paa Bane, og det lettede derfor en tung Sten fra hans Hjerte, da de en Dag blev enige om, at han skulde gives ud for at være Karl der paa Gaarde, — skulde hjælpe Silvine med det grove Arbeide i Huset, mens Prosper sørgede for Dyrene og passede Markarbeidet.

Trods de usle Tider, var der hos Far Fouchard nok at gjøre for to Karle; Handelen med Kjød gik udmærket, mens hele Landet laa og stønnede under de haarde Slag, der havde ramt det, havde den gamle tre Gange mere at bestille end før. Der sagdes, at han allerede den 31te havde gjort gode Forretninger med Fienden. Han, som den 30te lukkede sin Dør for Soldaterne af 7de Korps og med Bøssen i Haanden paastod, at der ikke var en Krumme Brød i Huset; han havde nu alle mulige Sager til Salgs, saa snart han fik Øie paa den første fiendtlige Soldat; i

Kjælderen fandtes alle Slags Levnetsmidler; og hele Hjorder af Kreaturer dreves frem fra Skjulesteder, som kun han kjendte.

Og fra den Dag af havde han forsynet de tyske Tropper med Kjød, var i Besiddelse af en aldeles forbausende Behændighed, naar det gjaldt om at faa Betaling, — og overmaade god Betaling for sine Varer.

De andre led ofte under Seierherrernes Brutalitet og Fordringsfuldhed, men han havde endnu aldrig solgt dem en Sæk Mel eller en Tønde Vin, uden at nutte god klingende Mynt i Lommen.

I Remilly fandt man hans Opførsel lidt forargelig, det lignede ingenting for en Mand, som nylig havde mistet sin eneste Søn i Kamp mod de selvsamme Prøisere; Folk kunde ikke forstaa, at Far Fouchard gad have Samkvem med Fienden inden Honorè var bleven kold i sin Grav; forresten lod den gamle til at bekymre sig meget lidt om denne Grav, — den lod han Silvine se til og vedligeholde. Men han smilede nok saa smørret, naar de andre ærgrede sig; han trak paa Skuldrene og sagde paa sin stædige Maade:

"Patriot! Patriot! Jeg er minsæl mere Patriot end alle de andre tilsammen .... Maa jeg spørge, om det maaske er saa patriotisk, at lade Prøiserne gratis stikke under Kavaien, hvad de finder for godt? Jeg lader dem betale, saa det kan forslaa! ..... I skal nok faa se, hvem der i Længden er mest Patriot!"

Den anden Dag, Jean var oppe fra Morgenstunden overanstrengte han sig, og Doktorens mørke Anelser viste sig begrundede; Saaret aabnede sig, — en temmelig stærk

Betændelse bredte sig over hele Benet, som hovnede op, og han maatte gaa i seng igjen, hvor nødig han end vilde.

Dalichamp mente, at dette Tilbagefald skyldtes en Benflis, som nu endelig var gaaet helt løs ved disse to Dages Motion.

Han undersøgte Saaret og var denne Gang saa heldig at faa den ud.

Men dette var ingenlunde noget let Arbeide, der heller ikke gik af uden heftige Feberanfald, der atter tog Kræfterne fra Jean, aldrig syntes han, at han havde følt sig saa svag og elendig.

Og Henriette havde igjen indtaget sin Plads som Sygevogter i det stille Kammer, der var koldt og sørgmodigt i Vinterlyset; skjønt man kun var i Begyndelsen af November var der allerede med en Østenstorm faldet Snebyger.

Temperaturen var usædvanlig lav; der var ikke lunt mellem de hvidtede Vægge og paa det murstensbelagte Gulv.

Der var ingen Kamin, saa den gamle maatte endelig beslutte sig til at faa en Ovn sat op, som snart opmuntrede dem begge ved sin Snurren.

Og Dagene gled atter hen i uforandret Ensformighed; den første Uge efter Jeans Tilbagefald var sikkert den mest bedrøvelige Tid, de havde tilbragt sammen.

Mon Skjæbnen dog aldrig vilde blive træt af hjemsøge dem?

Mon Faren bestandig skulde svæve over deres Hoved, uden at man nogensinde turde trække Veiret eller se Enden paa al denne Jammer? Hver Time fløi deres Tanke til Maurice, fra hvem de intet hørte; andre fik Efterretninger

fra Paris, smaa, tynde Skrivelser, som Brevduerne bragte; Tyskernes Kugler havde sikkert under den store, vide Himmel ramt den Due, som svævede afsted med et Oljeblad til dem fra ham, de længtes efter.

Alt syntes at glide bort, at udslettes, slukkes, forsvinde i den graa, tidlige Vinter.

Krigsefterretningerne, Slaglarmen, naaede dem først længe efter at Kampen havde staaet, de faa Blade, Dalichamp bragte dem, var ofte over en Uge gamle.

Og de var sørgmodige over saaledes at staa udenfor alting, over intet bestemt at vide, over det, de gjættede sig til, — thi trods den stille Fredsommelighed lød et langt Dødsuk alligevel over Egnen, over hele Landet.

En Morgen kom Doktoren; han var aldeles ude af sig selv, og hans Hænder rystede, da han trak en belgisk Avis op af Lommen og kastede den paa Jeans Seng.

"Aa, kjære Venner!" udbrød han, "nu er det forbi med Frankrig! Bazaine er Landsforræder!"

Jean, som laa og døsede, fo'r lysvaagen op.

"Hvad? — Hvad siger De? — Landsforræder?"

"Ja, han har overgivet sig med hele Hæren og Metz. Det er en Gjentagelse af Ulykken ved Sedan, — og denne Gang er det alt, hvad vi endnu eiede at staa imod med! Vort sidste Hjerteblod!"

Saa tog han Avisen, gav sig til at læse høit:

"150,000 Fanger, 150 Ørne og Faner, 541 Feltkanoner, 76 Mitrailløser, 800 Fæstningskanoner, 30,000 Geværer, 200 militære Kjøretøier, 84 Batteriers Materiel ...."

Og han gik videre; læste om Marskalk Bazaine, som var indelukket i Metz med samt sin Hær; ikke den mindste

Anstrengelse forsøgtes for at bryde gjennem den Jernring, som lammede hans Bevægelser, saa satte han sig i Forbindelse med Prins Friedrich Carl, indlod sig paa nøleVorne, plumprede politiske Kombinationer, i hvilke han selv vilde spille en fremragende Rolle, som ikke lod til at have staaet ganske klar for ham selv; derefter høist indviklede Underhandlinger med hemmelige Udsendinge baade til Bismarck, Kong Wilhelm og Keiserinde-Regentinden, som omsider afslog at underhandle med Fienden paa Basis af Territorieafstaaelse, og endelig den uundgaaelige Katastrofe, Skjæbnen, der satte Kronen paa sit Værk, — Hungersnøden i Metz, den nødtvungne Kapitulation, Officerer og menige uden anden Udvei end den at finde sig i Seierherrernes haarde Betingelser. Frankrig havde ingen Hær mere!

"Saa skulde da Pokker tage ved dem!" brummede Jean, der ikke forstod det altsammen, men indtil denne Dag bestandig havde betragtet Bazaine som den store Feltherre, som den eneste, af hvem man kunde vente Frelse. Men hvad skulde der nu gjøres? Hvordan skulde de bære sig ad i Paris?

Lægen gik nu over til at meddele dem de sidste Efterretninger fra Hovedstaden, — og de var kun lidet opmuntrende.

Han viste dem, at Bladet var fra 5te November.

Metz' Overgivelse var fra 27de Oktober, først den 30te havde man faaet det at vide i Paris, og denne sørgelige Efterretning kom som et knusende Slag efter Nederlagene ved Chenilly, ved Baneux, ved Malmaison og endelig ved Bourget.

Befolkningen var fortvivlet, rasende over Forsvars-

regjeringens Svaghed og Udueligheb, og dens Harme skaffede sig Luft allerede næste Dag — 31te Oktober — da en umaadelig Menneskemasse trængte sig sammen paa Pladsen foran Raadhuset, hvor den tilsidst trængte ind og holdt Regjeringens Medlemmer fangne, indtil Borgervæbningen henad Aften befriede dem — af Frygt for, at det revolutionære Parti, der fordrede Kommunen, skulde faa Overhaand.

Og den belgiske Avis tilføiede de fornærmeligste Betragtninger over det store Paris, som splittedes ad i Borgerkrig, mens Fienden stod for Døren.

Var dette ikke den endelige Opløsning; Pøl af Blod og Smuds, der skulde opsluge en Verden?

"Jo, det er sandt nok!" mumlede Jean, der var bleven ganske bleg, "man holder Fred, naar Prøiserne er saa nær!"

Henriette havde hørt til i Taushed, hun undgik altid at tale om Politik, men nu brød hun ud i et Skrig:

"Aa, Gud i Himlen! Maurice! Blot han ikke blander sig i alle disse skrækkelige Historier, han — som er saa heftig!"

Der blev et Øieblikks Taushed i Sygeværelset, — saa vedblev Lægen, som var en ivrig Fædrelandsven:

"Det er det samme! Har vi ingen Soldater, faar vi nok andre! Metz har overgivet sig, — Paris kan blive nødt til at overgive sig, — men derfor er det ikke forbi med Frankrig ..... Skroget er godt, og vi overstaar det nok alligevel!"

Men man saa nok, at han lod mere tillidsfuld, end han egentlig var.

Han talte om den nye Hær, som samledes ved Loire, og hvis første Bevægelser ad Arthenaykanten ikke havde

været ubetinget heldige; men den var endnu ikke krigsvant, — nu rykkede den Paris til Undsætning.

Gambettas Proklamationer rev ham aldeles hen; — han var begeistret for denne Mand, som den 7de Oktober i Balon var taget fra Paris og allerede den 9de fra Tours kaldte alle Franskmænd til Vaaben i et Sprog, der paa en Gang var saa klogt og mandigt, at alle enstemmig bifaldt denne Diktatur, som havde sat sig Landets Frelse som Maal.

Og taltes der ikke om at danne en Hær i Nordfrankrig og en anden i den østlige Del af Landet?

Nu vaagnede Provinserne, alene ved Troens Kraft skulde der vokse Soldater frem af Jorden, alt det, som manglede skulde skaffes, — hele Folket vilde give sin sidste Skilling, — kjæmpe til sidste Blodsdraabe.

"Lad os ikke tabe Modet," sagde Doktoren og reiste sig for at gaa, "jeg har altfor ofte set mine Patienter spasere omkring otte Dage efter, at jeg havde opgivet alt Haab om nogensinde at bringe dem paa Benene!"

Jean smilede:

"Se nu til, De faar m i g paa Benene og det lidt snart. Jeg længes efter at faa fat i Geværet og igjen indtage min Plads i Rækken."

Baade Jean og Henriette var imidlertid dybt bedrøvede over disse daarlige Efterretninger.

Udenfor fygede Sneen, og da Henriette næste Dags Aften ganske forfrossen kom hjem, kunde hun meddele Jean, at nu var ogsaa Gutmann død.

Kulden var haard, mange af de saarede bukkede under for den, — og den stakkels stumme Bayrer havde i hele to Dage ligget i Dødskamp.

I de sidste Timer havde Henriette siddet ved hans Seng, saa bønfaldende havde hans Øine set paa hende; hans Blik talte med hende, sagde hende maaske Navnet paa den ukjendte Landsby, hvor hans Hustru og Børn ventede paa ham.

Og han gik ukjendt bort, mens de famlende Fingre endnu i Dødens Øieblik nærmede sig til hans Mund for at sende hende det sidste Kys til Tak for den Omhu, hun havde havt for ham.

Hun fulgte ham alene til hans sidste Hvilested, hvor den frosne, fremmede Jord faldt tungt paa hans Fyrretræskiste sammen med store Sneklumper.

Og næste Dag var det "stakkels Barn", som døde.

For ham græd Henriette hede Taarer.

"De skulde blot have hørt ham tale vildt! Han kaldte mig hele Tiden: Moder, Moder! og strakte Armene saa kjærligt ud efter mig, at jeg maatte tage ham og trykke ham kjærligt op til mig .... aa, den lille Stakkel — han var saa afmagret, at han ikke veiede mere end en halvvoksen Dreng! .... Og saa vuggede jeg ham i mine Arme for at han kunde dø i Ro, — ja, — og han kaldte mig Moder, skjønt jeg kun var et Par Aar ældre end han ..... saa græd han, og jeg maatte græde med ham; — jeg græder endnu...."

Hun kvaltes i Taarer, saa vedblev hun efter et Ophold:

"Da han skulde til at dø, stammede han flere Gange sit eget Tilnavn: stakkels Barn, stakkels Barn! .... aa, ja, — de er allesammen stakkels, elendige Børn, som maa bort, ned i den sorte Jord, saa unge; ak Gud, — hvor den Krig dog er en gyselig Ulykke, — den river Arme og Ben

af dem og piner dem saa forfærdeligt, før de faar Ende paa det."

Hver eneste Dag kom Henriette saaledes hjem, medtaget og forgrædt over et Dødsfald dernede paa Lasaretet, og denne Sorg over andres Lidelse bragte dem stedse nærmere, de to, som levede her i det stille, lille Kammer.

Sørgelige Dage, sørgelige Timer var det, men de eiede dog en sælsom Sødme, thi alt som Tiden gik, vaagnede der en varm Følelse i deres Hjerter, en Følelse, de selv betragtede som et Venskab mellem Broder og Søster, mellem to Sjæle, som lidt efter lidt havde lært at kjende og skatte hinanden gjennem Sorg og Smerte.

Han, — den sindige, fornuftige Jean, var vokset i det fortrolige Samliv med hende; og hun, som Dag ud og Dag ind havde set ind i hans hjertensgode Sjæl, havde aldeles glemt, at han var en simpel Mand, som havde gaaet bag Ploven, før han fik Tornystret paa Ryggen.

De forstod hinanden saa godt, "kom rigtig godt ud af det sammen," som Silvine pleiede at sige med sit tungsindige Smil.

De følte sig ingenlunde forlegne i hinandens Selskab, — Henriette vedblev at pleie og tilse hans Ben, uden at rødme. Hun var altid i dyb Sorg, altid stille og rolig; syntes aldrig at have en Tanke for Lykke her paa Jorden.

Men i de lange Aftener kunde Jean undertiden falde hen i Drømmerier. Det, han følte for hende, var en ubeskrivelig Taknemlighed, en dyb Ærbødigheg; at tænke paa hende med jordisk Kjærlighed forekom ham næsten som en Helligbrøde.

Og alligevel maatte han sige til sig selv, at dersom

han havde havt en saadan Kone, saa kjærlig, saa blid, saa flink, vilde Livet have været et sandt Paradis.

Hans Ulykke, — de sørgelige Aar, han havde tilbragt i Rogues, hans Ægteskab med den frygtelige Afslutning, hele hans Fortid drog ham forbi, — og han fik en Længsel efter Ømhed; i hans Hjerte vaagnede et svagt Haab om mulig Lykke for ham en Gang i Fremtiden.

Han lukkede Øinene; laa halvt i Drømme og saa sig selv levende her i Remilly; som gift Mand og Eier af en Lod Jord, som var tilstrækkelig til at ernære skikkelige Folk uden Ærgjerrighed.

Det var saa langt borte, det hele, — kun et Syn, — en Drøm, som aldrig blev til Virkelighed.

Forresten troede han ogsaa, at hans Hjerte var dødt og begravet, troede, han holdt af Henriette, fordi hun var hans Vens Søster.

Alligevel blev denne Drøm ham en Art Trøst, som opmuntrede ham i hans mørke Timer.

Henriette havde ikke den fjerneste Anelse om, at noget saadant bevægede sig i Jeans Sjæl.

Efter det rædselsfulde Optrin i Bazeilles, havde hun en Fornemmelse, som om hendes Hjerte var knust for bestandig; og hvis hun nu følte en Lindring, hvis en ny, varm Følelse vaagnede hos hende, da skete det ganske uvilkaarlig, uden at hun selv vidste af det: den voksede stille frem, som et spirende Korn, uden at Blik eller et Ord røber dets Udvikling.

Hun havde end ikke rede paa, hvilken stor Glæde hun følte ved at sidde hos ham og læse de Blade, som kun bragte dem Sorg.

Aldrig var hendes Haand bleven en Smule varmere,

naar den rørte ved hans; aldrig havde hun noget Øieblik drømt, at en Mand skulde elske hende igjen.

Og alligevel var det lille Kammer det eneste Sted, hvor hun glemte sin Elendighed, hvor hun fandt lidt Trøst for sin Sorg.

Naar hun syslede om den saarede, naar hun med kjærlig Omhu passede og pleiede ham, fik hendes Sind Ro, hun syntes, Broderen snart maatte komme hjem, og da skulde alting blive saa godt, de vilde alle blive lykkelige, og skulde aldrig mere forlade hverandre.

Hun talte om Fremtiden uden Forlegenhed eller Uro, det faldt saa naturligt, at Tingene skulde ordne sig paa den Maade, — hun tænkte ikke nøiere over dette, hun vidste jo ikke en Gang, at hun havde givet Jean sit Hjerte.

Men en Eftermiddag, da hun skulde til Lasaretet, blev hun gjennemisnet af Rædsel ved at se en prøisisk Kaptein og to andre Officerer staa i Kjøkkenet; hun forstod da, at hun holdt mere af Jean, end hun selv anede.

Disse Mænd havde naturligvis faaet at vide, at han var skjult her og kom nu for at faa ham udleveret: saa maatte han bort, maatte afsted i tysk Fangenskab, skulde indespærres i en eller anden Fæstning. Hun lyttede til deres Ord, rystende over hele Legemet, mens hendes Hjerte bankede, som skulde det sprænge Brystet.

Kapteinen var en svær Mand, som talte Fransk næsten uden Akcent, gjorde gamle Fouchard heftige Bebreidelser.

"Dette kan ikke blive ved. De gjør jo ligefrem Nar ad os! .... Jeg er selv kommen herhen for at sige Dem, at dersom dette igjen sker, — skal De gjøres ansvarlig, — ja, jeg skal nok vide at tage mine Forholdsregler!"

Den gamle var ganske rolig, men lod overmaade for-

bløffet, — stod med vidt opspilede Øine og aaben Mund, som om han ikke havde forstaaet:

"Hvad mener Hr. Kapteinen, — hvad er det, De mener?"

"Aa, kom nu ikke med mere Brøvl, De ved meget vel, at de tre Kjør, De i Søndags solgte os, var aldeles fordærvede .... ja, aldeles raadne, — selvdøde Dyr, — thi mine Folk blev syge af det forpestede Kjød; to er vistnok nu døde."

Nu brød Far Fouchard ud i dydig Harme:

"Raadne, — fordærvede! Mine Kjør! Det deiligste Kjød, man kunde se for sine Øine; Kjød, man kunde lave Suppe paa til en Barselkone!"

Og saa jamrede han, slog sig for Brystet, erklærede, at han var en skikkelig Mand, der hellere vilde skjære et Stykke Kjød ud af sig selv end sælge daarlige Varer til sine Varer.

Han havde nu været Slagter i over 30 Aar, var godt kjendt allevegne, og ingen kunde komme og beskylde ham for at snyde enten paa Vægten eller paa Kvaliteten.

"De var saa friske og møre, som tænkes kunde, og dersom Mandskabet har faaet ondt i Maven, saa er det maaske fordi de har spist formeget, — eller ogsaa har vel en Gavtyv puttet noget Svineri eller Forgift i deres Suppegryde ...."

Og hans Mund gik som en Kværn, han kom med saa mange mærkelige Formodninger, at Kapteinen tilsidst ikke gad høre paa ham og afbrød ham:

"Nu kan det være nok med al den Snak! De ved, hvad De har at rette Dem efter, — tag Dem iagt.... Og saa var det en anden Sag, jeg skulde tale om: Vi har jer

allesammen stærkt mistænkt for at holde til med Friskytterne fra Djeuletskoven, som igjen iforgaars har slaaet en af vore Skildvagter ihjel .... tag jer iagt, — det Venskab kunde ellers komme til at svide for jer!"

Da Prøiserne var borte, trak Far Fouchard paa Skuldren med et usigelig foragteligt og haansk Smil.

Selvdøde Kreaturer! Ja, dem fik de nok af; de fik aldrig andet hos ham! Og det var da ogsaa mer end godt nok til de forbandede Bæster.

Han kneb Øinene sammen med en lumsk, triumferende Mine, vendte sig om mod Henriette, som nu var bleven rolig.

"Hører du, lille Ven! Og naar jeg saa tænker paa, at der er Folk, som siger, jeg ikke er Patriot! .... Hvad? Lad dem bære sig ad, som jeg, der stikker dem raadden Kjød ud og putter deres Penge i Lommen! — ikke Patriot — jeg .... jeg har, Fanden tage mig, skaffet flere Prøisere ud af Verden med mine selvdøde Kreaturer, end mange Soldater med sine Geværer!"

Jean syntes imidlertid ikke godt om denne Historie, da den blev ham meddelt.

Dersom de prøisiske Myndigheder mistænkte Folkene paa Gaarden for at have Samkvem med Friskytterne i Djeuletskoven, kunde man hvert Øieblik frygte en Husunderssøgelse; og saa blev han opdaget.

Tanken om at bringe sin Vært i Uleilighed, eller forvolde Henriette den mindste Ubehagelighed, var ham meget pinlig.

Men hun bad ham saa bønligt at blive endnu et Par Dage, thi Saaret lukkede sig kun langsomt, og han kunde

endnu ikke støde til nogen af de nys dannede Armeer, saalænge han ikke kunde taale en Marsch.

Og saa kom de sørgeligste, de pinefuldeste, ængsteligste Dage i deres Samvær. Kulden var streng, — den lille Kakkelovn kunde ikke opvarme det temmelig store Værelse; naar de saa ud gjennem Vinduet paa dette tykke Snelag, der dækkede Jorden, tænkte de paa Maurice, som var begravet i det døde, iskolde Paris, hvorfra de ingen fikre Efterretninger kunde faa.

Altid kom de samme Spørgsmaal paa Læberne: hvad tog han sig for? Hvorfor gav han intet Livstegn? De vovede ikke at udtale de Ængstelser, som pinte dem; han var maaske saaret, syg, — eller allerede død og borte!

Den Smule nyt, Aviserne bragte, var langtfra skikket til at berolige dem. Efter flere Udfald, som først kaldtes glimrende og heldige, og senere viste sig at være aldeles mislykkede, forlød der et Rygte om en stor Seier, General Ducrot den 2den December skulde have vundet ved Champigny; men bagefter hørte de, at han ikke havde kunnet holde de erobrede Stillinger, og allerede næste Dag var bleven kastet tilbage over Marnefloden.

Med hver Time nærmede de fiendtlige Tropper sig til den betrængte Hovedstad; Hungersnøden begyndte, saa kom Udskrivningen af Kjød og Grønt, derpaa ophørte Gasforbruget i private Huse, saa laa Gaderne i Mulm og Mørke, og de røde Granater fo'r som Lyn gjennem Natten. Hverken Henriette eller Jean kunde lægge i sin Ovn, eller spise en Bid Mad, uden at hjemsøges af Tanken om sin Broder og Ven, og disse to Millioner levende Væsener, som var indespærredede i denne Kjæmpegrav.

Og baade fra Nordfrankrig og fra Midten af Landet lød der sørgelige Efterretninger.

Toogtyvende Armekorps, som var dannet af Mobilgarden, af nogle Kompanier Rekrutter og Soldater og Officerer, der var undslupne fra Kataſtroferne ved Sedan og ved Metz, havde maattet opgive sin Stilling ved Amiens, for at trække sig tilbage ved Arges; og nu var ogsaa Rouen falden i Fiendens Hænder, uden at denne uordentlige, udisciplinerede Haandfuld Soldater havde gjort alvorlige Anstrengelser for at forsvare Byen.

Seiren ved Coulmiers, som Loirehæren havde tilkjæmpet sig, gav atter Haabet nyt Liv.

Orleans var atter besat af Franskmændene, Bayrerne paa Flugt, Tropperne marscherede Paris til Undsætning over Etampes.

Men 5te December indtog Prins Friedrich Carl Orleans; skar Loirehæren midt over, tre Korps trak sig tilbage til Vierzon og Bourges, mens to andre, under General Chanzys Kommando, rykkede tilbage lige til Mans; kjæmpede heltemodigt i en hel Uge.

Prøiserne var allestedsnærværende, — i Dijon og Dieppe, i Mans og i Vierzon. Næsten hver Morgen lød over Landet Brag og Larm fra en Fæstning, som maatte overgive sig under en Regn af Fiendens Granater.

28de September var Strasbourg bukket under efter 46 Dages Beleiring, og 37 Dages Bombardement; Mure og Huse laa i Grus, Monumenter og offentlige Bygninger hakket i Stumper og Stykker af 800,000 Projektiler.

Citadellet Laon var sprunget i Luften, Toul havde kapituleret og saa kom i tragisk Rækkefølge: Soissons med

128 Kanoner, Verdun med 136, Neufbrisach med 100, La Fère med 70, Montmedy med 65.

Thionville stod i lyse Luer, Phalsburg aabnede sine Porte, da den paa tolvte Uge havde gjort rasende Modstand.

Hele Frankrig gik op i Flammer, styrtede sammen under en rædselsfuld Kanonade.

En Morgen vilde Jean absolut afsted, — Henriette greb begge hans Hænder, holdt fast paa ham med Fortvivlelsens Kraft.

"Nei, aa nei! Jeg beder og bønfalder Dem; tag ikke fra mig, — lad mig ikke blive her alene! .... De er endnu ikke stærk nok, — De maa vente nogle Dage, kun et Par Dage endnu ..... Jeg lover Dem, at jeg ikke skal holde Dem tilbage, naar Doktoren har erklæret, at De er rask nok til at støde til Hæren!"

V.

I den isnende kolde Decemberaften var Prosper, Silvine og den lille Karl alene i det store Kjøkken paa Gaarden.

Klokken var henved 7, de havde spist for en Timestid siden; hun syede, han var ved at lave sig en smuk Pisk. Far Fouchard havde de ikke ventet paa, han maatte være bleven forsinket i Rancourt, hvor de manglede Kjød, og Henriette var lige gaaet til Lasaretet, hvor det den Nat var hendes Tur at vaage. Før hun gik, havde hun paalagt Silvine at se til Jeans Kakkelovn.

Udenfor hvælvede Himlen sig mørk over den hvide Sne. Ikke en Lyd naaede dem fra den slumrende Landsby, man hørte kun Prospers Kniv bide i Træet; han havde travlt med at pynte Skaftet paa sin Pisk med Rosetter og Firkanter, som han skar ud i det.

Nu og da saa han fra sit Arbeide over paa lille Karl, hvis blonde Hoved søvndrukkent begyndte at nikke. Omsider sov Barnet ind, og Stilheden blev endnu dybere omkring de to. Sagte flyttede Moderen Lyset, saa det ikke skinnede den lille i Øinene. Saa tog hun atter fat paa Sytøiet, mens et drømmende Udtryk lagde sig over det smukke, sørgmodige Ansigt.

Og endelig tog Prosper Ordet med et vist tøvende Tonefald:

"Hør du, Silvine, der er noget, jeg gjerne vil tale med dig om; jeg har ventet til vi var ene —"

Hun saa op med et ængsteligt Blik i de sorte Øine.

"Ja, nu skal du høre — undskyld at jeg maa tale med dig om Ting, som vil bedrøve dig, men jeg mener, det er bedst, du faar det at vide itide. Imorges, nede i Remilly, ved Kirken, har jeg set Goliath, saa tydeligt, som jeg ser dig i dette Øieblik. Aa ja — det er vist nok, jeg har desværre ikke set feil...."

Alt Blodet forlod Silvines Kinder, hendes Hænder begyndte at ryste, hun kunde kun med kvalt Stemme fremstøde et sagte Jammerskrig:

"Aa Gud, aa Gud i Himlen!"

Nølende fortalte Prosper videre, hvad han havde faaet at vide, ved at udspørge de andre i Dagens Løb.

Ingen nærede mindste Tvivl om, at Goliath var en Spion, som Prøiserne havde sendt ind i Landet før Krigens Udbrud for at han skulde gjøre sig bekjendt med Egnens Veiforhold og Hjælpekilder og Befolkningens Levevis. De mindedes allesammen hans Ophold i Far Fouchards Hus, de Steder ad Baumont og Rancourt til, hvor han senere havde havt Plads.

Og nu var han kommen igjen, indtog ved Kommandantskabet i Sedan en ubestemt Stilling, reiste atter om paa Egnen, lod til at skulle angive nogle, lægge Skat paa andre, passe paa, at de udskrevne Tvangsleverancer, som regnede ned over Folkene, blev ordentlig inddrevne.

Den Dag havde han sat Skræk i hele Landsbyen i

Anledning af et Parti Mel, som ikke hurtigt nok skaffedes tilveie.

"Nu ved du det," gjentog Prosper, "saa maa du se at indrette dig, dersom han skulde finde paa at opsøge dig her!"

Hun afbrød ham med rædselsslagen Betoning:

"Du mener da vel ikke, at han kommer her op paa Gaarden?"

"Det anser jeg for mer end sandsynligt — det er da temmelig rimeligt, at han er nysgjerrig efter at se den lille. Han ved jo, at du har faaet et Barn, og saa er du her; det kunde være, han havde Lyst at faa talt med dig .... og .... du er jo ikke slem at se paa heller."

Men hun slog ud med Haanden, bad ham ikke at tale om sligt.

Nu vaagnede den lille ved deres Samtale, og saa sig om med søvndrukne Øine; han kom med ét i Tanker om noget, han nylig havde lært af en eller anden vittig Bondedreng, og med en meget alvorlig Mine erklærede han:

"Prøiserne, Svinebæster allesammen!"

Moderen greb ham, trykkede ham heftigt til sit Bryst og satte ham paa sit Skjød. Aa, Herregud! Det stakkels lille Væsen — hendes Glæde og hendes Fortvivlelse, som hun elskede af hele sit Hjerte, og som hun kun med taarefyldt Øine kunde betragte — dette hendes eget Kjød og Blod, som af de andre Smaabørn udskjældtes for "Prøiser", naar han legede paa Veien med dem.

Hun kyssede ham, som vilde hun kvæle disse Ord paa hans Læber.

"Hvor lærer du saadanne stygge Ting? Dem maa min egen søde Dreng aldrig sige — hører du?"

Men den lille var altfor stolt, han gjentog med barnlig Trods, mens han lo over hele Ansigtet:

"Jo, Prøisere — Svinebæster allesammen!"

Og da han saa hende bryde ud i Graad, gav han sig ogsaa til at skrige af alle Kræfter, og klamrede sig med de tykke Arme om Moderens Hals.

Aa Gud, skulde hun da rammes af nye Ulykker? Var det ikke nok, at hun havde mistet Honorè, sit eneste Livshaab — Visheden om hel og fuld Lykke her paa Jorden? Skulde den anden nu staa op af Jorden, for at gjøre hende endnu mere elendig?

"Saa, saa, min Unge," mumlede hun, "kom, saa gaar vi iseng. Jeg er ikke vred paa dig — du forstaar jo ikke, hvordan du bedrøver mig!"

Og saa lod hun Prosper sidde. Han havde atter givet sig ifærd med sit Piskeskaft, for ikke at genere hende ved at se paa hende, mens hun græd.

Men før Silvine bragte den lille tilsengs, pleiede hun altid at lade ham sige Godnat til Jean, som Barnet holdt meget af. Den Aften fandt hun den saarede siddende op i Sengen med vidt aabne Øine i Mørket.

Hvad — sov han ikke?

Nei, han havde saa mange Ting, der løb ham om i Hovedet, mens alting var tyst og stille i Huset og udenfor.

Silvine satte Lyset fra sig for at lægge i Kakkelovnen, og lille Karl krøb op paa Sengen, og Jean legede lidt men Drengen, der rullede sig paa Tæppet som en Kattekilling.

Jean kjendte Silvines Historie. Han følte et varmt Venskab for denne slinke Pige, som var bleven ramt saa haardt af Ulykken, og nu stille og smukt bar sin Sorg over den eneste, hun havde elsket i Verden, mens hun saa ømt

vogtede over det Barn, som baade var hende til Trøst og til Pine.

Da hun havde dækket Ilden til med Aske, kom hun hen for at tage dem lille med sig, og nu saa Jean, at hun var ganske forgrædt.

Saa — hvem havde nu igjen gjort hende bedrøvet?

Hun vendte Hovedet bort, vilde ikke svare — det skulde han nok faa at vide senere hen, det var ikke Umagen værd at tale om nu. Han vidste jo, at hun havde nok at græde for, der var ikke megen Glæde for hende i Livet!

Omsider skulde hun til at gaa bort med sin Dreng paa Armen, da der med ét hørtes Fodtrin og Stemmer ude i Gaarden.

Jean lyttede overrasket.

"Hvad er dette? Det er jo ikke Far Fouchard, jeg har ikke hørt Vognen?"

Herinde i det ensomme Kammer laa han og hørte alt, hvad der foregik i Gaarden, var efterhaanden bleven ganske fortrolig med de forskjellige Lyd, som trængte fra Omverdenen ind i Sygeværelset og vidste, hvad de betød.

Han lyttede igjen, og vedblev:

"Jo, nu ved jeg, hvem det er — det er disse Friskytter fra Dieuletskoven, som kommer efter Levnetsmidler."

"Saa maa jeg skynde mig!" mumlede Silvine og gik sin Vei med Lyset; "jeg maa i en Fart give dem sit Brød!"

Men nu hørtes dundrende Næveslag paa Kjøkkendøren.

Prosper, som var kjed af at være alene hjemme, parlamenterede med de udenfor staaende. Naar den gamle var borte, holdt han ikke af at lukke op, han vidste, han

vilde blive draget til Regnskab, dersom Friskytterne ødelagde noget.

Heldigvis rullede Far Fouchards Kjærre i dette Øieblik ind i Gaarden; han hørte Hestens Hovslag, dæmpet af det tykke Snelag. Og det var Husets Herre, som tog imod Friskytterne.

"Naa, det er jer tre. Hvad har I der i jeres Trillebør?"

Den lange, magre Sambuc, hvis blaa uldne Bluse hang løst om den knoklede Skikkelse, hørte slet ikke, hvad den gamle sagde, saa rasende var han paa sin "dydige" Broder, som han kaldte ham, der nu omsider lukkede op Døren.

"Hør du derinde! Tror du maaske, vi er Tiggere, som du kan lade staa ved Døren — hvad?"

Men medens Prosper uden at svare trak paa Skulderen og førte Hest og Kjærre ind, bøiede gamle Fouchard sig igjen over Trillebøren:

"Naa, det er to Faarekroppe, I har med! Det er saamæn et Held med den rare Kulde, ellers vilde de ikke lugte rigtig godt, for de er ikke kreperede igaar!"

Cabasse og Ducat, Sambucs Drabanter, som altid var med, protesterede:

"Aa, bedste Far Fouchard, de er høist tre Dage gamle, de er nede fra Raffinsgaarden, hvor der er udbrudt smitsom Syge mellem Besætningen."

"Procumbit humi bos!" deklamerede den forhenværende Sagfører, som havde bevaret en stor Færdighed for latinske Citater.

Fouchard vedblev at rive ned paa Varerne, som han paastod var for "ankomne".

Omsider gik han ud i Kjøkkenet med de tre Kumpaner.

"Naa — ja, ja da, saa faar de nøies med, hvad de kan faa! Det er heldigt, at der idag ikke kunde opdrives en Kotelet i hele Rancourt! Sulten er den bedste Kok!"

Og rigtig fornøiet kaldte han paa Silvine, som kom ud fra sit Kammer, hvor hun havde bragt den lille Karl til Ro.

"Kom med Glas, saa drikker vi paa, at Bismarck snart maa krepere som Faarene derinde!"

Fouchard var i god Forstaaelse med Friskytterne, der i et Fjerdingsaar havde havt Tilhold i Dieuletskoven og i Tusmørket kom frem af Krattet, luskede om paa Veiene, dræbte og plyndrede de Prøisere, som de kunde komme bag paa, drev ind paa Gaardene og brandskattede Eierne, naar de ingen Fiender fik fat i. De var en Skræk for hele Egnen, især da de prøisiske Myndigheder hævnede sig paa Landsbyernes Befolkning, som de ansaa for at staa i Forbindelse med Friskytterne.

Hver Gang disse angreb en Tilførsel af Levnetsmidler eller dræbte en Skildvagt, gik det løs med Straf og Mulkter. Sognefogderne førtes i Fængsel, og Husene blev brændt af over Hovedet paa Beboerne.

Bønderne havde god Lyst til at angive Sambuc og hans Drabanter, men de vovede det ikke, de var bange for en skjøn Aften at faa en Kugle i Livet, dersom Planen mislykkedes og de farlige Fyre ikke faldt i Fiendens Hænder.

Fouchard havde faaet den dristige Idé at drive Handel med Friskytterne. De streifede om allevegne, og det var dem, der forsynede ham med alle de selvdøde Kreaturer, som de kunde samle op baade paa Mark og i Stald. I halvanden Mils Omkreds kreperede ikke et eneste Stykke

Kvæg, som de ikke om Natten bragte til Gaarden ved Remilly. Og han betalte dem med Levnetsmidler, særlig med Brød, som Silvine bagte til dem.

Forresten gjorde han ikke meget af dem, men nærede ikke destomindre en hemmelig Beundring for disse dristige Karle, som hverken frygtede Gud eller Djævelen. Og uagtet han havde stor Fordel af sin Handel med Prøiserne, glædede han sig dog altid, naar han hørte, at man havde fundet en Skildvagt med overskaaren Strube.

"Skaal," sagde han, og klinkede med de tre Friskytter

Saa tørrede han sig om Munden med Bagen af sin Haand.

"Hør nu en Gang: Der har været Spektakel for de to Uhlaner, som blev samlet hovedløse op ved Villecourt forleden. I ved kanske, at Villecourt staar i lys Lue, ti Straf, som de siger, for at Folkene har pleiet Omgang med jer. Pas lidt paa — hold jer derfra i nogen Tid; vi ska bringe Brødene ud til jer der, hvor I nok ved."

Sambuc brast i Latter og trak paa Skuldren.

Pyt — Prøiserne skulde ikke faa dem fat! ....

Og lige med et slog han Knytnæven i Bordet, saa Glas og Flasker dansede.

"Uhlanerne! Ja, de var meget rare! Men Fanden skal tage mig, om mine Fingre ikke klør ti Gange mere efter den anden — det Asen — ham, Spionen, som en Gang tjente hos jer...."

"Goliath?" indskjød den gamle.

Silvine, som igjen havde taget fat paa sit Sytøi, fo'r sammen ved dette Navn og lyttede.

"Ja, akkurat! Goliath — den Helvedes Bandit! Han kjender Skovene ligesaa godt som vi — hver Vei og Sti

og Smuthul ..... han kan fange os allesammen, ligesom vi er allerroligst. Idag skal han have siddet i "Malteser-forsets" Krostue og rost sig af, at han nok inden otte Dage skulde faa os til at gaa i Fælden. Den Galgenfugl — han viste Bayrerne Vei den Dag til Beaumont — det er saa vist, som jeg sidder her. Ikke sandt, I andre?"

"Det er den reneste Sandhed," forsikrede Cabasse.

"Per amica silentia lunæ!" lød det fra Ducat, som undertiden løb sur i Citaterne.

Men nu rystede Bordet igjen under Sambucs Næve.

"Han er dømt, den forbandede Slubbert! Dersom jeg faar Nys om, at han engang skulde komme herop, saa sig mig bare til — og hans Hoved skal komme ned i Floden til Uhlanernes; det lover jeg høit og helligt!"

Der blev stille i Stuen. Silvine sad ligbleg og stirrede stivt hen for sig.

"Ja, men det er en Ting, som ikke er godt at snakke høit om," vedblev den gamle Fouchard forsigtigt. "Naa, Skaal igjen — og saa Godnat, Folkens!"

De drak den anden Flaske ud.

Prosper kom ind fra Stalden, hjalp til med at læsse de to Faar af Trillebøren, hvorpaa han lagde en Sæk med de Brød, Silvine havde bagt.

Han besvarede ikke Broderens Afskedshilsen, men vendte ham taus Ryggen, da han og de to andre forsvandt med et fornøiet:

"Godnat da — og god Fornøielse!"

* * *

Næste Dag, kort efter Frokosten, saa Far Fouchard Goliath i egen Person træde ind i Gaarden.

Prøiseren var uforandret: stor og svær og rødmusset med det rolige Smil paa Ansigtet.

Den gamle var alene. Dersom han blev forskrækket ved dette Syn, beherskede han sig aldeles; han missede lidt med Øinene, da den anden kom hen og gav ham et kraftigt Haandtryk.

"Goddag, Far Fouchard!"

Nu lod han, som han opdagede, hvem det var.

"Se, se — er du der! Goddag, naa, du er da ikke blevet mager, siden vi sidst saaes. Du er da min Salighed vel ved Magt!"

Og han saa paa den svære Karl, som var iført en graablaa Klædesfrakke og Kasket af samme Stof, og saa rigtig pen og velhavende ud. Forresten talte han aldeles rent Fransk med det lidt slæbende Tonefald, som er særegent for Bønderne der paa Egnen.

"Ja vist er jeg her, Far Fouchard ..... jeg synes, jeg maatte herop og hilse paa jer, siden jeg er kommen tilbage.

Den gamle var paa sin Post.

Hvad vilde den Karl ham? Vidste han noget om Friskytternes Besøg paa Gaarden den foregaaende Dag? Det maatte han se at faa ud af ham. Naa, naar han kom saa høfligt og ordentligt, saa var det vel klogest at svare i samme Toneart.

"Ja, ja, siden du er saa venlig at se herind, har du vel ikke noget imod at drikke et Glas for gammelt Bekjendtskabs Skyld?"

Han satte selv Glas og Flasker frem. Hans Hjerte blødte ved al den gode Vin, der gik med; men naar man vil fritte Folk, maa man kunne spendere.

Og saa klinkede han, drak, — akkurat som med Frischytterne Aftenen forud. —

"Skaal, Far Fouchard!"

"Skaal, min Søn!"

Goliath lod, som han var hjemme. Saa sig om, som gjenkjendte han med Glæde de gamle Omgivelser. Forresten talte han hverken om Fortiden eller om Fremtiden.

Samtalen dreiede sig om den strenge Vinter, som ikke var god for Markarbeidet; heldigvis havde det jo sneet dygtigt, — saa kunde Insekter og andet skadeligt Kryb ikke trives.

Han berørte let det kjedsommelige Indtryk, han havde faaet af den alt andet end venlige Modtagelse, Folk havde givet ham, — Herregud — hver staar jo paa sit Lands Fordel — man faar gjøre sit bedste for dem, man engang hører til; ikke? Men i Frankrig var de nu saa underlige sommetider.

Og den gamles plirende, smaa Øine vogtede paa den pene Karl, som han sad der saa fredsommelig og forsonlig; den skikkelige Fyr med det Melkebrødsansigt k u n d e da umulig have ondt isinde?

"Saa I sidder ganske ene paa Gaarden idag, Far Fouchard?"

"Nei, saamæn gjør jeg ei; Silvine er ude at fodre Kjøerne, — har du Lyst til at sige Goddag til Silvine?"

Goliath smilede, saa de hvide, friske Tænder skinnede.

"Ja, det negter jeg ikke .... jeg vil tilstaa, at det mestendels er for Silvines Skyld, jeg er gaaet herop."

Nu følte Far Fouchard sig lettet; han raabte af alle Kræfter:

"Hei, Silvine, Silvine; her er Besøg til dig!"

Og saa gik han rolig sin Vei, — han havde intet at være bange for, siden Pigen beskyttede ham og hans Hus.

Naar en Karl bliver ved med at have saadanne Ting i Hovedet efter saa lang Tids Forløb, er han ikke farlig at komme ikast med.

Da hun traadte ind i Kjøkkenet, blev hun ikke forbauset ved at se Goliath sidde der; h a n var derimod en Smule forlegen, betragtede hende med et flout Smil.

Hun ventede jo hans Besøg; stod ganske stille og stiv indenfor Døren, ligbleg, med store, skinnende Øine. Og lille Karl kom nu løbende efter hende, — klamrede sig til hendes Kjoleskjørt og kigede angst hen til den fremmede Mand.

I et Par Minuter var der stille i Stuen; omsider brød Goliaths forsonlige Stemme Tausheden:

"Saa det er Drengen?" spurgte han.

"Ja!" lød det kort og haardt fra Silvine.

Atter taug de. Han var reist bort, to Maaneder før den lille kom til Verden, vidste altsaa, at han havde et Barn, men havde aldrig set det; nu vilde han stille og roligt snakke med hende om den Ting, som en fornuftig Karl, der er i sin fulde Ret.

"Hør nu, Silvine, — jeg indser nok, at du er vred paa mig — men du gjør mig dog maaske Uret ..... Jeg reiste bort — voldte dig stor Sorg — men det var, fordi jeg ikke kunde handle anderledes; ser du, jeg var jo ikke min egen Herre. Naar man har foresatte, maa man lystre dem; det forstaar du nok. Havde de befalet mig, at marschere 100 Mil, havde jeg gjort det uden at mukke....Og tale med dig om den Sag, kunde jeg heller ikke; det var drøit nok for mig, maa du tro, at jeg ikke kunde saa meget

som sige Farvel til dig .... nu kan det vel ikke nytte, jeg siger, at jeg var vis paa at komme her tilbage ..... men det haabede jeg forresten; og her ser du mig da ogsaa, saa snart jeg er kommen til Egnen...."

Hun havde vendt Hovedet bort, lod Blikket svæve ud over den snedækte Gaardsplads; saa ud, som var hun fast bestemt paa ikke at svare ham, ikke engang høre efter, hvad han sagde.

Hans Forlegenhed steg ved hendes Kulde; han afbrød Forklaringen over sin Opførsel — sagde:

"Du er bleven endnu smukkere, end du var før."

Og hun var meget smuk, som hun stod der, med det blege Ansigt, de store, klare, aandsfraværende Øine og det deilige sorte Haar, der som en Hjelm laa paa hendes Hoved.

"Vær nu skikkelig imod mig! Du burde da vide, at jeg ikke har ondt isinde mod dig! ..... Jeg vilde aldrig have sat min Fod her, dersom jeg havde glemt dig, — det kan du vel indse ..... lad os nu være gode Venner, som vi var det før; nu, da vi igjen er sammen...."

Hun rettede sig rask, traadte et Skridt tilbage og saa ham lige ind i Ansigtet:

"Aldrig!"

"Hvorfor siger du aldrig? Du er er jo min alligevel — det Barn der er jo mit, ikke sandt?"

Hendes Blik hvilede bestandig paa ham med samme urokkelige Beslutning, hun talte langsomt og tydeligt:

"Hør nu paa mig! .... Lad os faa Ende paa dette straks. De har kjendt Honoré? .... Ham holdt jeg af, har aldrig holdt af nogen anden. Og ham har I slaaet ihjel ..... derover ved Sedan..... Aldrig i Verden vil jeg høre Tale om Dem — aldrig — hører De!"

Hun løftede Haanden, svor en dyr Ed med et saa hadefuldt Udtryk i de store Øine, at han ganske forbløffet holdt op at sige "Du" til hende, og mumlede:

"Ja, jeg har hørt, at Honorè faldt.... Han var en brav Fyr. Men — Herregud — det er ikke min Skyld, at den Ulykke har ramt Dem, saadan er jo Krigens Gang .... og netop fordi han er borte, mente jeg, at De vilde tage venligere imod; at der ingen Hindring var mere.... og desuden ..... Silvine ..... De kan ikke sige, jeg har brugt Vold mod Dem — husk Dem om...."

Men han turde ikke sige mere, saa forskrækket blev han over det Udtryk af Selvbebreidelse og dyb Fortvivlelse, der nu kom i Silvines Ansigt.

"Ja, aa Gud, ja! Det er netop den Ting, der gjør mig vanvittig! .... Hvorfor føiede jeg Dem, naar jeg kun havde Tanke for en anden! .... Jeg husker ikke, hvordan det altsammen kom .... jeg var jo saa sørgfuld, saa elendig, da han var borte, — det var maaske, fordi De altid talte med mig om ham, — lod, som om De ogsaa kunde lide ham ..... Na, Gud, — hvor mange Nætter har jeg dog ikke grædt mine modige Taarer ved at tænke herpaa! Det er forfærdeligt, at man kan komme til at gjøre noget, man slet ikke vilde gjøre, uden at man selv kan begribe og forstaa bagefter, hvorfor man bar sig saaledes ad.... Og han havde tilgivet mig, havde sagt, at dersom disse forbandede Prøisere ikke dræbte ham, vilde han alligevel have mig til Kone, naar han kom hjem fra Tjenesten. Og nu tror De, jeg vil høre Dem tale til mig om at være Venner! .... Om jeg skulde lade mit Liv for den Sags Skyld — vilde jeg alligevel sige: nei, nei, — aldrig!"

Denne Gang blev Goliaths Ansigt mørkt og truende.

Han havde kjendt hende som en blid, føielig Skabning, men han følte, at hun var urokkelig i sin Beslutning; og hvor godmodig han end lod, vilde han have hende, med det onde, dersom han ikke kunde faa hende med det gode, nu var han Herre; og naar han ikke straks talte Magtsprog, var det af et Slags medfødt Forsigtighed; han var af Naturen listig og taalmodig i sin Fremgangsmaade.

Denne Kjæmpe med de store Næver undgik helst at gjøre Brug af sine Kræfter. Derfor tænkte han paa en anden Udvei.

"Ja, ja da, siden De ikke vil vide af mig at sige, er det bedst, jeg faar Drengen."

"Hvad siger De? Drengen?"

Lille Karl, som ingen havde lagt Mærke til, holdt stadig fat i Moderens Kjole, mens det runde Ansigt kjæmpede med den frembrydende Graad.

Og Goliath, der endelig havde reist sig fra Stolen, gik nu hen til Barnet.

"Ikke sandt? Du er min Dreng, en liden Prøiser! — Kom du nu og gaa med mig!"

Men rystende over hele Legemet greb Moderen Barnet, som hun knugede op til sig.

"Han! Prøiser! .... nei, — han er fransk, — født i Frankrig!"

"Fransk, — se nu lidt paa ham, — og se saa paa mig, — vi ligner hinanden som to Draaber Vand! Mener De, han ser ud som Dem?"

Og hun betragtede den høie Mand, som om hun saa ham for første Gang; hun saa det lyse, krøllede Haar og Skjæg, den røde og hvide Hud, og de store vandblaa Øine med Porcellænsglas.

Det var sandt! Hendes Barn havde samme gule Haarfylde, samme Ansigtsfarve, samme Øine; — hele den germaniske Type.

Hun følte selv, at han var af en anden Race end hun selv med det sorte Haar, der i Uorden gled ned over Skuldrene paa hende.

"Han er mit Kjød og Blod, tilhører altsaa mig!" vedblev hun rasende. "Han er fransk og skal aldrig lære et Ord af eders fordømte Sprog, — ja, han er fransk og han skal en Gang gaa imod eder — dræbe jer allesammen — hævne dem, I har slaaet ihjel for os!"

Lille Karl gav sig til at skrige, mens han klamrede sig om Moderens Hals.

"Mor, Mor! Jeg er bange, — tag mig væk!"

Goliath vilde øiensynlig ikke nu give Anledning til heftige Optrin, — han gik bort fra Moder og Barn, nøiedes med at sige til Silvine i en haard, befalende Tone:

"Husk nu det, jeg her siger dig, Silvine! ..... Jeg ved, hvad I har for her paa Gaarden. Friskytterne fra Djevletskoven gaar ud og ind hos jer, — denne Sambuc, der er Broder til Karlen her, — I giver dem Brød. Jeg ved ogsaa, at Prosper er Desertør, — han stod ved de afrikanske Jægere og tilhører altsaa os; desuden er her en anden saaret Soldat skjult, — jeg behøver kun at sige et Ord, saa bliver han ført til en Fæstning i Tyskland straks Der ser du, jeg er vel underrettet...."

Nu hørte Silvine paa ham, stum og rædselsslagen mens lille Karl vedblev at stamme:

"Aa, Mor, Mor, tag mig væk, — jeg er saa bange, saa bange!"

"Men hør nu," vedblev Goliath, "jeg vil ikke være

ondskabsfuld, jeg holder aldeles ikke af Spektakler — det ved du ogsaa godt, — men jeg sværger dog, at jeg lader jer alle sætte fast, den gamle og de andre med, dersom du ikke næste Mandag lader mig komme ind til dig paa dit Kammer .... og den lille, ham tager jeg saa med mig og sender ham hjem til min Moder, der vil blive rigtig glad ved at have ham; for, dersom du ikke vil være gode Venner med mig, -- tilhører han mig ..... ikke? Forstaar du, — jeg behøver bare at tage ham med mig, uden at spørge om Forlov, naar alle de andre sidder i Arresten. Jeg er Herre her, og gjør, hvad der passer mig!... Naa, — hvad siger du saa?"

Men hun svarede ikke, trykkede den lille fast til sit Bryst, som var hun bange, han straks vilde rive Barnet fra hende, og i de store Øine, som sprudede Ild, læste han et dybt rodfæstet Had.

"Det er godt. Jeg giver dig tre Dages Betænkningstid.... Du kan lade dit Vindu staa aabent, — det, der vender ud til Frugthaven.... Dersom jeg Mandag Aften Klokken 7 finder det lukket, lader jeg jer allesammen arrestere næste Morgen og jeg tager Barnet.... Paa Gjensyn, Silvine!"

Han gik sindigt bort, — hun blev staaende som fastgroet til Pletten, i hendes Hoved hvirvlede Tankerne om saa frygtelige, saa rædselsfulde, at hun troede, hun skulde miste Forstanden. Og hele Dagen gik hun om, mens et Stormveir rasede i hendes Sjæl.

Først havde hun allermest Lyst til at tage Barnet paa sin Arm og gaa, — gaa ud i den vide Verden med det, lige frem, uden Maal eller Med; men hvad skulde der blive af dem, naar Natten faldt paa, hvordan skulde hun senere

hen kunne ernære Drengen og sig selv? For ikke at tale om Prøiserne, der streifede om allevegne og maaske vilde standse hende og føre hende hjem igjen.

Saa tænkte hun paa at tale med Prosper eller paa at advare Far Fouchard selv; men hun tøvede.

Kunde hun være sikker paa, at de brød sig saa meget om hende, at de ikke udleverede hende til Goliath for at redde sig selv?

Nei, nei, — hun vilde intet sige til noget Menneske paa Gaarden, hun skulde nok redde sig ud af Faren, siden hun havde bragt Ulykken over dem ved saa bestemt at vise Goliath tilbage.

Men hvad skulde hun dog finde paa? Hvordan skulde hun afvende den græsselige Fare? Thi hendes ærlige Hjerte blødte ved Tanken om, at hun skulde ødelægge dem allesammen, — allermest bedrøvet var hun for Jean, som altid havde været saa god mod lille Karl.

Tiden gik, — den næste Dag nærmede sig sin Ende, og endnu havde hun intet fundet.

Hun passede sin Dont, som hun pleiede, feiede sit Kjøkken, saa til Kjøerne, lavede Maden.

Og som hun gik saaledes omkring, uden at mæle et eneste Ord, øgedes hendes Had mod Goliath med hver en Time, der gik.

Han havde ført hende i Fristelse, han havde forbitret hendes Liv, han havde styrtet hende i Skam og Skjænd,el og Ødelæggelse.

Havde han ikke været, vilde hun have ventet paa Honorè, — og Honorè var da ikke falden, — hun kunde have levet lykkeligt med ham! Og nu kom Goliath som Herre! Hvor han dog havde ladet hende føle sin Overlegenhed!

Men det var jo sandt, hvad han sagde; her var hverken Politi eller Gensdarmer mere, heller ingen Domstole, hvor hun kunde føre Klage over ham, — her gjaldt kun den stærkeres Ret!

Aa, Gud, kunde hun blot være den stærkeste, tage ham, naar han kom, ham, der talte om at tage de andre!

Hun holdt af sit Barn, — det var hendes, kun hendes. Faderen havde intet at sige her; hun var ikke denne Mands Hustru, og naar hun tænkte paa ham, var hendes Hjerte nær ved at briste af asmægtig Harme og Bitterhed. Hellere end at give ham Barnet, vilde hun dræbe det først og sig selv bagefter.

Hun mente, hvad hun sagde, da hun truede ham med, at den lille skulde opdrages til at hade sin Faders Landsmænd, hun ønskede, han var stor, for at han kunde skyde løs paa sit Lands Arvefiender! Ja, han var fransk — skulde blive en dygtig Karl til at slaa Prøisere ihjel!

Imidlertid løb Tiden, nu havde hun kun en Dag igjen, hun maatte tage en Bestemmelse! Fra første Øieblik af, — lige straks da Goliath truede hende, var en forfærdelig Tanke faret igjennem hendes forpinte Hjerne: hun vilde tale med Friskytterne, sige til Sambuc, naar han kunde faa fat i Prøiseren.

Men denne Plan var grusom, hun dvælede ikke ved den; denne Mand var jo dog hendes Barns Fader! Hun kunde ikke overgive ham i Morderhænder!

Altsom Timerne svandt og Mandagen nærmede sig, dukkede den imidlertid op igjen, pinte og plagede hende, lod hende ikke have Fred, — den var saa enkel, saa let udførlig; naar Goliath var ryddet afveien, havde Jean, Prosper og Far Fouchard intet at frygte. Hun beholdt

sin lille Karl, som ingen nogensinde kunde gjøre Fordring paa.

Og hertil kom endnu noget andet, — noget, hun ikke ret var sig bevidst, noget, der steg op fra hendes inderste Væsen, en sælsom Trang til at gjøre Ende paa den pinlige Tilstand, til at udslette alt, der mindede hende om Barnets Fader; hun følte en vild Glæde, en grusom Lettelse ved at sige til sig selv, at naar h a n var borte, var den medskyldige i hendes Feiltrin ude af Verden; — hun var alene med sit Barn, — var heltud sin egen Herre. Hele den Dag gik hun omkring og kunde ikke bestemme sig til et afgjørende Skridt, hun havde ikke Viljekraft nok til at skubbe Tanken helt fra sig, maatte ligesom uvilkaarlig ordne de mindste Omstændigheder ved det Baghold, hvori Prøiseren skulde falde.

Nu var Tanken bleven hende for mægtig, — hun ræsonnerede ikke mere, og da hun endelig skred til Handling, var det, som gik hun i Drømme, som adlød hun en uomgaaelig Befaling, som drev en fremmed Vilje hende fremad!

Om Søndagen havde Far Fouchard, som var bleven urolig, ladet Friskytterne vide, at deres Brød skulde blive bragt hen i Stenbrudet ved Boisville, en affidesliggende, ensom Krog, ikke langt fra Gaarden, og da Prosper havde travlt, blev Silvine sendt afsted med Sækken paa en Trillebør.

Var dette ikke Skjæbnens Fingerpeg? Saaledes tog hun det idetmindste; hun talte med Friskytterne, — bad dem komme til Remillygaarden næste Dags Aften, — og hendes Stemme var klar og tydelig som den Aftale, hun traf med Sambuc.

Og alting lagde sig tilrette, for at Mordplanen kunde lykkes! Først blev Far Fouchard uventet kaldt til Rancourt, hvorfra han sendte Bud, at de ikke skulde vente ham hjem før Klokken 8. Derefter blev en Sygepleierske borte fra Lasaretet, saa at Henriette, der ellers først skulde have vaaget Natten til Tirsdag, maatte blive i Remilly.

Og da Jean ikke gik ud af sit Kammer, hvad han end hørte, var det nu kun Prosper, som kunde blande sig i Sagen. Han vilde sikkert ikke se paa, at flere lokkede en Mand i Baghold og tog Livet af ham. Men da han saa sin Broder komme anstigende med de to Drabanter, blev han saa væmmelig ved at være sammen med de ækle Knægte,— desuden nærede han et vildt Had til Prøiserne, — han havde ingen Lyst til at redde en af de allerværste, — en Spion, — fra Døden, — derfor gik han iseng, — trak Tæppet op over Hovedet, og var fast bestemt paa i n t e t at høre, for ikke at fristes til at opføre sig som Soldat.

Klokken var nu bleven 3 Kvarter til 7, og lille Karl vilde ikke sove. Ellers pleiede han at falde hen, saa snart han havde faaet sin Suppe.

"Saa min Unge, — nu skal du pent lægge dig," gjentog Silvine, der havde bragt ham ind i Henriettes Værelse, — "skynd dig nu at sove her i den fine, store Visselulle!"

Men den lille syntes just, det var en ypperlig Spas at boltre sig i den store Seng; han lo, saa han var ved at kvæles.

"Nei, nei, lille Mor! Ikke sove, — bliv og leg, lille Mor!"

Hun prøvede at berolige ham, — kjælede for ham:

"Saa — sov saa, lille Karl! Sov, saa er du Mors egen søde Dreng!"

Og omsider faldt den lille isøvn med Smil om Læben. Hun havde ikke klædt ham af, nu dækkede hun ham til, dreiede ikke Nøglen om i Laasen, han pleiede altid at sove saa roligt.

Aldrig havde Silvine følt sig mere fattet, mere rolig i sit Sind. Hun tænkte saa klart, bevægede sig saa let og hurtigt, som var hun frigjort fra sit Legeme og handlede efter en stærkeres Indskydelse, under fremmed Paavirkning

Hun havde lukket op for Sambuc, Cabasse og Ducat og bedt dem være yderst forsigtige; nu førte hun dem ind i sit Kammer, stillede dem paa hver Side af Vinduet, som hun, trods den strenge Kulde, lod staa aabent.

Det var ganske mørkt, kun Sneens Gjenskin kastede et svagt Skjær ind i Kammeret.

Udenfor var alt dødsstille; Minuterne svandt uendelig langsomt. Omsider hørtes sagte Skridt at nærme sig, Silvine listede sig ud i Kjøkkenet, hvor hun sad uden at røre sig, med de store, sorte Øine stivt hæftede paa Lyset, der stod og brændte paa Bordet.

Og det varede temmelig længe. Goliath luskede i nogen Tid rundt om i Gaarden, inden han vovede sig frem; han troede, han kjendte den føielige Silvine, derfor var han kommen uden andre Vaaben end en Revolver.

Men nu grebes han af en underlig, ubyggelig Fornemmelse; han stødte Vinduet helt op, stak Hovedet ind og kaldte med dæmpet Stemme:

"Silvine! Silvine!"

Siden Vinduet var aabent, havde hun altsaa taget det Parti at give efter. Han var meget glad over dette, skjønt han nok ønskede, hun selv havde staaet ved Vinduet for at tage imod ham og berolige ham.

Men gamle Fonchard kunde jo have kaldt paa hende.

Efter en Stunds Forløb sagde Goliath igjen, denne Gang lidt høiere:

"Silvine! Silvine!"

Intet Svar — ikke en Lyd. Han satte det ene Ben over Vinduskarmen, vilde hellere gaa ind i Kammeret, lukke Vinduet og kalde paa hende der; det var saa bitterlig koldt udenfor.

Pludselig hørtes Trampen, Gliden, en voldsom Brydekamp, kvalte Eder i Mørket. Sambuc og de to andre havde kastet sig over Goliath, og skjønt de var tre om en, var det dem umuligt straks at overmande Kjæmpen, hvis Kræfter Faren øgede.

Og saa brødes de, væltede sig alle fire rundt i det lille Kammer; man hørte dem støde imod Møblerne i Kampens Hede. Heldigvis var Revolveren faldt ud af Prøiserens Belte.

En Stemme — Cabasses — hvæsede omsider: "Snorene, Snorene!" mens Ducat rakte Sambuc en Bundt tyndt Reb, som de havde bragt med sig.

Og nu svinebandt de den svære Karl. Dette Arbeide gik ikke for sig uden Stød og Spark og Næveslag; først surredes Benene, saa Armene, hele Kroppen rulledes ind med en saadan Masse Løkker og Knuder, at han laa som i Næt, hvis Masker trængte ham ind i Kjødet. Han vedblev at skrige, saa Ducat fandt sig beføiet til at bemærke:

"Saa stop dog Kjæften paa ham!"

Skrigene ophørte pludselig. Cabasse havde strammet et stort, gammelt, blaat Lommetørklæde over hans Mund og bundet det forsvarligt.

Nu pustede de, og bar ham derefter som en Pakke ud

i Kjøkkenet, hvor de lagde ham op paa det store Bord ved Siden af det brændende Talglys.

"Aa, den Helvedes Prøisertamp!" bandede Sambuc og tørrede Sveden af Panden, "han var svær at faa Bugt med. — Hør en Gang Silvine, du maa tænde et Lys til, for at vi rigtig kan se paa den fordømte Svinehund af en prøisisk Spion!"

Silvine reiste sig straks, ikke et Ord kom over de ligblege Læber, de store Øine skinnede med uhyggelig Glans, mens hun adlød Sambuc.

Goliath laa nu som et Lig med et Lys paa hver Side af Hovedet.

I dette Øieblik saa de paa hinanden; han bad og bønfaldt, vild af Rædsel; men hun lod, som om hun ikke forstod ham.

Hun gik baglængs hen til Kjøkkenskabet, hvor hun blev staaende med et sært, stivt, forstenet Udtryk i det unge smukke Ansigt.

"Det Bæst har bidt min ene Finger halvt af mig!" afbrød Cabasse, hvis Haand blødte stærkt. "Jeg maa knække et Ben paa ham ogsaa!"

Og han løftede allerede Revolveren, som han havde fundet paa Gulvet i Silvines Kammer.

"Nei, lad os nu være fri for den Slags Narrestreger! Vi er ikke Røvere og Banditer som Prøiserne; vi er Dommere, hører du, prøisiske Svinehund! Nu skal vi sidde tilDoms over dig, og du skal ikke være bange, vi respekterer Retten til at forsvare sin Sag for Domstolen; men du faar ikke Lov at tale selv, for hvis vi tager Mundkurven af dig, brøler du, og saa kan vi ikke høre Ørenlyd. Men du skal faa en Prokurator, og det en, som har vasket sig!"

De hentede derpaa tre Stole, satte dem i Række, dannede noget, de kaldte en Domstol. Sambuc sad i Midten, de to Drabanter hver paa sin Side.

Saa reiste Sambuc sig, talte langsomt og med lidt haansk Tonefald, der senere hen bredte sig og sik et Anstrøg af Harme og retfærdig Hævntørst.

"Jeg er paa én Gang Overdommer og Anklager. Det er ikke aldeles korrekt, men vi er ikke nok. Altsaa sigter jeg dig for at være kommen til Frankrig for at udspionere os, idet du med det laveste Forræderi har betalt det Brød, du har spist ved vort Bord; thi du er Skyld i det første Nederlag her paa Egnen. Du var den Forræder, der, efter Træfningen ved Nouart, førte Bayrerne til Beaumont — I gik gjennem gjennem Dieuletskoven ved Nattetid. Ingen uden en, der var kjendt med hver Sti og hver Vei, kunde have gjort det Kunststykke; vor Overbevisning er urokkelig. Desuden er der dem, som har set dig føre Artilleriet frem ad de frygteligste Veie, Pøle af Regn og Smuds, saa at der maatte spændes otte Heste for hver Kanon. Naar man ser paa de Veie, begriber man ikke, hvordan det har været muligt for et Armekorps at komme igjennem .... havde du ikke saa længe levet midt iblandt os troskyldige Mennesker, havde du ikke forraadt og solgt os, vilde Overrumplingen ved Beaumont i k k e have fundet Sted, vi var i k k e blevne jagede ad Sedan til, og maaske havde vi banket jer af til Slutning! — Og mærk dig vel, her taler jeg ikke om den sjofle Haandtering, du den Dag idag beskjæftiger dig med; jeg taler ikke om den utrolige Frækhed, du viser ved at komme anstigende her, hvor du er kjendt, for at angive og terrorisere stakkels uskyldige Mennesker.... Du er den infameste Slyngel, der

kan gaa paa Jorden — og jeg forlanger Dødsstraf; her er ingen formildende Omstændigheder!"

Der herskede nogle Øieblikks Taushed. Sambuc satte sig ned.

Lidt efter sagde han:

"Herved udnævnes Ducat til din Defensor. Han har været Sagfører, og vilde nu sidde i en smuk Stilling, dersom han ikke havde ladet sig rive hen af sine Lidenskaber. Du ser, at du faar proper Behandling, og at vi er overmaade medgjørlige."

Goliath, der ikke kunde røre en Finger, vendte Øinene mod sin improviserede Defensor. Hans Blik udtrykte den inderligste Bøn om Naade, mens Angstens Sved stod paa den blege Pande i store Draaber.

"Mine Herrer" — saaledes tog nu Ducat tilorde — "Anklagede er aldeles bestemt en topmaalt Slyngl, og jeg vilde selvfølgelig aldrig have paataget mig hans Forsvar, dersom jeg ikke til hans Undskyldning saa mig istand til at fremføre, at de alle er Slyngler i det Land, hvorfra han skriver sig. Se paa ham! Hans Øine siger tydeligt nok, at han er yderst forbauset. Han forstaar slet ikke, at han har forbrudt sig. Her i Frankrig gider vi knap nok røre ved Spioner med en Ildtang, mens denne Levevei i Tyskland betragtes som overmaade hæderlig; de synes, det er en fortjenstfuld Maade at yde Fædrelandet sin Bistand paa. Jeg tillader mig at indskyde, mine Herrer, at de Folk maaske turde have Ret. Vore ædle Følelser gjør os naturligvis Ære, men det ærgelige er, at de er Grunden til vor Ulykke. Dersom jeg turde udtrykke mig saaledes: quos vult perdere, Jupiter dementat. — Jeg overlader til Herrerne at dømme!"

Han tog atter Plads, mens Sambuc vedblev:

"Og du, Cabasse — har du intet at bemærke for eller imod anklagede?"

"Jo," udbrød Provencaleren, "jeg mener, at I gjør altfor meget Vrøvl, altfor mange Ophævelser, inden I giver den Slyngel, hvad han ærlig har fortjent. Jeg har havt megen Modgang her i Livet, men jeg ærgrer mig altid, naar jeg ser der bliver gjort Nar ad Retten og hvad dertil hører .... det bringer Ulykke! Lad os faa ham slaaet ihjel og faa Ende paa den Historie."

Høitidelig stod nu Sambuc op fra sit Sæde:

"Altsaa dømmer I ham begge to fra Livet?"

"Ja, vist saa. Han skal dø!"

Stolene skjødes tilbage, de gik hen til Goliath.

"Du er dømt fra Livet, du skal dø og det straks!"

De to Talglys brændte med lang Tane, som to Kirkelys paa hver Side af Goliaths fordreiede Ansigt. Han gjorde en saa rasende Anstrengelse for at bede om Naade, for at hyle de Ord, der kvalte ham, at det blaa Lommetørklæde blev vædet med Skum og Fraade.

Det var rædsomt at se dette Menneske ligge der, stum og ubevægelig som et Lig, uden at kunne komme frem med alle de Undskyldninger og Forklaringer, som trængte sig frem til den kneblede Mund.

Cabasse løftede Revolveren.

"Skal jeg sende ham en Kugle lige i Synet?"

"Nei, gjør aldrig det!" raabte Sambuc, "det var alt for pen en Død for slig en Svinehund!"

Derpaa vendte han sig atter om til Goliath:

"Du er ikke Soldat, du fortjener ikke at gaa bort med

en ærlig Kugle i Hovedet. Nei — du skal slagtes som et Svin, din fordømte Hund af en Forræder og Spion!"

Han spurgte høfligt Silvine:

"De skulde vel ikke ville laane os en Balje?"

Silvine havde under hele dette Optrin ikke rørt sig af Pletten. Hun stod stiv som en Støtte, med et aandsfraværende Udtryk, aldeles optaget i den Tanke, der nu i tre Dage havde besat hende. Og da hun havde hørt Sambucs Ord, gik hun et Øieblik ud i Bryggeriet og kom tilbage med den store Balje, hvori hun pleiede at vaske den lilles Klæder.

"Aa, vær saa venlig at sætte den under Bordet, ved den ene Ende!"

Hun adlød uden at lukke Munden op, men da hun reiste sig, mødte hendes Blik igjen Goliaths. I den elendiges Øine læste hun med rædselsfuld Tydelighed den sidste Bøn om Naade — hele et Menneskes Fortvivlelse over at skulle dræbes!

Men i denne Stund var Silvine ikke Kvinde, hver en medlidende Følelse var død; hun havde kun én Vilje, én Tanke, ét Ønske — denne Mands Død, der for hende var ét med Befrielse. Hun gik atter baglængs hen til Kjøkkenbordet, mod hvilket hun støttede sig. —

Sambuc trak Skuffen i Kjøkkenbordet ud og tog en stor, skarp, bredbladet Kniv, som havde sin Plads der; den blev brugt til at skjære Flæsk med.

"Siden du altsaa er et Svin, skal du stikkes som et Svin!"

Han gav sig god Tid, afhandlede med sine Drabanter om den mest passende Fremgangsmaade ved Slagtningen. De var ved at komme i Klammeri, fordi Cabasse paastod,

at man i Provence altid hængte Svinene op ved Bagbenene, og denne ubekvemme, barbariske Maade oprørte den civilicerede Ducat.

"Skub ham hen til Bordkanten, ovenover Baljen, saa griser vi ikke Silvines Kjøkken til!"

De trak ham frem, og Sambuc gik tilværks med megen Præcision. Han smøgede Ærmerne op, skar med et rask Snit Halsen over paa den svinebundne Mand, og saa snart den store Halsaare var aabnet, rislede Blodet som en Kilde ned i Baljen.

Han havde haandteret sin Kniv med stor Forsigtighed, ikke gjort Saaret større end høist nødvendigt, saa der faldt kun et Par Stænk Blod udenfor paa Gulvet. Døden kom maaske en Smule langsommere, men man bemærkede end ikke de sidste Trækninger, saa stramt var Legemet indsnøret i de mange Reb; Goliath gjorde ikke den mindste Bevægelse. Ikke en Rystelse saaes, neppe et Suk hørtes. Kun paa Ansigtet kunde man følge Dødskampen, der fordreiede hvert et Træk, indtil alt omsider var forbi, hver en Blodsdraabe veg bort fra Ansigtet — Øinene udsluktes og brast.

"Hør en Gang, Silvine, jeg tror alligevel, jeg maa bede Dem om en Svamp!"

Men denne Gang rørte hun sig ikke; med Armene korsvis trykket mod Brystet og en Fornemmelse, som havde en Jernhaand lagt sit Greb om hendes Hals, stod hun som fastnaglet til Gulvet.

Endelig fo'r hun sammen, saa sig om — og pludselig fik hun Øie paa lille Karl, der hang i hendes Kjoleskjød, som han pleiede.

Han var sagtens vaagnet, havde faaet Døren op, og ingen havde mærket, naar den lille var listet ind i Kjøkkenet,

Hvor længe havde han monstro staaet der bagved Moderen?

Han saa med sine store blaa Øine paa Blodet, som dryppede og lidt efter lidt fyldte Baljen. Maaske morede det ham. Forstod han straks, hvad her foregik, og gik det saa op for ham? Streifedes hans Barnesind med et Rædslens Puft? Fattede han, til hvilken grufuld Gjerning han havde været Vidne?

Med ét brød han ud i et høit Skrig:

"Aa, Mor! tag mig væk, jeg er bange, tag mig væk!"

Silvine blev saa rystet, at hun neppe kunde holde sig opreist — dette var for meget; hun overvældedes omsider af alt det skrækkelige, hun her maatte se; hendes Natur vaagnede, hun brød ud i Taarer.

Med en vanvittig Mine rev hun Barnet op fra Gulvet, trykkede det op til sit Bryst. Saa flyede hun, løb sin Vei, vilde hverken se eller høre, vilde kun skjule sig i det mørkeste Hul, hun kunde finde!

Netop i dette Øieblik bestemte Jean sig til at lukke sin Dør op. Skjønt han ellers ikke pleiede at bryde sig om, hvad der foregik i Huset, var han dog bleven underlig tilmode ved denne sære Lyd, og den megen Løben ud og ind af Dørene. Og det var i hans stille Kammer, at Silvine søgte Tilflugt; hun kom styrtende ned til ham med opløst Haar, i et saadant Fortvivlelsens Anfald, at hun ikke for Graad og Hulken kunde forklare ham, hvad der havde bragt hende i denne Tilstand. Hun værgede sig med Hænderne, som vilde hun fjerne et fælt Syn.

Efter nogen Tids-Forløb fattede Jean alligevel, hvad hun mente; han saa det hele rædselsfulde Optrin: Bagholdet, Slagtningen, Moderen med Barnet ved Siden af

sig, staaende foran Faderen, der laa bundet paa Bordet med et gabende Saar i Struben, hvorfra Blodet randt ned i Baljen. Blodet stivnede i hans Aarer; hans Bondehjerte, hans Soldaterhjerte blev til Is i hans Bryst! Ak Gud, hvor Krigen er en rædsom Ting! Her havde den forvandlet en god, kjærlig Kvinde til et vildt Rovdyr, havde oversprøitet Sønnen med Faderens Blod, saaet et uslukkeligt Had hos et uskyldigt Barn, der maaske en Dag med Nag i Sjælen skulde drage ud for at ødelægge sin egen Fædrenesslægt. Rædselsfuld Udsæd med skrækkelig Høst!

Silvine var segnet om paa en Stol, hun bedækkede den lilles Ansigt og Haar med forvildede Kys, mens hun den ene Gang efter den anden gjentog samme Sætning, der som et angstfuldt Skrig brød frem fra hendes blødende Hjerte:

"Aa, min stakkels Unge! De skal ikke mere sige, du er en Prøiser! Aa, min stakkels Unge! De skal ikke mere sige, du er en Prøiser!"

Far Fouchard var imidlertid kommen ind i Kjøkkenet; han havde bundret paa Døren, til de lukkede op for ham.

Han blev temmelig overrasket ved at se den døde ligge midt paa Bordet med Hovedet over en Balje fuld af Blod. Han var af Naturen lidt heftig, og blev meget vred.

"Saa skulde da Satan tage ved saadan nogle Svinepelse! Kunde I ikke have besørget den Slags Griseri udenfor! Tager I mit Hus for en Mødding, siden I vover at bruge mine Møbler til Slagterbænk?"

Sambuc undskyldte sig, kom med Forklaring, men den gamle vilde ikke lade sig formilde.

"Hvad mener I, jeg skal stille op med jeres døde

Kroppe? Ligner det noget, at skaffe mig et Lig her paa Halsen, uden at spørge om Forlov? Sæt, en Patrulje kommer herind, saa sidder jeg min Sæl net i det! I blæser det hele ef Stykke, I andre — jer er det det samme, om det gaar ud over mig! .... Jeg skal lette jer, kan I tro, om I ikke hurtigere end almindeligt faar ham slæbt væk, og det lige paa Stedet! Hører I — en tager ved Hovedet og en ved Benene eller ved hvad I vil; men lad det gaa en Smule hastigt. Om tre Minutter skal baade I og han være paa Porten, ellers skal I faa med mig at bestille.

Sambuc fik dog den gamle til at rykke ud med en Sæk, skjønt han nødig gjorde det. Han valgte den daarligste, han eiede; en hullet Sæk var alligevel for god til en Prøiser! Men Cabasse og Ducat havde megen Møie med at faa den trukket over Goliath, der var baade for tyk og for lang, saa Fødderne stak ud.

Omsider bar de ham ud og læssede ham paa den Trillebør, hvori de pleiede at kjøre med Brødene

"Jeg giver Dem mit Æresord paa, at vi triller ham sporenstregs ud i Floden!" erklærede Sambuc.

"Og se til, I passer paa, han faar to forsvarlige Stene om Benene, ellers svømmer han jo ovenpaa straks!" raabte Fouchard stadig rasende.

I Mulm og Mørke drog de afsted over den blege Sue. Den lille Flok forsvandt hurtigt; man hørte kun den sagte Knirken af Børens Hjul gjennem Nattens Stilhed.

Sambuc svor ved sin Faders Hoved, at han havde bundet svære Stene ved Ligets Fødder — men alligevel svømmede det ovenpaa tre Dage senere.

Prøiserne fandt det ved Pont Pont-Maugis mellem det høie Siv, og deres Harme var stor, da de fik Sækken trukket op og fandt Manden slagtet som et Svin. Der blev anstillet omhyggelige Underføgelser og udstødt frygtelige Trudsler mod Gjerningsmændene.

Sagtens snakkede en og anden af Landsbyens Beboere over sig, thi samme Aften blev Sognefogden og gamle Fouchard sat fast begge to, som skyldige i at have havt Samkvem med Friskytterne, der selvfølgelig havde slaaet Goliath ihjel.

Far Fouchard opførte sig virkelig ved denne Leilighed stolt; han var aldeles rolig og tog Sagen med urokkelig Overlegenhed, hans gamle Bondesnuhed lærte ham, at Taushed og Ligevægt er de bedste Vaaben i slige Tilfælde. Uden at mukke eller blinke, uden at forlange nogensomhelst Forklaring, marscherede han af. Det klarede sig nok altsammen.

Rundt om paa Egnen hviskedes der, at han allerede havde tjent svære Penge ved Prøiserne, at han gravede Poser med Penge ned, efterhaanden som han fik dem samlet sammen.

Henriette var meget ængstelig ved hele denne Historie. Jean vilde afsted, var bange han skulde bringe dem i Ulykke ved sin Nærværelse, men Doktoren erklærede, han var for daarlig endnu, og saa bad hun ham om at blive paa Gaarden en fjorten Dags Tid.

Da Far Fouchard blev anholdt, havde Jan skjult sig i en Krog af Loen og var saaledes ikke bleven opdaget; men hver Time kunde han blive paagreben, og hvad vilde saa ske? Henriette var ogsaa urolig ved Tanken om Onkelen, saa hun besluttede at tage til Sedan en Morgen-

stund, tale med Delaherche, hos hvem en meget indflydelsesrig Officer var indkvarteret.

"Silvine," sagde hun ved Afskeden, "pas godt paa vor Patient; giv ham Mad Klokken tolv og husk hans Mikstur Kl. fire."

Silvine passede sit Arbeide som før; hun og Prosper styrede Gaarden i Eierens Fraværelse, mens lille Karl hoppede og lo om hende som sædvanlig.

"Vær De kun rolig, Frue, han skal ikke komme til at mangle noget! Jeg skal nok pusle om ham!"

VI.

Efter den frygtelige Ryſtelſe, ſom Slaget og Kapitulationen havde foraarſaget, levede Delaherches ſom før i Maguagade; — den ene Dag ſvandt efter den anden under det knuſende Tryk af den prøiſiſke Okkupation.

Fire Maaneder var gaaede.

Familiens Medlemmer havde optaget deres gamle Levevis i den rummelige Fabriksbygning, — kun et Værelſe til Gaden var altid ſtille og tillukket: det laa ved Enden af Fabrikantens egen Leilighed; der var det, den ſaarede Oberſt Vineuil opholdt ſig. Mens de andre Vinduer aabnede ſig for Yderverdenens Støi og Tummel, ſyntes dette at være døde, blinde Øine i Huſet med de altid lukkede Perſienner.

Oberſten havde klaget over at Dagslyſet blændede ham; de andre vidſte ikke, om dette var Tilfældet, men ihvertfald føiede man ham, og der brændte Dag og Nat en Lampe i Sygeværelſet.

I to lange Maaneder havde han holdt Sengen, ſkjønt Bouroche kun kuude opdage et ſimpelt Brud i Anklen; men Saaret vilde ikke lukke ſig, alle Slags Kjedſommeligheder var ſtødt til.

Nu ſtod han lidt op, men han var ſaa afkræftet paa

Sjæl og Legeme, saa pint af en uovervindelig Mathed, at han hele Dagen laa udstrakt paa en Chaiselongue foran Kaminen, hvor en lystig Brændeild knitrede. Han blev mager, blev en Skygge af sig selv, uden at Lægen, der stadig tilsaa ham, kunde opdage det Onde, der langsomt udtørrede Livets Kilder. Som en Lampe, hvis Olje slipper op, udsluktes han lidt efter lidt.

Og gamle Fru Delaherche havde strax fra første Dag lukket sig inde med sin Ungdomsven. Sagtens var de to blevne enige om at føre denne Klostertilværelse, saalænge Prøiserne var indkvarterede i Huset. Nogle Officerer havde kun boet der et Par Dage, — en Kaptein, — Hr. v. Gartlauben lod til at skulde blive en Del længere. Forresten talte hverken Obersten eller den gamle Frue om disse Ting.

Trods sine 78 Aar stod hun meget tidligt op, satte sig til Ro i en Lænestol overfor sin Ven paa den anden Side af Kaminen, og i Lampens dæmpede Lys gav hun sig til at strikke Strømper til sine fattige Børn, mens han med Blikket fæstet aandsfraværende paa Flammerne ikke tog sig noget for; lod til at begrave sig i en eneste altopslugende Tanke, der med hver Dag fuldstændigen beherskede ham. De udvexlede ikke tyve Ord om Dagen; hver Gang hun vilde tale med ham, om hvad der foregik udenfor, standsede han hende med en træt Haandbevægelse, saa at han intet vidste, hverken om Parises Beleiring, om Nederlagene ved Loire eller om de daglige Sorger og Bekymringer, Fiendens Nærværelse i deres umiddelbare Nærhed, voldte Huset Beboere.

Men skjønt Obersten saaledes vilde begrave sig levende, skjønt han tilstoppede Ørene og ikke engang taalte

Dagens Lys, kunde han dog ikke udelukke den forfærdelige Sorg og Elendighed; den trængte ind gjennem Sprækkerne, sivede ind med Luften, han indaandede, — thi for hver Dag, for hver Time, der gik, forgiftede den hans Liv, bragte den ham med hastige Skridt nærmere Graven.

Imidlertid bevægede Delaherche sig alt, hvad han kunde, — havde uhyre travlt med igjen at saa sin Fabrik igang.

Endnu havde han kun et begrænset Antal Væverstole, som arbeidede midt i den almindelige Opløsningstilstand. For at faa denne sørgelige Tid til at gaa, havde han faaet den Ide at opsætte en Fortegnelse over Husets Inventar og studere flere Forbedringer, som han havde Lyst at indføre. Han havde netop nu for Tiden faaet Fingre i en ung Mand, der efter Slaget var kommet til ham — en Søn af en Kunde. Han hed Edmond Lagarde, var vokset op i Passy i Faderens Manufakturhandel; var bleven Sergeant ved femte Linjeregiment, 23 Aar gammel, men saa ud, som om han kun var 18. I Slaget ved Sedan havde han kjæmpet som en Løve.

Klokken fem om Eftermiddagen var han bleven saaret i Armen af en af de sidste Kugler, og Delaherche havde beholdt ham hos sig, efter at de saarede var anbragt rundt om i de forskjellige Lasaretter.

Nu var hans Saar helbredet, men han spiste og boede i Huset, gjorde Nytte som Sekretær hos Fabrikanten, og betragtedes næsten som hørende til Familien, indtil han kunde vende tilbage til Paris.

Delaherche havde taget ham under sin Beskyttelse, og de prøisiske Myndigheder lod ham være i Fred med Løfte om ikke at prøve paa Flugt.

Han var lyshaaret med blaa Øine, havde et smukt Mækebrødansigt og var saa undselig, at han rødmede som en ung Pige ved enhver given Leilighed.

Hans Moder havde selv opdraget ham, og med megen Møie sammensparet de nødvendige Penge til at betale hans Undervisning i en Latinskole.

Og han elskede Paris, talte ofte længselsfuldt om sin Fødeby med Gilberte, der havde passet og pleiet den smukke unge Mand med en ældre Søsters Ømhed.

Desuden boede der i Huset en ny Gjæst — Hr. v. Gartlauben — Kaptein ved Landeværnet, hvis Regiment i Sedan havde afløst de aktive Tropper.

Trods sin beskedne Grad var han en mægtig Person, thi hans Onkel var Generalguvernør og boede i Reims, hvorfra han udøvede absolut Myndighed over hele Egnen. Han gjorde sig ogsaa til af sin Forkjærlighed for Paris, hvor han i længere Tid havde opholdt sig, mente han var inde i alle Verdensstadens Høflighedsformer og Forfinelser, og han besad ganske vist en ydre Belevenhed, som dækkede over hans medfødte Raahed. Han var altid i stramtsluttende Uniform stor og temmelig svær; var fortvivlet over sine 45 Aar og løi sig yngre.

Havde han været klogere, kunde han være bleven en yderst farlig Person, nu var han saa forfængelig og saa overordentlig tilfreds med sig selv, at det aldrig faldt ham ind, at nogen kunde holde ham for Nar.

Da han havde boet hos Delaherche i nogen Tid, blev han hele Husets Frelser, men i Begyndelsen havde det været frygtelige Dage!

Sedan var oversvømmet af tyske Soldater og skjælvede af Skræk for Plyndring. Derefter drog de seirrige

Tropper ad Seinedalen til; der blev kun liggende en Garnison, og Byen blev stille og øde. Husene var lukkede, ingen Butiker aabne, ingen Mennesker paa Gaden; efter Mørkets Frembrud hørte man kun Patruljens tunge Fodslag og Skildvagternes hæse Raab. Ingen Breve, ingen Aviser.

Fængslet var tilmuret, man var afskaaret fra Verden og levede i en evig Angst for de ny Ulykker, som man anede.

Og for at sætte Kronen paa det hele, blev der Mangel paa Levnetsmidler.

En Morgen var Brød ikke til at opdrive, Kjød ikke heller, Landet var hergjet som af en Græshoppesværm, i en hel Uge var Hundreder, Tusinder af Soldater draget gjennem Egnen og havde opspist alt, hvad der fandtes af spiseligt.

Byen var kun forsynet for to Dage, og man maatte henvende sig til Belgien. Alt kom nu fra Nabolandet, over Grænsen, hvor der ingen Told betaltes mere siden Katastrofen.

Endelig var der en bestandig Kamp mellem det prøisiske Kommandantskab, som havde indrettet sig i Byfogdens Bolig, og Byraadet, der permanent havde Sæde i Raadhuset.

Det nyttede ikke, at Byraadsmedlemmerne med den heltemodigste Standhaftighed gjorde Modstand, og kun veg Skridt for Skridt, Beboerne laa under for den seirrige Fiendes voksende Fordringsfuldhed, for Udskrivningernes stigende Hyppighed og Vilkaarlighed.

I den første Tid var den fiendtlige Indkvartering en stor Plage for Delaherche. Alle Nationaliteter drog gjennem hans Hus med Piben i Munden.

Hver Dag rykkede to tre tusind Mand ind i Byen: Infanteri, Kavalleri og Artilleri, og skjønt Soldaterne kun kunde fordre Husly og Brændsel, maatte der ofte løbes til= høire og tilvenstre efter Levnetsmidler.

De Værelser, de beboede, tilsmudsede de med oprø= rende Hensynsløshed. Ofte kom Officererne berusede hjem og var endnu utaaleligere end de menige.

Men dog overholdtes Disciplinen, saa Plyndring eller voldsomme Overgreb hørte til Sjeldenheder.

I hele Sedan hørte man kun to Gange Tale om, at Kvinder var bleven fornærmede. Det var først senere hen, da Paris saa haardnakket gjorde Modstand, at Seierher= rerne lod de overvundne føle deres haarde Haand. Prøi= serne var da bleven utaalmodige over at se Krigen trække i Langdrag; de var ængstelige, i Uro ved Provinsernes Stilling, frygtede bestandig for en almindelig Folkereis= ning, og saa denne Ulvekrig, som Friskytterne havde er= klæret dem.

Delaherche havde lige havt en Kyradseroberst, der laa i Sengen med Ridestøvler, og som havde gjort hans Stuer til sande Svinestier, da Kaptein v. Gartlauben en regn= fuld Aften i den sidste Halvdel af September kom ind i Huset.

Den første Time var alt andet end behagelig.

Kapteinen var høimælet og fordringsfuld, forlangte det bedste Værelse og klirrede med Sabelen op ad Trappe= trinene. Men aldrig saa snart fik han Øie paa Gilberte, før han yderst korrekt, stram og stiv, men høfligt hilsende trak sig tilbage paa sit Værelse. Han havde megen Magt, blev kurtiseret af mange, thi alle vidste, at han kun behø= vede at sige et Ord til den høistkommanderende i Sedan

for at faa en Udskrivning formildet eller en anholdt Mand løsladt.

For ganske nylig havde hans Onkel, Guvernøren i Reims, udstedt en meget streng Proklamation, hvori Beleiringstilstanden erklæredes, idet der sattes Dødsstraf for enhver, som tjente Fienden, det være sig som Spion, ved at give de tyske Tropper feilagtige Oplysninger, ved at ødelægge Skyts eller Broer, ved at beskadige Telegraftraade og Jernbaneskinner. Fienden, det var Franskmændene, og Indbyggernes Hjerte svulmede af Harme, ved at læse de store, hvide Plakater, der blev slaaet op ved Kommandantskabets Port, og hvori deres Sorg og deres Fædrelandskjærlighed gjordes dem til Forbrydelse.

Det var saa tungt at blive underrettet om hvert et Nederlag ved den fiendtlige Garnisons Jubelraab.

Omtrent hver Dag bragte en ny Jobspost; Soldaterne tændte Glædesbaal, sang og drak hele Natten igjennem, mens Indbyggerne, der nu efter Ordre maatte være hjemme Klokken 9, sad i deres mørke Huse, skjælvende og bævende af Engstelse for nye Ulykker.

Det var midt i Oktober, netop ved en saadan Leilighed, at Hr. v. Gartlauben viste sin Finfølelse.

Om Morgenen havde det Rygte verseret, at Loirehæren havde vundet en stor Seier og rykkede Paris til Undsætning.

Man turde ikke haabe, thi de gode Efterretninger havde saa ofte vist sig upaalidelige.

Og ganske rigtig! Henimod Aften hørte Beboerne, at den bayerske Hær havde besat Orleans.

I et Hus ligeoverfor Fabriken brølede og sang Soldaterne saa høit, at Kapteinen ved Synet af Gilbertes

Sindsoprør, sendte Bud og bad dem holde op med et Spektakel, han selv fandt alleles upassende.

I Maanedens Løb saa Kapteinen flere Gange Leilighed til at yde Husets Beboere Smaatjenester.

De prøisiske Myndigheder havde gjort flere Forandringer i Byens Styrelse, de havde indsat en tysk Byfoged, hvilket forresten aldeles ikke formindskede Vanskelighederne, skjønt vedkommende Embedsmand viste sig forholdsvis rimelig.

Blandt de Ting, der oftest vakte Uenighed mellem Kommandantskabet og Byraadet, var Ægtkjørslen, og der udbrød en alvorlig Strid en Morgen, da Delaherche ikke havde kunnet sende sin Kaleche med to Heste for til Byfogdens Bolig.

Borgmesteren blev anholdt, og Fabrikanten skulde lige til, som Fange at spasere til Citadellet, da Hr. v. Gartlauben ved et Besøg hos den tyske Byfoged fik hele denne Historie neddysset og bragt i Glemmebogen.

En anden Dag skred han mæglende ind og udvirkede en Opsættelse i Udbetalingen af en Bøde paa 30,000 Frcs., som Byen var idømt, fordi den ikke hurtig nok havde opbygget Villettebroen, som Prøiserne selv havde kastet af og ødelagt. Men især efter Metz' Kapitulation opførte Kapteinen sig, saa at Familien maatte være taknemlig imod ham.

Den frygtelige Efterretning traf Byen som et Lyn; deres sidste Forhaabninger knustes med et Slag, og allerede Ugen efter begyndte de forfærdelige Troppetransporter at passere gjennem Byen; en umaadelig Menneskestrøm flød fra Metz udover Landet: først Prins Friedrich Carls Armé, der rykkede mod Loire, saa General Manteuffels mod Amiens og Rouen, og andre Korpser, som skulde

ſtøtte Beleirerne omkring Paris. I flere Dage var alle Byens Huſe overfyldt med Indkvartering. Bagerierne og Slagterbutikerne blev tømt til ſidſte Krumme og til ſidſte Ben. Broſtenene bevarede en ſær fedtet Uldlugt, ſom naar ſtore Hjorder er dragne forbi.

Kun Fabriken i Maquagaden ſkaanedes for Overfyldning af denne Menneſkeflok; en venlig Haand ſkjærmede den, kun nogle faa velopdragne, høitſtillede Officerer indkvarteredes hos Delaherches.

Derfor aflagde Huſets Herre efterhaanden ſin kjølige Holdning overfor Hr. v. Gartlauben.

De andre Familier i Byen havde trukket ſig tilbage i ſine Værelſer, og undgik ſaa meget de kunde at komme i Berøring med deres fiendtlige Indkvartering.

Men han, der var ſaa ſnakkeſalig og altid havde Trang til at viſe ſig forekommende, til at være munter og fornøiet, led egentlig ved den ſtive, ſurmulende Rolle, han her troede ſig nødt til at ſpille. Dette Hus, hvor han levede for ſig ſelv, hvor alle gik omkring med høitidelige, bedrøvede Miner, tyngede uſigelig paa hans Skuldre.

En Dag gik Naturen over Optugtelſen: han ſtanſede Hr. v. Gartlauben paa Trappen og udtrykte ſin Taknemmelighed for den Forekommenhed, Kapteinen viſte ham og hans Hus.

Og lidt efter lidt blev det de to Mænd en Vane at udveksle nogle Ord, naar de mødtes, ſaa at Hr. v. Gartlauben en Aften ſad i Fabrikantens Røgeværelſe med en Cigar ligeoverfor ſin Vært og talte om Dagens Begivenheder, mens han varmede ſig ved Kaminen, hvorfra ſtore Favneſtykker ſendte deres Skjær ud over den hyggelige Stue. I de førſte fjorten Dage viſte Gilberte ſig ikke, og

Kapteinen nævnede hende aldrig, lod uvidende om hendes Tilværelse, skjønt han dreiede Hovedet om ved den mindste Støi fra Værelset ved Siden af.

Det saa ud, som var det hans Mening, at hans Vært skulde glemme hans Stilling som Seierherre; han holdt af at vise, hvor lidt bornеret han var, spøgte ofte med Delaherche om Udskrivninger, som han fandt latterlige.

Saaledes var der en Gang bleven forlangt en Ligkiste og en Bandage, disse to mærkelige Sager morede ham meget. Hvad Resten angik: Stenkul, Olje, Melk, Sukker, Smør, Brød, Kjød, for ei at tale om Klædningsstykker, Ovne, Lamper, kortsagt alt, hvad der kunde spises, og alt, hvad man til daglig havde Brug for, da trak han paa Skuldrene: Herregud, hvad skulde man sige dertil!

Selvfølgeligt var det ærgerligt altsammen, han vilde gjerne indrømme, at hans Landsmænd var fordringsfulde; men saaledes var nu Krigens Gang; de maatte jo leve her i det fremmede Land!

Delaherche, der var oprørt over de idelige Udskrivninger, talte rent ud af Posen; gjennemgik hver Aften Listen, som om det kunde være Kokkepigens Regnskabsbog. Forresten havde de kun en lidt livlig Diskussion over en Skat, stor en Million, som den prøisiske, civile Myndighed i Rethel havde lagt paa Departementet Ardennerne under Paaskud af, at dermed skulde dækkes de Tab, Tyskland havde lidt ved de franske Krigsskibe og ved Udvisningen af de i Frankrig boende Tyskere.

Deraf skulde Sedan udrede 42,000 Francs.

Og Delaherche var uudtømmelig i sin Bevisførelse: Byens Stilling var aldeles eksceptionel; den havde alle-

rede lidt nok ved Krigen, det var en himmelraabende Uretfærdighed!

De to Herrer gik som de bedste Venner fra hinanden, trods Samtalens Livlighed og deres forskjellige Mening. Delaherche var glad over sin overstrømmende Veltalenhed, og den prøisiske Kaptein tilfreds med at have uddist en sand Pariserbelevenhed.

En Aften gik Døren op, Gilberte traadte ind med sin sædvanlige barnlig ubesindige Livlighed.

Hun spillede den overraskede ved Synet af Hr. von Gartlauben, der reiste sig op, ærbødigt hilsende, hvorefter han straks trak sig tilbage med en udsøgt velopdragen Mine. Men næste Aften fandt han den unge Frue siddende i Røgeværelset, og han indtog nu sin sædvanlige Plads ved Kaminen.

Fra den Tid tilbragte de tre meget behagelige Aftener sammen; man opholdt sig i Fabrikantens Kabinet, ikke i Dagligstuen, hvilket reddede Situationen. Senere hen, da Gilberte af den musikelskende Tysker lod sig overtale til at spille for ham, gik hun alene ind i sin Salon, og lod Døren staa aaben.

I denne haarde Vinter brændte de gamle Egeknuder lystigt i Kaminen, henved Klokken 10 drak man en Kop The, og samtalte hyggeligt i det store, smukke Herreværelse. Og det var tydeligt, at Hr. v. Gartlauben med hver Dag blev mere forelsket i den smukke, lattermilde Frue, der koketterede med ham, som fordum med Kaptein Baudoin og hans Venner i Charleville.

Den prøisiske Kapteins Toilette blev stedse omhyggeligere, han var overdreven galant, nøiedes med de mindste Gunstbevisninger, forpint som han var af en eneste Bekym-

ring: den, at den yndige, unge Dame skulde anse ham for en Barbar, en raa Soldat, der ikke forstod at omgaaes fine og velopdragne franske Kvinder.

Og saaledes førtes i Huset en dobbelt Tilværelse: ved Frokostbordet sad den blonde Edmond med sit fine Cherubinoansigt, og svarede med Enstavelsesord paa Delaherches Svada, mens han rødmede lige op til Haaret, hver Gang Gilberte bad ham række sig et eller andet; om Aftenen smeltede Hr. v. Gartlauben hen i Begeistring, naar den unge Frue spillede en Sonate af Mozart inde i Dagligstuen, og i Stuen ved Siden af opholdt Oberst Vineuil og den gamle Fru Delaherche sig, stille og tause, med lukkede Skodder og Lampen tændt, som i en Grav, hvor et enligt Lys kaster sit sørgelige Skjær over bedrøvelige Omgivelser.

December hyllede Byen i et hvidt, tykt Snelagen; de fortvivlede Efterretninger kvaltes i isnende Kulde.

Efter General Ducrots Nederlag ved Champigny, efter Tabet af Orleans, nærede man kun et stille, mørkt Haab: Sneen kunde gjerne falde i stedse tættere Flokke, Frankrigs Jord kunde gjerne revne under Frostens knugende Arme, saa blev den maaske en hævnende Grav, som opslugte de hovmodige Seierherrer!

Imidlertid gik den gamle Frue og pintes i usigelig Angst. En Nat, da hendes Søn var paa en Forretningsreise i Belgien, havde hun inde i Gilbertes Værelse hørt Lyden af dæmpede Stemmer — Kys og Latter. Rædselsslagen var hun ilet ind i sit Sovekammer, hun var oprørt i sin inderste Sjæl over Svigerdatterens skamløse Opførsel, thi det kunde ingen anden være end Prøiseren.

Flere Gange havde hun troet at se dem udveksle meget

sigende Blikke, og denne sidste Skjændsel tyngede hende til Jorden. Aa Gud, hvorfor havde dog hendes Søn, trods alle hendes Bøuner, ført denne forlystelsessyge Kvinde ind under deres gamle, hæderlige Tag! En Gang havde hun tilgivet, da Baudoin var død, og nu begyndte Gilberte igjen — indlod sig med Landets arge Fiender? Hvad skulde hun gjøre? — Kunde hun taale noget saadant i sit Hus? Hendes Sorg voksede, hun levede i en uafbrudt Kamp med sig selv, og naar hun med forgræmmet Ansigt og tilbagetrængte Taarer i de klare, kloge Øine traadte ind til sin gamle Ven, troede han, at hans Fødeland igjen vaandede sig under et Nederlag.

Saaledes stod Sagerne, da Henriette en Morgen traadte ind til Delaherches, for at bede dem tale hendes Onkels Sag hos de prøisiske Myndigheder. Hun havde hørt Tale om den altformaaende Indflydelse, Gilbertes Smil havde paa Hr. v. Gartlauben. Derfor blev hun en Smule forlegen over straks ved sin Indtræden at møde den gamle Frue, som gik op til Obersten, og hvem hun mente, hun maatte forklare Grunden til sit Besøg.

"Aa, kjære Frue, blot De vilde sige et Ord! Min stakkels Onkels Stilling er forfærdelig — der er Tale om at sende ham til Tyskland!"

Den gamle Dame, som ellers holdt meget af Henriette, saa med et ganske vred ud:

"Men mit gode Barn, jeg har ikke Spor af Indflydelse — De maa ikke bede om min Mægling...."

Og hun vedblev, skjønt hun saa Henriettes Sorg:

"De kommer meget ubeleiligt; min Søn reiser iaften til Brysel. Desuden er han stillet aldeles som jeg—har

aldeles intet at sige. Henvend Dem til min Svigerdatter — hun er jo almægtig!"

Og saa lod hun den forbløffede Henriette staa. Den unge Kone var ganske forskrækket; hun var vis paa, at hun kom midt ind i et Familiedrama.

Den gamle Frue havde igaar besluttet at aabne Sønnens Øine, førend han tog til Belgien, hvor han skulde afslutte en Kulhandel; nu mente han nemlig, at Fabriken med det allerførste kunde sættes igang igjen. Hun vilde ikke taale, at Gilberte skulde bedrage sin intet anende Mand under hans Fraværelse, men hun ventede med at tale, til han havde taget en endelig Beslutning med Hensyn til Afreisen, som flere Gange var bleven opsat. Det vilde blive et rædsomt Slag for Delaherche, hans Hjem vilde blive ødelagt, Prøiseren jaget ud af Huset, Konen kastet paa Gaden, skjændet og brændemærket — ja, hendes Navn blev maaske slaaet op paa Gadehjørnerne til Spot og Spe; dermed havde man idetmindste truet enhver fransk Kvinde, som indlod sig i Forhold til en Tysker.

Da Gilberte fik Øie paa Henriette, udstødte hun et Glædesskrig:

Aa, Henritte, hvor det er yndigt at have dig igjen!.. Det er en Evighed, siden vi saaes. Jeg synes, vi bliver saa gamle midt i alle disse græsselige Historier!"

Hun trak hende ind i sit Værelse, lod hende sætte sig paa en Chaiselongue og trykkede sig kjærligt op mod hende.

"Hør, uu spiser du Frokost med os. Men først maa vi tale lidt sammen — ikke? Du maa have Masser at fortælle mig! .... Jeg ved, du har ikke hørt fra din Broder, den stakkels Maurice. Hvor det maa være rædsomt i Paris, uden Gas, uden Brændsel — ja, maaske uden Brød,

som de er! — Og den unge Mand, som du pleier, din Broders Ven? Du ser, jeg hører ogsaa lidt Sladder her! Er det for at tale om ham, du kommer?"

Henriette blev hende et Øieblik Svar skyldig; hun følte sig sælsomt bevæget. Var det ikke egentlig for Jeans Skyld, hun gjorde dette Skridt, var det ikke, fordi hun vidste, at naar Onkelen var løsladt, vilde ingen forurolige Vennen?

Hun blev forvirret, da Gilberte straks førte Samtalen hen paa dette Æmne; hun turde knap komme frem med sit Ærinde. Hendes Samvittighed bebreidede hende, at hun benyttede sig af en Udvei, som ikke var aldeles hæderlig.

Det er altsaa til Fordel for den unge Mand, jeg skal anvende min Indflydelse?" spurgte Gilberte.

Og da Henriette endelig talte om Far Fouchards Anholdelse, udbrød hun:

"Aa ja, det er ogsaa sandt, hvor har jeg dog mine Tanker! Kjæreste Veninde, det var rigtig godt, du kom til mig — vi maa straks gjøre noget for din Onkel, thi de sidste Oplysninger, jeg har faaet, er meget foruroligende. Hans Sag staar slet — de vil nok statuere et Eksempel til Skræk og Advarsel!"

"Ja, jeg mente nok, I vilde-tage jer af os!" vedblev Henriette med bævende Stemme. "Du kunde maaske give mig et godt Raad — hjælpe os ...."

Den unge Frue brast i en lystig Latter.

"Din lille Tosse — om tre Dage skal din Onkel være paa fri Fod! Ved du da ikke, at jeg her i Huset har en prøisisk Officer, der gjør alt, hvad jeg ønsker! Hører du — der findes ikke Nei i hans Mund!"

Hun lo endnu stærkere, stolt af den Erobring, hendes

Koketteri havde skaffet hende. Og saa tog hun begge Veninders Hænder og klappede dem ømt, mens Henriette sad ganske forvirret og ikke rigtig vidste, om hun skulde betragte Gilbertes Erklæring som en Tilstaaelse. Hvor kunde hun dog være saa munter og ubekymret, dersom dette virkelig var Tilfældet?

"Bryd dig om ingenting! Jeg skal nok sørge for, at du er tilfreds, naar du tager hjem!"

Nu gik de ind til Frokostbordet, hvor Henriette studsede ved Synet af Edmonds fine Ansigt; hun havde aldrig set den unge Mand, og hun fandt ham meget smuk, smuk, som en nydelig Nipsgjenstand.

Man kunde slet ikke fatte, at han havde været med i et Slag, og at nogen kunde nænne at knække Armen paa saa ungt et Væsen. Desuden havde han jo opført sig som en Helt, og Delaherche, som var henrykt over at se fremmede hos sig, var uudtømmelig i Lovtaler over sin Sekretær, der var ligesaa dygtig og flittig, som han var smuk.

Frokosten i den hyggelige, varme Spisestue oplivedes af en fortrolig Samtale melle de fire tilstedeværende.

"Naa, saa De kommer for at vi skal staa Dem bi, og lægge et godt Ord ind for gamle Fouchard?" sagde Delaherche. "Det er kjedsommeligt, at jeg skal være nødt til at reise iaften, men min Kone kan godt tage sig af den Sag; hun er uimodstaaelig, og faar alt, hvad hun beder om."

Han lo, sagde dette med en aldeles troskyldig Mine, var simpelthen smigret ved at være saa altformaaende.

Saa henvendte han sig til sin Kone:

"Hør Gilberte, har Edmond fortalt dig om det Fund, han har gjort?"

"Nei, hvad har han da fundet?" spurgte hun mun-

tert og saa venligt paa den unge Mand, der blev ganske rød i Kinderne under hendes Blik

"Aa, Frue — det er kun de gammeldags Kniplinger, De forleden talte om — De vilde have dem til Deres lilla Morgenkjole — jeg saa tilfældigvis 8 Alen meget smukke, ægte Brysselerkniplinger....Konen, som vilde sælge dem, — og det er virkelig godt Kjøb — kommer her med dem om lidt, for at de kan se paa dem!"

Hun var henrykt:

"Aa, hvor det var smukt af dem at tænke paa mig — det skal jeg ikke glemme Dem!"

Mens de spiste en Leverpostei fra Belgien, dreiede Samtalen sig hen paa en Fare, der truede Byen: Maasfloden's Vand var aldeles forpestet af alle de Lig, der laa og gik i Forraadnelse; Fiskene døde, og naar det blev Tøveir kunde man befrygte alle Slags smitsomme Sygdomme.

I November var flere Tilfælde allerede forekommet. Efter Slaget havde man ganske vist udgivet henved 6000 Franks for at rense Gaderne og brænde en Masse Tornystre, Patrontasker — alskens unyttig Skrammel; men ikke desto mindre slog pestagtige Dunster op af Jorden fra hele Omegnen, saasnart Veiret slog om til Tø, saa mange Lig var der bleven nedgravede i al Hast, i en Dybde a neppe fire, fem Tommer.

Allevegne slog Jorden Revner, Forraadnelsen sivede ud af de nys opkastede Grave. I de sidste Dage havde man gjort den Opdagelse, at Maas var en sand Pestgrube, uagtet der var bleven opfisket over 1200 Lig. Efter Folks Mening var Floden's Leie fuldstændig renset, da en Markvogter en skjøn Dag paa tre Alens Dybde havde opdaget

hvide Pletter, som han først antog for Stene. Det viste sig imidlertid at være hele Lag af forraadnede Lig, saa sønderslængede, at de ikke var svulmede op og derfor havde holdt sig paa Bunden af Flodsengen. De havde nu ligget der i over fire Maaneder mellem Sivene; Baadshagerne rev Arme, Ben og Hoveder af, naar man rørte ved dem, ja, de var i en saadan Opløsningstilstand, at Strømmen ofte førte en Haand eller Fod med sig. Vandet blev plumret, store Gasbobler steg til Overfladen og brast, idet de udbredte en afskylig Stank.

"Gudskelov for Frosten!" bemærkede Fabrikanten. "Men dersom vi intet gjør, saa snart Veiret slaar om, er vi da sikre paa, at vi alle bliver forpestede!"

Og da hans Kone bad sig forskaanet for slige Æmner, mens de sad ved Bordet, svarede han:

"Det er da rimeligt, jeg kommer i Tanker om den Sag nu, da vi er ved at spise: vi faar da ikke Fisk at smage for det første!"

Men nu var de færdige.

Da Kaffen blev bragt ind, kom Stuepigen med den Besked, at Hr. v. Gartlauben ønskede at tale et Øieblik med Herskabet.

Der blev Røre i Forsamlingen: Kapteinen pleiede aldrig at indfinde sig i Familienpaa denne Tid af Dagen.

Delaherche gav Ordre til at føre ham ind — mente Leiligheden kunde være gunstig for Henriette til at komme frem med sit Andragende.

Og da Kapteinen saa en Dame til, blev han end mere overdreven i sine Høflighedsytringer. Han fik en Kop Kaffe, som han drak uden Sukker, det havde han lært i Paris. Forresten havde han tilladt at lade sig melde alene

for at meddele Fruen, at han havde udvirket Benaadning for en af hendes "Protegéer", en stakkels Fabrikarbeider, som var bleven sat fast efter et Slagsmaal med en prøisisk Soldat.

Gilberte greb øieblikkelig Leiligheden og forelagde ham Far Fouchards Sag.

"Hr. Kaptein, jeg maa forestille Dem for min bedste Veninde! Hun henvender sig til Dem — hun er Søsterdatter til en Gaardeier i Remilly, der netop er bleven anholdt som mistænkt for at have holdt til med Friskytterne fra Dieulet — De husker nok den Historie, ikke sandt?"

"Aa, ja vist — Spionen, den elendige Karl, der var puttet i en Pose. Aa, det er en høist kjedsommelig Sag— meget alvorlig — jeg er bange — min Indflydelse her vil være utilstrækkelig...."

"Aa nei, bedste Hr. Kaptein, det maa De ikke sige — den Sag ligger mig netop saa meget paa Hjertet...."

Hun saa paa ham med sine milde, straalende Øine. Han kunde øiensynlig ikke modstaa, men bukkede med en galant, ridderlig Mine. Hendes Ønske var ham en Lov!

"Hr. Kapteinen vil evig have Krav paa vor Taknemlighed," stammede Henriette med Møie.

Hun følte sig paany ilde berørt ved at staa ligeover for denne Officer; hun maatte tænke paa sin stakkels Weiss, som de havde skudt derude ved Bazeilles.

Men Edmond, som bekjendt havde fjernet sig ved Kapteinens Indtrædelse, kom nu ind og hviskede nogle Ord til Gilberte.

Den unge Frue fortalte nu om Kniplingerne, stod hastigt op og fulgte med Edmond ud af Stuen, idet hun bad Selskabet undskylde sig.

Henriette blev alene med Herrerne; hun gik hen og satte sig i en Vindusfordybning, mens de talte høit sammen.

"De drikker nok et Glas Likør, Hr. Kaptein! Ser De, overfor Dem generer jeg mig ikke — taler rent ud af Posen .... jeg kjender Dem jo, ved, De er en Mand med et bredt Livssyn! De maa være overbevist om, at det er rent galt af Deres civile Myndighed nu at lade Byen bløde for disse 42,000 Francs! Tænk dog paa alle de Ofre, vi har maattet bringe, siden Ulykken ramte os! Før Slaget falder en forsulten Hær — vor egen — over os, og saa — I andre, som ogsaa har en rar Appetit. Vi har maattet ud med mindst halvanden Million! Ligesaa meget har Slaget, Bombardementet og Ildebrandene ødelagt for os, det bliver straks Millioner. Endelig tror jeg ikke, jeg i mindste Maade overdriver ved at sige, at Handel og Industri har lidt et Afbræk, der kan sættes til to Millioner. .... Naa — fem Millioner! .... Hvad siger De dertil? Byen har 13,000 Indbyggere! Og saa kommer I endnu og fordrer 42,000 Francs — jeg ved ikke under hvilke Paaskud. Maa jeg spørge Dem, om dette er rimeligt?"

Hr. v. Gartlauben rystede paa Hovedet, trak paa Skuldrene og svarede:

"Ja — hvad skal man sige? Det er saa Krigens Gang!"

Gilberte kom ikke ind igjen, og Henriette faldt hen i sine bedrøvelige Tanker, mens Delaherches Stemme summede hende om Ørene; han gav Hr. v. Gartlauben sit Æresord paa, at Byen aldrig i Verden kunde overstaaet denne Krise under den totale Mangel paa Kontanter, hvis Industribanken ikke havde udstedt et Beløb i Interimsbeviser, som havde reddet Byen fra et Krach.

"Et lidet Glas til, Hr. Kaptein!"

Og saa forandrede han pludselig Æmne.

"Det er ikke Frankrig, men Keiserdømmet, som har kastet sig ind i denne Krig! .... ja, Keiseren har rigtignok skuffet mig! Med ham vil vi ikke have noget at gjøre mere .... før lader vi os slide istykker! Hør en Gang .... i Juli var der en eneste Mand i Frankrig, som saa klart paa Situationen .... ja ... Hr. Thiers, hvis Reise gjennem Europas Hovedstæder er en sand fædrelandskjærlig, en virkelig klog Handling. Alle fornuftige Menneskers gode Ønsker følger ham; gid han maa have Lykken med sig!"

Han slog ud med Haanden, syntes ikke han til en Prøiser, selv en, der som Hr. v. Gartlauben var ham sympatisk, i rene Ord kunde ønske hurtig Fredsslutning. Men det var hans og alle fordums konservative Borgeres kjære, stadige Tanke.

Her var Modstand næsten en Forbrydelse, hele Landet vilde blive lagt øde; en dump Harme mod det stivsindede Paris ulmede overalt i de Provinser, som Fienden holdt besatte.

Derfor hentydede han med dæmpet Stemme til Gambettas begeistrede Proklamationer:

"Nei, nei, vi kan ikke kan ikke gaa med disse splittergale Mennesker..... Det bliver jo et Blodbad over hele Linjen. Jeg holder med Hr. Thiers, der forlanger Valg, ... og hvad nu deres Republik angaar ... Herregud... genere mig, det gjør den ikke, den kan gjerne faa Lov at staa, indtil vi finder noget bedre."

Kapteinen vedblev med sin høflige Hovedrysten:

"Ganske vist — ja — ganske vist."

Henriette følte sig med hvert Øieblik mere ilde til-

mode, hun kunde ikke blive siddende. Hun blev mere og mere irriteret uden at vide hvorover, hun maatte bort, og saa reiste hun sig ganske stille, listede ud af Stuen for at opsøge Gilberte, som ikke kom tilbage.

Men da hun traadte ind i den unge Frues Værelse, fandt hun Veninden liggende paa en Chaiselongue, opløst i Taarer, i voldsomt Sindsoprør.

"Men du gode Gud, Gilberte! Hvad er her paafærde?"

Den unge Kones Taarer flød endnu hurtigere ned over hendes hede Kinder; hun kunde ikke straks svare, saa yderst forvirret ud, endelig lagde hun Hænderne over Ansigtet og stammede med halvkvalt Stemme:

"Aa, sødeste Henriette, — aa, dersom du vidste .... Aldrig tør jeg fortælle dig..... Og du er dog den eneste, jeg kan kan tale med, den eneste, som maaske vil give mig et godt Raad...."

Hun rystede over hele Legemet og kunde ikke tale for Graad.

"Jeg var her med Edmond .... saa .... saa kommer min Svigermoder bag paa os...."

"Hvad? Hvad mener du? Bag paa eder?"

"Ja, ja, vi sad her .... han holdt mig om Livet... kyssede mig...."

Og her slog hun Armene om Henriettes Hals, trykkede sig hulkende op til Veninden, hviskede hende i Øret:

"Aa, min egen søde Henriette! Døm mig ikke altfor strengt, ... det kan jeg ikke udholde! .... Jeg ved godt, jeg havde lovet dig at være ..... være fornuftig! Men du har selv set Edmond .... han er saa flink, saa tapper .... og saa smuk! Og husk saa paa, at det stakkels unge

Menneske har været saaret, lidt saa meget, i fremmed Hus, — langt fra sin Moder.... Ingen Formue har han, alt er gaaet med til hans Opdragelse .... aa, — Henriette, jeg kunde sandelig ikke være haard imod ham!"

Henriette var aldeles forbløffet.

"Hvad? Er det den lille Sergeant, du nu er indtaget i? Men, kjære Gilberte! Alle Mennesker tror, det er Prøiseren!"

Nu fo'r Gilberte op — tørrede Øinene — protesterede med største Ivrighed.

"Prøiseren .... Nei — aldrig i Verden! Han er afskylig, modbydelig! Hvor kan du tro saadant noget om mig! Hvor kan nogen tænke sig, at jeg kan være slet! Nei, nei, aldrig. Hellere vilde jeg da dø!"

Hendes Øine funklede af Harme, hun var saa alvorlig og saa smuk, at Henriette neppe kunde kjende hende igjen.

Men med ét brød hendes kokette, ubekymrede Natur atter frem, hun brast ud i høi Latter:

"Ja, det indrømmer jeg, — han morer mig. Han formelig tilbeder mig. Med et eneste Blik kan jeg faa ham til at lystre mig... Du kan aldeles ikke forestille dig, hvor komisk han er, det tykke Menneske, som stadig tror, at han nu endelig skal høste Lønnen for al sin Lydighed."

"Men, Gilberte, spiller du ikke et farligt Spil?" spurgte Henriette bekymret.

"Tror du det? Hvad kan der egentlig ske? Dersom han tilsidst opdager, at jeg gjør Nar ad ham, kan han da kun blive vred og flytte ud af Huset ..... og desuden mærker han det saamæn aldrig! Du kjender ikke denne Mand, med ham kan man drive det til det yderste uden at risikere nogetsomhelst! .... Ser du, hvad det angaar, er

jeg klogere end du tror! Han er altfor selvtilfreds og stor i egen Indbildning, ... han vil aldrig tænke, at man kan have ham til Nar .... og alt, hvad han skal opnaa her, er at reise bort med en venlig Erindring om vort Bekjendtskab, og saa den Overbevisning til Trøst, at han har handlet 'korrekt', som en fin Mand, der kjender Paris ud og ind."

Hun lo atter og tilføiede:

"Imidlertid udvirker han, at din Onkel bliver sat paa fri Fod, og saa faar han for al sin Uleilighed en Kop The, som rækkes ham af min hvide Haand."

Men pludselig grebes hun atter af Angst ved Tanken om Svigermoderen. Taarerne traadte hende i Øinene:

"Aa Gud! Og Fru Delaherche! .... Hvad skal jeg gjøre! Hun har aldrig kunnet lide mig; hun kan godt finde paa at fortælle min Mand, hvad hun har set."

Henriette var omsider bleven ganske rolig. Hun tørrede Venindens Øine, hjalp hende at staa op fra Chaiselonguen, glattede hendes forpjuskede Haar.

"Hør nu, kjære Gilberte, jeg nænner ikke at skjænde paa dig, skjønt Himlen ved, jeg synes du har baaret dig galt ad. Men jeg havde faaet en saadan Skræk for din Prøiser, var saa angst for, at Sagen skulde være meget, meget værre, at jeg formelig føler Lettelse ved at høre Sandheden! ..... Vær nu blot rolig, det kan vel blive godt endnu."

Det var altsammen meget fornuftigt, og det viste sig, at Henriette havde Ret.

Delaherche og den gamle Frue kom i dette Øieblik ind i Stuen, han forklarede, at han havde sendt Bud efter den Vogn, der skulde kjøre ham til Belgien, han tog bort samme

Aften med Toget til Brysſel. Derfor vilde han ſige Farvel til ſin Kone. Han henvendte ſig nu til Henriette:

"Vær De kun glad! Hr. v. Gartlauben har lovet mig at tage ſig af Deres Onkel; og min Kone minder ham nok om hans Løfte."

Gilbertes Øine hang ængſtelig ved Svigermoderens Anſigt, lige ſiden hun var kommen ind.

Mon hun vilde ſige det til ſin Søn? Bede ham blive hjemme?

Den gamle Dame ſaa bebreidende paa Gilberte.

Men ogſaa hun følte den Lettelſe, ſom havde gjort Henriette ſaa overbærende.

Siden det ikke var Gartlauben, vilde hun atter tilgive, glemme, ſom hun havde tilgivet, da hun opdagede Forholdet til Kaptein Baudoin.

Udtrykket i hendes Øine formildedes, hun vendte Hovedet bort. Hendes Søn kunde tage bort, Edmond beſkyttede Gilberte mod Prøiſeren; hun var rolig, ja, et ſvagt Smil ſpillede om hendes Læber, det var førſte Gang ſiden de gode Efterretninger fra Coulmiers.

"Saa Farvel da," ſagde hun og kyſſede ſin Søn. "Beſørg dine Forretninger og kom hjem, ſaa ſnart du kan."

Og hermed gik hun langſomt over Trappegangen ind i det Værelſe, hvor Oberſten ſad med en ſær, forſtemt Mine og ſaa paa den lille Lyskreds under Lampen.

Samme Aften vendte Henriette tilbage til Remilly og tre Dage ſenere havde hun den Glæde at ſe Far Fouchard ganſke rolig ſlæntre ind i Gaarden, ſom om han kom hjem fra en Spaſeretur i Omegnen. Han ſatte ſig ned, ſpiſte en Bid Brød med Oſt til. Og alle hendes ængſtelige Spørgsmaal beſvarede han uden at forhaſte ſig, ſom en,

der aldeles ikke har været bange for noget. Hvorfor skulde de have beholdt ham derinde? Han havde jo ingenting gjort. Det var sandelig ikke ham, der havde slaaet Prøiseren ihjel!

Han havde bare sagt som saa: I faar selv lede efter den skyldige, jeg kan ingen Underretning give jer.

Og saa havde de været nødsagede til at klippe ham løs — selvfølgelig; baade ham og Sognefogden, siden der ingen Beviser var imod dem.

Men hans snu Bondeøine skinnede, i sit Hjerte var han baade glad og stolt over at have gjort Nar ad disse fordømte Prøisere, som han ikke gad have mere at skaffe med, siden de begyndte at gjøre Brøvl om Kjødet.

December nærmede sig sin Slutning; Jean vilde afsted, nu var hans Ben helbredet, nu erklærede Doktoren ham for udskrevet.

Og for Henriette var det en stor Sorg, som hun gjorde alt for at skjule.

Efter det ulykkelige Slag ved Champigny, havde de intet hørt fra Paris. De vidste kun, at Maurices Regiment havde lidt meget af Fiendens Ild,

Hvorfor fik de aldeles ingen Efterretninger, naar flere Familier i Sedan og i Rancourt ad Omveie havde faaet baade Breve og Telegrammer, hvorfor var Maurice saa taus? Maaske havde Brevduen, som bar det længselsfuldt ventede Budskab, mødt en rovbegjærlig Høg, eller den var maaske bleven dræbt af en fiendtlig Kugle i Skovbrynet.

De pintes af en stadig Angst for, at Maurice skulde være død.

Den store By, der laa taus og stum under Beleirer, nes Kanoner, var som en umaadelig Grav.

De havde opgivet alt Haab om at faa noget at vide, og da Jean meddelte Henriette sin uvokkelige Beslutning= udbrød hun i en klagende Tone:

"Aa Gud, saa er alt forbi, saa er jeg da ganske ene og forladt!"

Jean ønskede at støde til Nordarmeen, som under General Faidherbe havde dannet sig. Siden Manteuffels Hær var trængt frem til Dieppe, havde Faidherbe forsva= ret tre Departementer, som var skilt fra det øvrige Frank= rig: Nord, Pas=de Calais og Somme. — Jean mente at gaa ind i Belgien over Bauillon, og derfra komme til Armeen.

Han vidste, at man var ved at danne 23de Korps af alle de gamle Folk fra Sedan og fra Metz, som man kunde faa samlet. Han hørte sige, at General Faidherbe vilde tage Offensiven, og bestemte sig til at bryde op næste Søn= dag, da han fik Efterretning om Slaget ved Pont Noyelle, hvis Udfald var ubestemmeligt, og som de Franske havde været lige ved at vinde.

Det var igjen Doktor Dalichamp, som tilbød ham Hest og Vogn til Bouillon.

Lægens Mod og hans Godhed var uudtømmelige.

I Rancourt, hvor Tyfus rasede — Bayrerne havde bragt Smitten med — havde han Patienter i hvert et Hus, foruden de to Lasareter i Remilly og i Rancourt.

Hans ivrige Fædrelandskjærlighed, hans uimodstaae= lige Trang til at protestere mod hver overflødig Volds= handling, havde to Gange bragt ham i Arrest, hvorfra han dog atter var bleven løsladt.

Derfor lo han ogsaa i Skjægget den Morgen, han med sin Gig holdt for Døren for at hente Jean, det morede ham at hjælpe en af de Stakler fra Sedan med at komme ud af Prøisernes Klør; han gjorde alt, for at hjælpe disse brave Fyre, der havde døiet saa meget ondt.

Jean, der nødig med Henriette vilde ind paa Pengespørgsmaalet, havde modtaget ei halvt Hundrede Francs, Doktoren havde tilbudt ham som Reisepenge.

Far Fouchard opførte sig ved Afskeden meget net. Han sendte Silvine ud efter to Flasker Vin, og velde have, de alle skulde drikke paa, at Tyskerne snart maatte blive huggede sønder og sammen og jagede ud af Landet.

Han havde nok paa Kistebunden, ønskede kun Fred og blandede sig ikke i nogen Slags kjedsommelige Historier nu, da Friskytterne var forjagede fra Dieuletskovene. Han havde endogsaa i et Anfald af forbausende Gavmildhed givet Prosper Løn, han vilde gjerne beholde den dygtige Karl, som forresten slet ikke tænkte paa at forlade Remilly. Han klinkede med Prosper, klinkede med Silvine, som han havde tænkt paa selv at tage til Kone, saa stille og fornuftig passede hun sin Dont i Huset; men derefter havde han ment, at det egentlig ikke var til nogen Nytte: hun fik ingen Giftetanker mere og vilde nok blive hos ham, til lille Karl blev stor og skulde være Soldat. Og da han havde klinket med Doktoren og med Jean, udbrød han:

"Nu drikker vi hverandres Skaal! Gid det maa gaa os alle godt, og gid I andre maa være ligesaa tilfredse, som jeg selv er!"

Henriette vilde endelig følge Jean til Sedan. Han var civilklædt med Frakke og Hat, som Doktoren havde laant ham.

Den Dag skinnede Solen paa Sneen, som knitrede i den strenge Frost. De skulde kjøre gjennem Byen, og da Jean hørte, at hans Oberst endnu opholdt sig hos Delaherche, vilde han op og hilse paa ham, og med det samme takke Fabrikanten for hans Venlighed.

Det var ham en Pine at gjense dette Sted, hvor alt mindede ham om Nederlaget.

De fandt Huset i Maquagade opløst i Sorg; Gilberte var ganske fortumlet, over den gamles Kinder rullede den ene store Taare efter den anden, mens Sønnen, som stadig havde travlt i Fabriken, gik og stønnede høit.

De havde fundet Obersten paa Gulvet i hans Værelse — død!

Lampen brændte stadig, og Persiennerne var lukkede som sædvanlig.

Lægen blev i al Hast tilkaldt, kunde ingenting opdage, hverken Kongestion eller Hjerteslag.

Obersten laa, som truffet af Lynet, uden at man kunde se, hvorfra Slaget var kommet, og først næste Dag fandt de en gammel Avisstump, der havde ligget om en Bog, og hvori der fandtes en Beretning om Metz' Kapitulation.

"Kjære Veninde," sagde Gilberte til Henriette, "da Hr. v. Gartlauben før gik ned ad Trappen, tog han sin Hue af udenfor Døren til det Værelse, hvor Onkel ligger Lig.... Edmond saa det selv, du maa indrømme, at det virkelig var smukt af ham, han er igrunden en fintfølende Person."

Aldrig før havde Jean kysset Henriette. Før han steg tilvogns med Doktoren, vilde han for sidste Gang takke hende, fordi hun havde pleiet ham med en Søsters Ømhed.

Men han kunde ikke finde Ord, aabnede Armene og trykkede hende hulkende til sit Bryst. Hun var aldeles opløst af Sorg og gjengjældte hans Kys.

Da Hesten satte sig i Bevægelse, vinkede de Farvel til hinanden, mens de med kvalt Stemme gjentog:

"Farvel, Farvel!"

Den Nat vaagede Henriette i Lasaretet i Remilly — og hun græd, græd ustandseligt, mens hun med Møie kvalte sin Hulken.

VII.

Efter Seiren ved Sedan var de to tyske Hæres Menneskebølger igjen begyndt at rulle henimod Paris.

Maas-Armeen kom nordfra gjennem Marne-Dalen, og Kronprinsen af Prøisens Armé, som gik over Seinen ved Villeneuve-Saint-Georges, marscherede mod Versailles for at indeslutte Staden sydfra. Det var denne Armé, som General Ducrot, der havde faaet Kommandoen over 14de Korps, som endnu neppe var dannet, besluttede at angribe i Flanken.

Maurice laa i en Skov tilvenstre for Meudon med sit ny Regiment, det 115de, men de fik først Ordre til at sætte sig i Bevægelse, da Ulykken allerede var sket.

Nogle Granater havde været tilstrækkelig; der var kommen en vild Panik i en Zouavbataljon, som bestod af Rekruter, de andre Tropper blev dragne med, og Opløsningen var saa fuldstændig, at den vilde Flugt først standsede bag Voldene om Paris, hvor alt kom i den største Ophidselse. Alle Stillinger udenfor de sydlige Forter var tabte, og samme Aften blev den sidste Telegraftraad, som forbandt Byen med Frakrig — Telegrafen langs Vest-Jernbanen — overskaaret.

Paris var udelukket fra den øvrige Verden.

Det var en forfærdelig og sørgelig Aften for Maurice. Dersom Tyskerne havde været dristige, saa havde de samme Nat kunnet slaa Leir paa Karussel-Pladsen. Men de gik frem med Forsigtighed, fast bestemte paa at skulle foretage en Beleiring efter alle Kunstens Regler.

Planerne for hele Indeslutningen var allerede lagt. Maas-Armeen imod Nord fra Croissy over Epinay til Marne, den tredje Armé i Syd fra Chennevières til Chatillon og Bougival, mens det store prøisiske Hovedkvarter, Kong Wilhelm, Hr. Bismarck og General Moltke, laa i Versailles.

Den kjæmpemæssige Indeslutning, som man ikke havde troet mulig, var nu en fuldbyrdet Kjendsgjerning. Denne By, hvis Volde var $4\frac{1}{2}$ Mil i Omkreds, med sine 15 Forter og sine 6 fremskudte Værker, var nu som i Fængsel. Den Hær, som skulde forsvare den, bestod kun af 13de Korps, som General Vinoy havde reddet og ført tilbage, og af 14de Korps, der var ved at blive dannet, og som var overdraget til General Ducrot: tilsammen udgjorde de 80,000 Mand, hvortil kom 15,000 Mand Marinetropper, 14,900 Mand Friskarer og 115,000 Mobilgardister, foruden 300,000 Mand af Nationalgarden, som var fordelt langs Voldene; men mellem dem fandtes kun saa krigsvante og disciplinerede Soldater. Man ekviperede Folkene og eksercerede; Paris var kun en umaadelig befæstet Leir.

Forberedelserne til Forsvaret dreves fra Dag til Dag med mere Iver, Veiene blev afbrudte, Husene indenfor Demarkationslinjen jevnede med Jorden, de 200 svære Kanoner og de 2,500 andre Stykker blev anbragte i Stilling, andre Kanoner støbtes, og under Minister Dorians store Anstrengelser voksede der et helt Arsenal frem af Jorden.

Efterat Underhandlingerne i Ferrières var afbrudte, og Jules Favre havde bekjendtgjort Bismarcks Fordringer: Afstaaelsen af Elsass, Garnisonen i Strasbourg Krigsfanger og 3 Milliarder i Krigsomkostninger, hævede der sig et almindeligt Forbitrelsens Skrig, der forlangte Krigens Fortsættelse som en nødvendig Betingelse for Frankrigs Liv. Selv uden Haab om at seire, maatte Paris forsvare sig, for at Fædrelandet kunde leve.

En Søndag i Slutningen af September blev Maurice sendt i Tjeneste til den anden Ende af Byen, og efterhaanden som han kom gjennem Gaderne og over Pladserne fik han ligesom nyt Haab. Det forekom ham, at der siden Nederlaget ved Chatillon var kommen mere Begeistring mellem Folk for den store Forsvarstanke. Det før saa forlystelsessyge Paris viste sig nu tappert og rede til at bære alle Savn. Man mødte nu kun Uniformer, om ikke andet bar man idetmindste Nationalgardens Hue. Som et kjæmpemæssigt Uhr, hvis Fjeder er sprunget, var det sædvanlige Liv pludselig standset, Industri, Handel og Forretninger laa paa én Gang stille; man havde nu kun én Lidenskab, den, at ville seire.

Det var det eneste Æmne, som man talte om, og som fik Hjerterne til at banke og jog Blodet til Hovedet, overalt tales der derom, i de offentlige Forsamlinger, i Vagtstuerne og i enhver sammenløben Sværm, hvoraf Fortougene idelig var spærrede. Det var allerede en Krise af sygelig Nervøsitet, som var brudt ud, en epidemisk Feber, der overdrev saavel Frygten som Tilliden, og som ved mindste Anledning kunde slippe Dyret i Mennesket løs.

Maurice saa saaledes i Martyrgade en Scene, som gjorde et vist Indtryk paa ham: det var en rasende Hob

som stormede et Hus, hvor man havde lagt Mærke til, at der øverst oppe havde været et Vindu stærkt oplyst hele Natten; det maatte øiensynlig være et Signal til Prøiserne i Bellevue.

Der var dem blandt Indvaanerne, der næsten levede paa sine Tage for at holde Øie med Omegnen. En Dag havde man været lige ved at drukne en stakkels Fyr i Bassinet i Tuillerihaven, fordi han undersøgte et Kort over Paris, som han havde bredt ud paa en Bænk.

Maurice, som tidligere havde været saa sindig, var ogsaa, da nu alt, hvad han tidligere havde troet paa, ramlede sammen om ham, bleven greben af denne sygelige Mistænksomhed. Han fortvivlede ikke mere som den Aften ved Paniken i Chatillon, han ventede, at den franske Armé igjen vilde blive istand til at kjæmpe. Udfaldene den 30te September ved Hay og Chevilly, den 13de Oktober, hvor Mobilgarden havde erobret Bagneux og endelig den 21de Oktober, hvor hans eget Regiment havde været med og en kort Tid havde bemægtiget sig Parken ved Malmaison, havde gjengivet ham hele hans Tillid.

Selv om Prøiserne paa alle Punkter havde standset dem, saa havde Armeen ikke destomindre kjæmpet tappert; den vilde endnu kunne komme til at seire. Men hvad der pinte Maurice var Paris, der svingede mellem de lyseste Forhaabninger og den sorteste Haabløshed og stadig, midt i sin Tørst efter Seier, blev hjemsøgt af Frygten for Forræderi.

Den samme Bevægelse, som havde styrtet Keiserdømmet, truede nu Regjeringen for det nationale Forsvar. Allerede nu var Jules Favre og de andre Medlemmer mere upopulære end de Ministre, som var blevne styrtede sam-

men med Napoleon den tredje. Hvis de ikke vilde slaa Prøiserne, saa havde de kun at vige Pladsen for andre, som var rede til at modtage den, og som var visse paa at ville seire ved at udskrive en Massereisning, og ved at benytte de Opfindere, der tilbød at ødelægge Fienden enten ved Undermineringer eller ved en Regn af en ny Slags græsk Ild.

Dagen før den 31te Oktober var Maurice ogsaa bleven overfalden af denne Mistvivlens Dæmon. Han gik nu ind paa de Ideer, som han tidligere havde smilet af. Hvorfor ikke? Der var jo ingen Grænser for Dumheden og Forbrydelsen.

Lige fra det Øieblik, da han foran Mülhausen havde faaet Efterretningen om Fraäschwiller, var Forbitrelsen vokset i ham, og Tanken om, at alt, hvad han havde gaaet igjennem, kun skulde føre til en ny og uoprettelig Ulykke, overvældede ham. Urostifterne den 31te Oktober havde derfor ogsaa hans hele Sympati, da de nedslaaende Nyheder Slag i Slag indløb: Tabet af Bourget, som med saa megen Tapperhed var bleven erobret Natten mellem den 27de og 28de, Thiers Ankomst til Versailles efter Reisen rundt til Europas Hovedstæder, hvor han, efter hvad man sagde, havde underhandlet i Napoleon den tredjes Navn, og endelig Overgivelsen af Metz, det sidste knusende Slag, et nyt Sedan — kun endnu mere oprørende.

Og Dagen derpaa, da han fik at vide, hvad der var sket paa Hotel de Ville: Oprørerne en kort Tid Seierherrer, Regjeringens Medlemmer Fanger indtil Kl. 4 om Morgenen og da kun reddede ved et af disse Omslag i Befolkningen, der først havde været rasende paa dem, men derefter blev bange for Følgerne, hvis Opstanden seirede; han be-

klagede alle forhastede Forsøg; det var ad den Vei Frelsen maaske havde været mulig: Opraab til dette om at gribe til Vaaben, Fædrelandet i Fare, alle de klassiske Erindringer om et frit Folk, som er rede til at dø. Thiers vovede ikke at komme til Paris, og man var lige ved at illuminere efter Afbrydelsen af Underhandlingerne.

November Maaned gik i en febrilsk Utaalmodighed. Der forefaldt smaa Slag, men Maurice var ikke med. Han laa nu i Nærheden af St. Ouen, men saa ofte som muligt gik han til Byen for at høre nyt.

Borgerrepræsentantvalgene syntes at have beroliget den politiske Lidenskabelighed, men næsten alle de valgte hørte til de yderliggaaende, og heri laa et alvorligt Fingerpeg for Fremtiden.

Under denne rolige Tilstand ventede Paris paa det store Udfald, som man saa længe havde ønsket, paa Seier og Befrielse. Og man tvivlede ikke om, at det vilde lykkes, at man skulde kaste Prøiserne tilbage og hugge dem sønder og sammen. Forberedelserne var trufne paa Halvøen Gennevilliers, som antoges for det heldigste Sted, hvorfra Angrebet kunde foregaa.

Saa en skjøn Morgen kom man i den vildeste Henrykkelse ved Efterretningerne fra Caulmiers, Orleans var erobret tilbage, Loirearmeen var paa Marschen til Paris allerede naaet til Etampes, sagdes der.

Nu var alt forandret, det dreiede sig nu kun om at gjøre et Udfald og række dem Haanden paa den anden Side af Marne. Der var nu kommen Orden i Forsvarsstyrken. Man havde dannet tre Armeer: den ene bestod af Nationalgarden under Kommando af General Clément Thomas, den anden var dannet af 13de og 14de Korps, hvortil man

havde føiet nogle af de bedste Elementer, som man havde samlet sammen rundt omkring; General Ducrot skulde føre den i det store Angreb; og endelig den tredje, Reserven, som udelukkende bestod af Mobilgardister, var betroet til General Vinoy.

Maurice var gjennemtrængt af en fuldstændig Overbevisning om et heldigt Resultat, da han den 28de Novbr. laa Natten over i Vincennesskoven med det 115de Regiment. De tre Korps af den anden Armé var der ogsaa, man sagde, at den følgende Dag var Bestemmelsen at støde til Loirearmeen i Fontainebleau.

Men saa begyndte straks Uheldene, de sædvanlige Feil, en pludselig Stigen af Vandet, der gjorde det umuligt at benytte Pontonbroerne, forkjerte Ordrer, som hæmmede Bevægelserne.

Den næste Nat var det 115de et af de første Regimenter, som kom over Floden, og Klokken 10 rykkede Maurice under en frygtelig Beskydning ind i Champigny. Han var som gal, hans Chassepot brændte ham i Hænderne trods Kulden. Hans eneste Tanke var at marschere fremad, stadig fremad, indtil de havde forenet sig med Kameraterne fra Provinserne derude. Men lige paa den anden Side af Champigny og Bry stødte Armeen paa Murene omkring Parkerne ved Coluilly og Villiers; Murene var 1,500 Fod lange, og Prøiserne havde forvandlet dem til en uindtagelig Fæstning.

Fra nu af var der kun Vaklen og Tilbagegang. 3dje Korps var bleven tilbage, 1ste og 2det, som ikke kunde komme videre, forsvarede i to Dage Champigny, som de Natten til den 2den December var nødt til at forlade efter deres resultatløse Seier.

Den Nat kamperede hele Armeen igjen i Vincennesskoven, der var hvid af Rimfrost, og Maurice laa med stivfrosne Fødder og Ansigtet trykket mod den frosne Jord og græd.

Der fulgte uhyggelige og sørgelige Dage efter det uheldige Resultat af disse voldsomme Anstrengelser. Det store Udfald, der i saa lang Tid var bleven forberedt, dette uimodstaaelige Angreb, der skulde have befriet Paris, var fuldstændig mislykket. Og tre Dage derefter kom der Brev fra General Moltke, som meddelte, at Loirearmeen var slaaet og igjen havde maattet opgive Orleans. Det var Ringen, der trak sig tættere sammen, og som det for Fremtiden vilde være umuligt at bryde igjennem.

Men midt i sin feberagtige Fortvivlelse syntes Paris at finde nye Kræfter til at fortsætte Modstanden. Hungersnøden begyndte at true. Fra Midten af Oktober havde man uddelt Kjødet i rationsvis. I December var der ikke et Stykke Hornkvæg eller et Faar tilbage, og man begyndte at slagte Hestene. Forsyningen af Mel og Korn var tilstrækkelig til at kunne levere Brød i fire Maaneder. Da Melet var brugt, havde man anlagt Møller paa Jernbanegaardene. Brændslet begyndte ogsaa at mangle, der blev lagt Beslag paa det til at male Mel, bage Brød og fabrikere Vaaben. Og Paris, uden Gas, oplyst af nogle Petroleumslamper, rystede af Kulde under sin isnende Kappe, Paris, der var paa Ration af sort Brød og Hestekjød, haabede bestandigt; man talte om Faidherbe imod Nord, Chanzy ved Loiren, Bourbaki i Øst, som et eller andet Mirakel vilde føre seirrige til Murene. Foran Bagerierne og Slagterierne ventede lange Rækker i Sneen; nu og da oplivedes de ved Nyheder om store, indbildte Seire

Efter den Modløshed, som fulgte efter hvert Nederlag, levede Haabet op igjen, blussede endnu høiere iblandt Mængden, der af Lidelse og Sult kunde se Syner ved høilys Dag.

Paa Chateau-d'Eau Plads var en Soldat, der havde talt om Overgivelse, nær ved at blive slaaet ihjel af de forbigaaende.

Armeen derimod, hvis Mod var udtømt, og som følte, at Enden nærmede sig, forlangte Fred, medens Befolkningen endnu raabte paa et Masseudfald, hele Folket, Kvinderne og Børnene med, alle skulde kaste sig over Prøiserne, og som en Flod der løber over sine Bredder, rive alt overende og føre det bort.

Maurice trak sig tilbage fra sine Kamerater: han hadede mere og mere dette Soldaterliv, der nødte ham til at ligge uvirksom i Ly af Mont-Valerien. Saa ofte han kunde, var han ogsaa i Paris, hvor han befandt sig vel midt i Mængden, hvis Haab han gjorde sig Umage for at kunne dele.

Undertiden gik han hen for at se Ballonerne gaa op; hver anden Dag blev der afsendt en fra Nordbanegaarden, den medtog Brevduer og Depescher. Under den mørke Vinterhimmel saa man dem stige og forsvinde; man skjælvede af Frygt, naar Vinden førte dem over mod Tyskland. Mange var vist gaaede feil.

Maurice havde skrevet to Gange til sin Søster Henriette, men han anede ikke, om hun havde faaet hans Breve. Erindringen om hans Søster og om Jean laa saa langt tilbage, tilhørte en anden Verden, der var saa fjern, at man ikke mere hørte noget fra den — han tænkte sjeldent paa dem. Hans Tanker var optagne af de evindelige Om-

slag mellem Modløshed og Forhaabningsfuldhed, som han levede under.

I de første Dage af Januar kom der ny Forbitrelse til, det var Bombardementet af Kvartererne paa den venstre Seinebred. Da det varede saalænge, inden det begyndte, havde han endt med at tro, at det var Humanitetshensyn, der afholdt Prøiserne derfra; men det var kun Vanskeligheder ved dens Installation. Og da en Granat havde dræbt to Smaapiger ved Val-de-Grace, var han gjennemtrængt af en forbitret Foragt for disse Barbarer, der myrdede Børn og truede med at ville brænde Musæerne og Bibliotekerne. Men da de første Dages Skræk var forsvunden, optog Paris under Bomberegnen igjen sit tidligere Liv, præget af heltemodig Udholdenhed.

Siden Nederlaget ved Campigny havde man kun foretaget et mislykket Forsøg i Nærheden af Bourget; og den Aften da Høidedraget ved Avron maatte forlades under en voldsom Beskydning, delte Maurice det Vredesudbrud, der saa stærkt greb hele Byen.

Den tiltagende Mangel paa Popularitet, som truede med at styrte General Trochu og Forsvarsregjeringen, tiltog i den Grad, at de nødtes til at gjøre en stor og unyttig Anstrengelse.

Hvorfor skulde man afslaa at føre disse 300,000 Nationalgardister i Ilden? De forlangte det stadig og fordrede deres Part i Kamp og Fare. Det var dette Masseudfald, som lige fra den første Dag var bleven forlangt; Paris skulde bryde igjennem sine Dæmninger og drukne Prøiserne i sit Folks vældige Bølge.

Man maatte give efter for denne Fordring, uagtet det utvivlsomt vilde føre til et nyt Nederlag; men for at for-

mindſte Mandefaldet nøiedes man med, foruden den aktive Armé, at anvende de 49 Bataljoner, der var mobiliſerede af Nationalgarden.

Dagen før den 19de Januar var ſom en Feſt; en umaadelig Menneſkemaſſe, der fyldte Boulevarderne og Champs Elyſées, ſaa Regimenterne marſchere afſted med Muſiken i Spidſen og ſyngende Fædrelandsſange. Kvinder og Børn fulgte dem paavei, man tiljublede dem og ønſkede dem Held og Seier.

Dagen efter ſtrømmede Befolkningen ud ad Triumfbuen til; alle var opfyldte af Haab paa Grund af Efterretningen om Beſættelſen af Montretout. De gamle Hiſtorier om Nationalgardens uovervindelige Tapperhed gik fra Mund til Mund, Prøiſerne var kaſtede tilbage, Verſailles vilde være taget inden Aften.

Om Aftenen, da det uundgaaelige Nederlag blev bekjendt, var der derfor ogſaa en ubeſkrivelig Fortvivlelſe. Medens venſtre Fløi havde taget Montretout, var Centrum trængt frem over Muren om Parken ved Buzenval, men var derpaa bleven ſtandſet af en indre Mur. Det var blevet Tøveir og regnede ſmaat, men uophørligt, Veiene var opblødte, ſaa at Kanonerne ikke kunde komme frem; disſe Kanoner, der var ſtøbte ved frivillige Bidrag, og ſom Paris havde ſat ſin Lid til. Paa høire Fløi var General Ducrots Kolonne kommen forſilde i Ilden og var for langt tilbage. Kræfterne var udtømte, og General Trochu var nødſaget til at give Ordre til Tilbagetog over hele Linjen. Man opgav Montretout og St. Cloud, ſom Prøiſerne ſtak Ild paa: Og da det var blevet mørkt, ſaa man fra Paris i Horiſonten den umaadelige Ildebrand.

Nu følte Maurice, at Enden nærmede ſig. I fire

samfulde Timer havde han, sammen med Nationalgarden, ligget i Parken ved Buzenval under en frygtelig Ild fra de prøisiske Forskansninger.

De følgende Dage, da han var kommen tilbage, priste han i høie Toner Nationalgardens Mod. Den havde virkelig ogsaa vist megen Tapperhed. Men Grunden til Nederlaget kunde jo saa kun søges i Førernes Udueligheд og Forræderi.

I Rivoligaden mødte han nogle Sværme, der raabte: "Ned med Trochu! Leve Kommunen!" Det var den revolutionære Lidenskabs Opvaagnen, et nyt Omslag i den offentlige Mening, saa foruroligende, at Forsvarsregjeringen for ikke selv at blive styrtet, troede at være nødt til at tvinge Genecal Trochu til at opgive sin Kommando og sætte General Vinay i hans Sted.

Samme Dag paa et offentligt Møde i Belleville, hvor Maurice kom ind, hørte han atter, at man forlangte Massefudfald. Det var en aldeles vanvittig Plan, og skjønt han meget vel vidste det, bankede hans Hjerte dog ved at se, hvor standhaftige alle var i deres Trang til at seire. Naar alt var forbi, kunde man jo kun vente paa et Mirakel, der skulde frelse Byen. Hele Natten laa han og drømte om vidunderlige Heltegjerninger.

Og atter hengik otte lange Dage. Paris led i Taushed og uden Klage Dødskvaler. Ingen Butiker blev lukket op, de faa Fodgængere mødte ikke mere Vogne i de øde Gader. 40,000 Heste var blevne slagtede og spiste, nu var Hunde, Katte og Rotter i høi Pris. Kornet var sluppet op, det Brød, der bagtes af Ris og Havremel, havde en styg, mørk Farve, og var klægt og ufordøieligt; og allige-

vel ventede Folk i timevis for at faa den Ration paa 300 Gram, der daglig uddeltes fra Bagerierne.

Ak, hvor var det et sørgeligt Syn, disse stakkels Kvinder, som rystende af Kulde stod i Smuds og Snavs under den øsende Regn, og som uden en Klage heltemodigt bar alle Beleiringens Pinsler, her i den store By, der ikke vilde overgive sig. Dødeligheden var tre Gange saa stor som ellers, Theatrene var omdannede til Lasareter. Naar Natten faldt paa, bredte der sig en uhyggelig Taushed ud over de forhen rige Kvarterer; de prægtige Boliger laa mørke og tillukkede, som havde Pesten herjet dem. Og Taushed=den, Mørket afbrødes kun ved Kanonernes uophørlige Torden, man saa Granaterne som Meteorer fare hen over den natlige Vinterhimmel.

Med et — den 29de Januar — spurgtes det i Paris, at Jules Favre underhandlede med Bismarck for at faa en Vaabenstilstand bragt iorden, og paa samme Tid fik man at vide, at der kun var Brød til ti Dage, og ingen Tid til at forsyne Staden med Levnetsmidler.

Her var man altsaa tvunget til Kapitulation og Paris laa taus og lamslaaet overfor den skrækkelige Sandhed, der først nu aabenbaredes.

Samme Dag, ved Midnat, lød det sidste Kanonskud, og den 29de laa Maurice med 115de Regiment atter ved Mourange indenfor Fæstningsværkerne.

Nu begyndte en sælsom Tilværelse, fuld af Uvirksomhed og Feber.

Mellem Tropperne var ikke megen Disciplin, Soldaterne drev om, hvor de vilde, indtil de skulde sendes hjem. Men Maurice var nervøs og ophidset, urolig og ængstelig; han læste ivrigt alle revolutionære Blade og

denne tre Ugers Vaabenstilstand, som kun kom istand for at Frankrig kunde udnævne en Forsamling, der kunde faa sluttet Fred, forekom ham at være en Snare, et sidste Forræderi. Selv om Paris maatte overgive sig, mente han som Gambetta, at man skulde vedblive at føre Krig med Loirehæren og Nordarmeen. Han harmedes over Nederlaget af Østarmeen, som havde maattet rykke ind i Schweiz, hvor den ikke mere gavnede Frankrig.

Endelig var han rasende over Valgene: det gik, som han havde tænkt, Provindsbeboerne var vrede over Paris' haardnakkede Modstand, vilde for enhver Pris have Fred, og fordrede Monarkiets Gjenoprettelse under Fiendens Kanoner.

Thiers var bleven valgt i 26 Departementer; den udøvende Magt var af Forsamlingen i Bordeaux lagt i hans Hænder; for Maurice stod han som et Uhyre, fuld af alskens Løgn og rede til alle mulige Forbrydelser.

Og han var i uafbrudt Raseri, denne Fred, som en monarkisk lovgivende Forsamling havde sluttet, syntes ham Toppunktet af al den Skjændsel, som var overgaaet Frankrig; han kunde neppe taale at tænke paa de haarde Betingelser, — paa de 5 Milliarder, paa Metz, paa Elsass, paa det franske Guld og det franske Blod, der strømmede ud af dette gabende, uhelbredelige Saar.

I de sidste Dage af Februar besluttede Maurice at desertere.

I en af Traktatens Artikler hed det, at alle de Soldater, som laa i Paris, skulde afvæbnes og hjemsendes.

Han vilde ikke vente længer; det var ham, som om hans Hjerte skulde briste ved Tanken om at forlade denne heltemodige Stad, der kun ved Udsultning var tvungen til

Overgivelse, — derfor forsvandt han fra Regimentet, leiede sig i Ortéesgade, helt oppe paa Butte des Moulins et lidet møbleret Værelse paa en Kvist, helt oppe over Tagene, hvorfra han havde Udsigt over den umaadelige By, som rullede sig ud under hans Øine som et Hav fra Tuilerierne til Bastillen.

En af hans Kamerater fra Studenterdagene havde laant ham 100 Francs. Saa snart han havde indrettet sig, lod han sig indskrive i en Bataljon af Nationalgarden, og med 30 Sous om Dagen kunde han nogenlunde slaa sig igjennem.

Han kunde ikke taale at tænke paa en rolig, egenkjærlig Tilværelse i et eller andet Provinshul, og de Breve, han fik fra Henriette, til hvem han havde skrevet, oprørte ham, fordi hun stadig bad og bønfaldt ham om at komme hjem og hvile sig i Remilly. Han afslog paa det bestemteste hendes Bønner, skulde maaske komme senere hen, naar Prøiserne var borte.

Og saaledes levede den unge Mand i Ophidselse og Feber, som stedse tiltog ved den ørkesløse Tilværelse, han førte hele Tiden. Han led ikke mere af Sult, han havde spist det første gode Stykke Hvedebrød med stor Glæde. I Paris, hvor hverken Brændevin eller Vin nogensinde havde manglet, levede man nu høit, og Drukkenskab tiltog med hver Dag, som gik.

Men Byen var og blev et Fængsel: ved Portene stod tysk Vagt, og der var Masser af Formaliteter at opfylde, naar man skulde ud. Intet Arbeide, ingen Forretninger kom igang, den store Menneskemasse levede her i Forventning om, hvad der skulde komme, uden at foretage sig noget somhelst, i den samme febrile Ledighed, som ophidsede

dem og gjorde dem forstyrrede i Hovedet, mens den klares
Foraarssol skinnede over dem.

Under Beleiringen havde man dog havt Militærtje-
nesten, der trættede Legemet og beskjæftigede Aanden, mens
hele Befolkningen nu gled hen i absolut Dovenskab, hvilket
var end mere farligt, da man var isoleret, afspærret fra
den øvrige Verden.

Maurice, saavelsom alle andre, drev om fra Morgen
til Aften og indaandede stadig en Luft, der var fordærvet
af alle de Vanvidsspirer, som i Maaneder havde udviklet
sig i Massen.

Den uindskrænkede Frihed, alle nød, satte Kronen paa
Ødelæggelsens Værk. Han slugte Bladene, overværede
alle offentlige Møder, trak undertiden paa Skuldrene, naar
der sagdes altfor store Dumheder, men gik dog hjem med
Hovedet fuldt af oprørske Ideer, rede til allehaande for-
tvivlede Voldsomheder, for at værne om det, han ansaa
for Sandhed og Ret.

Og i det lille Værelse deroppe høit over Tagene
drømte han endnu Seiersdrømme, troede, man kunde redde
Frankrig, frelse Republiken, naar blot Freden ikke blev
sluttet.

Den 1ste Marts skulde Prøiserne rykke ind i Paris,
og over Byen lød et langt, harmfuldt og fortvivlet Skrig.

Maurice hørte ikke en eneste offentlig Taler, som ikke
bebyldte den lovgivende Forsamling, Thiers, Mænden
fra 4de September for at være Aarsag i den frygtelige
Skjændsel, som de havde kunnet skaane den heltemodige
Stad for.

En Aften tog han endelig selv Ordet for at raabe, at
hele Byens Befolkning burde dø paa Voldene, og at Prøi

ferne kun burde komme ind over de sidste Pariseres Lig. Blandt disse Mennesker, som var forstyrrede af Maaneders Sult og Trængsel, overladte til Lediggang, forpinte af Mistroiskhed og Angst for ukjendte Rædsler, maatte Oprørstanken ligesom uvilkaarlig spire frem og vokse med uimodstaaelig Magt.

Det var en af disse skjæbnesvangre Kriser, man kan iagttage efter enhver stor Bys Beleiring, hvor til Spidsen dreven Fædrelandskjærlighed pludselig forvandles til Hævntørst og Ødelæggelseslyst.

Centralkomiteen, valgt af delegerede af Nationalgarden, havde nylig nedlagt en Protest mod Afvæbningen. Derefter havde man paa Bastillepladsen samlet et Massemøde med røde Faner og flammende Taler, med umaadelig Tilslutning og voldsom Ophidselse; en elendig Politibetjent var her bleven bundet til et Bræt og kastet i en Kanal, hvor Mængden med Stenkast havde gjort det af med ham.

To Dage efter, Natten til den 26de Februar, var Maurice faret op ved Allarmklokkens Klæmten. Paa Batignolles Boulevard saa han Flokke af Mænd og Kvinder, som slæbte afsted med Kanoner; han havde straks tilligemed en Snes andre spændt sig for en Piece, da han hørte, at Folket paa Wagrampladsen havde bemægtiget sig disse Kanoner for at Regjeringen ikke skulde overlevere dem i Fiendens Hænder. Der var 170 Kanoner, men Forspandet manglede, og Mængden havde trukket dem afsted, skubbet dem frem med Næverne lige op til Toppen af Montmartre i et Anfald af vildt Raseri, lig en barbarisk Horde, der hilser sine Guder.

Da Prøiserne den 1ste Marts maatte nøies med at

beſætte Champs Elyſées-Kvarteret, laa Paris ganſke ſtille, rørte ſig ikke, med lukkede Huſe og Skodder, ſom en død By, indhyllet i et umaadeligt Sørgeflor.

To Uger gik, Maurice vidſte ikke, hvordan Tiden ſvandt, han ventede og ventede dette frygtelige, ſom han ikke kunde forklare, men hvis Nærhed han fornam.

Freden var nu endelig ſluttet, den lovgivende Forſamling havde taget Sæde i Verſailles den 20de Marts, og dog var dette ikke forbi. Han følte, at en eller anden Rædſel maatte bryde løs.

Den 13de Marts om Morgenen, da han ſtod op, fik han et Brev fra Henriette, hvori hun atter bad ham indſtændig om at komme hjem og kjærligt truede ham med at komme ſelv og hente ham, derſom han altfor længe ventede med at opfylde hendes Bøn. Derpaa fortalte hun ham om Jean, meddelte ham, at Vennen i Slutningen af December havde forladt Remilly for at ſtøde til Nordarmeen, at han havde ligget længe ſyg af Feber i Belgien paa et Hoſpital; forrige Uge havde hun førſt modtaget Brev fra ham. Han tog til Paris, ſkjønt han endnu ikke var raſk, men nu vilde han gjøre Nytte. Henriette ſluttede med at bede Broderen ſkrive og endelig ſige hende, hvorledes Jean havde det.

Og med Brevet liggende foran ſig, faldt Maurice hen i blide Drømmerier.

Henriette, Jean — den elſkede Søſter, den Ven, ſom havde delt Møie og Beſvær med ham i Trængſelens Dage! Ak Gud — hvor de dog nu var langt borte fra ham begge to! Hvor lidt havde dog hans Tanker beſkjæftiget ſig med dem i denne Tid, da Uveirsſtormen havde raſet uophørlig i hans Sjæl!

Da hans Søster imidlertid sagde ham, at hun ikke havde kunnet give Jean sin Broders Adresse i Ortiesgade, besluttede han allerede idag at se efter ham i de militære Kontorer.

Men han var neppe kommen ned paa Gaden, før han mødte to Kamerater fra sin Bataljon, som meddelte ham, hvad der var sket paa Montmartre. Og alle tre satte afsted i Løb for at se, hvorledes det stod til og følge Begivenhedernes Gang.

Ak, denne Dag — den 18de Marts — bestemte Maurices Skjæbne!

Senere hen kunde han ikke rigtig huske, hvad han havde sagt eller gjort hin mindeværdige Dag. Først fo'r han afsted, rasende over den militære Overrumpling, man om Morgenen før Daggry havde forsøgt for at tage Kanonerne tilbage fra Montmartre.

Thiers var kommen fra Bordeaux for to Dage siden; han havde sikkert udtænkt dette energiske Angreb for med ét Slag at vinde Seier, saa at Forsamlingen uden Frygt kunde proklamere Monarkiet i Versailles.

Derefter kom han op paa Montmartre henimod Kl. 9, han opflammedes af Beretningen om Seiren, hørte om, hvordan Tropperne var kommen listende, hvordan Forspandene til alt Held var forsinkede, saa at Nationalgarden kunde gribe til Vaaben. Derefter havde Soldaterne ikke vovet at skyde paa Kvinder og Børn; de havde vendt sine Bøssekolber opad og havde fraterniseret med Folket.

Saa drev han rundt paa Maafaa, han følte allerede ved Middagstid, at Staden tilhørte Kommunen uden Sværdslag: Thiers og Ministrene havde taget Flugten fra Udenrigsministeriet, hvor de var traadt sammen, hele Re-

gjeringen var paa Vei til Versailles, de 30,000 Mand Soldater var i saadan Hast ført afsted, at der var bleven over 5000 tilbage i Paris' Gader.

Henimod Kl. 5 befandt han sig paa et Gadehjørne oppe ved den ydre Boulevard; der stod han midt i en Gruppe affindige Mennesker og lyttede, uden Spor af Harme, til Beretningen om det afskylige Mord paa Generalerne Lecomte og Clement Thomas. Aa, de Generaler — det var noget Rak alle tilhobe; han huskede dem nok fra Sedan — en mer eller mindre af dem kunde umulig være af nogen Betydning!

Og Resten af Dagen hengik i samme Forstyrrelse og Ophidselse, i en sælsom Tilstand, der forvandlede alle bestaaende Forhold — dette var en Reisning, som selve Stadens Brostene havde villet, en Opstand, som voksede med en saa rivende Fart, at Centralkomiteen til sin store Forbauselse allerede Klokken 10 kunde tage Sæde i Raadhuset, som Kommunen aldeles uventet havde gjort sig til Herre over.

Men i al denne Forvirring stod ét Minde aldeles klart for Maurice: det var hans Møde med Jean.

Denne sidste havde i tre Dage opholdt sig i Paris, hvor han var kommen uden en Skilling, mat og træt efter sin sidst overstandne Sygdom, som i hele to Maaneder havde holdt ham tilbage paa et Hospital i Brysel; han havde heldigvis næsten straks truffet Kaptein Ravaud fra 106te Regiment, og havde straks ladet sig indrullere i 124de nye Kompani, som Ravaud selv kommanderede. Han havde faaet sine Korporalsnore igjen, og var netop med sin Afdeling rykket allersidst ud af Prins Eugens Kaserne — hele Armeen havde nemlig faaet Ordre til at samle sig paa

venstre Seinebred — da han og hans Folk paa St. Martins-Boulevard blev standset af en Menneskemasse, som raabte og skreg og talte om at afvæbne Soldaterne.

Med stor Ro havde han bedt dem passe sig selv, sagt, at de intet havde at befale ham, der kun lystrede sine foresattes Ordre og ikke havde ondt isinde mod nogen. Men pludselig udstødte han et overrasket Udraab — Maurice styrtede frem, faldt ham om Halsen, og de omfavnede hinanden med broderlig Ømhed.

"Hvad? Er det dig? Min Søster har skrevet til mig .... og jeg skulde netop have opsøgt dig."

Store Taarer stod i Jeans Øine.

"Aa, min kjære lille Ven! Hvor jeg er glad over at se dig igjen! .... Jeg har ogsaa søgt efter dig .... men hvor skulde jeg finde dig i denne Helvedes By!"

Stimlen trængte sig sammen om dem med truende Lader og Miner, Maurice vendte sig fra Jean:

"Borgere! Lad mig tale med dem! Det er skikkelige Folk, dem svarer jeg for."

Han tog begge Vennens Hænder, trykkede dem i sine og hviskede:

"Ikke sandt, du gaar nu med os?"

Jeans Ansigt udtrykte den største Forbauselse.

"Med jer? Hvad mener du?"

Og saa hørte han et Øieblik paa, hvordan Maurice brusede op mod Regjeringen, mod Hæren, hørte ham tale om alle deres Lidelser, forklare, at nu skulde der komme en anden Gang i Tingene, nu skulde de feige og Forræderne straffes, nu skulde Republiken reddes og befæstes.

Og altsom den udannede Bonde lyttede til og gjorde

sig Umage for at for at forstaa, blev det rolige Ansigt mørkere, hans Øine udtrykte stor Bekymring.

"Aa nei, nei -- lille Ven, jeg gaar ikke med jer, dersom I vil gjøre saadanne smukke Ting .... min Kaptein har givet mig Ordre til at gaa til Vaugirard med mine Folk, og det gjør jeg nu lige straks. Om saa hele Helvede satte sig op mod mig, marscherede jeg alligevel. Det er da en Selvfølge, og det maa du selv kunne indse."

Han smilede til Maurice og vedblev saa:

"Men det er vist bedst, du følger med os!"

Maurice slog ud med Haanden, slap Jean. Og de to stod et Øieblik Ansigt til Ansigt, den ene ophidset af det Vanvid, som havde grebet den store By, den Galskab som var spiret frem af den sidste Regjerings Misgreb, den anden stærk og rolig med sin sunde Fornuft og sin Uvidenhed; han var jo vokset op i Arbeide og Sparsomhed. Og dog var de Brødre, et uopløseligt Baand knyttede dem sammen, de følte som en sønderrivende Smerte, da Mængden trængte paa at skille dem ad.

"Farvel, Jean!"

"Farvel, Maurice!"

Det var et Regiment — 79de — hvis tætte Masse kom ud fra en Sidegade og kastede Folk ind paa Fortougene.

Atter hørtes Skrig og Eder, men de turde ikke standse Soldaterne, som førtes frem af Officerer.

Og den lille Afdeling af 134de benyttede sig af Leiligheden til at komme frem.

"Farvel, Jean!"

"Farvel, Maurice!"

De vinkede til hinanden — føiede sig i Skjæbnens Vilje, som drev dem i hver sin Retning, — skjønt deres Hjerter aldrig kunde skilles!

De følgende Dages Begivenheder rev Maurice med, saa han glemte alt andet.

Den 19de vaagnede Paris op uden Regjering; mere forbauset end egentlig forskrækket over at høre, at Hær, Ministre og offentlige Myndigheder var flygtede til Versailles i Nattens Mulm og Mørke, og da Veiret var deiligt, gik hele Paris Befolkning i den klare, friske Sønd agssol ned for at betragte Barikaderne.

En stor, hvid Plakat fra Centralkomiteen opfordrede Folk til at møde ved Valgene, — den var holdt i en meget rolig og fornuftig Tone.

Kun vakte det Forundring, at den var underskrevet af lutter ubekjendte Personer. I denne Kommunens Morgenrøde stod Paris imod Versailles, den store By strømmede over af Harme over alt, hvad den havde gjennemgaaet, og Mistro mod den Regjering, som var Aarsag i alle dens Lidelser.

Forresten var det fuldstændigt Anarki. Borgmestrene i de forskjellige Kredse gjorde forgjæves Anstrengelser for at bringe en Forsoning tilveie; Centralkomiteen var ikke ganske vis paa den fødererede Nationalgarde og var endnu temmelig beskeden i sine Fordringer.

Et Par Skud, der faldt ved den ret fredelige Manifestation paa Vendomepladsen, nogle Ofre, hvis Blod farvede Brostenene røde, kastede en Anelse om Rædsel blandt Befolkningen.

Og mens Oprøret seirrigt drog ind i Ministerierne og i de andre offentlige Bygninger, hvor de forskjellige

Bestyrelser havde havt Sæde, skjælvede og bævede man i Versailles baade af Frygt og Harme; Regjeringen hastede med at samle den nødvendige militære Styrke for at tilbageslaa et Angreb, som man følte var nær forestaaende. De bedste Tropper fra Nordarmeen og Loirehæren beordredes skyndsomst til Versailles; ti Dage efter var der samlet omtrent 80,000 Mand og snart blev man saa modig og tillidsfuld, at to Divisioner aabnede Fiendtlighederne og allerede den 2den April fratog de fødererede Puteaux og Courbeveuie.

Først næste Dag var det, at Maurice, der med sin Bataljon var rykket ud for at erobre Versailles, kom i Tanker om Vennen, og mindedes Jeans bekymrede, alvorlige Farvel.

Versaillestroppernes Angreb havde forbløffet og opirret Nationalgarden.

Tidlig om Morgenen var 3 Kolonner — omtrent 50,000 Mand — stormede gjennem Bougival og Meudon for bemægtige sig den monarkiske Forsamling og Morderen Thiers.

Det var det heftige Masseudfald, man saa inderlig havde ønsket under Beleiringen, og Maurice var ængstelig for at møde Jean, for at gjense ham i Fiendens Rækker eller død paa Valpladsen.

Men Nederlaget var altfor hurtigt, hans Bataljon havde neppe naaet Bergèresplateauet paa Rueilveien, før Granater fra Mont Valerien faldt midt i Rækkerne.

Der udbrød almindelig Bestyrtelse, nogle havde troet, at Kameraterne paa Fortet var deres Venner, andre fortalte, at Kommandanten havde lovet ikke at løsne et eneste Skud.

Og en usigelig Rædsel brød ud mellem de føderererede, deres Rækker opløstes i vild Flugt mod Paris, mens Tøten af Kolonnen blev afskaaret af de andre ved en omgaaende Bevægelse af General Vinoy og blev nedhugget i Rueil.

Maurice slap ud af Myrderiet; han vendte hjem med Sjælen fuld af Had og Nag til denne saakaldte Regjering, der skulde kjæmpe for Orden og Lovlighed, blev slaaet hver Gang den stod overfor Prøiserne og kun fik Mod og Mands Hjerte, naar der var Tale om at overvinde Paris.

Og ved St. Denis, ved Charenton stod de tyske Hære og var Vidner til dette smukke Skuespil; saa, hvordan de Franske myrdede hverandre.

Derfor kunde han ikke lade være at bifalde de første voldsomme Forholdsregler: Opførelsen af Barrikader over Gaderne, Fængsling af Gidslerne, Ærkebispen, Præsterne og de forhenværende Embedsmænd.

Paa begge Sider begyndte nu Grusomhederne, i Versailles blev Fangerne skudt, i Paris bestemtes det, at tre Gidsler skulde halshugges for hver Fange, der ofredes, og den Smule Forstand, Maurice havde tilbage efter saa mange Ulykker og saa mange Rystelser, svandt bort i den Affindighedens Storm, der rasede trindt om ham.

Kommunen stod for ham som en Hævnens Engel, som en Frigjørelsens Genius, der lutrer og renser.

Fremtiden var ikke ganske klar for ham, men han mindedes sine klassiske Studier, tænkte paa de store, fine Byer, paa en Føderation af rige Provinser, som tvang Verden til Lydighed.

Dersom Paris gik seirrig ud af denne Kamp, saa han den i Hæderens Straaleglans omdanne Frankrig til Frihedens og Retfærdighedens Hjemstavn, skabe et nyt Sam-

fund efter at have feiet de raadne Reſter bort af det forrrige.

Ganſke viſt var han efter Valgene bleven en Smule overraſket ved den mærkelige Blanding af moderate, revolutionære og ſocialiſtiſke Navne, ſom fandtes mellem Regjeringens Medlemmer, og hvem dette ſtorſlaaede Hværv betroedes.

Han kjendte ikke saa faa af disſe Mænd og havde altid betragtet dem ſom Middelmaadigheder.

Mon her ikke var at befrygte alle Slags Sammenſtød, naar ſaa forſkjellige Meninger ſkulde repræſenteres? Men den Dag, da Kommunen høitidelig tog Sæde paa Raadhuſet ſom anerkjendt Regjering i Paris, mens Kanonerne tordnede og de røde Flag vaiede i Vinden, da vilde han glemme hver en Aengſtelſe, og hans Hjerte ſvulmede af ubegrænſede Forhaabninger.

Og han ſaa ſkjønne Fremtidsſyner, ophidſet til det yderſte, ſom han var, midt imellem nogles Løgne og andres eksalterede Tro.

I hele April Maaned rykkede Maurice hver Dag ud ved Neuilly med de føderererede.

Det tidlige Foraar ſpredte Siren og Guldregn ud over Haverne, hvor Kampen ſtod og hvor de ſloges midt i det lyſe, grønne Bladhang, — — de føderererede pleiede at marſchere hjem med en Buket friſke Blomſter ſtukket ned i Bøsſepiben.

Nu var der ſamlet ſaa mange Tropper i Verſailles, at man havde kunnet danne to Hære, den ene under Marſkalk Mac Mahons Kommando, den anden — Reſerven — under General Vinoy.

Kommunens Hær beſtod af 100,000 mobiliſerede Na-

tionalgardiſter og omtrent ligeſaa mange faſte Taopper; men kun 50,000 gik virkelig i Ilden.

Og hver Dag gjennemſkuede man tydeligere Regjeringens Angrebsplan: efter Neuilly beſatte de Bècan, derpaa Asnières, kun for at drage Tropperne nærmere sammen om Byen; de vilde ind ved Point du Jour, saa snart de der kunde trænge gjennem Volden under Ilden fra Mont Valèrien og Fort Iſſy. Mont Valèrien var i deres Magt, nu gjaldt det om at bemægtige sig Fort Iſſy, som de angreb, idet de benyttede sig af Prøiſernes efterladte Forſkansninger.

Fra Midten af April lød Geværsalver og Kanonade uden Ophør.

I Levaillais i Neuilly knaldede en beſtandig Tiraillørild baade Dag og Nat.

Svære Pjecer anbragt paa pansrede Waggoner kjørte ad Ringbanen frem og tilbage og skjød paa Asnières over Levaillais. Men det var iſær i Vannes i Iſſy, at Bombardementet raſede, alle Rudeene i Paris ryſtede, som paa Beleiringens værſte Tid. Og 9de Mai, da Fort Iſſy faldt i Verſaillesarmeens Hænder, betød dette Kommunens Nederlag i en nær Fremtid, og i et Anfald af Rædsel dreves Centralkomitæen til de meſt yderliggaaende Beſlutninger.

Maurice bifaldt Oprettelſen af en ny Velfærdskomite.

Han mindedes sit Fædrelands Hiſtorie, mente Øieblikket maatte være kommet, da energiſke Forholdsregler maatte tages, derſom Frankrig skulde frelſes.

Af alle de nys begaaede Voldshandlinger havde kun en eneſte oprørt ham: det var Omſtyrtningen af Vendome-

sølen; og han skammede sig herover, som over en uværdig Svaghed, men han hørte endnu sin Bedstefader fortælle om Marengo, Austerlitz, Jene, Eylau, Friedland, Wagram, Moskawa, disse krigerske Beretninger, der bragte ham til at bæve af Begeistring.

Men at man jævnede Morderen Thiers' Hus med Jorden, at man beholdt Gidslerne som Sikkerhed og som Trusel, det var jo kun simpel Retfærdighed i den Harme, som stadig steg, mens Versailles bombarderede Paris, saa Husene faldt i Grus og Tagene styrtede sammen og knuste Kvinder og Børn.

En uhyggelig Ødelæggelseslyst vaagnede hos ham, efterhaanden som han saa, at hans skjønne Drømme aldrig vilde blive til Virkelighed.

Dersom Hævnens Retfærdstanke skulde kvæles i Blod, var det bedst, at Jorden skaansomst aabnede sig og opslugte dem alle — maaske kunde et nyt Samfund stige op af Ruinerne. Paris kunde gjerne gaa op i Luer som et umaadeligt Offerbaal, det var bedre for den store Stad end at falde tilbage i den gamle Lastefuldhed og Elendighed, som havde gjort den til Bolig for et usselt Samfund.

Og han drømte en forfærdelig sort Drøm. Han saa den umaadelige By ligge i Aske — kun rygende Brande paa begge Sider af Floden; Saaret var brændt ud med Ild, en uhørt Rædsel, en eksempelløs Katastrofe havde renset Paris for alle dens fordums Laster, og et nyt Folk kunde nu fremstaa.

Derfor ophidsedes han stedse mere af de Rygter, som gik: han hørte Tale om hele Kvarterer, der var underminerede, om Katakomberne, som var fulde af Krudt, alle de offentlige Bygninger kunde sprænges i Luften paa et givet

Tegn, elektriske Traade satte de forskjellige Miner i Forbindelse, saa at en eneste Gnist kunde tænde paa mange Steder, overalt var umaadelige Oplag af brændbart Stof, især af Petroleum, som i et Øieblik kunde forvandle hver en Gade til et Ildhav, til en luende Strøm.

Kommunen havde med en dyr Ed svoret, at dersom Versailles-Hæren trængte ind i Paris, skulde ikke en Moders Sjæl komme levende længer end til Bommene: Gaderne skulde aabne sig som Svælg, Husene skulde styrte sammen, Paris skulde gaa op i Luer og opsluge hver en, som vovede sig frem.

Og naar Maurice hengav sig til slige sørgelige Drømmerier, følte han en næsten ubevidst Misfornøielse med Kommunen. Han havde ingen Tillid til disse Mænd, mærkede godt, at Regjeringen manglede den fornødne Dygtighed, var altfor mangeartet i sin Sammensætning; han saa, at den, efterhaanden som Faren rykkede nærmere, mistede alt Maadehold, blev forstyrret og idiotisk.

Af alle de sociale Reformer, den havde lavet, var ikke en eneste blevet til Virkelighed, og man kunde med nogenlunde Sikkerhed sige, at den ikke vilde efterlade sig et Værk, som vilde leve, naar den var styrtet. Men det allerværste var dog den Tvedragt og Splid, som herskede mellem selve Regjeringens Mænd, den Mistro, der gnavede paa deres Arbeide og ødelagde det.

Mange — især af de moderate — var allerede saa ængstelige, at de ikke viste sig ved Møderne. Andre handlede under Tvang af Begivenhederne, skjælvede for en eventuel Diktator; man var kommen til det skjæbnesvangre Tidspunkt, hvor de forskjellige Grupper i en revolutionær Forsamling ødelægger hverandre for at redde Fædrelan-

det. Først mistænkeliggjordes Cluseret, saa Dombrowsky — nu kom Turen til Rossel.

Trods sin store Myndighed som civildelegeret i Krigsministeriet havde endogsaa Delescluze kun meget lidt at sige.

Og denne store sociale Anstrengelse spredtes, kvaltes i Fødslen, fordi de Mænd, som skulde bære den frem, mere og mere isoleredes og med hver Time sank længere ned i Afmagt og Uformaaenhed, hvoraf de kun vaagnede for at begaa fortvivlede, affindige Handlinger.

I Paris selv begyndte man at blive rædselsslagen. Først havde Befolkningen skummet af Raseri mod Versailles, bævet ved Mindet om Beleiringens Lidelser — nu begyndte man at blive kjed af Kommunen. Den tvungne Militærtjeneste, Forordningen, som bød alle Mand under 40 Aar at møde under Vaaben, havde opirret de rolige fornuftige Mennesker og bestemt mange til at tage Flugten. Man listede sig bort over St. Denis, forklædt, med falske Pas, eller løb i mørke Nætter ved Hjælp af Stiger og Reb over Fæstningsgravene ud af Staden.

De velhavende Borgere var forlængst reist. Ingen Fabrik, intet Værksted havde aabnet sine Porte. Ingen Handel, intet Arbeide, kun Leddiggang overalt, mens man gik og ventede den uundgaaelige Opløsning.

Og Folket levede af Nationalgardens Sold, af de 30 Sous, som betaltes af Bankens Millioner og som var den kraftigst virkende Aarsag til Oprørets Tilværelse. Hele Kvarterer stod tomme med lukkede Butiker, med uddøde Façader.

Under den klare Maisols Straaler mødte man i de øde Gader kun de føderéredes vilde Pomp, naar de faldn-

førtes til Graven, uden Præst, med røde Flag over Kisterne, fulgt af Mængden, som bar røde Evighedsblomster i Knaphullerne.

Kirkerne var lukkede, aabnedes om Aftenen for at bruges til Klubmøder. Kun revolutionære Blade taaltes, alle andre var forbudte.

Paris var ødelagt, den store, ulykkelige Stad bevarede sin Uvilje mod den monarkiske Forsamling, thi den var republikansk sindet: men med hver Dag voksede dens Rædsel for Kommunen og dens Længsel efter Befrielse; man var træt og ængstelig ved at leve midt i alle de skrækkelige Rygter om Gidsler, Fængsling og Henrettelse, om Krudttønder, som var hensat rundt om i Kloakerne, hvor Mænd med Fakler stod rede til paa et givet Vink at sprænge Byen i Luften.

Maurice, der aldrig havde hengivet sig til Nydelsen af stærke Drikke, lod sig nu rive med af den almindelige Mangel paa Maadehold. Det hændte ofte, naar han var paa Post, eller naar han tilbragte Natten paa Vagtstuen, at han drak sig et eller flere Glas Konjak, og han taalte ikke meget — blev straks beruset og eksalteret.

Det var den store Fare fra den første Beleiringstid, som nu voksede under den anden. Denne Befolkning, der neppe havde Brød, men hele Tønder af Spiritus, og som nu ved det første Glas talte over sig.

For første Gang i sit Liv — en Søndag, den 21de Mai — kom Maurice fuld hjem i Ortiesgaden, hvor han undertiden tilbragte Natten. Han havde hele Dagen været i Neuille, havde nu og da løsnet et Skud og drukket med Kameraterne for at bekjæmpe den umaadelige Træthed, som truede med at overvælde ham. Og tilsidst var han

tyet hjem i sit lille Kvistkammer, havde kastet sig paa Sengen uden at vide, hvad han gjorde eller hvordan han egentlig var naaet hjem. Og da han næste Morgen blev vækket af Allarmklæmten og Hornsignaler, stod Solen allerede høit paa Himlen.

Den foregaaende Dag havde Versaillestropperne fundet en Port ved Point-du-Jour ubevogtet, og de var uden Modstand trængt ind i Paris.

Saa snart han i Hast havde klædt sig paa, kastet Geværet over Skulderen og var kommen ned paa Gaden, mødte han en Flok Kamerater, som meddelte ham Gaarsdagens Begivenheder paa en saa forvirret Maade, at han med Nød og neppe kunde fatte, hvad her var foregaaet.

I ti Dage havde Kanonerne fra Mont Valèrien og Fort Issy beskudt Voldene, saa at Stillingen ved Sankt Cloud-Porten var bleven aldeles uholdbar, og det definitive Angreb var bestemt til næste Dag, da en forbigaaende henimod Klokken 5 havde lagt Mærke til, at Porten var uden Vagt. Han havde med en Haandbevægelse vist dette til Soldaterne, som var i en nærliggende Skanse, neppe 50 Alen fra Porten.

Ufortøvet var to Kompanier af 37te Linjeregiment marscheret ind. Og bagefter dem rykkede saa hele 4de Korps, kommanderet af General Douay. Hele Natten vandrede Versailles-Tropperne i uafbrudt Strøm samme Vei. Klokken 7 marscherede Vergès Division ned mod Grenellebro lige til Trocadèro. Klokken 9 besatte General Clinchamp Passy og Slottet la Muette. Kl. 3 om Morgenen leirede 2det Korps sig i Boulogneskoven, mens Bruots Division omtrent paa samme Tid gik over Seinen for at besætte Porten ved Sèvres og lette 2det Korps' Frem-

trængen under General Cissey; dette sidste skulde nemlig besætte Grenelle-Kvarteret en Time senere.

Saaledes var Versailles-Hæren den 22de om Morgenen Herre over Trocadèro og la Muette paa høire Flodbred, over Grenelle paa venstre Bred, og dette vakte selvfølgelig den yderste Bestyrtelse og Harme hos Kommunen, som raabte paa Forræderi og var aldeles forvildet ved Udsigten til et uafvendeligt og fuldstændigt Nederlag.

Maurices første Tanke, da han hørte dette, var denne: nu var alt forbi, nu havde man kun at lade sig skyde ned.

Men Allarmklokkerne vedblev at klæmte, Trommen lød; Kvinder, ja, endog Børn arbeidede paa Barrikaderne, i Gaderne herskede en ubeskrivelig Ophidselse mellem civile militære, — Bataljonerne havde i Hast samlet sig paa sine Poster. Og allerede ved Middagstid var det gamle usluk-kelige Haab atter vaagnet hos Kommunens ukuelige Stridsmænd, de v i l d e seire, — de saa jo, at Fienden næsten ikke havde rørt sig af Pletten.

Disse Tropper gik frem med yderste Forsigtighed, fulgte Prøisernes Taktik, som de af egen dyrekjøbt Erfaring kjendte og havde lært at bruge.

Fra Raadhuset organiseredes Forsvaret af Delescluze og Velfærdskomiteen.

Det hed sig, at han haanlig havde negtet at underhandle og bringe en Forsoning istand i sidste Øieblik, og dette opflammede de fødereredes Mod; — Paris m a a t t e seire. Allevegne vilde man gjøre den mest fortvivlede Modstand, — Angrebet og Forsvaret vilde blive lige vildt og hadefuldt, ingen Naade og Barmhjertighed paa nogen af Siderne; denne Dag tilbragte Maurice i Nærheden af Marsmarken og Invalide-Hotellet; langsomt og stadig

kjæmpende trak han og Kamerateme sig tilbage fra Gade til Gade.

Sin egen Bataljon havde han ikke kunnet finde, han kjæmpede mellem lutter fremmede Ansigter, blev af dem draget med over paa venstre Bred, uden at han vidste, hvor han kom hen.

Ved Firetiden forsvarede han en Barrikade i Universitetsgade ved Esplanaden, — og først ved Mørkets Frembrud trak de sig tilbage, da de hørte, at Bruots Division rykkede frem langs Kaien og havde besat den lovgivende Forsamling.

De var lige ved at blive omringede og naaede med Nød og neppe Lillegade ad St. Dominiquegade og Bellechasegade.

Da det blev mørkt, havde Versailles-Hæren besat en Linje, som gik fra Vanvesporten over Palais Bourbon, Elysèepaladset. St. Augustinkirken, St. Lazare-Banegaarden og endte ved Asnièresporten.

Næste Dag — den 23de — blev for Maurice den allerværste Dag.

Den Flok fødererede — nogle Hundrede — blandt hvilke han befandt sig, og som hørte til flere forskjellige Bataljoner, holdt endnu Kvarteret fra Kaien til til St. Dominiquegade.

Men de fleste af dem havde bivouakeret i Lillegade i de store Haver der.

Selv havde han sovet godt og roligt paa en Græsplæne ved Siden af Æreslegionens Palads.

Straks om Morgenen troede han, at Tropperne vilde styrte frem fra den lovgivende Forsamlings Palads for at drive dem tilbage til de stærke Barrikader i Bacgade. Dog

gik den ene Time efter den anden, uden at man foruroligede dem.

Der udvekſledes nu og da en Kugle, ſom ingen videre Virkning frembragte.

Det var Verſailles-Hærens Plan at gaa langſomt og forſigtigt frem, uden nogenſinde at gjøre et direkte Angreb paa den frygtelige Fæſtning, de fødrerede havde indrettet ſig paa Terraſſen ved Tuilerierne. De marſcherede tilvenſtre og tilhøire langs Fæſtningsværkerne, ſaa at de førſt beſatte Montmartre og Obſervatoriet, for ſiden at rykke ned over Centrum og indtage det.

Henimod Klokken 2 hørte Maurice, at det trefarvede Flag vaiede paa Montmartre; det ſtore Batteri ved Galettemøllen var bleven angrebet fra tre Sider paa en Gang, tre Armekorps havde fra Lepicgade, Saulesgade og Mont Cenisgade kaſtet ſine Bataljoner i Ilden og Batteriet havde ikke kunnet holde ſig mod en ſaadan Styrke; Seierherrerne rykkede nu ned over Paris, tog St. Georgspladſen, Notre-Dame, de Lorettekirken, Kommunalkontoret i Drouotgade, mens en omgaaaende Bevægelſe paa venſtre Seinebred gik ud fra Montparnasſekirkegaard og ſtrakte ſig over Enferplads og Heſtetorvet.

Harme, Skræk og Beſtyrtelſe udbredte ſig blandt de fødererede ved disſe Fiendens haſtige Fremſkridt.

Hvad for noget? Montmartre var indtaget i to Timer!

Opſtandens glorværdige, uindtagelige Kaſtel var faldet i Hænderne paa Verſailleshæren!

Maurice ſaa meget vel, at Rækkerne blev tyndere; Kamerateerne liſtede af, den ene efter den anden, — gik hjem og vaſkede Krudtet af Fingrene, fik en Bluſe trukket

paa i Skræk for, hvad der ventede dem, der toges med Vaaben ihænde.

Barrikaderne i Bellechassegade og i Martignacgade var tagne, ved Foden af Lillegade saaes allerede krapfarvede Benklæder. Og snart var kun de mest rasende tilbage, en halvhundrede Stykker, der var rede til at dø, naar de først havde skudt saa mange af sine Modstandere, som de kunde, — saa mange de kunde naa af disse fordømte Mennesker, der behandlede de føderererede som Røvere og uden videre skjød Fangerne ned bag de kjæmpendes Rækker.

Det vilde Had var i Løbet af Dagen vokset; der gaves ingen Pardon mellem disse ophidsede Drømmere, der vilde dø for sin Idé, og Soldaterne, der var fulde af reaktionær Lidenskab og rasende over at maatte slaaes.

Henimod Klokken 5 trak Maurice og hans Folk sig omsider for Alvor tilbage langs Barrikaderne i Lillegade; de skjød stadig, men pludselig saa de en tæt Røgmasse vælte frem af Æreslegionens Palads. Det var den første Ildspaasættelse; og ophidset, vanvittig, som han i denne Time var, fyldte Synet af Branden hans Hjerte med vild Glæde.

Timen var kommen! Nu skulde hele Staden flamme op som et umaadeligt Baal, der kunde lutre hele Verden! men han blev med ét opmærksom paa fem seks Mænd, der hastig listede sig ud af Paladset; en høi Fyr førte dem an, og Maurice havde ingen Møie med i ham at gjenkjende Chauteau, hans Kamerat fra 106te Regiment. Efter 18de Marts havde han set ham med Snor om Kasketen, senere hen var han steget i Grad, var overbroderet med Guldsnore, ansat ved Staben hos en eller anden General, som ikke vovede sig i Ilden. Og nu mindedes han en Historie,

han havde hørt: Chauteau boede i Æreslegionens Palads sammen med en god Veninde, — de levede høit paa Kommunens Bekostning, han laa med lange Støvler i pragtfulde Senge, skjød med Revolver tilmaals efter de store Speile for at slaa Tiden ihjel.

Ja, man forsikrede, at det her omtalte Fruentimmer, som her levede sammen med ham, hver Morgen, under Paaskud af at gjøre-Indkjøb i Centralhallerne, kjørte ud i Galaekvipage med store Pakker stjaalent Linned, Sølvtøi, Taffelure osv., som hun paa den Maade skaffede tilside.

Og da Maurice saa ham luske afsted med sine Folk, holdende en Petroleumslampe i Haanden, overfaldtes han af uhyggelig Fornemmelse, — han følte, hvorledes hans Overbevisning og hans Tro vaklede, en rædsom Tvivl greb hans Sjæl.

Var det frygtelige Værk maaske en Forbrydelse, siden man maatte bruge slige Mænd som Redskab til dets Fuldbyrdelse?

Atter gik flere Timer, han kjæmpede nu i Fortvivlelse, blev kun paa Pletten, fordi det var hans faste Vilje at oppebie Døden her ved Barrikaden.

Hvis han havde taget feil, vilde han idetmindste med sit Blod betale sin Vildfarelse!

Den Barrikade, der paa Høide med Bacgade afspærrede Lillegade, var meget stærk, den var lavet af Sække og Tønder fyldte med Jord og med en dyb Grav foran. Han og omtrent en halv Snes fødererede forsvarede den, de laa op mod Skansen, tog omhyggelig Sigte, og kunde ramme hver en af de Soldater, som enkeltvis kom dem for nær.

Maurice blev liggende der, til det blev ganske mørkt; stille og taus brugte han sine Patroner, han vilde blive

paa Pletten, vente paa Dødens Komme, ingen Anstrengelse gjøre for at undslippe; han var fortvivlet, — havde opgivet Ævret.

Hans Blik gled henover de store Røgmasser, der vedblev at vælte frem af Paladset, og som af Vinden sloges ned i Gaderne og skjulte Flammerne.

I et nærliggende stort Hus udbrød ogsaa Ild. Og nu kom en Kamerat med Melding om, at Soldaterne, der ikke turde vove sig frem i Gaden, var ved at gjøre en Omvei gjennem Gaarde og Haver, at de med Hakker brød igjennem Murene.

Alt var forbi, de kunde komme hvert Øieblik.

Ganske rigtig kom en Kugle susende gjennem et Vindu ned over dem, og Maurice saa for sidste Gang Chauteau og hans Folk med Petroleumskanden og Fakkel i Hænderne ile ind i Huse tilhøire og tilvenstre for Hjørnestedet.

En halv Time efter slog Flammerne op mod Nattehimlen, mens han endnu laa stille mellem Tønder og Sække, og benyttede sig af det blændende Lys fra Ildebranden til at skyde de Soldater, som var uforsigtige nok til at vove sig ud paa Gaden.

Hvorlæng skjød Maurice?

Han havde mistet Bevidstheden om Tid og Sted.

Klokken kunde være 9, maaske 10.

Det afskyelige Arbeide, han havde paataget sig, fyldte ham nu med Væmmelse, han var ved at kaste op som i en Rus efter daarlig Vin.

Rundt om ham flammede Husene, de begyndte at udbrede en kvælende Varme, Gnisterne regnede ned over ham.

Hvordan var det, Ordren lød?

Byen stikkes i Brand, — Barrikaderne forlades! Troppernes Fremtrængen stanses ved en altopslugende Flammelinje, — Paris brændes efterhaanden som den overgives! Og han vidste, at det ikke alene var Husene i Bacgade, som gik op i Luer. Bagved sig saa han et umaadelig rødt Skjær, han hørte en fjern Brusen og Brummen, som om hele Staden blev stukket i Brand.

Tilhøire langs Seinen vilde Luerne snart slikke op om Husene, — det var jo allerede længe siden Chauteau og hans Folk var forsvundne med Fakler og Petroleum. De modigste og standhaftigste af hans Kamerater forlod Valpladsen, de var bange for at blive omringede og skudt ned som Hunde af Soldaterne.

Omsider var han alene paa Barrikaden, han havde lagt sig imellem to Jordsække, tænkte kun paa at forsvare Fronten, da Soldaterne endelig kom ud af et Hus i Bacgade og faldt ham i Ryggen.

I Kampens Hede havde Maurice slet ikke tænkt paa Jean, og denne, som med sit Regiment var rykket Bruots Division til Undsætning, havde heller ikke husket paa Vennen.

Den foregaaende Dag var han bleven kommanderet mod de fødererede paa Marsmarken og ved Invalidehotellet. Henimod Middag havde han idag forladt Bourbon-Paladset, og havde været med til at storme Barrikaderne i Kvarteret om St. Pèresgaden.

Han, som ellers var Sindigheden selv, ophidsedes efterhaanden ved denne afskylige Krig mod egne Landsmænd, han og alle hans Kamerater var rasende over Oprørernes haardnakkede Modstand, naar de var saa trætte

og kjede af at slaaes, naar de trængte saa haardt til Hvile efter alt, hvad de havde døiet.

Krigsfangerne, som førtes hjem fra Tyskland og indrulleredes i Regimenterne, skummede af Raseri mod Paris; desuden fortaltes der saa mange forfærdelige Historier om Kommunens græsselige Voldsgjerninger, at Haarene maatte reise sig paa Hovedet af den skikkelige Fyr, som havde den største Respekt for andres Liv og Eiendom og altid havde holdt paa Ordenens Opretholdelse. Han var og havde altid været den fornuftige Bonde, som ønsker Fred for at Arbeidet kan komme i Gang, for at man i Ro kan tjene sit Brød.

Men det, som allermest bragte ham ud af sig selv, det, som forvandlede hans Ophidselse til formeligt Raseri, var Ildebrandene.

Sætte Ild paa Husene! Brænde Slottene! Fordi de ikke havde Overtaget — nei, dette var for galt! Saadan en Handlemaade var kun tænkelig mellem Røvere og Banditer! Og han, der igaar oprørtes ved de summariske Henrettelser, var idag bleven aldeles vild, hylede og huggede løs, saa at Øinene stod ham ud af Hovedet.

Med sin Afdeling fo'r Jean som en rasende ud i Bacgade. Først syntes han, Barrikaden var forladt, men saa fik Øie paa en Kommunard, som laa mellem to Sække og sigtede og skjød ud i Lillegade. Han styrtede frem og jagede sin Bajonet ned i Ryggen paa Manden.

Maurice havde ikke havt Tid til at vende sig om.

Han udstødte nu et Skrig, løftede Hovedet. Flammerne kastede sit klare Lys over ham.

"Aa, Jean — gamle Ven! Var det dig?"

Dø, dertil var han rede — han længtes inderlig efter, at det hele skulde være overstaaet! Men dø for Vennens, for Broderens Haand — det gjorde Døden altfor bitter, det forgiftede hans sidste Øieblik!

"Var det dig, Jean — gamle Ven?"

Lynslaaet, rædselsslagen stod Jean ved hans Side og saa ned paa ham.

De var alene, de andre Soldater forfulgte Flygtningerne. Rundt om dem luede Ilden, ud fra de høie Vinduer væltede røde Flammer, mens Lofterne med Brag styrtede sammen indenfor. Og hulkende kastede Jean sig ned hos Maurice, følte paa ham, prøvede paa at løfte ham op, vilde se, om han ikke kunde redde ham endnu.

"Aa, min stakkels lille Ven, min egen lille Ven!"

VIII.

Da Toget fra Sedan efter utallige Forsinkelser omsider rullede ind i St. Denis' Banegaard henimod Klokken 9. saaes et stærkt ildrødt Skjær mod Syd, som om hele Paris stod i lyse Luer.

Efterhaanden som Natten faldt paa, havde det lidt efter lidt bredt sig, kastet et blodigt Lys over de smaa Skyer, som drev mod Øst og druknede i Mørket.

Henriette var en de første, som steg ud, hun var ængstelig ved dette Syn, som alle de reisende paa Veien havde lagt Mærke til, mens Toget gled over de mørke Marker.

Nu befalede de prøisiske Soldater, som holdt Banegaarden besat, alle at stige ud, mens to af dem raabte paa daarligt Fransk:

"Paris brænder .... Toget standser her, ingen kan komme videre .... Paris brænder, Paris brænder!"

For Henriette var det en rædsom Efterretning.

Aa, Gud i Himlen! Kom hun for silde? Maurice havde ikke svaret paa hendes to sidste Breve, — fra Hovedstaden kom stedse mere foruroligende Meldinger, — nu var hun bleven saa bange, at hun pludselig havde bestemt sig til at forlade Remilly og opsøge sin Broder.

Hun blev med hver Dag mere nedslaaet ved Opholdet hos Onkelen; den tyske Indkvarterings Haardhed og Fordringsfuldhed voksede, altsom Paris' Beleiring trak ud; og nu, da Regimenterne et for et drog hjemad, var Byerne og Egnene igjen udtømte af de stadige Udskrivninger.

Om Morgenen ved Daggry, da hun var staaet op for at tage med Toget fra Sedan, havde hun fundet Gaarden fuld at tyske Kavallerister, som havde sovet paa Jorden indhyllet i sine Kapper.

De var saa mange, at de dækkede hele Gaardspladsen.

Saa lød med ét Hornsignal, alle stod op, tause og stille, i de lange folderige Kapper; og hun gøs, thi hun syntes det lignede de faldnes Opstandelse paa Valpladsen under Domsbasunens Lyd.

Her i St. Denis gjensandt hun Prøiserne, det var dem, som raabte:

"Paris brænder ..... Ingen kommer videre ..... Paris brænder .... Paris brænder...."

Og dette Raab bragte hende ud af sig selv.

Forvildet ilede hun frem med sin lille Vadsæk i Haanden, hun vilde vide nærmere Besked.

I to Dage havde Kampen raset i Staden, Jernbanen var afbrudt, Prøiserne saa til. Men hun vilde ikke lade sig standse, og hun gik hen til Kapteinen, som her kommanderede.

"Hr. Kaptein! Jeg skulde til min Broder, for hvem jeg er forfærdelig ængstelig. Jeg beder og bønfalder Dem .... hjælp mig at naa min Reises Maal!"

Hun standsede, — hun gjenkjendte Kapteinen, en Gaslygte oplyste hans Ansigt.

"Aa Gud, Otto ..... er det Dem! ..... Aa, vær barmhjertig, siden Skjæbnen igjen fører Dem paa min Vei! ...."

Otto Günther, Fætteren, stod stiv og stram, — korrekt i sin smukke Gardekapteins Uniform.

Og han mindedes ikke før at have set den lille, blege Dame med det lyse Haar og det fine Ansigt under det sorte Enkeslør; omsider kjendte han de klare, tapre Øine. Han slog ud med Haanden, traf lidt paa Skulderen.

"De ved, at min Broder er Soldat," vedblev Henriette i en bønfaldende Tone. "Han er bleven i Paris, og jeg er saa bange, han er med i denne græsselige Kamp, aa Gud, Otto — hjælp mig at komme ind i Paris til ham!"

Nu svarede han endelig:

"Men jeg kan aldeles ikke gjøre noget for Dem! Der gaar ingen Tog mere — jeg tror, de har brudt Skinnerne op inde ved Paris. Og jeg kan hverken raade over Heste, Vogn, eller Folk, som kan bringe Dem derind!"

Hun saa paa ham; en dæmpet Klagelyd brød over hendes Læber, hun fortvivlede over at finde ham saa udeltagende, saa bestemt paa ikke at ville yde hende nogen Bistand.

"Aa Gud, aa Gud! De vil ikke — aa Gud, hvem skal jeg saa henvende mig til?"

Disse Prøisere var almægtige — et Ord af dem satte Byen paa den anden Ende, kunde bringe hundrede Kjøretøier og tusinde Heste til at vokse frem af Jorden! Og her stod Otto med sin hovmodige Mine. Det var den hæderkronede Seierherre imod at blande sig i de slagnes Sager, han mente sagtens, at de var saa smudsige, at de let kunde besudle hans nys erhvervede Laurbær.

"Ja, ja da," stammede Henriette og prøvede at beherske sig, "men De ved idetmindste, hvad her er sket — det k a n De sige mig!"

Et svagt Smil svævede over hans smale Læber.

"Paris brænder! Se — kom med — her kan De se det altsammen!"

Og han gik ud af Banegaarden, fulgte et hundrede Skridt Skinnerne for at naa en liden Jernbro, som var bygget over Banen.

Da de var gaaet op ad den smale Trappe og stod deroppe, støttede paa Rækværket, bredte den store Slette sig ud for deres Blikke paa den anden Side af Jernbanevolden.

"Der ser De — Paris brænder —"

Klokken kunde vel være halvti. Det røde Skjær blev stedse stærkere; mod Øst var de smaa Blodskyer forsvundne, og i Zenith stod en blæksort Skymasse, hvis Kanter farvedes af Ildskjæret.

Nu var hele Synskredsen et Flammehav, men hist og her var der Steder, hvor Ilden syntes heftigere, hvorfra store Ildsøiler gnistrende afstribede Himlen midt i fremvæltende Røgskyer.

Det saa ud, som om Branden bevægede sig, som om en Kjæmpeskov tændtes, Træ efter Træ, som om selve Jorden selv vilde yde Stof til dette umaadelige Baal.

"Se," forklarede Otto, "det er Montmartre — den Høi, man ser tegne sig sort mod den røde Baggrund; tilvenstre la Villette og Belleville — der brænder endnu intet. Ilden maa være paasat i det fine Kvarter — og den breder sig .... den breder sig — se dog blot, der blusser det op

tilhøire. Man kan se Flammerne vælte frem, og store Dampmasser, se — flere og flere — allevegne!"

Han talte ikke høit, blev ikke heftig, men hans rolige, oprørende Glæde slog Henriette med Rædsel.

Ak — at Prøiserne skulde se dette! Hun følte hans beherskede Holdning, hans stille Smil som en Forhaanelse; hun syntes, han saa ud, som mente han, at han allerede i lang Tid havde forudset denne forfærdelige Ødelæggelse.

Paris stod i Brand! Paris — som de tyske Granater kun havde kunnet tilføie ubetydelig Skade!

Alt hans Nag til den store By var tilfredsstillet, han havde faaet Hævn over den langsommelige Beleiring, over den stærke Kulde, over de utallige Vanskeligheder og al den Møie, Tyskland endnu var irriteret over at have maattet gjennemgaa.

I sin Seiersglæde glemte han de erobrede Provinser og de 5 Milliarder — alt det var intet mod Synet af Hovedstaden, der, slaget med Vanvid, stak sig selv i Brand og gik op i Luer i den lyse Foraarsnat.

"Ja," sagde han med dæmpet Stemme, "det er vist! Det kan man kalde et ordentlig Stykke Arbeide!"

En stigende Smerte knugede Henriettes Hjerte, saa at hun var ved at kvæles over at se paa denne Rædsel.

I nogle Minuter svandt al hendes egen Sorg og Nød, hun tænkte kun paa denne Folkeulykke — tænkte paa Ilden, der fortærede alle disse Menneskeliv; hun kunde neppe udholde at se paa Byen, der blussede op, som en af de Stæder, Herrens hævnende Haand slaar med Fordømmelse, og som opsluges af Helvedes Luer.

Hun udstødte et dæmpet Klageskrig, foldede Hænderne og spurgte:

"Hvad har vi dog forbrudt, siden vi skal straffes saa haardt?"

Otto løftede allerede Armen med en besværgende Bevægelse. Han aabnede Munden, skulde til at tale med sin kolde pedantiske Mine, skulde sagtens til at citere Skriftsteder; men i det samme mødte hans Blik den unge Kones klare, lyse Øie — og han taug. —

Forresten havde hun fuldt ud forstaaet, hvad han mente; hans Blik og Bevægelser havde sagt hende, hvilke dybe Rødder, Racehadet havde slaaet i hans Hjerte, havde sagt hende, at det var som Retfærdighedens Haandhæver, han mente at være kommen til Frankrig -- sendt af Hærskarernes Gud, hvis straffende Haand nu ramte det fordærvede Folk.

Paris gik op i Helvedesluer for at udsone sine Forbrydelser og Udskeielser. Atter skulde Verden frelses af Germanerne, som vilde bortfeie det sidste Støv af den latinske Usædelighed.

Han sænkede sin Arm, sagde saa ganske rolig:

"Nu er det snart forbi altsammen! — Se, der tilvenstre blusser nye Ildebrande op — se, hvor Flammelinjen breder sig som en Ildflade."

Begge stod tause, en rædselslagen Stilhed rugede over dem.

Ganske rigtig bredte Ilden sig stadig, Flammerne slog op mod Himlen som fra en gloende Ovn. Med hvert Minut udvidede Ildhavet sig, en glødende Bølgemasse, overskygget af kulsorte Røgmasser, rullede sine Dønninger hen over Byen. En umaadelig kobberfarvet Sky laa over Flammerne — af en svag Vind dreves den hen over Paris, og Sod og Aske regnede ned som et Slør i den mørke Nat,

Med ét fo'r Henriette sammen, som vaagnede hun af en ond Drøm; atter huskede hun paa sin Broder og for sidste Gang henvendte hun sig til Fætteren med bedende Stemme:

"Saa kan De altsaa intet gjøre for mig? De negter, at hjælpe mig ind i Paris?"

Otto slog ud med Haanden, som vilde han feie hen over Synskredsen.

"Hvad nytter det altsammen? Imorgen er der jo ikke Sten paa Sten tilbage af Paris!"

Og mere hørte hun ikke.

Hun gik ned af Broen uden at sige Farvel, flygtede med den lille Badsæk i Haanden, mens han endnu længe blev deroppe, hyllet i Mulm og Mørke, ubevægelig; slank og tynd i den tætsluttende Uniform stod han og frydede sit Øie ved Synet af det store Babylons Brand.

Da Henriette gik ud af Banegaarden, havde hun det Held at træffe en tyk, gammel Dame, som var ved at aftale med en Vognmand om at blive kjørt til Richelieugade i Paris. Og hun bad og bønfaldt med saa rørende Stemme, at den tykke Dame tilsidst samtykkede i at tage hende med.

Vognmanden, en liden, sortsmudset Fyr, piskede paa sin Hest, men mælede ikke et Ord underveis; derimod var Damen meget snaksom, fortalte, at hun for to Dage siden havde forladt sin Butik, efter at have lukket den, men at hun havde været uforsigtig nok til at efterlade en Del Værdipapirer skjult i en Mur. Siden Byen var begyndt at brænde, havde hun været forpint af én Tanke: at komme hjem og faa reddet sine Papirer ud af Flammerne.

Ved Bommen var der kun en søvndrukken Skildvagt; Vognen kom forbi uden videre Vanskeligheder, især da

Damen fortalte en Historie om, at hun havde været ude at hente sin Niece for at denne kunde hjælpe hende med at pleie hendes Mand, som var bleven saaret af de regulære Soldater.

Først i Gaderne stødte de paa Hindringer; hvert Øieblik maatte de gjøre Omveie for at undgaa Barrikaderne, som spærrede Passagen.

Endelig erklærede Kusken, at han nu ikke kjørte dem længere; de var den Gang komne til Boulevard Poissonière, og de to Kvinder maatte altsaa gaa tilfods gjennem Sentiergade, Jeuneursgade og hele Børskvarteret.

Efterhaanden som de nærmede sig Fæstningsværkerne, oplyste Flammerne alt med et grelt Lys — saa klart som Dagens. De var ganske forbausede over den Ro og Fred, som herskede i denne Del af Staden, hvor man kun hørte en fjern Larm og Brusen.

Forresten lød nu og da et Skud i Nærheden af Børsen — flere Gange maatte de trykke sig op imod Murene for at søge Ly.

Da de i Richelieugade fandt den tykke Dames Butik i god Behold, blev hun saa glad, at hun absolut vilde følge Henriette paavei gjennem Hasardgade, St. Annegade og endelig ind i Ortiesgade, hvor en Bataljon føderererede vilde spærre dem Vei.

Omsider var Klokken 4. Det var lys Morgen, da Henriette dødtræt dreiede ind ad den vidtaabne Port i det gamle Hus, som Maurice beboede. Og da hun var steget op ad alle Trapperne, maatte hun bag en Dør sætte en Stige til for at krybe op paa Kvistværelset.

* * *

Paa Barrikaden i Bacgade reiste Maurice sig paa det

ene Knæ mellem to Jordsække, og Jean fattede Haab, da han saa, at han ikke helt havde spiddet ham paa sin Bajonet,

"Aa, min egen lille Ven — lever du endnu! Skulde den Lykke endnu times mig — fordømte Bæst, som jeg er. Vent .... lad mig se lidt paa dig!"

Han undersøgte forsigtig Saaret — Ilden lyste nok. Bajoneten var gaaet helt igjennem Armen nær ved høire Skulder; men det værste var, at den sandsynligvis mellem to Ribben var trængt ned i Lungen. Dog kunde den saarede uden altfor stor Vanskelighed trække Veiret; kun hang den høire Arm slap og følesløs ned.

"Min stakkels gamle Ven! Vær nu ikke saa bedrøvet! — Jeg er meget glad over at faa Ende paa det .... Du har saamæn gjort nok for mig. Havde du ikke været, vilde jeg for længe siden have ligget død i en eller anden Veigrøft!"

Men ved disse Ord brød Jean igjen ud i Fortvivlelse.

"Ti nu stille med det Snak! Har du ikke to Gange hjulpet mig ud af Prøisernes Klør? Vi var mer end kvit — nu skulde jeg have reddet dig, og saa er det mig, som kommer her og ødelægger dig! Aa — jeg maa vel have været fuld — fuld som et fordømt Svin af at se paa alt Blod og al den Forfærdelse her i denne Helvedesbrand af en By!"

Taarerne styrtede ham ud af Øinene ved Mindet om hin Afsked i Remilly, da de skiltes og ikke vidste, om de skulde gjense hinanden i Smerte eller Glæde.

Det nyttede altsaa ingenting, at man havde døiet alt Slags ondt sammen, drøie Dage uden Mad, lange Nætter uden Søvn, med Døden stadig hængende over Hovedet.

Skulde det hele ende med en slig Elendighed, med dette fæiske, afskylige Brodermord, naar de dog var to Sjæle med én Tanke, — naar de dog elskede hinanden og havde delt ondt og godt til det yderste i altopofrende Venskab?

Nei — nei — — dette var for grusomt.

"Lad mig nu bare raade, lille Ven, jeg maa og vil redde dig!"

Allerførst maatte han have Maurice bort fra Barrikaden, — thi Versailles-Tropperne gav alle de saarede Oprørere Naadestøset. Heldigvis var de alene, men her maatte ikke spildes et Minut.

Hastig skar han det høire Ærme op, og fik saa hele Uniformen trukket af.

Blodet flød raskt ud af Saaret, han skyndte sig at underbinde det med Pjalter, han rev af Foret paa Frakken. Saa tamponnerede han Saaret i Siden. Han havde til alt Held en tyk Snor hos sig, og ved at stramme den, bandt han Armene fast ind til Kroppen, saa at hele det saarede Parti blev holdt i fuldstændig ubevægelig Tilstand, og enhver Forblødning blev umulig.

"Mon du kan gaa?"

"Ja, det tror jeg nok."

Men han turde ikke saadan uden videre føre ham med sig i Skjorteærmer.

Pludselig fik han en Indskydelse: i Gaden lige ved Siden af huskede han at have set en død Soldat fra Versailles; hastig løb han afsted, kom tilbage med en Kasket, som han satte paa Hovedet af Maurice, og en Kappe, som forsigtigt blev trukket paa den raske Arm og lagt over den saarede Skulder.

"Saa, nu er alting i Orden, nu er du en af vore . . . Hvor skal vi hen?"

Det var ikke nemt at sige, nu, da han atter fattede Haab, blev han ængstelig.

Hvor kunde de finde Ly og Beskyttelse?

Husene gjennemsøgtes af de rasende Soldater, alle føderererede skjødes ned. Og ikke en levende Sjæl kjendte de i dette Kvarter, ikke en, hvem de kunde bede om Bistand.

"Det allerbedste er vist at søge hjem til mit Logi .." sagde Maurice ..... "men Ortiesgade er paa den anden Side af Floden."

Fortvivlet, angst mumlede Jean mellem Tænderne:

"Saa — i hede Helvede og alle Djævles Navn .... Hvad Satan skal vi saa hitte paa?"

Over Pont Royal kunde der ikke være Tale om at gaa; Branden lyste mere end Solen ved Middagstid.

Hvert Øieblik lød Skud paa begge Bredder.

Desuden vilde de støde lige paa det brændende Tuilerislot, og Louvregaarden var afspærret og besat med Vagt.

"Saa, her er intet at stille op!" erklærede Jean, der havde boet i Paris et halvt Aar efter det italienske Felttog.

Med ét fik han en lys Idé: dersom der laa Baade paa Seinen nedenfor Broen, som der pleiede, kunde man maaske med en af dem slippe igjennem.

Langvarigt vilde det blive; — men her havde de intet Valg, og der maatte hastes.

"Hør, lille Ven! Lad os allenfals komme væk herfra, her er ikke rigtig rart at være .... jeg siger til min Løitnant, at Kommunarderne har nappet mig, — og at jeg er løbet fra dem...."

Han greb fat i Maurices raske Arm, støttede ham,

hjalp ham gjennem Bagade midt imellem Husene, der nu stod i Luer fra øverst til nederst og lignede kjæmpemæssige Fakler.

En Regn af Gnister faldt ned over dem, Heden var saa voldsom, at deres Skjæg og Øienbryn svedes af. Og da de tilsidst kom ud paa Kaien, maatte de standse i Øieblik og besinde sig, thi de blændedes næsten af det rædselsfulde Flammehav, der i umaadelige Tunger slog op mod Himlen paa begge Seinens Bredder.

"Her mangler minsandten ikke Lys!" brummede Jean ærgerligt.

Han følte sig dog en Smule beroliget, da han havde faaet Maurice ned ad Trappen til Flodbredden, — ovenfor Royalbro, hvor de kunde skjule sig under en Trægruppe.

I et helt Kvarter ængstedes de af sorte Skygger, som bevægede sig paa den anden Side af Floden.

Der faldt flere Skud, man hørte Skrig, saa et Plump i Vandet, der skummende sprøitede iveiret. Det var øiensynligt, at der var Vagt ved Broen.

"Skal vi ikke blive Natten over i dette Skur?" spurgte Maurice og pegede paa en Brædde hytte.

"Jo vist saa, — for at blive nappet imorgen tidlig!"

Jean opgav ikke sin Plan.

Han havde fundet en hel Del Baade, men de var fastgjorte med Lænker, — hvordan skulde han faa en gjort løs — hvor skulde han faa fat i Aarer?

Endelig fandt han to gamle Aarer, og det lykkedes ham at bryde en daarligt lukket Hængelaas op, — og saa snart han forsigtigt havde faaet Maurice anbragt forud, lod han Baaden varsomt glide med Strømmen, holdt sig inde ved Bredden i Skygge af Badeanstalterne og Fartøierne.

Ingen af dem talte, de var betagne, maalløse af Ræd-sel over det frygtelige Skue, som udbredte sig for deres Øine.

Efterhaanden som de gled ned ad Seinen, fik de et videre Overblik over Ødelæggelsens Vederstyggelighed; ved Solferinobro kunde de se begge Kaierne staa i Luer Tilvenstre brændte Tuilerierne.

Ved Nattens Frembrud havde Kommunarderne sat Ild baade paa Florapavillonen og Marsanpavillonen, — Flammerne naaede hurtig Midterfløien, hvor en Mine laa rede: flere Krudttønder i Marskalkernes Sal. I dette Øieblik slog store rødlige Røgmasser hvirvlende ud gjen-nem de gabende Vindusaabninger, flænget af lange, blaa Flammetunger.

Tagene antændtes, slog Spræker, der glødende aab-nedes som en Vulkans Sider under Trykket af den indre Varme.

Mest blussede dog Florapavillonen, som først var an-tændt, — den flammede fra Kjælder til Kvist med frygte-lig Bragen og Brusen.

Gulv og Gardiner var overhældt med Petroleum, og dette gjorde Ildens Voldsomhed saa stor, at man kunde se Jernværket i Altanerne vride sig, og de høie, pragtfulde Kamine rødglødende, inden de sprængtes og styrtede om i Flammehavet.

Mere tilhøire luede Æreslegionens Palads, — hvor Ilden var paasat Klokken 5 og som nu altsaa havde brændt i syv Timer; derefter Statsraadet, et umaadeligt impone-rende Baal dannede denne kjæmpemæssige Stenfirkant med de to Rækker Søilegange, hvor Flammerne brølende væl-tede frem.

De fire Fløie, der omgiver den store indre Gaards-plads var paa en Gang blusset op, og der havde man væltet Petroleum i tøndevis ud over de fire Trappegange ved fire Hjørner, det flød ned ad Trinene som glødende Helvedesfloder.

Paa Forsiden ud imod Kaien tegnede Mezzaineragen over Søilerækkerne sig som en bred sort Linje midt i tusinde røde Flammetunger, som slikkede op om dens Kanter, mens selve Pillerne, Gesimserne, Friserne, Billedhuggerarbeidet viste sig med overordentlig Tydelighed i det blændende røde Lueskjær.

Ilden var her saa overvældende mægtig, at den kolossale Bygning rystede og dirrede i sin Grundvold trods sine tykke Mure, der blev staaende, mens Zinktaget kastedes op mod Nattehimlen af Ildens rasende Heftighed.

Derefter kom Orsaykasernen ved Siden af, — en af Fløiene brændte og Flammerne steg op i en høi hvid Søile, som et umaadeligt Lystaarn; 7 Huse i Bacgade, 22 i Lillegade .... det var snart ikke muligt at tælle Ildebrandene, som flød sammen i et rædsomt altopslugende Flammehav uden Ende og uden Begyndelse.

Jean var nærved at kvæles, han mumlede med dump Stemme:

"Dette er for galt! Der gaar vist snart Ild i Floden!"

Det saa virkelig ud, som om Baaden bares af Luebølger, — Gjenskinnet fra Ildebrandene farvede Seinen blodrød, gnistrende Lynglimt fo'r henover Vandfladen, der krusedes med et uhyggeligt gult Skjær.

Og bestandig gled de med Strømmen over den brændende Flod mellem flammende Slotte, som gjennem Gaden

i en dødsdømt By, der gaar op i Luer paa begge Sider af en flydende Lavastrøm.

"Aa," udbrød nu Maurice, som grebes af Vanvid ved Synet af denne kjæmpemæssige Ødelæggelse, "hvad gjør det! Lad bare alting brænde af, lad det hele springe i Luften, det er allerbedst!"

Men Jean tyssede forskrækket paa Vennen, som frygtede han disse bespottende Ord kunde bringe Ulykke over dem.

Hvordan var det dog gaaet til, at hans Ven, der var saa klog, saa god og saa dannet, kunde komme med saadan forargelig Tale?

Og nu trak han lidt bedre paa Aarerne, de var nemlig komne forbi Solferinobro, og befandt sig paa et Sted, hvor der ingen Skygge var nogetsteds, — Ilden lyste som den mest brændende Middagssol, — man kunde skjelne alt muligt med sælsom Tydelighed.

Krusningerne paa Flodens Overflade, de smaa Grusbunker paa Bredden, hvert Blad paa Træerne langs Kaien. Men allertydeligst tegnede Broerne sig, paa den blodrøde Flammebaggrund tog de sig ud som fine snehvide Buer, der dannede en Vei over den gnistrende Ildstrøm

Nu og da overdøvede tordnende Brag den stadige Susen og Brusen af Ilden. Sod og Aske regnede ned, Vinden bragte en afskylig Stank med sig. Og det rædselsfulde var, at Paris, at hele den øvrige Del af den store By ikke mere var til, druknede i Nat og Mørke.

Tilhøire og tilvenstre blændede Ildens Voldsomhed; udenfor var alt frygtelig Nat, tilintetgjørende Mørke, hvori hele Staden opslugtes; det var, som forsvandt Paris,

som var den store By allerede fortæret — borte evig Mulm og Nat.

Selve Himlen var død — Flammerne slog saa høit op, at de udslukte Stjernernes Blink.

Maurice rystede i Feber. Nu brast han i Latter:

"Det er en smuk Fest i Keiserens Slot. Se bare — Façaden er illumineret, Lysekronerne glimrer, Damerne danser — ja — ja .... dans I bare til Ilden griber fat i eders Skjørter og Haaret svides jer af Hovedet...."

Og han slog ud med Haanden i afsindig Glæde; talte om Festerne i Sodoma og Gomarrha, om Musik, Blomster, om rædsomme Udskeielser i et Lyshav saa skinnende, at de nøgne Legemer gik op i Luer.

Pludselig hørtes et frygtelig Brag. Ilden fra de to Pavilloner i Tuilerierne havde naaet Midterfløien, Krudttønderne fængede og Haralagepavillonen sprang i Luften. Som en umaadelig Fjerbusk slog Luerne op, — fyldte den natsorte Himmel med sprudende Gnister, — Buketen fra et uhyre Fyrværkeri.

"Bravo! Storartet!" raabte Maurice.

Jean stammede, tiggede ham paany om i Himlens Navn at tie stille.

Nei, nei — man maatte ikke glæde sig, naar det onde havde Magten!

Dersom alting skulde ødelægges, gik det jo ogsaa ud over dem selv med det samme.

Han havde kun èn Tanke, èt Ønske: at komme iland, slippe bort fra dette Rædselssyn.

Alligevel var han klog nok til at lade Baaden følge Strømmen ind under Concordebro; og selv i dette kritiske Øieblik, da hvert Minut var kostbart, maatte han af med-

født Ordenssans og Respekt for andres Eiendom gjøre Baaden godt fast, inden han steg iland.

Nu mente han de kunde naa Ortiesgade over Concordeplads og St. Honorègade. Han satte Maurice paa Bredden, gik saa først op ad Trappen for at undersøge Forholdene, og han grebes af Ængstelse ved at se alle de Hindringer, som ophobedes rundt om dem.

Her laa jo Kommunens uindtagelige Fæstning Tuileriterrassen, med mange Kanoner, Royalegade, St. Florentingade og Rivoligade var alle spærrede af høie, solide Barrikader.

Og nu forstod han Troppernes Taktik, forstod, hvorfor de om Natten havde dannet en umaadelig stor indadgaaende Trekant, med Spidsen mod Concordepladsen og de to yderste Punkter, den ene paa høire Flodbred ved Nordbanegaardens Magasiner, og den anden paa venstre Bred, paa en Bastion i Nærheden af Arcueil.

Men Dagen vilde snart gry — Oprørerne havde rømmet Tuilerierne og Barrikaderne, de regulære Tropper havde besat Kvarteret, mens Ildebrandene blussede op omkring dem. Tolv andre Huse brændte der, hvor Royalegade krydser St. Honorègade.

Nedenunder, paa Bredden, sandt Jean Maurice halvt sovende efter den feberagtige Ophidselse.

"Det bliver ingen let Sag at komme igjennem ..... kan du bare støtte paa Benene, lille Ven?"

"Ja, ja vist saa, vær du ganske rolig ..... Jeg skal nok komme hjem, enten død eller levende...."

Han kom med stor Møie op ad Stentrappen; og paa Kaien gik han langsomt, vaklende som isøvne, støttet paa Vennens Arm.

Det var endnu Nat, men Ilden oplyste den store Plads med et blaaligt Skjær.

I Taushed vandrede de fremad, beklemte og nedslagne over at se al denne Ødelæggelse. De kunde skjelne Magdalenekirken ved Enden af Royalgaden og Bourbonpaladset, paa den anden Side af Broen; begge Bygninger var beskadigede af Kanonskud. Tuileriterrassen var halvveis nedskudt. Paa selve Concordepladsen havde Kuglerne boret Huller i Springvandenes Broncefigurer; Lille-Statuen laa væltet paa Jorden, skudt midt over af en Granat, mens Strasburgstøtten, dækket med sort Flor, syntes at bære Sorg over alle disse Ruiner.

Nær ved den uskadte Obelisk, i en Skansegrav, var et Gasrør blevet hugget over, Gassen var ved en Hændelse antændt, og ud af Røret so'r en smal hvid Flammetunge med en skingrende Susen.

Jean undgik den Barrikade, som spærrede Royalgade mellem Marineministeriet og den historiske Møbelsamling, som Ilden havde skaanet. Bagved Tønder og Jordsække hørte han grove Stemmer.

Foran i Løbegraven svømmede en fødererets Lig i de smudsige Vand, og gjennem en Brecke saa man Husene i St. Honorègade, hvor Pumperne ude fra Forstæderne søgt at blive Herrer over Ilden.

Tilhøire og tilvenstre mellem de smaa Træer laa Aviskioskerne væltede, sammenskudte af Kugler og Granater.

Høie Skrig hørtes nu gjennem Pumpernes Susen; Brandmændene havde netop fundet syv Husbeboere indebrændte i en Kjælder, deres Lig var halvt forkullede.

Skjønt Barrikaden, som spærrede Rivoligade og St. Florentingade, saa endnu mere skrækindjagende ud end den

anden, havde Jean dog havt en Fornemmelse af, at her var mindre farligt at være; og ganske rigtig befandtes den at være forladt af de føderererede, uden at de regulære Tropper endnu havde vovet at besætte den.

Kanonerne laa og sov — ikke en Sjæl saaes bagved den solide, godt byggede Skanse, kun en forvildet Hund tog Flugten med Halen med Benene.

Men da Jean nu skyndte sig ind i St. Florentingade med Maurice, der stedse blev svagere, hændte det, han havde frygtet hele Tiden: de stødte paa et helt Kompani af 88de Linjeregiment, som var ved at omgaa Barrikaden.

"Hr. Kaptein," forklarede Jean, "det er en af Kameraterne, som de Banditer har saaret — jeg følger ham til Ambulancen."

Kappen, som laa over Maurices Skulder, frelste ham, og Jeans Hjerte bankede, som om det skulde sprænges, mens de endelig sammen gik ned ad St. Honorègade.

Nu begyndte det at gry. Skud og Skrig lød rundt om i Gaderne, thi man sloges endnu i hele Kvarteret.

Det vilde være et Vidunder om de kunde naa Frondeursgade uden at støde paa Vanskeligheder. De gik meget langsomt fremad, Jean syntes, disse 3—400 Alen var endeløse.

I Frondeursgade var en føderet Vagtpost, men her tog alle Flugten, da de troede, det var et helt Regiment af Versaillestropper.

Og nu var der kun en liden Stump af Argenteuilgade tilbage, saa var de omsider i Ortiesgade.

Aa, hvor længtes Jean dog efter at være hjemme i Maurice Logi; nu havde de stræbt og slidt i fire, stive fire Timer for at naa det.

Da de endelig stod udenfor Huset, var det som en Befrielse. Gaden var mørk, stille, øde — man var mange Mil borte fra Slag og Tummel og Kamp. I det gamle Hus var ingen Partner; det laa i dyb Søvn, alt var lukket og slukket.

"Nøglerne ligger i min Lomme," stammede Maurice, "den store er til Porten, den lille til mit Kammer — helt oppe paa Kvisten."

Og saa faldt han sammen, besvimede i Armene paa Jean, der var ved at forgaa af Ængstelse. Han glemte i sin Elendighed at lukke Porten efter sig, famlede sig frem paa den mørke Trappegang, maatte tage sig iagt for at støde mod og gjøre Støi, der kunde vække Husets Folk.

Saa — høiere oppe kunde han ikke finde Vei, maatte lægge den saarede paa Trappen, lede efter Døren, tænde Svovlstikker, som han til al Lykke havde hos sig, og det var først, da han havde faaet den aabnet, at han hentede Maurice op og lagde ham paa den smale Jernseng, ligefor Vinduet med den vide Udsigt over Paris.

Han lukkede det op — trængte til frisk Luft og Lys. Nu var det ved at blive Dag; saa faldt han ned paa sine Knæ foran Sengen og brød ud i høi Graad, lamslaaet og fortvivlet ved den frygtelige Tanke, at han havde dræbt sin Ven.

Nogle Minuter gik saaledes, og han blev egentlig ikke overrasket ved med ét at saa Øie paa Henriette. Intet var jo rimeligere end hendes Komme, naar Broderen var ved at dø.

Han havde ikke set hende træde ind i Værelset, maaske havde hun allerede været der i timevis. Nu sad han paa en Stol, næsten afmægtig, og saa hende vaande sig under

den forfærdelige Smerte, som greb hende ved at se Broderen ligge paa Sengen, bevidstløs og blodig.

Omsider vaagnede Jean op.

"Hør, har De lukket Porten til Gaden?"

Hun so'r sammen, nikkede med Hovedet, og da hun nu nærmede sig til Jean med fremrakte Hænder — hun trængte saadan til Hjælp og til Kjærlighed — vedblev han med sælsom aandsfraværende Tonefald:

"Men De ved vel, at det er mig, der har dræbt ham?"

Hun forstod ham ikke, troede ham ikke.

Han følte, at de smaa Hænder blev rolig liggende i hans.

"Det er mig, der har slaaet ham ihjel, siger jeg. Ja, — paa Barrikaden ..... han var med de søddererede — jeg med de andre...."

De smaa Hænder begyndte at skjælve.

"Vi var som gale Mennesker, vidste ikke, hvad vi gjorde — det er mig, der har dræbt ham!"

Nu drog hun Hænderne til sig, gysende, ligbleg i Ansigtet, med Øine, der blev store af Rædsel og Sorg.

Ak, Gud i Himlen! Saa var alt forbi — saa skulde den sidste Trøst fraritves hendes knuste Hjerte! Aa, Gud — hun, der endnu om Aftenen havde glædet sig til Gjensynet! Hun, der holdt saa meget af Jean! Og nu havde han baaret sig saaledes ad ..... og alligevel havde han villet redde Maurice, thi det var jo ham, der havde baaret ham herhjem gjennem store Farer! Hun kunde ikke mere lade sine Hænder hvile i hans — hendes hele Sjæl oprørtes; han var plettet af Broderens Blod!

Men hun gjemte dog en sidste Rest af Haab i sit Hjertes Lønkammer, thi hun udbrød:

"Na, jeg maa frelse ham — nu m a a jeg redde hans Liv!"

Under sit lange Ophold i Lasaretet i Remilly var hun bleven en meget dygtig Sygepleierske, som godt forstod at forbinde Saar. Hun vilde straks undersøge Broderen — derfor fik hun ham afklædt, uden at han vaagnede af sin Besvimelse. Men da hun løste Jeans primitive Forbinding, rørte Maurice sig, udstødte et svagt Skrig og aabnede et Par forvildede Øine.

Dog kjendte han øieblikkelig Søsteren og smilede til hende:

"Naa, saa du er her! Det var deiligt at faa dig at se, inden jeg dør!"

Hun tysede paa ham med et tillidsfuldt Smil.

"Dø! Jeg v i l ikke have, du skal dø! Du skal leve! .... Tal ikke mere nu, men, men lad mig kun raade!"

Imidlertid formørkedes Henriettes Ansigt, da hun havde set paa den gjennemstukne Arm, paa Saaret mellem Ribbenene, og hendes Øine fyldtes med Taarer.

Hastig saa hun sig om i Værelset, fandt lidt Olje frem, rev en gammel Skjorte itu til Bind, mens Jean gik ud efter en Kande Vand.

Han aabnede ikke Munden, men saa paa hende, mens hun vaskede Saarene og med varsom, sikker Haand lagde en Forbinding paa; han kunde ikke hjælpe hende eller gaa hende tilhaande, var helt tilintetgjort af Smerte, siden hun var kommen.

Da hun var færdig, og han saa, at hun var meget ængstelig, spurgte han hende, om hun ikke ønskede, at han skulde hente en Læge. Men hun var aldeles klar over Forholdet; nei, nei, paa ingen Maade, ikke den første den

bedste Doktor, der kunde forraade Broderen! Her maatte de have en sikker Mand — hun kunde godt vende et Par Timer endnu.

Og da Jean nu mente, han kunde gaa og søge efter sit Regiment, bestemtes det, at han snarest mulig skulde se at slippe bort og faa en Læge, en Kirurg med sig hjem til Maurice.

Han stod og kunde ligesom ikke rive sig løs, ikke beslutte sig til at forlade denne Stue, skjønt den var saa fuld af Ulykke og Elendighed.

Vinduet stod aabent; og i Sengen sad den saarede støttet mod Puderne og saa frem for sig — mens de to andre ligeledes lod Blikket svæve inden om, i den sære Taushed, der nu tyngende lagde sig over dem.

Gjennem Vinduet kunde man se ud over en stor Del af Paris, som bredte sig under dem: nærmest laa det centrale Kvarter fra Faubourg St. Honoré lige til Bastillen, saa hele Seinens Løb, med en fjern Brimmel af Tage over paa venstre Bred, med Trætoppe og Spir og Kupler og Taarne.

Dagen kom nu efter en af de grufuldeste Nætter, som Historien kan nævne.

Men i Morgensolens klare Lys, under den lyse Himmel vedblev Ildebranden at rase.

Ligeoverfor, fra Tuilerierne, Statsraadets og Æreslegionens Palads, Orsaykasernerne steg Flammerne med hvidligt Skjær stadig op derude i Dagslyset.

Længere borte maatte Husene endnu ikke være brændt ned, thi Røgsøiler og Gnister i massevis væltede frem fra Croix-Rouge, — fra Vauingade og fra Notre-Dame-des-Champsgade.

Tilhøire, lige i Nærheden, brændte det i St. Honorè-gade, mens tilvenstre Palais Royal og det nye Louvre skaanedes af Flammerne, henimod Morgenstunden havde man forsøgt at stikke disse to Bygninger i Brand, men Ilden havde ikke rigtig villet tage fat.

Dog, hvad der mest forbausede dem var en tyk Røg, der af Vestenvinden dreves lige hen under deres Vindu. Klokken henved 3 den Morgen var der sat Ild paa Finans-ministeriet, som brændte uden store Flammer, laa og ul-mede, mens umaadelige Røg- og Sodmasser hvirvledes op fra de Papirer og Dokumenter, der laa ophobede under de lave gibsede Lofter.

Og skjønt Nattens store Rædsler var tilende, skjønt Floden ikke længer rullede som glødende Bølger gjennem en ildsprudende Stad, var Paris maaske nu ved Dagens Lys endnu sørgeligere at skue,—i al Ødelæggelsens Uhygge og Fortvivlelse, under denne sorte, tykke Røgsky, som be-standig øgedes. Snart skjulte den Solen, formørkede dens Glans, laa som et Sørgeflor over den mørkebrune Sod-himmel.

Maurice tog atter fat paa at tale i Vildelse, med dump utaalmodig Stemme mumlede han, idet han lang-somt slog ud med Haanden:

"Naa, — brænder nu alting .... det gaar meget for langsomt, synes jeg .... faar det da ingen Ende?"

Taarerne rullede Henriette ned over de blege Kinder, som om disse sidste Dages Ulykker end mere tyngede hende til Jorden, fordi hendes Broder var med.

Og Jean, der hverken turde tage hendes Haand, eller give Vennen et Afskedskys, so'r som en assindig ud af Døren.

"Farvel! — Jeg kommer igjen snareſt mulig."

Det blev Aften, inden han henimod Klokken 8 kunde komme.

Han havde det Held, at hans Regiment ikke mere var i Ilden, og nu havde faaet Ordre til at beſætte Kvarteret, saa at han bivouakerede paa Karusſelpladſen med ſit Kompani, og mente, det vilde blive muligt for ham at ſe op til den ſaarede hver Aften.

Og han kom ikke ene; — han havde ved et Tilfælde truffet ſin gamle Overlæge, Doktor Bouroche fra 106te Regiment; — ham havde han bedet at gaa med ſig, — han vidſte, at Brumbaſſen igrunden havde Hjertet paa rette Sted.

Da Bouroche, ſom ikke vidſte, hvem han ſkulde tilſe, og havde brummet og ſkjældt for de mange Trapper, omſider opdagede, at han var bleven hentet til en Kommunard, blev han tordnende vred og buldrede løs:

"Saa ſkulde da Satan tage Dem, Korporal! — gjør De Nar af mig? ..... Fordømt Røverpak, der ikke mere gider ſtjæle og brænde! ... Jeg ſkal min Sjæl og Saligheb ſnart hjælpe Deres Bandit paa Benene .... ja, med tre Lod Bly i Hovedet...."

Men med ét ſik han Øie paa Henriettes blege, forgrædte Anſigt og ſorte Sørgekjole, og han taug.

"Det er min Broder, Hr. Doktor! — Han var med ved Sedan!"

Han ſvarede ikke — tog hendes Forbinding af, undersøgte ſtiltiende Saarene, trak Flaſker op af Lommen og viſte den unge Kone, hvordan hun ſkulde lægge Forbindingen. Saa ſpurgte han med ét den ſaarede:

"Hvor kunde det falde dig ind at rode dig ind med dette Pak? .. Hvorfor har du baaret dig saa sjofelt ad?"

Maurices feberglinsende Øine havde hele Tiden hvilet paa Lægen, — nu svarede han heftigt og fremstødt:

"Jo, — for Bægeret flød over af Lidelse, Uretfærdighed og Skjændsel!"

Saa slog Bouroche ud med Haanden, trak paa Skulderen: med de Ideer kom man let længere end man selv vilde. Han aabnede Munden, — men bed sit Svar i sig igjen.

Saa sagde han ganske sindigt:

"Farvel, — jeg skal snart se herind igjen."

Paa Trappen erklærede han til Henriette, at han ikke kunde svare for noget. Lungen var beskadigiget, — temmelig alvorligt, — der kunde indtræde en Forblødning, som vilde dræbe den saarede i et Øieblik.

Da Henriette traadte ind, gjorde hun sig Umage for at smile, skjønt hun var fortvivlet over Lægens Ord.

Skulde hun da ikke kunne frelse ham, skulde hun ikke have Lov at forhindre denne frygtelige Ulykke: at de for evig skulde skilles, de tre, der alle saa inderlig gjerne vilde leve?

Hele Dagen havde hun tilbragt i dette Værelse, en gammel Naboerske havde været saa tjenstagtig at besørge hendes Byærinder for hende.

Nu satte hun sig igjen paa sin Plads ved Broderens Leie.

Men Maurice var forpint af Nysgjerrighed, — gav sig til at udfritte Jean.

Denne sagde ikke hele Sandheden, — undgik omhyg-

gelig at berøre den Harme, der med hver Time voksede mod den døende Kommune i det befriede Paris.

Nu var det Onsdag.

Fra Søndag Aften, i to hele Dage havde Folk levet i sine Kjældere, skjælvende og bævende, og Onsdag Morgen, da man endelig vovede sig ud, da man saa de nedbrændte Gader, Blod, Ruiner, Ødelæggelse og Brandtomter allevegne, raabtes fra alle Sider Hævn over alle disse Afskyeligheders Ophavsmænd.

Straffen maatte være paa Høide med Forbrydelsen!

Husene undersøgtes, alle mistænkelige og mistænkte Personer af begge Kjøn dreves i Flok afsted, stilledes foran Eksekutionsafdelingens Bøsseløb og ekspederedes ud af Verden.

Allerede ved Sekstiden om Morgenen var de .egulære Tropper Herrer over Halvdelen af Paris fra Mansauris-park til Nordbanegaard. Og de sidste af Kommunens Medlemmer — en Snes Stykker — havde søgt Tilflugt paa Voltaire-Boulevard i 11te Kreds' Kommunalkontor.

Der blev stille i Stuen; med Blikket fæstet paa Byen, som han kunde se gjennem Vinduet, der stod aabent i den lune Foraarsaften, mumlede Murice:

"Naa, — — saa det bliver ved at brænde? Byen brænder hele Tiden!"

Det var ganske rigtigt! Flammerne viste sig atter ved Nattens Fremgrud, og igjen farvede det blodigrøde Skjær Himlen.

Om Eftermiddagen, da Krudtmagasinet i Luxembourg med et voldsomt Brag sprang i Luften, gik Rygtet, at det var Pantheon, som nu styrtede ned i Katakomberne.

Forresten havde Ilden brændt hele Dagen, — Stats-

raadet og Æreslegionen stod i lyse Luer, Finansministeriet med sorte fremvæltende Røgmasser.

Ti Gange havde Henriette maattet lukke Vinduet for hele Sværme sorte, rygende Sommerfugle, — brændte, forkullede Papirsstumper, der førtes op fra Finansministeriets Arkiver og atter drysfede ned som en sort Regn der bedækkede Paris og Omegn, ja fandtes endog i tyve Mils Afstand i Normandiet!

Og nu var det ikke alene den vestlige og sydlige Del af Byen, — det var Huse i Royalegade, ved Croix-Rouge, ved Notre-Dame-des-Champs, der brændte; over hele den østlige Del bredte Ilden sig; Raadhuset spærrede Horisonten som et umaadeligt Baal.

Desuden gik det lyriske Theater, fjerde Kreds' Kommunalkontor og mer end tredive Huse deromkring op i Luer, for ikke at nævne Theatret ved Sankt Martins-Porten, der i Nord blussede op som en Høstak mod den mørke Baggrund.

Her havde personlig Hævn frit Spillerum, mange Steder tilintetgjordes generende Dokumenter og Papirer af forbryderske Hænder, som benyttede den almindelige Opløsningstilstand.

Her tænktes ikke mere paa at forsvare Byen eller paa at stanse de indtrængende Tropper med Baal og Brand, kun vildt Raseri, vanvittig Ødelæggelsestrang herskede, en Galskabens Storm susede hen over den ulykkelige By; — Justitspaladset; Hotel Dieu, Notre-Damekirken skaanedes ved et rent Tilfælde. Ødelægge for at ødelægge, begrave det gamle Samfund under Aske og Ruiner af en Verden, — for at et nyt, rent Samfund kunde spire frem i et lykseligt i Paradis, — dette var Løsnet!

"Aa Gud i Himlen! Den Krig, den rædselsfulde, gruſomme Krig," mumlede Henriette, mens hun ſtod omgivet af Brandtomter, Fortvivlelſe og Dødskamp.

Var dette ikke Eftervirkningen, Høſten af den blodige Udſæd ved Metz og ved Sedan, — Ødelæggelſens, Tilintetgjørelſens Smitſot, fremſpiret under Paris' Beleiring? — Var dette ikke den ſidſte ſkjæbnesvangre afgjørende Kriſe, ſom den ulykkelige Nation maatte gjennemgaa, med Myrderi og Sammenſtyrtning allevegne?

Men langſomt og ſtammende, med Øinene hæftede paa de brændende Bygninger, talte Maurice paany:

"Nei, nei, — Søſter, — du maa ikke fordømme Krigen og dens Gjerninger .... Krigen er gavnlig, — nyttig, nødvendig...."

Her afbrød Jean Vennen med en Stemme, der bævede af tilbagetrængt Had og Harme:

"Saa ti dog med ſligt Snak, for Satan! Naar jeg ſer, hvordan du der ligger og tænker paa, at det er min Skyld.... Forſvar ikke Krig, — det er en forbandet, fordømt Ting...."

Den ſaarede bevægede ſin raſke Haand.

"Aa, — hvad Vægt ligger der paa mig! .... jeg er ikke den eneſte, der er nok, ſom maa ofres .... men det er maaſke en nødvendig Aareladning! Krig, — Krig er vel Livet, der ikke kan være til uden Døden!"

Og hans Øine lukkedes, ſaa træt var han af at ſige det Par Ord.

Med et Tegn bad Henriette Jean ikke at ſige ham imod.

Men hendes eget Væſen oprørtes; hun oprørtes i ſit inderſte over Menneſkehedens Lidelſer, hun, den ſvage, og

dog·saa tapre Kvinde med de klare Øine, hvor Bedstefaderens stolte Helteſjæl levede op.

To Dage hengik, Torsdag og Fredag, midt i Myrderi og Ildebrand.

Kanonerne tordnede uophørlig, Batterierne paa Montmartre, som Verſaillestropperne havde bemægtiget ſig, beſkjød hele Tiden de føderereredes Batterier i Belleville og paa Père Lachaiſe, — hvilke ſidſte ſendte Granater ind i Paris, flere faldt i Richelieugade og paa Vendomeplads.

Den 25de om Aftenen var hele venſtre Seinebred i de regulære Troppers Hænder. Men paa den anden Side af Floden holdt de føderererede endnu Batterierne paa Chateau-d' Eauplads og paa Baſtilleplads beſatte.

Det var to Fæſtninger, ſom en frygtelig Ild forſvarede. I Tusmørket, da de ſidſte Medlemmer af Kommunen flygtede, havde Delescluze taget ſin Spaſereſtok, og var rolig og ſindig gaaet hen til den Barrikade, ſom lukkede for Voltaire-Boulevard; der var han bleven ramt af en Kugle og var død ſom en Helt.

Næſte Dag — den 26de — blev Chateau-d'Eau og Baſtilleplads tagne ved Daggry: nu havde de føderererede kun la Villette, Belleville og Charonne, deres Rækker tyndedes ud, ſvandt ind, nu var kun de tilbage, ſom var beſtemte paa at dø for Sagen. Og diſſe raſende Mennesker ſloges endnu ſom Løver i to hele Dage.

Fredag Aften, da Jean liſtede ſig ud fra Karuſſelplads for at ſe op i Ortiesgade, blev han Vidne til en Henrettelſe, ſom ſatte ham i det frygteligſte Oprør.

I to Dage havde der ſiddet en Krigsret baade i Luxembourg og i Chatelet-Theatret. De dødsdømte blev enten ſtraks ſkudt ned i Luxembourghaven eller ſlæbt til Loban-

kaſernen, vor Eksekutionspeletoner ſtadig var i Virkſomhed og beſørgede dem ud af Verden i den indre Gaard.

Her var det iſær, at Myrderiet antog en oprørende Skikkelſe: Mænd, Børn, ſom var dømt til Døden, fordi deres Fingre var ſværtede af Krudt eller fordi de havde Soldaterſko paa Fødderne, uſkyldige, ſom var faldne for Hævn eller løgnagtig Angivelſe, hylede Forklaringer ud, ſom ingen gad høre efter; i flokkevis blev de ſkubbede hen under Bøsſeløbene, ſaa mange ad Gangen, at der ikke var en Kugle til hver, ſaa at Soldaterne maatte myrde dem med Kolbeſlag.

Blodet flød i Strømme, Skraldevogne og Arbeidskjærrer førte Bunker af Lig bort fra Morgen til Aften, og allevegne i den erobrede By foretoges disſe ſummariſke Henrettelſer, hvor Soldaternes raſende Hævntørſt beſtemte det: foran en Barrikade, op mod en Havemur, paa Trappen til de offentlige Bygninger.

Saaledes kom Jean til at ſe nogle Folk, ſom ſlæbte en Kvinde og to Mænd hen til Vagtpoſten ved Théâtre-Français. Her var Borgermændene meget ivrigere end Soldaterne, Bladene ſtrømmede over af Raſeri mod Kommunarderne. En fnyſende Mængde ſtimlede ſammen om dem, og var iſær raſende paa Kvinden — en af disſe "Petroløſer", ſom ſkræmmede Livet af Folk —, om hvem man ſagde, at de liſtede ſig omkring og kaſtede Petroleumskander ind i de rige Folks Huſe.

Denne var antruffen ſiddende paahug ved et Kjældervindu i St. Annegade, og, ſkjønt hun hulkede og græd og ſvor, at hun aldrig havde tænkt paa Brandſtiftelſe, blev hun tilligemed de to Mænd puffet ned i en Løbegrav, der

endnu ikke var kastet til, og der blev hun og hendes Ledsagere skudt som Ulve, man har fanget i en Grav.

Folk stod stille og betragtede Eksekutionen, en Dame standsede i forbigaaende og en liden Konditordreng fløitede en lystig Melodi.

Mens Jean med bortvendt Hoved ilede afsted, faldt det ham pludselig ind, at han kjendte den ene af de Mænd, der i en net hvid Bluse havde staaet og givet sit Bifald tilkjende. Var det ikke Chateau — en af hans egne Folk? Han vidste, at den Fyr var en Røver, en Morder, en Forræder og en Tyv.

Et Øieblik havde han Lyst til at vende om og angive ham, faa ham skudt efter de tre andre. Thi det var dog skrækkeligt at se de største Skurke gaa fri, naar saa mange uskyldige maatte ofre Livet.

Henriette tog imod ham ude paa Trappen, hun havde hørt ham komme.

"Vær forsigtig — idag er han grulig ophidset. Nu gik Doktoren — han var slet ikke fornøiet med ham!"

Bouroche havde ganske rigtig rystet paa Hovedet; han kunde endnu ikke give Henriette Haab. Men det var jo ikke umuligt, at den saaredes Ungdom kunde komme igjennem de Vanskeligheder, der truede hans Liv.

"Aa — er du der?" sagde Maurice med nervøs Stemme. "Jeg laa og længtes efter dig. Lad mig nu høre, hvordan altsammen staar til? Hvor langt er vi komne?"

Og med Hovedet støttet op mod Puderne og Ansigtet vendt mod Vinduet, som Henriette paa hans Forlangende havde maattet aabne, saa han ud over Byen der paany

belyſtes af Skjæret fra · Ildebrandene, nu, da Natten faldt paa.

"Naa — begynder det nu igjen? Brænder Byen — brænder den nu op Rub og Stub?"

Saa ſnart Solen var gaaet ned, var der udbrudt Ild i et ſtort Kornoplag, og Luerne farvede atter Himlen rød; det brændte endnu i Tuilerierne og Statsraadet, og Loſterne maatte ſagtens være ſtyrtede ſammen; de ſvære Bjælker gav Ilden ny Næring, og Flammerne blusſede op med Røg og Gniſter. Fra mange andre Huſe, hvor man troede, at være Herre over Ilden, ſlog Luerne paany ud af Aſken.

I de ſidſte tre Dage, ſaa ſnart det blev Aften var det, ſom tændtes alle de rædſelsfulde Baal paany, ſom puſtede Mørkets Aander igjen til de udſlukte Brande, ſom løftede ſine Flammetunger mod Nathimlen og farvede den rød.

Og den Nat, da Dokkerne og Varelagerne i la Villette gik op i Luer, var Brandſkjæret ſaa ſtærkt over den ſtore By, at man virkelig maatte tro, den var antændt paa alle Kanter, og at Flammerne nu for Alvor vilde opſluge den. Hen under den glødende Himmel, over de luerøde Huſe rullede en Række Ildbølger ſine Luer.

"Dette er Enden paa Danſen — nu brænder hele Paris!"

Han ophidſedes af ſine egne Ord, gjentog dem Sneſe Gange i en Trang til at tale efter den tunge Døs, i hvilken han havde ligget de ſidſte tre Dage.

Men nu afbrødes han ved Lyden af Graad og Hulken.

Han vendte Hovedet:

"Hvad — lille Søſter — er det dig, ſom græder? — Du pleier da ellers ikke at tabe Modet! ..... Græder du maaſke, fordi jeg ſkal til at dø?"

Hun bad ham for Himlens Skyld ikke at tale saaledes — han skulde slet ikke dø.

"Jo, jo vist saa! Det er meget bedre — det m a a ske! .... Aa, der gaar ikke meget tilgrunde med mig. Før Krigen har jeg kun voldt dig Kval og Bekymring, jeg har kostet dig baade Penge og Taarer, min Pige! ..... Alle mine Dumheder og Galskaber har jeg da faaet besørget — maaske havde det taget en Ende med Forfærdelse, maaske var jeg kommen i Tugthuset eller var død som en Tigger —"

Atter afbrød hun ham, denne Gang med uvant Heftighed.

"Aa, ti nu stille — tal dog ikke saaledes; du har jo udsonet alt!"

Han taug, faldt lidt i Tanker:

"Ja, naar jeg er død, har jeg maaske udsonet alt! .. maaske. Hør, min gamle Jean — du har gjort mig en rigtig Venskabstjeneste den Gang, da du langede mig dette Bajonetstød ud!"

Med Øinene fulde af Taarer protesterede Jean.

"Herregud, Maurice! Hvor kan du tale saaledes! Vil du have mig til at rende Panden imod Muren?"

Maurice vedblev lidt hidsig:

"Men saa husk dog paa, hvad du selv sagde Dagen efter Sedan, da du mente, man havde godt af en Lusing en Gang imellem? .... Du sagde ogsaa, at naar man havde Raaddenskab etsteds, var det allerbedst at faa skaaret den væk — ellers forpestedes hele Legemet. Jeg har mangen Gang tænkt paa dine Ord, siden jeg alene blev lukket inde i denne vanvittige, fortvivlede By.... Ser J — jeg maa

vist være fordærvet — og du har handlet ret, da du hug-gede mig ned...."

Han talte sig varm, vilde slet ikke høre paa Jean og Henriette, som tiggede og bad ham at tie stille og ikke blive saa heftig.

Han vedblev, talte næsten i Vildelse med Symboler og stærke Billeder.

Den sunde Del af Frankrig, den sindige, betænksomme Bonde, som var bleven ved Jorden, tilintetgjorde den an-den Del af Landet, som var forlystelsessyg, fordærvet og ødelagt i Bund og Grund af Keiserdømmets Drømmerier og Udskeielser. Og her havde han maattet skjære i sit eget Kjød, sønderrive sit eget Legeme, uden at han egentlig vidste, hvad han gjorde. Men Bloddaaben maatte til, Blodofret af eget fransk Blod, det levende Offer midt i lutrende Ildsluer. Nu var Golgathas Top naaet i ræd-som Dødskval, det korsfæstede Folk udsonede sin Brøde og Gjenfødelsen vilde komme!

"Min gamle Jean! Du er fornuftig, enkel — solid! Tag du fat paa Hakken, paa Ploven, paa Murskeen — og grav i din Mark — byg dit Hus op! Du har gjort en god Gjerning, da du ryddede mig væk ..... jeg var dog som et ondt Saar i dit Kjød!"

Og saaledes vedblev han at fantasere; han vilde ud af Sengen, staa op, se ud af Vinduet.

"Paris brænder — der bliver ikke Sten paa Sten til-bage; aa, denne lutrende Ild, som intet levner, og helbre-der alle Onder — den, jeg har ønsket! Ja, det er et godt Stykke Arbeide, den gjør! Lad mig komme ned, lad mig være med at fuldende Frihedens store Værk til Gavn for hele Menneskeheden!"

Jean havde sin Nød med at faa ham til at lægge sig ned, mens Henriette med strømmende Taarer talte til ham om deres Barndom, tiggede og bad ham om at være rolig, for den Kjærligheds Skyld, de altid havde baaret til hinanden.

Og over den umaadelige By blussede og glødede det i Nattens Mørke, Flammehavet bredte sig ud over hele Synskredsen, hvælvede sig som en gloende Ovn over dem, mens de store, sorte Røgmasser fra Finansministeriet bestandig kom væltende som et tæt flagrende Sørgeslor midt i Ildebrandens røde Lueskjær.

Næste Dag, Lørdag, var en kjendelig Bedring tilstede i Maurices Tilstand: han var meget roligere, Feberen var mindre voldsom; — og det var en stor Glæde for Jean at høre Henriette med smilende Ansigt tale om deres lyse Fremtidsdrømme, tale om den Tilværelse, de tre vilde føre sammen, uden at gaa nærmere ind paa, i hvilket Forhold hun og Jean skulde staa til hinanden.

Mon Skjæbnen virkelig vilde være saa naadig at skaane dem for nye Ulykker?

Hun havde gjennemvaaget Nætterne ved Broderens Leie, hun havde saa utrættelig puslet om her i hans lille Kammer og spredt Fred og Hygge om sig.

Og den Aften glemte Jean hos sine Venner i sælsom bævende Fryd, alt hvad han havde døiet og lidt.

Den Dag havde Tropperne besat Belleville og Buttes Chaumont; nu var der kun Père-Lachaise-Kirkegaarden tilbage; den var af de fødererede omdannet til en befæstet Leir, som de haardnakket vedblev at forsvare.

Alt syntes snart forbi, — Jean paastod, at de sum-

mariſke Eksekutioner var indſtillede; talte kun om, at en Del Fanger var ſendt til Verſailles.

Om Morgenen havde han paa Kaien mødt en hel Flok bluſeklædte Arbeidere, Mænd i Frakke og i Skjorteærmer, Kvinder i enhver Alder, — gamle rynkede Kjæreringer, unge, ſmukke Piger, — Børn, ſom knap kunde være 15 Aar; en rullende Strøm af Opſætſighed og Elendighed, ſom Soldaterne drev fremad i den klare Maiſol, og ſom efter ſigende, i Verſailles af Beboerne modtoges med Hujen og med Stokkeſlag.

Men om Søndagen forfærdedes Jean atter.

Det var denne ſtrækkelige Uges ſidſte Dag.

Solen ſtod op i Glans og Pragt paa en ſkyfri Himmel og kaſtede ſine varme Straaler over Byen, ſom bævede i Dødsangſt.

Straks om Morgenen fik man Underretning om Gidslernes Henrettelſe, om Mordet paa Ærkebiſpen og Sognepræſten ved Magdalenekirken, om Blodbadet i la Roquette og om Dominikaneren i Arcueil, der Torsdag var bleven jaget og ſkudt ned ſom Harer; om Fredagen havde de fødererede desuden dræbt flere Præſter og Gensdarmer, 42 i Tallet, ved Volden i Hakſogade; og atter raſede den vildeſte Hævntørſt mellem Verſaillestropperne, der uden videre ſkjød alle de Fanger, de gjorde.

Hele den Søndag lød Peletonilden uafbrudt i Lobankaſernens Gaard, hvor Blodet flød i ſtride Strømme, hvor Skrig og Dødsrallen lød, mens Krudtrøgen væltede ud over Muren.

Ved la Roquette blev 227 ulykkelige fangede og ſkudt ned i Bunke; hakkede ſønder og ſammen af Mitrailløſer.

Paa Kirkegaarden, der erobredes Grav for Grav efter

fire Dages Bombardement, blev 148 Oprørere stillet op mod en Mur, hvis hvide Kalkpuds snart plettedes af en Blodregn; tre Ofre slap bort; men de indfangedes og fik Naadestødet uden Barmhjertighed.

Hvormange skikkelige Folk dræbtes ikke for hver en Skurk, blandt de 12,000, som mistede Livet under Kommunen.

Det hed sig, at der fra Versailles var kommen Ordre til at holde op med Henrettelserne.

Men ikkedestomindre vedblev Myrderiet; i Paris stod Thiers som Massemorderen, trods sin uplettede Hæder som Landets Befriec, mens Mac Mahon — den slagne Feltherre fra Fräschwiller — paa alle Mure proklamerede sin Seir over Père-Lachaise! Og det solbeskinnede Paris laa i Festskrud, en stor Menneskemasse vrimlede i de gjenerobrede Gader, glad og fornøiet spaserede Folket om mellem de rygende Tomter, Mødre med pyntede Børn lyttede med mulende Miner til de dæmpede Geværsalver, der dundrede inde i Lobankassernens Gaard.

Søndag Aften, da Jean steg op ad de mange Trapper i Ortiesgade, knugedes hans Hjerte af mørke Anelser.

Han traadte ind, — og ved første Blik saa han, at det uundgaalige var sket: Maurice laa død paa den lille Fernseng, — kvalt af den Forblødning, Bouroche fra Beghndelsen havde befrygtet.

Den nedgaaende Sols sidste Straaler gled ind ad det aabne Vindu og kastede et Afskedsskjær over to Lys, som brændte ved den dødes Hovedgjærde.

Henriette laa i sin sorte Enkedragt paaknæ ved Sengen, — hun græd stille og lydløst.

Ved Lyden af Jeans Trin, saa hun op, og en Skjælven fo'r gjennem hendes Legeme.

Han styrtede frem, vilde gribe hendes Hænder, blande sin Smerte med hendes, græde med hende. Men han følte de smaa Hænder skjælve, følte, hvorledes hendes hele Væsen gøs tilbage fra ham, følte, hvorledes hun for bestandig reves løs fra ham af den ubøielige Skjæbnes Haand.

Var ikke alt forbi mellem dem efter dette?

Vilde Maurices Grav ikke blive et uoverstigeligt Svælg mellem dem?

Og han kunde synke paaknæ ved hendes Side, — hulkende i endeløs Sorg.

Efter en kort Taushed, tog Henriette tilorde:

"Jeg stod med Ryggen til ham, holdt en Kop Suppe i Haanden, — da jeg pludselig hørte ham udstøde et Skrig. .... Jeg havde kun Tid til at gribe ham i mine Arme— saa udaandede han med mit — med Deres Navn paa Læberne, mens en Blodstrøm vældede ham ud af Munden."

Hendes Broder, — aa, Gud i Himlen! Hendes Maurice, som hun havde elsket, endog før de tilsammen saa Dagens Lys, som hun havde opdraget og reddet saa mange Gange! Hendes eneste Kjærlighed fra den rædsomme Time, da de havde myrdet hendes stakkels Weiss.

Krigen havde nu frarevet hende alt, knust hendes Hjerte helt, hun skulde henleve et ensomt, frænde- og venneløst Liv, — havde ingen og intet mere at elske her paa Jorden!

"Ak, — du himmelske Fader!" udbrød Jean hulkende, "og dette er mit Værk! .... Min egen lille Ven, for hvem jeg gjerne gav mit Liv, — ham har jeg myrdet, som var jeg et glubende Rovdyr! Kan De nogensinde tilgive mig?"

Og i denne Stund mødtes deres Blikke, de stod som slagne med Lamhed over det, de der for første Gang læste.

De maatte tænke paa de stille, fredelige Dage og Uger i Sygeværelset i Remilly.

Han gjenfandt sin søde Drøm, sin næsten ubevidste Drøm om en rolig Tilværelse, om en elsket Hustru, om et lidet Hus og en Mark, som kunde ernære en nøisom lykkelig Familie!

Nu — nu var denne Drøm bleven til et inderligt, heftigt Ønske, til urokkelig, paatrængende Vished om Lykke ved hendes Side, sammen med en Kvinde, saa øm, saa virksom, en Hustru, som vilde have gjort Verden til et Paradis for ham.

Og hun, der end ikke havde havt nogen Anelse om en saadan Drøm, hun, der kysk og ubevidst havde skjænket ham sit Hjerte, hun saa nu klart over Nutiden, — forstod nu det hele; som Skjæl faldt det fra hendes Øine.

Uden at vide det, havde hun selv set frem mod et saadant Ægteskab.

Spiren til hendes Følelse var stille vokset frem i hendes Sjæl, mens hun troede, hun kun fandt Trøst i at pleie den unge Mand.

Og alt dette sagde de hinanden uden Ord; — deres Kjærlighed aabenbaredes for dem nu i denne Time, da de for evig maatte byde hinanden Farvel.

Dette grulige Offer fordredes endnu af dem, — denne sidste Sønderrivelse sled i deres forpinte Hjerter: de maatte se deres neppe fødte Fremtidshaab knuses med alt det øvrige, maatte se det rives bort i den Blodstrøm, som havde dræbt deres unge Broder.

Jean stod op, kunde kun med Møie holde sig opreist

"Farvel!"

Paa Gulvet laa Henriette uden at røre sig.

"Farvel!"

Men Jean gik nu hen til Liget.

Han betragtede Vennen, — saa paa den høi Pande, der i Døden saa end høiere ud, paa det smale, fine Ansigt, de brustne Øine, hvor det forvildede Glimt for stedse var udslukt!

Han vilde saa inderlig gjerne for sidste Gang have trykket et Kys paa sin "lille Vens" Kind, — men han vovede det ikke; af Gud, — han var jo overstænket af dette Blod; Skjæbnens Rædsel drev ham bort fra de to, han elskede saa høit.

Den sidste Dag, — de sidste Rester af den døende Kommune maatte altsaa have et dyrekjøbt Offer til!

Den stakkels unge Knøs var gaaet bort, tørstende efter Retfærdighed; i de sidste Krampetrækninger af sin sarte Drøm, den storartede, forfærdelige Tanke om det gamle Samfunds Ødelæggelse, om Paris' Tilintetgjørelse i Flammer, som skulde gjøde og lutre Jorden for en Guldalders Fremvækst.

Fuld af Angst vendte Jean sig imod Paris.

Fra den klare Sommerhimmel sendte Solen sine sidste skraa Straaler ud over den store Stad med et sælsomt mørkglødende Skjær; ret som en blodig Sol over endeløst Hav.

Tusinder og atter Tusinder af Ruder lued op, som usynlige Blæsebælges Pust. Tagene fængede ogsaa som glødende Kulleier; de gule Mure, de høie Bygninger, de rustfarvede Mønninger flammede i Aftenluften som et Baal.

Og var dette ikke som en kjæmpemæssig purpurfarvet Luebuket?

Hele Paris brændte som en umaadelig taarnhøi Faskine, som en ældgammel tør Skov, der flyver mod Himlen i en Regn af Gnister og Brande!

Thi Ilden vedblev at brænde, store brune Røgmasser vedblev at vælde frem, man hørte en dump Bruſen;—var det de sidste Ofres Rallen bag Lobankasernens Mure, eller var det Kvinder og Børn, der legende og spøgende fortærede deres Middagsmaaltid udenfor Restaurationerne i det skjønne Foraarsveir?

Mellem rygende Tom er og Ruiner, midt i oprevne Gader og omstyrtede Barrikader, mellem Lidelse og Død bruſede Livet afsted, mens Dagens Stjerne i kongelig Reisedragt kastede sine Straaler ud over den ulmende Stad.

Da betoges Jean af en sælsom Fornemmelse.

Han syntes, at en ny Morgenrøde steg frem bag den langsomt neddalende Sol.

Og dog var alt jo forbi!

Skjæbnen blev ikke træt af at ramme Landet med det ene Slag haardere end det andet; under en saadan Ophoben af Rædsel og Ulykke havde end intet Folk vaandet sig. Nederlag var fulgt paa Nederlag, Provinser var tabte, Milliarder skulde udredes, den skrækkeligste Borgerkrig var udbrudt og kvalt i Strømme af Blod, — Ruiner af Lig allevegne, — Penge intetsteds; — Æren plettet, en Verden at opbygge og bringe paasode!

Selv gik han her med sønderrevet Hjerte: Maurice, Henriette, hans lykkelige Fremtidshaab var feiet bort af Stormen.

Og dog, — hinsides den glødende Smelteovn, hvor Ilden endnu raſede, fødtes det uvisnelige Haab til nyt Liv —langt borte under den rolige, klare, ubegrænſede Himmel.

Det var den evige Naturs, den evige Menneſkeheds Fornyelſesværk, den forjættede Vaar, der haaber og arbeider, Træet, der ſkyder en kraftig ny Stængel, naar Gartneren har borthugget de tørre Grene, ſom forgiftede og gulnede Løvet.

Hulkende gjentog Jean:

"Farvel!"

Henriette laa ſtadig med bøiet Hoved og Anſigtet ſkjult i Hænderne.

"Farvel!"

Den ødelagte Ager laa brak, af det nedbrændte Hus var ikke Sten paa Sten tilbage; og Jean vandrede i Ydmyghed og Smerte ud til det ſtore, ſtrenge Gjenfødelſens Arbeide, ſom Frankrig venter af ſine Børn.

Ende.